

Tussen krokodil en tijger.

Een missiologisch onderzoek naar het werk van Isa-e Jamat,
een platform voor isaï in Bangladesh.

Universiteit van Utrecht
Faculteit Geesteswetenschappen
Departement Religiestudie en Theologie
1^e begeleider: Prof. Dr. M.T. Frederiks
2^e begeleider: Dr. F. Bakker
A.L. Molenaar
31 maart 2011
Student nr. 0487066

I had a Dream

*There standing before me on a dusty path
in a remote village of Bangladesh
stood Jesus
His ganji and lungi were soiled,
His brow filled with sparkling beads of perspiration
Hands of labor radiated a message of dignity
Callused feet spoke of hours behind a plow
His brown, golden skin communicated a startling truth
God had become a Bengali!*

*I fell upon the hot and blistering earth in awe and reverence.
His hands of love tenderly embraced me and drew me to His breast.
His voice spoke with the tenderness of the flow of a small rippling brook.
Yet, with the authority of the roaring Ganges,
'Come, my Bengali child,
Come and follow me.'
My conquered will could only respond with words of brokenness,
'My Lord and My God.'
Slowly rising to my feet, I found myself struggling for composure.
'What new thing is this?'*

*My hearts was as joyous as the dancing of the newborn lamb;
My tattered clothing seemed as regal as that of the wealthy landowner;
My aching limbs became as refreshed as if I had just bathed in the cool waters of the
nearby pond
The gnawing pangs of hunger subsided as if I had just eaten a most sumptuous meal of
rice and curry.
Yes, now I understand, I have just accepted Jesus of Bengal
As My Lord...
My God¹*

¹ P. Parshall, *Divine Treads within a Human Tapestry; Memoirs of Phill Parshall*, Pasadena: William Carey Library 2000, pp. 121-122.

Voorwoord.

De titel van deze scriptie is ontleend aan een uitspraak van Abdul Mabud Chowdhury. Hij is leider van *Isa-e Jamat Bangladesh (IJB)*. We zitten samen in een babytaxi op weg naar het hoofdkantoor van *IJB* als hij mij vertelt over de hachelijke positie van isaï. Isaï zijn christenen met een moslimachtergrond. 'Isaï zitten opgesloten tussen de moslimgemeenschap waar ze niet meer bijhoren en traditionele christenen die hen niet accepteren.' Ze staan tussen moskee en kerk in. 'We vechten tegen krokodil en tijger', zoals hij dat zelf uitdrukt.

In december 2010 heb ik in Bangladesh, ter afronding van mijn master 'Godsdienst in de moderne wereld', onderzoek verricht naar het werk van *Isa-e Jamat Bangladesh (IJB)*. *IJB* is een partner van Kerk in Actie van de Protestantse Kerk in Nederland. Via *Kerk in Actie* ben ik in contact gekomen met *Isa-e Jamat Bangladesh*, een partnerorganisatie van *Kerk in Actie*. Deze scriptie is het resultaat van alle indrukwekkende gesprekken die ik daar gevoerd heb. Er zijn warme vriendschappen ontstaan.

Ik wil bij dezen alle mensen van *Isa-e Jamat* bedanken voor de tijd en energie die ze aan mij gegeven hebben. In het bijzonder Abdul Mabud Chowdhury waar ik veel uren mee gesproken heb. Voor de meeste gesprekken waren vertalers nodig. Bij dezen wil ik mijn vertalers Ronal Dillup, Christoffer Adhikary, Clarence, Abdul Hannan en Momota Bairagi bedanken. Veel mensen hebben mij verder geholpen bij het veldonderzoek. Geholpen met het vervoer, kopen van een treinkaartje, huren van taxi's, regelen van bussen en ga zo maar door. Enkele personen verdienen hierbij dank. Biblop van CSS, Boni Baroi van BSFB en Christoffer Adhikary van *IJB*.

Ik wil ook Maaike Wigboldus van Kerk in Actie en Gert Noort van het Kraemer instituut voor hun tips en adviezen in de voorbereiding van het veldonderzoek. Daarnaast

Tussen krokodil en tijger.

Heleen van den Berg voor het lezen en corrigeren van de bijlagen.

Het veldonderzoek was mogelijk omdat mijn huidige werkgever mij verlof heeft gegeven. Ik wil hen daar bij deze hartelijk voor bedanken. Verschillende fondsen hebben de reis voor het veldonderzoek mogelijk gemaakt, het Vicariefonds van de Ridderlijke Duitse Orde Balijs van Utrecht, het verenigde Utrechtse Theologische studentenfonds en het Europees platform.

Ik alle familieleden en vrienden bedanken die mijn kinderen tijdens het veldonderzoek hebben opgevangen. En tenslotte wil ik hier ook mijn vrouw Lies en mijn kinderen bedanken, omdat zij mij vele uurtjes hebben moeten afstaan voor mijn studie.

Boven alles wil ik de Heere danken dat Hij mij de kracht en verstand heeft gegeven om dit werk te doen.

L.S.

A.L. Molenaar

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	5
Afkortingen.....	11
1. Onderzoeksopzet.....	12
1.1. Inleiding.....	12
1.2. Isa-e Jamat Bangladesh, een introductie.....	13
1.3. Vraagstelling.....	14
1.4. Methode van onderzoek.....	15
1.5. Opzet scriptie.....	17
2. Achtergrond: een roep om contextuele moslimzending.....	19
2.1. Inleiding.....	19
2.2. De aanzet tot contextuele zending.....	19
2.3. Religie en cultuur: is scheiding mogelijk?.....	24
2.4. Polarisatie rond het C1-C6 spectrum.....	27
2.5. Conclusie, een roep om contextuele moslimzending.....	30
3. Ecologie; Isa-e Jamat in context.....	31
3.1. Inleiding ecologie.....	31
3.2. Islam en religieuze pluriformiteit in Bangladesh.....	31
3.3. Minimale impact van christendom.....	35
3.4. Het koloniale trauma van Bangladesh.....	38
3.5. IJB in de context van kerken en organisaties.....	40
3.5.1. Zendingsorganisaties ABMS, NZBMS, OM en SIM.....	41
3.5.2. IJB en andere isai-organisaties.....	44
3.6. Armoede.....	46
3.7. Conclusies: Isa-e Jamat in context.....	50

4.	Identiteit en cultuur bij IJB.....	52
4.1.	Inleiding identiteit en cultuur.....	52
4.2.	De geografie van IJB.	52
4.3.	Taal en verhaal.	56
4.4.	Liturgie en rituelen.....	59
4.4.1.	Liturgie.	59
4.4.2.	Orde van dienst.....	61
4.4.3.	Het sacrament van de doop.....	63
4.4.4.	Het sacrament van het avondmaal.....	64
4.4.5.	Overige rituelen.	65
4.5.	Activiteiten.....	66
4.5.1.	Scholing en gezondheidszorg in de lokale jamat.....	66
4.5.2.	Begeleiding en training.....	68
4.5.3.	IJB Publications en Magazine.	69
4.5.4.	Evangelisatiewerk.....	70
4.6.	IJB en haar relatie tot islam.....	72
4.7.	Conclusie Identiteit en cultuur bij IJB.....	74
5.	Structuur en middelen van IJB.....	78
5.1.	Inleiding structuur en middelen.	78
5.2.	Structuur van IJB.	78
5.3.	Lidmaatschap en de betrokkenheid.	80
5.4.	Financiële structuur en middelen.....	81
5.5.	Inzet van mensen bij IJB.	85
5.6.	Structuur als statisch concept?.....	86
5.7.	Conclusie: Structuur en middelen van IJB.....	87
6.	Proces: De dynamiek binnen IJB.....	89
6.1.	Inleiding, proces: De dynamiek binnen IJB.....	89
6.2.	Formele en informele processen.	89
6.3.	Leiderschap bij IJB.	92
6.4.	Conclusie Proces: De dynamiek binnen IJB.	93
7.	IJB als casestudie over het vormen van Christ centered community.	95
7.1.	Inleiding.	95
7.2.	Het frame: Ecologie.	95

7.3.	Het frame: Identiteit en cultuur bij IJB.	97
7.4.	Het frame: Structuur en middelen.....	99
7.5.	Het frame: proces.	100
7.6.	IJB en de discussie over het C1-C6 spectrum.....	101
8.	IJB, een conclusie.....	106

Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka

1.	Ontvangst op hoofdkantoor van Isa-e Jamat Bangladesh.	109
1.1.	Abdul Mabud Chowdhury, zijn leven.....	110
2.	Bezoek van 11 december 2009, Dhaka.....	113
2.1.	Eredienst van Mirpur Isa-e Jamat, Dhaka	113
2.2.	Jaarlijkse schrijversbijeenkomst.	114
2.3.	Christian youth festival.....	115
2.4.	Boekenmarkt Dhaka University.....	115
3.	Bezoek aan kantoor IJB op 12 december 2009.....	116
3.1.	De historische en culturele context van IJB.	116
4.	Gesprek met Abdul Mabud Chowdhury op 17 december 2009.....	120
4.1.	Missionaire context van het werk van IJB.	120
5.	Bezoek aan IJB printers op 18 december 2009.....	124
6.	bezoek aan IJB op 19 december 2009.....	125
6.1.	Organisatie en leiding van IJB.....	125
6.2.	Inkomsten van IJB.....	126

Bijlage 2 Bezoekverslag Jogathanandakati Isa-e Jamat, Sathkira.

1.	Bezoekverslag Jogathanandakati Isa-e Jamat, Sathkira.	130
1.1.	Het gebouw.....	130
1.2.	Het leven van Bablu Biswas.....	131
1.3.	Context van lokale Jamat.....	133
1.4.	Cultuur en identiteit.....	134
1.5.	Wazed en Feroza Ali Mullick.....	136
1.6.	Al Helal	137
1.7.	Bablu Biswa's woonomgeving.....	140
1.8.	Bezoek aan de celgroep van Ilias Hussien.....	141
1.9.	Nomeroudome en Rashada Sadoualm	143
1.10.	Eindgesprek maandag 7 december 2009.....	144

2.	Bezoekverslag Kumira Isa-e Jamat, Satkhira.....	145
2.1.	Het gebouw.....	145
2.2.	Lalit Mohan Das	146
2.3.	Context van lokale Jamat	147
2.4.	Cultuur en identiteit.....	147
2.5.	Resources en leiderschap.....	148
2.6.	Shehidal Loki en Zahida Begam	148
2.7.	Familie Shardar.....	149
2.8.	Maharbur Rahman Bablu.....	151
2.9.	Afronding bezoek.....	152

Bijlage 3 Bezoekverslag aan Isa-e Jamat in Rangpur district.

1.	Bezoek aan Isa-e Jamat in Rangpur district.....	154
2.	Regiocoördinator Imam Abdul Khalid.	154
3.	Haragach Isa-e Jamat.....	158
3.1.	Suleiman Hussein.....	158
3.2.	Het gebouw van Haragach Isa-e Jamat.....	160
3.3.	Onderwijzer Rejaul Koriem Rahna.	161
3.4.	Zondagsschoolleraar Abdul Hussein.	162
3.5.	Imam Makbul Salam.	163
4.	Haldibari Isa-e Jamat.....	166
4.1.	Habibur Rahman.	166
5.	Kurigram Isa-e Jamat.....	167
5.1.	Imam John Sahin Anuar.....	168
5.2.	Saiful Islam	169
5.3.	Abdul Hussein	169
5.4.	Abdul Rohiem Dulu.....	170

Bijlage 4 Isa-e Jamat in district Narayangonj.

1.	Bezoekverslag aan Adamjee Ruhani Jamat in Narayangonj district.....	173
2.	Syed Nurul Islam.....	174
3.	De ruimte voor de bijeenkomst.	175
4.	Samenkomst op vrijdagmiddag.....	175
5.	De maaltijd na de dienst.....	176

Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure.

1.	Bezoek aan Isa-e Jamat in Jamalpure district.....	178
1.1.	Treinreis.....	178
1.2.	In Jamalpure.....	179
1.3.	Het leven van Puni Mondol.....	180
1.4.	Het leven van Anup Dio.....	181
1.5.	Het leven van Hurmuz Ali.....	182
2.	In het huis van Anup Dio.....	183
2.1.	Imam Mozammel Hoqueu van Taragaonj Isa-e Jamat.....	183
2.2.	Aminul Islam.....	184
2.3.	Imam Dildar Hossain.....	185
2.4.	Anwar Hossain.....	186
2.5.	Hazrat Ali Babu.....	186
2.6.	Kokon Pakir.....	186
3.	Gebouw Jamalpure Isa-e Jamat.....	187
4.	Celgroep van gelovigen met hindoe achtergrond.....	187

Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet.

1.	District en stad Sylhet.....	189
2.	Sylhet Isa-e Jamat, Jakir Hossain.....	189
3.	Kerstbijeekoms in Sylhet Isa-e Jamat.....	193
4.	Goainghat.....	195
4.1.	Moyna Mia.....	197
4.2.	Imam Barkat Ali.....	198
5.	Imam Abdul Hannan.....	200
5.1.	Muzibar Rahman.....	204
5.2.	Terugreis naar Dhaka.....	205

Bijlage 7 Bezoekverslag ds. Edward Ayub, Presbyterian Church of Bangladesh..... 208

Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God..... 214

Bijlage 9 Bezoekverslag aan hoofdkantoor SIM Dhaka..... 219

Bijlage 10 Kerkgenootschappen in Bangladesh..... 222

Bijlage 11 Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books

Lesson One: Purpose of God in our life.....	226
Lesson Two: Sin has separated us from God.....	227

Lesson Three: We cannot save ourselves.....	231
Lesson – Four: The Cross of Christ is the Bridge for life.	233
Lesson – Five: God planned for our salvation through one Man.	236
Lesson – Six: Taking God as our Own.....	243
Lesson – Seven: ‘When we accept God’s gift what do we expect from Him?’	245
<i>Bijlage 12 Vragenlijst voor interview Isa-e Jamat Bangladesh.....</i>	<i>222</i>
Bibliografie	252

Tabellen:

<i>Tabel 1 Overzicht van C1 – C6 spectrum.....</i>	<i>21</i>
<i>Tabel 2 Zelfidentiteit en perceptie binnen C1-C6 spectrum.....</i>	<i>23</i>
<i>Tabel 3 Religie in Bangladesh.....</i>	<i>32</i>
<i>Tabel 4 Jamat, leden en cel-groepen per divisie.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabel 5 Demografische karakter per divisie.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabel 6 Jamat en leden in een stedelijke context</i>	<i>55</i>

Figuren:

<i>Figuur 1 Armoedeverdeling in Bangladesh</i>	<i>49</i>
<i>Figuur 2 overzicht lokale Isa-e Jamat in Bangladesh.....</i>	<i>53</i>
<i>Figuur 3 Uitgaven IJB 1999-2009.....</i>	<i>83</i>
<i>Figuur 4 Inkomsten IJB 1999-2009.....</i>	<i>84</i>
<i>Figuur 5 inkomstenbronnen IJB 2009.....</i>	<i>85</i>
<i>Figuur 6 Organogram IJB.....</i>	<i>90</i>

Afkortingen.

IJB	Isa-e Jamat Bangladesh
NZBMS	New Zealand Baptist Missionary Society
AMBS	Australian Baptist Missionary Society
OM	Operation Mobilisation, (In Bangladesh: Young Christian Workers)
SIM	Serving in Mission (ICF is hierin opgenomen)
CC	Campus Crusade, (In Bangladesh: Christian Life Bangladesh)
BBCF	Bangladesh Baptist Church Fellowship
BECA	Bangladesh Evangelical Christian Alliance
PAT	Pastors Act Together
NCFB	National Christian Fellowship of Bangladesh
NCCB	National Council of Churches Bangladesh
PCB	Presbyterian Church in Bangladesh
RKK	Rooms Katholieke kerk
FBCG	Faith Bible Church of God
COB	Church of Bangladesh
AOG	Assemblies of God
NGO	Niet-gouvernementele organisatie
CDC	Christian Discipleship Center
MBB	Muslim Background Believers
AGM	Annual General Meeting

1. Onderzoeksopzet.

1.1. Inleiding.

Bangladesh, het land waar ik mijn hart aan verloren heb. Iedere keer als het vliegtuig landt en ik Bangladesh van boven de straten en huizen zie, dan gaat mijn hart sneller kloppen. De warmte, de geur van bloemen, de lach op het gezicht, de gastvrijheid en de bevolgenheid van de mensen, het zijn herinneringen die mij altijd bijblijven.

Naast deze warme hartelijke contacten zijn er ook de emotionele confrontaties. Bedelaars op de hoeken van de straat. Gezinnen die in kleine rieten huisjes wonen en die tijdens het regenseizoen moeten vluchten. Kinderen die de hele dag op straat bedelen en geen thuis hebben. Vrouwen die van ellende de prostitutie ingaan om aan geld te verdienen. En ga zo maar door.

Bangladesh, het land van de Bengalen. Bangladesh is een arm land, maar het heeft een oude veelkleurige rijke geschiedenis. Het is een islamitisch land, maar toch is het een seculiere staat met een pluriforme religieuze identiteit. Bangladesh wordt door de antropoloog Willem van Schendel getypeerd als een land gepositioneerd op grensvlakken. De bevolking leeft op de grens van land en water, op de grens van de Himalaya en de golf van Bengalen, op de grens van talen op de grens van Zuid en Zuidoost Azië.² Maar ook ligt Bangladesh op de grens van religies. En de verschillende religies blijken vloeiend in elkaar over te gaan. De oorspronkelijke bevolking was hindoe en nu is Bangladesh het derde moslimland ter wereld.

Een land waar ondanks alle zedingsinspanningen het christendom marginaal aanwezig is. De missioloog Phil Parshall ziet de oorzaak van dit feit in het gegeven dat de culturele context van kerken niet aansluit bij de cultuur van moslims. De kerk is niet gecontextualiseerd voor moslims. Phil Parshall pleit voor contextualisatie van de kerk aan de islamitische context in Bangladesh.³ Zijn dissertatie *New paths in Muslim evangelism*⁴ is aanzet geweest tot allerlei contextuele experimenten in Bangladesh.

² W. v. Schendel, *A History of Bangladesh*, Cambridge: Cambridge University Press 2009, p. 24.

³ P. Parshall, *idem*, 2000, p. 121)

⁴ P. Parshall, *Muslim evangelism, contemporary approaches to contextualisation*, Waynesboro: Gabriel publishing 2003. P. Verster en M. Coleman beschrijven in hun artikel 'Contextualisation of the gospel among muslims' de relatie van contextuele theologie en moslimzending. P. Verster en M. Coleman, 'Contextualisation of the gospel among Muslims', *Acta Theologica* 2 (2006), 94-115.

Uiteindelijk heeft John Travis⁵ in 1988 het *Contextualized Christ centered community* model geïntroduceerd. Hij heeft de verschillende ontwikkelde modellen van contextualisatie van moslimszending in één spectrum ondergebracht. Hij heeft de mate van contextualisatie onderverdeeld in zes modellen. De differentiatie baseert hij op taal, cultuur en religieuze identiteit.⁶ Ter aanduiding van de verschillende modellen gebruikt hij C1 t/m C6, waarbij in dit spectrum de C voor *Contextualized Christ centered community* staat.⁷

1.2. Isa-e Jamat Bangladesh, een introductie.

Isa-e Jamat Bangladesh is een platform van geloofsgemeenschappen van *isaï*. In de literatuur wordt vaak gesproken over Muslim Background Believer (MBB). De uitdrukking Muslim Background Believer wordt door *IJB* zelf niet gebruikt. Zij geeft aan dat niet de religieuze historische achtergrond van de gelovige, maar het toekomstperspectief van belang is.⁸

IJB komt op voor het belang van *isaï* die tegen allerlei barrières oplopen. Moslims die tot bekering komen ervaren een sterke culturele kloof tussen hun islamitische religieuze achtergrond en de traditionele kerken.

De naam *Isa-e Jamat* valt in twee delen uiteen; *Isa-e* betekent volgelingen van Isa⁹ en *jamat*¹⁰ is een geloofsgemeenschap. *Isaï* zijn door het lezen van Bijbel gaan geloven dat Jezus meer is dan een profeet; ze zien hem als Verlosser en Zaligmaker, de Weg tot het eeuwige Leven. De rituelen in de *jamat* lijken islamitisch qua vormen, maar de inhoud is christelijk.

Het platform *IJB* ondersteunt bij het vormen van lokale geloofsgemeenschappen van

⁵ Deze naam is voor de veiligheid en continuïteit van zijn werk een pseudoniem.

⁶ J. Travis, 'Messianic Muslim Followers of Isa, A Closer Look at C5 Believers and Congregations', *International Journal of Frontier Missions*, 17:1 (2000), 53-59, p.53.

⁷ In Hoofdstuk 2 wordt verder ingegaan op dit spectrum.

⁸ Jonas Adelin Jørgensen gebruikt in zijn studie *Jesus Imandars and Christ Bhaktas* de aanduiding *Jesus Imandars*. Imandar betekent gelovigen. Jørgensen is in zijn aanduiding niet consistent. Het gebruik van *Isa-imandars* zou beter zijn geweest omdat *Isa* voor gelovigen met een moslim achtergrond de naam voor Jezus is. Ik gebruik de naam *isaï* als aanduiding voor *Isa*-volgelingen of *Isa-imandars*. Met deze naam duid ik voormalige moslims aan die nu in Jezus als Zaligmaker en Verlosser geloven.

J.A. Jørgensen, *Jesus Imandars and Christ Bhaktas, Two case Studies of Interreligious Hermeneutics and Identity in Global Christianity*. Frankfurt am Main: Peter Lang 2008, p. 137.

⁹ De naam van Jezus staat centraal in de wereldwijde kerk. In de westerse kerken gebruiken we de naam Jezus, afkomstig van het Griekse Ἰησοῦς. In Bangladesh gebruiken organisaties die gericht zijn op moslims de Islamitische naam voor Jezus, *Isa*. In deze scriptie worden beide namen, *Isa* en Jezus naast elkaar gebruikt.

¹⁰ Het Arabische woord voor gemeenschap is *jamah* (enkelvoud) en *jamat* (meervoud). *Isa-e Jamat* gebruikt zelf door wisselend *jamat* in een enkelvoudige of en meervoudige betekenis. Ik sluit mij voor de helderheid aan bij dit gebruik.

isaï. De organisatie traint leiders, en helpt bij het onderwijzen van kinderen en volwassenen. Ook organiseren ze schriftelijke cursussen en bijeenkomsten voor geïnteresseerden. De schriftelijke cursussen geven een introductie op het christelijk geloof.¹¹ Volgens hun eigen website heeft *IJB* vier hoofddoelen:

Jesus, who called us to evangelize and Church plant among the majority people in Bangladesh (Matt 28:18-20). To be people who are demonstrating Christ-like life, who show divine love and are merciful to others, who build-up good moral & social career, thus make peace and harmony in the society.

Establish an Isa-e Community all over the country.

Help people to find the right way so that they will not perish, but receive everlasting life.

Many of Isa-e believers have been living scattered all over the country after our liberation war almost without pastoral care and Christian fellowship. Due to some so called Mission Organizations converting people in several areas, but for the time being when they leave the country those believers have become Shepardless sheep. One of our main priorities is to provoke them that they may congregate for worship and have a good fellowship with the main line churches (Hebrew 10:25).¹²

In de periode van 3 tot en met 27 december 2009 heb ik samen met mijn vrouw vier weken lang door Bangladesh getrokken. We bezochten de *jamat* waar gelovigen zgn. *isaï* vertelden over hun geloof in *Isa el Massih*, Jezus Christus. Indrukwekkende gesprekken staan in ons geheugen gegrift. Mannen, vrouwen, jongens en meisjes die er alles voor over hadden om in Isa te geloven.

1.3. Vraagstelling.

Het door John Travis ontworpen model voor verschillende vormen van *Contextualized Christ centered community*, het C1 - C6 spectrum heeft diffuus gewerkt en veel discussie opgeroepen. Deze thesis wil op de discussie reflecteren vanuit een *thick description*¹³ van de organisatie *Isa-e Jamat Bangladesh*, die daadwerkelijk werkt onder met moslims en *isaï*. En hierbij ben ik gekomen tot de onderzoeksvraag:

Welke bijdrage levert de casestudie van Isa-e jamat in Bangladesh, aan de reflectie over het vormen van Contextualized Christ Centered communities zoals geformuleerd in het C1-C6 spectrum?

¹¹ Isa-e Jamat Bangladesh, *Annual report 2006*, Dhaka: Isa-e Jamat, 2007.

¹² Letterlijk overgenomen citaat uit jaarverslag van IJB. Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

¹³ De term wordt gebruikt door de antropoloog C. Geertz in zijn artikel: 'The Interpretation of Cultures'. Thick description is de intensieve gedetailleerde beschrijving van een sociale gemeenschap, gemaakt door observatie, waaruit bredere culturele interpretaties en generalisaties gemaakt kunnen worden. C. Geertz, *The Interpretation of Cultures*, New York: Basic Books, 1973, pp. 9-10.

Door op systematisch *IJB* te onderzoeken, maak ik gebruik van de frames van Ammerman. Aan de hand van dit model kom ik uit op een aantal deelvragen:

1. In welke ecologie, maatschappelijke en historische context is *IJB* werkzaam?
2. Wat is de typische cultuur en identiteit van *IJB*?
3. Welke middelen heeft *IJB* tot zijn beschikking?
4. Hoe is *IJB* georganiseerd en hoe verlopen de processen binnen *IJB*?

Na deze subvragen die leiden tot een thick description van *IJB*, volgt het antwoord op de analytische vraag, wat de betekenis van deze thick description is, voor de discussie over het C1-C6 spectrum?

1.4. Methode van onderzoek.

Om het beschrijvend onderzoek methodologisch te verantwoorden, gebruik ik onderzoeksframes uit de praktische theologie. Nancy Ammerman heeft deze frames beschreven in haar handboek *Studying congregations, a new handbook*.¹⁴ Ook in onder andere het praktisch theologisch handboek: *Levend lichaam, dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland* worden ook deze frames gebruikt.¹⁵ Binnen de praktische theologie en met name de *Congregational Studies* neemt empirisch onderzoek en de daaraan gekoppelde theologische interpretatie een steeds belangrijkere plaats in.

Het Amerikaanse model voor *Congregational Studies* is een analysemodel dat inzicht geeft in lokale geloofsgemeenschappen. Het is een adequaat paradigma om lokale geloofsgemeenschappen in beeld te krijgen door empirisch onderzoek en theologische doordenking. De opzet van een analyse model voor *Congregational Studies* is gevormd in de jaren tachtig; sindsdien is het verder uitgewerkt en aangepast en er ontstond een nieuw handboek eind jaren negentig (*Studying Congregations*) dat in belangrijke mate geïnspireerd was door het werk van Nancy Ammerman. Hierin wordt nu gesproken over frames of lenzen in plaats van over dimensies. De vier frames zijn: ecologie, identiteit en cultuur, structuur en middelen en processen.¹⁶

¹⁴ N.T. Ammerman, 'Introduction', in: N. T. Ammerman, *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 7-22.

¹⁵ R. Brouwer, 'Perspectieven en spanningsvelden', in: R. Brouwer, K. de Groot, H. de Roest, E. Sengers & S. Stoppels, *Levend Lichaam, Dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*, Kampen: Kok 2007, 46-69.

¹⁶ De volgende vijf citaten zijn door de schrijver vertaald vanuit de beschrijving die N.T. Ammerman geeft in het hoofdstuk 'Introduction' van *Studying Congregations*. N.T. Ammerman,

'Het ecologie frame ziet de gemeente als een organisme, een open systeem, in het midden van andere organismen die met elkaar de sociale en religieuze context vormen.'¹⁷ De sociologische invloeden worden in dit frame meegenomen. 'De geloofsgemeenschap is ingebed in een religieuze en sociale en historische context. [...] Geloofsgemeenschappen beïnvloeden hun omgeving maar worden zelf ook gevormd door het sociale organisme waarbinnen ze staan. Het maakt deel uit van een geheel van kerken, instituten, denominaties, netwerken, plaats in stad/dorp, de verhouding tot moskee, inclusief alle mogelijke politieke, religieuze en economische krachten. Het ecologische frame vormt mede de identiteit van een gemeente.'¹⁸

'Het frame identiteit en cultuur heeft als doel de geloofsgemeenschap als een groep, die op een unieke wijze met elkaar verbonden is, inzichtelijk te maken. [...] Cultuur omvat een breed scala aan onderdelen. Dit omvat alles wat een gemeenschap samen doet en bindt. De bijeenkomsten, de rituelen, het mogelijke gebouw of huis waarin men samenkomt, de geschiedenis van de gemeenschap, de verhalen die ze over zichzelf vertellen, hoe vaak ze samen komen, redenen om samen te komen, de symbolen en de mythen.'¹⁹

'Het frame structuur en middelen is breder dan alleen het financiële kapitaal van een geloofs-gemeenschap. Vanuit dit frame wordt er specifiek gekeken naar de 'harde' zichtbare middelen zoals geld, leden, faciliteiten, en daarnaast wordt er ook gekeken naar 'zachte' onzichtbare middelen als betrokkenheid bij de gemeente, de kracht van het geloof en de traditie, gedeelde ervaringen, imago.'²⁰

'Het proces frame maakt zaken inzichtelijk als onderlinge verhoudingen, de relationele patronen, wijze van communiceren binnen de geloofsgemeenschap etc. Aandacht verdient de onderliggende verhouding en dynamiek binnen een gemeente; deze is vaak moeilijk te onderkennen. Ook leiding en besluitvorming horen binnen dit frame.'²¹

Tijdens het veldonderzoek heb ik verschillende geloofsgemeenschappen van *IJB* bezocht. Tijdens deze bezoeken heb ik tekens interviews afgenomen met de imam²² en verschillende gemeenteleden van de lokale geloofsgemeenschap. Daarnaast heb ik allerlei andere programma's van *IJB* bezocht: het plattelandsdokter programma, verschillende onofficiële scholen, een jaarlijkse schrijversbijeenkomst, een

'Introduction', *idem*, 1988.

¹⁷ N.T. Ammerman, 'Introduction', *idem*, 1988, p. 14.

¹⁸ N.T. Ammerman, 'Introduction', *idem*, 1988, p. 15.

¹⁹ N.T. Ammerman, 'Introduction', *idem*, 1988, p. 15.

²⁰ N.T. Ammerman, 'Introduction', *idem*, 1988, p. 15.

²¹ N.T. Ammerman, 'Introduction', *idem*, 1988, p. 15-16.

²² Een leider van een *jamat* wordt door *IJB* net als in de moskee een imam genoemd.

boekenmarkt van Dhaka University, een Christian youth festival en de *IJB* drukkerij. Daarnaast heb ik met verschillende organisaties gesproken die gerelateerd zijn aan het werk van *IJB*. Ik heb gesproken met ds. E. Ayub van de *Presbyterian Church of Bangladesh*, tevens algemeen secretaris van Isa Platform Bangladesh en directeur Light Foundation Bangladesh (Open Doors), met ds. Salmon Swapon Bose van de Faith Bible Church of God en met de algemeen directeur van een grote parakerkelijke zendingsorganisatie in Bangladesh.²³ Alle gesprekken hebben bijgedragen om een zo goed mogelijk beeld te vormen van *IJB*. Tijdens deze vier weken heb ik het werk van *IJB* in kaart gebracht. Vanuit verschillende invalshoeken heb ik het werk van *IJB* onderzocht en urenlang heb ik met verschillende mensen doorgesproken over *IJB*. Deze gesprekken waren semi-structureel gerangschikt. Ik gebruikte een vooropgestelde vragenlijst²⁴, waarin de vragen vanuit het perspectief van de vier frames gerangschikt waren, maar ook de geïnterviewde had de mogelijkheid om zelf onderwerpen aan te dragen.

Voor de gesprekken heb ik gebruik gemaakt van een tolk. Alle gesprekken zijn digitaal opgenomen. Van de bezoeken zijn verslagen gemaakt die als bijlage zijn toegevoegd. In deze scriptie gebruik ik de eigenaam van de geïnterviewde. Het is niet nodig de namen af te schermen voor hun veiligheid. *IJB* is open en transparant in zijn werk. Er is mij verschillende keren gegarandeerd dat de geïnterviewde mensen in Bangladesh geen gevaar lopen.

1.5. Opzet scriptie

Deze scriptie wordt geschreven binnen het vakgebied van de missiologie. 'Missiologie is de wetenschappelijke bestudering van de grondslag, geschiedenis en praxis van de zending van het christendom binnen diverse sociale, economische, culturele, politieke en religieuze contexten', aldus Prof. Dr. J.A.B. Jongeneel.²⁵ Deze scriptie heeft een descriptief en evaluerend karakter. Het descriptieve werk van de missiologie valt in twee onderdelen uiteen, de beschrijving van de waarnemingen en aansluitend het verklaren, interpreteren en toepassen van de verkregen gegevens.²⁶

²³ Zijn naam moet om veiligheidsredenen geheim blijven, omdat buitenlandse organisaties geen zending mogen bedrijven.

²⁴ Bijlage 12: Vragenlijst voor interview Isa-e Jamat Bangladesh, pp. 250-251.

²⁵ J. Jongeneel, *Missiologie, deel I zendingswetenschap*, s'Gravenhage: Boekencentrum, 1991, p.7.

²⁶ J. Jongeneel, *idem*, 1991, p.116.

In hoofdstuk 2 ga ik in op het C1-C6 spectrum van John Travis. Dit spectrum van *Contextualized Christ Centered Communities* heeft geresulteerd in een scherpe discussie. In het kort ga ik in dit hoofdstuk in deze discussie. In de hoofdstukken 3 t/m 6 heb ik de descriptieve beschrijving gerubriceerd en gethematiseerd aan de hand van de 4 onderzoeksframes.

In hoofdstuk 3 is het frame ecologie; *Isa-e Jamat* in context beschreven. Hier sta ik stil bij de religieuze, historische en geografische gegevens van *IJB*. In Hoofdstuk 4 werk ik het frame Identiteit en cultuur verder uit. De onderwerpen: taal en verhaal, rituelen, liturgie, sacramenten, en activiteiten komen hier aan bod. In hoofdstuk 5 komt het frame structuur en middelen aan bod. Hier ga ik in op de organisatiestructuur van *IJB*, lidmaatschap en betrokkenheid van *isa'i* en komt de financiële structuur aan bod. In hoofdstuk 6 ga ik als laatste in op het frame processen. Dit frame kan ons meer vertellen over de dynamiek binnen *IJB*. Van belang zijn de formele en informele processen en leiderschap binnen *IJB*.

Aan de hand van deze descriptieve beschrijving door middel van de onderzoeksframes maak ik in hoofdstuk 7 een analyse van de resultaten, om deze toe te passen op en te reflecteren aan het vormen van *Contextualized Christ Centered communities* zoals deze geformuleerd zijn in het C1-C6 spectrum. In hoofdstuk 8 worden tenslotte enkele conclusies getrokken.

2. Achtergrond: een roep om contextuele moslimzending.

2.1. Inleiding.

Het C1-C6 spectrum van John Travis is in de jaren 80 van de 20^e eeuw ontstaan. Dit is niet in een vacuüm ontstaan, maar allerlei personen en gebeurtenissen zijn hier van invloed op geweest. In paragraaf 2.2 zal in korte lijnen op de achtergrond en ontwikkeling van contextuele moslimzending ingaan. Aansluitend zal ik in deze paragraaf het C1-C6 spectrum van John Travis uiteenzetten om in paragraaf 2.3 in te gaan op de verhouding religie en cultuur. Immers het C1-C6 spectrum roept de vraag op, hoe religie en cultuur zich tot elkaar verhouden. In paragraaf 2.4 ga ik kort in op de discussie over het C1-C6 spectrum, om tenslotte in paragraaf 2.5 enkele conclusies te maken.

2.2. De aanzet tot contextuele zending.

M. Coleman en P. Verster beschrijven in hun artikel 'Contextualisation of the gospel among Muslims' dat de roep om contextuele moslimzending ontstaat, vanuit enerzijds de contextuele theologie en anderzijds de ontwikkelingen in de moslimzending.²⁷ Contextuele theologie werd voor het eerst geïntroduceerd door Shoki Coe van de Wereldraad van Kerken (WCC). Tegen de achtergrond van kolonialisme en westerse dominantie binnen christelijke theologie ontstond de roep om contextuele theologie.²⁸ Door het kolonialisme werd in de koloniën de politieke structuur gewijzigd, de lokale economie afhankelijk gemaakt van de kolonisator, en ook de lokale sociale en culturele structuur, maar ook de culturele identiteit kwam onder druk te staan. Als reactie op deze historische ontwikkeling zijn niet-westerse landen door hun context van armoede, culturele identiteitscrisis, en multi-religiositeit op zoek gegaan naar theologische antwoorden. Op zoek naar antwoorden start contextuele theologie niet

²⁷ P. Verster en M. Coleman, *idem*, (2006), p. 97.

²⁸ P. Verster en M. Coleman, *idem*, (2006), p. 98.

bij de traditionele bronnen, maar bij de context.²⁹ Omdat de aanzet tot contextuele theologie van de WCC afkomstig was, hadden evangelicalen moeite met het begrip contextualisatie, omdat Schrift en context op hetzelfde niveau terecht komen.

Uiteindelijk heeft het begrip contextualisatie toch ingang gevonden binnen de evangelicale wereld. Met name Charles Kraft werkte het begrip culturele relevantie uit en introduceerde 'dynamische equivalente kerken'. Het begrip 'dynamisch equivalent' is een vertaalmethode die in de jaren 60 door Eugene Nida, werkzaam bij de American Bible Society werd geïntroduceerd. Bij dynamisch equivalent vertalen gebruikt de vertaler zgn. functionele equivalentie begrippen om de betekenis van de oorspronkelijke auteur over te brengen in de vertaling. Hij gebruikt hiervoor zogenaamde equivalente gedachten. De boodschap moet relevant zijn voor de ontvanger in zijn cultuur, net zoals destijds de boodschap relevant was voor de auteur in zijn oorspronkelijke cultuur. Dit dynamische equivalent hermeneutisch principe past Kraft toe binnen de ecclesiologie.

Phil Parshall werkt deze gedachte verder uit in zijn dissertatie: *New paths in Muslim evangelism*.³⁰ In zijn gepubliceerde dissertatie pleit hij voor dynamische equivalente zending onder moslims. Belangrijk is dat hij in navolging van Charles Tabor onder contextualisatie verstaat: 'The effort to understand and take seriously the specific context of each human group and person on its own terms and in all its conditions - cultural, religious, social, political, economic- and to discern what the Gospel says to people in that context'.³¹

De nieuwe wegen van Parshall hebben tot reflectie geleid over moslimzending.³² Een van de belangrijke gevolgen was dat als gevolg van zijn boek allerlei experimenten werden opgezet om geloofsgemeenschappen onder moslims te stichten. John Travis³³ introduceerde in 1988, het *Christ centered community* spectrum. De verschillende experimenten van moslimszending heeft John Travis in één overzichtelijk model ondergebracht. In dit spectrum staat de C voor: *Contextualized Christ centered community*.

²⁹ L. Sanneh, 'Gospel and culture: ramifying effects of scriptural translation', in: P. C. Stine, *Bible Translations and the Spread of the Church, the last 200 years*, New York: Brill (2004), 1-23, pp. 8-11.

³⁰ P. Parshall, *idem*, 2003. M. Coleman en P. Verster beschrijven in hun artikel 'Contextualisation of the gospel among moslims' de relatie van contextuele theologie en moslimzending. P. Verster en M. Coleman, *idem*, (2006).

³¹ P. Parshall, *idem*, 2003, p. 36. Parshall citeert hier de visie van Charles Taber.

³² A. Asad, 'Rethinking the Insider movements debate: Global historical insights toward an appropriate transitional model of C5,' *St. Francis Magazine* 5:4 August (2009), 133-159, p. 133.

³³ Deze naam is voor veiligheid en continuïteit van zijn werk een pseudoniem.

De mate van contextualisatie heeft hij in een schaal van C1 tot en met C6 verdeeld. Het doel van dit model is volgens Travis:

I designed a simple chart called The C1-C6 Spectrum to graphically portray these different expressions of faith by MBBs [Muslim Background Believers, LM]. It must be noted that each 'C' on the spectrum represents a particular type of 'Christ-centered community' or follower of Christ, differentiated by language, culture and religious identity. While this spectrum helps us distinguish several different kinds of MBBs.³⁴

Jim Leffel heeft het C1-C6 spectrum als volgt omschreven:³⁵

C1 Model: Traditional church using non-indigenous language.	Christian churches in Muslim countries that exist as islands, removed from the culture. Christians exist as an ethnic/religious minority.
C2 Model: Traditional church using indigenous language.	Church uses indigenous language, but in all its cultural forms is far removed from the broader islamic culture.
C3 Model: Contextualized Christ-centered communities using Muslim language and non-religiously indigenous cultural forms.	Style of worship, dress, etc. are loosely from the indigenous culture. Local rituals and traditions, if used, are purged of religious elements. May meet in a church or more religiously neutral location. Majority of congregation is of Muslim background and call themselves Christians.
C4 Model: Contextualized Christ-centered communities using Muslim language and biblically permissible cultural and islamic forms.	Similar to C3 except believer's worship looks like Muslim worship, believers keep the fast, avoid pork and alcohol, use islamic terms and dress. Community is almost entirely of Muslim background. Though highly contextualized, believers are not seen as Muslims by the Muslim community. Believers call themselves 'followers of Isa al—Masih,' Jesus the Messiah. Do not consider themselves Muslim.
C5 Model: Christ-centered communities of 'Messianic Muslims' who have accepted Jesus as Lord and Savior.	Believers remain legally and socially within islamic community. Aspects of islam incompatible with the Bible are rejected or if possible, reinterpreted. Believers may remain active in the mosque. Muslims may view C5 believers as deviant and may expel them from the islamic community. If sufficient numbers permit, a C5 'Messianic mosque' may be established. Consider themselves Muslim even if other Muslims don't see it that way.
C6 Model: Small Christ-centered communities of secret/ underground believers	Isolated by extreme hostility, usually individual believers but sometimes in small groups. Believers typically do not attempt to share their faith, others suffer imprisonment or martyrdom.

Tabel 1 Overzicht van C1 – C6 spectrum

³⁴ J. Travis, *idem*, 2000, p.53.

³⁵ J. Leffel, *Contextualization: Building Bridges to the Muslim Community*, <http://www.xenos.org/ministries/crossroads/OnlineJournal/issue1/contextu.htm#t> (26-02-2010).

Binnen C1 en C2 is de kerk niet gecontextualiseerd binnen de lokale cultuur. Al wordt binnen het C2 model **de lokale taal** gebruikt, toch zijn de culturele vormen in de kerk ver verwijderd van de lokale islamitische cultuur. De kerk wordt vanuit de lokale maatschappij nog steeds als cultureel vreemd gezien.

Het C3 model accommodeert **niet-religieuze aspecten** van de lokale cultuur en op hetzelfde moment wordt er gebroken met de zichtbare religieuze elementen van de islam. Het C3 model gaat er vanuit dat islamitische religieuze culturele vormen niet losgemaakt kunnen worden van hun religieuze betekenis, waarbij de vraag ontstaat of de lokale rituelen en tradities niet beïnvloed zijn? C3 is een vorm van contextualisatie waarbij er sprake is van een scherp contrast tussen islam en christendom. Bekering betekent een omkeer van de islamitische identiteit en het komen tot een nieuwe christelijke identiteit.

Het C4 model gaat verder dan het C3 model en accommodeert ook **zichtbare religieuze aspecten** van de islamitische cultuur zolang deze niet in tegenspraak zijn met de Bijbel, zoals vasten, geven van aalmoezen, bidden tot God. De gelovigen noemen zichzelf geen christen maar *isaï* of volgelingen van *Isa*. Het theologisch woordgebruik wordt uit islam overgenomen om zo dicht mogelijk bij de religieuze cultuur aan te sluiten. *Isaï* bezoeken niet langer de moskee, ze worden vanuit de islamitische gemeenschap niet gezien als moslims en ze zijn religieus gezien gescheiden van islam.

Het C5 model ziet volgelingen niet als christenen maar als *Muslim followers of Isa, completed Muslims, of Messianic Muslims*. En zij breken niet met de religieuze islamitische gemeenschap. Ze blijven moslim, maar zijn tegelijkertijd volgelingen van Jezus. Het C5 model wordt ook wel *insiders movement of messianic movement* genoemd. Vanuit islam worden deze gelovigen gezien als vreemde moslims. Deze gelovigen onderhouden de islamitische religieuze rituelen, ze bezoeken nog trouw de moskee, zij getuigen hun geloof (shahada), bidden (salat) vijf maal daags, vasten (sawm) en geven van aalmoes (zakat). Ze volgen de Koran zolang deze niet in tegenspraak is met de Bijbel en Mohammed is een profeet maar van een lagere orde dan de Bijbelse profeten. In dit model wordt de religieuze islamitische cultuur niet zozeer geaccommodeerd in de christelijke kerk, maar deze gelovigen blijven actief betrokken binnen hun eigen islamitische religie. Echter aan de islamitische rituelen wordt een nieuwe Bijbelse betekenis gegeven. Het C5 model is gebouwd op de volgende stelling: *'true islam or*

*moderately adapted islam is compatible with biblical faith.*³⁶

C6 is meer een overlevingsstrategie dan een model van contextualisatie. Deze gelovigen staan voor de keuze van vervolging of complete anonimiteit. Het vormen van een zichtbare lokale kerk is in dit model onmogelijk. Dit model is soms nodig in landen waar bekering tot christendom wettelijk verboden en daarom gevaarlijk is.³⁷

Massey heeft aan de bovenstaande beschrijving van Leffel het element van zelfidentiteit en moslimperceptie toegevoegd en heeft dit in een tabel geplaatst.³⁸ Zo krijgen we overzicht over de identiteitsvraag.

The C1 – C6 spectrum

	C1	C2	C3	C4	C5	C6
Christ-Centered Community Description	A church foreign to the Muslim community in both culture and language	C1 in form but speaking the language used by Muslims, though their religious terminology is distinctively non-Muslim	C2 using non-islamic cultural elements (e.g., dress, music, diet, arts)	C3 with some Biblically acceptable islamic practices	C4 with a 'Muslim follower of Jesus' selfidentity	Secret Believers, may or may not be active members in the religious life of the Muslim community
Self-Identity	'Christian'	'Christian'	'Christian'	'Follower of Isa'	'Muslim follower of Jesus'	<i>Privately:</i> 'Christian,' or 'Follower of Isa,' or 'Muslim follower of Jesus'
Muslim Perception	Christian	Christian	Christian	A kind of Christian	A strange kind of Muslim	Muslim

Tabel 2 Zelfidentiteit en perceptie binnen C1-C6 spectrum

Het grote verschil tussen C4 en C5 is de moslimperceptie van de identiteit van de gelovigen. Van C1 tot en met C4 ziet de moslimgemeenschap de gelovigen niet als een deel van hun religieuze gemeenschap. Waar de moslimgemeenschap deze gelovigen dan plaatst, is voor hen niet helder. C5 gelovigen zijn volledig ingebed binnen het culturele en religieuze leven van de islam.³⁹ Van cruciale betekenis is dan ook de zelfidentiteit van de gelovigen, vanaf C5 zien deze gelovigen zich als moslim.

In de bovenstaande uitleg over het C1-C6 spectrum spreekt Travis over een islamitische cultuur, waarbij hij nog eens onderscheid maakt tussen islamitische

³⁶ J. Leffel, *idem*, (26-02-2010).

³⁷ J. Travis, 'The C1 to C6 Spectrum: A practical guide for defining six types of Christ centered communities formed in Muslim contexts', *Evangelical Missions Quarterly* 34:4 (1998), 407-408. J. Massey, 'God's amazing diversity, in drawing Muslims to Christ', *International journal of frontier missions* 17:1 (2000), 5-14, pp. 7-8. A. Asad, *idem*, 2009, p. 135. J. Leffel, *idem*, (26-02-2010).

³⁸ J. Massey, *idem*, 2000, p. 7.

³⁹ T.C. Tennent, 'Followers of Jesus (Isa) in Islamic Mosques: A closer examination of C5 'High Spectrum' contextualisation', *International journal of frontier missions* 23:3 (2006), 101-115, p. 104.

cultuur en religie. Deze begrippen worden verwarrend door elkaar heen gebruikt. Deze verwarring vraagt eerst om een verheldering.

Phil Parshall noemt het C1-C6 spectrum een model voor contextualisatie.⁴⁰ Opmerkelijk is dat Travis zelf alleen in de uitwerking van het C3 en C4 model spreekt over contextualisatie en bij de modellen C1, C2, C5 en C6 gebruikt hij deze aanduiding niet.⁴¹ Dit betekent dat uitsluitend bij C3 en C4 er volgens Travis sprake zou zijn van contextualisatie. En uit de beschrijving hierboven zouden we kunnen opmaken dat volgens het spectrum bij C1 er sprake is van een traditionele niet gecontextualiseerde kerk, bij C2 alleen taal in de kerk wordt aangepast, C5 geen kerk aanwezig is en bij C6 er sprake is van een ondergrondse kerk. Het spectrum van Travis gaat ervan uit dat alleen bij C3 en C4 er sprake is van contextualisatie van de kerk met de islamitische cultuur.

2.3. Religie en cultuur: is scheiding mogelijk?

In de vorige paragraaf hebben we het C1-C6 spectrum uitgewerkt. In *Tabel 1 Overzicht van C1 – C6 spectrum* worden de begrippen islamitische cultuur en religie gebruikt, zonder dat duidelijk is wat er exact bedoeld wordt. Dit roept de vraag op, of islam volgens dit spectrum een religie of een cultuur is. We zouden uit de beschrijving kunnen opmaken dat islam in het spectrum gepositioneerd wordt als cultuur en niet als religie. Het spectrum van Travis veronderstelt een vaststaande eigen lokale islamitisch cultuur waarbinnen taal in het C2 model, niet religieuze aspecten in het C3 model en religieuze aspecten in het C4 model te onderscheiden zijn en een van buiten de gemeenschap komende christelijke religie met eigen culturele vormen.

Dit roept een aantal vragen op. Hoe verhouden religie en cultuur zich tot elkaar? En is scheiding tussen cultuur en religie wel mogelijk? En wat is de invloed van religies op elkaar? Om een antwoord te vinden op deze vragen zullen we eerst de begrippen cultuur en religie helder in beeld moeten hebben.

Het geven van een definitie van cultuur is lastig.⁴² Cultuur wordt vanuit een bepaalde antropologische, filosofische, en nationalistisch achtergrond, anders ingekleurd.

⁴⁰ P. Parshall, 'Danger! New directions in contextualization', *Evangelical Missions Quarterly* 34:4 (1998), 404-410, p. 404.

⁴¹ J. Travis, *idem*, 1998, p. 407.

⁴² Hendrik Kraemer geeft aan dat het definiëren van cultuur moeilijk, c.q. onmogelijk is. H. Kraemer, *'Godsdiensten en Culturen, de komende dialoog'*, 's Gravenhage: Boekencentrum 1963, p. 307.

Iedereen definieert cultuur naar zichzelf toe, maar aan de basis van alle definities ligt de definitie van Tylor uit 1871. 'Culture or civilization, taken in its wide ethnographic sense, is that complex whole which includes knowledge's belief, art, morals, law, custom, and any others capabilities and habits acquired by man as a member of member of society'.⁴³ Het model van Tylor laat de verschillende subsystemen in elkaar overvloeien.

Cultuur is betekenisgevend en normatief. Vanuit de cultuur weten we bijvoorbeeld wat waarheid, goed, en mooi is. Cultuur wordt gezien als een systeem van normen, waarden, verwachtingen en doeleinden. Binnen dit systeem spelen allerlei subsystemen een rol, waarin religie in meerdere van deze subsystemen zichtbaar is en ook zelf een subsysteem van cultuur is.⁴⁴ Let wel op, religie is een subsysteem van cultuur, maar religie is op zichzelf geen cultuur!⁴⁵

De godsdienstwetenschapper D.J. Hoens definieert religie als: 'een complex van handelingen, voorstellingen en ervaringen van enkelingen en groepen die betrekking hebben op een andere, meestal als hogere ervaren werkelijkheid'.⁴⁶ Dit betekent dat islam volgens deze definitie een religie is. Leer en praktijk van islam, in zijn pluraliteit, is herkenbaar aanwezig in zijn uitwerking in de lokale islamitische maatschappij.⁴⁷ De rituele praxis, de ethiek van het dagelijkse leven beïnvloedt de cultuur en maatschappij. Islam als religie is dus zichtbaar aanwezig in de cultuur van een maatschappij, maar is niet op zichzelf een cultuur.

Wel moet opgemerkt worden dat in niet-westerse werelden, cultuur en religie harmonisch samenhangen, waarbij religie vaak een samenbindende functie vervuld. In niet-westerse samenlevingen verhouden religie en cultuur zich in een osmotische relatie tot elkaar.⁴⁸ Islam, als religie heeft invloed op de cultuur, maar cultuur heeft ook invloed op de lokale vorm van islam. Dit proces van contextualisatie is wederkerig, tussen cultuur en religie, maar ook tussen religies onderling.⁴⁹

⁴³ J.H. Kamstra, 'Godsdienst en cultuur', in: D.J. Hoens, J.H. Kamstra en D.C. Mulder, *Inleiding tot de studie van godsdiensten*, Kampen: Kok 1985, 14-23, p.16.

⁴⁴ J.H. Kamstra, *idem*, 1985, p.19.

⁴⁵ J.H. Kamstra, *idem*, 1985, p. 18.

⁴⁶ D.J. Hoens, 'Over godsdienst en haar uitbreiding', in: D.J. Hoens, J.H. Kamstra en D.C. Mulder, *Inleiding tot de studie van godsdiensten*, Kampen: Kok 1985, 10-14, p.11.

⁴⁷ A. Rippin, *'Muslims belief and practices'*, London: Routledge 2006, pp. 2-3.

⁴⁸ J.H. Kamstra, *idem*, 1985, p. 21.

⁴⁹ Religie kan niet gezien worden als een statisch gegeven. Tot in de 20e eeuw werd dit wel vaak zo gezien. Kraemer geeft in zijn boek *Godsdiensten en Culturen, de komende dialoog* aan dat christendom staat tegenover oosterse en voor hem heidense religies. Christendom is voor hem geen religie en ook niet op één lijn te brengen met oosterse religies. H. Kraemer, *idem*, 1969, p. 17. Alle niet oosterse religies worden samen met islam gezien als religieus culturele systemen. 'in de grote Aziatische religieus culturele systemen, [...] de symbiose van cultuur en religie tot hun

Wilfred Cantwell Smith onderscheidt twee dimensies in religie. Een interne dimensie, die hij ziet als de religieuze ervaring van het geloof en de externe dimensie of cumulatieve traditie. In deze cumulatieve traditie plaatst hij heilige boeken, rituelen, kunst, doctrines, wetgeving, morele normen, literatuur, mythe, etc.⁵⁰ Deze veranderende tradities worden beïnvloed en de grenzen tussen verschillende tradities zijn vloeiend.⁵¹ We zien dit ook bij islam en christendom in Bangladesh.⁵² Beide religies zijn in het verleden sterk beïnvloed vanuit het hindoeïsme.

De hindoe cultuur is van grote invloed binnen de kerken van Bangladesh. De taal, cultuur, en houding is in de traditionele kerken vanuit het hindoeïsme bepaald.[...] sommige ongeschoolde moslims zien christenen in Bangladesh als een soort groepering van het hindoeïsme. Ze zien christenen als afgodendienaars, ze gebruiken zelfs dezelfde Gods-namen als in het hindoeïsme, ze hebben ook meerdere goden en ze hebben dezelfde gewoonten.⁵³

Binnen iedere ontmoeting tussen verschillende religies is er sprake van herkenning, aanpassingen en aansluiting op elkaar.⁵⁴ Er is een bepaalde vorm van continuïteit tussen verschillende religies.

Maar ook gaan de wegen uit elkaar; het beeld van God, de weg van verlossing en hoe Jezus gezien moet worden, kan totaal verschillend zijn. Naast continuïteit is er tussen religies ook sprake van discontinuïteit.⁵⁵ We zien dit ook bij *IJB* en komen hier later op terug.

In het licht van cultuur moet ook taal ter sprake komen. Taal is binnen de menselijke cultuur een fundamenteel verschijnsel.⁵⁶ Taal is een betekenisgevend communicatiemiddel waarin onder andere cultuur tot uitdrukking komt. De Gambiaanse hoogleraar wereldchristendom Lamin Sanneh geeft aan dat in de relatie religie en cultuur, taal een belangrijke rol speelt: 'language is the intimate, articulate expression of culture, and so close are the two that language can be said to be synonymous with culture.'⁵⁷

wezen behoort en hun grondkarakter bepaald.' H. Kraemer, *idem*, 1969, p. 17. Hij omschrijft op bladzijde 90 van dit boek islam hetzelfde. Religie wordt zo uiteindelijk een christelijke tegenpool.

⁵⁰ C.W. Ernst, *Following Muhammed, rethinking Islam in the contemporary world*, Chapel Hill: The University of North Carolina Press 2003, p. 51.

⁵¹ W. Cantwell Smith, *On Understanding Islam: selected studies*, The Hague: Mouton Publishers 1981, 254.

⁵² Zie hiervoor: paragraaf 3.2 Islam en religieuze pluriformiteit in Bangladesh.

⁵³ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 117.

⁵⁴ Voor een verdere concrete uitwerking wat dit betekent voor islam in Bangladesh, zie hoofdstuk 3.1 islam en religieuze pluriformiteit in Bangladesh.

⁵⁵ M.T., Frederiks, 'Islam in christelijk perspectief: een missiologisch gezichtspunt', *Theologica reformata* 47:2 (2004), 119-131, p. 130.

⁵⁶ D.C. Mulder, 'Godsdienst en andere cultuurelementen', in: D.J. Hoens, J.H. Kamstra en D.C. Mulder, *Inleiding tot de studie van godsdiensten*, Kampen: Kok 1985, 23-34, p. 23.

⁵⁷ L. Sanneh, *Translating the Message*, Maryknoll: Orbis Books, 1989, pp. 8-11.

Taal blijkt essentieel te zijn in het uitdrukken van religie, taal speelt voor religie een belangrijke rol. En juist in het proces van contextualisatie van christendom in Bangladesh blijkt taal een belangrijke rol te spelen.⁵⁸

2.4. Polarisatie rond het C1-C6 spectrum.

Over het C1-C6 spectrum is al veel gediscussieerd en het is niet mijn bedoeling om hier een herhaling van zetten te doen. Ik wil kort de belangrijkste argumenten van voor- en tegenstanders in kaart brengen. In de discussie over het spectrum ligt de focus op het C5 model. Tegenstanders van het C5 model verwerpen, op grond van deze discussie het spectrum als grensoverschrijdend. In zijn uiterste consequentie creëert dit model volgens hen een nieuwe geloofstraditie. Roger L. Dixon zegt hier het volgende over:

By fostering a model of faith that includes both islamic and Christian world views in the same structure, it moves us into a liminal category where a traditional understanding of 'Christian' and 'Muslim' is changed. In this special state it is possible that a person would belong to a 'new faith tradition' that is not recognized by its larger society.⁵⁹

Het spectrum scheidt volgens hem verwarring tussen de religies en deze verwarring is het sterkst binnen het C5 model. Juist het C5 model is de basis van de controverse in de discussie rond het C1-C6 spectrum. Deze discussie gaat niet alleen over dit model, maar gaat ten diepste over de mate waarin religieuze islamitische praktijken gecontextualiseerd worden binnen christelijke geloofsgemeenschappen. Maar dat religies per definitie elkaar beïnvloeden wordt in de discussie niet onderkend.

De voorstanders van het C5 model zien het model als een descriptieve analyse van een al bestaand fenomeen.⁶⁰ Zij geven aan dat dit model een effectief evangelisatiemiddel is. *Isaï* blijven actief in de moskee en kunnen zo anderen weer vertellen van de boodschap van Isa.⁶¹ Dit omdat volgens het C5 model, verandering van religie niet nodig is. Een breuk met het sociale en culturele leven wordt zo voor *isaï* voorkomen.

⁵⁸ In paragraaf 4.3 Taal en verhaal ga ik verder op deze complexe problematiek in.

⁵⁹ R. L. Dixon, 'Moving from the C1-C6 spectrum', *St. Francis magazine* 5:4 (2009), 3-19, p. 5.

⁶⁰ Een onduidelijk artikel met opmerkelijke conclusies is bijvoorbeeld het artikel van Phil Bourne. Hij komt tot de volgende omschrijving van de twee tegenover elkaar staande kampen: 'Much of the criticism of these 'new paths' has come from that section of the Church who would label themselves as Reformed and Evangelical (in the traditional sense of the word). They stress the teaching of scripture as the guidebook of the Church. On the other hand, many of the 'new approaches' have been generated by those branches of the Church which would portray themselves as more open to the Spirit of God, bringing us into new pastures.' P. Bourne, 'Summary of the contextualization debate', *St. Francis magazine*, 5:5 (2009), 58-80, p. 58. Tennent geeft in zijn artikel een helder overzicht van de argumenten van de voor en tegenstanders. T.C. Tennent, *idem*, 2006, p. 106.

⁶¹ J. Travis, *idem*, 2000, p.58. J. Massey, *idem*, 2000, pp. 8-9.

De gevolgen van het geloof in Isa zijn ook minder zwaar, verstoting en vervolging kan zo voorkomen worden.⁶² Want de eerste prioriteit is dat moslims een persoonlijke individuele geloofsrelatie krijgen met Isa. De dagelijkse bekering en het vormen van een geloofsgemeenschap heeft een lagere prioriteit.⁶³ Daarnaast merken voorstanders op dat moslims onderling verschillend zijn. Sommige zijn gedesillusioneerd, ambivalent, anderen zijn juist tevreden met hun religie. Iedere groep moslims zou een ander model van contextualisatie prefereren. Het C1-C6-spectrum geeft voor de verschillende groepen moslims een eigen oplossing.⁶⁴

De argumentatie van voorstanders van het C1-C6 spectrum zijn gegrond op de aanname dat in de meeste gevallen islamitische religieuze en culturele gebruiken acceptabel zijn voor christenen. Deze aanname is volgens Verster en Coleman gegrond op het uitgangspunt dat islam als religie dezelfde essentiële monotheïstisch en God geïnspireerde oorsprong heeft als jodisme en christendom.⁶⁵ Daarom gaat Travis ervan uit dat een moslim, moslim kan blijven en toch in Isa als verlosser kan geloven. Travis stelt dat de oorzaak waarom moslims niet in Christus geloven van culturele en niet van theologische aard is:

If perhaps the single greatest hindrance to seeing Muslims come to faith in Christ is not a theological one (i.e. accepting Jesus as Lord) but rather one of culture and religious identity (i.e. having to leave the community of islam), it seems that for the sake of God's kingdom much of our missiological energy should be devoted to seeking a path whereby Muslims can remain Muslims, yet live as true followers of the Lord Jesus.⁶⁶

Ook hier zien we dat in het spectrum, een rigide scheiding wordt verondersteld tussen cultuur en religie. In de onderbouwing van het C5-model zien we dat Travis een sterke voorkeur heeft voor het C5 model ten opzichte van de andere modellen. Hij pleit ervoor dat de Koran door C5 gelovigen geherinterpreteerd zal moeten worden, omdat anders C5 gelovigen opschuiven naar C4 of C6 of weer verdwijnen in de islam.⁶⁷ Een groot aantal andere voorstanders van het C5 model geven aan dat dit model een transitie-model is. In de zoektocht naar identiteit zullen C5 gelovigen uiteindelijk een

⁶² J. Travis, 'Must all Muslims leave 'Islam' to follow Jesus?', in: R. D. Winter, S. C. Hawthorne, D. R. Dorr, D. B. Graham, & B. A. Koch, *Perspectives on the world Christian movement: A Reader*, Pasadena: William Carey Library Publisher 2003, 660-663, p. 662 en J. Bonk, 'Salvation, 'Other Religions, and Asian Mission: Reflections on the Legacy of Christendom and Asian Understanding of Salvation', *Asian Missiology* 2:1 (2008), 99-132, p. 115.

⁶³ J. Massey, 'Misunderstanding C5: His ways are not our orthodoxy', *Evangelical Missions Quarterly* 40:3 (2004), 297-300, p. 300.

⁶⁴ J. Massey, *idem*, 2000, p.12.

⁶⁵ P. Verster en M. Coleman, *idem*, (2006), p. 105.

⁶⁶ J. Travis, *idem*, 2003, p. 663.

⁶⁷ J. Travis, *idem*, 2003, p. 663 en J. Travis, *idem*, 2000, p.58.

eigen zelfstandige plaats gaan innemen buiten de moskee.⁶⁸

De tegenstanders van het C5 model zeggen dat de aanspraken van C5-organisaties oncontroleerbaar zijn. C5 impliceert als model een gesloten gemeenschap waar externe controle onmogelijk is. Publicaties over het aantal volgelingen zijn vaak misleidend, openlijke financiële verantwoording naar donoren is onmogelijk en het model werkt zo corruptie in de hand.⁶⁹ De reden dat vervolging met dit model voorkomen kan worden, wordt gezien als een zwakte argument. Angst voor vervolging is geen reden om voor dit model te kiezen. Van het geloof getuigen aan anderen en mogelijke vervolging zijn aspecten die bij het leven van christenen horen.⁷⁰

Daarnaast wordt aangedragen dat het C5 model een individualistisch westers model is. Er wordt niet uitgegaan van een gemeenschap, maar van een individu. Het zijn westerse zendingsorganisaties die dit model hebben ingevoerd. Lokale zendingsorganisaties willen niets met dit model te maken hebben, zij pleiten voor openheid en transparantie tussen moslims en christenen.⁷¹ Binnen het gesloten C5 model hebben gelovigen een zelfidentiteit van moslim en worden zo afgescheiden, en geïsoleerd van andere christenen.⁷² Het gevolg is dat het C5 model identiteitsverwarring creëert. Het vasthouden aan een andere religieuze identiteit is ethisch ook onverantwoord, het geeft verwarring en is niet integer naar de lokale islamitische bevolking.⁷³

Als argument voor het C5 model wordt gesteld dat de moskee een centrale plaats inneemt binnen een islamitische gemeenschap. Dit is volgens R. Lewis onjuist omdat vanuit sociaal oogpunt de familie en niet de geloofsgemeenschap centraal staat. Religieuze handelingen worden individueel thuis of in de moskee uitgevoerd. Het vormen van een geloofsgemeenschap en gemeenschapsbeleving is dan ook typisch een christelijk fenomeen.⁷⁴ Samengevat: Tegenstanders vinden dat het C5-model onnodig verwarring creëert.

⁶⁸ B. Dutch, 'Should Muslims become Christians?', *International journal of frontier missions* 17:1 (2000), 15-24, p. 23.

⁶⁹ E. Ayub, 'Observations and reactions to Christians involved in a new approach to mission', *St Francis magazine* 5:5 (2009), 21-40, p.25. B. Nikides, 'Evaluating insider movements: C5 (Messianic Muslims)', *St Francis Magazine* 4 (2006), 1-15, p. 12.

⁷⁰ E. Ayub, *idem*, 2009, p.27.

⁷¹ B. Nikides, *idem*, 2006, p. 5.

⁷² T.C. Tennent, *idem*, 2006, p. 113. B. Nikides, *idem*, 2006, p. 13.

⁷³ P. Parshall, 'Lifting the Fatwa', *Evangelical missions quarterly* 3 (2004), 288-293, p. 290.

E. Ayub, *idem*, 2009, p.26. B. Nikides, *idem*, 2006, p. 5. T.C. Tennent, *idem*, 2006, p. 113.

⁷⁴ R. Lewis, 'Strategizing for church planting movements in Muslim world', *International of frontier mission* 21:2 (2004), 73-77, p. 74.

2.5. Conclusie, een roep om contextuele moslimzending.

In de loop van de 20^e eeuw is de roep om contextuele zending ontstaan. Uiteindelijk heeft het begrip contextualisatie ingang gevonden in de evangelicale wereld. John Travis heeft uiteindelijk de verschillende experimenten op het terrein van moslimzending, in een descriptief spectrum geplaatst. Het C1-C6 spectrum blijkt door Travis gebruikt te worden om het C5-model te promoten. En het debat over het spectrum heeft zich toegespitst op het C5 model. Het debat gaat niet alleen over dit model, maar gaat ten diepste over de mate waarin religieuze islamitische praktijken gecontextualiseerd worden binnen christelijke geloofsgemeenschappen. Dit betekent dat de meeste islamitische religieuze en culturele gebruiken acceptabel zijn voor christenen. Voorstanders zien dit model als descriptieve analyse van een al bestaand fenomeen en als effectief evangelisatiemiddel. Maar tegenstanders vinden dat dit model onnodig verwarring creëert. Het C5 model is volgens hen, een gesloten individualistisch westers model, waarbij gelovigen met een zelfidentiteit als moslim geïsoleerd worden van andere christenen. Dit resulteert in identiteitsverwarring van de gelovige en van de lokale gemeenschap. Het vormen van een geloofsgemeenschap is typisch een christelijk fenomeen en wordt door het C5 model niet onderkend.

Travis veronderstelt in het spectrum een rigide scheiding tussen religie en cultuur. Binnen het C1-C6 spectrum wordt islam als cultuur gepositioneerd. Islam wordt niet gezien, als een religie die zelf contextualiseert, maar als een statisch cultureel gegeven.⁷⁵ Ik heb in dit hoofdstuk aangetoond dat islam niet gezien moet worden als cultuur maar als een religie die zelf contextualiseert t.o.v. cultuur en andere religies, waarbij het proces van contextualisatie een wederkerig proces is. In de historische ontwikkeling van islam en christendom in Bangladesh komen we later op terug.

In de ontmoeting van religies is sprake van continuïteit en discontinuïteit. Deze twee facetten zullen we straks in de uitwerking ook tegenkomen. *IJB* sluit zich enerzijds aan bij de cultuur en taal van Moslims, maar anderzijds verkondigt zij een christelijke boodschap. Taal blijkt in het proces van contextualisatie een essentiële rol te spelen. Taal en religie spelen een grote rol in de historische en religieuze ontwikkelingen in Bangladesh en zeker ook in het werk van *IJB*.

⁷⁵ Zie voetnoot nr. 43.

3. Ecologie; Isa-e Jamat in context.

3.1. Inleiding ecologie.

IJB als organisatie staat niet op zichzelf maar we moeten haar bekijken als een schilderij. De verschillende frames kijken naar de verschillende onderdelen op het doek. In dit hoofdstuk kijken we naar de achtergrond op het doek. De geografie, geschiedenis, demografie sociale en relationele contacten hebben invloed op *IJB*.⁷⁶ 'Het ecologisch perspectief probeert de relatie van de geloofsgemeenschap in haar context helder in beeld te brengen. [...] Geloofsgemeenschappen die hun context verstaan, maken keuzes om hier op in te spelen.'⁷⁷

In paragraaf 3.2 kijken we eerst naar islam en de religieuze pluriformiteit in Bangladesh. Daarna onderzoeken we in paragraaf 3.3 de oorzaak van de minimale impact van christendom in Bangladesh. In deze paragraaf zien we ook de invloed van het hindoeïsme op de traditionele kerk. In paragraaf 3.4 onderzoeken we de impact van de koloniale macht in Bangladesh. De invloed hiervan is nog merkbaar aanwezig binnen traditionele kerken in Bangladesh. In paragraaf 3.5 maken we *IJB* in de context van traditionele kerken en zendingsorganisaties helder. De invloed hiervan is groot geweest op het werk van *IJB*. Er is sprake van een complexe verhouding tussen *IJB* en traditioneel kerken. De invloed van traditionele kerken en zendingsorganisaties is groot op het werk van *IJB*. In paragraaf 3.6 ga ik in op armoede in Bangladesh. De maatschappelijke context van armoede heeft invloed op *IJB*. In paragraaf 3.7 maak ik de balans op over de ecologie van *IJB*.

3.2. Islam en religieuze pluriformiteit in Bangladesh.

Bangladesh is een seculiere staat waar de meerderheid van de bevolking moslim is. Islam is onlosmakelijk met Bangladesh verbonden. Etnisch gezien zijn de inwoners van Bangladesh Bengalen en zijn ze nauw verbonden met de bevolking van het Indische

⁷⁶ N.T. Eiesland, 'Ecology: Seeing the congregational in context', in: N. T. Ammerman, *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 40-77, pp. 41-42.

⁷⁷ N.T. Eiesland, *idem*, 1998, pp. 40-41.

deelstaat West Bengalen. Echter door de scheiding van India in 1947, in een overwegend hindoeïstisch en een islamitisch deel, is islam de sociale identiteit geworden van het huidige Bangladesh. Aan de opdeling van het Indische continent lag religieuze diversiteit aan ten grondslag.⁷⁸

Christenen vormen in Bangladesh een marginale groep zowel in de steden als het platteland. Volgens het Bangladesh Bureau of Statistics is ruim 89% van de bevolking moslim, bijna 10% hindoe, bijna 0,5% boeddhist en bijna 0,3% christen.⁷⁹ Volgens het Bangladesh Bureau of Statistics waren er in 2004, 369.700 christenen in Bangladesh.⁸⁰

POPULATION BY RELIGION (%), 2004			
	National	Rural	Urban
Muslim	89,52	89,15	91,12
Hindu	9,58	9,86	8,37
Buddhist	0,46	0,51	0,23
Christian	0,27	0,29	0,18
Others	0,14	0,16	0,07

Source : SVRS 2004, BBS.

Tabel 3 Religie in Bangladesh

Bangladesh is een relatief jong land, pas in 1971 ontstaan na een

⁷⁸ W. v. Schendel, *idem*, 2009, p. 107.

⁷⁹ Bangladesh Bureau of Statistics, 'Subject Matter Data Index', <http://www.bbs.gov.bd/dataindex/datasheet.xls>, (30-8-2010)

⁸⁰ Over de aantallen christenen in Bangladesh bestaat grote onduidelijkheid. Ik heb hier de officiële getallen van de Bangladesh Bureau of Statistics aangehouden. Bangladesh Bureau of Statistics, 'Subject Matter Data Index', <http://www.bbs.gov.bd/dataindex/datasheet.xls>, (30-8-2010). Een aantal websites geven verschillende informatie over het aantal christenen in Bangladesh. www.missioninfobank.org (30-8-2010) geeft 0,77% aan en volgens www.operationworld.org (30-8-2010) zijn er 0,72% christenen in Bangladesh. Het blijkt dat kerken in Bangladesh, door prestatiedruk van westerse donoren, een dubbele ledenadministratie er op na houden. A.M. Chowdhury zegt hierover het volgende: 'Er wordt binnen de kerken met een dubbele boekhouding gewerkt. Christenen zijn van verschillende kerken lid. Ze zijn afkomstig uit dorpen, daar hebben ze land en zijn ze historisch gezien lid van een moederkerk; de baptisten, RKK of COB. Maar deze mensen wonen en werken in de grote steden. Daar zijn ze lid van een andere kerk, mogelijk AOG, of een vrije gemeente. Dus de statistieken zijn opgeblazen. Dit gebeurt niet onbewust, maar wordt bewust gedaan om de financiële donoren gunstig te stemmen.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 117. Op verschillende websites is het percentage christenen veel hoger geschat: 0,7-0,9%. Op de website van www.zending.nu (30-8-2010) staat een interessante tabel waarin de dubbele boekhouding zelfs naar voren komt. Schijnbaar hebben kerken twee keer zoveel aangesloten leden als vaste volwassen leden. Er wordt zelfs gesproken over 930.000 aangesloten leden. De aantallen per kerkgenootschap op de verschillende websites kloppen onderling niet. Bijvoorbeeld: www.zending.nu (30-8-2010) geeft aan dat Bangladesh Baptist Sangha 12.500 volwassen leden en 28.000 aangesloten leden heeft, op de website van World Council of Churches (www.oikoumene.org) (30-8-2010) staat dat deze kerk 17,196 leden heeft.

onafhankelijkheidsoorlog met Pakistan. De geschiedenis van de bevolking en het gebied is rijk. Wanneer het gebied van huidige Bangladesh voor het eerst bewoond was, kunnen we niet met zekerheid zeggen. Maar door archeologisch onderzoek is vastgesteld, dat vanaf 500 voor Chr. er al enkele steden aanwezig waren.⁸¹ In deze regio ontwikkelde zich in een vloeiende beweging, vanuit een traditioneel agrarische religie het Brahmaans hindoeïsme.⁸² In de loop van de 8^e en 9^e eeuw vestigden zich in de rivierdelta van de Ganges en de Brahmaputra Arabische en Perzische islamitische handelaren. De groeiende economie zorgde ervoor dat in de 13e eeuw de Turkse invasiemachten aan de grens van het huidige Bangladesh stonden.⁸³ De enorme rivieren vormden echter een natuurlijke barrière voor deze invallende machthebbers. De vruchtbare grond en rijke handelsposten waren voor islamitische machthebbers zeer gewild. Pas in 1612 kon het islamitische *Mughal imperium* zich vestigen in het huidige Bangladesh.⁸⁴ Het *Mughal imperium* is van grote invloed geweest op de islamisering van Bangladesh. Voor exploitatie van het deltagebied lieten deze machthebbers de enorme mangrovebossen in het oosten en zuiden ontginnen. Voor deze ontginning werden moslims gerekruteerd. Hierdoor ontstonden overall nederzettingen met een moslim bevolking die dit gebied cultiveerde, waarbij de lokale stammen met rust werden gelaten. Samen leefden de bevolking in vrede met elkaar. Zo kreeg de islam, eind 17^e en begin 18^e eeuw, voet aan de grond in het huidige Bangladesh. Omdat islam nauw verbonden was met de ontginnen van de mangrovebossen en de cultivering van deze gebieden is de invloed van islam beperkt tot het deltagebied van de Ganges en Brahmaputra.⁸⁵

De islamisering van Bangladesh is een politiek gevoelig thema. Mede onder invloed van hedendaagse fundamentalistische groeperingen vindt er mythevorming en idealisering van het verleden plaats.⁸⁶ Onbetwist is echter de rol van het soefisme in de islamisering van het huidige Bangladesh. De *soefi's* van de Chisti orde zorgden ervoor dat er een bepaalde synergie ontstond tussen islam en hindoeïsme, waarbij allerlei

⁸¹ W. v. Schendel, *idem*, 2009, p. 218.

⁸² W. v. Schendel, *idem*, 2009, p. 27.

⁸³ P.J. Bertocci, 'Bangladesh', in: J. L. Esposito (ed.), *The Oxford encyclopedia of the Modern Islamic World*, vol. 1, Oxford: Oxford University Press 1995, p. 187.

⁸⁴ W. v. Schendel, *idem*, 2009, p. 49.

⁸⁵ Richard M. Eaton beschrijft dit in zijn boek: *The Rise of islam and the Bengal Frontier*. R.M. Eaton, *'The Rise of Islam and the Bengal Frontier'*, Los Angeles: University of California Press 1993.

⁸⁶ R.M. Eaton, *idem*, 1993, p.76. Er zijn ook andere argumenten te noemen waarom hindoes van religie wisselde. Peter Bertocci geeft aan dat het een rol speelde dat vooral de kastenloze hindoe bevolking toevlucht zochten tot de egalitaire Islam. P.J. Bertocci, *idem*, p. 187.

Deze discussie wordt vertroebeld omdat het belang van een vroege en gezaghebbende Islam politiek gevoelig ligt in Bangladesh. Voorstanders van Islam als staatsreligie pleiten voor een dominant vroege aanwezigheid van Islam in Bangladesh.

mystieke elementen uit het hindoeïsme werden opgenomen. De charismatische soefistische leiders contextualiseerde islam zo tot een vorm waarin allerlei traditionele mystieke hindoeïstische gewoonten werden opgenomen.⁸⁷ Wat de Mughal heersers niet voor elkaar kregen, lukte de *soefi's* wel. Islam werd zo herkenbaar voor traditionele bevolking. Iqbal Ali schrijft hier het volgende over:

Sufism, with its warm, mystical yearning after union and fellowship with God, nowhere found a more suitable soil in which to thrive than India, where the very atmosphere was charged with a deep religious longing to find God with the result that today it is estimated that fully two thirds of India's Muslim population are under the influence of some or other of the darwish orders.⁸⁸

Het bleek dat tot de 17^e en 18^e eeuw islam en hindoeïsme op grass roots niveau poreus en bewegelijk was en strikte conceptuele grenzen ontbraken.⁸⁹ Islam werd in het huidige Bangladesh, een sterk vanuit het hindoeïsme beïnvloedde religie.⁹⁰

Echter net als in andere delen van de islamitische wereld, ontstonden halverwege de 19^e eeuw in Bangladesh islamitische hervormingsbewegingen. Verschillende stromingen waren actief aanwezig, bijvoorbeeld de Wahhabistische Tarigah-i Muhammadiyah beweging die de *Shari'ah* wilde invoeren⁹¹ of de Fara-idi beweging, die vijf islamitische plichten onder hernieuwde aandacht heeft gebracht.⁹²

Onder invloed van deze hervormingsbewegingen werd de islam in Bangladesh strikter van aard en werd de bevolking bewuster van hun religieuze identiteit. De socioloog Dhurjati De Prasad beschrijft dit proces in *Bengal Muslims in search of Social Identity*.⁹³ Onder invloed van deze hervormingsbewegingen ontstonden er orthodoxe en radicale islamitische groeperingen. Hierdoor werd islam in Bangladesh pluriform. Het sociale bewustwordingsproces leidde uiteindelijk in 1947 tot de vorming van India en Pakistan, waar Bangladesh destijds een onderdeel van was.

Islam in Bangladesh is grotendeels soennitisch van aard en volgt met name de *Hanafi* school.⁹⁴ *Sjiïeten* zijn marginaal in Bangladesh aanwezig, wel vindt er zending vanuit Iran plaats. Op de boekenbeurs waar *IJB* een boekenstand had, stond ook een stand

⁸⁷ R.M. Eaton, *idem*, 1993, p. 77.

⁸⁸ Citaat van Iqbal Ali, *Islamic Sufism*, Delhi: Idarah-I Ababiyat-I Delli, 1933 uit P. Parshall, *Bridges to Islam, a christian perspective on folk islam*, Atlanta: Authentic 2007, p. 18.

⁸⁹ R.M. Eaton, *idem*, 1993, p. 302.

⁹⁰ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 135.

⁹¹ P.J. Bertocci, *idem*, pp. 188-189.

⁹² Door de bewegelijke overgang van hindoeïsme en islam werden de vijf zuilen slecht onderhouden. P.J. Bertocci, *idem*, pp. 188-189.

⁹³ D. de Prasad, *Bengal Muslims in search of social identity*, Dhaka: The university press limited 1998.

⁹⁴ P.J. Bertocci, *idem*, p. 187.

van een *Sjiitische* organisatie die vanuit Iran ondersteund wordt.⁹⁵

In Bangladesh hangt een groot aantal moslims het soefisme aan. Maar soefi's en de andere groepen moslims leven op gespannen voet met elkaar.⁹⁶ De invloed van beide stromingen zijn zichtbaar aanwezig binnen *IJB*. Bij welke stroming de lokale *jamat* aansluiting zoekt, hangt af van de lokale situatie. In de meeste *jamat* zoeken *isa'i* in hun liturgie en vormgeving aansluiting bij de orthodoxe traditie en hebben ze geen contact met volgelingen van het soefisme. Maar de *Adamjee Ruhani Jamat* in Narayangonj is een *jamat* waar de invloed van het soefisme zichtbaar aanwezig is. Imam Syed Nurul Islam was voordat hij *isa'i* werd, een soefi. Hij vertelt er het volgende over:

Ik behoorde binnen de islam tot het soefisme. In die tijd offerde ik mijzelf op om Allah te zoeken. Soefi's geloven dat Jezus één weg is tot God. Soefi's zijn eenvoudiger te bereiken met het evangelie. Zij zijn op zoek naar God. Zij staan meer open voor het evangelie, dan orthodoxe moslims. Ik denk dat Jezus een soort soefi was. Een soefi denkt niet na over zijn eten of over zijn kleding. Aardse zaken zijn niet belangrijk voor een soefi. Dat zie ik ook terug in het leven van Jezus.⁹⁷

In de gebedsruimte zijn uiterlijke mystieke elementen vanuit het soefisme zichtbaar aanwezig.

In het midden van het podium staat een lessenaar waar een paar boeken onder liggen (dit blijken *Kitabul Mugadesh* te zijn) en allemaal lege doosjes van wierookstaafjes. Achter tegen de muur is een halve cirkel afgebeeld. De cirkel is groen geverfd en er zijn allerlei stenen als reliëf in de muur gevoegd. Rondom de groene cirkel zijn oranje en rode stralen afgebeeld. Het blijkt dat dit een afbeelding is met een spirituele betekenis. Het moet een afbeelding voorstellen van de nieuwe aarde. Alle kunstbloemen die op het podium staan, zijn een teken van nieuw leven, zo vertelt Syed Nurul mij. In de pot met zand die op het lessenaartje staat, worden wierookstaafjes gestoken. Op de lessenaar staan ook flesjes rozenwater. Wierook en rozenwater moeten de heiligheid van God symboliseren.⁹⁸

Het boeddhisme in Bangladesh is marginaal en aanwezig in de Chittagong Hill Tracts. Deze regio is onderdeel van Bangladesh maar sinds het Britse koloniale tijdperk strijdt deze regio voor onafhankelijkheid. Deze regio heeft religieus en cultureel gezien een eigen identiteit die gericht is op Zuid-oost Azië.⁹⁹

3.3. Minimale impact van christendom.

In het gebied wat nu Bangladesh is, arriveerde christendom pas in de 16^e eeuw door de

⁹⁵ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 116.

⁹⁶ 'Soefi's en traditionele, orthodoxe moslims leven op gespannen voet met elkaar. In deze regio hebben de *isa'i* contact met de orthodoxe moslims. Ze hebben verwantschap en ingang met hen.' Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 198.

⁹⁷ Bijlage 4 Isa-e Jamat in district Narayangonj, p. 175.

⁹⁸ Bijlage 4 Isa-e Jamat in district Narayangonj, p. 175.

⁹⁹ W. v. Schendel, *idem*, 2009, pp. 31-32.

komst van de Portugese handelsmissies. Rooms-katholieke missionarissen werkten vanuit de handelsposten onder de lokale hindoe bevolking, moslims waren nog niet in grote getale aanwezig. In de loop van de 17^e eeuw namen de Nederlanders en Denen de handelsposten van de Portugezen over en de verbinding met de Rooms-katholieke kerk in Europa werd verbroken. Begin 19^e eeuw was de RKK nog nauwelijks aanwezig in Bangladesh.¹⁰⁰ Uiteindelijk is de RKK door het sociaal-maatschappelijk werk van de Belgische Jezuiten aan het begin van de 20^e eeuw opgeleefd en is zij vandaag de dag de grootste kerk.¹⁰¹

De eerste protestanten die zending bedreven in het huidige Bangladesh waren de *chaplains* van de East India Company. Vanuit Calcutta trokken zij oostwaarts de rivieren over. Ook zij werkten onder lokale hindoes. Maar van een grote bekering onder de hindoes was geen sprake. In de oostelijke Bengalen waren moslims sterk in de meerderheid, maar deze werden niet opgemerkt en werden niet met het evangelie bereikt. Maar ook de hogere kasten lieten zich moeilijk bekeren. Westers onderwijs wilde ze wel volgen maar zich bekeren tot het christendom, wezen ze af. De westerse zendelingen gingen in de loop van de 19^e eeuw zich meer en meer richten op de kastelozen. Voor hen bood christendom meer perspectief dan hindoeïsme. De nieuwe kerk bestond dan ook grotendeels uit de laagste bevolgingsklasse die ongeschoold was en weinig inkomen had. A.M. Chowdhury zegt hier het volgende over:

Het christendom bood veel meer perspectief voor het leven dan het hindoeïsme. Wat gebeurde er? De zending gaf onderwijs, werk, land, huizen, kerken, ziekenhuizen, geld, en ga zo maar door. De zending voorzag in hun leven. Door deze enorme geldstroom richting de allerarmsten van Bangladesh ontstond er een christelijke gemeenschap, die geheel afhankelijk werd van buitenlandse zendingsorganisaties. De financiële stroom werd een infuus waar de lokale kerk aan vastzat.¹⁰²

Omdat de kastelozen arm waren, geen bezit hadden en met hun slecht betaalde banen weinig geld konden opbrengen voor hun kerk, werden de kerken in Bangladesh financieel afhankelijk van het Westen. Dit veroorzaakte een afhankelijke positie ten opzichte van financiële westerse donoren. De zelfstandigheid van de kerken in Bangladesh is daarom nog steeds een groot probleem.¹⁰³

¹⁰⁰ Latourette beschrijft dat er zelfs geen openbare gebedsplaats was waar de gelovigen bij elkaar kwamen en de sacramenten werden niet meer bediend. Hooguit werden er enkele beelden van de maagd Maria en enkele heiligen aanbeden. Rond de jaren 1830 ontstond er zelf de vrees dat de RKK uit Bangladesh zou verdwijnen. K.S. Latourette, *A History of The Expansion of Christianity, vol VI: The Great Century in Northern Africa and Asia A.D. 1800 - A.D. 1914*, New York: Harper & Brothers publishers 1944, pp. 72-73.

¹⁰¹ K.S. Latourette, *idem*, 1944, p. 86.

¹⁰² Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 117.

¹⁰³ J.C. England & J. Kuttianimattathil, *Asian Christian Theologies, A research Guide to Authors*,

Daarnaast veroorzaakte de financiële afhankelijkheid machtsmisbruik, corruptie en verdeeldheid. De invloed van geld en donoren is enorm groot in Bangladesh.¹⁰⁴ Daarnaast veroorzaakt elke nieuwe golf van theologie een afsplitsing van groeperingen.¹⁰⁵ Proselitisme komt veel voor, hele gemeenten worden van elkaar weggehaald voor eigenbelang.¹⁰⁶ John C. England vat het in *Asian Christian Theologies* als volgt kort samen: 'the missionary compound still provides maintenance and nurture for many, but is not always able to assist in the development of self-reliant Christian communities.'¹⁰⁷

Naast een financiële afhankelijkheid van de kerken waren kerken ook uitsluitend gericht op hindoes, moslims waren een vergeten bevolkingsgroep. Er was en is nog steeds sprake van een culturele barrière tussen moslims en christenen. Aan de basis voor deze culturele barrière ligt een taalbarrière. Deze taalbarrière is ontstaan omdat zendelingen in eerste instantie kozen om hindoes te evangeliseren. Moslims waren rond de 18e eeuw in de oostelijke bengalen wel sterk in opkomst, maar rond Calcutta woonden in hoofdzaak hindoes. William Carey is van grote invloed geweest op dit proces. Hij was als zending in 1793 vertrokken naar de Bengalen.¹⁰⁸ Hij besloot om de Bengaalse Bijbelvertaling volledig te herzien en stelde een Sanskriet grammatica op schrift, inclusief een woordenboek. De vertaalkeuzes van Carey zijn echter bepalend geweest voor het huidige theologisch woordgebruik van christenen in Bangladesh. Door de vertaalkeuze van Carey werd de religieuze hindoeïstische taal gecultiveerd in het christendom.¹⁰⁹ En hiermee werd de basis gelegd voor de culturele barrière tussen christenen en moslims.¹¹⁰

Movements and sources, Maryknoll: Orbis Books 2002, p. 173. Maar ook A.M. Chowdhury geeft dit aan in Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp.117-118.

¹⁰⁴ 'De financiële stroom werd een infuus waar de lokale kerk aan vastzat. De financiële afhankelijkheid heeft de afgelopen 200-300 jaar de traditionele kerk overheerst. De traditionele kerken in Bangladesh zijn dus volledig afhankelijk geworden van de westerse donoren. [...] Ze waren opgevoed om volledig afhankelijk te zijn van buitenlands geld en ze hadden een baan gekregen. Deze leiders waren vaak niet capabel om leiding te geven aan de kerk. Leiders in de traditionele kerk zijn geen geestelijke leiders, maar ze zijn bezig met business. Ze leiden een soort christelijke NGO die ze kerk noemen. Fondswerving is uiterst belangrijk om alle westers geïnitieerde projecten te sponsoren.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 117-118.

¹⁰⁵ R. Frykenberg, 'India', in: A. Hastings, *A World History of Christianity*, Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co 1998, 147-191, p. 183.

¹⁰⁶ 'Deze morgen werd ik bijvoorbeeld gebeld uit Gaibanda. We hebben daar een jamat. Wij zijn daar begonnen waar nog nooit iemand gewerkt heeft. Wij hebben daar een grond gekocht en een kerk gebouwd. En nu is één van onze mensen benaderd door een andere organisatie. Ze hebben hem aangeboden om over te stappen naar hun organisatie.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 123.

¹⁰⁷ J.C. England & J. Kuttianimattathil, *idem*, 2002, p. 173.

¹⁰⁸ K.S. Latourette, *idem*, 1944, p. 105.

¹⁰⁹ P. Parshall, *idem*, 2003, p. 51.

¹¹⁰ Een aantal voorbeelden van taalkundige verschillen tussen hindoes en christenen enerzijds en moslims zijn: *Iswar* is de hindoe en christelijke naam voor God. Voor moslims is dit *Allah*. *Boli* is

Omdat hindoes tot bekering kwamen, werden ook allerlei hindoeïstische gebruiken door christenen gecontextualiseerd. *Tilak* is bijvoorbeeld een rode stip op het voorhoofd van hindoeïstische vrouwen. Dit symboliseert het spirituele derde oog *Ajna*, dat bescherming geeft. Het is ook een breed geaccepteerde gewoonte onder christenen, maar moslims verwerpen dit gebruik. Door deze cultuurverschillen ontstonden er drempels voor moslims om christen te worden.¹¹¹ Dit betekent dat wanneer een moslim christen werd, hij zich tweemaal moest bekeren, eerst tot de hindoeïstische cultuur en daarna tot het christendom.¹¹²

Er was een culturele barrière ontstaan tussen islam en christendom terwijl beide religies zich uit hindoeïsme, zij het in een eigen richting, hebben ontwikkeld. Deze culturele barrières zijn voor A.M. Chowdhury een aanzet geweest om een aparte organisatie op te richten die gericht is op zending onder moslims.¹¹³

3.4. Het koloniale trauma van Bangladesh.

De Britse koloniale periode is bepalend geweest voor de huidige politieke en staatkundige situatie op het Indische subcontinent.¹¹⁴ In de periode tot de 19^e eeuw leefde de bevolking op het subcontinent in relatieve religieuze harmonie. Dit kwam door de poreuze bewegelijke grenzen tussen beide religies.

De Britse koloniale macht heeft het oude politieke systeem in India in stand gehouden. Een belangrijk onderdeel hierin waren de *Zamindars*, de gehate hindoeïstische toezichhouders uit hoge kasten die Britse belasting inden. Al in het *Mughal* rijk was er aversie tegen dit systeem, en dit werd door de Britse koloniale politiek erger. Daarnaast werd vanaf de 19^e eeuw door de Britse koloniale macht de ene bevolkingsgroep opgezet tegen de andere. Minister van de staat India zei in 1862 hierover het volgende tegen Viceroy Lord Elgin: 'We have maintained our power in India by playing-off one part against the other, and we must continue to do so. Do all

de aanduiding om een offer te brengen, moslims spreken over *Korbani*. hindoe en christenvrouwen noemen hun man *Babu*, moslimvrouwen zeggen *shaib*. *Puja* gebruiken hindoes en christenen om hun aanbidding van god(en) mee aan te duiden. De voorbeelden zijn afkomstig uit: P. Parshall, *idem*, 2003, pp. 51-52.

¹¹¹ P. Parshall, *idem*, 2003, pp. 53-54.

¹¹² Abdul Mabud zegt het als volgt: 'Een moslim die christen wordt moet zich twee keer bekeren, één keer als christen en één keer tot de hindoe cultuur. Het gevolg is dat sommige ongeschoolde moslims christenen in Bangladesh christenen zien als een soort groepering van het hindoeïsme. Ze zien christenen als afgodendienaars, ze gebruiken zelfs dezelfde godsnamen als het hindoeïsme, ze hebben ook meerdere goden en ze hebben dezelfde gewoonten.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 118.

¹¹³ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 112.

¹¹⁴ W. v. Schendel, *idem*, 2009, pp. 92-93.

you can, therefore, to prevent all having a common feeling'.¹¹⁵

Verzet, onderdrukking en oproer werden door de Britten gefaciliteerd om bewust onrust onder de bevolking te bewerkstelligen.¹¹⁶ Reactionaire islamitische tegenbewegingen waren dan ook te verwachten. Onder andere had de Faraidi-beweging¹¹⁷ veel aantrekkingskracht op de verpauperde bevolking en deze beweging was anti-Brits, antihindoeïstisch en conservatief orthodox in uitleg van de Koran. Het gevolg was oproer.¹¹⁸ Naast een politiek van verdeel en heers, het invoeren van een zware belasting, hebben de Britse koloniale macht in de 18^e eeuw ingrijpende agrarische en economische experimenten uitgevoerd. De traditionele landbouw werd vervangen door een eenzijdige exportgerichte landbouw. De industrie werd eenzijdig gestandaardiseerd om efficiency te verhogen. En hierdoor stierven er in 1876-1878 rond de 10.000.000 Bengalen de hongersnood.¹¹⁹ In 1943 werden uit angst voor de oprukkende Japanners alle boten in het huidige Bangladesh vernietigd. Aan de ene kant van de rivier stierven de mensen van de honger en aan de andere kant rotte de rijst weg. Gevolg: 3,5 miljoen doden. Er is in Bangladesh sprake van een collectief koloniale trauma. De haat tegen Britten in Bangladesh was groot en is merkbaar tot op de dag van vandaag. A.M. Chowdhury vertelde mij dat in het Bangla iemand die slim en achterbaks is, 'British' genoemd wordt.¹²⁰

In Bangladesh worden christenen vaak verbonden met de Britse koloniale periode. In die periode kreeg de kerk voet aan de grond in de Bengalen. Het is ook wel te begrijpen dat de Britse koloniale periode een negatieve toon zette hoe moslims in Bangladesh denken over christendom. Deze toon zorgt er onder andere voor dat traditionele kerken terughoudend zijn met evangelisatie onder moslim. *IJB*, als niet westerse organisatie evangeliseert onder moslims vanuit hun eigen cultuur. En we zullen zien dat dit van invloed is op het werk van *IJB*.

¹¹⁵ W. v. Schendel, *idem*, 2009, p. 77.

¹¹⁶ Ook A.M. Chowdhury vertelde mij dit: 'De Britse macht gebruikte religie als scheidingsmiddel in India. Bijna 200 jaar hebben de Britten deze tactiek gebruikt om India te overheersen. Hierdoor creëerden zij een intern conflict. Zolang deze twee groepen bezig waren elkaar te bevechten, konden de Indiërs niet in opstand komen tegen de Britse macht.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 117.

¹¹⁷ Zie paragraaf 3.2.

¹¹⁸ R. Frykenberg, *idem*, p. 180.

¹¹⁹ W. v. Schendel, *idem*, 2009, p. 57.

¹²⁰ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 117.

De betekenis van dit woord is een soort publiek geheim. Ik heb enkele Britten gesproken en zij wisten niets van de betekenis van dit woord. Toen ik deze uitspraak aan een aantal Bangladeshsi voorlegde begonnen ze zacht te lachen. Ze antwoordde mij: 'Jij bent een Bangladeshi, Leo.'

3.5. IJB in de context van kerken en organisaties.

IJB heeft niet alleen met moslims maar ook met traditionele kerken en zendingsorganisaties te maken. In deze paragraaf kijken we naar de relatie tussen *IJB* en traditionele kerken en zendingsorganisaties.

De verhouding tussen traditionele kerken en *IJB* is complex. Het leven van A.M. Chowdhury is nauw verweven met *IJB*, hij is oprichter en de huidige leider van *IJB*. Allerlei gebeurtenissen uit zijn persoonlijke leven zijn van invloed op *IJB* en de verhouding tot traditionele kerken en zendingsorganisaties. Als A.M. Chowdhury in 1985 tot bekering komt, is dit indirect het werk van zendingsorganisatie Operatie Mobilisatie. Hij wordt door zijn familie verstoten en met moeite door traditionele kerk opgenomen. De kerken wisten niet wat ze met een bekeerde moslim aanmoesten.¹²¹ Hier werd hij tijdens zijn leven diverse keren mee geconfronteerd, bijvoorbeeld na het afronden van zijn training bij OM, maar ook na het afronden van een pastorale training kreeg hij als ex-moslim geen baan aangeboden bij een kerk of zendingsorganisatie.¹²² Ook werd bijvoorbeeld zijn huwelijk met zijn vrouw die traditioneel christen lid was, door kerkleiders afgeraden.¹²³ Deze weerstand tegen bekeerde moslims komt ook terug in de gesprekken die ik heb gevoerd met *isaï*.

Traditionele kerken waren er niet aan toe om *isaï* op te nemen in hun geloofsgemeenschap. En als *isaï* opgenomen werden, dan moesten ze aan allerlei eisen voldoen om aan te tonen dat ze oprechte christenen waren geworden.¹²⁴ Dit is de

¹²¹ 'Ik was student toen ik Christus heb leren kennen. Op een dag sprak één van mijn vrienden over het christendom. Hij insinueerde dat het christendom slecht en verkeerd was. [...]Ik wilde eerst meer over het christendom weten en ik ging een schriftelijke Bijbelcursus volgen. [...]En dit veranderde mijn leven compleet. Ik las de Bijbel en teksten zoals: Rom. 6:23; Joh. 1:12; Joh. 3:16-18; hadden een blijvende indruk. Ik zag dat ik een zondaar was en dat ik vergeving nodig had. [...] Ik ging naar een predikant vlakbij mijn stad. Ik vertelde hem hoe ik Jezus Christus als mijn Verlosser aangenomen had. En tot mijn verbazing geloofde hij het niet! Hij hield me acht maanden in de gaten om te controleren of ik echt een christen geworden was. Uiteindelijk ben ik op 18 augustus 1985 gedoopt. [...] Ik werd door mijn familie verstoten, door mijn collega's vernederd en door mijn vrienden verlaten. Ik was zo eenzaam, ik had alleen God om iets mee te delen. Hij heeft mij toen werkelijk vastgehouden met Zijn sterke armen.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 110.

¹²² 'Op de dag dat ik mijn cursus afrondde en mijn diploma in ontvangst nam, hadden alle achttien medestudenten een baan, uitgezonderd ik. Ik was zo teleurgesteld dat geen kerk of zendingsorganisatie mij vroeg om voor hen te gaan werken. Ik stond op straat en kon als ex-moslim niet aan de slag. Geen werk. Hoe demotiverend was dat!' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 111.

¹²³ 'Tweeënhalf jaar na mijn bekering sprak ik met Phil Bushel, de toenmalige directeur van OM. Hij hoorde dat ik ging trouwen met een vrouw uit de COB. Hij wilde mij verbieden om met een vrouw uit de COB te trouwen. Ik vroeg hem, waar hij het recht vandaan haalde om mij te verbieden om te trouwen met mijn vrouw. Dit is een praktijkvoorbeeld hoe westerse zendelingen de traditionele kerken en de *Isaï* gescheiden houden.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 123.

¹²⁴ 'Ze moeten bijvoorbeeld een nieuwe naam aannemen. Deze naam is een Engelse Bijbelse naam als het maar geen islamitische naam is. Daarnaast moeten *isaï* die lid worden van een kerk een brief 5 schrijven aan de overheid en een certificaat aanvragen dat ze christen zijn geworden. In

tweede reden waarom *IJB* begonnen is om *jamat* op te richten. *Isai* hebben een plaats nodig voor ontmoeting, onderwijs en bemoediging.

Met veel kerken heeft *IJB* moeizaam contact. Ze weten eigenlijk geen raad met de organisatie. Eén kerk verdient hier aandacht, omdat deze in een bijzondere verhouding staat met *IJB*. A.M. Chowdhury is lid van de Church of Bangladesh (COB). De COB heeft hem in het verleden vaak geholpen.¹²⁵ Binnen de COB is hij geaccepteerd, maar van een formele verbinding tussen de COB en *IJB* is geen sprake. Bisschop P.Sarker is de bisschop (moderator) van de COB. Bisschop Sarkar is ook één van de drie leden van het Advisory Committee. Tijdens een kort gesprek met hem, vertelde hij mij dat de COB geen verkondigende missionaire activiteiten onderneemt richting moslims. De angst voor represailles is groot. De COB is terughoudend in moslimzending want in het koloniale verleden was bekering vaak een politieke keuze. De COB heeft volgens hem geen uniforme visie op moslimzending. Bisschop P.Sarker pleit persoonlijk voor interreligieuze dialoog, met als inzet een dialoog van het leven.¹²⁶ *IJB* heeft nog steeds de wens om als organisatie opgenomen te worden binnen de COB. Maar mede door de uiteenlopende theologische visies verloopt dit proces uiterst moeizaam.

3.5.1. Zendingsorganisaties ABMS, NZBMS, OM en SIM.

In Bangladesh zijn sinds 1971 vier grote zendingsorganisaties werkzaam die zich richten op moslims. De Australian Baptist Missionary Society (ABMS)¹²⁷ en New Zealand Baptist Missionary Society (NZBMS) die kerkelijk verbonden zijn met de Bangladesh Baptist Church Fellowship (BBCF). Operatie Mobilisatie (OM)¹²⁸ en Serving in Mission (SIM) zijn parakerkelijke zendingsorganisaties die onafhankelijk werken.

Deze organisaties brachten moslims in aanraking met het evangelie. Moslims die zich bekeerden werden echter niet samenbracht in geloofsgemeenschappen.¹²⁹

de officiële documenten komt te staan dat ze dan christen zijn. Ook moeten isai zes maanden trouw naar de kerk gaan, om aan te tonen dat ze een oprechte christen zijn geworden.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 119-120.

¹²⁵ 'Mijn vrouw was van origine, lid van de Church of Bangladesh (COB). Door hulp en financiële ondersteuning van de COB heeft mijn vrouw haar studie kunnen voltooien. We besloten dan ook om samen lid van de COB te worden. We wilde deze moederkerk trouw zijn. Tijdens het bezoek aan de Bisschop in de St. Thomas kerk in Moghbazar, heb ik mijn levensverhaal verteld en werd ik als lid aangenomen.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 111.

¹²⁶ J.C. England & J. Kuttianimmattathil, *idem*, 2002, p. 184.

¹²⁷ De naam is later gewijzigd in Global interAction.

¹²⁸ In Bangladesh Young Christian Workers.

¹²⁹ 'Ook ontdekte ik dat moslims die een volgeling van Jezus werden zgn. isai, als schapen zonder herder waren. Veel nationale en internationale zendingsorganisaties hadden het evangelie verkondigd, maar hun werk was meestal maar tijdelijk. Wanneer deze zendelingen vertrokken, of de zendingspost gesloten werd, bleven de isai verstrooid en eenzaam achter.' Bijlage 1

Eenzaamheid en verstrooiing van *isaï* was het gevolg. Twee oorzaken zijn hiervoor aan te wijzen.

1. Buitenlandse organisaties mochten sinds eind jaren tachtig geen openlijke zending meer bedrijven. Het militaire Ershad regime, (1982 – 1990) had op 6 juni 1988 de 'State religion act' ingevoerd. De 'State religion act' werd ingesteld om de opmars van islamitisch fundamentalisme in te perken.¹³⁰ Het gevolg was echter dat ook christelijke organisaties beperkt werden in hun mogelijkheden. Buitenlandse zendingsorganisaties moesten vertrekken of uitsluitend ontwikkelingswerk verrichten. Door deze wet werden zendingsorganisaties gedwongen in het geheim te gaan werken.¹³¹
2. Zendingsorganisaties wijzigden hun methodologische/theologische visie op moslimzending. ABMS en NZBMS zijn gaan werken volgens het C5-model.

De gevolgen waren groot. ABMS werd door de overheid gedwongen volledig te stoppen met hun werk in Bangladesh. In de districten Jamalpur, Manikgonj, Mymensingh, Shariatpur en Tangail moest ABMS abrupt stoppen.¹³² Omdat de resultaten tegenvielen, besloot ook NZBMS te stoppen met hun werk in Bangladesh.¹³³ En ook de parakerkelijke organisaties OM en SIM stoten hun werk in verschillende

Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 112.

¹³⁰ J. Adam, *Bangladesh: Een nieuw brandhaard van Islamextremisme?*, Antwerpen: IPIS vzw, International Peace Information Service (2005), pp. 15-16.

¹³¹ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 121.

¹³² 'ABMS werkte vooral onder moslims en zij hadden bijvoorbeeld in Mymensingh een groot kantoor. Maar in de jaren '90 moesten ook zij alles sluiten wegens problemen met de overheid. Ze sloten alles wat ze hadden, ze verkochten de helft van hun bezit en de rest gaven ze aan BBCF. Al het personeel werd ontslagen. De gelovigen werden losgelaten en voor pastorale zorg overgedragen aan de BBCF. De zendelingen verlieten het land, de BBCF stichtte lokale comités en één keer per jaar organiseerde zij een seminar voor deze gelovigen. Er was geen echte pastorale zorg, moslims waren moeilijk met het evangelie te benaderen en evangelisatie vond men complex. De *isaï* werden aan hun lot overgelaten. Maar zo kon BBCF aantonen dat zij aan moslimevangelisatie deed. ABMS wijzigde hun naam in Symbiosis en op deze wijze wilde men moslimzending bedrijven. Zij gingen werken in het geheim, onder leiding van moslimgelovigen. Zij hebben gekozen voor een C5 werkwijze, waarbij de gelovigen in de moskee moeten blijven. Contact met andere gelovigen is niet noodzakelijk of gewenst.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 121.

¹³³ 'NZBMS werkte onder moslims en de traditionele kerk. Zij kochten bijvoorbeeld land en bouwden daar een zendingspost. Ze bouwden een ziekenhuis, een school en huizen voor de staf. De lokale staf woonden binnen deze zendingsposten. Maar hun werk was niet succesvol. Ze zijn weggegaan in de jaren 90. In de jaren 90 hebben ze langzaam de zendingsposten gesloten, want ze bereikte de lokale bevolking niet. De NZBMS verlieten het land. De huizen werden overgedragen aan de lokale staf, uit de traditionele kerken. En de ziekenhuizen, scholen en kerken gingen over naar de BBCF. Uiteindelijk zijn ze nu allemaal gesloten. Ze werken nu alleen als CLC, Christian Literatuur Centre. En vanaf 2009 zijn ze bezig om al hun werk af te stoten. Er is weinig resultaat en het kostte veel geld. Eén zendeling blijft hier in Dhaka achter om contacten te leggen met *isaï*. Op deze wijze kunnen ze aantonen dat er toch gewerkt wordt onder moslims. Zodat de fondswerving door kan gaan.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 121.

regio's af.¹³⁴ De traditionele kerken vingen *isaï* niet op en het gevolg was dat *isaï* zonder vorm van gemeenschap achterbleven. De gevolgen waren ingrijpend voor de *isaï*. Puni Mondol uit Jamalpure had bijvoorbeeld 10 jaar lang geen contact met andere christenen.¹³⁵ Ook Imam Mozammel Hoque van *Taragaonj Isa-e jamat* overkwam dit. Zijn grootvader en hierdoor de hele familie was door zendingswerk tot bekering gekomen. Ook zij hadden geen contact met andere christenen. Het belang van een gemeenschap voor *isaï* werd tijdens het interview ook door hem benadrukt.

Azerbei vertelde mij het evangelie in 1982. Ik kwam op 25-jarige leeftijd tot geloof. Mijn grootvader was toen al *isaï*. Hij had mij ook al over het evangelie voorgelezen. Azerbei is een moslimevangelist die hier in Jamalpure werkt. Hij verkondigt alleen het evangelie, doopt soms, maar hij sticht geen gemeenten. [...] Missionarissen startten een correspondentie cursus. Deze volgden wij en we bezochten bijeenkomsten, maar daar bleef het bij. Er was geen *jamat* of een gemeente waar we toe behoorden. [...] Mijn grootvader startte met het lezen van de Bijbel, en van hem heb ik het evangelie gehoord. Mijn opa is tot geloof gekomen, maar is al gestorven. Hij is nooit in een gemeente geweest, niet gedoopt, maar ik geloof dat hij in de hemel is. [...] Mijn opa was een geheime gelovige. [...] Het is erg belangrijk voor de gelovigen dat zij samenkomen, omdat gemeenschap en groei van belang zijn voor de individuele gelovigen ¹³⁶

Juist in de regio's waar *isaï* achterbleven, heeft *IJB* deze *isaï* bij elkaar gebracht in een *jamat*. De verhouding met de parakerkelijke zendingsorganisaties OM en SIM zijn uiterst complex. A.M. Chowdhury, maar ook enkele andere *IJB*-medewerkers hebben eerst bij OM gewerkt. Hij neemt het OM ook zeer kwalijk dat *isaï* niet bijeen werden gebracht in geloofsgemeenschappen en dat pastorale zorg voor *isaï* ontbrak.¹³⁷

Ook de verhouding met SIM is complex. SIM ziet zichzelf als één van de leidende

¹³⁴ 'SIM/OM werkte in Mymensingh en Kuhstia. Maar ook zij hebben het werk in deze twee regio's gesloten. In Kuhstia doen ze nog wat ontwikkelingswerk. Ze vertellen hierover dat ze zendingswerk doen, maar dat doen ze in feite niet. Ze zeggen dat ze C5 evangelisatie doen onder de vlag van ontwikkelingswerk. Tegen de gelovigen vertellen ze: 'Blijf in de moskee, bid in de moskee, blijf in de familie want als de druk oploopt ben je veilig.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 121.

¹³⁵ 'Toen ik tot bekering kwam, deelde ik het evangelie met mijn familie. Ik vertelde hen over het evangelie. Ik geloofde in Isa, omdat Hij mijn Redder is. Hij verlostte mij van mijn zonden. Mr. Karmon een westerse zending heeft mij in aanraking met het evangelie gebracht. Hij leefde in Jamalpure en preekte het evangelie. Er was geen Jamat of kerk in Jamalpure. Ik leefde tien jaar lang geheel alleen hier, er was geen kerk in Jamalpure. De zending vertrok 15 jaar geleden. Er was sinds zijn vertrek geen gemeente meer. Tot 2004 was er geen Jamat hier. Sinds augustus 2004 ben ik hier aanwezig om deze Jamat op te starten. In de tussenliggende periode werd iedereen van de Jamat verstrooid en niemand zorgde voor ons. We werden door iedereen verlaten. De westerlingen vertrokken en de gelovigen bleven achter. De westerlingen vertrokken, omdat in dit gebied moslimfundamentalisten veel invloed hadden.' Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jampalpure, p. 180.

¹³⁶ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jampalpure, p. 183.

¹³⁷ 'Ik heb gesproken met Roger Atkins, de Amerikaanse ex-directeur van OM Bangladesh. Ik vroeg hem: 'Waarom moedig je deze mensen niet aan dat ze bij elkaar komen in een geloofsgemeenschap? Waarom breng je de *isaï* niet bij elkaar?' Hij antwoordde mij: 'Een geloofsgemeenschap is niet nodig voor deze mensen.' Ik vroeg hem: 'Jullie bezoeken iedere week de internationale gemeenschap? En voor de lokale gelovigen vind je dit niet nodig? Wat je zelf gelooft breng je niet in de praktijk, en je praktijken zijn niet in overeenstemming met wat je gelooft.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 121.

organisaties op het gebied van moslimzending in Bangladesh.¹³⁸ Met de oprichting van *IJB* ontstonden er conflicten tussen *IJB* en *SIM*. Voor *SIM* was de tijd nog niet rijp om een organisatie als *IJB* op te richten. Allerlei verhalen gingen rond, om het werk van *IJB* te stoppen.¹³⁹ De huidige directeur van *SIM* vertelde mij dat hij de hele geschiedenis betreurt.¹⁴⁰ Op dit moment zijn beide organisaties weer met elkaar in gesprek. Net als *ABMS* en *NZBMS* hebben *OM* en *SIM isaï* uiteindelijk losgelaten of afgezonderd gehouden van traditionele kerken. Volgens A.M. Chowdhury willen *OM* en *SIM* de traditionele kerken en *isaï* beheersen.¹⁴¹

3.5.2. *IJB* en andere isaï-organisaties.

Bangladesh heeft veel verschillende kerken.¹⁴² Ik heb twee organisaties bezocht die betrokken zijn op *IJB*. Ik heb gesproken met Bisschop Swapon Salmon Bose. Hij is leider van Faith Bible Church of God en voorzitter van Bangladesh Evangelical Christian Alliance (BECA). Deze organisatie heeft als doel gemeenten te stichten onder onbereikte groepen, moslim, tribale groepen en hindoes uit hoge kasten. Hij wijst de C5-methode van de hand.

Waarom naar de moskee gaan? In de moskee is geen geestelijk voedsel te vinden. Je gaat naar de kerk om gemeenschap te hebben met elkaar, dat is niet te vinden in de moskee. Als je naar de moskee gaat, dan heb je gemeenschap met moslims. Culturele aanpassingen kan ik onderschrijven, maar deze methode geeft alleen maar verwarring. Je bouwt zo geen gemeente op. Ik weet dat vervolging zwaar kan zijn. Voor gemeentestichting is gemeenschap belangrijk. C5 is een verkeerde weergave van zaken. Het is bedrog. Gelovigen worden alleen sterk als je ze voedsel geeft en vormt, dit is niet te krijgen in de moskee. Al de literatuur die spreekt over C5 is leuk, maar het is geen weergave van de werkelijkheid! Het zijn allemaal mooie woorden, maar het is niet realistisch en waar! De theologische literatuur wijkt af van wat er op het veld gebeurt! Moslims hebben een probleem met leugens. Hun eigen leven is vaak vol van leugens. Ik

¹³⁸ Bijlage 9 Bezoekverslag aan hoofdkantoor *SIM* Dhaka, p. 219.

¹³⁹ In bijlage 1 legt A.M. Chowdhury uit de complexe verhouding met *SIM*. In het verleden met de oprichting van *IJB* heeft *SIM* dit tegengewerkt. Zie verder Bezoekverslag hoofdkantoor *Isa-e Jamat*, Dhaka, pp. 112-123.

¹⁴⁰ 'Ik ken de organisatie van A.M. Chowdhury. We hebben een hele geschiedenis achter de rug. Ik ben teleurgesteld over deze situatie. Het is gebeurd voor mijn tijd. Ik probeer de contacten te verbeteren tussen onze organisatie en *Isa-e Jamat*. Dat wil ik eigenlijk zeggen, meer kan ik niet zeggen over het conflict uit het verleden. Ik ben hier net begonnen, dus dat heeft zich voor mij afgespeeld.' Bijlage 9 Bezoekverslag aan hoofdkantoor *SIM* Dhaka p. 219.

¹⁴¹ 'SIM en OM zijn zendingsorganisaties die zending onder moslims als doel hebben. Tot op de dag van vandaag zie je dat mensen uit de traditionele kerken sleutelposities hebben binnen beide zendingsorganisaties. *Isaï* krijgen binnen beide organisaties geen voet aan de grond. Ze worden gebruikt voor de PR, maar op beleidsmatig en bestuurlijk niveau hebben ze geen inbreng. Ze vertellen dat zij geen goede mensen kunnen vinden. Ik heb verschillende mensen voorgedragen die leiding zouden kunnen geven. Maar zij krijgen geen mogelijkheid.' Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor *Isa-e Jamat*, Dhaka, p. 123.

¹⁴² Zie voor een overzicht van alle 68 verschillende kerkorganisaties: Bijlage 10 Kerkgenootschappen in Bangladesh, pp. 222-224.

vind het stom om dit te doen. Als je zegt een moslim te zijn, dan zeg je een volgeling van Mohammed te zijn. Ik geef er niets voor om zo'n gelovige te zijn. Laat ze naar de moskee gaan, het kan niet! Zulke gelovigen wil ik niet. [...] Je brengt moslims in verwarring.¹⁴³

Bose kent Phil Parshall persoonlijk maar zijn theorie over contextuele moslimzending komt volgens hem niet overeen met de werkelijkheid in het veld.

Mijn schoonvader is een persoonlijke vriend van hem. Maar in zijn boeken (over contextuele moslimzending) maakt hij grote fouten. Hij schrijft dat hij deze methode met ons als veldwerkers heeft besproken. Maar wij hebben er destijds nooit van gehoord. Later zijn we erachter gekomen, toen we het boek konden lezen. Maar daarvoor was ons niets bekend. Wellicht heeft hij iemand iets laten experimenteren vanuit zijn team om zijn thesis te onderbouwen.¹⁴⁴

Gemeentestichting is belangrijk voor *isaï*, maar het is ook het moeilijkste aspect van moslimzending.¹⁴⁵ Daarom heeft Bose grote bewondering voor het werk van *IJB*. Hij vindt het van belang dat er een thuis gecreëerd wordt voor moslims die tot bekering komen.¹⁴⁶

Onder geloofsgemeenschappen van *isaï* is een gebrek aan eenheid en onderling veel wantrouwen. Door middel van PAT (Pastors Act together) en BECA kent Bose Chowdhury en is hij op de hoogte van het werk van *IJB*.¹⁴⁷

Met de Presbyterian Church in Bangladesh (PCB) van ds. Edward Ayub heeft *IJB* weinig contact. De PCB is een kerkgenootschap van 26 gemeenten.¹⁴⁸ De PCB moet niet verward worden met de oude traditionele Presbyteriaanse kerken.¹⁴⁹ Tussen deze Presbyteriaanse kerken en de PCB van ds. E. Ayub is geen samenwerking.¹⁵⁰ Ds. Ayub is leider van Light Foundation (Open Doors), Shalom Foundation, Isa Fellowship Bangladesh (IFB) en Bible Aid for Churches and Institutions in Bangladesh (BACIB).¹⁵¹

¹⁴³ Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God, p. 215.

¹⁴⁴ Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God, p. 215.

¹⁴⁵ Salmon Bose zegt hier het volgende over: 'Evangeliseren en dopen van gelovigen is niet zo moeilijk, maar het bij elkaar brengen en vormen van een gemeente is echt een probleem. Soms willen moslimbekeerlingen niet getuigen of openbaar komen als christen. [...] De druk van de familie op een isaï is het grootste struikelblok om openbaar te komen en uiteindelijk een gemeente te vormen. Dit komt omdat de familie een grote rol speelt in de levens van mensen. Het meeste verzet komt niet van de overheid, maar van familie en bekenden. [...] Zonder families kunnen we geen gemeente opbouwen. Veel individuele personen komen tot een gemeente, maar ze vertrekken uiteindelijk. [...] We hebben hier zoveel fouten in gemaakt en veel mee geworsteld. Het lukt niet. Je moet gezinnen en families bij elkaar brengen, dat geeft stabiliteit. Ervaringen uit het verleden hebben geleerd dat een individuele benadering niet vruchtbaar is. Uiteindelijk zal deze gelovige geen stand houden.' Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God, p. 214.

¹⁴⁶ Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God, p. 214.

¹⁴⁷ Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God, pp. 217.

¹⁴⁸ Zie voor een verdere uitleg en opzet van het werk van PCB Bijlage 7 Bezoekverslag ds. Edward Ayub, Presbyterian Church of Bangladesh, p. 208.

¹⁴⁹ Zie Bijlage 10 Kerkgenootschappen in Bangladesh, pp. 222-224.

¹⁵⁰ J. Bonk, *idem*, 2008, p. 115.

¹⁵¹ Bijlage 7 Bezoekverslag ds. Edward Ayub, Presbyterian Church of Bangladesh, p. 209.

Ds. E. Ayub wijst het C5-model expliciet af, C5 wordt volgens hem alleen gebruikt voor fondswerving. Hij heeft hierover verschillende artikelen gepubliceerd.¹⁵² Phil Parshall heeft volgens hem geen recht van spreken en de theologische argumenten van de voorstanders zijn Bijbels niet goed onderbouwd.¹⁵³

Ds. Ayub heeft enkele jaren geleden de Isa Fellowship of Bangladesh (IFB) opgericht. IFB is een platform van organisaties die zich richten op MBB's. Chowdhury was tot 2008 chairman van IFB, maar heeft zich teruggetrokken, omdat zijn voorzitterschap verwarring tot gevolg had. Het verschil tussen IFB en *IJB* was niet helder en leverde in Bangladesh verwarring op. In het verleden was er dus sprake van samenwerking tussen PCB en *IJB*, maar door de oprichting van Isa Fellowship Bangladesh (IFB) is er verdere verwijdering ontstaan tussen beide organisaties. Bose en Chowdhury vertelden mij dat IFB verstrengeld is met de organisaties van ds. Ayub.¹⁵⁴

3.6. Armoede.

Bangladesh heeft de afgelopen jaren een opmerkelijke prestatie geleverd in het verbeteren van de positie van de allerarmsten. Volgens de Wereldbank is de armoede de afgelopen 10 jaar met 9% gedaald. Toch geeft de Wereldbank aan dat nog steeds 63 miljoen mensen, (ongeveer de helft van de bevolking), nog steeds in armoede leeft, 55% van de bevolking niet lezen of schrijven kan. Ondanks het gegeven dat minder mensen in uiterste armoede leven, is de welvaart zeer ongelijk over het land verdeeld.¹⁵⁵

Ook onder de *isai* heerst in meerdere en mindere mate ernstige armoede. Imam Abdul

¹⁵² E. Ayub, *idem*, 2009.

E. Ayub, *The Presbyterian Church in Bangladesh Strategy for Planting Churches in the Muslim World (2008)*, http://www.wrfnet.org/c/journal_articles/view_article_content?&groupId=1&articleId=236&version=1.0, (27-3-2010)

¹⁵³ 'Phil Parshall heeft geen autoriteit op het gebied van moslimzending. Hij heeft 20 jaar gewerkt in Bangladesh en heeft bijna geen succes gehad. Hij heeft bijna geen bekeringen gehad, nog geen 200. Dus hij heeft geen recht van spreken. Hij introduceerde C5 en is de laatste jaren teruggekeerd naar C4. In het begin was hij C5. [...] C5 wordt alleen gebruikt als een middel om geld te werven/fondswerving. C5 is wereldwijd onnodig! [...] Westerse personen zijn zo gevoelig voor zielige verhalen en tranen. Ze geloven dan echt alles.' Bijlage 7 Bezoekverslag ds. Edward Ayub, Presbyterian Church of Bangladesh, pp. 210-211.

¹⁵⁴ 'Ayub heeft nu een eigen groep, hij is landenmanager voor Open Doors en secretaris van Isa Fellowship Bangladesh. Hij heeft sommige vrienden om hem heen verzameld en heeft nu een aanvraag bij Open Doors voor geld. Maar ik en Isa-e Jamat zijn uit deze samenwerking gezet. En wij krijgen geen geld van Open Doors. Wij zijn buiten spel gezet. Isa Fellowship Bangladesh is gebouwd op geld van Open Doors. Ik wil mij niet verlagen om bij deze groep aan te sluiten, alleen om het geld van Open Doors.' Bijlage 8 Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God, p. 217.

¹⁵⁵ The World Bank, *Poverty in Bangladesh (6 juni 2006)*, <http://go.worldbank.org/XCEMFIJSN0> (24-01-2011).

Khalid, regiocoördinator uit Rangpur vertelt hier het volgende over:

De meeste leden zijn erg arm. De meeste leden zijn dagloners, vanrijders, riksjarrijders etc. Het noordwesten van Bangladesh is erg arm, de regering heeft aangegeven dat dit een arm district is. De grond is niet zo rijk en er zijn hier waterproblemen, ons gebied is niet zo laaggelegen en hierdoor is de grond minder vruchtbaar. In de zomer is er soms gebrek aan water, daardoor vallen de oogsten tegen en hierdoor is dit gebied door de overheid verklaard als gebied waar extra aandacht nodig is. In Rangpur hebben we 15.000 tot 20.000 dorpen die zeer arm zijn. Alleen Rangpur-Stad is niet arm.¹⁵⁶

Dit is één van de verhalen, want de armoede geldt ook voor de *jamat* in Sathkira,¹⁵⁷ Jamalpure en in Goainghat, Sylhet. In het hoofdstuk 4.2 beschrijf ik dat *IJB* het grootst is op het platteland. En op het platteland is armoede in Bangladesh juist het grootst, daar leeft 43.8% van de bevolking onder de armoede grens.¹⁵⁸ De Bangladesh Bureau of Statistics (BBS), The World Bank, in samenwerking met World Food Programme (WFP) beschrijven in *Updating poverty maps of Bangladesh*¹⁵⁹ dat de arme districten, agrarisch georiënteerd zijn, de bevolking vaker hun primair onderwijs niet hebben afgerond, deze districten gevoelig zijn voor natuurrampen en deze districten minder economisch perspectief hebben omdat de verbinding met Dhaka, het economische hart van Bangladesh, slecht is.¹⁶⁰ In figuur 1 is een overzicht weergegeven van de armste districten van Bangladesh.¹⁶¹ Als we kijken naar Figuur 1 Armoedeverdeling in

¹⁵⁶ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 155.

¹⁵⁷ Imam Bablu Biswas zegt over de financiële situatie het volgende: 'Er wonen hier in hoofdzaak arme tot zeer arme Bengali. Het zijn vaak dagarbeiders, vracht-risksjarrijders en arme boeren. Dit beeld zien we terug onder de leden van onze Jamat. De Jamat is hier 5 representatief als doorsnede van de bevolking. Sathkira is een arme regio: er is geen industrie en er zijn geen grote bedrijven. Een paar mensen in Sathkira zijn rijk.' Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 134.

¹⁵⁸ Bron voor deze tabel is de 'Bangladesh Data Sheet' van het Bangladesh Bureau of Statistics. Bangladesh bureau of statistics. *Bangladesh Data Sheet (2006)*, <http://www.bbs.gov.bd/> (15-3-2010).

¹⁵⁹ Bangladesh Bureau of Statistics, *Updated Poverty Map of Bangladesh* (april 2009), <http://www.worldbank.org.bd/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/SOUTHASIAEXT/BANGLADESHEXTN/0,,contentMDK:22283164~menuPK:295786~pagePK:1497618~piPK:217854~theSitePK:295760,00.html> (1-9-2010)

¹⁶⁰ Dat de geografische ligging van invloed is op armoede beschrijft ook Imam Abdul Khalid. 'Het noordwesten van Bangladesh is erg arm, de regering heeft aangegeven dat dit een arm district is. De grond is niet zo rijk en er zijn hier waterproblemen, ons gebied is niet zo laaggelegen en hierdoor is de grond minder vruchtbaar. In de zomer is er soms gebrek aan water, daardoor vallen de oogsten tegen en hierdoor is dit gebied door de overheid verklaard als gebied waar extra aandacht nodig is.' Dat de bevolking in deze gebieden ook weinig scholing hebben gevolgd blijkt uit het verhaal van Imam Makbul Salam: 'In 2003 werd ik gedoopt. [...] In die tijd kon ik niet lezen of schrijven, ik was nog nooit naar school geweest. [...] Ik ging ook een alfabetiseringscursus volgen om te leren lezen en schrijven. Toen ik lid werd van IJB dacht ik dat ze mij wel veel geld zouden geven en alle problemen zouden oplossen. Toen ontmoette ik een schoolleraar. Ik vroeg hem: 'Wil je mij leren lezen en schrijven?' [...] De leraar las de Koran en ik las de teksten over Isa.' Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 163.

¹⁶¹ World Food Programme: food security atlas for Bangladesh, *Poverty (2009, April)*, http://foodsecurityatlas.org/bgd/country/access/poverty-files/Poverty-Map-2005_Bangladesh_Lower-A3_Re-saved100.JPG (1-9-2010). Dit overzicht is gemaakt door het Bangladesh Bureau of Statistics. En is onder andere gebruikt in *Updated Poverty Map of Bangladesh* die Bangladesh Bureau of Statistics (BBS) en The World Bank, in samenwerking met

Bangladesh, dan blijkt dat de grootste *jamat* zich bevinden in de donkere dus arme gebieden. Dit is opmerkelijk, want ik zou verwachten dat eerder in een anonieme stedelijke context moslims van religie wisselen, omdat daar minder sprake is van sociale druk.

Dit zou er op kunnen wijzen dat er op het platteland meer sprake zou zijn van een meer open soefi traditie. Dit valt te betwijfelen omdat ook op het platteland het verzet vanuit de orthodoxe islam groot is,¹⁶² en in sommige gebieden er op het platteland alleen onder orthodoxe moslims gewerkt wordt.¹⁶³

Naast bovenstaande factoren speelt mee dat *isa'i* achtergesteld worden omdat ze van religie hebben gewisseld. Vooral in Sathkira ben ik dit tegengekomen. Shehidali Loki heeft een eigen bedrijf en behoort tot de middenklasse. Maar omdat hij *isa'i* geworden was, werd er bij hem ingebroken en was hij al zijn gereedschap en machines kwijt.¹⁶⁴

Of Hassim Ali Shradar, hij krijgt geen werk meer aangeboden omdat hij *isa'i* geworden is.¹⁶⁵ De armoede in deze regio is groot, maar voor *isa'i* die door de gemeenschap verstoten worden, is het nog zwaarder. In Bangladesh zijn dorpen verdeeld in zogenaamde hindoe en moslims *paras* (wijken), en deze wijken zijn weer onderverdeeld op basis van beroepen. Deze onderverdeling is terug te leiden op het oude kastensysteem, maar het kastensysteem heeft in Bangladesh weinig invloed meer.¹⁶⁶

World Food Program (WFP) is gemaakt. Bangladesh Bureau of Statistics, *idem*, 2009.

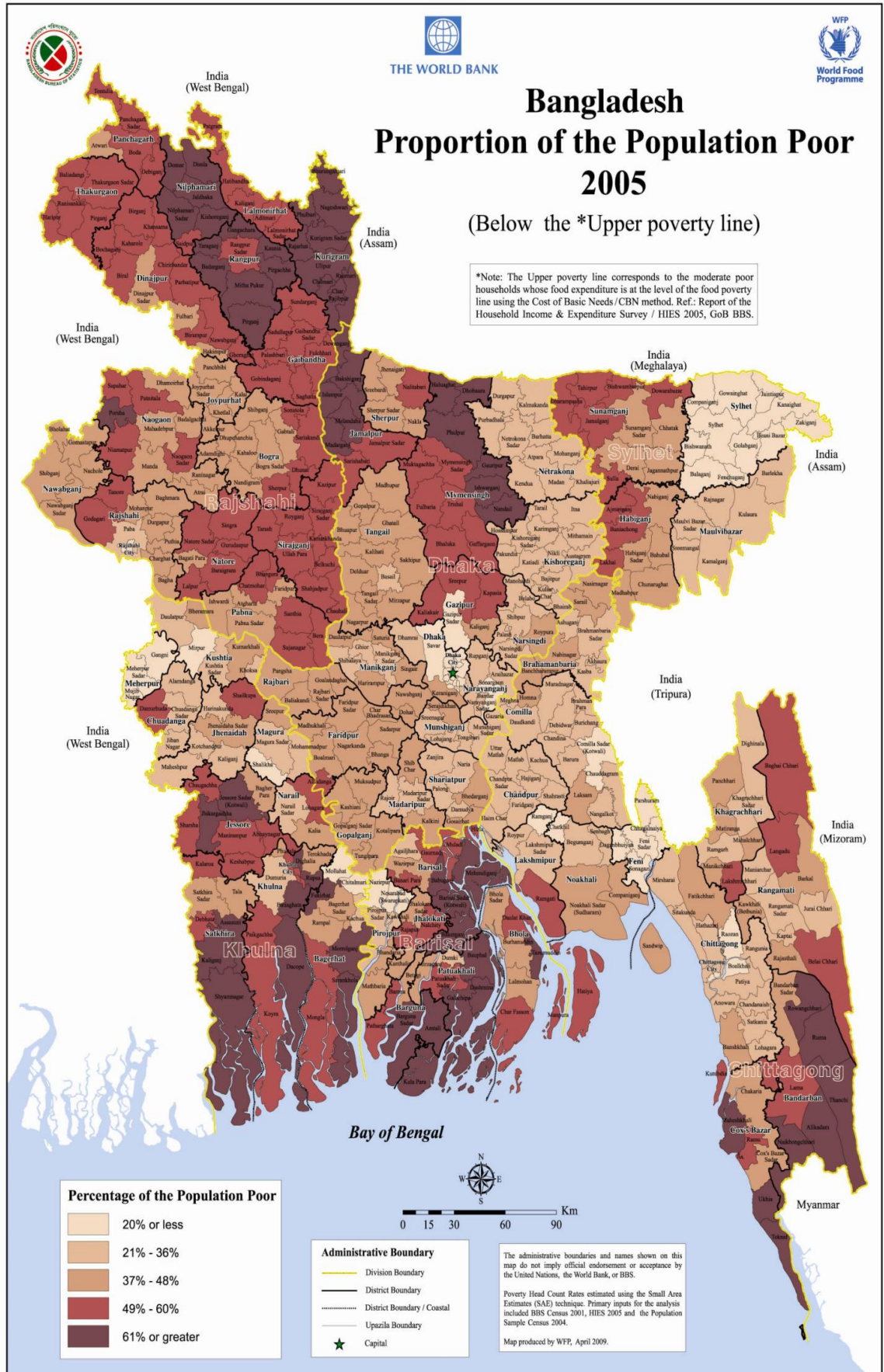
¹⁶² Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, pp. 113-134.

¹⁶³ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 198.

¹⁶⁴ 'Maar na mijn bekering is er in mijn winkel ingebroken en alle machines en gereedschappen zijn gestolen. Een boormachine konden ze niet meenemen want die was te zwaar. Ik heb vijftien maanden zonder werk gezeten. Niemand wilde mij helpen en ik kon zonder gereedschap niet aan de slag. Toen heb ik mij verhuurd als dagloner op de akkers om toch aan geld te komen.' Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 149.

¹⁶⁵ 'Toen ik Isa aannam, kwamen alle mensen uit de buurt tegen mij op. Het was een verschrikkelijke tijd. Als ik naar de markt ging, dan sloegen zij mij, als ik terugkwam, dan sloegen ze mij weer. [...] Ik werk op de markt, ik heb daar een klein inkomen, net genoeg om een beetje rond te komen. Voordat ik *isa'i* werd, was ik een dagarbeider op het land. Maar nu willen de mensen mij geen werk meer geven, ze weigeren mij een baan. En de situatie is nu zo, dat als de mensen mij vertellen dat ik geen werk meer kan krijgen, ik geen inkomen heb.' Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, pp. 149-150.

¹⁶⁶ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 135.

Figuur 1 Armoedeverdeling in Bangladesh

3.7. Conclusies: Isa-e Jamat in context.

Bangladesh en islam zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Islam is in Bangladesh pluriform van aard en allerlei islamitische stromingen zijn aanwezig. Tot de 18^e eeuw waren islam en hindoeïsme op grass roots niveau poreus en bewegelijk en ontbraken strikte conceptuele grenzen. Het soefisme heeft er mede voor gezorgd dat islam ingang kreeg in de Bengalen. Islam in Bangladesh is dan ook grofweg in twee groepen te verdelen, orthodoxe soennieten en aanhangers van het soefisme. De invloed van beide stromingen zien we in het volgende hoofdstuk terug in het werk van *IJB*.

Ook het christendom in Bangladesh is sterk beïnvloed vanuit het hindoeïsme. De christelijke cultuur en theologische taal zijn in de kerk afgeleid van de hindoeïstische cultuur en hierdoor is er een culturele en taalkundige kloof ontstaan tussen islam en christendom.

We kunnen dan ook concluderen dat er in Bangladesh sprake is van een driehoeksverhouding tussen islam, christendom en hindoeïsme. Islam en christendom zijn beide sterk beïnvloed vanuit het hindoeïsme, maar hebben zich beide zelfstandig in een eigen richting ontwikkeld. Er is sprake van continuïteit en discontinuïteit tussen het hindoeïsme enerzijds en islam en christendom anderzijds.

De traditionele kerken is een andere groep waar *IJB* mee te maken heeft. Opmerkelijk is dat juist de verhouding tussen *IJB* en de traditionele kerken slecht is. Traditionele kerken hebben angst, argwaan en achterdocht tegen *isa'i*. Ze willen hen niet als gelovigen opnemen in hun geloofsgemeenschap. Deze houding heeft in het verleden de relatie tussen *IJB* en de traditionele kerken onder druk gezet. *IJB* is kritisch ten opzichte van de traditionele kerken. Maar toch ziet *IJB* zich genoodzaakt om zich te positioneren tussen islam en de traditionele kerken in. *IJB* probeert beide religies met elkaar in contact te brengen en de culturele en taalkundige kloof te overbruggen.¹⁶⁷

Als neveneffect van het overheidsbeleid is in Bangladesh het C5-model sterk bevorderd. Buitenlandse zendingsorganisaties ABMS, NZBMS, OM en SIM werden in de jaren 80 van de vorige eeuw, door de overheid gedwongen hun zendingsactiviteiten te stoppen. Deze organisaties wilden echter actief zending blijven bedrijven en kozen om te gaan werken volgens het C5 model. Deze overheidsinvloed zien we in de discussie rondom het C5 model niet terug.

Het grote verschil tussen *IJB* en de westerse zendingsorganisaties is dat *IJB* van de

¹⁶⁷ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

overheid wel openlijk mag evangeliseren. Interessant is of zendingsorganisaties om praktische of methodologische redenen gekozen hebben om te werken volgens C5 model. Mijn inziens is deze praktische reden van doorslaggevende betekenis geweest om te gaan werken volgens het C5 model.

Het originele model ging uit van de aanname van Travis, dat Church vervangen werd door Christ.¹⁶⁸ Dixon geeft in zijn artikel aan dat mogelijk hier de parakerkelijke zendingsorganisaties van invloed zijn geweest.¹⁶⁹ Na mijn onderzoek in Bangladesh onderschijf ik dat juist parakerkelijke zendingsorganisaties in Bangladesh een groot voorstander zijn voor het gebruik van C5-model.

IJB heeft in eerste instantie *isaï* in *jamat* samen gebracht. Deze *isaï* waren in eerste instantie voortgekomen uit het werk van bovenstaande zendingsorganisaties. In gebieden waar *IJB* nu een *jamat* heeft, hadden zendingsorganisaties hun werk afgestoten en waren *isaï* alleen achtergebleven. Het bij elkaar brengen van *isaï* in een *jamat* is één van de hoofddoelstellingen van *IJB*.¹⁷⁰

Omdat *isaï* klem zitten tussen kerken die ze hen niet accepteren en hun islamitische familie en burens die hen meestal verstoten, speelt de *jamat* een belangrijke rol in het leven van *isaï*.

IJB heeft zich in tegenstelling tot de verschillende buitenlandse zendingsorganisaties, gedistantieerd van C5. Zij wijst het gebruik van C5 af omdat de heimelijkheid binnen C5 niet gewenst of noodzakelijk is. *IJB* heeft vooral ecclesiologische bezwaren tegen C5. Omdat het vormen van geloofsgemeenschappen vindt *IJB* van essentieel belang voor *isaï* en van wezenlijk belang als lichaam van Christus.

De laatste factor die vanuit de context is beschreven is armoede. Armoede in Bangladesh is groot. Juist in de gebieden waar *IJB* werkt is de extreme armoede hoog. Natuurrampen komen hier veel voor en de grond is er minder vruchtbaar. Daarnaast blijkt dat armoede onder *isaï* groot is omdat zij moeilijk werk kunnen krijgen. Daarom heeft *IJB* verschillende programma's opgezet om armoede onder *isaï* te bestrijden. We zullen deze programma's in paragraaf 4.5.1 verder bekijken.

¹⁶⁸ R. L. Dixon, *idem*, 2009, p. 17.

¹⁶⁹ R. L. Dixon, *idem*, 2009, p. 17.

¹⁷⁰ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

4. Identiteit en cultuur bij IJB.

4.1. Inleiding identiteit en cultuur.

'De identiteit van geloofsgemeenschappen wordt gecreëerd door de dingen die ze samen geloven en uitvoeren. [...] Wanneer leden van een gemeenschap bij elkaar komen, dan wordt door de gemeenschappelijke activiteit een grens getrokken van wat binnen de lokale gemeenschap als norm beschouwd wordt.'¹⁷¹ De geloofsgemeenschap heeft een eigen identiteit waardoor zij zich afscheidt van de rest van de lokale gemeenschap. 'Geloofsgemeenschappen vormen hun eigen cultuur en identiteit door de dingen die zij samen ondernemen.'¹⁷² De identiteit komt naar voren door rituelen, activiteiten, taal en verhaal. Als eerst behandel ik paragraaf 4.2 de geografie van *IJB*. In paragraaf 4.3 ga ik in op taal en verhaal bij *IJB*. Hier sta ik stil bij de cultuurspecifieke islamitische taal die gebruikt wordt, en het belang hiervan. Verhalen zullen beperkt behandeld worden, deze zijn terug te lezen in de bijlagen. In paragraaf 4.4 komen liturgie, doop, avondmaal en overige rituelen aan bod. En in paragraaf 4.5 komen de overige activiteiten aan bod. In de laatste twee paragrafen zal gekeken worden naar de invloed van islam en traditionele kerken in *IJB*. In paragraaf 4.6 ga ik in hoe *IJB* haar relatie tot islam ziet. En tenslotte zal ik in paragraaf 4.7 de conclusie opmaken over de identiteit en cultuur van *IJB*.

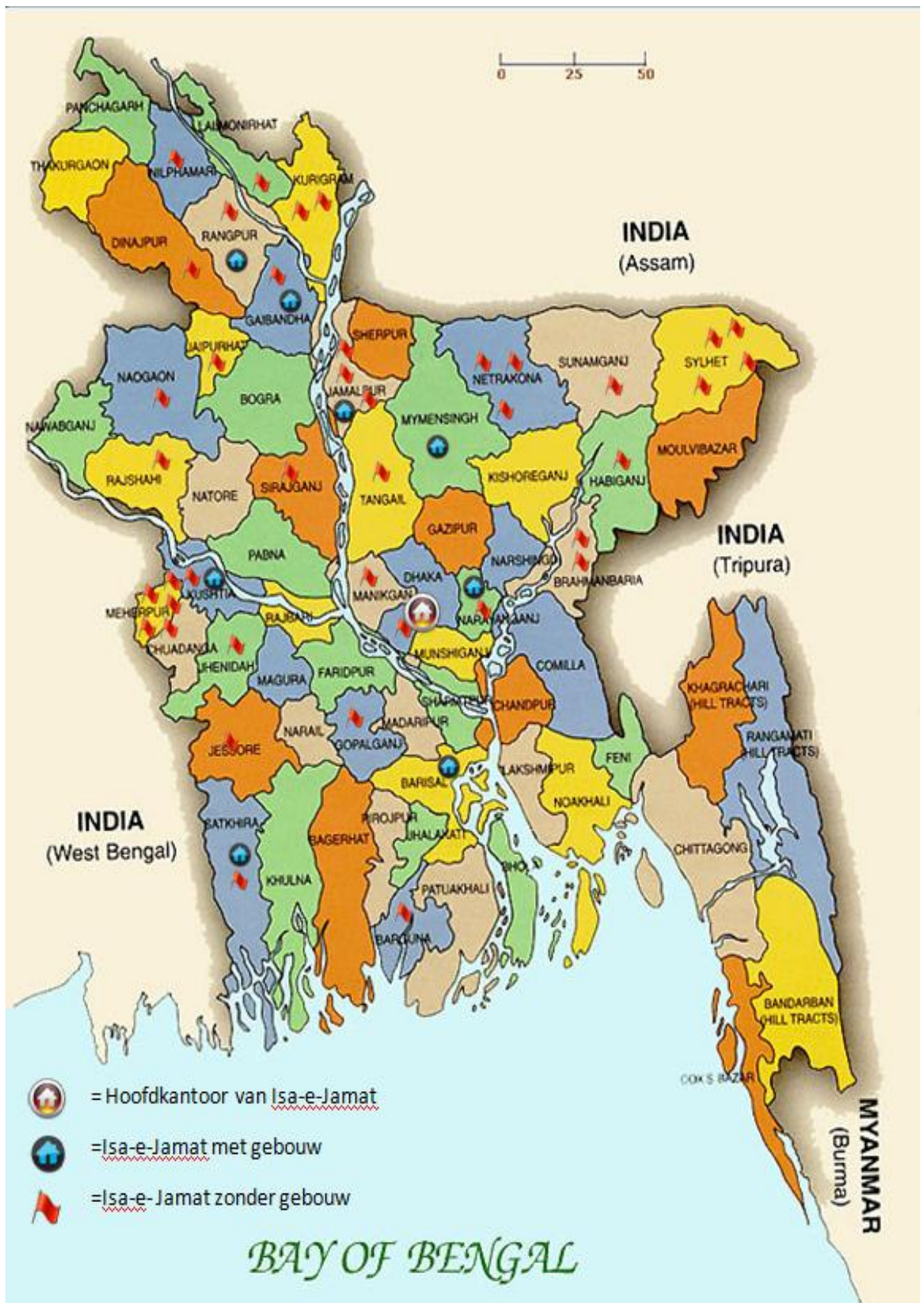
4.2. De geografie van IJB.

De geografische verdeling van *IJB* over Bangladesh is historisch bepaald. Het werk van *IJB* was in eerste instantie gericht op het samenbrengen van *isai* in *jamat*. Deze *isai* zijn in eerste instantie voortgekomen uit het werk van zendingsorganisaties.¹⁷³ In gebieden waar nu *IJB* aanwezig is, waren zendingsorganisaties gestopt met hun werk. Op de volgende bladzijde is een overzicht van het *IJB* in Bangladesh.

¹⁷¹ N.T. Ammerman, 'Culture and Identity in the congregation', in: N. T. Ammerman, *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 78-104, p. 78.

¹⁷² N.T. Ammerman, 'Culture and Identity in the congregation', *idem*, 1998, p. 84.

¹⁷³ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 121-122.

Figuur 2 overzicht lokale Isa-e-Jamat in Bangladesh.

Je kunt een denkbeeldige lijn trekken van het zuidwesten (Sathkira) naar het noordoosten (Sylhet) van Bangladesh. Onder deze lijn zijn weinig of geen activiteiten van IJB.

	<i>jamat</i>		<i>Baptised member</i>		<i>Unbaptis. members</i>		<i>Total members</i>		<i>Cell groups</i>	
Dhaka	14	29%	392	24%	239	27%	631	25%	16	20%
Khulna	11	23%	458	27%	203	23%	661	26%	18	22%
Rangpur	9	19%	426	26%	207	23%	633	25%	20	24%
Sylhet	6	13%	184	11%	88	10%	272	11%	7	9%
Rajshahi	4	8%	116	7%	86	10%	202	8%	15	18%
Barisal	2	4%	45	3%	38	4%	83	3%	6	7%
Chittagong	2	4%	45	3%	27	3%	72	3%	0	0%
TOTAAL	48	100%	1666	100%	888	100%	2554	100%	82	100%

Tabel 4 *Jamat, leden en cel-groepen per divisie*

In Tabel 4 *Jamat, leden en cel-groepen per divisie*¹⁷⁴ zien we dat in de divisie Dhaka de meeste *jamat*, en in Khulna en Rangpur divisie zich verhoudingsgewijs de meeste leden bevinden. We zouden eenvoudig kunnen concluderen dat dit logisch is omdat in Dhaka divisie ruim 30% van de bevolking van Bangladesh woont, waarvan 15 miljoen in de stad Dhaka zelf.¹⁷⁵ Dit klopt niet met de werkelijkheid. Als we kijken naar het overzicht van *jamat* in bijlage 1, dan zijn er verhoudingsgewijs weinig *jamat* te vinden in stedelijke context.¹⁷⁶

	<i>Oppervlakte</i>		<i>inwoners</i>	
Dhaka Division	31119,96	21,1%	38987140	31,5%
Khulna Division	22273,21	15,1%	14604900	11,8%
Rangpur Division	16317,65	11,1%	13779780	11,1%
Sylhet Division	12595,95	8,5%	7896720	6,4%
Rajshai Division	18196,05	12,3%	16308960	13,2%
Barisal Division	13295,55	9,0%	8153960	6,6%
Chittagong division	33771,18	22,9%	24119660	19,5%
Bangladesh	147569,55	100,0%	123851120	100,0%

Tabel 5 *Demografische karakter per divisie.*

¹⁷⁴ Zie voor de basisgegevens, Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 128. Hier is een overzicht opgenomen met alle basisgegevens van IJB. Vanuit deze gegevens is de bovenstaande tabel samengesteld.

¹⁷⁵ Bron voor deze tabel is de 'Bangladesh Data Sheet' van het Bangladesh Bureau of Statistics. Bangladesh bureau of statistics. *idem*, 2006, (15-3-2010).

¹⁷⁶ IJB heeft in 14 steden een *Jamat*, in Bagura, Brammanbaria, Dhaka, Gopalganj, Jamalpure, Jossore, Kurigram, Meherpur, Narayanganj, Rajshahi, Sylhet en Tangail. In deze steden heeft Isa-e Jamat samen 479 leden van totaal 2552 leden. Zie voor de basisgegevens, Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 128.

In Bangladesh zijn alle economische activiteiten gegroepeerd rond drie grote steden: Dhaka, Chittagong en Sylhet. De overige steden in Bangladesh zijn provinciale steden, waar weinig voorzieningen zijn te vinden.

Over Sylhet verteld Jakir Hossain het volgende:

Sylhet-city is voor Bengaalse begrippen een grote en moderne stad met veel bedrijven. Inwoners hebben veel familie in het buitenland wonen: zo'n 500.000 Sylhetti wonen in de USA, 2 miljoen in the UK en ook een groot aantal wonen in Saoedi-Arabië. Hierdoor is er een inkomstenstroom van buitenlands vermogen in deze stad.¹⁷⁷

In *Tabel 6 Jamat en leden in een stedelijke context* zien we dat juist in de steden er sprake is van relatief kleine *jamat*. Van de ruim 2500 leden wonen er 300 in een stedelijke context. De geografie van IJB wordt sterk bepaald door een aantal grote centrale *jamat* in landelijk gebied. Rond deze *jamat* in Rangpur, Jamalpur, Sylhet en Kusthia is IJB geconcentreerd aanwezig. Dit komt omdat vanuit de bestaande *jamat* er celgroepen worden opgericht voor *isa'i* die te ver van de *jamat* wonen. Soms groeien deze celgroepen uit tot een zelfstandige *jamat*. *Kumira Isa-e Jamat* is bijvoorbeeld vanuit *Jogathanandakati Isa-e Jamat* van Imam Bablu Biswas ontstaan. Maar ook in Rangpur en Kusthia heeft dit plaatsgevonden.

<i>Name of place</i>	<i>Name of local Jamat</i>	<i>Nr. of jamat</i>	<i>Bapt. member</i>	<i>Unbapt. member</i>	<i>Total member</i>
Bagura city	<i>Bagura Isa-e Jamat</i>	1	15	20	35
City Area	<i>Shohilpur Isa-e Jamat</i>	1	18	15	33
Mirpur city	<i>Mirpur Isa-e Jamat</i>	1	16	10	26
Gopalganj city	<i>Gopalganj Isa-e Jamat</i>	1	15	12	27
Jamalpur city	<i>Jamalpur Isa-e Jamat</i>	1	35	20	55
Jossore city	<i>Jossore Isa-e Jamat</i>	1	55	24	79
Kurigram city	<i>Kurigram Isa-e Jamat</i>	1	15	10	25
Mehepur city	<i>Mehepur Isa-e Jamat</i>	1	12	8	20
Adamjee	<i>Adamjee Ruhani Jamat</i>	1	35	15	50
Rajshahi city	<i>Rajshahi Isa-e Jamat</i>	1	32	27	59
Sylhet City	<i>Sylhet Isa-e Jamat</i>	1	30	10	40
Tangail city	<i>Tangail Isa-e Jamat</i>	1	20	10	30
TOTAAL		12	298	181	479

Tabel 6 Jamat en leden in een stedelijke context

In *Figuur 2 overzicht lokale Isa-e Jamat in Bangladesh*. zie je dat in het zuidoosten van Bangladesh (Chittagong divisie) IJB niet aanwezig is. In het verleden heeft IJB dit wel geprobeerd, maar het is tot nu toe niet gelukt.

¹⁷⁷ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 191.

Uit het overzicht op bladzijde 128 van Bijlage 1, blijkt dat het overgrote deel van het werk van *IJB* zich afspeelt op het platteland. In de relatief kleine en landelijk georiënteerde divisies zoals Khulna en Rangpur bevinden zich de meeste leden, *jamat* en celgroepen. Tijdens mijn bezoek aan de lokale *jamat* in Sathkira, Rangpur, Jamalpur en Sylhet is dit ook naar voren gekomen.

4.3. Taal en verhaal.

Cultuur en identiteit zijn patronen van taal en verhaal. Het is van belang om goed te luisteren naar de wijze waarop er gesproken wordt, de verhalen die verteld worden en allerlei mythen die er verteld worden. Om de cultuur te kunnen begrijpen van een geloofsgemeenschap is het serieus nemen van taal, geschiedenis, mythen en verhalen belangrijk. In combinatie met wat de geloofsgemeenschap doet en wat ze hebben geeft dit inzicht in de cultuur en identiteit van de geloofsgemeenschap.¹⁷⁸ Taal is een communicatiesysteem waarbij gedachten en gevoelens aan anderen kunnen worden doorgegeven. Binnen een religie is taal ook van groot belang. Taal geeft vorm en uitdrukking aan de samenbindende religieuze identiteit.¹⁷⁹

Taal en religie zijn in het Indische subcontinent nauw met elkaar verbonden. Het zijn symbolen die vorm geven aan de groepsidentiteit. Taal en religie zijn zo nauw met elkaar verbonden dat het uiteindelijk geleid heeft tot de vorming van een eigen staat Bangladesh.¹⁸⁰

De islamhistoricus Asim Roy kenmerkt de islam in Bangladesh door massaliteit van islampopulatie en als sterk gecontextualiseerde vorm van islam. Deze contextualisatie komt volgens hem specifiek naar voren in de linguïstiek van Bengali in Bangladesh.¹⁸¹ Taalkundig gezien is Bengali in Bangladesh een mix van Sanskriet Bengali en Arabische, Urdu en Perzische leenwoorden, het zogenaamde *Mussalmani Bengali*.¹⁸² Deze vorm van Bengali is te onderscheiden van het Sanskriet Bengali dat in West-Bengalen, India gesproken wordt. Voorbeelden van leenwoorden zijn: *Injil Sharif* is het nieuwe testament. *Jamat* is een geloofsgemeenschap. *Kitabs* zijn heilige boeken. *Imandars* zijn gelovigen. *Imam* is een voorganger. *Kitabul Mugadesh* is een

¹⁷⁸ N.T. Ammerman, 'Culture and Identity in the congregation', *idem*, 1998, p. 101.

¹⁷⁹ A. Dil, *idem*, 1991, pp. 157-158.

¹⁸⁰ P.R. Brass, *Language, religion and politics in North India*, New York: Cambridge University Press, 2005, p.3.

¹⁸¹ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 135.

¹⁸² D. de Prasad, *idem*, 1998, p. 105. Zie ook hoofdstuk 3.2. Islam en religieuze pluriformiteit in Bangladesh. Waar ik inga op de historische ontwikkeling van islam en de invloed van het hindoeïsme hierop.

Bijbelvertaling in het *Mussalmani Bengali*, waarbij in de *Kitabul Mugadesh* de Arabische namen, Dawoed, Ibrahim, Isa, en bijvoorbeeld Maryam gebruikt worden. Maar ook leenwoorden gebruikt om theologische en filosofische concepten uit te drukken.¹⁸³

Eén van de grote verschillen tussen traditionele kerken en *IJB* is het gebruik van islamitische taal. A.M. Chowdhury zegt hierover het volgende:

Wij creëren een eigen geloofsgemeenschap voor deze Isaï. Met een eigen inheemse cultuur, in hun eigen islamitische taal, geloven we en bidden samen we tot Isa. Met een eigen identiteit als volgeling van Isa. We moeten hen leren om een zoutend zout en een lichtend licht te zijn in hun eigen omgeving. Isaï zijn een opening tot de lokale bevolking. Cultureel en taalkundig zijn deze mensen hetzelfde als moslims en hierdoor staat een gemeenschap open voor isaï.¹⁸⁴

Maar ook tijdens de verschillende gesprekken wordt mij dit verteld. Regiocoördinator Imam Abdul Khalid vertelde mij dat het belangrijkste verschil tussen de traditionele kerken en de *jamat* het verschil in taal is.¹⁸⁵ Het is van belang dat met moslims in hun eigen *Mussalmani Bengali* wordt gesproken. Ook het gebruik van een eigen *Mussalmani Bengali* vertaling is belangrijk. Imam Jakir Hossain zegt hier onder andere het volgende over:

Moslims geloven dat de Bijbel is gewijzigd door christenen. Daarom noemen we onze Bijbel: Kitabul Mugadesh. Dit betekent: 'Heilig Boek'. En we gebruiken de namen Taurat, Zabur en Injil (tora, psalmen en evangelie). En dan herkennen de moslims dat dit hun boek is en niet de gecorrumpeerde Bijbel van christenen. We gebruiken ook de islamitische naam voor de personen uit de Bijbel. Bijvoorbeeld: Isa is Jezus. Ook de uiterlijke uitvoering van de Kitabul sluit aan bij het uiterlijk van een Koran.¹⁸⁶

Het verschil zit niet alleen in leenwoorden maar ook de uitspraak van *Mussalmani Bengali* en *Sanskriet Bengali* is verschillend. In 1946 heeft de lokale overheid in Oost Pakistan zich ingezet om Bangla verder te ontwikkelen los van de Calcutta standaard, waar zij zich nooit bij hebben thuis gevoeld.¹⁸⁷ Taal in combinatie met religie is uiteindelijk identiteitsbepalend geworden voor de totstandkoming van Bangladesh.¹⁸⁸

J.A. Jørgensen trekt de conclusie, dat het gebruik van *Mussalmani Bengali* een symbolische betekenis heeft. Als *isaï* zeggen dat zij islamitische cultuur of taal gebruiken, dan heeft dit volgens Jørgensen een symbolische betekenis van goed.¹⁸⁹ Dit

¹⁸³ In de verschillende bijlagen komt dit naar voren. Mijn vertaler heeft deze uitdrukkingen vaak vertaald in het Engels, hierdoor is het originele verschil tussen *Mussalmani Bangla* en *Sanskriet Bengali* vaak weggevallen. Zie verder ook: J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, pp. 137-146.

¹⁸⁴ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 122.

¹⁸⁵ Bijlage 3 Bezoekverslag aan Isa-e Jamat in Rangpur, p. 156.

¹⁸⁶ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 191.

¹⁸⁷ J.M. Wilce, *Diglossia, religion, and ideology* (mei 1995), <http://www.modlinguistics.com/Sociolinguistics/diglossia/Diglossia,%20religion,%20and%20ideology.htm> (1-10-2010).

¹⁸⁸ Ik ga niet hier niet verder op in, maar de strijd om Bangla is het begin geworden van de onafhankelijkheid van Oost Pakistan, het huidige Bangladesh van West-Pakistan. Zie hierover meer in W. v. Schendel, *idem*, 2009, pp. 109-115.

¹⁸⁹ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 148.

heeft alles te maken met de identiteitsontwikkeling in Bangladesh.¹⁹⁰ De taalkundige Afia Dil heeft in haar werk *Two Traditions of the Bengali Language* aangetoond dat juist religieuze taal etnische identificatie geeft. Bengali moslims werden in het verleden economisch, politieke en sociaal achtergesteld ten opzichte van hindoes. Deze achterstelling leidde tot een sterke drang om te komen tot een eigen afwijkende modus van communicatie. Taal is een krachtig instrument om deze religieuze identiteit tot uiting te laten komen.¹⁹¹ Afia Dil komt tot de volgende conclusie:

The Muslims and Hindus of the Bengali speaking World, though living side by side in geographical proximity, always had a low density of communication on the social level and now speak two distinct varieties of the language, each correlated with communal affiliation, but with a common core in the language share by both.¹⁹²

Het *Mussalmani Bengali* dat *IJB* gebruikt vormt de identiteit van *IJB*, er wordt taalaansluiting gezocht bij moslims en taalafstand gecreëerd tot de traditionele kerken. Deze kerken gebruiken nog steeds het Sanskriet Bengali. Deze verouderde taal is echter door historische ontwikkeling landsvreemd geworden en staat ver weg van de lokaal gesproken taal. Echter zij wordt nog wel op de openbare scholen geleerd:

No one today speaks the Bengali of Carey's Bible or even of newspapers like the daily Ittefaq; if some can and do give such literate forms voice, the requisite skill is not learned at home but in school.¹⁹³

De traditionele kerken gebruiken nog de oude vertaling van William Carey, en zijn verwijderd van de belevingswereld van de lokale moslim bevolking, dit in tegenstelling tot *IJB* met hun *Mussalmani Bengali*. Taal moet in wezen de religieuze ervaring tot uitdrukking brengen. Dit is noodzakelijk om met elkaar te communiceren en over God te kunnen spreken.¹⁹⁴ Omdat de *isaï* eerst moslims waren spreken zij zelf *Mussalmani Bengali*, de taal van de moslims. Als *IJB* werkelijk in gesprek wil komen met moslims dan moeten de *isaï* niet het Sanskriet van de kerk gaan leren spreken, maar de taal van de moslim blijven gebruiken om tot een echte ontmoeting te komen.

¹⁹⁰ Zie hierover meer in W. v. Schendel, *idem*, 2009, pp. 109-115.

¹⁹¹ A. Dil, *Two Traditions of the Bengali language*, Cambridge: The Islamic Academy 1991, 157-158. Bangla, zoals Bengali in Bangladesh genoemd wordt is zeer belangrijk. Bangla en in het bijzonder *Mussalmani Bengali* bepaalt de identiteit van de Bangladesh. De onafhankelijkheid van Bangladesh ten opzichte van Pakistan is terug te voeren op de taalstrijd in het midden van de vorige eeuw. Van Schendel werkt dit verder uit zie: W. v. Schendel, *idem*, 2009, pp. 109-115. Daarnaast is de opkomst van de moslimidentiteit nauw verbonden aan *Mussalmani Bengali* zie: D. de Prasad, *idem*, 1998.

¹⁹² A. Dil, *idem*, 1991, p. 158.

¹⁹³ A. Dil, *idem*, 1991, p. 159.

¹⁹⁴ A. Govaart, 'Spreken en horen', in: M. Barnard & P. Post, *Ritueel bestek*, Zoetermeer: Meinema 2001, 131-144, p. 131.

4.4. Liturgie en rituelen

Rituelen zijn betekenisgevend en geven onder ander inzicht in de cultuur en identiteit van *IJB*.¹⁹⁵ Een ritueel is een repeterende gestandaardiseerde sociale activiteit en vormt een sociale identiteit en solidariteit.¹⁹⁶

4.4.1. Liturgie.

Onder liturgie versta ik de structuur van het samenkomen van een geloofsgemeenschap, waarbij het gaat om een ontmoeting naar eigen orde. 'God ontmoet zijn gemeente en zijn gemeente komt samen om Hem te ontmoeten en van hieruit is het een ontmoeting met en voor elkaar.'¹⁹⁷

Tijdens het veldonderzoek heb ik een aantal bijeenkomsten van een lokale *jamat* bijgewoond. Deze bijeenkomsten vonden plaats op vrijdag, de islamitische en nationale rustdag. Eén bijeenkomst was een kerstbijeenkomst op 26 december 2010 in Sylhet. Alle bijeenkomsten werden geleid door lokale imams.¹⁹⁸ De dienst in Mirpur werd door A.M. Chowdhury geleid. Deze dienst werd gehouden in de trainingsruimte in het kantoor van *IJB*. Alle bezoekers, (18) zaten op een stoel, vooraan stond een lessenaar en in het midden op de vloer stond een Bengaals kistharmonium.¹⁹⁹ Het was een eenvoudige dienst met een traditionele liturgie. De dienst begon om 9:10 en was om 10:10 afgelopen. Aan het einde van de dienst was er een collecte.²⁰⁰ We zongen uit de liedbundel van *IJB*. De samenzang werd door Rahel Chowdhury op een kistharmonium begeleid. Na de bijeenkomst dronken we een kopje thee.

Een andere wekelijkse bijeenkomst vond plaats op vrijdagmiddag 18 december 2009. Ik heb *Adamjee Ruhani Jamat* in het district Narayangonj bezocht en imam Syed Nurul islam leidde deze bijeenkomst. De dienst was liturgisch vergelijkbaar met die van Mirpur, maar allerlei uiterlijke elementen waren aangepast aan de lokale situatie. De invloed van het soefisme was merkbaar aanwezig. Syed Nurul ziet zichzelf nog steeds

¹⁹⁵ N.T. Ammerman, 'Culture and Identity in the congregation', *idem*, 1998, pp. 87-88.

¹⁹⁶ E. Muir, *Ritual in Early Modern Europe*, Cambridge: Cambridge University press 2005, p.6.

¹⁹⁷ T. Brienens, 'Liturgie als dienst van kerk', in: W. van 't Spijker, *De Kerk: wezen, weg en werk van de kerk naar reformatorische opvatting*, Kampen: De Groot Goudriaan 1990, 436-452, p. 443.

¹⁹⁸ Jørgensen trekt hieruit de conclusie dat imam wezenlijks iets anders is dan een pastor. Hij citeert in hier Mehrab (dit is A.M. Chowdhury) die zichzelf ziet als imam en niet als pastor. A.M. Chowdhury vertelde mij dat er geen wezenlijk verschil zit tussen pastor en imam. J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 147.

¹⁹⁹ Zie voor een uitgebreide beschrijving van deze kistharmonium met enkele foto's. Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 113-114.

²⁰⁰ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 114.

als een soort soefi.²⁰¹ Tijdens de dienst was deze invloed ook zichtbaar aanwezig. De teksten uit de *Kitabul Mugadesh* werden gereciteerd, de imam zat als een soefi-leraar voor de gemeente, dit in tegenstelling tot de andere gemeenten waar de imam achter een lessenaar staat. Er is dus gekozen voor een aangepast vorm. Een soefi-leraar hoort in een kring met zijn volgelingen te zitten. Echter hier blijft hij zitten maar neemt plaats in tegenover de *isaï*. De ruimte ziet er opmerkelijk anders uit. Allerlei symboliek is overgenomen uit het soefisme en de omgang met de *Kitabul Mugadesh* was opmerkelijk, deze lag op de grond onder de lessenaar.²⁰²

De *jamat* van *IJB* gebruiken een standaard liturgie voor de diensten. Maar er is ruimte om aansluiting te zoeken bij de lokale context. In Sylhet was de dienst ook aangepast aan de lokale context.

Na het bezoeken van negen verschillende Isa-e *jamat* is dit nieuw voor ons. Er wordt ons nadrukkelijk verteld, de Bijbel niet op de grond te leggen, maar een *kursi* (standaard) te gebruiken. Het is absoluut verboden een heilig boek op de grond te leggen. [...] We mogen absoluut niet met onze schoenen op de rieten mat lopen. Overal op de grond staan de Bijbels op een *kursi* (standaard). Voor in de ruimte staat een lessenaar, met daarop een houten kruis afgebeeld.²⁰³

Aan de buitenzijde is de *jamat* niet te onderscheiden van een moskee, zelfs een wasplaats is bij het gebouw aanwezig. Ronal Dilup mijn vertaler liet mij in Sathkira een moskee zien, die aan buitenzijde identiek is als een *jamat*. Ook het gebouw van *Haragach Isa-e Jamat* verschilt uiterlijk niet van een moskee.²⁰⁴ Moskeeën in landelijk gebied hebben aan de buitenzijde geen islamitische symbolen zoals een halve maan, en ook een minaret is niet aanwezig. Ook de door ons bezochte *jamat*-gebouwen hadden geen zichtbaar kruisteken aan de buitenzijde. Traditionele kerkgebouwen zijn vaak wel herkenbaar als een kerk, soms hangt er een klok of staat er een kruis op het dak.

De inrichting van de ruimte van de samenkomst is eenvoudig. In de *jamat* liggen rieten matten op de vloer, in Sylhet gebruiken ze een *Kursi* (standaard) en *isaï* doen hun schoenen uit voor ze het gebouw ingaan. *IJB* sluit hier aan bij de islamitische gewoonten.²⁰⁵ In de gemeenschapsruimte is wel een groot kruis aanwezig.²⁰⁶ Dit

²⁰¹ Bijlage 4 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayangonj, p. 175.

²⁰² Bijlage 4 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayangonj, p. 175.

²⁰³ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 193.

²⁰⁴ Aan de buitenzijde is niet te zien of het een moskee of Jamat-gebouw is. Een kruisteken ontbreekt. Ook aan de moskeeën op het platteland is niet te zien of het een moskee is. Een maan en minaret ontbreken op het platteland. Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 161.

²⁰⁵ Ook Jørgensen komt tot deze conclusie. J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 147. Ik plaats hier de opmerking dat in landelijk gebied, christenen in traditionele kerken ook op rieten matten op de grond zitten. Maar bij hoog liturgische kerken zoals COB en de RKK gebruiken ze stoelen en in Dhaka hebben alle kerken die door mij bezocht zijn stoelen.

symbool is voor hen van essentiële betekenis. Het kruis is het symbool van de christelijke identiteit van *IJB*.²⁰⁷

4.4.2. Orde van dienst

A.M. Chowdhury noemt een samenkomst een *milad*. Een *milad* is een herdenkingsfeest voor geboorte, huwelijk, begrafenis start van een nieuw bedrijf. Ik heb tijdens mijn reis een *milad* voor de opening van een kantoor meegemaakt. Er wordt gebeden, uit *Kitabul Mugadesh* gelezen en gezongen. De orde van dienst bestaat uit een aantal vaste onderdelen: Groet, gebed, samenzang, belijdenis van geloof d.m.v. Apostolicum, lezing uit *Kitabul Mugadesh*, verkondiging, voorbede, inzameling van gaven, en zegengroet.²⁰⁸ De diensten die ik bezocht heb waren sober van opzet en allerlei zichtbare symbolen ontbraken. Jørgensen zegt hierover: 'In contrast to the institutional churches, rituals are stripped down; no processions, candles, incense or pictures were utilized during any imandar meeting I ever attended'.²⁰⁹

De *isa'i* zaten voor de imam die vanachter een lessenaar met daarop een *Kitabul Mugadesh* de liturgie leidde. De imam bad voor en namens de *isa'i*. Hij gebruikte een vrije vorm van gebed, wel werd het 'Onze Vader' samen hardop gebeden. De gemeente werd gevraagd naar gebedsonderwerpen voor de voorbede. De schriftlezing vormde een centraal onderdeel van de dienst. Na de schriftlezing was er een korte

²⁰⁶ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 130.

²⁰⁷ Volgens Imam Lalit Mohan Das is het geen probleem om een kruis op het gebouw te zetten. Iemand die naar de Jamat komt, weet dat het kruis een centrale rol speelt Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 147.

Regiocoördinator Imam Abdul Khalid zegt het volgende: 'In de jamat gebruiken we gewoon christelijke symbolen, een kruissymbool is zichtbaar in de jamat. Sommige mensen hebben ook in hun huizen afbeeldingen van Jezus hangen.' Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

²⁰⁸ In Sathkira gebruikt Imam Bablu Biswas de volgende liturgie, Gebed, Belijdenis van het geloof, waarbij gebruik gemaakt wordt van het Apostolicum, belijdenis van zonden, samenzang, 1e lezing uit de *Kitabul Mugadesh*, gebed, samenzang, een 2e lezing uit de *Kitabul Mugadesh* voorbede, samenzang met inzameling van gaven, dankgebed en samenzang ter afsluiting de bede 'Onze Vader'. Na de schriftlezing geeft hij uitleg over het tekstgedeelte. Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 135.

In Dhaka Mirpur gebruikt Imam A.M. Chowdhury de volgende liturgie: Votum, groet, zingen van gezangen bij een traditioneel harmonium, schriftlezing, gebeden, inzameling van gaven, verkondiging, geloofsblijdenis met Apostolicum, voorbede en zegen groet. Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 114.

Imam Abdul Khalid in Rangpur omschrijft zijn liturgie als volgt: Eerst beginnen we met gebed, dan zingen we een lied, lezen we de *Kitabul Mugadesh* en spreken we over de tekst. Daarna vindt de collecte plaats en zingen we opnieuw. Daarna beëindigen we de bijeenkomst. Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

Imam Syed Nurul Islam in Narayagonj gebruikt de volgende orde van dienst: gebed, samenzang, schriftlezing, verkondiging, samenzang, inzameling van gaven, geloofsblijdenis, samenzang en gebed. Bijlage 4 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayagonj, p. 176.

²⁰⁹ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 149.

verkondiging, die 10 tot 15 minuten duurde.

De samenzang wordt begeleid op een Bengaals kistharmonium. In sommige *jamat* hebben de *isaï* geen harmonium daar gebruiken ze een Bengaalse trommel als begeleidingsinstrument. Imams vinden instrumenten belangrijk om te gebruiken in hun diensten, ook al gebruiken ze in de moskee geen instrumenten.²¹⁰ De gebruikte instrumenten sluiten aan bij de lokale cultuur.²¹¹ *IJB* heeft een eigen liedbundel ontwikkeld, *Isa-e-hymns*. *IJB* heeft van bekende christelijke liederen een *Mussalmani Bengali* versie gemaakt en nieuwe Bijbelse liederen gecomponeerd in *Mussalmani Bengali*. Als basis voor deze liederen hebben ze *Baul-gan* genomen. *Baul-gan* zijn typisch Bengaals traditionele volksliederen. In Bengaals India en Bangladesh is *Baul-gan* de meest populaire muzieksoort. Het is geen islamitische maar een Bengaalse muziekstijl. Binnen de liederen komen existentiële theologische vragen rondom liefde tussen mens en de persoonlijke god terug. Van oorsprong is *Baul* een religieuze groepering, die geïnspireerd is door de hindoe Bhakti religiositeit. Nu echter heeft *Baul-gan* aanhangers onder hindoes en moslims. En *isaï* hebben nu een eigen christelijke variant.²¹² Bablu Biswas heeft bijvoorbeeld de geschiedenis van Adam tot Isa op *Baul-gan* muziek gezet.²¹³

Het is opmerkelijk dat er bij *IJB* in de *jamat* gezongen wordt. In de moskee wordt niet gezongen. Je zou een verwachten dat hierdoor een bepaalde culturele afstand wordt gecreëerd. Dit is volgens de imams die ik gesproken heb niet het geval. Zingen is voor *isaï* een middel van geloofsexpressie. In de huizen wordt veel gezongen, traditionele *Baul-gan*, maar ook moderne popmuziek. Muziek en zingen is belangrijk voor *isaï* en raakt hen diep:

Als moslims geïnteresseerd zijn en onze *jamat* voor het eerst bezoeken, dan vinden zij het eerst wel een beetje vreemd. Maar als we het uitleggen en we trekken een lange tijd intensief met deze mannen op, dan vinden ze het mooi om samen te zingen als expressie van hun geloof. Als we samen zingen, zien we dat de muziek deze mannen raakt. Tijdens het zingen zien we deze mannen ontroerd huilen en God aanbidden.²¹⁴

Mannen en vrouwen zitten in de *jamat* gescheiden, links en rechts van de zaal. Dit is ook zo bij de traditionele kerken die ik bezocht heb. *IJB* heeft geen vrouwelijke imams.

²¹⁰ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

²¹¹ Een aantal bezoekers met een moslimachtergrond is modern ingesteld en luistert ook naar moderne muziek. Vooral de leden in de stedelijke context vinden het goed dat we muziekinstrumenten gebruiken. In de dorpen in landelijk gebied zijn de inwoners conservatief ingesteld. Daar gebruiken we geen instrumenten, hooguit een traditioneel instrument, dat moslims ook gebruiken. Deze *jamat* hebben een eenvoudige en sobere liturgie. Wij proberen sterk bij de lokale moslimcultuur aan te sluiten. Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 191.

²¹² J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 146.

²¹³ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 134.

²¹⁴ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

Sommige *jamat* hebben vrouwelijke docenten die aan de pre-school les geven.²¹⁵

4.4.3. Het sacrament van de doop.

IJB heeft twee sacramenten, doop en heilig avondmaal. De doop is in de beleving van *isaï* een belangrijk moment. De doop markeert een moment van overgang van islam naar christendom. Volgens *IJB* is de doop een geloofsdoopt. Deze visie zie ik terug binnen de traditionele kerken. Deze doopvisie kenmerkt zich door twee aspecten. De doop vindt plaats na belijdenis van persoonlijk geloof en door middel van onderdompeling. Bij *IJB* zien we deze kenmerken terug.²¹⁶

Imam Bablu Biswas uit Sathkira zegt: 'Alleen degenen die Isa als Verlosser kunnen aanvaarden worden gedoopt'.²¹⁷ En regiocoördinator Imam Abdul Khalid uit Rangpur zegt hierover: 'Degene die Isa als Verlosser aannemen, worden gedoopt'.²¹⁸

De doop vindt plaats door onderdompeling. Abdul Hannan geeft aan dat moslims zich liever laten onderdompelen. Hij heeft ook wel gelovigen gedoopt door besprenkeling, maar onderdompeling sluit beter aan bij de islamitische cultuur. Want als een hindoe moslim wordt dan wordt hij ook tijdens een reinigingsritueel drie keer ondergedompeld in het water.²¹⁹ Vaak wordt de doopplechtigheid uitgevoerd in Dhaka, zodat familie en burens het niet direct te weten komen. Later als de tijd ervoor rijp is vertellen *isaï* het aan hun familie en burens. Direct na de doop ontstaan er soms problemen, de druk vanuit de sociale gemeenschap loopt dan op en *isaï* worden onder druk gezet.²²⁰ Echter in Sathkira wordt gedoopt in de *jamat* in Tala. Tijdens deze doopplechtigheid is iedereen vrij om te komen kijken. Het is een mogelijkheid waarbij men kan zien en horen wat er in de *jamat* plaatsvindt. Imam Bablu Biswas noemt het een mogelijkheid van getuigenis en transparantie.²²¹

Jørgensen beschrijft drie redenen waarom A.M. Chowdhury de doop belangrijk vindt.

1. Een *isaï* moet gedoopt worden omdat Jezus zelf ook gedoopt is. 2. In navolging van het Nieuwe Testament is de doop een belijdenis van Jezus. 3. De doop is de ingang tot de gemeenschap met andere *isaï*.²²² Dopen is een overgangsritueel. Men komt van buiten de geloofsgemeenschap en wordt door de doop volwaardig lid. Naast bovenstaande redenen geeft Imam Abdul Hannan een vierde reden. *Isaï* zijn vanuit hun

²¹⁵ Een pre-school is een soort kleuterschool waar kinderen de eerste vaardigheden zoals lezen en schrijven leren. De aansluiting op het openbare school verloopt dan beter.

²¹⁶ J.H. van Genderen & W.H. Velema, *Beknopte gereformeerde Dogmatiek*, Kampen: Kok 1992, p. 719.

²¹⁷ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 135.

²¹⁸ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

²¹⁹ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 203.

²²⁰ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

²²¹ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 135.

²²² J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 154.

islamitische achtergrond opgevoed met reinigingsrituelen. Zij verwachten wanneer zij overgaan naar een ander religie, dat zij een reinigingsritueel moeten ondergaan om tot de nieuwe religie te mogen behoren. Imam Abdul Hannan legde dit als volgt uit:

Als een hindoe moslim wordt, en ik heb dat verschillende keren gezien in mijn dorp, dan wordt hij gedoopt in diep water. Hij moet drie keer onder water gaan. Het is een initiëring of reinigingsritueel. Door dit ritueel gelooft de moslim dat iemand innerlijk gereinigd wordt. Voor ons heeft het ook een verkondigende betekenis: als je onder water gaat, dan ben je alsof je dood bent. En zo is Isa dood geweest en zijn wij ook gestorven met Hem onder water. En zoals wij uit het water opstaan, zo is Hij weer opgestaan uit de dood.²²³

4.4.4. Het sacrament van het avondmaal.

Het tweede sacrament is de viering van het avondmaal. Iedere laatste donderdag of vrijdag van de maand wordt bij *IJB* het avondmaal bediend.²²⁴ Abdul Hannan beschrijft de viering van het avondmaal als volgt:

Met het Avondmaal gebruiken we normaal brood en vruchtensap. We gebruiken geen wijn. We breken het brood in stukken. En we leggen deze in een schaal en verdelen dit onder de gemeente. Soms gebruiken we water, maar we willen graag een rode kleur aan het water hebben, omdat de wijn op het bloed van Isa moet lijken.²²⁵

IJB gebruikt rijstkoekjes, maar soms ook Bengaals brood. Bengaals brood is op stenen gebakken platbrood. Druivensap is vaak water vermengd met limonadesiroop. In de preek voor het avondmaal bereidt Abdul Hannan de *isaï* voor. In zijn preek legt hij de betekenis van avondmaal uit. Zelfonderzoek van *isaï* vindt hij belangrijk:

De gelovigen moeten zichzelf onderzoeken. Als er ruzie is onderling, dan moet men het eerst goed gaan maken. Daarnaast mogen alleen degenen die gedoopt zijn en een geloofsrelatie met Isa hebben het avondmaal gebruiken. [...] Het avondmaal is belangrijk om ons leven en onze gedachten te reinigen.²²⁶

Het sacrament wordt door de imam aan de gelovigen gegeven. Tijdens de dienst loopt hij door de gemeente en geeft de *isaï* een stukje brood. Daarna gaat hij met de beker rond en geeft hij de *isaï* de beker met wijn. Door imams worden verschillende redenen aangegeven waarom avondmaal belangrijk is. Bablu Biswas geeft aan dat door het beeld van het drinken uit één beker de onderlinge gemeenschap onder de *isaï* tot uitdrukking wordt gebracht.²²⁷ Abdul Khalid ziet het brood als een symbool of teken

²²³ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 203.

²²⁴ Bijlage 4 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayangonj, p. 174.

²²⁵ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 203.

²²⁶ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, pp. 203-204.

²²⁷ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 135.

van God.²²⁸ En Abdul Hannan geeft aan dat het avondmaal een gedachtenismaaltijd is, waarbij de *isa'i* Zijn lijden en door aan het kruis gedenken.²²⁹ Uit bovenstaande blijkt dat het in de avondmaalsvisie van *IJB* gaat om een aantal sleutelwoorden, 'Zijn dood herdenken', 'zichzelf onderzoeken' en 'ons leven te reinigen'.

4.4.5. Overige rituelen.

Naast officiële rituelen ben ik op zoek gegaan naar 'onofficiële' rituelen. In verschillende *jamat* was sprake van een gebedsnacht. In Narayagonj houden ze iedere week van donderdag op vrijdagnacht een gebedsnacht. Ze komen van 23:00 uur tot 5:00 bij elkaar om te bidden.²³⁰ In Jamalpure houden ze om de twee weken een gebedsnacht. Imam Anup Dio legt uit wat er gebeurt:

Tijdens een gebedsnacht zitten we bij elkaar. We lezen de Kitabul Mugadesh, leggen het evangelie uit, we zingen, we delen ons leven met elkaar, zorgen en noden worden gedeeld, we bidden voor elkaar, we bidden dat de mensen in Jamalpure tot bekering komen.²³¹

Net als de wekelijkse samenkomst op vrijdag, is de gebedsnacht een ritueel. Het samen bidden is belangrijk voor *isa'i*. Syed Nurul islam vertelde mij het volgende: Isa zelf heeft de opdracht gegeven om samen te komen om te bidden. Moslims komen ook bij elkaar om te bidden. Wij, als *isa'i*, willen samenkomen om God te aanbidden.²³²

Deze vorm van nachtgebed vindt nauw aansluiting bij het islamitische *witr*. Dit is een gebed dat start aan het begin van de nacht en eindigt als de dageraad opkomt.²³³ *Isa'i* bidden niet volgens de vaste gebedstijden, de zgn. *miqat* van de islam.²³⁴ *Isa'i* gebruiken een vrije niet geritualiseerde gebedsvorm, iets wat in de islam bekend staat als *dua*.²³⁵ Het gebed speelt net als bij moslims, een belangrijke rol in het leven van *isa'i*. Tijdens de verschillende interviews wordt vaak over het gebed gesproken en het belang hiervan onderschreven.

Rituele reiniging is binnen de islam belangrijk. Bij de *jamat*-gebouwen van *IJB* is een waterpomp geplaatst. Bij *IJB* worden sommige reinigingsrituelen nog gehandhaafd, zoals het wassen van de voeten voordat *isa'i* de *jamat* binnengaan. Echter de reiniging

²²⁸ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

²²⁹ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 203.

²³⁰ Bijlage 4 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayagonj, pp. 175-176.

²³¹ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 181.

²³² Bijlage 4 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayagonj, pp. 175-176.

²³³ A. Rippin, *idem*, 2006, p. 108.

²³⁴ A. Rippin, *idem*, 2006, p. 107. Zie voor een verder beschrijving van de *Salat*: A.M. Chowdhury, *Hazrat Muhammad (phub) and Islam*, Dhaka: IJB Publishers 2010, pp. 106-111.

²³⁵ A. Rippin, *idem*, 2006, p. 109.

heeft volgens A.M. Chowdhury zijn rituele betekenis verloren. Het ritueel reinigen voor een bijeenkomst is niet een vereiste maar is wel een diep gewortelde gewoonte.²³⁶

Daarnaast zijn er ook rituelen rondom zwangerschap en geboorte. Imam Abdul Hanan uit Sylhet vertelde mij hierover het volgende:

Als een vrouw zes maanden in verwachting is, dan gaan we naar de moeder die in verwachting is. Als imam bidden we dan, of de baby een kind van Isa mag zijn en of de vrouw geholpen wordt tijdens de bevalling. Daarnaast hebben we de mogelijkheid om met familie en burens die hierbij aanwezig zijn het evangelie te delen.²³⁷

Deze zwangerschapsrituelen moeten verklaard worden in het licht van lokale rituelen. Een zwangere vrouw heeft in Bangladesh allerlei beperkingen tijdens haar zwangerschap. Deze beperkingen worden bepaald door religieuze culturele codes. Men gelooft wanneer een vrouw zich niet aan deze codes houdt, zij een afwijkend of doodgeboren kindje kan krijgen. Dit wordt veroorzaakt door *zin* of *bhut* (Boze geesten/machten). Om vrouw en kind te beschermen wordt er een *tabiz* (amulet) gedragen. Deze *tabiz* bevatten teksten van de Koran.²³⁸ *IJB* speelt op deze rituelen in door een vervangend zwangerschapsritueel in te voeren. Ik ben er niet achtergekomen hoe *isaï* staan tegenover *zin* of *bhut*. Andere rituelen binnen *IJB* rond geboorte, huwelijk en dood zijn tijdens mijn veldonderzoek niet ter sprake gekomen.

4.5. Activiteiten.

Niet alleen rituelen maar ook andere activiteiten geven inzicht in de identiteit van *IJB*. Ik sta stil bij scholing, gezondheidszorg, begeleiding en training, *IJB* Publications, en het evangelisatiewerk.

4.5.1. Scholing en gezondheidszorg in de lokale jamat.

Analfabetisme is in de gebieden waar *IJB* werkt hoog. Imam Abdul Hannan vertelt mij dat 99% van de inwoners van Goainghat in Sylhet analfabeet is.²³⁹ In de context van analfabetisme heeft *IJB* onderwijsprogramma's gestart om *isaï* en de lokale bevolking te leren lezen en schrijven. In sommige plaatsen heeft *IJB* een pre-school en/of volwassen onderwijs. *IJB* gebruikt onderwijsprogramma's om de lokale bevolking te helpen in hun ontwikkeling. Kinderen en volwassenen krijgen de gelegenheid om zich

²³⁶ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 200.

²³⁷ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 203.

²³⁸ S.M. Khanum, *Childbirth Rituals* (15-4-2010), http://www.banglapedia.org/httpdocs/HT/C_0195.HTM (10-9-2010).

²³⁹ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 198.

te ontplooiën, maar daarnaast zijn deze onderwijsprogramma's een middel om de bevolking in contact te brengen met het evangelie. De onderwijzer Rejaul Koriem Rahna zegt hierover het volgende:

Twee keer per week geef ik de kinderen christelijk onderwijs. Daarnaast verzorg ik lessen in onder andere Bangla, Engels en wiskunde. [...] In 2007 ben ik begonnen om hier les te geven. De bewoners van het dorp vonden het eerst niets. Ze hielden er niet van wat wij deden, maar nu accepteren ze ons werk. Sommige dorpsbewoners lezen nu ook het evangelie. En nu zijn er enkele dorpsbewoners die al een cursus in Dhaka volgen. In het begin stonden we onder druk van de burens. Zij wilden niet meer met ons spreken en ze negeerden ons. Maar nu is dat over.²⁴⁰

Het christelijke onderwijs op de pre-school is niet verplicht voor alle kinderen. Het christelijke gedeelte van het onderwijs verzorgt de imam of een zondagschoolmeester. Twee keer per week geven ze Bijbels onderwijs.²⁴¹ Onderwijs bevordert de ontwikkeling van *isa'i*. Ze kunnen daarna cursussen van *IJB* volgen in Dhaka. En door het onderwijs wordt op lange termijn de zelfstandigheid van de lokale *jamat* bevorderd. Er moet niet de indruk ontstaan dat de *jamat* in landelijke gebieden geen hoger ontwikkelde *isa'i* hebben. In Sathkira heb ik Mahababur Rahman ontmoet. Hij is een zakenman uit de vis- en voedingsindustrie, en heeft een hoge regionale politieke positie. In Jamalpure heb ik een paar ex-imams ontmoet die nu *isa'i* zijn en ook academisch geschoold zijn. *Isa'i* binnen *IJB* zijn dus niet uitsluitend arm en ongeschoold.

Naast een gebrek aan onderwijs, zijn op het platteland medische voorzieningen niet of nauwelijks voorhanden. Het beeld van de doodzieke vrouw die in Goainghat blijft mij bij:

Onderweg lopen we langs het huis van een lid van de *jamat*. We worden gevraagd mee te komen. Als we om zijn huis heen lopen, zien we achter het huisje zijn moeder op de grond liggen. Ze is erg ziek en kreunt zachtjes. Ze ziet er heel erg mager uit. Als we haar bekijken, denk ik dat ze gaat sterven. Ze ziet er heel zwak uit. De jongeman vraagt of we voor haar willen bidden dat ze genezen zal worden.²⁴²

Binnen deze context van armoede probeert *IJB* te helpen. Hiervoor hebben ze het plattelandsdokterprogramma ontwikkeld. De plattelandsdokters krijgen hiervoor een speciale training in Dhaka. Ze leren daar de noodzakelijke theorie en basisvaardigheden. *IJB* opent dan een winkeltje waar de plattelandsdokter spreekuur houdt. In Rangpur hebben we een plattelandsdokter, Habibur Rahman bezocht. Hij liet

²⁴⁰ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 161.

²⁴¹ 'Wanneer we beginnen, bidden we eerst, dan leren we ze de tien geboden, dan vertellen we de kinderen Bijbelverhalen. We zingen nog geen christelijk liederen, alleen nationale liederen. In de toekomst willen we dit gaan doen, maar op dit moment is de tijd er nog niet rijp voor. De houding van de buurtbewoners is belangrijk voor het werk van de *Jamat*.' Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 163.

²⁴² Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 198.

ons zijn winkel zien.²⁴³ Regiocoördinator imam Abdul Khalid vertelde mij dat de winst van de medicijnen inkomsten zijn voor de plattelandsdokter. Medicijnen hebben een vastgestelde prijs. Voor de leden van de *jamat* is de prijs gereduceerd. Voor niet-leden van de *jamat* geldt een standaardprijs. Buurtbewoners vinden het geweldig dat er een plattelandsdokter in hun dorp aanwezig is.²⁴⁴ Op deze wijze wordt op het platteland *IJB* geaccepteerd door de lokale gemeenschap. De *isa'i* hebben een positieve inbreng in de dorpsgemeenschap. Hierdoor wordt voorkomen dat ze geïsoleerd raken en behouden ze hun maatschappelijk geaccepteerde positie. Daarnaast kan de plattelandsdokter een brugfunctie vervullen tussen *isa'i* en moslims.

4.5.2. Begeleiding en training.

Sinds 2006 heeft *IJB* een eigen Isa-e Training Institute (ITI) opgezet om de lokale imams op te leiden. Het doel van ITI is: 'Equipping qualified *jamat* leaders with skills to more effectively evangelize their own area and teach others to do the same. (Ef. 4:12)'²⁴⁵

Het opleiden van de lokale imams vindt *IJB* belangrijk. In een cursus van 4 bijeenkomsten, leren *isa'i* de basisvaardigheden om een lokale *jamat* te leiden. De cursus bestaat uit 4 bijeenkomsten die twee weken duren. De cursus wordt gegeven van maart tot november. De training wordt in Dhaka verzorgd en *IJB* regelt vervoer, verblijf en trainingsmateriaal.

De meeste deelnemers hebben een moslimachtergrond en hebben weinig theologische en christelijke kennis. Naast imams volgen ook de leiders van de celtgroepen de ITI training.²⁴⁶ Voor de deelonderwerpen van de training worden gastdocenten uit traditionele kerken uitgenodigd.²⁴⁷ Hierdoor wordt specifieke kennis door experts aangedragen en zijn traditionele kerken betrokken bij het werk van *IJB*.

Om imams blijvend te trainen en te bemoedigen organiseert *IJB* jaarlijkse seminars. Tijdens deze seminars ontmoeten lokale imams elkaar en wordt een theologisch onderwerp behandeld. Naast seminars voor imams, zijn er seminars voor *IJB*-regiocoördinatoren, *IJB*-vrouwen, *IJB*-jongeren en docenten van de

²⁴³ 'Om goed in contact te komen met de lokale bevolking ben ik ook plattelandsdokter. Hiervoor heb ik een training gevolgd in Dhaka. Ik heb een kleine winkel waar ik eenvoudige medische handelingen verricht en medicijnen verkoop.' Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 166.

²⁴⁴ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 167.

²⁴⁵ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 11.

²⁴⁶ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, p. 134.

²⁴⁷ Isa-e Jamat Bangladesh, *Isa-e Training Institute*, Dhaka: IJB, 2010.

onderwijsprogramma's. Het blijvend opleiden van *isai* is belangrijk voor *IJB*. De trainingen die ITI aanbiedt zijn basistrainingen. Voor verder theologisch onderwijs is *IJB* aangewezen op bestaande theologische onderwijsinstituten in Dhaka, st. Andrews, Christian College of Theology Bangladesh (CCTB) of in het buitenland (India).

4.5.3. IJB Publications en Magazine.

IJB-publications verzorgt de uitgaven van verschillende boeken, *Isa-e Hymns*, *Kitabul Mugadesh* en een literair magazine. Voor het redactionele werk is op het hoofdkantoor één persoon aangesteld. Het literaire magazine '*Mukthakatha*' werd 8 jaar lang maandelijks uitgegeven. Maar sinds 2009 is de naam gewijzigd in '*Biborton*' (Change) en komt het blad tweewekelijks uit. De oplage is 700 stuks.²⁴⁸ Het literaire magazine is een niet christelijk blad met het doel om een dialoog tussen verschillende religies op gang te brengen.

Rondom het magazine is een beweging ontstaan, waarin moslims, hindoes, christenen en atheïsten participeren. Binnen deze beweging staat onderlinge ontmoeting, liefde en bewogenheid voor Bangladesh centraal. Een dergelijk beweging is volgens A.M. Chowdhury van belang omdat er tussen verschillende religies veel wantrouwen en onbegrip heerst. Christenen zien zichzelf als een achtergestelde minderheidsgroepering, en dat moet volgens hem veranderen. Op de bijeenkomsten ontmoeten schrijvers en dichters elkaar. Mede door deze beweging vindt er een dialoog plaats op intellectueel niveau. We hebben een bijeenkomst in december 2009 bezocht.

We zaten in een zaaltje en er waren ongeveer 24 mensen aanwezig. Voor in de zaal stond een tafel met daarachter zes stoelen. De bijzondere gasten van deze dag mochten daarachter plaats nemen. Zij droegen stukken uit hun oeuvre voor. Er werden gedichten, fictie, non-fictie en liederen voorgedragen. Tijdens deze bijeenkomst werden een aantal schrijvers genomineerd voor hun werk. A.M. Chowdhury deelde de oorkondes uit aan de betreffende auteurs. De hele bijeenkomst duurde ongeveer 3 uur en werd afgesloten met een gezamenlijke maaltijd.²⁴⁹

Volgens A.M. Chowdhury is interreligieuze dialoog van maatschappelijk belang; christenen moeten volgens hem volwaardig participeren binnen de maatschappij.²⁵⁰ Interreligieuze dialoog is volgens hem noodzakelijk om barrières weg te nemen, en is gericht op het leven.²⁵¹ Het magazine draagt ertoe bij dat vooroordelen, wantrouwen

²⁴⁸ Uit een niet gepubliceerd voorlopig jaarverslag 2009 van *IJB*.

²⁴⁹ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor *Isa-e Jamat*, Dhaka, p. 114.

²⁵⁰ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor *Isa-e Jamat*, Dhaka, p. 114.

²⁵¹ P.F. Knitter, *Theologies of religions*, New York: Orbis Books 2002, pp. 40-41.

en onbegrip tussen moslims, christenen en hindoes wordt weggenomen. Op theologisch niveau wordt in het magazine niet gedebatteerd.

Naast het uitgeven van een literair magazine heeft *IJB* een boekenwinkel om haar uitgaven te verkopen. Ook verkoopt *IJB* zijn uitgaven op verschillende grote boekenmarkten. We hebben een boekenmarkt bij de campus van de universiteit van Dhaka bezocht.²⁵² Deze driewekelijkse boekenmarkt wordt vooral door studenten bezocht. De stand op de boekenmarkt laat zien dat *IJB* openlijk werkt. Op de boekentafel liggen verschillende boeken over islam en christendom, prekenbundels, Bijbels, liedbundels en dunne uitgaven over het evangelie. Iedere bezoeker van de *IJB*-stand krijgt een folder, met een korte uitleg van het evangelie en de contactgegevens van *IJB*.²⁵³

4.5.4. Evangelisatiewerk.

Evangelisatiewerk is een van de hoofddoelen van *IJB*.²⁵⁴ In de verschillende dagverslagen leggen de lokale imams uit hoe zij evangeliseren. Als voorbeeld neem ik regiocoördinator Imam Abdul Khalid uit Rangpur, hij vertelde ons hoe hij dit aanpakt:²⁵⁵

Evangeliseren is een complex gebeuren. We hebben sommige vrienden en die hebben ook weer vrienden en die hebben ook weer vrienden en zo gaat het verder. De eerste keer deel ik met mijn vrienden het evangelie en ik laat hun vrienden weer uitnodigen. Ik deel dan aan het einde wat traktaten specifiek voor moslims uit. Ik begin mondeling te getuigen over Isa. Pas als er meer contact is gelegd, ga ik traktaten uitdelen. Als we ergens een voet aan de grond hebben, beginnen we in een gebied een bijeenkomst. Het hangt sterk van de lokale situatie af wat we verder doen. Soms spreken we af bij een theehuis, soms ontmoeten we elkaar in het open veld, maar soms gebeurt het ook dat we elkaar thuis kunnen spreken. Het hangt helemaal van de lokale situatie af.²⁵⁶

Ook wordt er gebruikt gemaakt van een correspondentie cursus. Lokale imams gebruiken deze methode om geïnteresseerden met het evangelie in contact te brengen. Deze methode is vanuit *IJB* ontwikkeld en wordt door lokale imams gebruikt. De cursus is opgebouwd uit zeven verschillende lessen. In deze lessen komen de volgende onderwerpen in deze volgorde aan de orde: 'Purpose of God in our life', 'Sin has separated us from God', 'We cannot save ourselves', 'The Cross of Christ is the Bridge

²⁵² Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 115-116.

²⁵³ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 116.

²⁵⁴ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

²⁵⁵ Ook in de andere bezoekverslagen wordt verteld hoe de lokale imam evangeliseert.

²⁵⁶ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 157.

for life', 'God planned for our salvation through one Man', 'Taking God as our Own' en 'When we accept God's gift what do we expect from Him'.²⁵⁷ Ter afsluiting van de cursus worden er bijeenkomsten gehouden waar de deelnemers certificaten en een Bijbel krijgen uitgereikt.²⁵⁸ Het doel van deze schriftelijke cursus is om moslims in aanraking te brengen met het evangelie.²⁵⁹

De cursus is zo opgezet, dat de thema's vanuit Bijbel en Koran worden onderbouwd. In deze cursus wordt de Koran naast de Bijbel gebruikt om het evangelie uit te leggen. De voor moslims heilige boeken, Koran, Torah, Zabur en Indjiel, worden naast elkaar gebruikt. *IJB* als christelijke organisatie, geeft aan verschillende teksten uit de Koran wel een andere interpretatie. Als voorbeeld neem ik de uitleg over Soerat An-Nisaa' 4: 157. Deze tekst luidt als volgt:

[...]hun zeggen: Wij hebben de massieh Ísa, de zoon van Marjam, Gods gezant niet gedood. Zij hebben hem niet gedood en zij hebben hem niet gekruisigd, maar het werd hun gesuggereerd. Zij die het daarover oneens zijn verkeren in twijfel. Zij hebben er derhalve het afgaan op vermoedens geen kennis van; zij hebben hem vast en zeker niet gedood.²⁶⁰

Deze tekst wordt door islam commentaren zo uitgelegd dat de geplande kruisdood van Isa door de Joden is mislukt. Maar *IJB* ziet deze tekst als een waarschuwing tegen een verkeerde interpretatie dat de Joden in plaats van de Romeinen Jezus zouden hebben gekruisigd.²⁶¹ *IJB* wijkt dus af van de traditionele islamitische commentaren en zegt over deze tekst het volgende:

It can be understood from this Sura that the Jews and the Christians argued against one another. The Jews boastfully said, 'We have killed your Prophet Isa! In saying this perhaps they meant to Hazrat Mohammad that they tried to mean that their (the Jews) way was right while the way of the Christians was not right. But Hazrat Muhammad used Sura An-Nisa 157 verse to stop the Jews and told them, 'Don't say that you killed Him; you did not kill Him. That was your illusion that you killed him.' To be sure the Jewish people did not have the right or authority to kill anyone; those who killed

²⁵⁷ Overzicht is genomen uit Bijlage 11 Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books, pp. 226-248.

²⁵⁸ Bablu Biswas in Sathkira werkt met deze cursus. 'Als evangelisatiemiddel gebruiken ze een zelfontwikkelde schriftelijke Bijbelcursus. Geïnteresseerden komen op deze wijze met het evangelie in aanraking. Na het afronden van drie lessen krijgen ze een Nieuw Testament. Als de gehele cursus is afgelopen, wordt er tijdens een ceremonie een certificaat gegeven. Cursisten die afhaken of niet meer reageren, worden thuis bezocht. Op dit moment volgen 40 personen deze schriftelijke cursus'. Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in District Sathkira, pp. 134-135.

²⁵⁹ Uit een dictaat van een voorlopige versie van het jaarverslag 2009, ontvangen per mail van A.M. Chowdhury.

²⁶⁰ F. Leemhuis, *De Koran*, Nederlandse vertaling van Fred Leemhuis, Houten: Fibula, 2002.

²⁶¹ Of het daar echt over gaat wordt door K. Steenbrink in zijn boek *De Jezusverzen in de Koran* betwijfeld. Steenbrink citeert hier Anton Wessels, die in dit vers niet de ontkenning van de feitelijke gebeurtenis van Jezus sterven aan het kruis ziet, maar een waarschuwing tegen een verkeerde interpretatie dat de Joden Jezus zouden hebben gekruisigd. K. Steenbrink, *De Jezusverzen in de Koran*, Zoetermeer, Meinema 2006, pp. 66-67.

Hazrat Isa (Jesus) were the Roman rulers. But the blame of killing Hazrat Isa (Jesus) on the cross was thrown upon the Jews.²⁶²

Met behulp van onder andere de Koran die gezaghebbend is voor moslims, probeert *IJB* aan te tonen dat God liefde is, dat we door de zonde verloren gaan, dat we niet door werken gered kunnen worden, dat alleen het lijden en sterven van Isa ons kan verlossen omdat zijn kruis de brug is tot het eeuwige leven.²⁶³ Het is opmerkelijk dat in alle hoofdstukken in de argumentatie er begonnen wordt met wat de Koran over het onderwerp zegt. Nergens in deze cursus wordt afwijzend gesproken over de Koran, terwijl de boodschap duidelijk christelijk is.

Afgelopen december heeft de Islamic Television Channel een interview met de Holy Kitab cursus Coördinator, John Rizbi op TV uitgezonden.²⁶⁴ *IJB* evangeliseert in het openbaar en probeert moslims met het evangelie in contact te brengen. *IJB creative media* verzorgt de uitgaven van de audio cd's met gezangen, filmproducties en toneelstukken in landelijk gebied. Doel van *IJB creative media* is om op eenvoudige aansprekende wijze de bevolking met het evangelie in aanraking te brengen. Daarnaast ondersteunt *IJB creative media* de lokale *jamat* door audio cd's te maken van de *Isa-e-hymns*. Hierdoor leren de *isa'i* *Isa-e-hymns* te zingen. *IJB* heeft tien verschillende muziek cd's uitgegeven om *isa'i* te leren zingen.

4.6. IJB en haar relatie tot islam.

Aan de hand van de beschrijving die in de voorgaande paragrafen is gemaakt, kunnen we zien hoe *IJB* zichzelf ziet in relatie tot islam. Het is opmerkelijk dat er in de rituelen en activiteiten van *IJB* een hybride identiteit aanwezig is. De islamitisch achtergrond vormt de christelijke theologie van *IJB*.

IJB legt in haar activiteiten een sterke nadruk op evangelisatie. Moslims delen niet in het heil als ze Isa niet hebben leren kennen als hun Verlosser. Over het Godsbeeld is tijdens de interviews niet specifiek gesproken. Maar uit de gesprekken en uit de correspondentiecursus heb ik kunnen opmaken dat moslims wel in dezelfde God geloven, maar het Godsbeeld van moslims anders, onvolledig is. Allah is ook de Godsnaam die *isa'i* gebruiken.

²⁶² Letterlijk citaat uit bijlage 11 Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books, p. 241.

²⁶³ Bijlage 11 Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books.

²⁶⁴ Uit een niet gepubliceerd voorlopig jaarverslag 2009 van *IJB*.

Volgens de islam is er maar één God. Deze belijdenis wordt ook door isaï onderschreven. Het verschil ontstaat bij Isa. Voor een moslim is Isa geen God. Echter bij *IJB* is Isa wel degelijk God. In een gesprek vertelde Chowdhury mij dat het voor hem persoonlijk jaren heeft geduurd voor hij de drie-eenheid begreep. En vertelde hij mij erbij, dat hij het soms nog niet begrijpt. In de uitleg van de zoonschap van Isa in relatie tot God beschrijft *IJB* Isa als spirituele Zoon van God.²⁶⁵ Christologisch volgt *IJB* hier de theologische gedachte van Anselmus en Luther.²⁶⁶ Isa is volgens de cursus van *IJB* degene van wie de gelovige vergeving ontvangt.

In word 'devotion' means loving God and accepting what He has done for our salvation. We will be able to receive His righteousness in our lives if we believe in the truth that the Hazrat Isa (Jesus) sacrificially died on the cross according to God's plan and will.²⁶⁷

Voor *IJB* is de Bijbel, of zoals ze het zelf noemen de *Kitabul Mugadesh* het heilige boek. De Koran wordt in de diensten niet gebruikt, en is in zoverre niet het geopenbaarde Woord van God. Toch gebruikt *IJB* de Koran als middel om het evangelie aan moslims uit te leggen. Dit betekent dat voor *IJB* er openbaring mogelijk is buiten de Bijbel om. Ook de Koran wordt gebruikt als heilig boek, als openbaringsbron. Daarnaast worden ook dromen gebruikt als openbaringsmiddel.²⁶⁸

IJB heeft sterk een missionaire bewogenheid met moslims in Bangladesh. Dat is de doelgroep van *IJB*. Als moslims niet in Isa geloven, gaan ze verloren. Dit zorgt voor een sterke missionaire bewustzijn onder de mensen van *IJB*. Toch beweegt *IJB* zich ook op het terrein van interreligieuze dialoog. Dit betreft een dialoog van het leven. Dit neigt ernaar dat *IJB* het partiële vervangingsmodel aanhangt en zelfs het vervullingsmodel benadert door hun positieve visie op de islam. Dialoog tussen verschillende religies is van belang, er is zelfs openbaring buiten de Schrift in dromen en ook in de koran, maar verlossing is uitsluitend te krijgen door geloof in Isa.²⁶⁹

In de voorgaande paragrafen hebben we gezien dat islamitische rituelen binnen *IJB* een nieuwe betekenis krijgen. Dit betekent dat de meeste islamitische religieuze en culturele gebruiken acceptabel zijn voor christenen. Zelfs aan het dopen wordt vanuit

²⁶⁵ Bijlage 11 Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books, p. 239.

²⁶⁶ Bij Luther geldt, dat door het geloof er een vrolijke ruil plaatsvindt, dat houdt in dat onze zonden niet meer de onze zijn, maar die van Christus en de gerechtigheid van Christus niet meer de Zijne is, maar die van ons. Kenmerkend voor Luthers theologie van het kruis is dat hij het grondliggende perspectief, God is de dood ondergaan. Hij bouwt verder op de gedachte van Anselmus die de satisfactieleer, genoegdoening door voldoening heeft uitgewerkt. Ulrich Kühn, *Christologie*, Vandenhoeck en Ruprecht: Göttingen, 2003, p.198.

²⁶⁷ Bijlage 11 Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books, p. 243.

²⁶⁸ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 154.

²⁶⁹ P.F. Knitter, *Theologies of religions*, New York: Orbis Books 2002, p. 63.

een islamitisch perspectief een verklaring gegeven. De doop wordt gezien als een reinigings- en overgangsrитуeel, waar *Isaï* vanuit hun islamitische achtergrond mee vertrouwd zijn. Zij verwachten bij een overgaan naar een ander religie, dat zij een reinigingsritueel moeten ondergaan om tot de nieuwe religie te mogen behoren. Ook de gebedsnachten, die voor moslims gebruikelijk zijn, geven *isaï* een nieuwe betekenis.

4.7. Conclusie Identiteit en cultuur bij IJB.

In het vorige hoofdstuk hebben we gezien dat *IJB* in eerste instantie is gaan werken in de gebieden waar buitenlandse zendingsorganisaties hun werk hadden afgestoten. Hierdoor zien we dat juist in deze gebieden *IJB* werkzaam is. Opmerkelijk is dat juist op het platteland de grootste *jamat* zijn. In eerste instantie zou men verwachten dat in de stad waar een sterke mate van anonimiteit heerst, eerder moslims christen zouden worden, maar dat is niet het geval. Mogelijk dat het *plattelandsdokter-programma* en de onderwijsprogramma's bijdragen aan de acceptatie van *isaï*. Beide programma's dragen primair bij aan het verbeteren van de leefomstandigheden van *isaï* en lokale bevolking. Op holistische wijze vervullen deze programma's een brugfunctie tussen *isaï* en moslims en dragen ze bij aan de verspreiding van het evangelie.²⁷⁰ Een mogelijke open soefi houding lijkt hier geen rol te spelen.

Taal is bij *IJB* cultuur en identiteitsbepalend. Het grote verschil tussen *IJB* en kerken is onder andere het gebruik van *Mussalmani Bengali*. Traditionele kerken gebruiken het Sanskriet Bengali, een landsvreemde verouderd taalvorm van Bengali. *Mussalmani Bengali* is één van de belangrijkste karakteristieken voor de sterk gecontextualiseerde vorm van islam in Bangladesh. Het is taalkundig gezien een mix van Sanskriet Bengali met Arabische, Urdu en Perzische leenwoorden. Het verschil is niet alleen de leenwoorden maar ook de uitspraak van *Mussalmani Bengali* wijkt af van het Sanskriet Bengali. Taal gecombineerd met islam zijn identiteitsbepalend voor Bangladesh, de religieuze islamitische taal geeft etnische identificatie.

IJB heeft dit belang ingezien en zij gebruikt *Mussalmani Bengali*. Door deze keuze wordt taalafstand gecreëerd ten opzichte van traditionele kerken en taalaansluiting gezocht bij moslims. Onder andere op deze wijze geeft *IJB* expressie aan het christelijk geloof in Bangladesh. *Mussalmani Bengali* heeft niet alleen een symbolische functie maar ook een identiteitsfunctie. Taal moet in staat zijn religieuze ervaringen tot

²⁷⁰ Uit een niet gepubliceerd voorlopig jaarverslag 2009 van *IJB*.

uitdrukking te brengen. Het gebruik van *Mussalmani Bengali* is dan voor IJB ook wezenlijk van belang om met moslims over God te kunnen communiceren. Door het gebruik van *Mussalmani Bengali* vindt er bij IJB contextualisatie plaats van het christelijke geloof en identificeert IJB zich als Bangladeshi religie. Er is gezien de taal sprake van discontinuïteit ten opzichte van de traditionele kerken, maar continuïteit ten opzichte van moslims.

In de liturgie van IJB herken ik een christelijke geloofsgemeenschap. Jørgensen stelt dat de liturgie van IJB de stijl heeft van een *milad*.²⁷¹ Deze overeenkomst heb ik niet kunnen waarnemen. De door mij bijgewoonde diensten hadden sterke overeenkomsten met liturgieën uit de protestants christelijke traditie. Allerlei protestante elementen zie ik terug in de liturgie zoals: groet, schriftlezing, geloofsbelijdenis, verkondiging, gebed en samenzang. Een groot kruisteken hangt zichtbaar aan de muur zichtbaar in het *jamat*-gebouw. Het sacrament van de doop is te typeren als geloofsdoop, waarbij *isaï* ondergedompeld worden.

IJB ziet het avondmaal als een gedachtenismaaltijd waarbij de gedoopte gelovige de dood van Isa herdenkt, waarbij zelfonderzoek van de gelovigen belangrijk is. De visie op het avondmaal van IJB heeft grote overeenkomst met de Protestantse Zwingliaanse visie op het avondmaal. Zwingli kenmerkt het avondmaal als een vreugdevolle gedachtenisviering van dankzegging voor de weldaden die gekruisigde Christus voor de gelovigen heeft volbracht.²⁷² De gemeente van gelovigen mogen volgens Zwingli aan het avondmaal deelnemen, onderlinge gemeenschap is volgens Zwingli het belangrijkste kenmerk van het avondmaal.²⁷³

In de liturgie van IJB is sprake van een bepaalde laag kerkelijke stijl. Jørgensen relateert deze stijl aan de islamitische context. Ik plaats hierbij één kanttekening: Jørgensen houdt volgens mijn observaties van IJB te weinig invloed met de evangelicale achtergrond van A.M. Chowdhury. Deze laag kerkelijke evangelicale invloed is merkbaar aanwezig in de liturgie van IJB. In de liturgie, de visie op de doop en de visie op het avondmaal zie ik een grote mate van continuïteit ten opzichte van de traditionele kerken in Bangladesh.

²⁷¹ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 147.

²⁷² W. Balke, 'De avondmaalsleer bij Zwingli', in: W. van 't Spijker, *Bij brood en beker, leer en gebruik van het heilig avondmaal in het Nieuwe Testament en in de geschiedenis van de westerse kerk*, Kampen: De Groot Goudriaan 1999, 149-177, pp. 161-162.

²⁷³ W. Balke, *idem*, 1999, p. 169.

Ik heb een aantal onofficiële rituelen ontdekt, zoals gebedsnachten en het gebed voor zwangere vrouwen. In het laatste ritueel herken ik de invloed van de lokale islamitische rituelen, die op zich weer beïnvloed zijn vanuit het hindoeïsme. Ook zie ik allerlei islamitische elementen terug in bij *IJB* liturgie. *Isai* wassen hun voeten voor de dienst en doen hun schoenen uit in het *jamat*-gebouw. Stoelen of banken ontbreken, er liggen rieten matten op de grond en er worden *kursi's* (standaards) gebruikt. De geloofsgemeenschap komt op vrijdag samen. Ze bidden met open handen. Ze drinken geen alcohol, ook niet bij het avondmaal. En voor de melodie van hun *Isa-e-hymns* gebruikt *IJB* lokale *Baul-gan*. Er is sprake van accommodatie van niet-religieuze en tevens zichtbaar religieuze aspecten van de inheemse en islamitische cultuur in de christelijke liturgie van *IJB*. Ook ten aanzien van de islam is er sprake van het contextualiseren van religieuze rituelen. Tussen islam en *IJB* is ook op ritueel gebied sprake van continuïteit.

Verrassend is het literair magazine '*Biborton*' (Change), waardoor *IJB* zich ook op het pad van interreligieuze dialoog begeeft. Het doel van deze beweging is, dat wantrouwen en onbegrip tussen moslims, hindoes, christenen en atheïsten weg te nemen. Er vindt in Dhaka een interreligieuze dialoog plaats op intellectueel niveau, waarbij barrières tussen religies worden weggenomen. Hier sluit *IJB* aan bij het dialoog van het leven, waar bisschop Sarker van de COB ook een voorstander van is.

Daartegenover staat dat evangeliseren één van de hoofddoelstellingen van *IJB* is.²⁷⁴ Dit zie ik ook in de activiteiten van *IJB* naar voren komen. In het evangelisatiewerk gebruikt *IJB* de Koran om moslims het evangelie uit te leggen. Zo zoekt *IJB* in het evangelisatiewerk aansluiting bij de belevingswereld van moslims. *IJB* spreekt niet afwijzend over de Koran, wel wordt de Koran zo geïnterpreteerd en uitgelegd dat de boodschap duidelijk christelijk is. Moslims zien het evangelie als een morele wet die de rechte leiding geeft.²⁷⁵ Kenneth Cragg schrijft in zijn inleiding in het boek van M. Kamel Hussein, *City of wrong, a Friday in Jerusalem*, het volgende:

He (Jesus) returns to his disciples in personal appearances in which He commissioned them to take His teachings out into the world. The Gospel they were thus to preach was a moral law only and not the good tidings of a victorious, redemptive encounter with sin and death.²⁷⁶

In de uitleg van de Koran is er sprake van discontinuïteit ten opzichte van de gangbare

²⁷⁴ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

²⁷⁵ G. Parrinder, *Jezus in de Koran*, Baarn: Ten Have 1978, p. 75.

²⁷⁶ H. Kamel Hussein, *City of wrong, A Friday in Jerusalem*, Oxford: Oneworld 1994, p. 12.

uitleg van moslims van de Koran. *IJB* ziet het evangelie niet als een morele wet, maar als een bevrijdend evangelie, van Isa die mens geworden is om te sterven aan het kruis voor de zonden van degene die in Hem geloven. Of zoals Puni Mondol het geloof van zijn grootvader onder woorden brengt:

En toen hij het evangelie begon te lezen, kwam hij tot de ontdekking dat hij een zondaar was en dat hij vergeving nodig had. Hij wilde verlost worden. Hij leerde dat Isa de enige Verlosser en Redder was. Hij geloofde dat Isa ook zijn Verlosser en Redder was, en gestorven was voor zijn zonden.²⁷⁷

IJB in relatie tot islam is te typeren tussen dialoog en proselitisme. Enerzijds zoekt met aansluiting en anderzijds is er sprake van afstand.

²⁷⁷ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 183.

5. Structuur en middelen van IJB.

5.1. Inleiding structuur en middelen.

Structuur en middelen zijn te onderscheiden in hard en zacht. Harde middelen zijn zichtbaar, bijvoorbeeld: aantal leden, financiën, en goederen. Zachte middelen zijn relationeel, bijvoorbeeld gedeelde ervaringen, relaties tot andere organisaties etc. Als er gekeken wordt naar middelen is het belangrijk om naar de harde en zachte middelen te kijken. Onderzoek naar de structuur en de middelen van een geloofsgemeenschap is te verdelen in een aantal onderdelen: aantal leden, betrokkenheid aan de geloofsgemeenschap, financiële structuur en middelen en fysieke middelen.²⁷⁸ De structuur en middelen zijn afkomstig uit de brede sociale en religieuze context van de geloofsgemeenschap. Inzicht in structuur en middelen geeft ook de mogelijkheid om iets te zeggen over de geloofsgemeenschap zelf.²⁷⁹ Een aantal onderdelen is al ter sprake gekomen. De relatie tot andere organisaties heb ik al behandeld in paragraaf 3.5. Ook gedeelde ervaringen en verhalen zijn uitgebreid in hoofdstuk 3 en 4 aan bod gekomen. In paragraaf 5.2 ga ik in op de structuur van *IJB*. In paragraaf 5.3 ga ik in op lidmaatschap en betrokkenheid van *isa'i*. In paragraaf 5.4 komen de financiële structuur en middelen aan bod. In paragraaf 5.5 ga ik in op de inzet van mensen bij *IJB*. In paragraaf 5.6 ga ik in op de vraag of structuur bij *IJB* een statisch concept is. Om in paragraaf 5.7. de conclusie van structuur en middelen van *IJB* op te maken.

5.2. Structuur van IJB.

IJB is een platform van 48 lokale *jamat*. In 2009 hadden deze *jamat* samen 2554 leden, waarvan 1666 gedoopt.²⁸⁰ Er zijn bij *IJB* drie verschillende niveaus te onderscheiden.

²⁷⁸ W. McKinney, 'Resources', in: N. T. Ammerman (ed.), *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 132-166, p. 132.

²⁷⁹ W. McKinney, *idem*, 1998, p. 164.

²⁸⁰ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 128.

Op microniveau zijn er de lokale *jamat*. *Isai* zijn niet lid van een landelijke organisatie IJB, maar van de lokale *jamat*. De lokale *jamat* is de basiseenheid binnen IJB. De vrijdagse bijeenkomsten, gebedsnachten, plattelandsdokter-programma en onderwijsprogramma's horen thuis op dit niveau. Ook de celgroepen zijn een onderdeel van het microniveau. Het hangt van de lokale situatie af of een *jamat* één of meerdere celgroepen heeft. In totaal heeft IJB 83 celgroepen. Celgroepen worden door IJB niet strategisch ingezet als middel om nieuwe gemeenten te stichten, zoals de PCB doet.²⁸¹ Celgroepen ontstaan bij IJB spontaan omdat nieuwe gelovigen te ver van een bestaande *jamat* wonen. De celgroepen vallen organisatorisch gezien onder de lokale *jamat*. Celgroepen zijn geen zelfstandige groepen, maar kunnen wel uitgroeien tot een zelfstandig *jamat*. *Kumira Isa-e Jamat* in Sathkira was eerst een celgroep van de *Jogathanandakati Isa-e Jamat*.

Ik heb een celgroep in het dorp Noe Krity van *Jogathanandakati Isa-e Jamat* bezocht. De leider van deze groep, Illias is een jongen van 17 jaar en sinds twee jaar *isai*.²⁸² Ik heb ook gesproken met Wazed Ali Mullick. Hij legt mij uit waarom hij een celgroep leidt:

In 2005 raakte ik geïnteresseerd in de *jamat* en volgde ik enkele schriftelijke cursussen over het christelijk geloof. Uiteindelijk werd ik in 2006 samen met mijn vrouw gedoopt. Ik werd een volgeling van Isa, omdat ik van de boodschap ging houden. Ik werd er door aangetrokken. Het sprak mij aan. [...] Vanaf die tijd ben ik leider van een eigen kleine celgroep in Tirsi. Ik ben ook lid van de *Jogathanandakati IJB*, maar de afstand tussen deze *jamat* en mijn dorp is te groot.²⁸³

A.M. Chowdhury heeft bezwaar tegen het methodisch gebruiken van celgroepen om *jamat* te stichten. Deze celgroepen zijn vaak ongestructureerd en samenwerking met andere celgroepen c.q. *jamat* ontbreekt.²⁸⁴

Binnen iedere *jamat* is een bestuur aanwezig. Dit bestuur bestaat uit een voorzitter, penningmeester, secretaris en eventueel algemene leden. Alle belangrijke zaken binnen de *jamat* worden binnen dit bestuur besproken.²⁸⁵ Een regiocoördinator is hierbij niet betrokken. De lokale imam bespreekt de plannen en lopende zaken met de regiocoördinator. De eindverantwoording ligt wel bij de imam.²⁸⁶

²⁸¹ Bijlage 7 Bezoekverslag ds. Edward Ayub, Presbyterian Church of Bangladesh, pp. 209-210.

²⁸² Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira. pp. 141-142.

²⁸³ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 136.

²⁸⁴ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 122.

²⁸⁵ Imam Mozammel Hoque van Taragaonj Isa-e Jamat zegt over de organisatie van zijn Jamat: 'Mijn Jamat heeft een bestuur. Dit bestuur bestaat uit vijf leden: een voorzitter, penningmeester, secretaris en twee algemene leden. Iedere vrijdagmorgen komen we als bestuur bij elkaar. Dan overleggen we met elkaar en maken we de plannen voor de komende week.' Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 184.

²⁸⁶ Imam Jakir Hossain uit Sylhet zegt hierover: 'Onze Jamat heeft een bestuur. Dit bestuur bestaat uit zeven personen: een voorzitter, secretaris, penningmeester en vier algemene leden. Als een imam een idee heeft, dan bespreekt hij dit eerst met de regiocoördinator en de veldcoördinator

Op mesoniveau zijn de regiocoördinatoren en de veldcoördinator actief. Deze personen zijn een verbindende schakel tussen de onderlinge *jamat* en het hoofdkantoor van *IJB*. De regiocoördinatoren zorgen voor samenwerking en eenheid tussen *jamat*, het delen van kennis en ervaring en begeleiding en bemoediging van imams. De regiocoördinator heeft de supervisie in zijn regio over het pastorale werk in de *jamat*, onderwijsprogramma's, plattelandsdokterprogramma's, evangelisatiewerk en rapporteert aan de veldcoördinator van *IJB*. Op deze wijze heeft *IJB* een vorm van toezicht op het werk van de imam.²⁸⁷ De *jamat* van *IJB* zijn in 4 regio's ingedeeld.²⁸⁸

Het macroniveau is de landelijke organisatie van *IJB*. Op macroniveau houdt *IJB* zich bezig met scholing en training van *isa'i*, financiële ondersteuning van de lokale *jamat*, organiseren van bijeenkomsten voor verschillende doelgroepen uit het werkveld, uitgave van literatuurmagazine en ondersteuning van het lokale evangelisatiewerk. Het landelijke werk is erop gericht dat de lokale gemeenten zich kunnen ontwikkelen. Alle activiteiten voor de lokale *jamat* worden door de programmacoördinator gecoördineerd.²⁸⁹

Naast opbouw en ondersteuning van de lokale *jamat*, heeft *IJB* ook inkomsten verwervende activiteiten. *IJB Life Support Enterprise Ltd* is een zelfstandig onderdeel van *IJB* en zorgt voor inkomsten waar lokale imams van onderhouden worden.

5.3. Lidmaatschap en de betrokkenheid.

Het is moeilijk om de betrokkenheid van de leden in beeld te brengen. Volgens Bablu Biswas worden de vrijdagse bijeenkomsten door 33% van de leden bezocht. Hij zegt het volgende:

Onze *jamat* bestaat uit 105 leden, 51 mannen en 54 vrouwen. De leeftijd van de leden is tussen de 15 en 50 jaar, de meeste leden zijn tussen de 30 en 50 jaar oud. We hebben één *jamat*-gebouw. Iedere week komen er rond de 30-40 mensen naar de bijeenkomst. [...] Sommige leden wonen te ver van de *jamat*, sommige leden hebben ver weg in een steenfabriek als dagloner werk gevonden en kunnen de diensten niet bezoeken.²⁹⁰

van *IJB*. Daarna bespreekt hij zijn ideeën met zijn bestuur. De regiocoördinator geeft advies, maar de eindverantwoording berust bij de lokale imam.' Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 192.

²⁸⁷ Uit een niet gepubliceerd voorlopig jaarverslag 2009 van *IJB*.

²⁸⁸ In de vier regio's zijn de volgende regiocoördinatoren verantwoordelijk: Imam Joynal Abedin voor de zuidelijke regio (Barisal, Kushtia, Meherpur, Sathkira, Gopalganj & Jessore); Imam Abdul Khaled voor de noordelijke regio (Bagura, Gaibandha, Nilphamari, Rangpur, Kurigram, Dinajpur, Sirajgonj, Joypurhat, & Lalmonirhat); Imam Abdul Hannan voor de oostelijke regio (Sylhet, Hobigonj, Zakigonj, Sunamgonj, Moulvibazar & Brammanbaria) en Imam Nurul Islam voor de westelijke regio (Jamalpur, Tangail, Netrakona & Mymensingh).

²⁸⁹ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 126.

²⁹⁰ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 135.

66% van de leden komt dus niet naar de wekelijkse bijeenkomst.²⁹¹ De helft van deze groep zijn lid van een celgroep, de andere helft heeft werk buiten de regio. De door mij bezochte celgroepen zijn in korte tijd snel gegroeid. Laat ik als voorbeeld de celgroep van Ilias Hussien nemen. Hij is 17 jaar oud en hij is in 2008 gedoopt. Vanaf die tijd spreekt hij met zijn familie over Isa. Zus, moeder en vader hebben ook Isa aangenomen. En sinds september 2009 leidt hij zelf een eigen celgroep. Hij vertelde mij hier het volgende over:

De leden van de huisgroep zijn afkomstig hier uit de buurt. Tijdens deze huisgroep vertel ik over het evangelie: Isa is de enige Redder en we moeten Hem aannemen om gered te worden. Vijf leden van de celgroep zijn ondertussen gedoopt en 14 mensen zijn voorbereid om gedoopt te worden. Wekelijks komen we met zo'n 9 personen bij elkaar tijdens de huisdienst, mijn vader, moeder, zus, een oom met zijn vrouw en drie dochters.²⁹²

Uit alle interviews is gebleken dat het actief lid zijn van een *jamat* door alle *isa'i* als belangrijk wordt ervaren. Puni Mondol uit Jamalpure vertelde het volgende: 'De *jamat* is heel belangrijk voor mij. Het is het lichaam van Isa, dus het is belangrijk om samen te komen en het lichaam van Isa te onderhouden en te bouwen'.²⁹³ Maar ook Suleiman Hussein uit Rangpur geeft aan dat de *jamat* belangrijk voor hem is: 'Ik werd toen door de burens onder druk gezet om de Isa-e *Jamat* te verlaten. Ik zei: 'Nee, jullie geven ons veel zorgen, maar we verlaten de *jamat* niet. Ik geloof dat Allah mij redding heeft gegeven. Isa heeft mij verlost van mijn zonden. Ik wil nergens anders heen'.²⁹⁴ En ook de arme Nomeroudome Sadoualm uit Sathkira vertelde mij: 'De *jamat* is erg belangrijk voor ons, we ontvangen daar geestelijk voedsel en dat is voor ons belangrijk'.²⁹⁵

5.4. Financiële structuur en middelen.

IJB is destijds opgericht zonder externe inkomstenbronnen. De eerste activiteit van *IJB* was het financiële ondersteunen van lokale imams en het uitgeven van evangelisatiemateriaal. *IJB* heeft de afgelopen jaren steeds meer faciliteiten gecreëerd voor de ontwikkeling van lokale *jamat*. Te denken valt aan, Isa-e Training Institute (ITI), plattelandsdokters, pre-school, seminars en conferenties. Voor al deze activiteiten zijn inkomsten noodzakelijk, maar hier ontstond een probleem om deze te

²⁹¹ Een celgroep van Jogathanandakati Isa-e Jamat heeft 6-9 leden. Er zijn 5 celgroepen, dus 30-45 leden komen samen in een celgroep. Zie: Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, pp. 141-142.

²⁹² Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 142.

²⁹³ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 180.

²⁹⁴ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 160.

²⁹⁵ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 143.

financieren. De opbrengst van de collecte in de lokale *jamat* is zelfs onvoldoende om zichzelf financieel te onderhouden, laat staan om de extra programma's te financieren. Imam Abdul Khalid zegt hier het volgende over:

De opbrengsten van de collecte is minimaal. Op jaarbasis halen we 200-300 taka op. De *jamat* kunnen gewoon niet meer ophalen. Als iemand geen voedsel heeft, hoe kan hij dan geld in de collecte doen? Dat is gewoon niet mogelijk. Deze leden kunnen gewoon niet een imam onderhouden. 99% van de isaï in Bangladesh zijn erg arm.²⁹⁶

Jakir Hossain van *Sylhet Isa-e Jamat* zegt hierover het volgende:

We proberen zelfvoorzienend te zijn, maar dat lukt nog niet helemaal. *IJB* geeft ons geld voor de huur van het huis en voor het inkomen van de imams. Een gedeelte van het inkomen collecteren we zelf en de rest komt van *IJB*.²⁹⁷

Afhankelijkheid van financiële donoren wil A.M. Chowdhury voorkomen. Volgens hem is corruptie binnen de kerk te herleiden op de afhankelijkheid van financiële donoren. Geld is daarom voor *IJB* van ondergeschikt belang. Hij zegt hierover het volgende:

Als we nu kijken naar Isa-e Jamat, dan zien we dat we enorm gegroeid zijn de afgelopen tien jaar. We moeten dan ook concluderen dat er wel degelijk respons is van moslims op het evangelie en daar speelt geld geen rol in! *IJB* is zelfs niet in staat om zijn eigen pastors goed te sponsoren. Het geld ontbreekt ons. Geld en macht spelen binnen bij *IJB* geen rol omdat het er gewoonweg aan ontbreekt. 10 van de 36 pastors krijgen van ons ondersteuning, de rest zal zichzelf moeten bedruipen.²⁹⁸

Om zelfstandig financiële middelen te genereren heeft *IJB* een bedrijf opgezet: *IJB Life Support Enterprise Ltd*. A.M. Chowdhury zegt hier het volgende over:

Toen realiseerde ik mij dat een inheemse kerk geen onderdeel is van een denominatie. Dus financiële hulp vanuit kerkelijke organisaties zal er niet komen. [...] En drie jaar geleden ben ik begonnen om zelf een bedrijf te starten ten bate van mijn lokale pastors. Ik had ervaring in de drukkerijsector, dus ik ben een drukkerij begonnen.²⁹⁹

De winst van dit bedrijf komt ten goede aan het werk van *IJB*. De visie achter het bedrijf is: To demonstrate Christian faith in action in the marketplace, represent Jesus Christ in and through our business ventures and commend Him to others through our example.³⁰⁰ De winst van dit bedrijf was in 2009 voldoende om drie imams te onderhouden. Het streven is om jaarlijks 20 imams met de winst van de drukkerij te onderhouden.³⁰¹ Naast een drukkerij is *IJB* in 2009 een visteeltbedrijf en kippenfokkerij gestart. Om afhankelijkheid van westerse donoren te voorkomen heeft *IJB* het plan ontwikkeld om iedere *jamat* financieel volledig zelfstandig te maken. Het

²⁹⁶ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 157.

²⁹⁷ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 192.

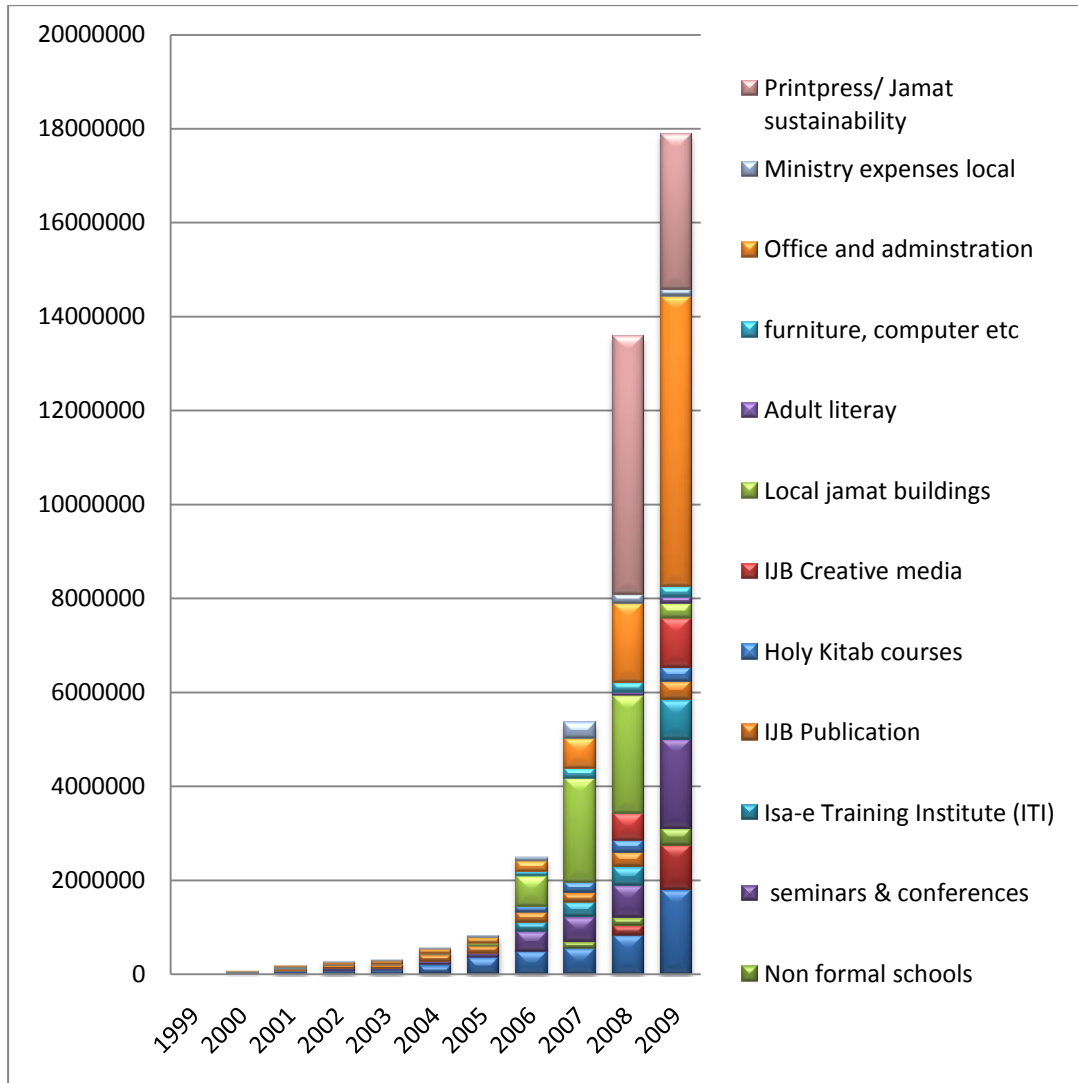
²⁹⁸ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 119.

²⁹⁹ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 125.

³⁰⁰ Uit een niet gepubliceerd voorlopig jaarverslag 2009 van *IJB*.

³⁰¹ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 126.

plan is om voor de bouw van *jamat*-gebouwen drie stukken grond aan te schaffen. Eén stuk heeft de bestemming als bouwgrond voor *jamat*, winkels en woning van imam, één stuk heeft de bestemming van visvijver en het laatste stuk is bestemd als landbouwgrond. De opbrengst van het land, de visvijver en huur van de winkels moet voldoende zijn om de imam financieel te onderhouden.³⁰²

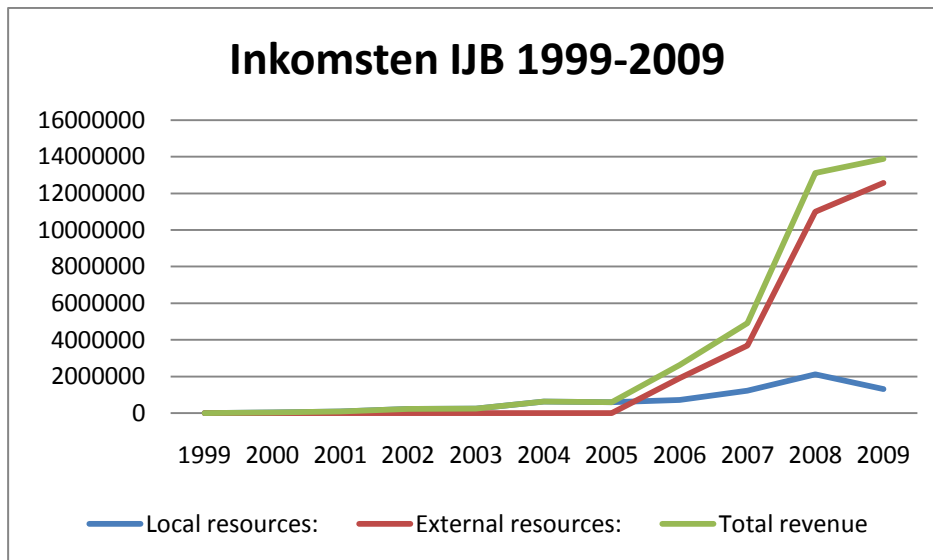

Figuur 3 Uitgaven IJB 1999-2009

De inkomsten en uitgaven zijn door de groei van *IJB* de afgelopen jaren sterk gestegen. In *Figuur 3 Uitgaven IJB 1999-2009* is het uitgavenpatroon van de afgelopen jaren weergegeven. Een belangrijk deel van de groei in uitgaven is te wijten aan grote projectmatige uitgaven. In 2006-2008 zijn er nieuwe *jamat* gebouwen gebouwd, in 2008 de aanschaf van een nieuwe drukpers, in 2008-2009 is er geïnvesteerd in creative media en is in 2009 het plattelandsdokterprogramma sterk uitgebreid.

³⁰² Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 126.

Daarnaast zijn de uitgaven voor het hoofdkantoor sterk gestegen, omdat versterking en uitbreiding van het hoofdkantoor door de groei noodzakelijk is gebleken. Deze investeringen drukken relatief zwaar op de uitgaven.

Figuur 4 Inkomsten IJB 1999-2009

Ook de inkomsten van *IJB* zijn de afgelopen 10 jaar sterk gestegen. Ten opzichte van 2005 zijn de inkomsten in 2009 met 2322% gestegen. In *Figuur 4 Inkomsten IJB 1999-2009* zien we dat juist de externe bronnen verantwoordelijk zijn voor de enorme inkomstengroei van *IJB*. Interessant is waar dit geld vandaan komt. In *Figuur 5 inkomstenbronnen IJB 2009* zie je dat *Kerk in Actie* de grootste buitenlandse financiële donor is van *IJB*.³⁰³

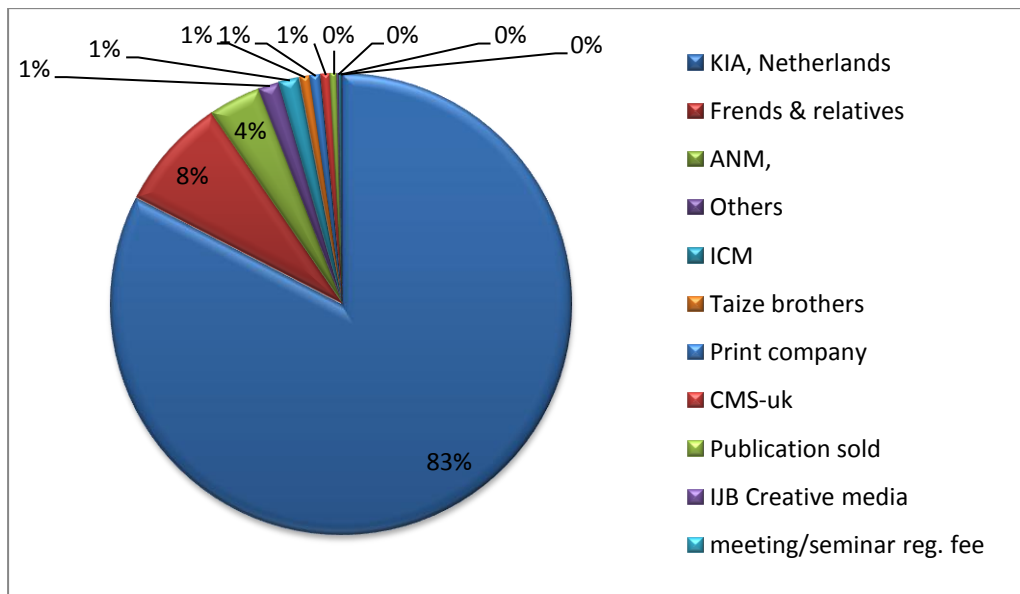
ICM, ANM en CMS geven incidentele jaarlijkse giften. Taize geeft ondersteunt *IJB* door 5 lokale *jamat* te financieren. Daarnaast ontvangt *IJB* van vrienden uit verschillende traditionele kerken financiële ondersteuning.³⁰⁴

Voor een gedetailleerd overzicht van de inkomsten verwijs ik u naar *bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat Dhaka*, hierin is een overzicht opgenomen van de inkomsten en uitgaven van *IJB*.³⁰⁵

³⁰³ De sterke groei in 2009 heeft mede te maken dat er in dit jaar bij *IJB* een Nederlander voor ondersteuning werkzaam was. Deze werd door *KiA* ondersteund.

³⁰⁴ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 127.

³⁰⁵ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 127.

Figuur 5 inkomstenbronnen IJB 2009

A.M. Chowdhury vindt de financiële hulp geweldig. Op deze wijze kan *IJB* allerlei ondersteuningsprojecten voor de lokale *jamat* opzetten. A.M. Chowdhury geeft aan dat *IJB* niet afhankelijk is van geld: ‘Als iedereen nu zou stoppen met financiële hulp, gaat *Isa-e Jamat* door. Ik maak me geen zorgen om geld. We zijn zonder hulp begonnen, we zullen doorgaan. Als God dit werk begonnen is, hoe zullen wij het dan stoppen’.³⁰⁶

Door het opzetten van een zelfstandige financiële positie heeft *IJB* ook theologische een onafhankelijke positie. Donoren hebben weinig of geen invloed op theologische keuzes van *IJB*. Tijdens de oprichting waren er nog geen externe financiële donoren. Juist vanuit de traditionele zendingsorganisaties is er destijds veel verzet geweest tegen de oprichting van een onafhankelijk platform voor *isai*.³⁰⁷

5.5. Inzet van mensen bij IJB.

We hebben in paragraaf 3.6 al gezien dat in de gebieden waar *IJB* een *jamat* heeft de armoede groot is. De *isai* hebben zelf onvoldoende inkomsten om de *jamat* financieel zelfstandig te laten functioneren. Echter om de armoede te bestrijden zijn er een aantal projecten opgezet om de armoede onder *isai* te bestrijden. De plattelandsdokter en de pre-school onderwijzers krijgen van *IJB* een klein salaris. Ook de imam en de regiocoördinatoren krijgen beiden een salaris. Hun salaris is niet groot, maar net voldoende om te voorzien in hun eerste levensbehoeften. Imam Bablu Biswas vertelt

³⁰⁶ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 127.

³⁰⁷ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 112-123.

hier het volgende over:

's Morgens en 's middags op pad om te werken en 's avonds de straat op om te preken. De fieldcoördinator kwam langs en zag wat er gebeurde, de school, het straatwerk, het werk in de *jamat*. En hij vertelde mij: 'Bablu je heb iets opgestart en God zal het ook volbrengen, Hij zal uitkomst geven.' Hij ging terug naar Dhaka en heeft de situatie hier op het hoofdkantoor van *IJB* besproken. En mijn salaris van *IJB* werd verhoogd naar 2.000 Taka (€20,-) per maand, zodat ik mijn werk als dagloner kon stoppen. Ik had echter nog geen geld om mijn gezin te onderhouden. Al het geld wat ik kreeg, besteedde ik aan het werk van de *jamat*.³⁰⁸

Het inkomen van de imam en de regiocoördinator is niet hoog. Tijdens verschillende gesprekken kwam dit aan de orde. Chowdhury legde uit dat *IJB* gewoon onvoldoende vermogen heeft om alle mensen te voorzien van een salaris.

Zondagschoolleiders, bestuursleden van de lokale *jamat* en ook de celgroep leiders krijgen van *IJB* geen inkomen. Naast de imam zijn er een aantal *jamat* waar een vrijwilliger meewerkt aan de opbouw van de *jamat*. Zij hebben vaak een eigen bedrijf en kunnen het veroorloven om zich als vrijwilliger in te zetten aan de opbouw van de *jamat*.³⁰⁹ Een voorbeeld van een vrijwilliger is Puni Mondol uit Jamalpure. Hij zegt hier het volgende over:

De *jamat* is heel belangrijk voor mij. Het is het lichaam van Isa, dus het is belangrijk om samen te komen en het lichaam van Isa te onderhouden en te bouwen. Ik ben voorzitter van de lokale *jamat* hier in Jamalpure. Ik preek, geef getuigenissen en breng nieuwe mensen in de *jamat*. Ik heb een eigen bedrijf voor installatietechniek. Hier heb ik mijn inkomsten uit.³¹⁰

5.6. Structuur als statisch concept?

De groei van *IJB* is de afgelopen jaren groot geweest. Van een kleine organisatie is *IJB* uitgegroeid tot een geloofsgemeenschap met 48 *jamat* en ruim 2500 leden. De organisatie structuur is in de loop van de jaren vaak aangepast. Donoren zijn van invloed geweest op de groei van het werk op het hoofdkantoor en steeds meer imams krijgen financiële ondersteuning. Mede door Kerk in Actie heeft *IJB* een programmacoördinator kunnen aantrekken om het werk van Chowdhury te verlichten. *IJB* heeft het plan om als organisatie deel te worden van de Church of Bangladesh.(COB) Dit proces verloopt uiterst moeizaam. Binnen de COB is Chowdhury geaccepteerd, maar van een formele verbinding tussen de COB en *IJB* is geen sprake.³¹¹

³⁰⁸ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 132.

³⁰⁹ Zie voor overzicht van de vrijwilligers tabel in Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 128.

³¹⁰ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 180.

³¹¹ Zie verder paragraaf 3.5. *IJB* in de context van kerken en organisaties.

Het is te verwachten dat in de nabije toekomst *IJB* ook niet opgenomen zal worden door de COB. *IJB* wordt zo gedwongen zich te ontwikkelen tot een eigen zelfstandige kerkgenootschap. Dit heeft ook weer gevolgen voor de structuur van *IJB*. Structuur en middelen zijn bij *IJB* dan ook geen statisch concept, zoals alle organisaties niet statisch maar dynamische configuraties zijn. *IJB* bevindt zich in een complex ecosysteem waar voortdurend uitwisseling in plaatsvindt.³¹²

5.7. Conclusie: Structuur en middelen van IJB.

Inzicht in structuur en middelen geeft de mogelijkheid om iets te zeggen over de geloofsgemeenschap zelf. Op microniveau binnen *IJB*, de lokale *jamat* vinden primaire activiteiten plaats, vrijdagse bijeenkomsten, gebedsnachten, de plattelandsdokters en het onderwijsprogramma. Het oprichten van celgroepen is geen bewuste activiteit van *IJB* maar deze ontstaan omdat nieuwe gelovigen te ver van een bestaande *jamat* wonen. Iedere *jamat* heeft een eigen bestuur, dat eindverantwoordelijk is voor de lokale *jamat*. Met de regiocoördinator heeft de imam regelmatig overleg over uitvoering en beleid van de *jamat*.

Op mesoniveau zijn de regiocoördinatoren en de veldcoördinator actief. Zij zijn een verbindende schakel tussen de lokale *jamat* onderling en het hoofdkantoor van *IJB*. Op macroniveau houdt *IJB* zich bezig met scholing en training van *isa'i*, financiële ondersteuning van de lokale *jamat*, organiseren van bijeenkomsten voor verschillende doelgroepen uit het werkveld, uitgaven van literatuurmagazine en ondersteuning van het lokale evangelisatiewerk. Het landelijke werk is erop gericht dat de lokale gemeenten zich kunnen ontwikkelen. De aangesloten *jamat* kiezen jaarlijks een dagelijks bestuur, dat op zijn beurt weer een voorzitter benoemt.

IJB sluit qua organisatie sterk aan bij de lokale islamitische context. Een moskee heeft ook een eigen bestuur, staat op zichzelf en is financieel zelfstandig. De organisatiestructuur van *IJB* is aangepast aan de context. Daarentegen zie ik ook overeenkomsten met de christelijke ecclesiologie. *IJB* lijkt een vorm van *congregationalisme*. Het *congregationalisme* heeft het uitgangspunt in de congregatie, de zelfstandige plaatselijke gemeente, die de bevoegdheid hebben om zaken zelf te regelen.³¹³ Ook in de ecclesiologie is de invloed van de traditionele kerken in Bangladesh merkbaar aanwezig.

³¹² R. Brouwer, *idem*, 2007, p. 58.

³¹³ W. van 't Spijker, 'Congregationalisme', in: W. v. Spijker, W. Balke & K. Exalto, *De kerk: wezen, weg en werk van de kerk naar reformatorische opvatting*, Kampen: Goudriaan 1990, 313-325, p. 313.

De centrale organisatie heeft echter veel invloed op de lokale *jamat*. Door de grote armoede van de lokale *jamat* onderhoudt *IJB*, 36 van de 48 imams. Ook de plattelandsdokters, pre-schooldocenten en allerlei evangelisatiecampagnes worden door *IJB* gefinancierd. Door de financiële band is praktisch gezien sprake van een centrale hiërarchische structuur. Er is enig discrepantie tussen de theorie en de werkelijke macht binnen de organisatie. Financieel gezien wil *IJB* een volledig onafhankelijke positie innemen en niet afhankelijk zijn van donoren. De afgelopen vier jaar heeft *IJB* een sterke groei doorgemaakt. *Kerk in Actie* is de grootste buitenlandse donor. Zij financiert op projectmatige basis. De afgelopen jaren is er geïnvesteerd op nieuwe inkomstenwervende activiteiten. Dit heeft op lange termijn het voordeel dat *IJB* financieel een onafhankelijke positie inneemt. Praktisch blijkt dat *IJB* voor verschillende projecten financieel afhankelijk te zijn van donoren. De structuur van *IJB* is geen statisch concept, maar is een dynamische configuratie in een complex ecosysteem waar voortdurend uitwisseling in plaatsvindt.³¹⁴

³¹⁴ S. Stoppels, *idem*, 2009, p. 50.

6. Proces: De dynamiek binnen IJB.

6.1. Inleiding, proces: De dynamiek binnen IJB

Dit frame geeft meer inzicht in de wijze waarop binnen een geloofsgemeenschap plannen worden gemaakt, de besluitvorming plaatsvindt, hoe de onderlinge verhoudingen met de leden zijn en hoe problemen opgelost worden. Door dit frame kijken we naar de sociale verhoudingen binnen de geloofsgemeenschap. Binnen de geloofsgemeenschap is sprake van een formele en informele processen. De formele processen liggen procedureel vast en de informele processen vinden gewoon plaats zonder dat er regels voor zijn vastgesteld. De informele processen zijn zeer belangrijk voor de observatie, en te vinden als men zelf voor een langere periode deel uitmaakt van de geloofsgemeenschap.³¹⁵ In paragraaf 6.2 ga ik in op de formele en informele processen van *IJB*. In 6.3 ga ik in op leiderschap binnen *IJB*. Om in paragraaf 6.4. de conclusie over het proces als dynamiek binnen *IJB* op te maken.

6.2. Formele en informele processen.

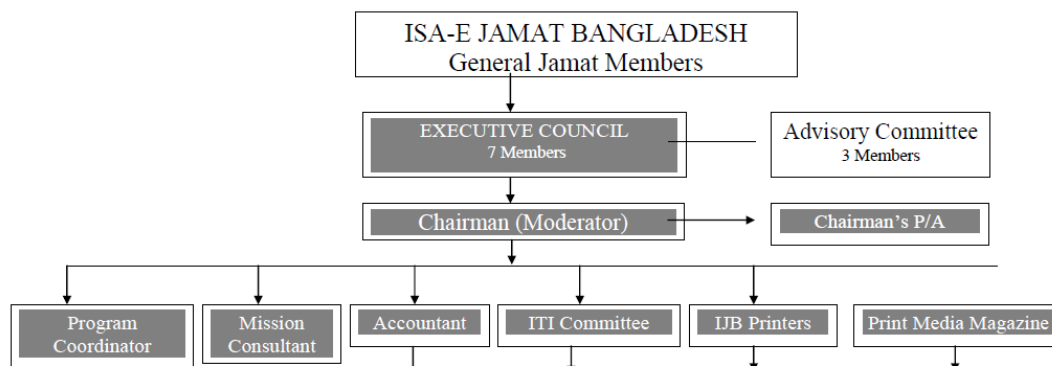
In het vorige hoofdstuk hebben we gezien dat *IJB* drie verschillende niveaus heeft, de lokale *jamat* op microniveau, de regio- en veldcoördinator op meso-niveau en *IJB* op macroniveau. De drie niveaus spelen een belangrijke rol binnen de formele en informele dimensies van processen. Formele processen omvat de praktijken, afspraken, structuur en procedures die in een organisatie zijn afgesproken.³¹⁶

De microniveau berust de leiding bij het bestuur van de *jamat*. Eindverantwoordelijk is de imam, die tevens voorzitter is. Plannen en beleidsontwikkeling worden door het bestuur ontwikkeld en via mesoniveau met *IJB* gecommuniceerd. Uitgangspunt is dat de lokale *jamat* zelfstandig functioneert, het lokale bestuur is hiervoor eindverantwoordelijk.

³¹⁵ C.S. Dudley, 'Process: Dynamics of congregational Life', in: N. T. Ammerman (ed.), *Studying congregations, A new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 105-131, p. 108.

³¹⁶ C.S. Dudley, *idem*, 1998, p. 107.

Op macroniveau heeft *IJB* jaarlijks een algemene vergadering (AGM). Op deze bijeenkomst zijn alle wettige *jamat*-vertegenwoordigers aanwezig. Tijdens deze bijeenkomst kiezen de *IJB*-leden het dagelijks bestuur. Het dagelijkse bestuur bestaat uit zeven leden en vergadert vier keer per jaar. Het dagelijkse bestuur wordt bijgestaan door een raad van advies, o.a. Bisschop P.S. Sarkar van COB is lid van deze raad. De raad van advies vergadert twee maal per jaar of wanneer dit noodzakelijk is.³¹⁷ Beleidsvorming is de primaire taak van het dagelijkse bestuur. Het dagelijkse bestuur kiest een voorzitter uit, die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het geformuleerde beleid.³¹⁸ De afgelopen 10 jaar is A.M. Chowdhury gekozen tot voorzitter. In *Figuur 6 Organogram IJB* zijn deze verhoudingen weergegeven.

Figuur 6 Organogram IJB

Binnen de organisatie neemt A.M. Chowdhury een centrale rol in. Voor de verschillende afdelingen zijn verschillende functionarissen verantwoordelijk. Maar beslissingen moeten A.M. Chowdhury passeren. Verschillende personen zijn binnen *IJB* verantwoordelijk voor eigen taken, echter de eindverantwoording berust bij de leider van *IJB*. De organisatiestructuur is formeel statutair vastgelegd en is een eis van de overheid. Echter er is ook sprake van een informele processenvoering.

Tijdens de verschillende gesprekken komt steeds weer naar voren dat A.M. Chowdhury de absolute leider is binnen *IJB*. Kenmerkend was de uitspraak van John Sahin Anuar: Khalid is hier de regiocoördinator en Mabud Chowdhury is mijn leider.³¹⁹ En Al Hellal uit Sathkira zegt: 'Op een dag ontmoette ik in Sathkira, Abdul Mabud leider van *Isa-e Jamat*'.³²⁰

A.M. Chowdhury is een sterke leider die destijds ervoor gezorgd heeft dat *IJB* werd opgericht. Hij vervult een spilfunctie in alle contacten, zijn naam komt in alle

³¹⁷ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 6.

³¹⁸ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 125.

³¹⁹ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 169.

³²⁰ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, p. 139.

interviews ter sprake. Hij legt contacten met verschillende *isai* en zij krijgen een functie binnen *IJB*. Zie bijvoorbeeld de interviews met Bablu Biswas, Al Helal³²¹, Abdul Khalid³²² en John Sahin Anuar³²³. Hij is de man waar alles mee gedeeld wordt. Formeel wordt A.M. Chowdhury door de *jamat*-vertegenwoordigers gekozen in het dagelijkse bestuur en door het bestuur wordt hij formeel gekozen tot voorzitter. Maar het is duidelijk dat A.M. Chowdhury de formele en informele leider is.

Ondanks de sterke leiderspositie heeft Chowdhury niet het absolute gezag binnen de organisatie. Het executive council is niet een theoretische toezichthouder, maar zij heeft daadwerkelijk macht en invloed. Zij kan plannen van de chairman af wijzen. Een voorbeeld hiervan is een plan van Chowdhury om voor de drukkerij samen te werken met een buitenlandse investeerder. Dit plan was al gedeeltelijk rond met een investeerder, maar alle leden van de executive council hebben dit plan afgewezen. De leider van *IJB* werd gedwongen zijn vergaande plannen op te geven en gesprekken met investeerders te stoppen. Het executive board wil de drukkerij in eigen beheer houden zonder inmenging en invloed van buitenlandse investeerders.³²⁴ De macht en het gezag van Chowdhury is duidelijk begrensd door het executive council.

A.M. Chowdhury wordt zo sterk als leider gezien, dat hij binnen *IJB* de autoriteit is. In een aantal gesprekken komt dit ter sprake. Regiocoördinator Abdul Khalid zegt hier het volgende over: 'Als er in een gebied een aantal gelovigen zijn, neem ik contact op met Chowdhury van *IJB*. We organiseren dan een bijeenkomst, een feest in dit district. Dan worden deze gelovigen daarna gedoopt, lokaal of in Dhaka'.³²⁵

De sterke leiderspositie zien we terug komen tijdens de verschillende interviews met lokale *isai*. Let wel op dat zij vol respect spreken over A.M. Chowdhury. Hij is voor veel *isai* van *IJB* een identificatiefiguur. De meeste *isai* zijn door hem gedoopt en vaak heeft hij *isai* geholpen. Hij verzorgt de trainingen, en soms verstrekt hij namens *IJB* financiële hulp in de vorm van microkrediet. Daarnaast wordt hij vaak door imams benaderd voor advies. Ik heb in de verschillende gesprekken geen negatieve uitingen gehoord over Chowdhury. Geen wanklank heb ik gehoord. Hooguit dat enkele imams en regiocoördinatoren tussen de interviews door vertelden dat hun inkomens bij *IJB* erg laag is.³²⁶ Maar het is niet mogelijk dat op grond van deze verhalen te concluderen dat er intern verzet is tegen het leiderschap van Chowdhury. Ook vanuit de

³²¹ Bijlage 2 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira, pp. 131-139.

³²² Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, pp. 154-157.

³²³ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, pp. 167-169.

³²⁴ Uit een persoonlijke email van Abdul Chowdhury, 28 januari 2011.

³²⁵ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 156.

³²⁶ Imam John Sahin Anuar uit Rangpur. Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 168.

verschillende kerken en andere organisaties die ik bezocht heb zijn er geen negatieve opmerkingen over het leiderschap van Chowdhury gemaakt.

6.3. Leiderschap bij IJB.

Leiderschap van *IJB* sluit aan bij de context van Bangladesh, maar is ook nauw verbonden met de geschiedenis van *IJB*. A.M. Chowdhury is de grote drijfveer en oprichter van *IJB*. We zouden Chowdhury als leider kunnen typeren als: aanjager. Een aanjager neemt veel initiatieven, de organisatie is tevreden met hem omdat hij veel voor elkaar krijgt.³²⁷

Gedurende de periode dat Chowdhury in Saoedi-Arabië werkte, heeft hij op afstand zichzelf voorbereid op zijn werk in Bangladesh. Hij is de grondlegger van *IJB*. De visie achter *IJB* komt bij hem vandaan.

In Saoedi-Arabië heb ik in alle rust nagedacht over mijn roeping om het evangelie te verkondigen. Daar heb ik nagedacht over de complexe verhouding tussen isaï en de traditionele kerken in Bangladesh. Ik kwam tot de ontdekking, dat wanneer ik moslims in Bangladesh met het evangelie wil bereiken, ik hun culturele concepten moest gaan gebruiken. Ook ontdekte ik dat moslims die een volgeling van Jezus werden zgn. isaï, als schapen zonder herder waren.³²⁸

Hij heeft deze plannen later met andere imams besproken. En samen hebben ze destijds *IJB* opgericht.

Er groeide bij mij het plan om een platform voor isaï op te gaan richten. Mijn plannen deelde ik met verschillende isaï. Ik werd gesterkt in mijn overtuiging, dat we samen een platform voor Isa-e gemeenschappen moesten gaan oprichten. We startten met het beleggen van gebedsbijeenkomsten om te bidden voor een Isa-e gemeenschap. Deze Isa-e gemeenschap moest een landelijke spreekbuis worden voor de Isa-e geloofsgemeenschappen.³²⁹

Deze verhalen illustreren de markante positie van Chowdhury. Binnen de geschiedenis van *IJB* is het verzet van zendingsorganisaties groot geweest.³³⁰ Chowdhury heeft echter volgehouden en *IJB* bleef bestaan en verder uitgegroeid. De sterke leidersrol van Chowdhury heeft geresulteerd in een grote afhankelijkheid en werkdruk op één persoon. Om hier een oplossing voor te vinden heeft *IJB* sinds 2009 versterking in de vorm van een programmacoördinator. Chowdhury is 47 jaar oud en over zijn opvolging heeft hij al nagedacht. In een aantal *jamat* zijn islamitische imams die ook

³²⁷ S. Stoppels, *Voor de verandering, werken aan vernieuwing in gemeente en parochie*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2009, p.169.

³²⁸ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 112.

³²⁹ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, pp. 112-113.

³³⁰ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 113.

Madrasah docent waren, tot bekering gekomen. Deze *isa'i* hebben een academische opleiding, ervaring in lesgeven en ervaring in leiderschap. Chowdhury verwacht dat vanuit deze groep mannen nieuwe leiders zullen opstaan die in de toekomst de lokale *jamat* maar ook de centrale organisatie van IJB gaan leiden. Hij wil zich dan terugtrekken als lokale imam in Barisal te gaan wonen en zo plaats te maken voor een nieuwe generatie *isa'i*.

6.4. Conclusie Proces: De dynamiek binnen IJB.

IJB is te typeren als een cultuureigen organisatie. Op microniveau wordt de lokale *jamat* geleid door een bestuur. De imam is de voorzitter van het lokale *jamat*-bestuur. Op macroniveau wordt door de *jamat* afgevaardigden een dagelijks bestuur gekozen. Het dagelijks bestuur heeft de afgelopen jaren A.M. Chowdhury uitgekozen als formele leider. Naast formele leider is hij ook de informele leider van IJB. Er is sprake van een bepaalde vorm van superioriteit, hiërarchie en afstand tussen de leider, medewerkers en lokale leden. A.M. Chowdhury is de autoriteit binnen IJB.

Leiderschap van IJB is nauw verbonden met de geschiedenis van IJB. A.M. Chowdhury heeft een belangrijke rol in IJB. Uit alle gesprekken is gebleken, dat de aanwezige hiërarchie binnen IJB en superioriteit van A.M. Chowdhury niet negatief wordt gezien door lokale *isa'i*. Alle imams en *isa'i* spreken vol respect en liefde over hun leider A.M. Chowdhury. Binnen het frame proces speelt primair om leiderschap in verhouding tot de totale organisatie. Rein Brouwer kiest er ook voor om dit frame aan te duiden als: Leiding. Sake Stoppels heeft een aantal kenmerken van christelijk leiderschap in zijn boek 'Voor de verandering' beschreven. Al is goed leiderschap cultureel bepaald, toch herken ik een aantal van die kenmerken bij IJB. Laten we ze eens bekijken.

Als eerste is een leider in gelovige toewijding een navolger.³³¹ Navolger betekent dat je geroepen bent. Chowdhury ziet zichzelf als een door God geroepene. 'Ik dank de Almachtige God dat Hij een leek als ik heeft uitgekozen om dit werk voor Hem te doen. De Blijde Boodschap is verkondigd, er zijn *jamat* gesticht, projecten ten uitvoer gebracht en *isa'i* zijn gegroeid in hun geloof.'³³²

³³¹ Volgens Stoppels is een leider als een geroepene gelovig toegewijd. Toewijding vraagt van een leider dat hij het vermogen heeft zich uit handen te geven en zich te laten leiden. Essentieel is de liefde tot Jezus van de leider, waarbij de leider excentrisch georiënteerd is, de leider heeft haar centrum, haar kern, haar midden altijd en principieel buiten zichzelf, in Jezus Christus. S. Stoppels, *idem*, 2009, pp. 205-206.

³³² Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 113.

Als tweede is een leider een goed verstaander.³³³ Dit betekent dat Chowdhury niet alleen in staat is te luisteren naar de gemeenschap maar ook naar de stemmen buiten de geloofsgemeenschap. Het oprichten van *IJB* is gebaseerd op de roep vanuit het grondvlak. *Isai* hadden behoefte aan een thuis, en die was niet te vinden in de kerk of en moskee.

Als derde kenmerk moet volgens Stoppels een leider visionair zijn.³³⁴ A.M. Chowdhury heeft een duidelijke visie met *IJB*. Hij wil moslims in Bangladesh met het evangelie bereiken, door gebruik te maken van hun culturele concepten. *Isai* die in eenzaamheid leven, wil hij samen brengen in een *jamat*. En hij is ervan overtuigd, dat het mogelijk is om volwaardig christen te zijn en de moslimcultuur en tradities te gebruiken.³³⁵

Tenslotte is een leider toerustend.³³⁶ Speciaal hiervoor heeft Chowdhury *IJB* Trainingsinstituut (ITI) opgericht. Daarnaast heeft hij plannen om in de toekomst de leiding van *IJB* over te dragen aan universitair opgeleide *isai*.

Net als de maatschappij in Bangladesh is *IJB* sterk hiërarchisch georganiseerd. Van groot belang is de culturele perceptie van een leider. De maatschappij van Bangladesh is sterk hiërarchisch geordend. Afstand en hiërarchie tussen leiders en uitvoerders zijn in deze context kernbegrippen. Hierdoor ontstaat er ten opzichte van de leiders binnen politiek, bedrijfsleven of organisaties een verwachtingspatroon van superioriteit.³³⁷ Vanuit de lokale context is de sterke positie en het verwachtingspatroon ten opzichte van de leider te verstaan. Tegen de leider wordt opgezien, hij neemt beslissingen, hij weet alles en is verantwoordelijk. Toch is zijn gezag niet absoluut, er zijn ook voorbeelden waarbij de executive council daadwerkelijk plannen van Chowdhury afwijst.

³³³ Verstaan houdt niet alleen in, dat zij de noodzaak in de gemeenschap verstaat maar ook de taal van de cultuur hoort en spreekt. S. Stoppels, *idem*, 2009, pp. 213-214.

³³⁴ Visie is een centrale factor in een geloofsgemeenschap. Zonder een heldere en richtinggevende visie is een organisatie niet te leiden. S. Stoppels, *idem*, 2009, pp. 220-221.

³³⁵ Bijlage 1 Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka, p. 111.

³³⁶ Hij leert de organisatie om door te gaan, verantwoordelijkheden over te geven en overdragen. S. Stoppels, *idem*, 2009, pp. 221-222.

³³⁷ A.E. Ruud, 'The Indian Hierarchy: Culture, Ideology and Consciousness in Bengali Village Politics', *Modern Asian Studies* 33 (1999), 689-732, p. 696.

7. IJB als casestudie over het vormen van Christ centered community.

7.1. Inleiding.

In de voorgaande vier hoofdstukken is *IJB* vanuit de vier onderzoeksframes objectief in beeld gebracht. Deze hoofdstukken geven een antwoord op de eerste vier deelvragen van de onderzoeksvraag zoals geformuleerd is in paragraaf 1.3. Zo ben ik gekomen tot deze thick description van *IJB*.

In paragraaf 7.2 tot en met 7.5 geef ik korte samenvatting van de resultaten van de vier verschillende frames. Om in paragraaf 7.6 op zoek te gaan naar een antwoord op de analytische vraag: Wat is de betekenis van de frames voor de discussie over het C1-C6 spectrum?

7.2. Het frame: Ecologie.

In hoofdstuk 3 heb ik de ecologie van *IJB* beschreven. De organisatie *Isa-e Jamat* is sterk vanuit de context beïnvloed. Deze context is te typeren als een aantal spanningsvelden waarbinnen *IJB* zich beweegt.

- Als eerste is er het spanningsveld dat *IJB* is te positioneren tussen de plurale islam en traditionele kerken. We hebben gezien dat islam en christendom in Bangladesh beide beïnvloed zijn door het hindoeïsme, maar dat zij verder ontwikkeld zijn in een eigen richting.
- Het tweede spanningsveld is de invloed op en de verhouding van *IJB* tot de buitenlandse zendingsorganisaties ABMS, NZBMS, OM en SIM. Door tegenvallende resultaten zijn deze zendingsorganisaties methodologisch overgestapt op het werken volgens het C5 model. Deze methodologische wijziging werd mede beïnvloed door de overheid van Bangladesh. Zij heeft in de jaren 80 van de vorige eeuw alle buitenlandse zendingsactiviteiten verboden.³³⁸ ABMS, NZBMS, OM en SIM zijn met hun werk gestopt en *isa'i* die

³³⁸ Dit overheidsbesluit moet een plaats krijgen in de discussie over het C1-C6 spectrum, dit

achterbleven heeft *IJB* in op verschillende plaatsen samengebracht in een *jamat*. In het verleden is *IJB* door ABMS, NZBMS, OM en SIM tegengewerkt omdat zij het vormen van *jamat* niet nodig vonden. Maar *IJB* vindt dat het C5-model een isolement creëert voor *isaï* en daarom brengt *IJB* deze gelovigen bij elkaar. Dit is één van de doelstellingen van *IJB*.³³⁹ Omdat *isaï* klem zitten tussen kerken die hen niet accepteren en hun islamitische familie en burens die hen meestal verstoten, speelt de *jamat* een belangrijke rol in het leven van *isaï*.

- Het laatste spanningsveld dat voor *IJB* door de context bepaald is, is armoede. Armoede is in Bangladesh, en onder *isaï* van *IJB* groot. Natuurrampen komen in de districten van *IJB*, verhoudingsgewijs veel voor en de grond is daar minder vruchtbaar. Daarnaast wordt de armoede onder *isaï* vergroot omdat zij moeilijk werk kunnen krijgen in hun woonomgeving. *IJB* heeft om deze reden verschillende programma's opgezet om armoede onder *isaï* te bestrijden.

Vanuit dit frame zien we dat *IJB* vanuit de context sterk wordt beïnvloed. Zij is een christelijke geloofsgemeenschap die sterk vanuit de islamitische maar ook christelijke context beïnvloed is. Allerlei maatschappelijke en historische processen zijn van invloed geweest op de identiteit van de organisatie. *IJB* heeft zich in tegenstelling tot de buitenlandse zendingsorganisaties gedistantieerd van het C5-model. Het werken volgens het C5 model wordt afgewezen omdat het heimelijke voor *IJB* niet nodig is. Dit in tegenstelling tot de buitenlandse zendingsorganisaties die geen openlijke zending mogen bedrijven. Ook heeft *IJB* ecclesiologische bezwaren tegen het C5-model, omdat zij het vormen van geloofsgemeenschappen voor *isaï* van essentieel belang vindt. Gelovigen moeten een zichtbaar onderdeel zijn van het lichaam van Christus.

We kunnen op grond van de bovenstaande spanningsvelden dan ook concluderen dat een religie geen statisch gegeven is, maar een dynamiek en flexibiliteit in zich heeft waardoor zij zich aanpast onder invloed van de lokale context. Het spectrum van Travis veronderstelt een vaststaande eigen lokale islamitisch cultuur en een van buiten de gemeenschap komende christelijke religie met eigen culturele vormen. Dit onderscheid tussen cultuur en religie, waar het C1-C6 spectrum vanuit gaat, is bij *IJB* in Bangladesh niet gevonden.

argument is nergens terug te vinden en verdient daar wel een plaats. Hier kom ik later op terug.
³³⁹ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

7.3. Het frame: Identiteit en cultuur bij IJB.

Het frame identiteit beschrijft wat karakteristiek is aan *IJB*. We hebben een aantal karakteristieken ontdekt bij *IJB*.

- De eerste karakteristiek laat zien dat *IJB* op het platteland groot is. *IJB* is begonnen in de gebieden waar buitenlandse zendingsorganisaties actief waren, daar zijn de meeste *jamat* te vinden. Opvallen is het dat juist op het platteland de meeste en grootste *jamat* te vinden zijn. Mogelijk vervullen het plattelandsdokterprogramma en onderwijsprogramma's bijdragen aan de acceptatie van *isai*, maar ook aan de verspreiding van het evangelie.³⁴⁰ *IJB* heeft gekozen om op holistische wijze gestalte te geven aan haar missionaire en diaconale activiteiten.
- De tweede karakteristiek is de *Mussalmani Bengali* taal die bepalend is voor de identiteit en cultuur van *IJB*. *IJB* gebruikt in tegenstelling tot de traditionele kerken *Mussalmani Bengali*. *Mussalmani Bengali* is één van de belangrijkste karakteristieken voor de sterk gecontextualiseerde vorm van islam in Bangladesh. Hierdoor wordt taalafstand gecreëerd ten opzichte van traditionele kerken en taalaansluiting gezocht bij moslims. Deze taalkeuze bepaalt hun identiteit, maar heeft ook symboolbetekenis. Door het gebruik van *Mussalmani Bengali* vindt er bij *IJB* contextualisatie plaats van het christelijke geloof en identificeert *IJB* zich als Bangladeshi religie.
- Volgens John Travis differentieert het C1-C6 spectrum modellen op grond van taal en cultuur. Het onderscheid dat het C1-C6 spectrum maakt tussen inheemse en moslimtaal is in onze casestudie onbruikbaar omdat er door de keuze die *IJB* heeft gemaakt, geen onderscheid tussen inheemse en islamitische taal is.
- De derde karakteristiek is christelijke identiteit. *IJB* is een christelijke geloofsgemeenschap. De liturgie van *IJB* heeft sterke overeenkomsten met liturgieën uit de protestants christelijke traditie. Een groot kruisteken is zichtbaar aanwezig. Het sacrament van doop is een geloofsdoop, en het avondmaal wordt gezien als een gedachtenismaaltijd. De visie op het avondmaal heeft grote overeenkomst met de Protestantse Zwingliaanse visie op het avondmaal. In de liturgie is de evangelicale invloed aanwezig.
- De vierde karakteristiek is accommodatie van (lokale) islamitische rituelen. Deze zijn te vinden in liturgie, onofficiële rituelen en in rituelen rondom de

³⁴⁰ Uit een niet gepubliceerd voorlopig jaarverslag 2009 van IJB.

samenkomsten. Een goed voorbeeld hiervan is het gebruik van de melodie van lokale *Baul-gan* voor de *Isa-e-hymns*, of het gebed voor de zwangere vrouw. Tussen de lokale islam en *IJB* is op ritueel gebied sprake van contextualisatie.

- De vijfde karakteristiek is evangelisatie. Activiteiten opzetten zodat moslims in Isa gaan geloven en zich bekeren is één van de hoofddoelstellingen van *IJB*.³⁴¹ *IJB* gebruikt in het evangelisatiewerk de Koran om moslims het evangelie uit te leggen. *IJB* spreekt nergens afwijzend over de Koran, wel krijgt de Koran een andere interpretatie en uitleg, zodat de boodschap duidelijk christelijk is. Moslims zien het evangelie als een morele wet die de rechte leiding geeft.³⁴² *IJB* ziet het evangelie niet als een morele wet, maar als een bevrijdend evangelie.
- De zesde karakteristiek is ontmoeting en dialoog. Naast evangeliseren en confronteren is *IJB* ook actief om de kloof tussen christenen en moslims te overbruggen. Eén van de activiteiten is het literair magazine 'Biborton' (Change), waardoor *IJB* zich ook op het pad van interreligieuze dialoog begeeft. Het doel van dit blad en de beweging er omheen is, wantrouwen en onbegrip tussen moslims, hindoes, christenen en atheïsten wegnemen. *IJB* richt zich primair op het dialoog van het leven. Evangelisatie en interreligieuze dialoog blijken niet elkaars tegenpolen te zijn, maar kunnen in de praktijk elkaar aanvullen. Hierin zien we opnieuw dat er in de ontmoeting tussen moslims en christenen sprake is van continuïteit en discontinuïteit.³⁴³

Vanuit de bovenstaande karakteristieken kom ik tot de conclusie dat vanuit dit frame gezien, *IJB* een christelijke geloofsgemeenschap is, waarin de islamitische religie en de inheemse cultuur zijn gecontextualiseerd. Daarnaast is er bij *IJB* sprake van een discontinue en continue verhouding tot islam. *IJB* beschouwt niet alles wat met islam te maken heeft als verwerpelijk. Integendeel: bepaalde rituelen en gebruiken worden overgenomen. *IJB* initieert naast evangelisatie activiteiten ook ontmoetingen en dialoog met moslims. We kunnen in navolging van Jørgensen stellen dat hermeneutisch gezien, *IJB* een hybride identiteit heeft.³⁴⁴ Enerzijds heeft *IJB* christelijk elementen en is een protestante theologische invloed aanwezig. Anderzijds worden allerlei islamitisch en Bangladeshi culturele elementen gecontextualiseerd in de christelijke liturgie. Een scheiding tussen inheemse Bangladeshi cultuur en religieuze islamitische cultuur is hierbij niet te maken. *Isa'i* hebben dus een hybride identiteit. Ze

³⁴¹ Isa-e Jamat Bangladesh, *idem*, 2007, p. 7.

³⁴² G. Parrinder, *Jezus in de Koran*, Baarn: Ten Have 1978, p. 75.

³⁴³ M.T., Frederiks, *idem*, 2004, p. 130.

³⁴⁴ J.A. Jørgensen, *idem*, 2008, p. 255.

zien zichzelf als christenen met een islamitische achtergrond. Ze noemen zichzelf daarom ook *isai*. Ze houden zich aan allerlei islamitische gebruiken, maar distantiëren zich van de noodzaak om deze plichten te onderhouden. *Isai* geven zelf aan dat het binnen de islam draait om activisme, het onderhouden van vijf plichten. Of zoals ze het zelf zeggen: 'in de moskee moet gewerkt worden'.³⁴⁵ *Isai* geloven dat alleen Isa vergeving en vrede kan schenken.³⁴⁶

IJB gebruikt islamitische rituelen en vormen, ze contextualiseert zo het christelijk geloof. Maar de contextualisatie is geen doel op zichzelf. Het proces van contextualisatie is gericht op het relevant maken van het christelijke geloof in Bangladesh. Door het gebruik van islamitische rituelen en gewoonten vervult *IJB* een brugfunctie tussen christenen en moslims. Met de islamitische Bengaalse context in het oog, is *IJB* in staat om het evangelie op een effectieve wijze te communiceren. Traditionele kerken in Bangladesh zouden op het gebied van contextualisatie veel van *IJB* kunnen leren.

7.4. Het frame: Structuur en middelen.

Waar het bij cultuur ging om de 'zachte' ideële aspecten van *IJB*, gaat het in deze paragraaf over de 'harde' afspraken, structuur en middelen. De structuur maakt het mogelijk om het werk van de organisatie te optimaliseren.³⁴⁷ Inzicht in structuur en middelen geeft ook de mogelijkheid om iets te zeggen over de geloofsgemeenschap zelf. In de structuur en middelen komen drie spanningsvelden van *IJB* naar voren.

- Als eerste is er sprake van een spanningsveld tussen centrale en decentrale macht. *IJB* is op micro-, meso- en macroniveau strak georganiseerd. Taken en verantwoordelijkheden zijn helder. De lokale *jamat* is zelf verantwoordelijk en is geen verantwoording schuldig aan de landelijke organisatie. De centrale organisatie heeft echter wel veel invloed op de lokale *jamat*. Door de financiële afhankelijkheid van de lokale *jamat* is er praktisch gezien sprake van een centrale hiërarchische structuur.
- Het tweede spanningsveld is dat *IJB* organisatorisch aansluit bij de islamitische context maar ook overeenkomsten heeft met traditionele kerken. Bij *IJB* is sprake van een islamitische christelijke mengvorm. *IJB* sluit qua organisatie sterk aan bij de lokale islamitische context. Een moskee heeft ook een eigen

³⁴⁵ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 185.

³⁴⁶ Bijlage 5 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure, p. 185.

³⁴⁷ R. Brouwer, *idem*, 2007, pp. 57-58.

bestuur, staat op zichzelf en is financieel zelfstandig. Maar ook zie ik overeenkomsten met de christelijke ecclesiologie, *IJB* lijkt op een vorm van congregationalisme. Van belang is de invloed vanuit de traditionele kerken in Bangladesh. De grootste groep christenen in Bangladesh zijn Baptisten, pinkstergemeenten en vrije evangelische groepen, zij hebben een congregationalistische kerkvisie. Maar door de afhankelijkheid van de centrale organisatie kun je concluderen dat er ook sprake is van een meer presbyteriaal stelsel. De lokale *jamat* heeft geen ambten zoals diaken, ouderlingen of oudsten. Zij spreekt haar voorganger aan als imam. Dit is in een traditionele kerk in Bangladesh uiterst ongebruikelijk.³⁴⁸

- Het derde spanningsveld is dat *IJB* een volledig onafhankelijke financiële positie wil innemen en niet afhankelijk wil zijn van donoren. Om deze onafhankelijke positie te realiseren is *IJB* bezig om allerlei bedrijven op te zetten die inkomsten genereren. Vanuit deze inkomsten kan het personeel betalen. Deze inkomsten stroom wil *IJB* in de toekomst terugbrengen op het niveau van een lokale *jamat*. De *jamat* moet zelf voldoende inkomsten kunnen gaan genereren zodat zij zichzelf kan voorzien. Praktisch gezien blijkt, dat de lokale *jamat* nog sterk afhankelijk is van het landelijke *IJB* en het landelijke *IJB* financieel gezien afhankelijk is van donoren.

Ook in dit frame zien we een bepaalde vorm van continuïteit tussen islam en *IJB*, maar ook tussen traditionele kerken en *IJB*. *IJB* bevindt zich in een soort ecosysteem waar voortdurend waarden en gedragswijzen worden uitgewisseld. Mede door de verschillende spanningsvelden blijkt dat structuur en middelen bij *IJB* geen statisch concept zijn, maar *IJB* een dynamische organisatie is die zich beweegt tussen islamitische, kerkelijke en maatschappelijke context.

7.5. Het frame: proces.

IJB is als organisatie te typeren als cultuur eigen. Vanuit *IJB* is A.M. Chowdhury gekozen tot formele leider. Naast formele leider is hij ook de informele leider van *IJB*. Er is

³⁴⁸ Dit leverde in Sathkira verwarring op bij mijn vertaler. Hij was voorganger in een traditionele kerk, en vroeg zich af waar ik mee bezig was om een imam te interviewen over het christelijke geloof. Na een korte uitleg begreep hij mij en na de eerste dag was hij zeer bemoedigd en enthousiast over Gods werk in Bangladesh. Daarbij speelde een rol dat de naam van de imam, Biswas een van oorsprong hindoeïstische naam is.

sprake van een bepaalde vorm van superioriteit, hiërarchie en afstand tussen de leider, medewerkers en lokale leden. Afstand en hiërarchie tussen leiders en uitvoerders zijn in de Bangladesh context normaal. Hierdoor ontstaat er ten opzichte van de leiders binnen politiek, bedrijfsleven of organisaties een verwachtingspatroon van superioriteit.³⁴⁹ Toch is zijn gezag niet absoluut, in sommige gevallen wijst de executive council plannen van Chowdhury af. Uit alle gesprekken is gebleken, dat de leiding van Chowdhury positief wordt ervaren door lokale *isai*. Alle imams en *isai* spreken vol respect en liefde over hun leider Chowdhury. Ik herken bij Chowdhury een aantal kenmerken van een leider die de socioloog Sake Stoppels in zijn boek *'Voor de verandering'* beschrijft. Deze kenmerken zijn; in gelovige toewijding een navolger zijn, een goed verstaander zijn, visionair zijn en toerustend zijn.

Net als de maatschappij in Bangladesh is *IJB* sterk hiërarchisch georganiseerd. Afstand en hiërarchie tussen leiders en uitvoerders zijn in deze context kernbegrippen. Vanuit de lokale context is de sterke positie en het verwachtingspatroon ten opzichte van de leider te verstaan. Tegen de leider wordt opgezien, hij neemt beslissingen, hij weet alles en is verantwoordelijk. Van groot belang is de culturele perceptie van een leider. Want *IJB* sluit cultureel en organisatorisch aan bij de organisatiecultuur in Bangladesh. Ook dit frame laat zien dat *IJB* door de lokale maatschappelijke context is beïnvloed. Wanneer we op zoek gaan naar contextualisatie van geloofsgemeenschappen, dan moeten we ons niet alleen focussen op religies die invloed uitoefenen op elkaar, maar ook andere maatschappelijke contexten hierbij betrekken. Het C1-C6 spectrum als contextualisatiemodel is in dit opzicht een eenzijdig model, omdat uitsluitend de 'cultuur' islam in de christelijke religie gecontextualiseerd wordt.

7.6. IJB en de discussie over het C1-C6 spectrum.

In de vorige vier paragrafen is het C1-C6 spectrum al zijdelings ter sprake gekomen. Aan de hand van vier thema's wil ik in deze paragraaf het C1-C6 spectrum en de resultaten van de thick description evalueren.

Relatie religie en cultuur.

Het C1-C6 spectrum gaat uit van een bepaalde relatie tussen religie en cultuur. Het C1-C6 spectrum gaat uit van een statisch begrip van zowel religie als cultuur. In hoofdstuk 2 heb ik vanuit de literatuur al aangetoond dat islam niet gezien kan worden als een

³⁴⁹ A.E. Ruud, 'The Indian Hierarchy: Culture, Ideology and Consciousness in Bengali Village Politics', *Modern Asian Studies* 33 (1999), 689-732, p. 696.

cultuur maar als religie en dat de begrippen religie en cultuur wederzijds elkaar beïnvloeden.

Uit de thick description van *IJB* is gebleken dat *IJB* als christelijke geloofsgemeenschap sterk vanuit de islamitische context beïnvloed is. Contextualisatie blijkt een wederzijds proces van invloed en aanpassing te zijn, waarbij geloofselementen, rituelen en gewoonten een nieuwe of andere betekenis krijgen. In het C1-C6 spectrum wordt geen rekening gehouden met het dynamische proces van contextualisatie. Het C1-C6 spectrum maakt bijvoorbeeld onderscheid op grond van niet-religieuze culturele vormen en religieuze culturele vormen.³⁵⁰ Het onderscheid tussen niet religieuze en religieuze culturele vormen is bij *IJB* niet waargenomen. Rituelen hebben in een Aziatische context per definitie een religieuze achtergrond. Wel heeft *IJB* aan bestaande islamitische rituelen een eigen christelijke betekenis gegeven.

Imam Bablu Biswas vertelde mij bij de waterpomp dat *isaī* om hygiënische redenen hun voeten wassen voordat ze een *jamat-gebouw* binnengaan. Is dit wassen van de voeten nu een religieus ritueel of een cultureel ritueel? Voor een moslim is het wel degelijk een religieus ritueel, ook als hij een *jamat* van *IJB* bezoekt. Maar *isaī* hebben de islamitische betekenis aangepast en reiniging van voeten is volgens hen een hygiënische gewoonte. Het gebed van de zwangere vrouw is een ander voorbeeld om duidelijk te maken dat scheiding van niet-religieuze en religieuze rituelen niet mogelijk is. Het gebed voor een zwangere *isaī* blijkt een islamitische religieuze achtergrond te hebben, namelijk om de boze geesten te verdrijven. Ook bij dit ritueel is het onderscheid tussen religieus of cultureel ritueel niet te maken.

De visie op het gebied van taal en religie.

De vooronderstelling op het gebied van taal en religie heeft bij Travis en *IJB* een verschillende insteek. In het C1-C6 spectrum wordt op basis van taal onderscheid gemaakt tussen de verschillende modellen. In het spectrum wordt taal los gezien van religie en cultuur. Ook hier zien we de statische begripsdefinitie terugkomen. In paragraaf 2.3 heb ik al aangegeven dat taal, cultuur en religie onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. In deze thick description is gebleken dat juist taal één van de identiteitskarakteristieken van *IJB* is. Kenmerkend voor *IJB* is het gebruik van het lokale *Mussalmani Bengali*. Taal speelt bij *IJB* een essentiële rol in de communicatie. Op grond van taal is er aansluiting en continuïteit ten opzichte van islam en is er discontinuïteit ten opzichte van de traditionele kerken. In het proces van contextualisatie blijkt taal een uiterste belangrijke rol te spelen. Deze thick description

³⁵⁰ Zie paragraaf 2.2.

toont onder andere aan dat er geen helder onderscheid is te maken tussen religieuze en inheemse taal. Lamin Sanneh, die werkzaam was binnen de Afrikaanse context, zegt hierover het volgende: 'Concerning the role of language, it is important to hold in our mind that in traditional societies language and culture are closely intertwined, and that in religion both are promoted in an integrated, dynamic way'.³⁵¹

In religie worden juist taal en cultuur nauw met elkaar verbonden. De inheemse taal in Bangladesh, het *Mussalmani Bengali*, blijkt doortrokken te zijn met religieuze taal en is niet los te zien van elkaar. Deze taal is zelfs identiteitsbepalend geweest voor het ontstaan van Bangladesh. Bij *IJB* is dan ook geen sprake van onderscheid tussen inheemse en religieuze taal, want *Mussalmani Bengali* is een inheemse taal die doorspekt is met religieuze taal. Taal kan dan ook niet het criterium zijn voor onderscheidende modellen van contextualisatie, want taal is juist onlosmakelijk met religie en cultuur verbonden.

Verschillende insteek bij de theologie van de religie.

Achter het C1-C6 spectrum van Travis gaat een bepaalde theologie van religie schuil. We hebben hierboven al gezien, dat het C1-C6 spectrum een vaststaande lokale islamitisch cultuur en een van buiten de gemeenschap komende christelijke religie met eigen culturele vormen veronderstelt.³⁵² We hebben hierboven ook geconcludeerd dat het spectrum islam niet als religie maar als cultuur ziet. Dit is te verklaren vanuit de achterliggende theologie van religies.

Volgens de indeling van is hier sprake.³⁵³

Het C1-C6 spectrum gaat uit van het vervangingsmodel van P.F. Knitter. Dit model dat binnen de evangelicale gebruikelijk is, veronderstelt dat Gods liefde alleen te vinden is in Jezus Christus en dat verlossing alleen door het geloof in Jezus te verkrijgen is. Volgens dit model hebben religies, anders dan het christendom geen waarde. Vanuit deze achtergrond is het te verklaren waarom het C1-C6 spectrum islam niet benadert als religie maar als cultuur. Logisch omdat een andere religie naast de ware christelijke religie geen bestaansgrond heeft. Islam is volgens voorstanders van het C1-C6 spectrum een uitzondering, omdat islam op dezelfde religieuze fundamenten staat van jodendom en christendom.³⁵⁴

³⁵¹ L. Sanneh, *idem*, 2004, p. 17.

³⁵² Zie paragraaf 2.2 De aanzet tot contextuele zending.

³⁵³ P.F. Knitter, *idem*, 2002, p. 19.

³⁵⁴ J.D. Woodberry, 'Contextualization among Muslims reusing common pillars', *International Journal of Frontier Missions*, 13:4 (1969), 171-186, p.171.

Vanuit onze thick description hebben we gezien dat *IJB* islam ziet als een religie van waarde. Ze geven zelf aan dat qua geloof de grens tussen islam en christendom niet groot is.³⁵⁵ Allerlei islamitische rituelen krijgen bij *IJB* een nieuwe betekenis. Aan het dopen wordt bijvoorbeeld vanuit een islamitisch perspectief uitleg gegeven. De doop is een overgangs- en reinigingsritueel, waar *isaï* vanuit hun islamitische achtergrond vertrouwd mee zijn.

Een ander voorbeeld is het gebruik van de Koran. De Koran wordt in diensten niet gebruikt, maar wel gebruikt om het evangelie mee uit te leggen. De Koran is volgens *IJB* een heilig boek, maar onvolledig. Dit betekent dat er bij *IJB* openbaring mogelijk is buiten de Bijbel. Imam Jakir Hussein uit Sylhet gaf aan dat in de basis de Koran en de Bijbel overeenstemmen, zelfs voor 95% hetzelfde is.³⁵⁶ Naast de Bijbel, Koran zijn bijvoorbeeld ook dromen openbaringsmiddelen.³⁵⁷ Volgens *IJB* kan God gekend worden in de islam, maar is deze kennis ontoereikend om gered te worden. *IJB* heeft sterk een missionaire beweging met moslims in Bangladesh. Maar door interreligieuze dialoog werken ze aan acceptatie en integratie van *isaï* en moslims. Theologisch gezien betekent dit, dat *IJB* zich op het gebied van de theologie van religies zich bevindt in het gebied tussen het 'partial replacement model' en 'fulfillment model'. God wordt gekend in de islam, maar het geloof in Jezus/Isa is iets unieks en kan niet opgegeven worden. Dialoog tussen verschillende religies is van belang, er is openbaring mogelijk buiten de Schrift, maar verlossing is uitsluitend te krijgen door geloof in Jezus/Isa.³⁵⁸

Verskil in inschatting van verlangens en behoeften van isaï.

In paragraaf 7.2 hebben we geconcludeerd dat er een bepaald spanningsveld is tussen parakerkelijke zendingsorganisaties en *IJB*. Dit was ontstaan door een verschil in visie op gemeenschapsvorming. Het vormen van geloofsgemeenschappen heeft bij deze organisaties weinig prioriteit. Deze visie zien we ook terug in het C1-C6 spectrum en in het bijzonder in het C5 model. Het is dan ook niet verwonderlijk dat juist mensen van deze parakerkelijke zendingsorganisaties de motor waren/zijn achter het C5 model.

Echter in deze thick description is gebleken dat *IJB* en *isaï* gemeenschapsvorming en sacramentsbediening belangrijk vinden. Gezien de hybride identiteit verkeren *isaï* vaak op een eenzame positie. *Isaï* zitten opgesloten tussen de moslimgemeenschap waar ze niet meer bij horen en traditionele christenen die hen niet accepteren. Mede

³⁵⁵ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 191.

³⁵⁶ Bijlage 6 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet, p. 191.

³⁵⁷ Bijlage 3 Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur, p. 154.

³⁵⁸ P.F. Knitter, *idem*, 2002, p. 63.

door deze eenzame positie worden *isaï* gedwongen om een eigen geloofsgemeenschap te gaan vormen. Een geloofsgemeenschap waarbinnen zij samen komen, voor onderwijs, bemoediging en ontmoeting. Rebecca Lewis heeft dit doorzien en schrijft in haar artikel over het C5-model, dat gemeenschapsbeleving juist een typisch christelijk fenomeen is.³⁵⁹ Het werken volgens het C5-model, onthoudt *isaï ook* van de sacramenten, doop en avondmaal. De voorstanders van het model geven aan dat deze sacramenten van minder belang zijn. Phil Parshall weet hier geen raad mee en geeft suggesties om de doop door een christelijk initiëringritueel te vervangen. Een initiëringritueel zou meer acceptabel zijn voor de islamitische cultuur.³⁶⁰ Uit mijn thick description blijkt dit onnodig te zijn. *IJB* doopt openlijk hun gelovigen door onderdompeling in de visvijver naast hun gebouw. *IJB* geeft aan dat doop van essentieel belang is en wel degelijk contextueel aansluit bij de islamitische reinigingsrituelen. Maar ook het avondmaal is belangrijk voor *isaï*. Het gemeenschappelijk drinken van de wijn symboliseert voor *isaï* de gemeenschap met elkaar. Binnen het C5 model worden gelovigen ook deze gemeenschap met elkaar onthouden.

Daarnaast blijkt dat de facilitering van materiële behoeften, zoals gebouwen, gezondheids- en scholingsprojecten van groot belang is. Mede door de lokale gebouwen en ondersteuningsprogramma's wordt de gemeenschapsvorming verstrekt en vindt er een alternatieve wijze van evangelisatie plaats. Het faciliteren van gebouwen is volgens het C1-C6 spectrum ongewenst. Binnen het spectrum gaat het immers om een *Contextualized Christ centered community*. Er is duidelijk een verschil in inschatting van verlangens en behoeften van *isaï* tussen het C1-C6 spectrum en *IJB* in Bangladesh.

Samengevat.

Op basis van het bovenstaande concludeer ik dat wanneer het C1-C6 spectrum van Travis getoetst wordt aan een lokale context van Bangladesh en in het bijzonder afgezet tegen de hierboven uitgewerkte thick description van *IJB*, dat het C1-C6 spectrum gebaseerd is op heel specifieke ideeën over cultuur en islam, die niet noodzakelijk weerklank vinden bij groeperingen waarover het C1-C6 spectrum gaat namelijk *isaï* of breder bekend als Muslim Background Believers (MBB).

³⁵⁹ Rebecca Lewis is historicus en heeft samen met haar man 15 jaar onder moslims in Noord Afrika gewerkt. R. Lewis, *idem*, 2004, p. 74.

³⁶⁰ P. Parshall, *idem*, 2003, p. 51.

8. IJB, een conclusie.

In deze scriptie gingen we op zoek naar de bijdrage die *IJB* levert aan de reflectie over het vormen van *Contextualized Christ Centered communities* zoals geformuleerd in het C1-C6 spectrum. Dit onderzoek resulteerde in een thick description van de organisatie *Isa-e Jamat Bangladesh* en een reflectie op het door John Travis ontworpen C1 - C6 spectrum.

We hebben gezien dat *Isa-e Jamat Bangladesh* een overkoepelende organisatie is van geloofsgemeenschappen van *isaï*. Deze christelijke organisatie evangeliseert onder moslims en brengt gelovige *isaï* samen in geloofsgemeenschappen, een zgn. *jamat*. *Isaï* zijn moslims, die door het lezen van de Bijbel geloven zich hebben bekeerd. Jezus Christus, ze noemen hem Isa is voor deze gelovigen meer dan een profeet, Hij is hun Verlosser, Zaligmaker, de Weg tot het Eeuwige Leven.

Wat begon als een klein persoonlijk initiatief van Abdul Mabud Chowdhury, groeide de afgelopen 10 jaar uit tot een missionair platform met meer dan 50 aangesloten *jamat* met ruim 2600 *isaï*. *IJB* komt op voor de belangen van *isaï*. In veel gevallen worden *isaï* door familie verstoten en uit de moskee gegooid, maar ook traditionele kerken accepteren hen niet als gelovigen. Daarnaast ervaren *isaï* een culturele kloof tussen hun islamitische achtergrond en de cultuur in de traditionele kerken. Taal en rituelen lijken bij *IJB* islamitisch, maar de inhoud is christelijk. Om hun missionaire activiteiten vorm te geven, organiseert *IJB* allerlei evangelisatieactiviteiten voor geïnteresseerde moslims. In het evangelisatiewerk neemt de Koran, als heilig boek een belangrijke plaats in. Om de lokale *jamat* te ondersteunen, traint *IJB* de lokale leiders (imams), helpt *IJB* bij het onderwijs van kinderen en volwassenen, zorgt *IJB* voor plattelandsdokters en faciliteert *IJB* de lokale *jamat* in grond en gebouwen. Kenmerkend voor *IJB* is het vormen van gecontextualiseerde christelijke geloofsgemeenschappen voor ex-moslims.

De thick description van *IJB* heeft geleid tot reflectie van het C1-C6 spectrum, met vier kenmerkende verschillen als resultaat. Er is sprake van een verschil in visie op en relatie tussen religie en cultuur, er is verschil in visie op het gebied van taal en religie, er is een verschillende insteek op de theologie van religie en een verschil in inschatting

van verlangens en behoeften van *isaï*. *IJB* is door het dynamische proces van contextualisatie door de islamitische context sterk beïnvloed. Dit zagen we onder andere terug in de motivatie van *IJB* voor het dopen van *isaï*. Vanuit een islamitische achtergrond is volgens *IJB* de doop een overgangs- en reinigingsritueel, net als het overgangsritueel wanneer een hindoe moslim wordt. Maar ook zagen we dat taal, cultuur en religie bij *IJB* onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. In het proces van contextualisatie blijkt taal juist een uiterste belangrijke rol te spelen. Het *Mussalmani Bengali* is identiteitsbepalend voor Bangladesh, maar ook voor *IJB*.

Opmerkelijk is dat *IJB* islam ziet als een waardevolle religie, waarbij ze de grens tussen islam en christendom als marginaal ervaren. We zagen dat bijvoorbeeld in het gebruik van de Koran. De Koran is volgens *IJB* een heilig boek, onvolledig, voor 95% hetzelfde als de Bijbel en voldoende om het evangelie uit te leggen. Volgens *IJB* wordt God gekend in de islam, maar is verlossing uitsluitend te krijgen door geloof in Isa.

Aan de hand van de thick description ben ik tot de conclusie gekomen, dat het C1-C6 spectrum gebaseerd is op heel specifieke ideeën over cultuur en islam, die niet noodzakelijk weerklank vinden bij groeperingen waarover het C1-C6 spectrum gaat, namelijk *isaï* of breder bekend als Muslim Background Believers (MBB).

Isaï zo zijn we in het voorwoord begonnen, zitten klem tussen krokodil en tijger, tussen moskee en kerk. Soms zitten ze jaren in eenzaamheid en is er voor hen geen geloofsgemeenschap. *Isaï* zijn geen verzameling van individuele gelovigen, maar zij vormen samen een nieuwe christelijke gemeenschap met een geheel eigen traditie. *Isaï* zijn onderdeel van het ene Lichaam, van de ene heilige, algemene, christelijke Kerk, de gemeenschap van gelovigen. Ze zijn deel van de wereldwijde Kerk van Jezus Christus.

*één lichaam en één Geest,
zoals u ook geroepen bent tot één hoop van uw roeping,
één Heere, één geloof, één doop,
één God en Vader van allen,
Die boven allen en door allen en in u allen is.*³⁶¹

³⁶¹ Efeze 4: 4-6 in de Herziene Statenvertaling.

Bijlage 1: Bezoekverslag hoofdkantoor Isa-e Jamat, Dhaka.

1. Ontvangst op hoofdkantoor van Isa-e Jamat Bangladesh.

Op vrijdagmorgen 4 december 2009 worden we direct na aankomst in Bangladesh van het vliegveld opgehaald door medewerkers van BSFB. Zij brengen ons naar het gasthuis van BSFB in Mirpur, een wijk in Dhaka. Daar worden we door een medewerker van *Isa-e Jamat* opgehaald om het hoofdkantoor van Isa-e Jamat Bangladesh (IJB) te bezoeken.

Vanuit het gasthuis van BSFB, lopen we door de smalle straten van Dhaka naar het hoofdkantoor van IJB. Het hoofdkantoor van *IJB* ligt aan het einde van een smalle steeg.

Het is eigenlijk een appartementencomplex van zes woningen. Drie zijn in gebruik als woning en drie als kantoor voor IJB. De gehele begane grond is in gebruik als kantoor, de helft van de eerste verdieping als slaapegelegenheid voor cursisten en als eigen woning van A.M. Chowdhury, de tweede verdieping is verhuurd aan derden. Op de begane grond doen we onze schoenen onder de overkapping uit en komen we in een kamer. Deze kamer wordt gebruikt als trainingsruimte voor cursisten en op vrijdag voor de eredienst. Ik schat dat de kamer vier bij zes meter groot is. In een kring staan allemaal stoelen met tafeltjes aan de leuning vast. Voor in de zaal staat een lessenaar, met aan de muur een whiteboard. In het midden op grond staat een Bengaals harmonium.

In de kamers naast deze zaal is het kantoor gevestigd van Isa-e Jamat Bangladesh, één kleine kamer voor de financiële medewerker, een grote kamer voor vier medewerkers (ICT-beheerder, programmamanager, veldcoördinator en medewerker *IJB* publishing) en A.M. Chowdhury heeft een eigen kantoor. Buiten voor het gebouw heeft *IJB* een boekenwinkel. Hier worden boeken en drukwerk van *IJB* verkocht. Op de eerste verdieping is de slaapzaal voor de cursisten van de ITI training. Tijdens deze eerste kennismaking nemen we het programma voor ons bezoek van de aankomende vier weken door.

1.1. Abdul Mabud Chowdhury, zijn leven.

Tijdens deze eerste ontmoeting geeft Abdul Mabud Chowdhury mij zijn levensverhaal op papier. Dit om inzicht te krijgen tegen welke achtergrond *IJB* is opgericht. Het levensverhaal van A.M. Chowdhury is nauw verweven met Isa-e Jamat Bangladesh. Hij verteld mij dat er nu te weinig tijd is om op zijn levensverhaal in te gaan. Later zal hij hier verder op doorgaan. Van de twee verhalen die ik van hem op papier heb gekregen, heb ik het onderstaande verhaal samengesteld. Hier en daar heb ik zaken aangevuld die tijdens latere gesprekken aan mij verteld zijn:

'Ik ben afkomstig uit een grote moslimfamilie uit een hogere klasse. Mijn vader is gestorven in 1997 en met de rest van mijn familie gaat alles goed. Ik was de oudste en meest geliefde zoon van mijn vader. Ik werkte in de haven van mijn geboortedorp in het district Chittagong. Ik verdiende daar veel geld. Maar omdat ik een onrustig hart had, verbraste ik al mijn geld aan het drinken van alcohol. En hierdoor zwierf ik soms nachten over straat. Soms bracht één van mijn burens mij naar huis. Iedere keer als mijn vader mij in deze beschonken toestand vond, omarmde hij mij met zijn liefdevolle armen. Als ik eraan terug denk, voel ik nog steeds zijn aanraking. Ik dacht een normaal leven te kunnen leiden, maar dat mislukte, totdat God mij aanraakte.

Ik was student toen ik Christus heb leren kennen. Op een dag sprak één van mijn vrienden over het christendom. Hij insinueerde dat het christendom slecht en verkeerd was. Ik dacht onmiddellijk dat ik aan christenen de islam moest verkondigen, omdat er zoveel duisternis is in het christendom. Ik wilde eerst meer over het christendom weten en ik ging een schriftelijke Bijbelcursus volgen. Voor deze cursus moest ik christelijke boeken lezen. Deze boeken lagen thuis op mijn tafel en op een dag ontdekte mijn moeder deze boeken. Ik werd onder druk gezet om deze cursus op te geven. Eén jaar stopte ik deze cursus, maar na het afronden van mijn academische studie, startte ik opnieuw met het de cursus. En dit veranderde mijn leven compleet. Ik las de Bijbel en teksten zoals: Rom. 6:23; Joh. 1:12; Joh. 3:16-18; hadden een blijvende indruk. Ik zag dat ik een zondaar was en dat ik vergeving nodig had. Ik accepteerde Jezus Christus als mijn Verlosser op 12 januari 1985. Ik had de bedoeling om christenen tot de islam te bekeren, maar uiteindelijk werd ik zelf door God gegrepen. Ik ging naar een predikant vlakbij mijn stad. Ik vertelde hem hoe ik Jezus Christus als mijn Verlosser aangenomen had. En tot mijn verbazing geloofde hij het niet! Hij hield me acht maanden in de gaten om te controleren of ik echt een christen geworden was. Uiteindelijk ben ik op 18 augustus 1985 gedoopt.

Er ontstond een groot verlangen in mijn hart om de bevolking van Bangladesh de Waarheid te vertellen. Maar ik werd door mijn familie verstoten, door mijn collega's vernederd en door mijn vrienden verlaten. Ik was zo eenzaam, ik had alleen God om iets mee te delen. Hij heeft mij toen werkelijk vastgehouden met Zijn sterke armen. Anders was er niets van mij terecht gekomen.

Uiteindelijk nam ik ontslag en kon ik een baan krijgen bij Operatie Mobilisatie (OM). Ik heb daar van 1985 tot en met 1987 gewerkt. Ik was leider van één van de evangelisatieteams. We deden allerlei vormen van evangelisatiewerk, belegde samenkomsten in kerken en kleine dorpjes. Door

het werk, groeide er in mij een grenzeloos verlangen om het evangelie bekend te maken aan de enorme moslimbevolking van Bangladesh. In deze periode rondde ik een cursus van het College of Christian Theology af. Het was een tijd van grenzeloze arbeid met veel tegenslagen en lichamelijk lijden.

Na tweeënhalf jaar hard werken, armoede en tegenslag werd ik door moedeloosheid overvallen. Mijn vriend Ds. Asish Muhuri adviseerde mij om een theologische training te gaan volgen aan Christian Discipleship Centre (CDC). Zo verliet ik na twee jaar OM en volgde ik in 1988 voor één jaar een pastorale training aan het Christian Discipleship Centre (CDC).

En zo vertrok ik in 1988 naar Dhaka naar het CDC. In deze periode ben ik door verschillende crisissen heengegaan. Het was een zware periode. Ik leerde mijn huidige vrouw Sandhya kennen, omdat één van haar familieleden samen met mij studeerde. Zij was toen verpleegkundige in het Holy Family Red Crescent Hospital. Nadat we elkaar meer en beter hadden leren kennen en er een liefdesrelatie ontstond, kwam zij te weten dat ik maar één shirt en één broek had. Op een dag kocht zij nieuwe kleren voor mij. En na drie jaar werk, had ik voor het eerste een nieuw shirt, broek en schoenen. Vanaf dat moment heeft mijn vrouw mij tot de dag van vandaag onderhouden. Op de dag dat ik mijn diploma in ontvangst nam, hadden alle achttien medestudenten een baan, uitgezonderd ik. Ik was diep teleurgesteld. Er was geen kerk of zendingsorganisatie die mij in dienst nam. Ik stond op straat en kon als ex-moslim niet aan de slag. Geen werk. Hoe demotiverend was dat!

Aan mijn voorganger Anup Dio vroeg ik of hij ons in zijn kerk wilde trouwen. En ik dank God, dat de Dampara Baptist Church in Chittagong niet alleen mijn huwelijk heeft georganiseerd, maar ook de reiskosten vanuit Dhaka aan mij geschonken heeft. Van broeder Abu Taher gaf mij zijn colbert en stropdas te leen. En op 16 december 1988 ben ik met Sandhya in het huwelijk getreden.

We gingen terug naar Dhaka. Anup Dio gaf mij een aanbevelingsbrief mee, drong erop aan om aansluiting te zoeken bij een kerk. 'Word lid van een kerk zodat je in gemeenschap met andere gelovigen bent, dat is belangrijk!'

Nadat we in Dhaka aankwamen, startte ons gezinsleven in een golfplaten huisje met een huur van 1.000 Taka. En nu startte de dagelijkse strijd van het leven. We hadden geld nodig om te leven. Hoe lang zouden we kunnen leven met het inkomen van mijn vrouw? Ik had geen intentie om als predikant of als evangelist aan de slag te gaan. Wanneer dit echt het doel in mijn leven zou zijn, dan zou God mij iemand laten ontmoeten waarmee ik zou gaan samenwerken. Ik wilde niet zelf aan de slag gaan.

Ik vond werk als kantoorklerk en ik was op zoek naar andere baantjes. Met het geld dat ik verdiende, kocht ik verschillende traktaten en evangeliën van de Bangladesh Bible Society. Met deze traktaten evangeliseerde ik op de straten van Dhaka. Zo begon ik met mijn evangelisatiewerk. Ik merkte echter dat God mij als middel gebruikte. Mijn vrouw was van origine, lid van de Church of Bangladesh (COB). Door hulp en financiële ondersteuning van de COB heeft mijn vrouw haar studie kunnen voltooien. We besloten dan ook om samen lid van de COB te worden. We wilde deze moederkerk trouw zijn. Tijdens het bezoek aan de Bisschop in de St. Thomas kerk in Moghbazar, heb ik mijn levensverhaal verteld en werd ik als lid aangenomen.

In 1992 werd ik zo moedeloos dat ik dacht dat God mij voor Zijn dienst niet meer nodig had. We woonde ondertussen in Sylhet, daar had mijn vrouw een baan in het ziekenhuis van de lepra zending. De financiële zorgen waren zeer groot en ik stond onder zware psychologische druk. Ik was hoofd van het gezin en kon mijn gezin geeneens financieel onderhouden. Ik besloot om een goede baan te gaan zoeken en financieel onafhankelijk te worden. Ik wilde mijn familie en vrienden laten zien dat ik in staat was mijn gezin te onderhouden. In mei 1992 werd ik aangenomen bij Saudi Arabian Airlines in Jeddah. Ik heb vijf jaar in Saoedi-Arabië gewoond en gewerkt. In deze periode heb ik veel nagedacht over islam en christendom. Ik heb de heilige plaatsen Mecca en Medina bezocht. Ik heb toen, mijn boek over de Koran en over het leven van Mohammed voorbereid. Maar ik had geen vrede met mijn leven in Saoedi-Arabië. De Heere riep

mij opnieuw om Zijn getuige te zijn. Ik ging voor mijzelf naar Saoedi-Arabië, maar God had mij geroepen Zijn getuige te zijn. En in mijn hart klonk het gebed: Heere ik wil door u gebruikt worden, maak mij bekwaam voor dit werk.

In Saoedi-Arabië heb ik in alle rust nagedacht over mijn roeping om het evangelie te verkondigen. Daar heb ik nagedacht over de complexe verhouding tussen isaï en de traditionele kerken in Bangladesh. Ik kwam tot de ontdekking, dat wanneer ik moslims in Bangladesh met het evangelie wil bereiken, ik hun culturele concepten moest gaan gebruiken. Ook ontdekte ik dat moslims die een volgeling van Jezus werden zgn. isaï, als schapen zonder herder waren. Veel nationale en internationale zendingsorganisaties hadden het evangelie verkondigd, maar hun werk was meestal maar tijdelijk. Wanneer deze zendelingen vertrokken, of de zendingspost gesloten werd, bleven de isaï verstrooid en eenzaam achter.

In deze periode groeide het inzicht dat er in Bangladesh twee gescheiden christelijke stromingen waren; traditionele christenen met een hindoe achtergrond en isaï met een moslimachtergrond. Tussen deze twee groepen was destijds veel onbegrip, ongeloof en wantrouwen. Toen kwam er een gedachte in mij op. In Bangladesh kunnen christenen die eerst hindoe geweest zijn, hun culturele achtergrond vasthouden. Dit geldt ook voor de Garo, Telegu en Santal gemeenschappen, ook zij mogen hun eigen cultuur en tradities aanhouden. Waarom is dit niet mogelijk voor moslims? Waarom kunnen wij, als ex-moslims niet onze tradities en cultuur aanhouden en zo binnen de hoofdstroom van de maatschappij blijven participeren? Ik was ervan overtuigd, dat het mogelijk was om volwaardig christen te zijn en ook de moslimcultuur en tradities vast te houden. Ik voelde mij geroepen om hiervoor te gaan strijden. Maar voordat het zover was, waren er heel wat zorgen en noden te overwinnen.

Tijdens mijn verblijf in Saoedi-Arabië kreeg ik veel brieven van ds. Asish Muhuri. Hij bemoedigde mij door zijn brieven en van tijd tot tijd herinnerde hij mij aan mijn roeping. Ik was verbaasd dat ik van zo'n groot man brieven ontving. Ik zag mijzelf als Jona. Jona ging ook de andere kant op. Ik ging naar een ander land om daar te werken, maar God riep mij op om voor Hem te gaan werken in Bangladesh. Ik begon te bidden: 'God, I want to be used for You, please make me able for your field.' En na vijf jaar te hebben gewerkt in Saoedi-Arabië, ben ik in 1997 teruggekeerd naar Bangladesh.

In Bangladesh begon ik na te denken hoe ik het Evangelie kon gaan verkondigen, maar een baan en inkomen was nodig. In vond een baan als accountant bij een drukkerij. Hiervan kon ik drie gemeentestichters onderhouden. Daarnaast ging ik het evangelie verkondigen aan moslims en richtte ik zelf een jamat op in Mirpur, Dhaka. Maar het werk zat vol met tegenslagen. Vervolging, lijden en verdrukking hoorde er allemaal bij. In deze periode kreeg ik een brief van ds. Asish Muhuri. Hij was het niet eens met mijn plan. Hij schreef mij dat ik fulltime voor God moest gaan werken. Hij begon mijn werk meer en meer te promoten. Hij gaf mij ook geld ter ondersteuning. En het werk groeide door.

Drie maanden later belde iemand mij per ongeluk op. Hij had het verkeerde nummer gedraaid. Er ontstond een lang gesprek en met elkaar spraken we over de noodzaak van moslimzending. Aan het einde van het gesprek maakten we een afspraak om elkaar te ontmoeten. Tijdens dat gesprek bood hij mij aan om als Officemanager te komen werken voor 'Dimensions Limited'. Met deze 'parttime' baan gaven ze mij de gelegenheid om mijn evangelisatiewerk verder uit te bouwen.

Ds. Asish Muhuri heeft tot vlak voor zijn dood mij aangemoedigd, om fulltime te werken in Gods koninkrijk. Hij wilde mij zijn hele vermogen schenken. Echter zijn familie was daar tegen. Volgens hen waren mijn inkomsten ruim voldoende om van te leven. Ds. Asish Muhuri wilde ook een ondersteuningsbrief schrijven naar welgestelde christenen in Bangladesh, maar hij stierf plotseling. Mijn hulp stagneerde en ik stond er opnieuw alleen voor. Na zijn sterven stopte zelfs enkele mensen hun financiële bijdrage, omdat zij aan mijn werk gingen twijfelen. Maar het werk stagneerde niet, God ging door met Zijn werk.

Er groeide bij mij het plan om een platform voor isaï op te gaan richten. Mijn plannen deelde ik met verschillende isaï. Ik werd gesterkt in mijn overtuiging, dat we samen een platform voor Isa-e

gemeenschappen moesten gaan oprichten. We startte met het beleggen van gebedsbijeenkomsten om te bidden voor een Isa-e gemeenschap. Deze Isa-e gemeenschap moest een landelijke spreekbuis worden voor de Isa-e geloofsgemeenschappen. We besloten om open en transparant en niet in het geheim te gaan werken. God had voor alles gezorgd, we wilde Hem ook openlijk danken en verheerlijken. En zo kwamen we op 2 september 1999 met 30 personen bij elkaar om Isa-e Jamat Bangladesh op te richten. We kozen een bestuur, ik werd tot voorzitter, Imam Forkan Al-Mashee tot tweede voorzitter, Ouderling John S.R. Talukdar Kabir als secretaris, Sayedujaman als tweede secretaris, Zakir Hossain als penningmeester en Jahangir Alam en Abdul Hamid tot algemene bestuursleden gekozen.

Maar binnen een maand ontstonden er al grote problemen. Vanuit parakerkelijke zendingsorganisaties werd er verteld dat ik veel geld ontvangen had voor het oprichten van IJB.³⁶² Ze waren tegen het oprichten van IJB, omdat volgens hen de tijd hiervoor nog niet rijp was in Bangladesh. Hierdoor durfden uit angst anderen zich niet bij ons aan te sluiten. Anderen zagen juist geen toekomst voor IJB omdat buitenlandse financiële steun ontbrak. Het gevolg was dat leden zich terugtrokken, bestuursleden ontslag namen en mijn familie uiterst bezorgd was over onze toekomst. Ik had maar één gebed: 'Heere God, als dit Uw werk is, houdt U dit werk dan vast. En als het niet Uw werk is laat het dan maar stoppen in zijn jonge dagen.' Vanuit de lokale gemeenschap kwamen mensen ons vertroosten, bemoedigen en helpen. We kregen veel steun, sympathie, gebed maar ook financiële steun. IJB maakte een doorstart en er werd een nieuw bestuur opgericht. En in 2003 hebben we ons bij de overheid geregistreerd onder de Society Act. We hebben het werk doorgezet, en uiteindelijk is het werk door God gezegend. Ik dank de Almachtige God dat Hij een leek als ik heeft uitgekozen om dit werk voor Hem te doen. De Blijde Boodschap is verkondigd, er zijn Jamat gesticht, projecten ten uitvoer gebracht en isaï zijn gegroeid in hun geloof.³⁶³

2. Bezoek van 11 december 2009, Dhaka.

Op vrijdagmorgen 11 december 2009 hebben we een eredienst bijgewoond in Mirpur IJB van Imam A.M. Chowdhury. Deze *jamat* bevindt zich in het hoofdkantoor van IJB.

2.1. Eredienst van Mirpur Isa-e Jamat, Dhaka

We worden in de hal met thee ontvangen. In de zaal krijgen we een stoel aangeboden. De dienst werd geopend door Christoffer Adhikary. Voor de schiftlezing nam A.M. Chowdhury de dienst over. Hij las voor uit de Kitabul Mugadesh, verkondigde het evangelie, leidde de gebeden en sloot de dienst af. De hele dienst was in Bangla en voor ons moeilijk te volgen. In de samenkomst waren 18 mensen samengekomen. Het was

³⁶² Zie hoofdstuk 4 op bladzijde 14 van dit verslag.

³⁶³ Opnames: Abdul Mabud Chowdhury IJB (1) april 2010.wma; Abdul Mabud Chowdhury IJB (2) april 2010.wma; Abdul Mabud Chowdhury IJB (3) april 2010.wma.

een eenvoudige dienst, met een eenvoudige traditionele liturgie. Votum, groet, zingen van gezangen bij een traditioneel Bengaals harmonium, schriftlezing, gebeden, inzameling van gaven, verkondiging, geloofsbelijdenis met het Apostolicum, voorbede en zegen groet.

De sobere liturgie was opmerkelijk. Voor de begeleiding van de samenzang werd een Bengaals kistharmonium gebruikt. Dit is een kast die op de grond staat van ± 80 x 50 x 40 cm. Er werd niet in de handen geklapt, geen harde muziek, drumstel en geroep. De verkondiging duurde 15 minuten en was naar aanleiding van Jesaja 7. Een Kind is ons geboren een Zoon is ons gegeven en de heerschappij is op zijn schouder en men noemt zijn naam Wonderlijk, Raad, sterke God, Vader der eeuwigheid Vredevorst. De dienst begon om 9:10 en was om 10:10 afgelopen. De oudste dochter van A.M. Chowdhury speelde op harmonium en één van de kinderen collecteerde aan het einde van de dienst.

2.2. Jaarlijkse schrijversbijeenkomst.

IJB verzorgt een literatuurmagazine 'Biborton'(Change) en komt het blad tweewekelijkse uit. De oplage is 700 stuks. Voor de activiteiten van dit magazine is op het hoofdkantoor één persoon werkzaam. Christenen zien zichzelf volgens Chowdhury als een achtergestelde minderheidsgroepering. Christenen moeten volgens hem, echter een volwaardige maatschappelijke positie innemen. Het gebeurt te veel dat christenen zich maatschappelijk distantieren en isoleren. Om dit te bewerkstelligen heeft *IJB* een literatuurmagazine opgezet. Voor dit blad worden jaarlijks bijeenkomsten georganiseerd, waarbij op literair niveau ontmoeting plaatsvindt. Binnen deze literaire beweging participeren moslims, hindoes, christenen en atheïsten. Religie is niet het uitgangspunt in dit magazine. Het doel van dit blad is om te komen tot onderlinge ontmoeting. En de basis hiervoor is bewogenheid en liefde voor Bangladesh. Tijdens één van vele gesprekken gaf Chowdhury aan dat een hoogwaardige dialoog tussen invloedrijke mensen, maatschappelijke ontwikkelingen in Bangladesh kunnen beïnvloeden. En het is belangrijk dat christenen in Bangladesh participeren in het maatschappelijk debat.

Aansluitend na de kerkdienst van vrijdagmorgen zijn we naar een andere locatie vertrokken voor de schrijversbijeenkomst. Daar moeten we 1,5 uur wachten omdat één van de belangrijke schrijvers vertraging had. We zaten in een zaaltje en er waren ongeveer 24 mensen aanwezig. Voor in de zaal mochten de bijzondere gasten van deze dag plaats nemen. Zij droegen stukken uit hun oeuvre voor. Er werden gedichten, fictie, non-fictie en liederen voorgedragen. Tijdens deze bijeenkomst werden een aantal schrijvers genomineerd voor hun werk. A.M. Chowdhury deelde de oorkondes uit aan de betreffende auteurs. De hele bijeenkomst duurde ongeveer 3 uur en werd afgesloten met een gezamenlijke maaltijd.

2.3. Christian youth festival.

Na de schrijversbijeenkomst hebben we een christelijk jongerenfestival bijgewoond. Dit festival werd georganiseerd door jongeren uit verschillende kerken. A.M. Chowdhury is op persoonlijke titel adviseur voor dit festival. De bijeenkomst werd gehouden in een cultureel centrum in Dhaka. De bijeenkomst startte twee uur te laat; de zaal was opeens vijf uur later beschikbaar en de minister van cultuur kwam niet opdagen.

De bijeenkomst was een gospelconcert waarbij verschillende bands uit kerken optraden. Alle kerkleiders van de verschillende kerken in Bangladesh waren uitgenodigd en enkele waren aanwezig. Zij werden aan het begin, samen met Chowdhury gehuldigd voor hun komst. Daarna begon de bijeenkomst. Wij hebben in de lounge kennisgemaakt met de landelijke leiders van de Assembly of God, the Bangladesh Bible society, Bangladesh Baptist Church Shongo, en Sourab Pholia, hoofddocent aan St. Andrew's Theological College (Church of Bangladesh). De muziek was typisch westers/Amerikaans georiënteerde gospelmuziek. Het volume stond enorm hard. De zaal zat vol met ± 800 jongeren. We hebben één uur de bijeenkomst bijgewoond en daarna zijn we met A.M. Chowdhury weggegaan.

Chowdhury vertelde mij later, dat dit soort bijeenkomsten voor jongeren in de steden belangrijk is. Jongeren dreigen anders de kerk te verlaten. Persoonlijk houdt hij niet van deze muziek, maar voor de toekomst van de kerk vindt hij het belangrijk dat jongeren in hun eigen cultuur hun geloof kunnen beleven. Binnen *IJB* is deze vorm van geloofsbeleving niet gewenst, maar hij denkt dat het voor traditionele kerken van belang is. Chowdhury denkt dat binnen een verstedelijkte context, waarbij jongeren toegang hebben tot internet, deze beweging onafwendbaar is.

2.4. Boekenmarkt Dhaka University.

Na het Christian Youth Festival hebben we aansluitend de boekenmarkt bij *Dhaka University* bezocht. Ieder jaar wordt aan het einde van het studiejaar, vlakbij de campus van *Dhaka University* een driewekelijkse boekenmarkt gehouden. *IJB* is samen met de Bangladesh Bible Society de enige christelijke boekenstand op deze markt. Deze boekenmarkt duurt van 11 december tot 1 januari. Daarnaast is er nog een boekenmarkt in februari. De boekenmarkten worden georganiseerd rondom feestdagen; in december is dit de onafhankelijkheid, kerstfeest en het einde van het schooljaar. Van 10-12 december worden in Bangladesh aan de universiteit diploma's

uitgereikt. Boeken zijn dan de cadeaus die aan studenten gegeven worden. De andere boekenfair vindt plaats rond 21 februari. Dan is het Mother Language Day. Op deze dag herdenkt de bevolking dat in 1956 studenten in opstand kwamen tegen de verplichting van het Urdu in het toenmalige Oost-Pakistan.

Vooraf intellectuelen en studenten bezoeken de boekenbeurs om nieuwe aanwinsten aan te schaffen. Allerlei organisaties waren op deze beurs aanwezig. Op deze beurs zagen we een stand die uit Iran afkomstig was. De Sjieten bedrijven zending in Bangladesh en willen meer voet aan de grond krijgen. Door deze boekenstand zagen we dat het werk van *IJB* transparant en open is. Ze werken niet geheimzinnig. In de boekenstand lagen Bijbels en christelijke boeken, liedbundels en ga zo maar door open op de tafel. Iedere bezoeker aan de stand van *IJB* kreeg een folder mee met een korte uitleg van het evangelie en alle contact gegevens van *IJB*.

Wij kwamen om 19:00 aan op de boekenfair. Aan de buitenzijde is de boekenfair afgeschermd en moesten we een kaartje kopen om binnen te komen. De ingang werd beveiligd. Ik schat dat er ongeveer 400 handelaren midden in het park een stand hadden. De kramen hadden allemaal een witte houten achterkant met witte tussenschotten ter afscheiding van de verschillende kramen. Het zag er verzorgd en overzichtelijk uit. A.M. Chowdhury vertelde dat de minister van Cultuur, een christen, de boekenfair had geopend. De kraam van *IJB* werd door twee mensen bemand van 's morgens 11 tot 's nachts 0:00. De twee medewerkers vertelden ons dat zij de hele dag doorlopend bezoek hadden gehad. Het was een geslaagde eerste dag van de boekenmarkt. We hebben even rondgelopen en zijn toen met een taxi teruggegaan naar het gasthuis van BSFB.

3. Bezoek aan kantoor IJB op 12 december 2009.

De volgende morgen ontmoette ik opnieuw A.M. Chowdhury op het kantoor van *IJB*. Tijdens deze eerste bijeenkomst vertelde hij mij meer over de achtergrond en oprichting van *IJB*. We zitten in zijn kantoor en ik krijg een stoel en een kopje koffie aangeboden. Hij begint met zijn verhaal:

3.1. De historische en culturele context van *IJB*.

'In de periode voordat Bangladesh bestond was er sprake van één land, India. Ik wil niet alles uit deze periode vertellen, maar alleen datgene wat relevant is voor IJB. India werd in 1946 verdeeld in twee landen, India en Pakistan. Pakistan bestond uit twee delen, West- en Oost-Pakistan. In 1971 werd het oostelijke deel onafhankelijk, dit is nu Bangladesh. De scheiding van het subcontinent is gebaseerd op basis van religie. India werd een land met een hindoebevolking en Pakistan een land met een moslimbevolking. Een ideologische scheiding gebaseerd op religie, die beïnvloed was door de Britse koloniale macht. Deze scheiding is van groot belang voor zending onder moslims. De Britse koloniale macht heeft gezorgd dat bevolkingsgroepen tegen elkaar

uitgespeeld werden. Beide groepen werden tegen elkaar opgezet en hierdoor ontstonden allerlei fundamentalistische verzetsbewegingen. Hindoes namen plaats in de Britse koloniale regering. Moslims hadden binnen deze regering weinig of geen invloed. De Britse macht gebruikte religie als scheidingsmiddel in India. Bijna 200 jaar hebben de Britten deze tactiek gebruikt om India te overheersen. Hierdoor creëerden zij een intern conflict. Zolang deze twee groepen bezig waren elkaar te bevechten, konden de Indiërs niet in opstand komen tegen de Britse macht. Daarom noemen ze heden ten dage in Bangla iemand die slim en achterbaks is, ironisch: British. Moslim- en hindoeleiders vonden uiteindelijk elkaar en kwamen in verzet en opstand tegen de Britten. De Britten waren niet geïnteresseerd in religie, ze gebruikten ons land alleen voor grondstoffen en geld. Hierdoor ontstond er in de hoofden van de lokale bevolking, haat tegen de Britten. Toch kwamen er ook zendingsorganisaties om in de Bengalen het evangelie te verkondigen. Maar op de achtergrond speelde een diep gewortelde haat tegen de Britse overheersing. Hun werk heeft niet veel zegen gekregen. Er was een voor ingenomen weerstand tegen deze blanke westerse zendingen.

Maar wat gebeurde er? De hindoes en moslims kwamen gezamenlijk in opstand en de Britten moesten in 1947 India verlaten. En zoals British hier betekent, slim en achterbaks, hebben ze India verdeeld. Het Indische subcontinent werd in twee landen gesplitst in een moslimgebied en een hindoegebied. En deze splitsing is één groot experiment geworden. Op basis van religie zijn er landen ontstaan die nog steeds met elkaar in oorlog zijn. En Pakistan bestond uit twee gebieden, met een afstand van 1000 kilometer ertussen. We weten de uitkomst.

En dit alles was de zegen van de westerse Britse koloniale overheersing van 200 jaar. We zijn 'rijk' gezegend! Deze politieke achtergrond is belangrijk, omdat het van invloed is op de positie van christenen. Als gevolg van deze koloniale periode is er hier nog steeds sprake van haat en weerstand tegen christenen. De Britten waren blank en christen en zij hebben christenen beïnvloed. De lokale bevolking heeft het idee dat christenen blank zijn, alcohol drinken en vrije seks hebben. Zo is onder moslims een negatieve grondhouding ontstaan ten opzichte van christenen.

Vanuit deze koloniale achtergrond kijken we nu verder naar wat er in Bangladesh gebeurde. Als eerste is het evangelie in Bangladesh gekomen tot de hindoe bevolking. Zending was gefocust op hindoes. Hindoes hebben vier kasten. (Sudra's, Vaishya's, Kshatriya's en Brahmanen) Het kastestelsel is te vergelijken met een lichaam. Brahmaan betekent hoofd, zij geven leiding aan de gemeenschap en religie. Kshatriya zijn de armen, zij zijn het leger en hebben de macht. Vaishya's betekent heup en zij zijn de middenklasse in de maatschappij. Sudra betekent voet, zij zijn het werkvolk en dienstbaar aan de maatschappij. Daarnaast hebben we ook nog de kastelozen. Zij hebben geen bezit en voeren het slechtste en minste werk uit. Zij zijn arm en krijgen geen scholing. Westerse zendingen hebben juist onder de sudra en de kastelozen met succes zending bedreven. Ze hebben voor deze groeperingen gekozen omdat het uitzicht in materieel oogpunt voor deze mensen zeer slecht was. En de christelijke boodschap gaf hen nieuw perspectief. Deze mensen werden christen! Het christendom bood veel meer perspectief voor het leven dan het hindoeïsme. Wat gebeurde er? De zending gaf onderwijs, werk, land, huizen, kerken, ziekenhuizen, geld, en ga zo maar door. De zending voorzag in hun leven. Door deze enorme geldstroom richting de allerarmste van Bangladesh ontstond er een christelijke gemeenschap, die geheel afhankelijk werd van buitenlandse zendingsorganisaties. De financiële stroom werd een infuus waar de lokale kerk aan vastzat. De financiële afhankelijkheid heeft de afgelopen 200-300 jaar de traditionele kerk overheerst. De traditionele kerken in Bangladesh zijn dus volledig afhankelijk geworden van de westerse donoren. Daarnaast werden de christenen vanuit de laagste kaste christen. Zij die niet gewend waren leiding te geven in de maatschappij werden leiders van de kerk. Zij waren niet in

staat om leiding te geven. Ze waren opgevoed om volledig afhankelijk te zijn van buitenlands geld en ze hadden een baan gekregen. Deze leiders waren vaak niet capabel om leiding te geven aan de kerk. Leiders in de traditionele kerk zijn geen geestelijke leiders, maar ze zijn bezig met business. Ze leiden een soort christelijke NGO die ze kerk noemen. Fondswerving is uiterst belangrijk om alle westers geïnitieerde projecten te sponsoren. Daarnaast zijn er grote culturele verschillen tussen moslims en christenen. De hindoe cultuur is van grote invloed binnen de kerken van Bangladesh. De taal, cultuur, en houding is in de traditionele kerken vanuit het hindoeïsme bepaald. Als je vanuit de moslimgemeenschap in de kerk komt, moet je niet alleen geloven in Jezus, maar moet je ook de hindoe cultuur aannemen. Een moslim die christen wordt moet zich twee keer bekeren, één keer als christen en één keer tot de hindoe cultuur. Het gevolg is dat sommige ongeschoolde moslims christenen in Bangladesh zien als een soort groepering van het hindoeïsme. Ze zien christenen als afgodendienaars, ze gebruiken zelfs dezelfde godsnamen als het hindoeïsme, ze hebben ook meerdere goden en ze hebben dezelfde gewoonten.

Daarnaast zijn er ook taalverschillen tussen hindoes en moslims. De godsnaam is verschillend. Moslims spreken over God als Allah, hindoes als Iswar. Moslim zeggen 'trestar' tegen engelen, hindoe noemen ze 'shalgodut'. Moslims zeggen 'mabid', hindoes zeggen 'babadie', moslims zeggen 'banny' hindoes zeggen 'djul'. De betekenis van de woorden is hetzelfde, maar de woorden creëren een psychologisch en cultureel verschil.³⁶⁴ Taal creëert een scheiding op basis van religie.

Er zijn ook cultuur verschillen tussen moslims en hindoes. De hindoe en christen vrouwen hebben een rood stip op hun voorhoofd, moslimvrouwen hebben dit niet. Het is een teken dat de vrouw getrouwd is en het teken is een zegening. Het wordt niet veel gebruikt, vaak alleen op de bruiloftsdag. Maar in de kerk is het een breed geaccepteerd ritueel. Maar het gaat hier om een ritueel wat ten diepste bijgeloof is. Bijbels gezien moet je alles wat voor de afgodendienst gebruikt wordt, verlaten. Een ander voorbeeld; christen- en hindoevrouwen hebben witte ringen om hun handen, moslims niet. Mijn conclusie is dat als een Moslim in Bangladesh een christen wordt, dat hij eerst de culturele aspecten moet overnemen. Zij moeten zich eerste bekeren tot de hindoe cultuur en daarna tot de christelijke religie. Dit geldt voor alle kerken in Bangladesh. Er zijn onderling verschillen tussen kerken, maar de hierboven genoemd culturele invloed vanuit hindoeïsme beïnvloedt alle traditionele kerken.

Ik worstel persoonlijk met de vraag, waarom moslims niet tot bekering komen? Dat heeft ook te maken met een psychologisch fenomeen tussen christenen en moslims. Moslims zijn de grote meerderheid in dit land. Ongeveer 87% van de bevolking in Bangladesh is moslim, hindoes 9%, christenen 0,5%, boeddhisten 1% en de overige groepen 2,5%. Het huidige Bangladesh heeft 160 miljoen inwoners. Er zijn ongeveer 500.000 christenen in Bangladesh. Volgens mij zijn de huidige leiders van de traditionele kerken hun machtspositie verliezen aan isaï. Stel dat maar 1 % van de moslimbevolking, christen wordt, dan verviervoudigt de kerk! Angst speelt een grote rol bij de huidige leiders van de kerken. Wellicht raken ze hun baan kwijt aan isaï. Isaï zijn dan ook niet welkom in de traditionele kerken. Dat heeft niet alleen te maken met de angst voor moslims, maar ook met angst voor eigen positie. Traditionele kerken zien niet graag dat isaï invloed krijgen binnen hun kerken. Dus je begrijpt wel dat traditionele kerken een groot probleem zijn voor moslimevangelisatie.

Ook de statistieken van kerken zijn een probleem in Bangladesh. Volgens de statistieken is 0,5 % van de bevolking christen. Maar dit klopt niet! Er wordt binnen de kerken met een dubbele boekhouding gewerkt. Christenen zijn van verschillende kerken lid. Ze zijn afkomstig uit dorpen, daar hebben ze land en zijn ze historisch gezien lid van een moederkerk; de baptisten, RKK of COB. Maar deze mensen wonen en werken in de grote steden. Daar zijn ze lid van een andere kerk, mogelijk AOG, of een vrije gemeente. Dus de statistieken zijn opgeblazen. Dit gebeurt niet onbewust, maar wordt bewust gedaan om de financiële donoren gunstig te stemmen. Donoren willen graag resultaat zien en vooral getallen. Kerken willen groei zien, groei is zegen en deze zegen wordt vertaald in projecten. Projecten kosten geld en dit geld is afkomstig vanuit het

³⁶⁴ Opname: Abdul Mabud Chowdhury IJB 12 december 2009.wma

buitenland. Krimp, teruglopende ledenaantallen zijn voor donoren vaak het moment om projecten te evalueren. De traditionele kerken zijn ook nog eens tot op het bot verdeeld. Op dit moment zijn er 67 verschillende kerkgenootschappen in Bangladesh. Al deze kerken stelen elkaars leden, ze zijn druk bezig met het oprichten van eigen organisaties en zijn opzoek naar eigen donoren. En deze gelovigen komen allemaal uit de traditionele kerken. Het is mijn persoonlijke ervaring dat dit de gang van zaken is in Bangladesh. Ik werk op hier in het veld. Ik heb hier de ervaring en ik heb zelfs contacten met deze groepen. Hoeveel tijd, geld en energie wordt hier niet verspild? Kerken zijn geworden tot een vorm van zaken doen. Als je een kerk of zendingsorganisatie begint koop je als eerste land en je bouwt een kantoor. Je neemt een secretaresse aan, je bouwt een internetwebsite en ga zo maar door. Er is veel geld voor nodig om dit allemaal op te tuigen. En door de donoren uit het buitenland wordt dit systeem in stand gehouden! Kerkelijke leiders zijn bezig met zaken en niet met geestelijke zaken. De jongeren die we gisteren ontmoet hebben op het Youth festival walgen van dit systeem. En zij stellen over deze kwesties kritische vragen.

Als je de getallen bekijkt dan lijkt het dat goed gaat met de kerken in, maar de werkelijkheid is veel complexer. Als we nu kijken naar IJB dan zien we dat wij enorm gegroeid zijn de afgelopen 10 jaar. We moeten dan ook concluderen dat er wel degelijk respons is van moslims op het evangelie. En daar speelt geld geen rol in! IJB is zelfs niet in staat om zijn eigen imams goed te onderhouden. Het geld ontbreekt ons om alle pastors te ondersteunen. Geld speelt binnen IJB geen rol omdat het er gewoonweg aan ontbreekt. Maar 10 van de 36 pastors krijgen van ons financiële ondersteuning, de rest zal zichzelf bedruipen.

Christelijke leiders hebben een gebrek aan liefde voor Bangladesh. Hindoes denken India is mijn eigenlijke land. Als er grote problemen zijn, de spanning te hoog wordt dan vluchten ze naar India. Christenen denken Canada, UK of de USA, dat is mijn thuisland. Als de nood te hoog wordt proberen ze te vluchten naar deze landen. Ik denk dat van de 500.000 christenen, ongeveer 100.000 christenen in het buitenland wonen. Als de druk te hoog oploopt, dan vertrekken ze en gaan ze daar leven en werken. Waarom? Zij hebben geen passie, liefde en bewogenheid voor Bangladesh om het evangelie hier te delen met de lokale bevolking. Waar is de passie om de bevolking met het evangelie te bereiken? Het ontbreekt hier vaak aan. Jezus, hij kwam naar deze wereld, om te sterven aan een kruis. Hij deed dit uit liefde en bewogenheid.

Waarom gaan ze weg? Waarom studeren de kinderen van deze leiders in de USA? Hoe kan dat? Waarom krijg ik mailtjes van leiders, die naar de USA gaan omdat hun kinderen daar gaan studeren? Zelf leiders die een hoge positie hebben, verlaten het land en gaan in de USA of UK wonen. Is dat liefde? Is dat bewogenheid? Ik krijg nooit een visa voor deze landen. Ik wilde ooit voor een training naar het westen, maar ik kreeg geen toestemming. Waarom krijgen de leiders wel een visa voor de USA? Deze mensen komen nooit terug, ze blijven in het rijke westen wonen. Is dat passie, liefde en bewogenheid voor Bangladesh? Zelfs als zij hier een goede positie hebben, dan trekken ze weg. Maar waarom wordt hier weinig over gesproken? Er worden verhalen verteld dat christenen in Bangladesh vervolgd worden. Daar is niets van waar! De westerse overheid, kerken en zendingsorganisaties worden op het verkeerde been gezet. Ze vertrekken uitsluitend om economische motieven. Zij spreken mooi, zorgen dat ze hun dr. graad halen en als de tijd rijp is vertrekken ze definitief naar het buitenland.

Toen ik tot bekering kwam, wilde ik het evangelie met anderen delen. Ik preekte het evangelie aan de burens en wilde het evangelie verkondigen onder de lokale bevolking. Maar ook ik verliet Bangladesh. Ik heb 4 jaar gewerkt in Saoedi-Arabië, ik had een groot inkomen. Saudi Airlines wilde mij niet laten gaan. Maar in deze tijd heb ik gezien dat de Heere mij riep voor Bangladesh. En het was een verkeerde beslissing om naar Saoedi-Arabië te gaan. Ik ben teruggekeerd uit liefde en bewogenheid voor de bevolking van Bangladesh. Ik heb IJB gesticht om een thuishaven te vormen voor isaï. Isaï moeten in de traditionele kerken aan allerlei voorwaarden voldoen. Ze moeten bijvoorbeeld een nieuwe naam aannemen. Deze naam is een Engelse Bijbelse naam als het maar geen islamitische naam is. Daarnaast moeten isaï die lid worden van een kerk een brief schrijven aan de overheid en een certificaat aanvragen dat ze christen zijn geworden. In de

officiële documenten komt te staan dat ze dan christen zijn. Ook moeten isaï zes maanden trouw naar de kerk gaan, om aan te tonen dat ze een oprechte christen zijn geworden. Vanuit dit oogpunt is uiteindelijk IJB opgericht, als een gemeenschap van volgelingen van Isa. We hebben gekozen voor de islamitische naam Isa, omdat Isa hetzelfde is als Jezus. We zijn een gemeenschap van Isa gelovigen. Als je handelingen 16:4 naleest, dan ontdekt je dat de aanduiding christenen een scheldnaam is. Het Nieuwe Testament geeft zelf aan dat zij zichzelf volgelingen van Jezus noemen. En in het Arabisch is dat isaï, de moslimnaam voor Isa gelovigen. Het was mijn gebed, om een organisatie voor deze gelovigen te vormen. Ik was ervan overtuigd dat ik deze gelovigen niet in de reguliere kerken kan stoppen. We hebben voor hen een kerk met eigen culturele vormen nodig.³⁶⁵

4. Gesprek met A.M. Chowdhury op 17 december 2009.

Een week later spreek ik opnieuw met A.M. Chowdhury. De afgelopen week heb ik *jamat* van IJB in Rangpur bezocht. Gisteren 16 december hebben we samen met de familie Chowdhury ter gelegenheid van hun 21e huwelijksdag gedineerd in een restaurant. Vanuit zijn huis/hoofdkantoor zijn we per riksja naar het luxe restaurant gegaan en daar hebben we samen gedineerd. Een geweldig moment om uitgenodigd te worden in zijn privé leven. Leuk en leerzaam om elkaar in een heel andere omgeving te ontmoeten.

Op donderdag 17 december spreek ik opnieuw met hem over de context waardoor IJB is opgericht. Tijdens dit gesprek gaat hij verder in op de invloed van de westerse parakerkelijke zendingsorganisaties op het werk van IJB. Abul Mabud steekt van wal.

4.1. Missionaire context van het werk van IJB.

'Na de onafhankelijkheid van Bangladesh in 1971, gingen zendelingen opnieuw aan de slag in Bangladesh. Er zijn hier dan vier grote organisaties aan het werk: ABMS (Australian Baptist Missionary Society) NZBMS (New Zealand Baptist Missionary Society), YVW/OM (Operatie Mobilisatie), ICF (later gewijzigd in Serving in Mission, SIM). Deze organisaties mogen sinds de jaren 80 van de 20^e eeuw niet meer openlijk zending bedrijven. Om deze reden zijn ze destijds overgestapt naar ontwikkelingswerk. Zo geven ze inhoud aan hun zendingswerk. Deze organisaties hebben een systeem ontwikkeld om in het geheim te werken.

De eerst twee organisaties zijn kerkelijk verbonden met de Baptisten en de laatste twee organisaties werken onafhankelijk. SIM en OM hebben een Bijbel-correspondentiecursus, één voor hindoes en één voor moslims, ze verzorgen ook vakonderwijs en doen ander ontwikkelingswerk. Ontwikkelingswerk is hun paraplu en de ontwikkelingswerkers zijn ook zendelingen. Zij werken in Kushtia en Manikgonj. ABMS, AVBNS hebben ook een systeem uitgevonden om in het geheim te werken onder moslims. Zij werkten in hoofdzaak in Jamalpur, Manikgonj, Mymensingh, Shariatpur en Tangail. Deze verschillende organisaties werkten onafhankelijk van elkaar, maar hadden wel contact met elkaar.

In 1992, veroorzaakte de overheid veel problemen en in dat jaar heeft ICF zijn naam veranderd in

³⁶⁵ Opname: Abdul Mabud Chowdhury IJB 12 december 2009.wma

SIM. Eerst verspreiden ze veel traktaten, maar daar zijn ze zijn mee gestopt. Ze zijn zich gaan richten op vaktraining en microkrediet. Op deze wijze willen ze via bijvoorbeeld een naaimachine, het evangelie onder de lokale mensen verspreiden. OM en SIM hebben duidelijk hun strategie gewijzigd.

ABMS werkte vooral onder moslims en zij hadden bijvoorbeeld in Mymensingh een groot kantoor. Maar in de jaren '90 moesten ook zij alles sluiten wegens problemen met de overheid. Ze sloten alles wat ze hadden, ze verkochten de helft van hun bezit bezittingen en de rest gaven ze aan de BBCF. Al het personeel werd ontslagen. De gelovigen werden losgelaten en onder pastorale zorg overgedragen aan de BBCF. De zendelingen verlieten het land, de BBCF stichtte lokale comités en één keer per jaar organiseerde zij een seminar voor deze gelovigen.

Er was geen echte pastorale zorg, moslims waren moeilijk met het evangelie te benaderen en evangelisatie vond men complex. De isaï werden aan hun lot overgelaten. Maar zo kon de BBCF aantonen dat zij aan moslimevangelisatie deed. ABMS wijzigde de naam in Symbiosis en op deze wijze wilde men moslimzending bedrijven. Zij gingen werken in het geheim, onder leiding van moslimgelovigen. Zij hebben gekozen voor een C5 werkwijze, waarbij de gelovigen in de moskee moeten blijven. Contact met andere gelovigen is niet noodzakelijk of gewenst. De Australische baptisten steunen dit werk. Één of twee keer per jaar bezoekt Morris Lee een oud zending uit Australië deze mensen voor training en ondersteuning. Hij heeft voor een lange tijd in Bangladesh gewerkt. Ze hebben gekozen voor deze methode, wellicht om vervolging uit de weg te gaan.

NZBMS werkte onder moslims en de traditionele kerk. Zij kochten bijvoorbeeld land en bouwde daar een zendingspost. Ze bouwde een ziekenhuis, een school en huizen voor de staf. De lokale staf woonden binnen deze zendingsposten. Maar hun werk was niet succesvol. Ze zijn weggegaan in de jaren 90. In de jaren 90 hebben ze langzaam de zendingsposten gesloten, want ze bereikte de lokale bevolking niet. De NZBMS verlieten het land. De huizen werden overgedragen aan de lokale staf, uit de traditionele kerken. En de ziekenhuizen, scholen en kerken gingen over naar de BBCF. Uiteindelijk zijn ze nu allemaal gesloten. Ze werken nu alleen als CLC, Christian Literatuur Centre. En vanaf 2009 zijn ze bezig om al hun werk af te stoten. Er is weinig resultaat en het kost te veel geld. Één zending blijft hier in Dhaka achter om contacten te leggen met isaï. Op deze wijze kunnen ze aantonen dat er toch gewerkt wordt onder moslims. Zodat de fondswerving door kan gaan.

En wat was uiteindelijk het gevolg? De gelovigen werden verstrooid. En wat gebeurde er met alle bezittingen? Die werden overgedragen aan de traditionele kerken. Waarom niet overgedragen aan moslimbekeerden? Dan vertellen deze organisaties mij dat isaï er niet op voorbereid zijn. Een persoonlijke geloofsrelatie is volgens hen genoeg. Isaï zijn zelf verantwoordelijk om samen bij elkaar te komen. De zending heeft gefaald om het zendingswerk niet aan de isaï over te dragen.

SIM/OM werkte in Mymensingh en Kuhstia. Maar ook zij hebben het werk in deze twee regio's gesloten. In Kuhstia doen ze nog wat ontwikkelingswerk. Ze vertellen hierover dat ze zendingswerk doen, maar dat doen ze in feite niet. Ze zeggen dat ze C5 evangelisatie doen onder de vlag van ontwikkelingswerk. Tegen de gelovigen vertellen ze: 'Blijf in de moskee, bid in de moskee, blijf in de familie want als de druk oploopt ben je veilig.' Ik heb gesproken met Roger Atkins, de Amerikaanse ex-directeur van OM Bangladesh. Ik vroeg hem: 'Waarom moedig je deze mensen niet aan dat ze bij elkaar komen in een geloofsgemeenschap? Waarom breng je de isaï niet bij elkaar?' Hij antwoordde mij: 'Een geloofsgemeenschap is niet nodig voor deze mensen.' Ik vroeg hem: 'Jullie bezoeken iedere week de internationale gemeenschap? En voor de lokale gelovigen vind je dit niet nodig? Wat je zelf gelooft breng je niet in de praktijk, en je praktijken zijn niet in overeenstemming met wat je gelooft.'

In deze omstandigheden realiseerde ik in mijn hart, Wie zorgt er voor deze mensen? Ik overdacht de woorden van Jezus. Er is iemand die zaait en iemand die plant, iemand die zorgt en iemand die oogst. En het plan ontstond om deze gelovigen te vergaderen. Als zij gezaaid hebben, dan zal ik oogsten en verzamelen. Ik realiseerde mij dat deze gelovigen bij elkaar gebracht moesten worden.

Tussen krokodil en tijger.

Zonder geloofsgemeenschap is er geen groei en geen zorg. De traditionele kerken lieten dit verstek gaan want zij zijn nog niet klaar om isaï op te nemen.

Dit was onze intentie om IJB op te richten. Om een organisatie te starten waar de moslimcultuur centraal staat, waarbij de areligieuze taal van de islam gebruikt wordt. Maar waar Isa als verlosser beleden wordt. De gelovigen moesten samengebracht worden tot geloofsgemeenschappen. Isaï hoeven niet naar de moskee om te bidden. Wij creëren een eigen geloofsgemeenschap voor deze Isaï. Met een eigen inheemse cultuur, in hun eigen islamitische taal, geloven we en bidden samen we tot Isa. Met een eigen identiteit als volgeling van Isa. We moeten hen leren om een zoutend zout en een lichtend licht te zijn in hun eigen omgeving. Isaï zijn een opening tot de lokale bevolking. Cultureel en taalkundig zijn deze mensen hetzelfde als moslims en hierdoor staat een gemeenschap open voor isaï. Neem als voorbeeld imam Makbul Salam uit Rangpur. Iedereen in zijn dorp weet dat hij een ex-crimineel was. Maar zijn verandering is een levend bewijs van Gods genade.

Sommige geloofsgemeenschappen gebruiken de methode van geheime celgroepen. Deze methode is niet nodig in Bangladesh, christenen hebben hier de vrijheid om te geloven. Het nadeel van celgroepen is dat zij gescheiden van elkaar optrekken. Onderlinge gemeenschap ontbreekt tussen de verschillende celgroepen, ze leven langs elkaar heen. Degene die van buiten komt, initieert de celgroepen en zorgt voor onderling contact. Maar zodra deze persoon of organisatie wegvalt, stort de hele organisatie in elkaar, en is het over. Deze geheime celstructuur is in Bangladesh niet nodig. De voorstanders gebruiken het argument van Paulus. 'Hij ging ook naar de synagoge om de joden te bereiken.' Ik ben het daar wel mee eens, maar ik heb één voorwaarde. Ik zal naar de moskee gaan en ik zal daar net als Paulus bidden. Maar op een dag zal ik ook net als Paulus het evangelie openen en daarover spreken. En is dit mogelijk in de Moskee? Ik denk van niet! Het argument de Jood een Jood en de Griek een Griek is een verkeerde uitleg van de Bijbel. In de moskee bidden moslims niet tot Isa of Jezus. Daar bidden ze tot Allah. De moskee wordt in Bangladesh gebruikt voor gebed en dat is geen plaats om zending te bedrijven.

Het doel van IJB is gelovigen samen brengen in een geloofsgemeenschap. Hen te bemoedigen en om samen God te aanbidden. Het tweede doel is; het evangelie verkondigen voor hen die buiten zijn. Niet in het geheim maar openbaar en publiekelijk. Want Jezus zegt, de dief komt in de nacht en in het geheim, maar de herder komt door de deur. De grondwet in Bangladesh staat evangelisatie gewoon toe. Buitenlandse organisaties mogen echter geen zending bedrijven en worden hierdoor gedwongen om in het geheim te opereren. Hierdoor ontstaat het beeld van een geheime onderdrukte kerk, maar dat is een verkeerde voorstelling. Werken in het geheim heeft het risico van manipulatie en compromissen. Westerse organisaties die in het geheim werken worden ook daadwerkelijk gemanipuleerd. Als je in het openbaar werkt dan heeft manipulatie geen effect.

Na de oprichting van IJB kwam er veel verzet van SIM. Zij dachten: 'Wij hebben alleen de autoriteit om onder de moslims te werken.' SIM was niet blij met het oprichten van IJB. De toenmalige directeur Jim Dressner kwam erachter dat wij van plan waren IJB op te starten. Ze dachten dat wij geheime geldstromen ter beschikking hadden. Ze hebben vaak geprobeerd om het werk van IJB te stoppen. Ze probeerde mij onder druk te zetten om IJB te stoppen, maar wij gingen door. De directie van SIM was woest. 'Waarom doen jullie dit? De tijd is er nog niet rijp voor, om dit in Bangladesh te doen. Mabud gebruikt mensen om dit te doen!' En Jim Dressner begon een verhaal rond te strooien dat ik 25.000 dollar kreeg uit de USA. Dit verhaal werd in de staf van SIM rond gebazuind. En het personeel van SIM werd verteld niet met ons samen te werken, anders zouden ze hun baan bij SIM verliezen. Ds. E. Ayub werd onderdruk gezet om te kiezen tussen SIM of IJB.

En zo kwamen deze mensen bij mij en vroegen mij: 'Mabud heb jij veel geld uit de USA gekregen?' Ik heb toen Jim gebeld. En ik vertelde hem: 'Waarom strooi jij deze leugens over mij rond? Waarom zet jij deze mensen tegen mij op? Dit is niet jouw business 'bloody gay'. Jij bent een stomme zendeling die mensen tegen mij opzet uit angst? Waarom? Ben ik een dief, steel ik geld?'

De lijn werd plotseling verbroken. Na een maand hadden we een verzoeningsbijeenkomst. Na een paar uur praten gaf hij uiteindelijk toe en hij bood zijn excuses aan. En als broeder heb ik het hem vergeten. Maar hij gaf direct aan dat een organisatie als IJB in Bangladesh niet nodig is. Toen werd ik echt kwaad en de bestuursleden die met mij mee waren gegaan hielden mij rustig. Ik vroeg hem: 'Als er een baby te vroeg wordt geboren, wat doe je dan? Dan doe je er alles aan om de baby zijn leven te redden. En als wij nu te vroeg beginnen, wat doen je dan? De organisatie redden, helpen en ondersteunen?'

Nee, het is veel te vroeg voor IJB! Toen verloor ik mijn geduld. En ik vroeg hem: Mag ik je paspoort zien? Ik wil zien wat voor zendeling jij bent. Ik ben niet jouw broeder in Christus. Jij bent Amerikaan en ik Bangladeshi. Jij hebt geen recht van spreken. Ik ben de afgelopen jaren nog nooit bij je geweest; ik werk ook niet voor je; ik heb niets met je te maken. Ik had je alles vergeven wat je gezegd had, maar nu niet meer. Dit is mijn land en ik heb recht van spreken! Dit is niet de USA, en ik maak me niet druk om de USA. Maar ik geef je één waarschuwing. Als ik vanaf vandaag nog iets hoort over IJB, dan zal ik alles op alles zetten om je Bangladesh uit te zetten. Ik zal er persoonlijk voor zorgen dat de overheid weet waar jullie mee bezig zijn. Maak me niet wakker, en zet mij niet onder druk. Zo probeerde SIM onze organisatie te beïnvloeden. Sinds 2008 ben ik begonnen om weer contact te leggen met de nieuwe algemeen directeur. Ik wil de relatie met SIM weer herstellen om weer samen te gaan werken.

De verhouding tussen de verschillende organisaties is complex in Bangladesh. Deze morgen werd ik bijvoorbeeld gebeld uit Gaibanda. We hebben daar een jamat. Wij zijn daar begonnen waar nog nooit iemand gewerkt heeft. Wij hebben daar een grond gekocht en een kerk gebouwd. En nu is één van onze mensen benaderd door een andere organisatie. Ze hebben hem aangeboden om over te stappen naar hun organisatie.

Een ander voorbeeld van het werk van OM. Wij hadden een imam in Sylhet. IJB kon hem 2000-3000 Taka geven. OM kocht hem weg met een salaris van 4000-5000 Taka. Iemand uit mijn netwerk belde mij op en vertelde mij dit verhaal. En hij is toen overgestapt en hij ging verder door onder de vlag van OM. Zes maanden hebben ze hem ondersteund en toen zijn ze gestopt met de financiële ondersteuning. Uiteindelijk verliet hij Sylhet en was de groep uiteengevallen. Dit is een voorbeeld hoe wij werden tegengewerkt. SIM en OM wilden hun monopolypositie op moslimzending behouden en niet delen met andere organisaties.

OM en SIM hebben isaï altijd gescheiden van traditionele kerken. Tweeënhalf jaar na mijn bekering sprak ik met Phil Bushel, de toenmalige directeur van OM. Hij hoorde dat ik ging trouwen met een vrouw uit de COB. Hij wilde mij verbieden om met een vrouw uit de COB te trouwen. Ik vroeg hem, waar hij het recht vandaan haalde had om mij te verbieden te trouwen met mijn vrouw. Dit is een praktijkvoorbeeld hoe westerse zendingen de traditionele kerken en de Isaï gescheiden houden. Zendingenorganisaties hebben met beide groepen goede contacten. Maar zij brengen beide groepen niet in contact met elkaar, ze willen beide groepen beïnvloeden. Zij doen hetzelfde als wat de Britten destijds deden. Scheiding van de geest om macht en invloed uit te oefenen.

SIM en OM zijn zendingenorganisaties die zending onder moslims als doel hebben. Tot op de dag van vandaag zie je dat mensen uit de traditionele kerken sleutelposities hebben binnen beide zendingenorganisaties. Isaï krijgen binnen beide organisaties geen voet aan de grond. Ze worden gebruikt voor de PR, maar op beleidsmatig en bestuurlijk niveau hebben ze geen inbreng. Ze vertellen dat zij geen goede mensen kunnen vinden. Ik heb verschillende mensen voorgedragen die leiding zouden kunnen geven. Maar zij krijgen geen mogelijkheid. OM komt hier als een dief. Ze laten maar een gedeelte van hun werk zien. Als zendingenorganisatie geven ze in het westen een vertekend beeld van de situatie in Bangladesh. Jullie weten echt niet wat er werkelijk Bangladesh gebeurt.

Ik word beschuldigd dat ik niet van zendingen hou. Maar hoe kan ik van zendingen houden als zij de afgelopen 30 jaar zo hebben gewerkt in Bangladesh? Om de isaï te scheiden van de kerken? Dit is werkelijk een zwarte bladzijde van de kerk in Bangladesh. Zo wordt de kerk corrupt

gemaakt. Alles draait hier om de traditionele kerken. En isaï worden gebruikt voor fondswerving en prachtige verslagen. Corruptie wordt gevoed door de traditionele kerken en zendingsorganisaties. Door het C5model ontstaat er beleidsmatige corruptie in Bangladesh, gevoed door het geld van de westerse zendingsorganisaties. Na 10 jaar zien we dat de zaken gelukkig veranderen. Ik wil een goede relatie hebben met traditionele kerken. We proberen nu samen te werken. Uiteindelijk hebben we na 10 jaar een goede relatie met traditionele kerken. En onder Gods hulp willen we op eigen wijze voor Zijn Koninkrijk werken. ³⁶⁶

5. Bezoek aan IJB printers op 18 december 2009.

Op vrijdag 18 december hebben we IJB printers bezocht in Old-Dhaka. Met de huurauto reden we in een klein uurtje naar de locatie in Old-Dhaka. Tijdens deze reis vertelde A.M. Chowdhury dat hij ooit met het printbedrijf was begonnen om inkomsten te genereren voor IJB. Hij heeft werkervaring binnen de drukkerijsector. De drukkerij van IJB in Old-Dhaka is daar gevestigd omdat hier de meeste drukkerijen gevestigd zijn. In de omgeving van de drukkerij bevinden zich de verschillende universiteiten. Daarnaast zijn er meerdere drukkerijen aanwezig in Old-Dhaka. Bedrijven hebben in Bangladesh de gewoonte bij elkaar te gaan zitten.

De auto zet ons af bij één van de kleine nauwe straatjes. Het laatste stukje leggen we lopend af, de weg is te smal. Uiteindelijk komen we bij een klein pandje, waar we door een lage deur naar binnen gaan. We komen in een soort trappenhuis. We lopen door en komen in de ruimte waar de drukpers staat opgesteld. Op dit moment staat de pers stil, het is bijna kerst en het werk zit er bijna op. We lopen terug naar de ingang en gaan de trap op naar boven. Hier is een voorraadruimte en is de ruimte waar het drukwerk wordt ingebonden. Er lagen net 10.000 Bijbels klaar voor verzenden. Het was een order van de Bangladesh Bible society. We lopen verschillende kleine ruimtes door en komen uiteindelijk in een kantoor. Hier spreken we in alle rust met elkaar.

'Toen ik net terug kwam uit Saoedi-Arabië had ik totaal geen ervaring in het leiden van een zendingsorganisatie. Ik had wel een aantal jaren mensen ondersteund, maar dat is wat anders dan een zendingsorganisatie leiden. Toen ontmoette ik Kerk in Actie van de Protestante Kerk in Nederland. Toen realiseerde ik mij, dat wij een inheemse zendingsbeweging waren. Zij kunnen mij wel helpen met projecten en trainingen, maar niet met het zendingswerk zelf. Zendingswerk daarmee bedoel ik de kerkgebouwen, financiële ondersteuning voor imams/pastors van de lokale jamat. En ik keek rond of iemand ons kon helpen. Iedereen vertelde ons wel, hoe wij het volgens het nieuwe testament zouden moeten doen. Maar zij die ons onderwijs gaven hadden kerkgebouwen en alle faciliteiten. Toen realiseerde ik mij dat een inheemse kerk geen onderdeel is van een denominatie. Financiële hulp vanuit kerkelijke organisaties zou niet mogelijk zijn. Maaik

³⁶⁶ Opname: Abdul Mabud Chowdhury IJB 17 december 2009.wma

Wigboldus heeft mij veel suggesties en ideeën gegeven om zelf aan de slag te gaan om financiën te creëren. En drie jaar geleden zijn we begonnen om een bedrijf op te starten ten bate van de lokale pastors.

Ik had ervaring in de drukkerijsector, dus is IJB een drukkerij begonnen. Het was moeilijk om een organisatie te vinden die IJB zou kunnen ondersteunen. Een hartsvriend heeft mij veel geld geleend. Daarnaast hebben ook moslimvrienden mij geld geleend om deze drukkerij te starten. Zij hebben mij geld gegeven om een snijmachine te kopen. En zo zijn we aan de slag gegaan. Toen kwam heeft Kerk in Actie mij financieel geholpen om deze drukkerij verder uit te bouwen. Op dit moment kunnen wij vanuit deze drukkerij drie imams onderhouden. Maar ons doel is om minstens 20 imams per jaar door deze drukkerij te onderhouden. Op dit moment heb ik hier 16 mensen in dienst. Ik maak geen onderscheid in godsdienst. We hebben ook een vissenkwekerij en een kippenboerderij. Met dat project willen we ook imams onderhouden. We hebben het plan aangepast om straks bij iedere jamat een visvijver en een stuk land te kopen. Naast het gebouw moeten dan drie winkels komen om deze te verhuren. De opbrengst van visvijver, land en winkels moet voldoende zijn om een jamat volledig zelfstandig te kunnen laten functioneren. Iedere lokale jamat wordt zo zelfvoorzienend. En door dit bedrijf hebben we relaties met seculiere boekenhandelaren in heel Bangladesh. We publiceren niet alleen voor christelijke maar ook voor seculiere organisaties. Door deze contacten kunnen we het evangelie verspreiden. Alle klanten krijgen ook de christelijke uitgaven van ons. En via de seculiere handel probeer ik ook mijn christelijke boeken te verkopen.³⁶⁷

Na het bezoek aan de drukkerij in Old-Dhaka vertrekken we, zonder A.M. Chowdhury richting Narayagonj.

6. bezoek aan IJB op 19 december 2009.

Tijdens het bezoek aan IJB op 19 december 2009 heb ik met A.M. Chowdhury gesproken over de resources en organisatiestructuur van IJB. Hij is hier helder in en heeft mij een overzicht gegeven van de inkomsten en uitgaven van de afgelopen 10 jaar. Hij legt mij tijdens dit gesprek de organisatie van IJB verder uit.

6.1. Organisatie en leiding van IJB.

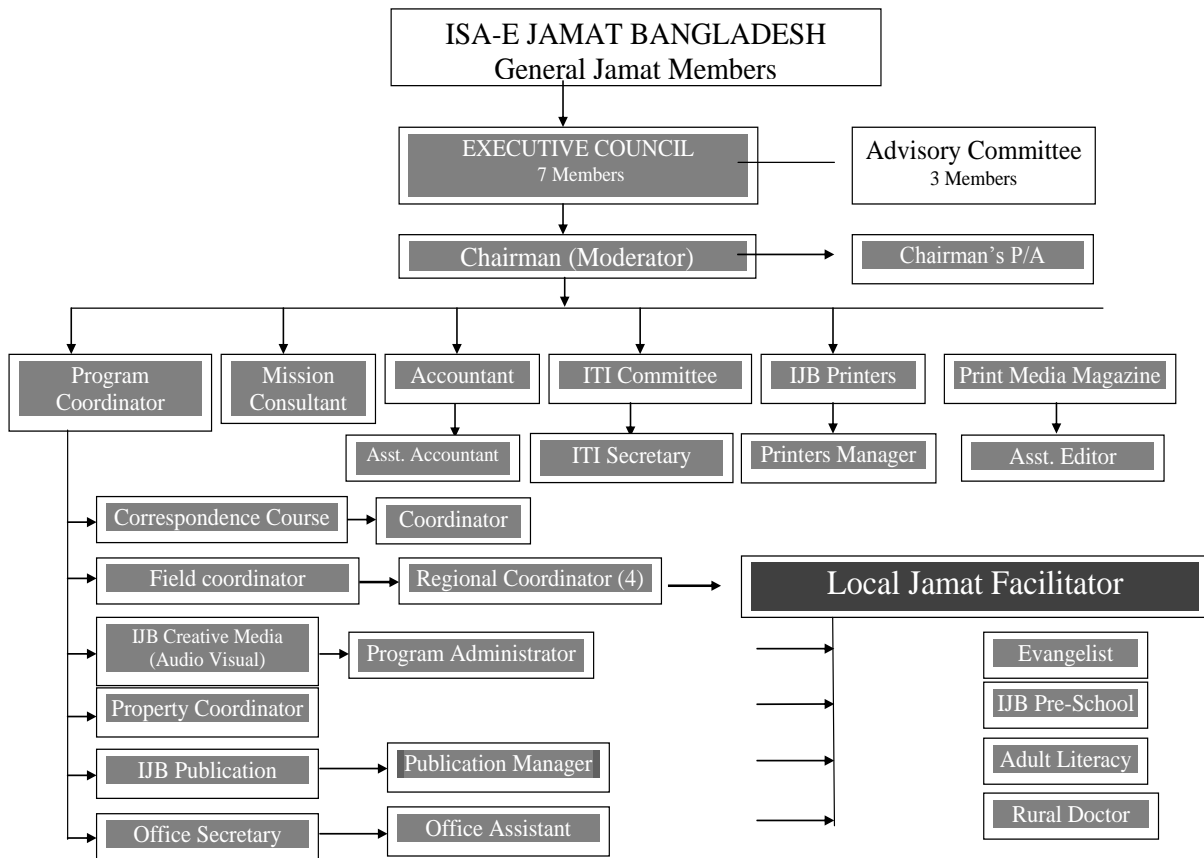
Aan het begin van ieder jaar heeft IJB zijn algemene vergadering.(Annual General Meeting) Iedere lokale *jamat* stuurt een afvaardiging naar de algemene vergadering van IJB. Tijdens deze vergadering wordt het dagelijkse bestuur gekozen. (Executive Council) Het dagelijkse bestuur bestaat uit 7 leden. Door de leden van het dagelijkse bestuur wordt er een voorzitter gekozen. De afgelopen jaren is A.M. Chowdhury tot voorzitter gekozen. Het dagelijkse bestuur wordt in raad bijgestaan door een raad van advies. Bisschop P. Sarkar van de COB is lid van deze raad.

Iedere lokale *jamat* heeft een bestuur. Dit bestuur bestaat uit een voorzitter, secretaris en een penningmeester. Het aantal aangesloten leden van IJB is 48. Ze zijn destijds begonnen met 34 leden.

³⁶⁷

Opname: Abdul Mabud Chowdhury IJB (2) 18 december 2009.wma

IJB Organogram

6.2. Inkomsten van IJB.

A.M. Chowdhury vertelde mij het volgende over de inkomsten van IJB:

'Kerk in Actie ondersteunt ons sinds 2008. CMS, uit de Verenigd Koninkrijk geven soms een incidentele financiële gift. Advancing Native Mission (ANM) geeft Isa-e Jamat af en toe een gift vanaf 2008. Maar ook hier kunnen we geen plannen mee maken, omdat deze giften ook incidenteel zijn. Ik ontvang ook giften van International Cooperating Mission (ICM).

Sinds 2009 krijgen we ook financiële steun van de Taize-broeders. Zij steunen 5 imams met 3500 Taka per maand. Daarnaast heb ik veel persoonlijke vrienden en zij steunen Isa-e Jamat. Vrienden zijn afkomstig uit de Baptistenkerken, de AOG, COB RK. De drukkerij onderhoud 3 imams en de kippenfarm heeft nog geen winst opgeleverd. Als iedereen nu zou stoppen met financiële hulp gaat IJB gewoon door met zijn werk. Ik maak me geen zorgen om geld. We zijn zonder hulp begonnen, we zullen ook doorgaan.

We hebben in totaal 9 stukken grond in bezit. We hebben daarnaast een optie op twee nieuwe stukken land. Deze stukken grond staan geregistreerd op naam van IJB. We hebben in totaal 7 jamat-gebouwen, een kantooruitrusting zoals computers, geluidsinstallaties en kantoormeubilair. In Bangladesh is de onderlinge jaloezie groot. Ik heb een tijdje geleden gesproken met degene die verantwoordelijk is voor de sociale projecten binnen de COB. Tijdens dit gesprek werd ik door hem aangesproken dat ik mijn uitgaven bij hen moest verantwoorden. Ik werd erop aangesproken dat ik een huis in Barisal aan het bouwen was. Dit huis is mijn pensioensvoorziening. Ik ben toen laaiend geworden, over de jaloezie en bemoezucht van de COB. De COB kijkt met scheve ogen naar

de financiële hulp die wij krijgen.'³⁶⁸

Ik krijg van A.M. Chowdhury een overzicht van de financiële inkomsten en uitgaven van de afgelopen 10 jaar. Op dit overzicht zijn de inkomsten en uitgaven te zien van IJB. Daarnaast ontvang ik een overzicht waarop alle lokale *jamat* vermeld staan. In dit overzicht is te zien of ze een eigen gebouw hebben, en welke programma's ze lokaal hebben. Ook is in deze tabel opgenomen, leden, doopleden en bezoekers. Beide tabellen zijn hieronder opgenomen.

Isa e Jamat financial resources											
Revenu/input:	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
local resources:											
From members Isa-e-Jamat		500	220		555	1000	2400	3235	800	3625	1000
Friends & relatives		28000	78290	225205	224740	533806	523949	637990	1.138.982	1959089	1095395
Print company		0	0	0	0	0	0	0	0	50000	100000
Fish & Poultry farm		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IJB Creative media		0	0	0	0	0	0	0	0	0	20530
Others		3000	0	0	0	2555	370	4103	6204	9380	10337
Publication sold		0	13494	10775	14740	93100	71216	64172	79552	90239	62785
meeting/seminar reg. fee		0	0	0	0	0	0	4000	1600	1290	19820
Total Local resources	0	31500	92004	235980	240035	630461	597935	713500	1227138	2113623	1309867
External resources:											
KIA, Netherlands		0	0	0	0	0	0	942309	2248368	9220057	11468178
ANM,		0	0	0	0	0	0	62190	170325	136000	513390
ICM		0	0	0	0	0	0	627548	765236	1636461	194098
Taize brothers		0	0	0	0	0	0	0	0	0	105000
CMS-uk		0	0	0	0	0	0	185967	135656	0	96220
Others		0	0	0	0	0	0	92221	370421	0	195000
Total external resources	0	0	0	0	0	0	0	1910235	3690006	10992518	12571886
Total revenue:	0	31500	92004	235980	240035	630461	597935	2623735	4917144	13106141	13881753
Expenses/output:											
Programs:											
Support imam jamats		28800	50000	56500	72126	191340	352680	492410	542700	821700	1791100
Rural doctor program		0	0	0	0	0	0	0	0	209510	950685
Non formal schools		0	0	0	0	0	0	0	136183	177020	354003
seminars & conferences		0	0	57239	40770	60879	81226	418585	532982	678629	1903284
Isa-e Training Institute (ITI)		0	0	0	0	0	0	193316	322112	389275	834188
IJB Publication		6226	45209	68664	69352	152677	155029	211818	186753	313781	397237
Holy Kitab courses		0	16000	2520	8000	13626	2850	126712	232415	262890	309138
IJB Creative media		0	0	0	0	0	0	0	0	569811	1045460
Local jamat buildings		0	0	0	0	3000	51000	644616	2211790	2503111	296702
Adult literay		0	0	0	0	0	0	0	8100	76500	153900
furniture, computer etc		4500	18050	12490	7903	8020	10610	83090	213797	207190	212468
Office and administration		13046	36191	48482	79628	91709	119252	242210	640816	1667517	6182103
Ministry expenses local		0	3588	19150	28095	24400	46022	65100	339025	215401	147835
IJB Printers (press)										5500000	
Intrgrated Jamat sustainability											3312527
others											
Total expenses:	0	52572	169038	265045	305874	545651	818669	2477857	5366673	13592335	17890630

Tussen krokodil en tijger.

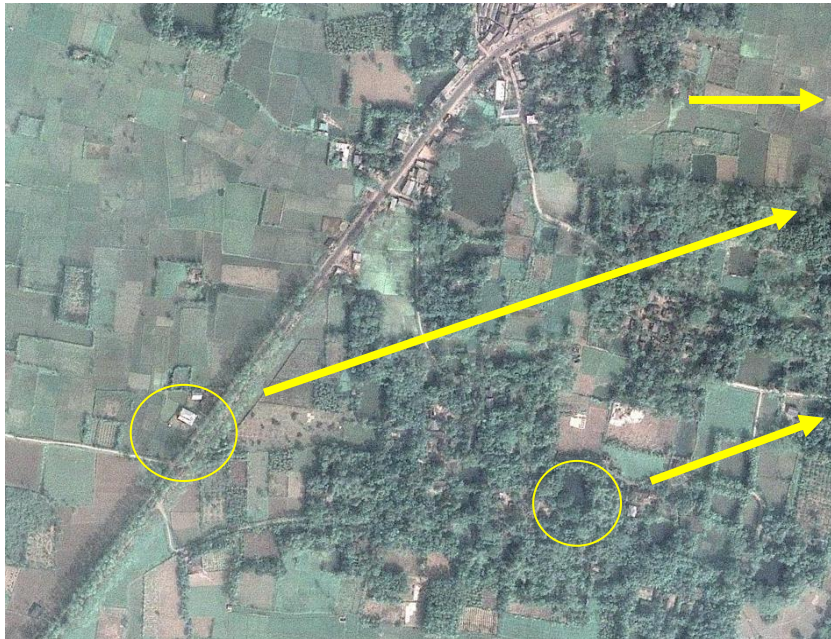
Number of	District name	Name of place	Name of local Jamat	Name of Imam	Nr. Baptised member	Nr. Of unbaptised	Total members	Number of cell groups	Jamat building	owner	Pre school	Rural Doctor	volunteer
1	Bagura	Bagura city	Bagura Isa-e Jamat	Masud Rana Mon	15	20	35	2		NO	0	0	0
1	Barisal	Agailjara	Jobarpar Isa-e Jamat	Hasibul Hassan	30	18	48	4	1	YES	3	2	0
1	Brammanbaria	Nasirnagar	Nasirnagar Isa-e Jamat	Sahfullah	27	12	39						
1	Brammanbaria	City Area	Shohilpur Isa-e Jamat	Mofizul Islam	18	15	33						
1	Dhaka	Mirpur city	Mirpur Isa-e Jamat	Abdul Mabud Cho	16	10	26	0		Rented	0	0	0
1	Dinajpur	Chirirbandar	Ranirbondar Isa-e Jamat	Aminul Islam	40	15	55	2		NO	0	0	0
1	Gaibanda	Palashbari	Lokmanpur Isa-e Jamat	Rejaul Karim	55	25	80	4	1	Yes	1	0	0
1	Gaibanda	Shagata	Shagata Isa-e Jamat	Akbar Hossain	40	35	75	3		NO	0	0	0
1	Gopalganj	Gopalganj city	Gopalganj Isa-e Jamat	Mamunur Rahid	15	12	27	0		Rented	0	0	0
1	Habigoanj	Bahubal	Nayagoan Isa-e jamat	Ripon Ahmed	7	10	17	0					
1	Jamalpur	Islampur	Islampur Isa-e Jamat	Dildar Hossain	10	5	15	0		NO	0	0	0
1	Jamalpur	Narundi	Taragoanj Isa-e Jamat	Mozammel Hoque	40	27	67	2	1	YES	2	1	0
1	Jamalpur	Sarishabari	Sarishabari Isa-e Jamat	Monowar Hossain	30	20	50	2		NO	0	1	0
1	Jamalpur	Jamalpur city	Jamalpur Isa-e Jamat	Anup Dio	35	20	55	2		NO	1	0	1
1	Jenaidah	Gobindapur	Gobindapur Isa-e Jamat	Elahi Box	40	22	62						
1	Jossore	Jossore city	Jossore Isa-e Jamat	Amirul Islam Jowe	55	24	79	3		NO	0	0	0
1	Joypurhat	Kali	Kali	Mostafa Kamal	0	3	3	1					
1	Joypurhat	Khetlal	Khetlal	Mostafa Kamal	0	1	1	1					
1	Joypurhat	Panchbibi	Samshabad Isa-e Jamat	Mostafa Kamal	14	10	24	2		NO	1	1	0
1	Kurigram	Ulipur	Ulipur Isa-e Jamat	Baten Mondol	29	15	44	0		NO	0	1	0
1	Kurigram	Kurigram city	Kurigram Isa-e Jamat	John Sahin	15	10	25	0		NO	0	0	0
1	Kushtia	Kumarkhali	Maliat Isa-e Jamat	Sohel Rana	64	25	89	3	1	YES	2	1	0
1	Kushtia	Shelaidah	Jameshedpur Isa-e Jamat	Liaqut Ali	96	16	112	2		LAND	0	0	0
1	Lalmonirhat	Chinatoli	Chinatoli Isa-e Jamat	Jahirul Islam	45	15	60						
1	Manikgonj	Saturi	Daragoan Isa-e Jamat	Mostafizur Rahman	40	20	60	2					
1	Meherpur	Aamjupee	Aamjupee Isa-e Jamat	Matiur Rahman	21	8	29	2		NO	0	0	1
1	Meherpur	Gangnee	Gangnee Isa-e Jamat	Amirul Islam	22	15	37			Rented	0	0	0
1	Meherpur	Gangnee	Sidurkota Isa-e Jamat		5	20	25	1		NO	2	0	0
1	Meherpur	Kulbari	Kulbari Isa-e Jamat	Tahajuddin	10	5	15	0		NO	0	0	0
1	Meherpur	Mehepur city	Meherpur Isa-e Jamat	Abdul Matin babu	12	8	20	0		Rented			
1	Mymensingh	Gouripur	Gouripur Isa-e Jamat	Selim Miah	25	20	45	1	1	YES	2	1	0
1	Narayangonj	Adamjee	Adamjee Ruhani Jamat	Syed Nurul Islam	35	15	50	0	1	YES	0	1	1
1	Narayangonj	Narayangonj	Narayangonj Isa-e Jamat	Majedul Islam	22	10	32	0		Rented	0	0	0
1	Netrokona	Barhatta	Uttar Shekerpara Isa-e Jamat	Ruhul Amin	30	40	70	2		LAND	0	1	0
1	Netrokona	Kamlakanda	Kalakona Isa-e Jamat	Abul Kashem	40	15	55	3		LAND	0	1	1
1	Netrokona		Harulia Isa-e Jamat	Sabuj Talukdar	34	15	49	2		NO	0	0	0
1	Nilphamari	Jaldhaka	Jaldhaka Isa-e Jamat	Majedur Rahman	30	24	54	3	1	YES	2	1	1
1	Nowagoan	Mohadebpur	Mohadebpur Isa-e Jamat	Abul Kalam Azad	15	5	20	3		NO	0	1	0
1	Rajshahi	Rajshahi city	Rajshahi Isa-e Jamat	Mojahar Ali	32	27	59	4		Rented	0	0	0
1	Rangpur	Kaunia	Haragach Isa-e Jamat	Makbul Salam	160	60	220	5	1	YES	2	2	1
1	Rangpur	Kaunia	Haldibari Isa-e Jamat	Habibur Rahman	12	8	20	3		NO	0	1	1
1	Sathkira	Patkelghat	Jogathanandakati Isa-e Jamat	Babul Biswas	105	40	145	5	1	YES	2	1	0
1	Sathkira	Tala	Kumira Isa-e Jamat	Lalit Mohan Das	28	20	48	3		LAND	2	1	1
1	Sirajgonj	Belkuchi	Doulatpur Isa-e Jamat	Sanuar Mollah	55	40	95	4		NO	0	1	1
1	Sunamgonj	Jamalganj	Akkapara Isa-e Jamat	Daniel Beca	60	25	85	2					
1	Sylhet	Zakigonj	Chungar Isa-e jamat	Modares Ali	40	20	60	3		NO	0	0	0
1	Sylhet	Sylhet City	Sylhet Isa-e Jamat	Jakir Hossain Bidd	30	10	40	0		Rented	0	0	0
1	Sylhet	Sylhet City	Goainghat Isa-e Jamat	Barkat Ali	36	15	51	0		NO	0	0	1
1	Sylhet	Sylhet City	Chalitabari Isa-e Jamat	Moulana Saifuzza	11	8	19	2		NO	0	0	0
1	Tangail	Tangail city	Tangail Isa-e Jamat	Gloria Biswas	20	10	30	0		NO	0	0	0
48					1666	888	2554	83	9	16	22	19	10

Bijlage 2: Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sathkira.

1. Bezoekverslag Jogathanandakati Isa-e Jamat, Sathkira.

Op maandag 7 december 2009 heb ik samen met mijn vrouw de Jogathanandakati Isa-e Jamat van Imam Bablu Biswas bezocht. Deze *jamat* bevindt zich in het district Satkhira, in het dorp Patkelghat. Hier een verslag van dit bezoek. Vanuit de stad Khulna waar ik bij vrienden overnacht, rijden we in 30 minuten naar Patkelghat. We worden hartelijk ontvangen. Ik voel me iets gespannen, het is voor ons het eerste bezoek aan een lokale *jamat*. We worden in de voorruimte van het *jamat*-gebouw ontvangen met thee. In deze ruimte houdt één groep preschool, de andere groep zit in de grote gebedsruimte. Kinderen staan te kijken: ze zijn onder de indruk van ons, lange (lomba) blanken.

Mirzapur bazar

Jogathanandakati
i Isa-e Jamat

Woning Imam
Bablu Biswas

1.1. Het gebouw

Het gebouw ziet er netjes uit en bestaat uit twee gedeelten: een voorruimte en een gemeenschapszaal. In de ruimte voor de gemeenschapszaal staat links een tafel en rechts liggen matten op de grond. Hier hangt ook een schoolbord aan de muur. We krijgen een stoel aangeboden en zitten aan tafel. Hier krijgen we de mogelijkheid om met verschillende mensen te spreken. Twee grote deuren geven vanuit de voorruimte toegang tot de gemeenschapszaal. Deze zaal ziet er sober uit. Er liggen matten op de grond, midden in de zaal staat een lessenaar en er hangt een groot houten kruis aan de muur. Dat had ik, gezien de literatuur over contextualisatie, niet verwacht. Achter in de zaal staat een schoolbord op een standaard, dit bord wordt gebruikt door de school. In alle drie de wanden van de gemeenschapszaal zitten ramen. Zonder glas, zoals overal in Bangladesh, maar met een ijzeren frame ter bescherming tegen inbrekers. Het dak bestaat uit golfplaten. Het is een flauw schuin aflopend dak $\pm 30^\circ$.

Aan de stalen dakconstructie hangen een aantal ventilatoren. Ze staan nu uit. Aan de wegzijde van het gebouw is ruimte voor drie winkels. Aan de voorzijde van deze winkeltjes zitten rolluiken. De huur van deze winkels geeft de eigen *jamat* inkomsten. Om het *jamat*-gebouw heen ligt grond, waar gras op groeit. Vanaf de straatkant gezien ligt er ongeveer aan de linkerzijde 8 meter, aan de rechterzijde 2 meter en aan de voorzijde 6 meter grond. Aan de achterzijde van het gebouw is een kleine doopvijver, hij is volgens Bablu te klein als visvijver. Aan de rand van het terrein, linksvoor de doopvijver, staat een toiletgebouw met een waterpomp. Er zijn plannen om nog twee van zulke stukken grond te kopen. Eén stuk zal dan als akker worden gebruikt en van één stuk zal een visvijver gemaakt worden. Het land, de vijver en de winkelhuur moeten volgens Bablu voldoende inkomsten genereren voor de lokale *jamat*. Aan de buitenzijde is geen kruisteken te zien. Tijdens de reis heeft Ronal Dilup, mijn vertaler mij gewezen op een aantal moskeeën, dat qua uiterlijk identiek zijn aan het *jamat*-gebouw. Bablu Biswas zelf draagt geen traditionele Bangladeshi kleding, één van de bezoekers, imam Lalit Mohan Das, draagt wel traditionele kleding. De aanwezige vrouwen dragen de traditionele sari. De kinderen die er rondlopen, zien er arm en onverzorgd uit, scheuren in de kleren, en vieze gezichten en handen. Het blijken achteraf kinderen van de pre-school te zijn.

1.2. Het leven van Bablu Biswas

Bablu Biswas is 25 jaar, getrouwd met Nadia Biswas en ze hebben samen een zoon Imon. Hij is imam van de Jogathanandakati Isa-e Jamat van Patkelghat.

*'Ik accepteerde Isa-Masih als mijn Redder in 1999. Daarvoor was ik een trouwe moslim die de plichten van een moslim onderhield. Ik bad vijf maal per dag en ik was voorzitter van de jongerenafdeling van de moskee. Het was voor mij als moslim erg moeilijk om zeker te weten of ik in de hemel zou komen. Ik wilde weten van de weg van redding en verlossing en las enkele traktaten. Van Mulahiem, een zakenman die mij aangesproken had, kreeg ik enkele van die traktaten. De zoektocht naar Vrede was begonnen.'*³⁶⁹

In die tijd werd er een islamitische preekcampagne gehouden, 40 tot 45 kilometer hier vandaan. Ik ging daar naartoe. Toen ik daar luisterde, vertelde de imam: 'Het woord van Allah, mag niet worden verkocht.' Ik stond op en vroeg hem verbaasd: 'Voor hoeveel geld bent u hier gekomen?' Hij vroeg: 'Waarom vraagt u dat?' In het openbaar antwoordde ik hem: 'U vertelt dat het woord van Allah niet voor geld verkocht mag worden, maar u vraagt veel geld om hier te spreken. Hoe kan dat?' Ze werden kwaad op mij en sloten mij in een kamer op. Ik vroeg of de lokale districtsleider kon komen. Hij kwam naar mij toe en ik vroeg hem of hij naar mij wilde luisteren. 'Als ik iets verkeerd heb gedaan, dan mag je mij daarvoor straffen.' De lokale leider luisterde en ik mocht mijn verhaal vertellen. Ik vertelde hem dat het toegestaan was om in het openbaar te spreken. 'Binnen de islam heeft de Tafsir een hogere rangorde dan de Hadith.' Ik citeerde uit de Tafsir. 'Maar de imam sprak een politieke boodschap uit vanuit de Hadith. Mijn bezwaar is dat deze imam is gekomen voor 5.000 Taka, waarvan hij er al 2.000 heeft gekregen. Hoe is dat mogelijk, als er staat dat het woord van Allah niet voor geld verkocht mag worden?' De lokale leider zei tegen de imam: 'Deze jongen spreekt de waarheid! Hoe heb je dat kunnen doen?' De lokale leider vroeg mij waar ik vandaan kwam. Ik sliep toen bij een oom en tante en daar zette hij

³⁶⁹ Opname: Sathkira-Bablu Biswas 1.wma

mij af.³⁷⁰ In de tijd na deze gebeurtenis, accepteerde ik Isa als Verlosser. Ik kwam er steeds meer achter dat imams niet oprecht waren. Ik las ondertussen al de traktaten. Ik leefde eerst in de duisternis, maar nu leef ik in het Licht! Ik wilde meer weten en begon de Kitabul Mugadesh te lezen. En ik stopte met het bezoeken van de moskee. In 1999 ben ik gedoopt. Daarnaast had ik christelijk onderwijs nodig en daarom ging ik naar pastor Mulahiem in Satkhira (van welk kerkverband hij is weet ik niet meer LM). Hij was een zakenman, afkomstig uit Dhaka. Maar hij evangeliseerde overal en leerde mij meer over Isa el Masih. Hij vroeg mij: 'Waarom heb je Isa-Masih aangenomen als Redder en Verlosser?' Ik vertelde hem: 'Ik wil naar de hemel.' Hij vroeg mij of ik voor geld of goederen Isaï was geworden. 'Nee, ik ben maar voor één doel isaï geworden, ik wil naar de hemel.' Hij accepteerde het en hij regelde dat ik gedoopt kon worden. Hij woonde in Satkhira en we hebben elkaar vaak ontmoet. Ik heb veel van hem geleerd, maar in 2000 verliet hij Satkhira en ging hij terug naar Dhaka. Daarna had ik geen contact meer met hem. Maar de andere kerken in Satkhira, Rooms Katholiek, COB, AOG accepteerde mij niet als christen, omdat ik een moslim achtergrond heb. 'Jij bent moslim en wij geloven jouw woorden niet.' De kerken zijn bang dat ze problemen krijgen met moslims als die erachter komen dat ex-moslims naar hun kerk komen. Omdat ik de enige in de familie was die in Isa geloofde, er geen kerk was waar ik bij aan kon sluiten en moslims mij niet langer accepteerden, voelde ik mij erg eenzaam en was ik bang. Ik las veel in de Kitabul Mugadesh en ik werd vertroost door het lezen van de brief aan Korinte.

In 2003 introduceerde Mulahiem mij bij Abdul A.M. Chowdhury van IJB. Ze kwamen samen naar Satkhira om mij te ontmoeten. Vier jaar heb ik geworsteld in de eenzaamheid en keek er geen mens naar mij om. Ik las de Kitabul Mugadesh en bad, God was bij mij, en verder was ik alleen, totdat ik A.M. Chowdhury ontmoette. Hij kwam bij mij thuis en sprak met mij. In de afgelopen jaren sprak ik wel met anderen over het evangelie, op straat, onder familie en vrienden. A.M. Chowdhury vroeg mij: 'Hoe preek jij? Hoe doe je dat? Heb je soms training gehad of heb je boeken?' Ik vertelde hem dat ik alleen de Kitabul Mugadesh gebruikte. En A.M. Chowdhury nodigde mij uit om voor IJB te gaan werken. Hij gaf mij het adres van IJB in Dhaka en ik heb toen een ITI training in Dhaka gevolgd. Ik kwam terug uit Dhaka en binnen een korte periode heb ik 65 personen voorbereid om gedoopt te worden. A.M. Chowdhury heeft hen toen gedoopt, en vanaf dat moment in 2003 is Jogathanandakati Isa-e Jamat gestart. In mijn eigen huis startte ik de jamat. Maar mijn grootvader en mijn vader accepteerden niet dat ik in ons (hun) huis een jamat ging starten. Mijn vader en grootvader zijn nog steeds moslim en zij wilden niet dat ik in hun huis een jamat zou hebben. Mijn moeder, mijn zus en mijn vrouw zijn ook isaï en gedoopt. Mijn moeder is sinds 1999 isaï. Ik las mijn traktaten en vertelde de Blijde Boodschap aan mijn moeder. Zij geloofde deze woorden en zij nam ook Isa aan als Redder. Toen ik de jamat startte, kreeg ik van IJB een salaris van 700 Taka per maand. Ik huurde een huis, onafhankelijk van mijn familie en startte daar mijn jamat. Ik moest per maand 300 Taka huur betalen, zodat ik per maand 400 Taka over had. Maar ik had een vast vertrouwen dat God in alles zou voorzien. Ik wilde een school beginnen en toen ben ik daar een school begonnen. De docent kostte 700 Taka salaris. Dus ik moest zelf 300 Taka bijleggen. Ik heb mij toen als dagloner verhuurd om geld te verdienen. Ik werkte op wegen, op het land, in de steenfabriek, overal waar ik maar geld kon verdienen. Daarnaast had ik boeken, pennen en schriften nodig, dus heb ik dat allemaal bij elkaar geschraapt. 's Morgens en 's middags op pad om te werken en 's avonds de straat op om te preken. De fieldcoördinator kwam langs en zag wat er gebeurde, de school, het straatwerk, het werk in de jamat. En hij vertelde mij: 'Bablu je heb iets opgestart en God zal het ook volbrengen, Hij zal uitkomst geven.' Hij ging terug naar Dhaka en heeft de situatie hier op het hoofdkantoor van IJB besproken. En mijn salaris van IJB werd verhoogd naar 2.000 Taka (€20,-) per maand, zodat ik mijn werk als dagloner kon stoppen. Ik had echter nog geen geld om mijn gezin te onderhouden. Al het geld wat ik kreeg, besteedde ik aan het werk van de jamat. Mijn ouders maakten zich zorgen en vroegen mij: 'Je verdient helemaal niets, hoe ga je straks onze familie onderhouden?' Ik vertelde hen: 'Ik werk voor Isa en Hij zal overal in voorzien.' Twee jaar lang heb ik het werk voor de school voortgezet. Maar na twee jaar vroeg ik aan A.M. Chowdhury: 'Is het niet mogelijk dat we een eigen gebouw krijgen?' Hij kwam langs en observeerde het werk en

³⁷⁰ Opname: Satkhira-Bablu Biswas 5.wma

hij waardeerde het en zei: 'Bablu, wees niet bezorgd, de Heere zal erin voorzien. Houd vol en blij bidden!' Ik had een plan om vier keer per dag te bidden voor een eigen gebouw. Zo begon ik samen met mijn moeder te bidden voor grond voor een eigen gebouw. Binnen 15 dagen kon ik deze grond kopen, op 200 meter afstand van mijn ouderlijk huis. A.M. Chowdhury vroeg: 'Kan je mij een plattegrond sturen?' Ik stuurde hem een plattegrond. De mensen uit deze omgeving wilden voorkomen dat hier een jamat zou komen, maar ik bleef bidden en uiteindelijk kocht IJB de grond voor 20.000 Taka. Sommige mensen wilden echter voorkomen dat het gebouw er zou komen. De

fieldcoördinator van IJB ging die avond weg en ik en mijn zwangere vrouw gingen naar bed. Het was warm en het raam stond open. Die nacht kwamen er een paar mannen, zij sneden een hoogspanningskabel af en probeerden deze door het raam tegen ons aan te duwen om ons te doden. Mijn vrouw lag onder het raam en de hoogspanningskabel raakte haar benen. Zij droeg een sari en de draad raakte haar sari. Daardoor kreeg zij een sterke stroomstoot. Zij schreeuwde het uit. Ik pakte haar vast en ook ik stond onder stroom. Ik begreep wat er aan de hand was. Ik kon

niets doen: ik was verlamd en verkramp. Ik was niet in staat om iets te doen. Ik bad: 'Heere als U wilt dat ik voor u werk, help mij, en als U wilt dat ik sterf, dan is het ook goed.' Maar de Heilige Geest gaf mij de kracht om op de grond te vallen. De sari van mijn vrouw had een grote brandplek bij haar benen. Ik viel op de grond en ik voelde de kracht terugkomen. Maar de mannen stonden nog steeds buiten. Ik sliep die avond in het huis van mijn zus en mijn moeder sliep buiten onder de veranda. Zij hoorde mijn vrouw huilen en roepen en zij klopte op de deur en schreeuwde: 'Doe open, doe open.' Ik ging naar buiten en de burens kwamen helpen. Ik ben naar het politiebureau gegaan en ik heb het elektriciteitsbedrijf ingelicht. De mannen die de draad kwamen repareren vertelden mij: 'Als iemand deze draad heeft aangeraakt, dan moet hij dood zijn.' Ik getuigde dat de Heere mij beschermd had. En die dag konden we het contract tekenen om dit kleine stuk land te kopen. De politie heeft de daders nooit gevonden. Ik vertelde dat mijn vrouw nog maar kort in verwachting was. Iedereen zei dat het kind door de hoge elektriciteit zou sterven, maar het kind is gewoon gezond geboren, een jongen: Imon. Door deze aanslag en uitredding is mijn vertrouwen in deze omgeving gegroeid. De Heere heeft mij gezonden om dit werk te doen en ik zal voor hem werken. Daarnaast heb ik nog een jamat in Tala een dorp iets verderop, gesticht, Kumira Isa-e Jamat. Deze zullen we woensdag bezoeken. Deze jamat is in 2008 opgericht. Mijn inkomen is gestegen. We hebben nu twee klassen voor de pre-school. Mijn vrouw is nu ook lerares op deze pre-school. Ook mijn moeder en de broer van mijn vrouw zijn isaï geworden.³⁷¹

1.3. Context van lokale jamat

Het beeld rond de *jamat* is typisch Bangladesh: vierkante rijstvelden, die omringd zijn door smalle looppaden, her en der wat groepen bomen met daaronder een paar huizen en schuren. De rijst oogst is binnen en op sommige plaatsen komt de nieuwe rijst, met een heldere groene kleur weer op. Op velden komt de eerste tarwe omhoog. Het is nu winter in Bangladesh. Hierdoor is het waterpeil laag en zijn de akkers droog. De *jamat* staat aan de doorgaande rijksweg van Khulna-stad naar Satkhira-stad. Zo'n tien kilometer voor Patkelghat doorkruist de weg een groot waterrijk gebied. De weg is daar in 2007 door de Cycloon Sidr grotendeels verwoest en we rijden nu nog zo'n twee kilometer over de destijds gerepareerde weg (puinresten en grond). Er is volgens de chauffeur geen geld om de weg af te maken. Net voor Patkelghat rijden we door Mirzapur bazar. Ook dit is typisch Bangladesh. Het is een dorpje op een kruising van twee of drie wegen. Er is een groot busstation waar de verschillende lokale bussen stoppen. Er is hier een markt (bazar) waar de boeren en de inwoners van Pathkelghat hun waren kopen en verkopen en hier zijn ook scholen. Tijdens het interview vertelt

³⁷¹ Opname: Satkhira-Bablu Biswas 1.wma

imam Bablu Biswas het volgende over Satkhira:

*'Satkhira is een gebied waar veel moslims wonen. Het is een gebied waar radicale moslims van de Bangladesh Jamat-e-Islami in de districtspolitiek zitten. Ons district ligt dicht tegen de grens met India en ze buiten hun aversie tegen hindoes uit. Toch wonen er hier ook nog hindoes. Aan de achterzijde van het gebouw (gezien vanaf de weg) wonen op ongeveer 800 meter afstand hindoes en moslims samen. Een stuk terug richting Khulna ligt Mirzapur bazar, met een busstation en een grote markt. Hier kopen en verkopen boeren uit de regio hun waren. De plaats Patkelghat waar wij wonen is hooggelegen, dus tijdens het regenseizoen hebben we geen problemen met hoogwater. Er wonen hier in hoofdzaak arme tot zeer arme Bengali. Het zijn vaak dagarbeiders, vracht-risksjarrijders en arme boeren. Dit beeld zien we terug onder de leden van onze jamat. De jamat is hier representatief als doorsnede van de bevolking. Satkhira is een arme regio: er is geen industrie en er zijn geen grote bedrijven. Een paar mensen in Satkhira zijn rijk. In deze regio wonen geen tribale stammen, de bevolking bestaat uitsluitend uit Bengali.'*³⁷²

Als ik vraag naar een verschil tussen een *jamat* en een kerk, dan is er volgens Bablu Biswas geen verschil te benoemen tussen zijn *jamat* en een kerk. Hij probeert ook een brug te slaan tussen traditionele kerken en zijn *jamat*. Na herhaaldelijk doorvragen geeft Bablu aan dat er alleen sprake is van culturele verschillen. Ze hebben een verschillend taalgebruik, een andere gebedshouding (ze bidden in de *jamat* met open handen) en wassen bijvoorbeeld hun voeten voor de dienst. Zingen is in deze *jamat* geen probleem, ja zelfs gewenst. Bablu's droom is, dat ieder dorp in Satkhira een eigen *jamat* heeft. Dit wil hij bereiken door met een muziekgroep de dorpen in Satkhira af te gaan. Hiervoor heeft hij onder andere de geschiedenis

van Adam tot Isa op melodie van traditionele volksmuziek (zgn. Baul-gan) gezet. Maar ze hebben nog geen muziekinstrumenten en microfoons. Ze zouden graag een harmonium, tobla, dul, bongo en andere traditionele muziekinstrumenten willen aanschaffen. Principiële bezwaren tegen het gebruik van muziekinstrumenten hebben ze niet. Op dit moment hebben ze alleen een trommel (tobla). Ze zingen net als in de traditionele kerken allerlei gezangen. *IJB* heeft hiervoor een speciale bundel samengesteld en uitgegeven. Daarbij zijn door *IJB* ook tien cd's opgenomen om de lokale *jamat* te helpen bij de samenzang tijdens hun bijeenkomsten.

Volgens Bablu is het grote verschil tussen de moskee en een *jamat*, dat in de moskee niet gezongen wordt, dat in de moskee uit de Koran gelezen wordt en dat moslims met hun ogen open bidden. In de *jamat* bidt men met gesloten ogen. Hierdoor kan men zich beter concentreren en zich beter in het gebed op God richten. Open ogen leidt volgens Bablu alleen maar af. De contacten met de moskeeën zijn slecht. De reactie vanuit de verschillende moskeeën is vijandig. Als hij op de markt komt, wordt hij nageroepen: 'O jij bent christen, jij staat buiten onze gemeenschap, jij hoort niet bij ons. Ga niet met hem om.' Hij is letterlijk uit de moskee gegooid, wordt niet geaccepteerd en men ziet hem als een afvallige.³⁷³

1.4. Cultuur en identiteit

De vrijdagse diensten vervullen volgens imam Bablu een centrale rol in de *jamat*. Naast deze bijeenkomsten worden er mogelijkheden voor geestelijke vorming aangeboden, waaronder catechese aan leden en geïnteresseerden. Ook is er een onderwijsprogramma voor kinderen en ouderen. Een *jamat*-lid die de highschool heeft afgerond, heeft een plattelandsdoktertraining gevolgd. Een aantal andere leden hebben

³⁷² Opname: *Satkhira-Bablu Biswas 2.wma*

³⁷³ Opname: *Satkhira-Bablu Biswas 3.wma*

een ITI training in Dhaka gevolgd en leiden een eigen huis-/celgroep. Als evangelisatiemiddel gebruiken ze een zelfontwikkelde schriftelijke Bijbelcursus. Geïnteresseerden komen op deze wijze met het evangelie in aanraking. Na het afronden van drie lessen krijgen ze een Nieuw Testament. Als de gehele cursus is afgelopen, wordt er tijdens een ceremonie een certificaat gegeven. Cursisten die afhaken of niet meer reageren, worden thuis bezocht. Op dit moment volgen 40 personen deze schriftelijke cursus.

De liturgie van de wekelijkse samenkomst op vrijdagmorgen bestaat uit de volgende onderdelen: Gebed, Belijdenis van het geloof, waarbij gebruik gemaakt wordt van het Apostolicum, belijdenis van zonden, samenzang, 1^e lezing uit de *Kitabul Mugadesh*, gebed, samenzang, 2^e lezing uit de *Kitabul Mugadesh*, vraag naar voorbede en aansluitend gebed, samenzang, Collecte, dankgebed voor collecte, samenzang en het bidden van het 'Onze Vader'. Op de vraag of en wanneer er een preek is, wordt mij verteld dat er aan de schriftlezing een uitleg verbonden is.

Buiten, achter het *jamat*-gebouw worden volwassenen in de doopvijver gedoopt. Er worden in deze *jamat* geen kinderen gedoopt. Er wordt uitsluitend op basis van een persoonlijk getuigenis gedoopt. 'Alleen degenen die Isa als Verlosser kunnen aanvaarden worden gedoopt.' De leeftijdsgrens ligt hierbij rond de 12 jaar, tot nu toe is het jongste lid gedoopt op 15-jarige leeftijd. Voordat leden gedoopt worden, krijgen ze onderwijs om zich voor te bereiden op de doop. Tijdens de doopplechtigheid is iedereen vrij om te komen kijken. Soms zijn er problemen of strubbelingen vanuit de familie of buurtbewoners. Zij zijn tijdens de doopplechtigheid welkom om te komen kijken. Het is tevens een mogelijkheid waarbij de buurtbewoners kunnen zien en horen wat er in de *jamat* plaatsvindt. Imam Bablu Biswas noemt het een mogelijkheid van getuigenis, en ook een moment van transparantie. Er wordt niets geheimzinnigs gedaan.

Het Heilig Avondmaal wordt in de *jamat* ook bediend. Er wordt een groot glas gebruikt tijdens de bediening van het avondmaal uit te drinken. Op deze wijze wordt er uiting gegeven aan de onderlinge gemeenschap.

Imam Bablu Biswas vertelt ons, dat hij als moslim getrouwd is. Maar na zijn bekering stelde A.M. Chowdhury voor dat het beter was om op christelijke wijze over te trouwen. In Barisal zijn Bablu en zijn vrouw overgetrouwd op een christelijke manier. Binnen de Jogathanandakati *IJB* is er nog nooit iemand getrouwd, omdat er eenvoudigweg geen jonge stellen zijn. De leden waren al getrouwd en zijn niet overgetrouwd. Wel zijn er een aantal ongetrouwde mannen in de *jamat*. Het is volgens Bablu, voor hen moeilijk om een vrouw te vinden. Vaak liggen deze mannen uit de familie omdat zij isaï geworden zijn. In Bangladesh speelt de familie een belangrijke rol in het arrangeren van het huwelijk. Nu neemt de *jamat*-leider deze rol op zich, om voor ongetrouwde isaï-mannen een vrouw te zoeken en een huwelijke te arrangeren. In de toekomst zullen huwelijken in deze *jamat* volgens christelijke regels worden gevierd.

Bablu vertelt ons dat om praktische overwegingen de *jamat* op vrijdag bij elkaar komt. De meest leden werken zes lange dagen. De vrijdag is de verplichte islamitische rustdag en deze dag gebruikt de *jamat* ook om samen te komen. Vanuit het oogpunt van evangelisatie is de vrijdag ook van belang. Vrijdag is de enige dag waarop belangstellenden de mogelijkheid hebben om de *jamat* te bezoeken. Er komen volgens Bablu ook daadwerkelijk geïnteresseerde buitenstaanders naar de *jamat*. Soms komen ze binnen en zitten ze tijdens de dienst in de gemeenschapsruimte, soms blijven ze buiten het gebouw om te kijken en te luisteren. De meeste geïnteresseerden worden aangetrokken door een bepaalde nieuwsgierigheid: Wat doet die gemeenschap die daar samenkomt rondom de Kitabul Mugadesh?

Bablu: 'Onze *jamat* bestaat uit 105 leden, 51 mannen en 54 vrouwen. De leeftijd van de leden is tussen de 15 en 50 jaar, de meeste leden zijn tussen de 30 en 50 jaar oud. We hebben één *jamat*-gebouw. Iedere week komen er rond de 30-40 mensen naar de bijeenkomst. Sommige leden wonen

*te ver van de jamat, sommige leden hebben ver weg in een steenfabriek als dagloner werk gevonden en kunnen de diensten niet bezoeken. De jamat wordt ondersteund vanuit Isa-e Jamat voor 3.500 Taka per maand. Daarnaast collecteren we iedere week om elkaar te ondersteunen.*³⁷⁴

Bablu Biswas is voor *IJB* regioleider in Satkhira. Vanuit deze *jamat* wordt bekeken hoe ze verder kunnen groeien. In de omliggende dorpen wordt er vanuit deze *jamat* geëvangeliëerd door een aantal vrijwilligers. De mensen met wie contact wordt gelegd, komen in aanmerking voor een ITI training door *IJB* in Dhaka. Door het werk van Bablu Biswas nog een *jamat* ontstaan in het dorpje Tala, de *IJB* in Kumira waar Lalit Mohan Das imam is.

Er zijn in beide *jamat* twee onderwijzers aan het werk en acht vrijwilligers die celgroepen leiden. Iedere *jamat* heeft een eigen raad van bestuur. Deze raad van bestuur bestaat uit een voorzitter (imam), penningmeester, secretaris en één of meer algemene leden. Daarnaast is er in Satkhira een derde imam: Al Helal. Hij is een *jamat* aan het opzetten in Satkhira-city. Alle drie de imams functioneren op hetzelfde niveau. Omdat vanuit het werk van Bablu Biswas de *jamat* ontstaan zijn, wordt hij toch wel gezien als een raadsman c.q. leider.

1.5. Wazed en Feroza Ali Mullick

Vóór mij komen een vader en zijn dochter zitten. Hij mag na Bablu als eerste spreken, omdat hij als eerste naar huis moet. Hij is huis-/celgroepleider en moet nog een lange afstand afleggen om naar huis te gaan. Zijn naam is Wazed Ali Mullick, hij is 43 jaar oud en vrijwilliger binnen de *jamat*. Hij woont in het dorpje Tirsi en heeft zijn dochter meegenomen, Feroza Ali Mallick, 17 jaar (ze zit in de 12^e klas van de highschool). Wazed is een man van weinig woorden. Hij vindt het zichtbaar moeilijk om zijn emoties onder woorden te brengen. Wazed, hij was eerst moslim, begint met zijn verhaal:

*'In 2005 raakte ik geïnteresseerd in de jamat en volgde ik enkele schriftelijke cursussen over het christelijk geloof. Uiteindelijk werd ik in 2006 samen met mijn vrouw gedoopt. Ik werd een volgeling van Isa, omdat ik van de boodschap ging houden. Ik werd er door aangetrokken. Het sprak mij aan. Toen ik Isa als Redder accepteerde, ontstonden er problemen. Mijn broers hadden er moeite mee, ze waren boos op mij. 'Waarom geloof jij in Isa?' vroegen ze. 'Waarom doe jij dit?' Maar toen ze zagen dat ik niet terugkwam van mijn beslissing, accepteerden mijn broers mijn keuze. Vanaf die tijd ben ik leider van een eigen kleine celgroep in Tirsi. In ben ook lid van de Jogathanandakati Isa-e Jamat, maar de afstand tussen deze jamat en mijn dorp is te groot. Een jamat is belangrijk omdat er gemeenschap is met elkaar. We aanbidden God hier samen. Het is erg belangrijk om samen te komen, om het Leven te ontvangen. Ik houd van Isa, en daarom kom ik hier. Ik accepteer de liefde van God en daar gaat het om.'*³⁷⁵

Wazeds celgroep bestaat uit vijf leden, die zijn gedoopt en daarnaast bezoeken ongeveer 25 personen deze celgroep. In totaal is er dus sprake van 30 personen. In de celgroep en in het dorp waar hij woont, preekt hij uit de Kitabul Mugadesh. Wazed is de enige in zijn dorp die isaï is. Hij heeft de ITI training gevolgd in Dhaka.

Het gesprek gaat verder met Wazeds dochter Feroza. Zij vertelt:

³⁷⁴ Opname: Satkhira-Bablu Biswas 4.wma

³⁷⁵ Opname: Satkhira-Nazzed & Feroza Ali Mullick.wma

*'Hij is de enige Redder. Isa-Masih is mijn Verlosser. Ik ben in 2007 gedoopt en was toen 15 jaar. Sommige goede vriendinnen weten dat ik een volgeling van Isa ben, ik heb ze meegenomen naar de jamat. Deze vriendinnen zijn bij mijn doop geweest. Sommige vriendinnen vonden het mooi en sommige niet. Ik ben niet bang om het met mijn vriendinnen te delen. God en Isa zullen mij helpen. Het is mijn opdracht en verantwoordelijkheid om te vertellen van Isa. Ik geloof in Isa, Hij is mijn Verlosser. Toen ik moslim was, wist ik dat er een hemel en een hel is, maar toen ik van Isa hoorde, dat Hij een persoonlijke Verlosser is, ben ik in Hem gaan geloven en ben ik door Hem gered.'*³⁷⁶

1.6. Al Helal

Daarna spreek ik met Al Helal, evangelist in Sathkira. Hij is 28 jaar oud, ongetrouwd en oorspronkelijk afkomstig uit het dorp Patighata. Hij woont nu in de stad Sathkira. Afgelopen week was hij in Dhaka waar hij een 'Young Live Seminar' volgde. Hij hoorde gisteren dat ik vandaag zou komen voor gesprekken, dus heeft hij direct de nachtbus genomen om mij te ontmoeten. Hij ziet er vermoeid uit, maar wil graag zijn levensverhaal met ons delen:

'Mijn vader is een imam van een moskee, die gebouwd is op onze grond. Voor zijn pensionering was hij basisschoolleraar. In 2001 was ik als student lid van en actief betrokken bij het werk van de islamitische fundamentalistische studentenbeweging 'Bangladesh Islamic Student Shibir'. Mijn broer is op dit moment nog steeds actief lid van deze studentenbeweging. In die tijd hoorde ik dat er een christen woonde in Binirpata, vlakbij Sathkira stad. Samen met een aantal vrienden wilde ik deze man ontmoeten. Wij wilden eens zien hoe een christen leefde en hoe hij nu echt was. Toen wij daar aankwamen, kwam deze christen naar buiten en omarmde en kuste mij. Hij gaf mij alle mogelijke eer. Ik was verbaasd: een christen die mij zo ontmoette! Ik had een heel vervormd en slecht beeld van christenen. Ik vroeg hem van alles over zijn godsdienst en hij beantwoordde netjes al mijn vragen. Ik was onder de indruk van zijn antwoorden. Hij gaf mij aan het einde van het gesprek sommige boekjes over Isa, Kitabul Mugadesh en het christendom. Ik ging naar huis en las deze boekjes tot diep in de nacht. Ik was onder de indruk, het raakte mij en ik heb er lang en veel over nagedacht. De boodschap was goed en duidelijk. De volgende dag ging ik naar hem terug. Ik had veel vragen over Isa, Kitabul Mugadesh en Heilige Koran. En op dezelfde manier gaf hij mij goede en heldere antwoorden. Na dat moment heb ik hem een aantal keren in zijn huis ontmoet en hebben we gesproken over het christelijk geloof. Uiteindelijk werden we goede vrienden.

Hij ging met mij om als een vriend. Hij legde het evangelie aan mij uit en liet mij uit de Kitabul Mugadesh en de Heilige Koran zien, dat Isa-Masih een heilige was. Hij liet mij echt zien wie Isa was. En ik maakte de afspraak met deze man dat ik meer en meer van Isa wilde weten. Zo er ontstond een hechte vriendschap en soms ging ik met hem mee als hij ging preken. Hij vertrouwde mij. Soms bleef ik bij hem thuis slapen en dan voerden we lange gesprekken over Isa-Masih. Hij vertelde mij alles, en ik ontdekte dat de naam van Isa 33 keer in de Koran staat. Uiteindelijk nam ik de beslissing om gedoopt te worden. Zo groeide mijn verlangen om meer te leren van Isa. Ik werd ervan overtuigd dat Isa de enige weg naar de hemel is. Hij is de enige weg de waarheid en het leven. En zelfs de Koran onderbouwt dit. Toen ik dat ging realiseren, dat dit de rechte weg is die mij leidt naar de hemel, nam ik de beslissing om mij te bekeren tot het christendom. Dus werd ik door deze man gedoopt. Maar al snel na mijn doop vertrok deze man, en stond ik als jonge isaï helemaal alleen. Ik was er ondersteboven van: ik had zo'n goede relatie met hem en nu ging hij weg. Toen ging ik op zoek naar een ander persoon of kerk voor gemeenschap en om meer te leren van Isa. Ik ontmoette een voorganger van de Assembly of God. En ik vertelde hem dat ik meer wilde weten over Isa. 'Ik hou van Hem en wil meer over Hem weten, kunt u alstublieft een training voor mij regelen?' Omdat ik een moslimachtergrond heb, twijfelde hij en was hij bang om mij aan

³⁷⁶ Opname: Sathkira-Nazzed & Feroza Ali Mullick.wma

te nemen. Iedere zondag moest ik naar de dienst komen. Zijn gemeente was tien kilometer van mijn huis. Ik ben zes maanden trouw iedere zondag naar de diensten gegaan. Toen vertelde hij mij dat hij zes maanden had waargenomen en dat hij mij opnam als lid. Hij stuurde mij naar een Bijbelschool in Dhaka, die door Koreanen werd geleid.

Ik volgde in Dhaka een tweejarige Bijbeltraining, die ik in één jaar afrondde. Na drie maanden gingen we iedere week met een groep twee dagen straattevangelisatie doen, als verplicht onderdeel van de training. Ik was de teamleider van één van de groepen. Op een dag ging ik er met twee collega's op uit. We spraken sommige mensen aan en we liepen verder om andere mensen te bereiken. Ondertussen zagen we twee jonge jongens aan de kant van de weg staan. We gingen op hen af en spraken met hen over Isa. We gaven hen een aantal traktaten over Isa. Toen we bij de jongens weg liepen, werden we door de jongens teruggedroepen. Zij hadden veel vragen en we gingen daar op in. Ondertussen kwamen er twee Hujurs (fanatieke islamitische leraren) aanlopen en zij observeerde wat wij aan het doen waren. De jongens vertelde over ons en lieten de traktaten aan hen zien. Nadat zij ons doel door hadden, werden ze boos op ons. Ze vertelden de jongens dat ze ons moesten vermoorden. Zij zeiden: 'Dit zijn christenen en als je hen vermoordt, dan ga je direct naar de hemel, want het zijn slechte mensen (kafar) en de heilige Koran beveelt dit.' Onmiddellijk namen zij ons mee naar een huis. Een van de jongens heette Kochi en hij was een crimineel. Hij was de zoon van een locale opstandeling. Maar voordat dit gebeurde, wisten we niet dat hij schuldig was aan moord. Hij werd door de lokale politie gezocht. Ze zaten vol drugs en hun ogen waren rood opgezwollen. Ze hadden twee pistolen. We waren met drie personen maar ik werd alleen meegenomen naar een afgeschermd zandbank in de rivier Turag in Dhaka. Het was bijna avond. Ze waren van plan om mij neer te schieten en in de rivier te gooien. Toen iemand de loop van een pistool tegen mijn voorhoofd hield, dacht ik: dit is het einde van mijn leven. En ik bad tot God: 'O Heere, ik kwam om U te verkondigen. Help mij alstublieft en bevrijd mij van deze slechte mannen.' Onmiddellijk werd ik bemoedigd dat niets met mij zou gebeuren. Ik had van de Kitabul Mugadesh geleerd dat ik altijd beleefd en bescheiden moest zijn. Ik staarde hun in de ogen en vroeg hen wat ik fout had gedaan en waarom ze mij wilde vermoorden. Ik vertelde hen over God en over Isa. Ze zagen mijn kalme, beleefde en blijde gezicht, veranderden van gedachten en namen het pistool van mijn voorhoofd. Toen probeerden ze het pistool in mijn broekzak te stoppen om mij zodoende te beschuldigen van wapenbezit. Zij zouden dan het politiebureau kunnen bellen om mij te beschuldigen van illegaal wapenbezit. Maar ik hield mijn broekzak gesloten en voorkwam dat ze het pistool in mijn broek konden stoppen. Toen kwam er een dikke man naar mij toe en wilde mij slaan. Ik staarde hem in de ogen en vertelde hem: 'Wanneer je gelukkig wordt als je mij vermoordt, dan moet je het maar doen.' De man veranderde van gedachten en stapte achteruit zonder mij te verwonden. Niemand heeft mij toen geraakt.

Ik werd meegenomen naar een andere plaats. Ik vroeg hen om één van ons te laten gaan, zodat zij het kantoor konden vertellen waar we waren. Ons verzoek werd ingewilligd en ze lieten één van ons vrij. Ze gaven hem een telefoonnummer van een mobiele telefoon mee, zodat het kantoor van de Bijbelschool hen kon bereiken. De criminelen namen ons mee naar een andere plaats waar we in gescheiden kamers werden opgesloten. Het was ondertussen al 20:00 uur en donker. Twee jongens zaten met wapens naast mij en de angst be kroop mij opnieuw. Ondertussen belde de directeur van de Bijbelschool het nummer wat de vrijgelaten jongen had meegenomen. De directeur vroeg de criminelen waar wij waren, wat er met ons aan de hand was, wat wij fout hadden gedaan, waar ik was, waarom ze ons gevangen hadden genomen en wat ze nu verder konden doen. De criminelen vertelden dat wij bij hen waren. De directeur werd verteld dat hij voor de University in Uttara (Dhaka) moest gaan staan en dat hij vandaar naar ons gebracht zou worden. 'Wanneer u niet komt, zullen we ze niet vrijlaten.' De directeur was moedig en met ons bewogen en hij kwam naar de universiteit volgens de instructie die hij had ontvangen. De criminelen namen hem mee naar de schuilplaats waar wij gevangen werden gehouden. De directeur had nog twee mannen meegenomen. Toen ik hen zag was ik enorm opgelucht en blij. Onze directeur sprak met hen en werd gewaarschuwd om niet de politie te bellen. Als hij dat wel zou doen, zou hij gedood worden. 'Nee, we zullen niet de politie bellen', beloofde de directeur. Ze hadden veel vragen aan de directeur en hij gaf hen Bijbelse antwoorden. Op het einde claimden ze geld. 'We hebben geen geld om te geven, omdat wij God verkondigen en andere mensen geven ons geld om dit werk te kunnen doen.'

Toen vertelden ze dat ze ons niet zouden vrijlaten. De directeur antwoordde hierop, dat als ik niet zou worden vrijgelaten, hij en zijn twee metgezellen hier zouden blijven. Het was ondertussen al 23:00. Opeens zagen we de verkeerspolitie (Rapid Action Battalion) langskomen. De politie voerde gewoon een routinecontrole uit. Toen de criminelen de politie zagen, dachten zij dat de politie was

ingelicht. Onze directeur herhaalde, dat dát niet gebeurd was. Maar ze werden bang nu de politie in de buurt was. Uiteindelijk lieten ze ons vrij en konden we terug naar de Bijbelschool. De volgende dag kwamen de criminelen naar de Bijbelschool. Nadat ze op de campus kwamen, stalen ze een mobiele telefoon van één van de studenten. Daarna gaf Mr. James, adviseur van de Bijbelschool, de criminelen te kennen dat als ze ons lastig bleven vallen, wij de politie zouden waarschuwen. Toen hij aangifte ging doen op het politiebureau, zag hij dat één van deze jongens door de politie gezocht werd. Zijn foto hing op het publicatiebord van de politie. Enkele dagen later werd één van hen gearresteerd en naar de gevangenis gestuurd.

Na mijn training kwam ik terug in het huis van mijn vader en startte ik met evangeliseren. Er ontstonden problemen met de AOG gemeente en daarnaast verzette mijn hele familie zich tegen mijn werk. Ik was erg bewogen met de mensen om mij heen, ik preekte over Isa, omdat ik Hem had aangenomen en ik wilde dat anderen daar in zouden delen. Ik getuigde hierover ook tegen mijn familie. Maar zij werden boos op mij. Toen ontmoette ik een pastor en ik vertelde hem dat ik graag onder moslims wilde werken. Ik hielp hem ondertussen dagelijks bij zijn werk in de kerk, thuis of waar het maar nodig was. Maar ik vertelde ook dat ik meer training nodig had om onder moslims te preken en meer kennis nodig had over Isa en de Kitabul Mugadesh. Dus stuurde hij mij naar het Christian Discipleship Centre (CDC) in Dhaka. Dit trainingscentrum is gespecialiseerd in moslimzending en verzorgt een vergelijkende studie islam en christendom.

Na het voltooien van deze cursus ging ik terug naar Sathkira. Op een dag ontmoette ik in Sathkira A.M. Chowdhury, leider van Isa-e Jamat. Ik vertelde hem dat ik graag het evangelie wilde verkondigen, omdat dit volgens Mattheüs 28:18-20 ('Gaat dan heen, onderwijst al de volken') onze opdracht is. Ik vertelde hem, dat ik mij niet los kon maken van deze opdracht. Ik vroeg hem: 'Please, help me to do this job.' A.M. Chowdhury stemde hiermee in en hij bemoedigde mij om in dit gebied te gaan werken. Toen begon ik opnieuw mijn familie en dorpsbewoners te benaderen met het evangelie. Maar zij kwamen in opstand en vertelden mij dat ik hun gebied moest verlaten. Zij verboden mij om daar nog langer te preken. Zij accepteerden mij niet en kwamen tegen mij op. Eén van mijn oudere broers zei mij het dorp onmiddellijk te verlaten. 'Jij bent een christen en je kunt hier niet blijven. Wij krijgen grote problemen om onze zonen en dochters uit te huwelijken, ga weg!' Hij vertelde verder dat de dorpsbewoners de familie diep zouden kwetsen en beledigen omdat ik, hun broer, een christen geworden was. De hele familie zou uit de gemeenschap verstoten worden. Mijn familie dwong mij om het dorp te verlaten.

Ik ben toen weggetrokken en naar Sathkira-stad gegaan. Ik huurde een klein huis vlakbij een moskee. In Bangladesh zijn er zoveel moskeeën, dat er op iedere hoek van de straat wel een moskee te vinden is. Na enkele dagen ging ik daar op straat spreken over Isa-Masih. De plaatselijke bevolking begreep dat ik aan het evangeliseren was en dat ik over Isa-Masih sprak. Op een dag kwam de secretaris van de moskee naar mij toe en vroeg mij naar mijn familieachtergrond en hoe ik isaï geworden was. Hij vroeg mij of ik mensen kwam bekeren tot het christendom. Ik antwoordde hem, dat ik niet van iemand een isaï kan maken. Alleen Allah kan van iemand een isaï maken. Ik verkondig Hem alleen. Volgens de Kitabul Mugadesh word ik gedwongen om over God te preken. 'He selected us, appointed us to preach the gospel' (Ef. 1:5). Toen vertelde de secretaris mij om deze plaats te verlaten. 'Je kunt hier niet langer blijven, als je hier blijft, zullen mensen je na de gebedsbijeenkomst in elkaar slaan.' Ik antwoordde dat ik niets verkeerd deed. Ik vertel alleen maar over God en Isa uit de heilige Schrift. Maar de secretaris gaf aan dat de mannen van de moskee niet zouden luisteren. 'Ze zullen je eerst slaan en daarna verwonden. Ze weten alleen maar dat je een isaï bent en dat je over Isa en het christendom preekt. Ik hoef je verder niets meer te vertellen over wat er dan zal gebeuren.'

Dus heb ik pastor Bablu gesproken en heb ik zo'n 500 meter verder opnieuw een huis gehuurd. Opnieuw ging ik daar onder jongeren evangeliseren en leatuur verspreiden. Na enkele dagen begrepen de mensen ook daar dat ik een isaï was en christendom preekte. Een jong stel kwam tot bekering en ik stuurde hen voor training naar het CDC in Dhaka. Veel mensen kwamen daar tegen mij in opstand en waarschuwden mij om de plaats te verlaten. Op een dag kwamen er drie Imams en vroegen waarom ik preekte. Zij werden kwaad en zeiden dat ik moest stopen met preken. Ze droegen me op deze plaats te verlaten, anders zou ik grote problemen krijgen. Ik vertelde hen dat ik constitutionele rechten heb om vrij te spreken, dus ik doe niets verkeerd. Vlak daarna ging ik voor vijftien dagen naar Dhaka om een ITI training te volgen. Ik had nog drie trainingdagen te gaan, toen ik werd ingelicht dat mijn huis in Sathkira was opengebroken. De deuren waren opengebroken en mijn bezittingen waren gestolen of vernield. Onmiddellijk informeerde ik onze leider A.M. Chowdhury en Imam Bablu Biswas. Bablu ging direct naar Sathkira en zag dat alle waardevolle zaken uit mijn huis waren gestolen. Ik vroeg Mr. A.M. Chowdhury: 'Wat moet ik nu

doen?' Hij adviseerde mij om de lokale bestuurders op de hoogte te brengen. Mentaal was ik geschokt en ik moest opnieuw verhuizen. Ik bad tot Isa: 'Heere, help mij, Heer ik vertrouw op U. Ik ken U. Help mij om Uw opdracht te vervullen.' Ik las in de Kitabul Mugadesh, dat vervolging zal komen voor degenen die het Woord verkondigen en dat tegenslagen erbij horen. Ik ontving weer kracht toen ik deze verzen las. Als ik denk aan het lijden van Isa, dan betekent mijn lijden niets. Ik herinnerde mij Mattheüs 10:16: 'Zie, Ik zend u als schapen onder wolven; wees dan voorzichtig als slangen en oprecht als duiven.'

Ik moest mijzelf bescheiden opstellen en alles eenvoudig opnemen. Ik moet een leven leiden zoals de Kitabul Mugadesh het leert. Ik vroeg aan een vriend om voor mij een andere kamer in Satkhira te regelen. Hij hielp mij aan een kamer op een kleine afstand van Satkhira. Ik ging naar mijn oude kamer. Er stond alleen nog maar een bed en een kledingstandaard zonder kleren. Mijn ventilator, mijn kleren, ja álles was gestolen. Zo nam ik mijn bed en kledingstandaard mee en ging in de nieuwe kamer wonen. Opnieuw begon ik te evangeliseren onder jongeren. Op dit moment zijn vijf jongeren zeer geïnteresseerd en zijn ze voorbereid om gedoopt te worden. Mijn moeder is op dit moment erg ziek. En ik ben bij haar langs gegaan om haar nog één keer te bezoeken. Ze heeft twee grote operaties ondergaan. Op het moment dat ik mijn moeder bezocht, heb ik met haar over Isa-Masih gesproken. Haar interesse groeide, maar toen ik het huis verliet, namen mijn schoonzussen en burens de woorden uit mijn moeders hart. Mijn broers waarschuwden mij om niet meer langs te komen, anders zal ik ontferd worden. Ik zal dan niets krijgen en verlies mijn erfenis omdat ik isaï ben geworden. Mijn vader leeft nog, maar hij is op de hand van mijn broers. Hij kan niets zeggen zonder mijn broers te raadplegen. Mijn vader wil niet meer met mij praten. Ik vroeg hen: 'Ik heb toch niets verkeerd gedaan in mijn leven? De enige reden is dat ik isaï geworden ben.' Ze luisteren niet naar mij. Ik vertelde hen dat ik op de juiste Weg wandel, en dat ik in Isa-Masih geloof.

Zo is het in mijn leven verlopen. Maar ik ga door met mijn werk voor Isa-Masih en ik heb een droom om mensen tot Isa-Masih te brengen. Ik voel me niet eenzaam. Ik voel me heerlijk, omdat ik een volgeling van Isa-Masih ben. Hij is altijd bij mij. Dat is mijn vreugde en blijdschap. Na al deze gebeurtenis ben ik gesterkt in mijn geloof en ik weet dat Isa mij zal helpen en beveiligen voor alle gevaar. Ik werk voor Allah en Hij zal mij beveiligen en bewaren. Hij is mijn Redder. Wij hebben het geloof en dat geloof maakt ons sterk en laat ons de juiste weg in ons leven zien om deze weg samen met Isa te gaan.'³⁷⁷

1.7. Bablu Biswa's woonomgeving

Vanuit de *jamat* gaan we op weg naar het huis van Bablu Biswas. Daar krijgen we een lunch aangeboden. We steken de drukke weg schuin over en lopen over een smalle zandweg door de rijstvelden. Na zo'n 800 meter komen we bij de eerste huizen aan. Hier wonen allerlei ooms, neven en verdere burens. Buiten zijn vrouwen aan het werk om gewatteerde dunne matrassen te maken. Aan het einde van de zandweg gaan we rechtsaf en na 50 meter stoppen we voor een klein afgeschermd terrein. Hier woont Bablu met zijn gezin, zijn zus die in verwachting is en zijn vader en moeder. Zijn vader is aan het werk op het land. Op het terrein staan drie gebouwen: links een schuur c.q. stal, rechts een dierenverblijf en de overdekte kookplaats, en in het midden de woning.

Van voren is de woning overdekt met een luifel. Onder de luifel staan tafels voor ons

³⁷⁷ Opname: Satkhira-Ali Helal.wma

gedekt. We krijgen een typisch Bengaalse maaltijd aangeboden: witte rijst, kip, groente, en duhl (een dunne linzensaus met scherpe kerrie smaak). Ze hebben deze keer voor ons de sterkte aangepast.

Van onder de luifel vandaan kijken we op de landerijen. In de verte zien we bomen met kleine huizen. De huizen hier staan redelijk dicht bij elkaar. We schatten dat het zo'n 20 huizen zijn. Het is duidelijk dat de bewoners niet rijk zijn, maar ook niet uitzonderlijk arm. De huizen zijn opgetrokken uit steen en de bijgebouwen zijn van hout. Ook het huis van de familie Biswas is van steen en is voorzien van dakpannen. Links staan een koe en een geit, er lopen wat kippen rond en we zien een poes rondsluipen.

1.8. Bezoek aan de celgroep van Ilias Hussien

Na de lunch bezoeken we één van de celgroepen van *IJB* in Jogathanandakati. We lopen eerst terug naar de *jamat* en rijden met de auto naar de celgroep van Ilias Hussien. Het is een tocht van zo'n 40 minuten rijden. We rijden eerst over de brede, geasfalteerde weg. Na ongeveer 15 minuten slaan we rechtsaf en gaan we verder over een smal weggetje. We rijden langs rijstvelden, bossen, groepjes huizen, visvijvers en over smalle dijkjes. Passeren is op deze smalle dijkjes onmogelijk.

Ilias is een eind met ons mee gereden. We kunnen alvast met elkaar kennismaken. Hij is 17 jaar en zit in grade 10 van de High School. Hij is twee jaar geleden tot geloof gekomen. Afgelopen jaar, september 2009, heeft hij een ITI training in Dhaka gevolgd. Nu leidt hij een eigen huisgroep in zijn dorp Noe Kirty. De afstand tot *IJB* in Jogathanandakati van Bablu is te groot, om daar iedere week naar toe te gaan. We komen aan bij het dorpje waar Ilias Hussien woont. Buiten staan kinderen ons al op te wachten, ze zijn van onze komst op de hoogte. Uit alle huizen uit de omgeving komen mensen aanlopen. Het is zeldzaam dat in zulke afgelegen plaatsen westerlingen komen. We worden meegenomen naar een soort binnenplaats waar een aantal huizen omheen staan. De muren van de huizen bestaan in hoofdzaak uit riet met aarde. Sommige huizen hebben een stenen muur. De daken zijn voorzien van dakpannen of golfplaten. In het huis waar we naartoe gaan, woont Ilias met zijn vader, moeder en zus. We worden uitgebreid begroet door een oud-verzetsstrijder. Hij blijft voor ons staan en salueert verschillende keren. Bablu vertelt ons later dat deze oud-verzetsstrijder in 1971 gevochten heeft tegen de Pakistaanse soldaten. Hij is door de traumatische ervaringen psychisch beschadigd. Mijn tolk vertelt daarbij dat er heel veel oud-verzetsstrijders getraumatiseerd zijn en ernstige psychische klachten hebben overgehouden aan deze oorlog. De 'gekke verzetstrijder' is een typisch fenomeen in allerlei verhalen die in Bangladesh verteld worden. Maar de verzetsstrijders worden door de Bangladeshis gerespecteerd. Voor het huis waar Ilias woont, is onder het afdak op de grond voor ons een mat neergelegd. Samen met mijn vertaler nemen we hierop plaats. De buurtbewoners verdringen zich om ons heen. Ilias staat tussen de mensen in en vertelt iets uit zijn leven. Wij zijn in eerste instantie afwachtend of hij wel in het openbaar durft te getuigen, maar hij spreekt openlijk over zijn bekering.

'In ben sinds twee jaar een volgeling van Isa. Ons gezin bestaat uit: vader, moeder, een jongere zus en ikzelf. Ik ben in 2008 samen met mijn zus tot geloof in Isa gekomen. Mijn moeder aan het begin van dit jaar (2009). In 2007 ontmoette ik Bablu Biswas en kreeg een foldertje van hem. Ik raakte

met hem in gesprek en ik wilde meer weten van Isa. Ik accepteerde hem als Verlosser en Redder. Hij is echt de enige Weg naar de hemel. Ik vertelde mijn zusje, ze is twee jaar jonger dan ik, ook over het evangelie. Ik liet haar de foldertjes lezen en zij nam Isa ook aan als Redder. Ik wilde het evangelie ook delen met mijn ouders. Ik vertelde mijn vader en moeder ook van Isa. En begin dit jaar nam mijn moeder Hem ook aan als Verlosser en ook mijn vader heeft twee maanden geleden Isa aangenomen. Mijn ouders lieten mij vrij, ze belemmerden mij niet. Ik heb hen ook het evangelie verteld. Uiteindelijk zijn mijn ouders en mijn zus ook een volgeling van Isa geworden. De burens vonden het eerst niet goed dat we in Isa gingen geloven. Ze verzetten zich tegen ons door ons te belemmeren de vis- en wasvijver en de waterpomp te gebruiken. Het treiteren is opgehouden. Op dit moment zijn een aantal burens ook tot geloof in Isa gekomen. Maar anderen accepteren het nog steeds niet. Een heftige reactie van de moskee bleef uit, ze vertelden mij alleen dat ik er mee op moest houden en terug moest komen. Zij zouden mij dan wel verder helpen, omdat zij denken de waarheid te hebben. Ik vertelde hen: 'Ik kom niet terug naar de islam, ik ben gered omdat ik Isa accepteer als mijn Verlosser. Ik ben gered. Ik kom niet terug naar de moskee.'

Afgelopen september 2009 heb ik een ITI training gevolgd en nu heb ik een eigen huisgroep. De leden van de huisgroep zijn afkomstig hier uit de buurt. Tijdens deze huisgroep vertel ik over het evangelie: Isa is de enige Redder en we moeten Hem aannemen om gered te worden. Vijf leden van de celgroep zijn ondertussen gedoopt en 14 mensen zijn voorbereid om gedoopt te worden. Wekelijks komen we met zo'n 9 personen bij elkaar tijdens de huisdienst, mijn vader, moeder, zus, een oom met zijn vrouw en drie dochters. Mijn oom werkt in Dhaka, zodat we vaak met 8 personen zijn. We zitten samen bij elkaar om God te aanbidden. We bidden iedere morgen en avond, we zingen, we lezen uit de Kitabul Mugadesh, ik leg de tekst uit, we bidden voor de familie en zieken en er zijn soms gebedsverzoeken. Ik bereid mij voor door eerst te bidden, ik vraag om een zegen, en daarna probeer ik met alle bescheidenheid Isa te verkondigen. Het is mijn droom om het evangelie aan iedereen te vertellen, opdat ze Isa als Redder en Verlosser aannemen.³⁷⁸

Zijn moeder, Nurnaher Begum (35 jaar) staat naast Ilias. 'Ik geloof dat Isa de enige en goede Weg is naar de hemel. En daarom hoor ik bij Isa-e Jamat.' Ilias' zus Shanas Khatun is 13 jaar en heeft in 2007, net na Ilias, Isa als Verlosser aangenomen. Zij volgde een schriftelijke Bijbelcursus. Haar broer hielp haar bij deze cursus en hij legde het evangelie aan haar uit. Hun vader Sharazul Islam (40 jaar) was aan het werk en niet aanwezig tijdens het interview. Bablu Biswas vertelt aan ons hoe hij Ilias heeft ontmoet.

'Op een dag was ik aan het preken, en deelde ik allerlei traktaten uit. Ilias nam er een paar mee en op deze boekjes stond mijn adres. Hij wilde er meer van weten en nam met mij contact op. Hij begon de jamat te bezoeken, dit raakte hem en hij nam Isa als Verlosser aan. Ilias geeft thuis ook volwassenenonderwijs, en als men kan lezen dan krijgt men een Bijbel. Ik verzorg de pastorale zorg voor deze huisgroep. Ilias is tot nu toe alleen bezig als vrijwilliger. Als hij zijn High School af heeft, wordt hij naar Dhaka gestuurd om een verdere training te krijgen. Hij zal voor zijn normale studie naar College gaan en daarnaast een verdere ITI training krijgen. Ilias heeft goed contact met mij: als er zorgen of problemen zijn, neemt hij contact met mij op.'³⁷⁹

Het was een enerverend bezoek. Om ons heen stonden de buurtbewoners te dringen om ons te bekijken en het gesprek te volgen. Aan het einde van het gesprek krijgen we als gast een kokosnoot aangeboden. Hierna vertrekken we onder toeziend oog van de gehele buurt. We rijden met de auto een stuk verder. Bablu en Ilias gaan met ons mee. We moeten vanaf het huis van Ilias een aardig stukje rijden. Opnieuw rijden we tussen de akkers door waarop rijst, tarwe en groenten groeien. Kinderen die ons zien komen,

³⁷⁸ Opname: Satkhira-Ilias Hussen family.wma

³⁷⁹ Opname: Satkhira-Ilias Hussen family.wma

rennen stukken achter ons aan.

Uiteindelijk komen we in het dorpje Kumira aan. We zijn in een meer bebost gebied. Onder de bomen staan allerlei kleine huizen. De buurt ziet er wat armoediger uit als bij Ilias. Niet zoveel stenen huizen, en dakpannen zien we ook niet. Om ons heen krioelt het van de kinderen.

1.9. Nomeroudome en Rashada Sadoualm

Ons laatste bezoek voor deze dag is het echtpaar Nomeroudome en Rashada Sadoualm. Ze hebben één zoon. Nomeroudome is 39 jaar oud en Rashada Sadoualm 30 jaar. Nomeroudome is dagloner. Ze wonen in het dorp Kumira. We bezoeken het echtpaar in hun huis. Ze zijn lid van *IJB* in Kumira in het dorp Tala, de *jamat* die we woensdag 7 december gaan bezoeken. We komen aan bij een heel klein huisje (zo'n 5x4 meter). Het is opgetrokken uit klei en bamboe en heeft een golfplaten dak. Om het huis heen is geen grond. Voor en links van het huis loopt een pad en aan de andere twee zijden van het huis staan schuurtjes van de buren. Onder de luifel zit Nomeroudome en voor de opening staat Rashada. Naast haar staat hun zoontje. In de opening van de luifel wordt snel een mat neergelegd waar wij op moeten plaatsnemen. Ook hier is het dringen, want het pad staat prop vol met mensen. De buurt is geïnteresseerd waarom deze blanke westerlingen bij deze zeer arme Bangladeshis op visite komen. Na mijn vraag begint Rashada te vertellen:

*'Ik wilde naar de hemel en ik kreeg te horen dat dit de enige weg naar de hemel is. Wij ontmoetten Bablu toen hij in de dorpen aan het preken was. We waren geboeid door zijn boodschap en wilden er meer van weten. Hij nam contact met ons op en wij bezochten de jamat. Dit gebeurde in 2007. We zijn toen ook gedoopt. Hiervoor zijn we destijds naar Dhaka gegaan, waar A.M. Chowdhury ons heeft gedoopt.'*³⁸⁰

We draaien ons om en Nomeroudome gaat verder met zijn verhaal:

*'Het belangrijkste is, dat we naar de hemel willen. En we hoorden dat Isa de enige Weg naar de hemel is. We weten het nu, en daarom geloven we in Hem. De vraag om naar de hemel te gaan, is voor ons als moslims heel belangrijk. Met deze vraag liepen we al veel langer rond. Ik wil niet naar de hel gaan, maar naar de hemel. Toen kregen we een aantal boekjes van Bablu, maar ik kan niet lezen. Ik liet deze boekjes door mijn zoon voorlezen. En ik geloofde deze boodschap. Dit is de Waarheid en ik accepteerde Isa-Masih. Wij worden vervolgd door de buren. We hebben het ontzettend arm. Wil je alsjeblieft voor ons bidden? De buren vervolgen ons, ze accepteren het niet dat wij in Isa geloven. Maar het is toch mogelijk om soms met de buren over Isa te spreken. Onze familie reageerde afwijzend tegenover de boodschap van Isa. De zus van Rashada leeft met ons samen in ons huisje. En de ouders van Rashada hebben geen problemen met onze bekering. De jamat is erg belangrijk voor ons, we ontvangen daar geestelijk voedsel. En dat is voor ons belangrijk.'*³⁸¹

³⁸⁰ Opname: Sathkira-Nomeroudome Sadoualm.wma

³⁸¹ Opname: Sathkira-Nomeroudome Sadoualm.wma

De mensen verdringen zich om ons heen. De kinderen willen ons aanraken en ze duwen net zo lang tot ze vlak bij ons zijn. Enkele mannen treden op, zodat wij wat meer lucht krijgen in de kleine ruimte. Na het indrukwekkende interview gaan we met de auto terug naar de Patkelghat, naar de *jamat* van Imam Bablu Biswas.

1.10. Eindgesprek maandag 7 december 2009

Aan het eind van de eerste dag bespreken we met Bablu Biswas de dag. We drinken samen een kopje thee en nemen de dag door. Bablu is nieuwsgierig of ik tevreden ben. Ik geef aan dat tijdens de interviews blijkt dat de mensen het moeilijk vinden om hun beleving onder woorden te brengen. Bablu geeft aan dat sommigen dat ook niet of moeilijk kunnen. Ze zijn ongeschoold en relatief kort isaï. Daarnaast geeft hij aan dat hij de mensen alleen verteld heeft dat ik met hen kom spreken over de *jamat* en meer niet. Hij heeft de geïnterviewden niet voorbereid om 'gewenste' antwoorden te geven. Op deze wijze krijg ik een zo getrouw mogelijk beeld van de *jamat*. Ik benadruk voor de tweede dag, dat ik niet wil dat hij de interviews met de isaï voorbereidt. Tijdens de interviews merkte ik, dat de isaï moeite hadden om hun emoties te vertellen. Ze wilden zo graag, maar ze konden de woorden niet vinden om dit te doen. Bablu beaamt dit:

*'Je ziet dat ze hun geloof kunnen verwoorden. Ze kunnen de woorden niet vinden om hun geloof uit te drukken, dat merk ik ook. Maar je ziet wel dat ze deze gevoelens hebben. In de zomer hebben ze vaak geen tijd om zich te wassen. Ze komen dan zo van het land, vuil en ongewassen. Maar aan het einde gaan ze blij en opgewekt naar huis. En als ik preek dan stromen de tranen over hun wangen. En ik vraag dan: 'Waarom huilen jullie?' En dan kunnen ze niet de woorden vinden om dat uit te drukken. Ook niet tegen mij. Je zag dat ook bij Rashada Sadoualm. Zij wilde het zo graag vertellen, maar ze kon gewoon niet onder woorden brengen.'*³⁸²

Bablu is heel erg blij dat wij zijn *jamat* hebben bezocht. Na zeven jaar werk is er nu een gemeente ontstaan. En nu was ik de eerste westerling die zijn *jamat* heeft bezocht. Bablu straalde van geluk.

*'Ik heb zo vaak tegen mezelf gezegd: 'Ik heb nog nooit een vreemdeling ontmoet in een jamat, hier niet en ook niet in Dhaka.' Ik ben zo blij dat er vandaag iemand onze jamat heeft bezocht. Als indertijd die aanslag gelukt was, dan was deze dag er niet geweest!'*³⁸³

³⁸² Opname: *Satkhira-Bablu Biswas 6.wma*

³⁸³ Opname: *Satkhira-Bablu Biswas 6.wma*

2. Bezoekverslag Kumira Isa-e Jamat, Sathkira

Op woensdag 9 december 2009 heb ik in het district Sathkira, in het dorp Tala, de Kumira *jamat* bezocht. Ook deze *jamat* is door het werk van Bablu Biswas ontstaan. We zijn eerst langs Jogathanandakati IJB gereden en hebben daar Bablu Biswas opgehaald. Daarna reden we in ongeveer 20 minuten naar Tala waar de andere *jamat* is. De auto werd aan de kant van de weg geparkeerd en over een zand/kleipad liepen we naar de *jamat*. Tijdens dit bezoek ging dezelfde vertaler en chauffeur mee als van eergisteren. Ook deze dag hebben zij mij geholpen.

Over het zandweggetje en tussen de bomen door komen we aan bij een huis. We worden op de binnenplaats hartelijk ontvangen. Om de binnenplaats heen staan een aantal gebouwen. Het blijken achteraf twee huizen, het *jamat*-gebouw en wat schuurtjes te zijn. De huizen zijn eenvoudig opgetrokken uit bamboe met rieten of houten wanden en golfplaten als dak. In de *jamat* staan voor ons stoelen en een tafel klaar waar we met de leden van de *jamat* gesprekken kunnen voeren. In het gebouw zit een grote delegatie van de gemeente ons op te wachten. We maken eerst kennis met de twee onderwijzeressen. Zij geven ons een hand en verlaten al snel de bijeenkomst. Zij zijn geen lid van de *jamat*, ze zijn moslim. Het zijn twee jonge vrouwen die in de hoogste klas van de High School zitten en 's avonds les geven aan kinderen en volwassenen. De *jamat* heeft 48 leden, waarvan 28 gedoopt. Er zijn drie huisgroepen en een plattelandsdokter. En er is land gekocht om een eigen gebouw te bouwen.

2.1. Het gebouw

Dit gebouw ziet er kwalitatief slechter uit als de Jogathanandakati *jamat*. Tijdens de interviews komen we er achter dat dit gebouw een tijdelijk gebouw is. Het bestaat uit bamboepalen waarop houten balken rusten. Op deze balken ligt een stalen dak. De wanden bestaan uit rieten matten. De afmetingen schat ik op 3 meter breed en 7 meter lang. Aan de zijkant is er een ingang. Aan de achterzijde hangt aan een bamboepaal een schoolbord en in de hoek liggen op een plank, die aan het dak hangt, liedbundels en Bijbels. De grond van het gebouw is ongeveer 30 cm hoger dan de omliggende grond, zodat er een opstapje is als je de *jamat* binnengaat. Als het regenseizoen is, blijft de grond in de *jamat* hierdoor droog. Op de grond liggen rieten matten waar de isaï op kunnen zitten. Het gebouw staat op de grond van één van de leden van de *jamat*. Hij heeft de weinige grond die hij heeft, beschikbaar gesteld voor een *jamat*-gebouw. De ruimte om het gebouw is beperkt. Om het gebouw staan twee huizen waarin de familie woont. Er is een schuur met daarin een hurktoilet. In de open ruimte tussen de schuur en een huis is de kookruimte. Achter het huis is een visvijver, die ook gebruikt wordt om te wassen. Rechts achter de *jamat* liggen rijstvelden, met in de verte (50 meter) weer huizen. Aan de voorzijde en linkerzijde is het terrein van de *jamat* omringd door burens. We zijn in een bevolkt gebied.

2.2. Lalit Mohan Das

Allereerst spreken we met Lalit Mohan Das. Hij is 62 jaar oud. Hij is de imam van deze jamat:

'Voordat ik een volgeling van Isa werd, was ik hindoe. Ik was secretaris van de Pujab gemeenschap. Ik was een actief betrokkene binnen de hindoe gemeenschap. Maar in 2006 kwam ik tot de kennis dat Isa de Verlosser is. Zo nam ik contact op met Bablu (hij is de zoon van mijn broer) en hij gaf mij folders en boekjes. En zo kwam ik te weten dat Isa-Masih de enige Verlosser is. Sinds die tijd lees ik de Bijbel. En door het lezen van de Kitabul Mugadesh, ben ik er van overtuigd dat Hij de enige Redder is van de wereld. Bablu richtte hier een nieuwe jamat op en ik hielp hem direct met dit werk. Op een dag vertelde Bablu mij over de doop. Ik sloeg de Kitabul Mugadesh open en ik las over Johannes de Doper. Ik realiseerde mij dat ook ik gedoopt moest worden. Ik heb mijzelf toen niet laten dopen. Dat was te hoog, te moeilijk. De situatie om mij te laten dopen was complex, ik verwachtte veel verzet vanuit de omgeving. Ik ging toch door met het werk binnen de jamat. In 2008 werd ik naar Dhaka geroepen en in Dhaka ben ik door A.M. Chowdhury gedoopt. Nadat ik gedoopt was, kwam ik thuis en mijn ongetrouwde zoon (28) en mijn vrouw (52) kwamen in opstand. Zij sloegen mij en ik werd uit huis gestuurd. Ik kon niet meer thuis wonen. Ik moest vluchten voor mijn vrouw en mijn zoon. Zij accepteerden niet dat ik een volgeling van Isa was geworden. Uiteindelijk ging ik hier, in het gebouw van de jamat, wonen. Daar kon ik slapen en wonen. Maar toch bleef ik de eigenaar van mijn huis en grond. Om de relatie niet verder te verstoren nam ik de vervolging op me en legde ik mij neer bij de situatie. Ik wilde de minste zijn en leed en spot dragen. Vanaf die tijd bad ik voor mijn vrouw en zoon. Maar ze werden geen isaï. In september 2009 was ik in Dhaka voor een ITI cursus.

Op een dag zat ik samen met A.M. Chowdhury te bidden voor mijn vrouw en zoon. En daarna werd ik innerlijk gedrongen om mijn zoon te bellen. Ik belde hem op: 'Je moet naar Kushtia komen en jezelf en je moeder laten dopen. Je moet Isa aannemen.' Mijn vrouw en zoon kwamen samen en lieten zich in Kushtia door Bablu dopen. Afgelopen jaar maakte ik mijn cursus aan ITI af en sinds 2006 ben ik leider van deze jamat.

Sinds het begin hebben we een pre-school en bieden we onderwijs voor volwassenen. Er is een vrouwencomité. Door de vrouwen wordt geld en voedsel verzameld en ze delen dit vervolgens uit. Deze vrouwen zijn analfabeet, komen voor onderwijs en twee van deze vrouwen kunnen nu de Kitabul Mugadesh lezen. In totaal volgen vijf mannen en drie vrouwen het volwassenenonderwijs en ze kunnen nu de Kitabul Mugadesh lezen. Op de pre-school voor de kinderen zitten in totaal 40 kinderen.

Mijn familie (twee broers zijn gestorven) is niet boos of opstandig. Ook de burens en de e gemeenschap verzetten zich niet en hebben geen problemen met mijn persoonlijke geloofskeuze. Toen ik echter een jamat startte, ontstonden er problemen. De burens gaven aan dat ik hiermee moest stoppen. Ze hadden door dat ik onder moslims werkte. Ze zeiden: 'Je hebt een hindoe achtergrond, stop ermee en bekeer geen moslims! Tijdens de laatste verkiezingen verspreidde ik pamfletten van de politieke Awami League. Mensen die me eerst lastig vielen bij mijn werk zijn toen gestopt met hun verzet. Er zijn nu dus geen problemen meer met de omgeving. De mensen in de omgeving zijn heel erg arm. Er zijn heel veel problemen in deze jamat door de armoede. Vanuit de omgeving worden we niet geholpen. Als de gemeenschap ons niet accepteert, dan krijgen we van deze gemeenschap geen werk meer aangeboden. Mijn jamat-leden zijn ook hier aanwezig.'³⁸⁴

³⁸⁴ Opname: Satkhira-Iman Lolit Mohan Das.wma

2.3. Context van lokale jamat

De *jamat* staat in het midden van het dorp. De huizen rondom de *jamat* staan onder hoge bomen. Halverwege de interviews moeten we even stoppen, omdat er ongeveer 150 meter verder op een hindoeïstisch echtpaar gaat trouwen. Trommels en gezang maken een verder gesprek onmogelijk. In deze streek wonen alleen Bangladeshis. Tala heeft zo'n 10.000 inwoners. De bewoners van Tala zijn hindoe of moslims. Beide bevolkingsgroepen leven in redelijke harmonie samen. De huizen zijn grotendeels van bamboestokken, rietenwanden en metalen daken. Her en der staan er stenen huizen met daken van dakpannen. Tussen de huizen door liggen verspreid visvijvers. Deze worden door de omwonenden gebruikt om vis te kweken en zichzelf te wassen. Op de terugweg naar huis zijn twee vrouwen zich in de visvijver aan het wassen. (Men wast zich in Bangladesh met de kleren aan. Op deze wijze worden gelijk de kleren gewassen. Na het wassen worden er schone kleren aangedaan en de natte kleren gedroogd.)

De leden van de *jamat* zijn heel erg arm. Twee leden hebben een stenen huis, de rest heeft een houten huis. De leden zijn in hoofdzaak ongeschoolde dagwerkers en riksrijders. Enkele leden hebben een betere baan. In Tala zijn vijf moskeeën, vijf hindoeïstische tempels en verder geen kerken.³⁸⁵

2.4. Cultuur en identiteit

De activiteiten van de gemeente zijn: Vrijdagse diensten, dagelijkse gebedsdiensten, een onderwijsprogramma voor kinderen en volwassenen, evangelisatieacties en een vrouwencomité. Wat betreft het vrouwencomité: De dames komen bij elkaar, bidden tot God, collecteren geld en voedsel en kunnen hierdoor handwerk doen en zo geld voor de *jamat* verdienen. Op school wordt er ook Bijbelonderwijs verzorgd. Lalit Mohan Das verzorgt de uitleg van de Kitabul Mugadesh. Alle leden geven 10% van hun inkomen om deze te besteden in de dienst van God. Met deze inkomsten is bijvoorbeeld het *jamat*-gebouw gemaakt. Voor de doop gebruiken ze de doopvijver in Jogathanandakati in Patkelghat. De liturgie die ze volgen is dezelfde als die van Jogathanandakati IJB. Op of in het kerkgebouw is geen kruis te zien, maar het is volgens Lalit Mohan Das geen probleem om een kruis op het gebouw te zetten. Iemand die naar de *jamat* komt, weet dat het kruis een centrale rol speelt. In de nieuw te bouwen *jamat* zal ook een kruis opgehangen worden. Ik vraag aan Lalit Mohan Das, waarom het zo belangrijk is om als gelovigen bij elkaar komen in de *jamat*. Hij antwoordt:

'Samen God aanbidden geeft ons kracht. We krijgen van God krachten. En samen prijzen we Hem. We kunnen Hem wel alleen prijzen, maar als we hem samen eren en prijzen dan ontvangen we een speciale zegen. Leden geven aan dat ze naar de hemel willen. Ze komen, omdat ze naar de hemel willen gaan. Ze aanbidden samen God, maar ze hebben elkaar ook nodig omdat ze moeilijk geaccepteerd worden in de gemeenschap.

Vlak na de oprichting van deze jamat waren er mannen tegen deze jamat, probeerden sommige mannen alles kapot te maken. We baden voor deze mannen. En op dit moment hebben sommige van deze mannen Isa als Redder aangenomen en binnenkort worden zij gedoopt. Op een dag was ik erg ziek. Ik kwam met mijn Riksjavaan vanuit de jungle. Het was erg donker en ik voelde mij niet lekker. Ik hoorde dat mijn 'Van' een geluid maakte. Ik dacht dat één van de spaken van mijn

³⁸⁵ Opname: Sathkira-Iman Lolit Mohan Das info jamat.wma

wiel was gebroken. Toen ik mijn wielen onderzocht, werd ik achterover getrokken. Achter mij was een waterpoel en de man, die mij achterover had getrokken, wilde mij in het water verdrinken. Maar ik ben sterk en verzette mij heftig. Ik probeerde de man onder de 'Van' te duwen. Hij wilde mij doden! En dat ging lang door. Op dat moment ging de oproep tot gebed en het begon te lichten. De aanvaller vroeg: 'Laat mij los.' Maar ik hield hem vast en vroeg: 'Waarom viel je mij aan?' Hij gaf geen antwoord en vluchtte weg. Hij ging naar de markt en schudde het stof van zijn jas en kwam later naar huis. Maar op de middag en in de avond werd ik doodziek. 's Avonds kwam Bablu met enkele gemeenteleden en zij baden voor mij.'³⁸⁶

2.5. Resources en leiderschap

Er komen ongeveer 52 à 53 mensen wekelijks samen. Tien leden zijn gedoopt. Lalit Mohan Das heeft een ITI training gevolgd. Vanuit het hoofdkantoor in Dhaka wordt het salaris van de imam en twee docenten betaald. Dhaka geeft niet meer geld aan deze *jamat*. Met Kerst wordt de *jamat* versierd. Dit gebeurt met eigen geld en niet met geld vanuit Dhaka. Voor alle bestedingen binnen de *jamat* brengt men zelf het geld op. Lalit is verantwoordelijk voor de lokale *jamat*. Als er plannen zijn, komen de imams bij elkaar en zij bespreken de plannen met elkaar. Mogelijke plannen worden ook eerst binnen de gemeente besproken. Voor de toekomst heeft Lalit Mohan Das de droom van een hele grote *jamat* met meer dan 5.000 leden. Hij wil graag een groot gebouw, met toiletfaciliteiten en een vispont.³⁸⁷

2.6. Shehidal Loki en Zahida Begam

Er komen een man en een vrouw voor ons zitten. Shehidal Loki en Zahida Begam. Ze hebben twee kinderen: een zoon van 13 en een dochter van 9. Ze zijn blij om ons te ontmoeten. De vrouw ziet er opgetogen en blij uit. De man kijkt somber, de zorgen stralen van zijn gezicht af. De man begint zijn levensverhaal te vertellen:

'Eerst was ik een moslim. Bablu is mijn neef, een zoon van een oom van mijn moeder. Hij kwam naar mij toe en vertelde dat hij een jamat wilde starten en ik vond dat goed. Bablu kwam naar mij en gaf mij enkele boekjes. Ik ben een beetje geschoold en las de boekjes. Het sprak mij aan. Toen ik het las, dacht ik: we hebben binnen de islam met zoveel voorwaarden te maken. Het is ontzettend ingewikkeld om alle regels van de islam te onderhouden. De Kitabul Mugadesh spreekt over een eenvoudige en heldere weg. Isa kan ons de ware weg laten zien. En Isa is de ware Weg. Ik was erg blij, want het onderhouden van alle regels is erg moeilijk, maar Isa-Masih heeft zijn leven zelf gegeven en het is een eenvoudige en heldere weg. Ik aanvaarde in maart 2007 Isa als Masih. In 2008 werd ik gedoopt in Dhaka door A.M. Chowdhury. Toen ik Isa accepteerde, accepteerde ik het christendom. Met het gevolg dat ik vervolgd werd. De mensen om mij heen vroegen: 'Waarom ben je isaï geworden? Waarom ben je overgelopen?' Toen ik in Isa ging geloven, accepteerden de burens dat niet en ze negeerden mij. Ze gooiden mij uit de gemeenschap. Ook mijn ouders en andere familie konden het niet accepteren. Mijn ouders hadden grond en dat hebben ze aan mijn broers gegeven. Ik woonde samen met mijn familie en ik werd uitgestoten uit ons huis. Ik leefde op straat en was ten einde raad. Waar moest ik leven? Ik ging naar een tante en vroeg haar: 'Waar moet ik leven? Ik ben getrouwd en heb een vrouw en twee kinderen. En waarom? Wat moet ik doen? Help mij alstublieft!' En mijn tante vroeg mij: 'Waarom ben je isaï geworden?' Ik vertelde het haar. Toen vroeg ik haar: 'Geef mij alstublieft een stukje land, zodat ik tenminste kan wonen.' De tante van mijn vader, waar ik ten einde raad naar toe was gegaan, was eigenaar van een stuk land van mijn

³⁸⁶ Opname: Satkhira-Iman Lolit Mohan Das info jamat.wma

³⁸⁷ Opname: Satkhira-Iman Lolit Mohan Das info jamat.wma

vader. En ik vroeg haar: 'Geef mij alstublieft dat stukje land.' Maar zij kon mij dat alleen maar geven als ik het zou delen met mijn vier broers. Ik vertelde haar: 'Geef mij het alstublieft, dan deel ik het met mijn vier broers.' Ik kreeg uiteindelijk 1/5 deel van het land. En daar leefde ik, dichtbij en toch gescheiden van mijn familie. Daarna huurde ik een stuk land van een neef en op dat land woon ik nu. Dat land is weer van een oom van mijn moeder. Ik heb een metaalshop. Maar na mijn bekering is er in mijn shop ingebroken en alle machines en gereedschappen zijn gestolen. Een boormachine konden ze niet meenemen want die was te zwaar. Ik heb vijftien maanden zonder werk gezeten. Niemand wilde mij helpen en ik kon zonder gereedschap niet aan de slag. Toen heb ik mij verhuurd als dagloner op de akkers om toch aan geld te komen. In die situatie ben ik naar een oude vriend gegaan. Ik zag het niet meer zitten. Deze vriend vertelde mij: 'Had het eerder gezegd, ik wil je helpen! Zeg maar wat je nodig hebt, en ik zal je het geven.' Hij leende mij het geld en ik betaalde hem alles terug. (Mijn workshop is dichtbij. Kom en bezoek alstublieft vandaag mijn workshop.) De mensen uit de omgeving werden kwaad dat ik isaï geworden was. Mijn burens, allemaal familie, verboden mij om over de weg naar huis te gaan of naar mijn werk te gaan. Eenheid in familie is belangrijk. Maar toen ik isaï werd, werd deze eenheid verbroken. Omdat ik deze eenheid van ons gezin verbrak, ontstonden er ook problemen voor mijn vader, moeder en broers. Daarom kwamen ze nu opnieuw in verzet om mij onder druk te zetten om zo terug te keren tot de islam. Ze sloegen mij bijvoorbeeld als ik naar mijn huis zou gaan.'³⁸⁸

Bablu Biswas vertelt dat hij in eerste instantie van plan was dat wij Shehidal thuis zouden bezoeken, maar op dit moment is het te gevaarlijk voor ons. De buurtbewoners zouden ons dan iets aandoen. Hij heeft daarom het programma aangepast. *jamat-e-Islami* heeft hier veel invloed. Naast het huis van Shehidal staat een moskee en de spanningen zouden te veel oplopen als we hem thuis zouden bezoeken. Zahida gaat nu verder om haar leven met ons te delen:

*'Isa-e Jamat, daar houd ik van. Ik geloof in Isa, omdat hij mijn Messias is. Hij is mijn Redder en Verlosser. Ik houd van Hem. Broeder Bablu heeft ons boekjes gegeven en ik heb ze allemaal gelezen. Daarnaast heeft hij veel met ons gesproken over Isa. En daardoor heb ik Hem leren kennen. In augustus 2009 ben ik gedoopt. Er was toen een doopprogramma, en toen ben ik gedoopt. We hebben een jongen, 13 jaar oud en een meisje van 9 jaar. Ze bezoeken trouw de jamat. Toen mijn man Isa aannam, accepteerde ik dat niet. Daarna ging ik de boekjes lezen en ging ik ook geloven dat Isa mijn Redder is.'*³⁸⁹

Ronal Dillup, mijn tolk van CSS (Christian Service Society, een NGO) legt daarna uit dat in Bangladesh de culturele gewoonte is dat een vrouw de man volgt, ook op religieus gebied. Dat zien we hier terug in het leven van deze vrouw.

2.7. Familie Shardar

Voor ons zitten nu een oudere man en vrouw en een jong stel met een klein meisje. Hassim Ali Shardar en zijn vrouw Anweara. Zij wonen op het stuk grond waar deze *jamat* staat. Ze hebben een zoon en een dochter. Hun zoon Mufidul is getrouwd met Sorifa. Zij wonen volgens de cultuur in Bangladesh bij de ouders van de man in. Ze wonen in een eigen huisje dat naast het *jamat*-gebouw staat. Mufidul en Sorifa hebben een dochter, Bristi van negen jaar oud. De oudere man begint als eerste zijn levensverhaal met ons te delen. Na vijf zinnen begint hij te huilen:

'Bablu was een bekende van mij. Hij kwam vaak bij mij thuis. En hij vertelde mij over Isa. Ik nam

³⁸⁸ Opname: Sathkira-Zahida & Shehidal Begam.wma

³⁸⁹ Opname: Sathkira-Zahida & Shehidal Begam.wma

zijn boodschap aan, ik hield ervan en het sprak mij aan. Toen ik Isa aannam, kwamen alle mensen uit de buurt tegen mij op. Het was een verschrikkelijke tijd.

*Als ik naar de markt ging, dan sloegen zij mij, als ik terugkwam, dan sloegen ze mij weer. Ze houden niet van mij, en zij zeiden: 'Jij bent onze buurtbewoner en je moet stoppen.' De kinderen gaan naar de pre-school en soms worden zij ook lastig gevallen. Wij zijn heel erg arm en we hebben veel geduld nodig. We hebben niet veel land en we hebben geen waterpomp. Dus we moeten de pomp gebruiken van de burens. Daar maken ze ons voor dwaas uit en vallen ze ons lastig. 'Jullie zijn gek en dwaas.' Ik werk op de markt, ik heb daar een klein inkomen, net genoeg om een beetje rond te komen. Voordat ik isaï werd, was ik een dagwerker op het land. Maar nu willen de mensen mij geen werk meer geven, ze weigeren mij een baan. En de situatie is nu zo, dat als de mensen mij vertellen dat ik geen werk meer kan krijgen, ik geen inkomen heb. Mijn vrouw is eerder gedoopt dan ik, zij in 2008 en ik in maart 2009. Mijn gebed is tot God. Als er vervolging komt, dan ben ik bereid om dat te dragen. Ik heb alleen maar een klein stuk land: hiervan heb ik 3/5 deel gegeven aan de jamat. Ik ben bereid om te lijden voor Isa, omdat ik Hem liefheb.'*³⁹⁰

Zijn vrouw Anweara gaat verder:

*'Toen ik Bablu ontmoette, vertelde hij ons dat hij een jamat had en hij nodigde ons uit en we gingen naar zijn jamat en we vonden het mooi. Hij leerde ons iedere week. We dachten na over wat hij ons vertelde over God en de Kitabul Mugadesh. Daardoor geloofde ik het en accepteerde ik Isa. En nu verkondig ik ook Isa onder de vrouwen uit de buurt. Al kan ik niet lezen, ik vertel ze allemaal wie Isa is. Sommige van hen vertelden mij, dat zij ook op een dag willen gaan geloven. Het is moeilijk om het uit te leggen. In het begin zeiden ze tegen mij: 'Ga weg.' En nu luisteren ze naar mij en kan ik het evangelie aan hen vertellen. Ik heb Isa aangenomen om gered te worden. Hij is mijn Redder.'*³⁹¹

Dan gaat hun zoon Mufidul verder:

'Van de familie accepteerde ik met mijn vrouw Sorifa Isa als Verlosser vlak na mijn moeder. Ook de vader en moeder van mijn vrouw hebben Isa als Verlosser aangenomen. Zij wonen niet hier, maar in het district Jessore. Mijn schoonmoeder is net naar Dhaka geweest en is daar zij gedoopt. Zij is daar lid van een andere jamat. Mijn vader is nog niet gedoopt, omdat hij door zijn werk niet naar Dhaka kon gaan. Ik was eerst een moslim, zoals onze familiegodsdienst. Als baan was ik Vanpuller (vrachtrijsja). Op een dag kreeg ik een ernstig ongeluk en ik brak mijn rug. Ik had twee uur lang geen gevoel in mijn lichaam. Een aantal dagen kon ik niet werken. Zo had ik geen eten en kon ik mijn gezin niet onderhouden. Mijn ouders hielpen mij. Maar zonder werk is het niet mogelijk om te leven. Dus ik leende geld, zodat ik een motorvan kon kopen. Het rijden op een vrachtrijsja is te zwaar voor mij. Met het besturen van de motorvan verdien ik geld en kan ik mijn schuld afbetalen. Ik ging naar de jamat van Bablu om daar samen te komen en ik geloofde in Isa. Als ik bad tot Isa, raakte ik er meer van overtuigd Hem aan te nemen en de islam te verlaten. Ik was overtuigd dat Hij de enige Verlosser is. Dit gebeurde in 2007. Mijn vrienden en bekenden riepen mij na en sommigen sloegen mij. Een aantal van deze mensen doet dat nog steeds. Als ik naast hen kom staan of zitten dan lopen ze weg. Sommige willen mij wegduwen of tegenhouden als ik langskom. We hebben nu een slechte relatie met de bewoners om ons heen. Het maakt ons verder niet uit hoe de buurt reageert. Want Isa is mijn Redder. Ik heb het ervoor over om te lijden om Zijn Naam. Ik ga met mijn motorvan overal naartoe. En waar ik naartoe ga, vertel ik dat ik isaï ben. En waar ik ook kom, daar vertel ik dat zij ook Isa moeten gaan volgen. Mijn lichamelijke conditie is slecht. Mijn rug is slecht, ik heb pijn in mijn benen en mijn rug. Het werk is erg zwaar en moeilijk. Overal waar

³⁹⁰ Opname: Satkhira-familie Shardar.wma

³⁹¹ Opname: Satkhira-familie Shardar.wma

ik kom zit ik alleen, mensen hebben mij verlaten. Wilt u alstublieft voor mij bidden? Zodat ik God zal loven mijn hele leven lang.'

In een korte tijd komt een hele familie met schoonfamilie tot geloof in Isa. Zijn vrouw Sorifa deelt ook een stuk van haar leven met ons.

*'Mijn man en mijn schoonmoeder accepteerden Isa als Verlosser en Redder. Maar ik en mijn schoonvader bleven achter. Toen de jamat hier werd gevestigd, bezocht ik ook de jamat en daarna accepteerde ik Isa als mijn Redder. Bablu preekte uit de Kitabul Mugadesh. Onder zijn woorden beseftte ik dat als ik Isa aanneem als Verlosser ik gered ben en ik heb een Redder nodig. Zo kon ik niet anders dan Hem aannemen. (Ze straalt erbij als ze vertelt.) Voordat ik van Bablu hoorde, had ik geen besef van redding en verlossing. Ik was uit traditie moslim. Ik hoorde wel eens over de hemel. Je moest dan erg veel goede werken doen, zoiets was mij wel bekend. Maar toen Bablu preekte, kreeg ik daar een duidelijker beeld van. Na alles wat er gebeurde, alle vervolging, heb ik vrede in mijn hart.'*³⁹²

Na het gesprek met de familie Shardar, ronden we het gesprek af met gebed.

2.8. Maharbur Rahman Bablu

Na het eten gaan we naar Maharbur Rahman Bablu. Hij is een zakenman en secretaris van een subdistrict van de Nationale Socialistische Partij. Sinds een aantal maanden heeft Bablu Biswas contact met hem en hij zal het aankomende jaar gedoopt worden. Omdat het een vooraanstaand lokale politieke leider is, vindt Bablu het belangrijk dat hij gedoopt wordt. A.M. Chowdhury wilt nog even wachten met het dopen van Maharbur. We rijden met de auto richting de stad Sathkira. Na zo'n vijftien minuten komen we aan bij een brug over een rivier. We zien grote houten vissersboten op de oever liggen. In deze omgeving wordt er gehandeld in vis. We steken de weg over en lopen naar een vrijstaand huis. Hier worden we ontvangen in het huis van een vriend van Maharbur. Deze vriend is hindoe, getrouwd en vader van een jongen. In zijn huis worden we ontvangen en spreekt Maharbur met ons. We krijgen, zoals overal, direct iets te eten en te drinken aangeboden. We praten met elkaar binnen en we krijgen een stoel en bed aangeboden. (In Bangladesh zitten vertrouwelijke gasten op het bed.)

'Ik ben zakenman en ik heb een vishandel, ik koop in en verkoop allerlei soorten vis. Ik heb een kleine NGO om arme mensen te helpen. De naam van deze organisatie is Shabud Shamol Shamstar Organisation. Ik woon samen met mijn ouders, ze leven nog, met mijn vrouw en twee broers en een zus. We hebben geen kinderen. In 2007 ontmoette ik Bablu voor het eerst. Ik sprak en discussieerde met Bablu over de weg naar de hemel en wat een goed leven is. Ik bezocht enkele seminars, en nu geloof ik dat Isa mijn Redder is. Ik geloof met hart en ziel dat Isa mijn Verlosser is. In januari ga ik naar Dhaka voor een training. Ik accepteer Isa als Verlosser en ik weet dat mijn familie net zo zal reageren. Wellicht niet direct, maar ik weet het zeker dat zij het zullen accepteren. (Hij spreekt niet in zijn huis dus ik vraag of de familie dit weet.) Hij heeft traktaten en hij vertelt onder vrienden dat Isa de Redder en Verlosser is. In de gesprekken vergelijkt hij de Koran met de Kitabul Mugadesh en zijn vrienden accepteren zijn boodschap. Naar mijn mening is Isa de enige Redder voor mij. Dus de risico's van vervolging en de gevolgen voor de handel neem ik op de koop toe. Mijn vrouw weet dat ik isaï wil worden en ook mijn broers weten het. Ik ben verbonden met de Nationale Socialistische Partij. En met mijn NGO wil ik mij inzetten voor de armen. Ik wil hen ook met het evangelie in aanraking brengen. Ik ben een actief lid van de

³⁹² Opname: Sathkira-familie Shardar.wma

politieke partij, maar ik ben de secretaris van een subdistrict van Satkhira. Als ik isaï ben, zal de Nationale Socialistische Partij mij accepteren. Op dit moment ben ik bezig om aan zeer arme studenten boeken te geven zodat zij hun studie kunnen afmaken. Het bezoeken van de jamat is belangrijk, omdat het gaat om mijn redding.'

Bablu Biswas geeft nog wat aanvullende informatie: *'Ik had van Maharbur gehoord en ik wilde graag met hem spreken. Ik voelde in mijn hart dat ik met Maharbur moest spreken. Zo nam ik contact met Mulahiem (de zakenman) op. Maar deze wilde niet dat ik met hem sprak. Maar op een dag ontmoette ik hem toch. Maar Maharbur wilde niet met mij praten. Een andere keer ontmoette ik hem opnieuw, maar ook toen wilde het gesprek niet vlotten. Toen ik thuis was, sprak de Heilige Geest in mijn hart om toch met Maharbur contact te zoeken. Ik ging opnieuw naar zijn huis. Hij kwam naar buiten en ik wilde hem duidelijk maken dat Isa de enige redder en verlosser is en hij accepteerde het. En nu is hij een trouw lid van de jamat en doet hij vrijwilligerswerk. Ik heb een plan om hem volgend jaar een ITI training te laten volgen, zodat hij zal groeien.'*³⁹³

We nemen afscheid van de vrouw van zijn vriend en stappen in de auto. We gaan naar de winkel van zijn vriend. Hij heeft een apotheek en daar krijgen we bij een theeshop allemaal een kop thee met een koekje aangeboden.

2.9. Afronding bezoek

Onder toezien oog van alle markthandelaren vertrekken we richting Tala naar Kumira IJB. Daar krijgen we een kleine maaltijd aangeboden. Daarna vertrekken we naar het metaalbedrijf van Shehidal Loki. We rijden een klein stuk met de auto en worden hartelijk ontvangen. Naast het metaalbedrijf is een theewinkel. Veel mannen kijken verbaasd op wat wij komen doen. Shehidal laat ons zijn werkplaats zien. Er is alleen een kolomboor aanwezig en wat handgereedschap. Hij heeft daarnaast sinds kort weer de beschikking over een lasapparaat. We krijgen allemaal een kokosnoot te drinken aangeboden. We nemen afscheid van elkaar en we vertrekken richting Patkelghat. We brengen Bablu Biswas terug naar zijn *jamat*. We bidden met elkaar en nemen hartelijk afscheid van elkaar.

³⁹³ Opname: *Satkhira-Maharbur Rahman Bablu.wma*

Bijlage 3: Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Rangpur.

1. Bezoek aan Isa-e Jamat in Rangpur district.

Op 13 december 2009 maken we vanuit Dhaka de reis per touringcar naar het district Rangpur. Het is een reis van ongeveer 7 uur. 's Morgens 8:00 vertrekt de bus richting Rangpur. Om 15:00 arriveren we na één stop in Rangpur. Rangpur ligt in het noordwesten van Bangladesh. Het is een arme regio, die weinig ontwikkeld is. Industrie en grote bedrijven zijn niet aanwezig. De bevolking bestaat in hoofdzaak uit boeren, met daarbij een lokale economie. We worden hier opgewacht door een delegatie van IJB: de fieldcoördinator uit Dhaka, regiocoördinator imam Abdul Khalid, imam Makbul Salam en onze vertaler Clarence. Samen gaan we met de riksja naar het hotel. We krijgen een kamer met uitzicht op de gang. Meer ramen zijn er niet in onze kamer. De kamers zijn zeer luidruchtig, later blijkt mijn buurman tot laat in de nacht veel lawaai te maken. In het hotel maken we kennis met elkaar. We drinken samen een kopje koffie en thee, en daarna begint regiocoördinator imam Abdul Khalid zijn levensverhaal met ons te delen.

2. Regiocoördinator Imam Abdul Khalid.

Abdul Khalid is imam en regiocoördinator voor het noordwestelijke deel van Bangladesh. Onder zijn leiding worden er allerlei *jamat* gesticht. Eén van zijn hoofdtaken is het begeleiden van de lokale imams in hun werk. Daarnaast gaat hij op zoek naar gebieden waar *IJB* ook kan starten met evangelisatie en gemeentestichting. Hij is afkomstig uit een traditionele moslimfamilie en is een isaï geworden. Hij begint over zijn leven te vertellen:

'Ik las de Koran en ik leerde daar in Isa kennen. Toen ik de Koran las, ontdekte ik een vers waarin staat wanneer Isa wederkomt, dat de Isa-gelovigen naar de hemel gaan. Daarna wilde ik meer weten over Isa-Masih. Ik wilde een christen ontmoeten. Toen ontmoette ik pastor John Baree. Ik sprak met hem over de Bijbel, het evangelie. Ik wilde meer weten over Isa-Masih. En pastor John gaf mij een Bijbel. Ik ging de Kitabul Mugadesh lezen. Toen ik de Kitabul Mugadesh ging lezen, ontdekte ik dat er dezelfde dingen in stonden als in de Koran. Ik las in de Bijbel: Johannes 3:16: Want alzo lief had God de wereld dat Hij zijn eigen Zoon gezonden heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft het eeuwige leven hebbe. Toen ik dat vers las, werden mijn ogen geopend. In die tijd vergeleek ik de Kitabul Mugadesh met de Koran en toen ik het vers uit Johannes 3:16 las, toen opende God mijn ogen. Ik las Soera Al-Imram 55. In die tijd was ik een goede politieagent, bij een goed regiment. In die tijd waren er geen hindoes of christenen bij de politie. Toen vertelde ik mijn politieofficier dat ik Isa-Masih wilde aannemen en ik vroeg hem of dit gevolgen zou hebben voor mijn werk. Wat is de reactie van de overheid? Accepteer je dit van mij. De politieofficier vertelde mij: 'Als je Isa accepteert, wordt je eruit gegooid!' Maar ik vertelde hem: 'Dat is mijn persoonlijke keuze.' Maar hij zei: 'Ik wil er niet verder over praten.' Maar ik moet Isa aannemen, ik kan niet

anders!' In die tijd was in verscheurd: Wat moet ik doen? Als ik mijn baan verlies, hoe moet ik dan mij gezin onderhouden? Ik die tijd had ik drie kleine zonen en een vrouw. Wat moet ik doen, op welke manier kom ik aan eten? Zal God mij in alles onderhouden? Ik wist het niet meer. En op een nacht, twee of drie uur ging ik uit bed en ik bad alleen. Ik viel daarna weer in slaap en ik droomde. Ik liep langs een diepe rivier. En ik viel in het water. Er werd geroepen: 'Kom eruit!' Maar het lukte niet. Toen zag ik aan mijn rechterkant een hand, de hand van Hazret Muhammed. Hij pakte mijn hand, maar hij deed niets. En ik voelde: mijn leven gaat voorbij, ik ga sterven. Daarna zag ik een witte, stralende man op mij afkomen. Hij zei tegen Muhammed: 'Geef hem aan mij' en hij pakte mijn hand. Toen werd ik wakker. De volgende morgen ging ik naar pastor John. Ik vertelde hem mijn droom. En John vertelde mij: 'Je heb gedroomd over Isa.' Ik kon niet anders dan Hem aannemen en in Hem geloven. Een week later nam John mij mee naar de rivier en daar heeft hij mij gedoopt. De hele gemeenschap wist direct dat ik gedoopt was. Toen kwam mijn vrouw in verzet. Zij verliet mijn huis en ging naar haar vaders huis terug. Zij verliet mij. In die tijd was ik terneergeslagen, ik had ik heel veel zorgen met mijn twee zonen en dochters. Zij bleven bij mij wonen.

Mijn politiedepartement ging kritische vragen stellen. 'Waarom ben je een gelovige van Isa-Masih geworden?' Ze gaven mij veel brieven en stelden veel vragen. 'Waarom geloof je in Isa? Waarom heb je Hem aangenomen?' Zes maanden lang zetten zij mij onder druk. Ik voelde mij ongelukkig. Ik dacht: Ik ga weg, ik zoek ander werk. Ik nam toen de beslissing: Ik neem ontslag, en ik vertrouw erop dat God in alles zal voorzien. Hij zal mij moeten voorzien van voedsel, kleding en geld, zodat ik en mijn kinderen kunnen eten. Maar ze ontsloegen mij niet, ze plaatsten mij over van mijn belangrijke post naar een klein politiebureau. Ik had eerst een zeer belangrijke baan, zeer vertrouwelijk onderzoekswerk, maar daarna werd ik ingezet voor algemeen politiewerk, bijvoorbeeld gevangentransport. In die tijd trouwde ik opnieuw. Deze vrouw is een echte christin en ze is nog steeds mijn vrouw. Nu heb ik vier kinderen, twee dochters en twee zoons. Mijn oudste dochter Khalida heeft een afgeronde Master aan de universiteit en woont in Sylhet. Mijn dochter heeft, toen ze Jezus aannam, haar naam gewijzigd in Teresa. Mijn oudste zoon, John Rana, studeert Engelse literatuur aan de Sylhet Shahal universiteit in Sylhet. De volgende zoon zit in klas 7 van de High School. Mijn jongste dochter is drie jaar en zes maanden en gaat nog niet naar school.

Ondertussen werkte ik nog bij de politie. Maar mijn situatie werd slechter en slechter. Ze gaven mij geen vakantie, ze negeerden mij, ze aten niet met mij, ze gaven mij het zware werk, en ga zo maar door. 'Ik wil dat werk niet doen', vertelde ik mijn chef. Maar ik werd ziek en ik kon mijn werk niet doen. Ik gaf een verklaring van de arts. En uiteindelijk verliet ik in 2003 de politie. Van 2003 tot en met 2005 studeerde ik veel in de Kitabul Mugadesh en bad ik veel. Toen ontmoette ik een Amerikaans stel. De man heette Daniel Hazel. In die tijd woonde ik in Rajshahi. Ik nodigde hen uit om bij mij te komen werken. Ik nam ze mee naar Rangpur, het district waar ik vandaan kom. Daar organiseerde ik een revival bijeenkomst en er kwamen 75 mensen tot geloof in Isa. Maar ik ging voor een jaar weer terug naar Rajshahi om daar te werken. Na een jaar kwam ik weer terug in Rangpur en ik dacht aan die 75 mensen. Toen vertelde iemand mij over IJB. Er werd mij verteld over het werk van IJB en dat IJB mij zou kunnen helpen. Inmiddels was er al iemand van IJB bij die 75 mensen langs geweest. En ook zij wilden verder met IJB. Toen vertelde A.M. Chowdhury mij: 'Je kunt bij ons werken. Je hebt geen baan, kom werken met ons.' A.M. Chowdhury nam mij mee naar Dhaka naar het trainingscentrum en ik heb de eenjarige training in Dhaka gevolgd, de ITI pastorstraining. Sinds die tijd werk ik voor IJB en ben ik regioleider in de het grote district Rangpur.

We hebben hier elf jamat, drie eigen jamat-gebouwen en acht celgroepen. Op dit moment werken we op veertien verschillende plaatsen in Rangpur district. We werken in Rangpur, Kurigram, Lalmonirhat, Gaibanda en Nilphamari. Ik leef in Rangpur, maar ik werk in alle vijf de districten. In alle vijf de districten preek ik het evangelie. In deze regio zijn nu 1.500 gelovige families. (volgens opgaven IJB: 558 leden). We hebben echter grote problemen. De meeste leden zijn erg arm. De meeste leden zijn dagloners, vanrijders, riksjarijders etc. Het noordwesten van Bangladesh is erg arm, de regering heeft aangegeven dat dit een arm district is. De grond is niet zo rijk en er zijn

hier waterproblemen, ons gebied is niet zo laaggelegen en hierdoor is de grond minder vruchtbaar. In de zomer is er soms gebrek aan water, daardoor vallen de oogsten tegen en hierdoor is dit gebied door de overheid verklaard als gebied waar extra aandacht nodig is. In Rangpur hebben we 15.000 tot 20.000 dorpen die zeer arm zijn. Alleen Rangpur-Stad is niet arm. Bid alstublieft voor ons. We hebben zorgen, we zijn christenen, we worden niet geaccepteerd, onze kinderen kunnen niet naar de publieke school, de overheid discrimineert ons. We worden buitengesloten uit de gemeenschap.³⁹⁴

In deze regio zijn ook tribale groepen aanwezig: Biharis en Santals. Maar de isaï in de jamat zijn alleen Bengalen en geen gelovigen uit tribale groepen. De gelovigen in ons district zijn erg arm. Vanuit de rijkere gemeenschap neemt niemand Isa aan. Er zijn hier geen isaï vanuit de rijkere bevolking. Dit district bestaat in hoofdzaak uit moslims, er zijn een paar hindoes aanwezig. Met de officiële moskeeën hebben we geen contacten. Op iedere vrijdagavond komen we als jamat samen. Soms van 19:00 tot 20:00 of van 21:00 tot 22:00 uur.³⁹⁵

Eerst beginnen we met gebed, dan zingen we een lied, lezen we de Kitabul Mugadesh en spreken we over de tekst. Daarna vindt de collecte plaats en zingen we opnieuw. Daarna beëindigen we de bijeenkomst. Meestal komen we samen met zo'n 30-40 mensen. In de jamat gebruiken we gewoon christelijke symbolen, een kruissymbool is zichtbaar in de jamat. Sommige mensen hebben ook in hun huizen afbeeldingen van Jezus hangen. Deze gelovigen zijn sterker, omdat ze openlijk in hun huizen laten zien dat ze in Jezus geloven. We dopen één keer per jaar 30 tot 40 mensen in dit district. We hebben bij een jamat-gebouw een ruimte om te dopen. Deze gebruiken we om gemeente leden te dopen. In Rangpur-Stad hebben we ondertussen zo'n 20 gedoopte gelovigen. Om gedoopt te worden volgen deze Isaï een voorbereidingstraining. We gaven afgelopen maand aan 32 mensen een voorbereiding op de doop, in november 16 en laatste keer zijn er 32 mensen naar Dhaka gestuurd om gedoopt te worden. Degene die Isa als Verlosser aannemen, worden gedoopt.³⁹⁶ Als iemand in een dorp een isaï wordt dan reageren de burens verschillend. Vaak vertellen isaï aan de burens hun geloof na een paar maanden. Na de doop ontstaan er vaak problemen, de druk vanuit de sociale gemeenschap loopt dan op en isaï worden onder druk gezet. Iedere maand vieren we als jamat het Heilig Avondmaal, weten eten brood en drinken druivensap. (geen wijn LM) Het Avondmaal is voor ons belangrijk. We geloven dat het brood een symbool, een teken van God, is. Tijdens de diensten zingen we christelijke liederen. Het zijn liederen over Isa. Het is het standaard boek van IJB (specifieke liedboeken voor Isaï.). Ze willen graag muziekinstrumenten gebruiken om hun diensten te begeleiden, maar ze hebben geen geld om muziekinstrumenten te kopen. Tegen het gebruik van instrumenten hebben we geen principiële bezwaren. We hebben ze juist nodig om onze zang te begeleiden: Bangladeshi Harmonium, Dhol en Tabola (trommels). In de moskee wordt niet gezongen, maar in onze jamat wel. We hebben hier geen bezwaar tegen. Zij zijn moslims en zingen niet in de moskee, wij zijn isaï en zingen. Als we een jamat beginnen, dan is het eerste weken soms een probleem. Dan wil de omgeving dat we stoppen met zingen, maar na een tijdje zijn ze het gewend. Als moslims geïnteresseerd zijn en onze jamat voor het eerst bezoeken, dan vinden zij het eerst wel een beetje vreemd. Maar als we het uitleggen en we trekken een lange tijd intensief met deze mannen op, dan vinden ze het mooi om samen te zingen als expressie van hun geloof. Als we samen zingen, zien we dat de muziek deze mannen raakt. Tijdens het zingen zien we deze mannen ontroerd huilen en God aanbidden.

Er zijn drie traditionele kerken aanwezig in Rangpur, AOG, Baptisten, Rooms-Katholieke kerk. De belangrijkste verschillen tussen deze traditionele kerken en de jamat bestaan onder andere hier uit: verschil in taal, traditionele christenen accepteren ons niet, ze hebben geen open hart voor ons, ze werken niet met ons, ze zijn niet missionair actief, ze denken dat moslims alleen christen worden om geld, kleren en voedsel. Er is in dit district een Baptistenkerk die niet met ons wil samenwerken. De attitude van de kerkleden is niet goed, ze willen niet samenwerken met ons. Ze accepteren ons niet. Inhoudelijk zijn er geen verschillen, maar het is een cultureel verschil. Christenen eten varkensvlees, en sommigen drinken wel eens wijn. Soms willen christenen niet met ons trouwen, omdat ze ons van afval en terugval verdenken. Je weet nooit of ze na 20 – 30 jaar terugvallen in de islam. Het grootste probleem voor ons is, dat we onze doden niet kunnen begraven. Wij kunnen niet op de islamitische begraafplaats begraven, maar de christenen geven ons ook geen toestemming om onze doden op de christelijke begraafplaats te begraven. Geen christen helpt ons om de doden te begraven en de laatste eer te bewijzen. Daardoor voelen we ons

³⁹⁴ Opname: Rangpur-imam abdul khalid 1 13 december 2009.wma

³⁹⁵ Opname: Rangpur-imam abdul khalid 2 13 december 2009.wma

³⁹⁶ Opname: Rangpur-imam abdul khalid 1 13 december 2009.wma

zo alleen! Ik heb geen woorden om dat uit te drukken. We worden door de traditionele kerken niet geaccepteerd. Op zich hebben we wel contacten, op het gebied van 'hallo' en 'goedendag'. Ze weten wie we zijn, maar verdere en diepere contacten hebben we niet. Met Kerst nodigen de traditionele kerken elkaar uit om samen kerst vieren, maar wij worden nooit uitgenodigd.³⁹⁷

In 2001 ben ik hier in Rangpur gestart, thuis ben ik alleen een jamat gestart met 75 leden. En nu na acht jaar hebben we 1.500 leden en zes gemeentestichters. Wij werken allemaal fulltime om gemeenten te stichten. De regioleider ontvangt maandelijks 4.000 taka en geld voor reizen. De vijf imams krijgen 3.000 of 2.000 taka per maand en een fiets om te reizen. Het is erg weinig, soms hebben we geen rijst om te eten. We hebben minimaal 5.000-6.000 taka per maand nodig om te leven. Naast het inkomen hebben we onze bijdrage uit de collecte. Dit is een aanvulling op ons inkomen. Maar de opbrengsten van de

collecte is minimaal. Op jaarbasis halen we 200-300 taka op. De jamat kunnen gewoon niet meer ophalen. Als iemand geen voedsel heeft, hoe kan hij dan geld in de collecte doen? Dat is gewoon niet mogelijk. Deze leden kunnen gewoon niet een imam onderhouden. 99% van de isa'i in Bangladesh zijn erg arm. Er zijn maar heel weinig isa'i die rijk zijn.

Als ik nieuwe ideeën heb om in een bepaald gebied te gaan werken, dan bespreken we dat hier intern met de lokale imams en ook met de veldcoördinator van IJB. Om iemand met het evangelie te bereiken, hebben we veel tijd nodig. Soms hebben we meer dan één jaar nodig en in sommige gevallen hebben we vijf jaar nodig. Ik onderhoud dan contacten en blijf met de mensen in contact. Ik kom bij hen en we spreken met elkaar over het evangelie. Ik geloof dat Allah dat eenmaal zal gebruiken en dat zij tot geloof in Isa komen. Evangeliseren is een complex gebeuren. We hebben sommige vrienden en die hebben ook weer vrienden en die hebben ook weer vrienden en zo gaat het verder. De eerste keer deel ik met mijn vrienden het evangelie en ik laat hun vrienden weer uitnodigen. Ik deel dan aan het einde wat traktaten specifiek voor moslims uit. Ik begin mondeling te getuigen over Isa. Pas als er meer contact is gelegd, ga ik traktaten uitdelen. Als we ergens een voet aan de grond hebben, beginnen we in een gebied een bijeenkomst. Het hangt sterk van de lokale situatie af wat we verder doen. Soms spreken we af bij een theehuis, soms ontmoeten we elkaar in het open veld, maar soms gebeurt het ook dat we elkaar thuis kunnen spreken. Het hangt helemaal van de lokale situatie af.

Als er in een gebied een aantal gelovigen zijn, neem ik contact op met A.M. Chowdhury van IJB. We organiseren dan een bijeenkomst, een feest in dit district. Dan worden deze gelovigen daarna gedoopt, lokaal of in Dhaka. Op deze wijze hebben we een soort ceremonie om de gemeente te inaugureren. Voor het werk in dit district ben ik verantwoordelijk. Ik werk hierbij nauw samen met het hoofdkantoor van IJB. Mijn droom voor de toekomst is om in Rangpur van deur tot deur te gaan om in ieder huis de Kitabul Mugadesh te openen en het evangelie te verkondigen.³⁹⁸

Het diner is ondertussen voor ons allemaal binnen gebracht. Als echte Bangladeshis eten we gezamenlijk op de rand van ons bed het diner. Het hotel heeft geen keuken, dus in de stad is bij een kraampje het diner gehaald. Rijst met een kippenpoot, wat groenten en duhl (linzensoep). Gezamenlijk eten we het op. Ondertussen is het 20:00 geworden. Sommige imams moeten nog anderhalf uur reizen om thuis te komen. We nemen na de maaltijd afscheid van elkaar en we hopen elkaar morgen weer te ontmoeten, maar dan in hun jamat.

³⁹⁷ Opname: Rangpur-imam abdul khalid 2 13 december 2009.wma

³⁹⁸ Opname: Rangpur-imam abdul khalid 2 13 december 2009.wma

3. Haragach Isa-e Jamat.

Op maandag 14 december gaan we in alle vroegte op pad om in Kaunia de Haragach *IJB* van imam Makbul Salam te bezoeken. We rijden eerst een uurtje met een elektrische riksja naar het huis van Abdul Khalid. Het is heerlijk om in de vroege morgen, als de zon net op is, door het land te rijden. Met een rustige kalme gang rijden we Rangpur uit en het platteland binnen. We krijgen zo een aardige indruk van de omgeving. Het uitzicht wordt hier bepaald door rijstvelden met daartussen her en der verspreid wat huizen. We passeren een dorp waar we wat snoep kopen voor de kinderen die we vandaag zullen ontmoeten. Want daar zijn er ook hier veel van aanwezig. Ze zwaaien naar ons en rennen achter de riksja aan.

We worden bij het huis van Abdul Khalid ontvangen. Een ontvangstcomité staat ons op straat op te wachten. De hele buurt wacht ons op. In zijn huis worden we volgens Bengaalse gewoonten gastvrij ontvangen, met thee (met melk), water, biscuitjes en fruit. Na even met elkaar kennismemaakt te hebben en gesproken te hebben gaan we verder. Hiervoor moeten we plaatsnemen op het karretje dat klaar staat achter een pony. Hierop trekken we verder naar de Haragach *IJB* van imam Makbul Salam in Kaunia.

3.1. Suleiman Hussein

We worden door de buurt uitgezwaaid en we trekken verder. We hebben nog zo'n 30 minuten te gaan met paard en wagen. Een ander vervoermiddel is hier niet mogelijk. Het gebied is ontoegankelijk voor motoren, auto's en fietsen. De wegen zijn rulle zandwegen, die slingerend tussen de rijstvelden liggen. Na zo'n 25 minuten komen we aan bij een klein riviertje. Er is alleen een bamboebrug over deze rivier en wij gaan op paard en wagen door de rivier. Na de doorgang door de rivier stappen we af en lopen verder. Aan het einde van de weg komen we aan in een klein dorpje. Hier worden we opgewacht door imam Makbul Salam. We lopen langs een paar huizen een binnenplaats op, waar de buurt ons opwacht. Als eerste gaan we bij Suleiman Hussein op bezoek. Rondom het huis van Suleiman woont zijn familie. Voor het huis van Suleiman staan een aantal stoelen klaar. Familieleden, dochter, kleindochter, neven, nichten, zwagers, ooms en verdere familie wachten op ons. Daarnaast zijn ook de burens uitgelopen om ons te zien. Ik schat dat er rond de 60 mensen zich verzameld hebben rondom het huis van Suleiman. Zij zijn geen isai. Hierdoor vindt Suleiman

Hussein het moeilijk om met ons te spreken. Later op de dag zullen we hem opnieuw ontmoeten in het huis van imam Makbul Salam.

'Dit is mijn huis en ik woon hier samen met mijn vrouw, mijn zoon, mijn schoondochter en mijn kleinkinderen. Het is mijn eigen huis. Het is opgebouwd uit aarde en bamboestokken met een rieten dak. Voor mijn onderhoud handel ik in aardewerk. Ik koop bij pottenbakkers schalen en potten op en ik verkoop deze langs de deuren. Op deze wijze verdien ik geld. Het is niet een groot inkomen, maar op deze wijze kom ik aan inkomen. De schalen en potten hang ik aan mijn draagstok en ik loop iedere dag minimaal vijftien kilometer naar mijn klanten. Al mijn verkoopwaar draag ik op mijn rug. Het is zwaar werk en winst is minimaal. Iedere dag loop ik minimaal 30 kilometer. 's Morgens vijf of zes uur start ik als de zon opkomt en ik kom terug als de zon al onder is. Het hangt ervan af waar ik geweest ben, soms ben ik 17:00 terug maar soms pas om 22:00.

*Ik ben met deze handel gestart om mijn gezin te onderhouden. Ik heb niet veel kracht om als dagloner op het land te werken. Daarom ben ik op zoek gegaan naar werk dat bij mij past. Ik ben nu ook te oud om op het land te werken, ik ben nu 65 jaar oud. Dit werk doe ik nu al zo'n 28 jaar. Daarvoor had ik land en was ik boer. Mijn zus leefde in deze streek en zij nodigde mij uit om hier te komen wonen. Het boeren daar was niet eenvoudig en mijn zus nodigde mij uit: 'Kom bij ons wonen.' Dus kocht ik een stuk land waar wij nu op wonen en bouwde ik dit huis. Ik heb verder geen geld of vermogen om land te kopen om te verbouwen. Sommige landeigenaren wilden dat ik land zou gaan huren, maar de landeigenaren wilden een hoog percentage van de oogst. De kosten waren voor mij, maar de eigenaren wilden wél een groot gedeelte van de opbrengst. Door nu een eigen handel te beginnen, was ik onafhankelijk van de landheren. Dat was de grote reden om te vertrekken uit het gebied. In de tijd dat ik hiermee begon, was er veel geld te verdienen. Maar de prijzen zijn erg gedaald. Ik koop nu spullen in voor 500 taka en kan ze nu verkopen voor 1.200 taka. Ik moet veel uren maken om een redelijk inkomen te verdienen. Ik ben vrij om mijn eigen leven vorm te geven en inkomsten te genereren.'*³⁹⁹

We kopen een paar potten en schalen bij Suleiman Hussein en rekenen binnen in zijn huis met hem af. We nemen afscheid van elkaar en later ontmoeten we elkaar weer in het huis van imam Makbul Salam.

Daar kunnen rustig met elkaar spreken over zijn bekering tot Isa en zijn lidmaatschap van de Haragach IJB. Suleiman deelt rustig en in vertrouwen zijn levensverhaal aan ons.

'Toen ik in deze regio kwam wonen, was ik actief betrokken binnen de moskee. Ik riep de mensen dagelijks op tot het gebed. In die tijd was ik erg arm en ik vroeg mensen destijds om iets geld. Ik was erg arm. Maar de mensen om mij heen wilden alleen maar geld geven tegen rente. Op een dag

³⁹⁹ Opname: Rangpur-Suleiman hussein 1 14 december 2009.wma

nam ik geld aan voor mijn levensonderhoud, maar ik kon het niet terugbetalen. Degene die mij geld had gegeven, bezette mijn huis. Het bestuur van de moskee gaf mij niet genoeg geld voor het werk wat ik deed. Als zij 100 taka collecteerden, gaven zij maar 10 taka. En als ik geld aannam als voorschot, dan moest ik veel rente teruggeven. Ik vertelde hen, dat ik de moskeegemeenschap zou verlaten, omdat ik opgelicht werd. Op een dag bezocht A.M. Chowdhury deze gemeenschap. A.M. Chowdhury vertelde over Isa en ik werd erdoor geraakt en wilde gedoopt worden. Ik accepteerde Isa en ben toen gedoopt. En sinds die tijd gaat alles veel beter. Allah zegent mij. Toen ik Isa aannam als Redder en Verlosser, voelde ik mij vanbinnen veel beter. Het eerste is, dat ik vrede in mijn hart heb, daarnaast geeft Allah mij kennis en wijsheid en Allah zegent mij om mijn werk te doen. In mijn vroegere leven, was ik een huichelaar, ik deed mij anders voor dan dat ik echt deed. Nu doe ik wat Allah wil dat ik doe. Ik heb een heerlijk leven.'

Op de vraag hoe de familie reageerde op zijn bekering, geeft zijn vrouw antwoord.

*'Toen mijn man isaï werd, kreeg ik zeer veel zorgen. Ik dacht: Wat kan ik nu doen? Maar er was een alfabetiseringprogramma hier. En de leraar kwam zeer veel bij ons langs. Ik besloot ook Bangla te gaan leren. En ik ging het Kitabel Mugadesh lezen. Ik werd toen door de burenen onder druk gezet om de IJB te verlaten. Ik zei: 'Nee, jullie geven ons veel zorgen, maar we verlaten de jamat niet.' Ik geloof dat Allah mij redding heeft gegeven. Isa heeft mij verlost van mijn zonden. Ik wil nergens heen. Ik wil maar één ding: met Isa leven. En ik heb Allah en Isa gevraagd: 'Wilt u met mij blijven als ik straks zal sterven?' Mijn burenen, ouders, familie en vrienden hebben een hekel aan ons. Tot op de dag van vandaag werken, eten en leven ze niet meer met ons. Ze negeren ons volledig. Mijn man verkoopt aardewerk, mijn zoon handelt in vis en ik werk ook soms in verschillende huizen om geld te verdienen. Nu bid ik tot de Hemelse Vader: 'Lieve Allah, U kunt ons Wijsheid geven en U kunt ons leven leiden.' Bid alstublieft voor ons.'*⁴⁰⁰

3.2. Het gebouw van Haragach Isa-e Jamat

We zijn van het huis van Suleiman Hussein richting het jamat-gebouw gelopen. Na enkele minuten komen we daar aan. We worden uitgenodigd om het gebouw van binnen te bekijken. Het gebouw ziet er netjes uit en bestaat uit drie gedeelten: een voorruimte, een gemeenschapszaal en een kamer aan de achterzijde van het gebouw. Het gebouw is zo'n vijf meter breed en tien meter lang. Het heeft een schuin aflopend, stalen golfplaten dak. De buitenzijde is wit geverfd. Het dak is een puntdak.

⁴⁰⁰ Opname: Rangpur-Suleiman hussein 2 14 december 2009.wma

Destijds met de bouw is een gedenksteen aan de voorzijde van het gebouw gemetseld. Het gebouw is één van de eerste gebouwen van IJB. Het *jamat*-gebouw staat op zo'n 50 meter afstand van de lokale moskee. Uiterlijk zijn er niet veel verschillen met de moskee. Het gebouw heeft een voorruimte, die afgesloten is met een metaalhekwerk. In de voorruimte kunnen de bezoekers hun schoenen uitdoen. Door de deur kom je de *jamat*-zaal binnen. Deze zaal wordt ook gebruikt voor de pre-school. In een hoek voorin de zaal liggen Bijbels, liedboeken en schoolboeken op de grond opgestapeld. Tegen deze muur staat een lessenaar. Aan de muur hangen verschillende schoolplaten en er staan twee schoolborden in de zaal. Aan de muur is geen kruisbeeld te vinden. Het gebouw is vrij hoog opgetrokken en is van binnen lichtblauw en van buiten wit geverfd. Op de grond van de *jamat* liggen rieten matten om op te zitten. Stoelen, banken en tafels ontbreken. In de lange wanden van de gemeenschapszaal zitten ramen. Zonder glas, zoals overal in Bangladesh, maar met een ijzeren frame ter bescherming tegen inbrekers. Aan de houten dakconstructie hangen een aantal ventilatoren. Ze staan nu uit.

Achter het kerkgebouw ligt het huis van Makbul Salam. In de loop van de middag krijgen we hier de lunch aangeboden. Aan de linkerkant van het gebouw loopt een pad naar achteren. Hier komen we op het erf van imam Makbul Salam. Links van het erf staat zijn huis, achterop het erf staat een keuken onder een afdakje en rechts van het erf een kleine schuur. Direct achter het *jamat*-gebouw staat een traditionele hooiberg. Kippen lopen los over het erf. Er is geen deugdelijk hekwerk rond het erf, zodat alle kinderen en burens af en aan lopen. Vanaf het erf zien we op ongeveer 50 meter afstand de lokale moskee staan. Deze lijkt qua uiterlijk veel op het *jamat*-gebouw in Pathkelgat in Sathkira. (Zie de eerste foto op de vorige bladzijde, LM.) Aan de buitenzijde is niet te zien of het een moskee of *jamat*-gebouw is. Een kruisteken ontbreekt. Het gebouw is aan de buitenzijde niet te onderscheiden van lokale moskeeën. Ook aan de moskeeën op het platteland is niet te zien of het een moskee is. Een maan en minaret ontbreken hier op het platteland. De meeste mannen dragen hier traditionele Bengaalse kleding, de vrouwen een sari en de mannen een panjabi (lang hemd) en een longhi (grote lap die om de middel geknoopt wordt). De aanwezige vrouwen dragen de traditionele sari en meisjes een Salwar kameez (lange broek met korte jurk).

3.3. Onderwijzer Rejaul Koriem Rahna.

In het *jamat*-gebouw maken we kennis met Rejaul Koriem Rahna. Hij is onderwijzer van de pre-school.

'Ik werk voor IJB en ik geef een aantal groepen les. Ik leer ze schrijven en lezen. Ik geef les aan 53 kinderen in de leeftijd van 6 tot 10 jaar. Ik vertel de kinderen over het evangelie. Hiervoor gebruik ik speciale boeken met verhalen vanuit een moslimcontext om de kinderen het evangelie uit te leggen. Twee keer per week geef ik de kinderen christelijk onderwijs. Daarnaast verzorg ik lessen in onder andere Bangla, Engels en wiskunde. Eerst vond ik dit soort evangelisatiewerk niets. Toen IJB hier kwam werken, ontmoette ik A.M. Chowdhury. Hij sprak met ons vanuit de Koran en de Kitabul Mugadesh en ik geloofde dat zijn woorden de waarheid waren. Ik accepteerde Isa als Verlosser en wilde Hem volgen. Toen ben ik betrokken geraakt in het werk van IJB. In 2007 ben ik begonnen om hier les te geven. De bewoners van het dorp vonden het eerst niets. Ze hielden er niet van wat wij deden, maar nu accepteren ze ons werk. Sommige dorpsbewoners lezen nu ook het evangelie. En nu zijn er enkele dorpsbewoners die al een cursus in Dhaka volgen. In het begin stonden we onder druk van de burens. Zij wilden niet meer met ons spreken en ze negeerden ons. Maar nu is dat over. Toen ik het evangelie ging lezen, las ik een aantal verzen. De Heilige Geest heeft mijn ogen geopend om de betekenis van de woorden te verstaan. Ik voel dat Isa

*mijn Verlosser is. Er is maar één Redder: Isa.*⁴⁰¹

Nadat ik met onderwijzer Rejaul Koriem Rahna in het *jamat*-gebouw gesproken heb, verlaten we het gebouw en gaan we een *jamat*-lid thuis bezoeken.

3.4. Zondagsschoolleraar Abdul Hussein.

We volgen het slingerende pad verder het dorp in en komen uiteindelijk terecht op een erf waar een aantal huisjes omheen staan. De huisjes zijn gemaakt van rieten wanden, bamboepalen en een rieten dak. Hier woont Abdul Hussein met zijn vrouw. Er ontstaat echter wel een klein probleempje. Het dorp is volledig uitgelopen. Ik schat dat we ondertussen wel zo'n 120 mensen om ons heen hebben staan. Fatsoenlijk spreken met elkaar is zeer lastig geworden. We zitten eerst buiten in de open lucht. Maar een gesprek voeren is lastig. We besluiten hun huis van binnen te bezoeken, zodat we daar in alle 'rust' met elkaar kunnen spreken. Maar ook dit is onmogelijk: iedereen die in het huis past gaat mee naar binnen. Dus we moeten het anders aanpakken. Lies, mijn vrouw, leidt de mensen af door samen met de regiocoördinator buiten iets anders te gaan doen. Foto's laten zien, een lied zingen, en ga zo maar door. Dit heeft ze een uur volgehouden, zodat ik in alle rust binnen met Abdul Hussein en zijn vrouw Shamirmarbigoen kon spreken. Hij is 72 en zij is 50 jaar oud.

'Ik volgde de alfabetiseringscursus van IJB. En na 1,5 maand nam ik Isa aan als Redder. Na 1,5 maand kon ik het Evangelie lezen. In die tijd had ik gezondheidsproblemen. Ik ging naar bed en ik bad tot Isa voor genezing van mijn ziekte. En Allah zegende mij en ik werd genezen van mijn ziekte. Sinds dat moment heeft Isa mijn leven veranderd. In de tijd voor mijn bekering was alles slecht. Ik had geen werk en geen kracht om mijn werk te doen. En sinds die tijd heeft Allah mij iedere dag kracht gegeven om mijn werk te doen. Ik heb kracht om te werken en ook om te preken onder mijn burens en bekenden. Maar zij werden kwaad tegen mij, ze kwamen in verzet. Ik vergeef hun zonden en gedrag, omdat Allah mij met Zijn Geest heeft vervuld. Ik werk nauw samen met Imam Makbul Salam. Ik had vier jaar geleden hartproblemen, maar deze zijn gelukkig over en ik heb geen problemen meer. Omdat ik nu 72 jaar oud ben, werk ik niet meer zo hard. Ik heb op dit moment veel pijn. Soms willen mijn benen niet meer. Ik word oud en ik heb te hard gewerkt in mijn leven. Mijn familie en bekenden reageerden destijds erg boos en negeerden ons. Op dit moment is hun houding goed. Als ik toen op straat voorbijkwam, gooiden ze modder, stenen, ontlasting en rommel naar mij. Toen mijn schoonzoon stierf en ik hem wilde begraven, hielp niemand mij. Ik moest alles alleen doen.

Ik preek op dit moment het evangelie, maar de bevolking accepteert de boodschap niet. Op dit moment staat de bevolking wel positiever tegenover de boodschap. Maar als ik kom te overlijden, zal de bevolking mijn familie geen toestemming geven om mij te begraven, omdat ik mijn godsdienst gewijzigd heb. Ik heb altijd in dit dorp gewoond en al mijn familie woont om ons heen.

*Veel burens zijn familie van ons. Ik ontmoette broeder Khalid. Toen ik tot geloof in Isa kwam, ging ik voor de *jamat* als zondagsschoolleraar werken. In 2007 heb ik Isa als Verlosser aangenomen en ben ik in Dhaka gedoopt. De *jamat* is belangrijk voor mij. Het is voor mij belangrijk omdat Isa de ware Weg en het ware Leven is. Hij is de levende God. Ik vind het belangrijk om samen te komen. Ik werk voor IJB als zondagsschoolleraar. Ik krijg daarvoor wat geld en voedsel, hierdoor kan ik leven. Mijn zoon is dagloner en is op dit moment aan het werk. Mijn hele familie is*

⁴⁰¹ Opname: Rangpur-Rejaul Koriem Rahna 14 december 2009.wma

ook isaï geworden: zoon, dochter, vrouw, schoondochter en schoonzoon. Mijn hele familie is nu een volgeling van Isa. Op dit moment heb ik 40 kinderen op de zondagsschool zitten. Toen ik begon met het zondagsschoolwerk had ik wel 70 kinderen. Echter, na een paar maanden waren er nog maar tien over. De ouders van de kinderen stuurden hun kinderen niet meer.

Ze waren bang dat wij de godsdienst zouden veranderen, de kinderen zouden dopen. Omdat niet iedere familie Isa als Redder aannam, hebben de ouders die Isa niet aan hebben genomen de kinderen van de zondagsschool afgehaald. Nu hebben we nog 40 kinderen over. Normaal gaan de kinderen naar de pre-school. Daar krijgen ze les in normale schoolvakken. Daarnaast hebben we twee keer per week een zondagschoolprogramma. Wanneer we beginnen, bidden we eerst, dan leren we ze de tien geboden, dan vertellen we de kinderen Bijbelverhalen. We zingen nog geen christelijk liederen, alleen nationale liederen. In de toekomst willen we dit gaan doen, maar op dit moment is de tijd er nog niet rijp voor. De houding van de buurtbewoners is belangrijk voor het werk van de jamat.⁴⁰²

3.5. Imam Makbul Salam.

Als laatste komen we aan bij het huisje van imam Makbul Salam. Zijn huis staat achter het gebouw van Haragach Isa-e jamat. Het huisje staat links achter op het erf. Op de grond lopen een aantal kippen los direct achter het *jamat*-gebouw staat een hooiberg met daarnaast een schuurtje. Het erf is met rietenmatten afgeschermd. Vanuit de achterzijde van het erf kijken we zo op de plaatselijke moskee. Ik schat de afstand ongeveer 50 meter. Het dak van het huis is gemaakt van golfplaten en de muren van gevlochten matten. We worden uitgenodigd eerst op de binnenplaats te zitten, maar het blijkt hier ook weer te druk te worden. We worden daarna dan ook uitgenodigd om binnen in zijn huis plaats te nemen. Hier krijgen we eerst een maaltijd aangeboden. We voelen ons wat bezwaard als we een rijke maaltijd krijgen aangeboden. We zien dat deze mensen in uiterste eenvoud leven en wat ze hebben, geven ze aan ons. Na de maaltijd spreken we eerst met Suleiman Hussein. (Zie laatste gedeelte bij 3.1. Suleiman Hussein.) Na dit gesprek spreken we met imam Makbul Salam, de voorganger van de Haragach IJB in Kaunia.

*'Ik ben 40 jaar oud, getrouwd met Firoga, zij is 35 jaar oud en we hebben twee zonen en één dochter. Mijn zonen heten Ferdous, hij is 15 jaar oud, en Baro, hij is 11 jaar oud. Mijn dochter Moshoumi is 8 jaar oud. In mijn leven voordat ik isaï werd, had ik een slecht leven. Ik was een crimineel, een dief, ik heb ook verschillende mensen vermoord. Eén van de 75 mensen die als eerste Isa aannamen en de jamat vanaf het begin vormden (zie 2. Regiocoördinator imam Abdul Khalid. LM), zijn naam is Muktar, vertelde mij het evangelie. Hij was een vriend van mij, hij trok veel met mij op, en hij legde het evangelie steeds meer uit. Ik ben met hem mee geweest naar IJB in Dhaka. Daar ontmoette ik voor het eerst A.M. Chowdhury. Met Muktar trok ik zo'n twee jaar op (van 1999-2001), we waren goede vrienden. In 2003 werd ik gedoopt. Maar in de tijd voordat ik gedoopt werd, vertelde ik niemand dat ik in Isa geloofde. In die tijd kon ik niet lezen of schrijven, ik was nog nooit naar school geweest. Als eerste gaf A.M. Chowdhury mij een broek en een shirt. Ik ging ook een alfabetiseringscursus volgen om te leren lezen en schrijven. Toen ik lid werd van IJB dacht ik dat ze mij wel veel geld zouden geven en alle problemen zouden oplossen. Toen ontmoette ik een schoolleraar. Ik vroeg hem: 'Wil je mij leren lezen en schrijven?' Ondertussen was Khalid in Rangpur-stad en ik stond er alleen voor. Ik dacht: Khalid kan mij als er zorgen zijn, er zo uitzetten, dus ik wilde leren lezen en schrijven. De leraar las de Koran en ik las de teksten over Isa. Het waren goede teksten over Isa.'*⁴⁰³

⁴⁰² Opname: Rangpur-Abdul Hussein 14 december 2009.wma

⁴⁰³ Opname: Rangpur-Makbul Salam 14 december 2009.wma

Mijn leraar liet mij zien wie Isa is, en wat de mogelijkheid van Isa is voor ons. Toen ik kon lezen, kon ikzelf langzaam de Heilige boeken lezen. Vers bij vers ging ik de Kitabul Mugadesh lezen. Toen ben ik het evangelie gaan delen en vertellen aan de mensen om mij heen. In 2004 zijn er 33 mensen gedoopt, na één jaar verkondiging in dit dorp. Aan de rand van de rivier, hier om de hoek, zijn deze mensen gedoopt. Maar later kwam er een onbekende vrouw hier zwemmen, zij was een westerse onbekende vrouw en zij kwam hier naar de rivier. Zij had witte kleren aan maar toen zij ging zwemmen zag zij eruit alsof zij geen kleren aan had. Het leek wel of zij naakt was. De moslims zeiden: 'Dit is een christenvrouw. Nu komen ze ons een schaamteloos naaktprogramma opdringen.' Daardoor kwamen de burens en de dorpsbewoners meer in opstand en verzet tegen ons. Ze zetten mij en de 33 gelovigen zwaar onder druk. Toen de druk zo opliep, bleef slechts één familie getrouw, de rest bezweek onder de druk van de gemeenschap. In die tijd hadden we heel veel problemen. Maar ik vroeg aan A.M. Chowdhury: 'Geef ons alstublieft een jamat-gebouw. Dan kunnen we daar samenkomen om Allah te aanbidden en Isa te loven.' In deze periode, ging ik erop uit om het evangelie te verkondigen in de omliggende dorpen. Toen werden er opnieuw 24 mensen gedoopt.

Tijdens de openingsceremonie van het jamat-gebouw werden er overal luidsprekers in het dorp opgehangen. Deze luidsprekers had men gehoord. Alle bewoners werden opgeroepen: 'Breek het gebouw af!' Men kwam in verzet tegen ons en wij hadden grote problemen. Acht tot negen luidsprekers schalden: 'Kom en breek de jamat af!' Opnieuw ontmoette ik A.M. Chowdhury in het theehuis om de zorgen te delen. We gingen naar het politiebureau, naar het districtskantoor om de problemen met de bouw van het jamat-gebouw te bespreken. We hadden veel problemen met de Union Chairman (bestuurder van deze regio). Deze man wilde mijn huis en het jamat-gebouw afbreken. Ook met de politie kregen we problemen. Deze mannen waren door de Union Chairman omgekocht. Ze verstoorden mijn werk en mijn privéleven. De Union Chairman wilde ons manipuleren en vroeg ons geld: 50.000 taka. Maar wij gaven hem geen geld. Onze districtofficier kwam op het oproer af en kwam het onderzoeken. Hij is hindoe en hij kwam op een dag naar ons toe. Hij vroeg ons waarom ik Isa had aangenomen en christen was geworden. Ik vertelde hem dat we geen christenen zijn, maar dat we Isa als Verlosser hadden aangenomen. Ik ben geen christen maar isai! Ik vertelde hem dat ik van IJB houd, dat is mijn organisatie. En de districtsofficier vertelde dat weer aan de Union Chairman dat dit mijn vrije keuze mocht zijn. De districtsofficier vroeg aan de Union Chairman: 'Waarom breek je deze jamat af? Ik ben hindoe, wij hebben veel tempels, jullie zijn moslim jullie hebben veel moskeeën. Waarom mogen zij geen gebouw hebben? Ga allebei je eigen weg, jullie zijn vrij om allemaal je eigen weg te gaan. Vertel de bevolking dat er geen bezwaar is tegen het gebouw.' Hij nam een motor om terug te gaan. De Union Chairman vroeg aan de districtofficier: 'Geef mij politie voor in mijn dorp.' Daarna vergaderden alle bewoners uit de omgeving zich op het grasveld voor de High School. Ze waren van plan om ons gebouw te vernietigen. De lokale bevolking wilde alles kapot komen slaan. De Union Chairman ging samen met de politie naar het veld en zij vertelden de bevolking: 'Ga allemaal naar huis.' Samen met de politieofficier kwam hij toen naar ons jamat-gebouw. De chairman vertelde de metselaars dat ze met de bouw moesten ophouden. Hij zei: 'Ik heb met deze jamat-leider afgesproken dat hij nooit dit gebouw zal afmaken. Hij zal in deze plaats nooit een Bijbelvers kunnen lezen of vertellen. Dat hoofdstuk is gesloten. Iedereen zal je slaan als je doorgaat met bouwen.' Ik vertelde hen: 'Jullie weten dat ik in mijn vorige leven een crimineel was, iedereen in deze plaats weet dat.' De mensen dachten toen dat ik hen iets zou aandoen. En ik dacht ook echt: ik doe ze iets! Maar de Heere heeft mij kracht gegeven om dit te dragen. Toen vertelde ik die mannen: 'In mijn verleden was ik een crimineel. Ik ben een vechter, als iemand van jullie problemen zoekt, ik zal jullie echte problemen geven! Ik zal geen genade schenken!' En de problemen hielden direct op. Allah heeft mij veranderd en nu ben ik veranderd. Ik wil nu werken voor IJB.

In mijn jamat hebben drie mannen een training voor plattelandsdokter gevolgd. Ik heb een ook een ITI training gevolgd in Dhaka. We hebben nu acht celgroepen in onze jamat. Nu na vier jaar werkt Jahirul Islam als imam in Lalmonirhat. Hij is een discipel van onze jamat. Ons jamat-lid Dr. Suleimon is nu plattelandsdokter in Kaunia. Mijn verleden is niet zo goed, maar Allah heeft mij kracht en zijn Geest gegeven en een nieuwe toekomst. Ik ben veranderd en heb een nieuw leven.

Mijn burens vertellen aan mij: 'Jullie christenen zijn rijk, eten varkensvlees, drinken alcohol enz.' Nu zijn mijn burens meer positief. Maar er zijn nog steeds grote problemen. Dit wordt mede cultureel bepaald. Afgelopen 14 november 2009 is mijn grootmoeder gestorven. En mijn familie gaf mij geen gelegenheid om mijn oma te bezoeken of enige eerbewijzen tijdens de begrafenis. Na 40 dagen worden vrienden en familie uitgenodigd voor een gebedsbijeenkomst. Maar mijn familie heeft mijn familie niet uitgenodigd. Ik had een goede band met mijn grootmoeder. Maar ik had geen toestemming. Ze hebben mij buiten gezet en niet toegelaten tot het huis van mijn grootouders. De jamat is voor de lokale gelovigen van belang omdat we samen bidden, Allah loven en prijzen en daar samenkomen. Hierdoor ervaren we vrede in onze harten. Voor ons allemaal is dit van belang. Onze gelovigen hebben vrede en leven samen in een gemeenschap. Ze ervaren het als een verandering in hun leven. Het leven destijds in de moskee vinden ze totaal verschillend met het leven wat ze nu hebben. In de moskee geloven ze wel dat Isa terugkomt, maar niet dat Hij de Verlosser en Redder is. Maar wij geloven wel dat Hij onze Verlosser is. Dat is het grote verschil tussen de islam en de jamat. Wij geloven in Isa! Wij geloven in Zijn kracht! Een paar dagen geleden had ik geen kracht meer in mijn hand. Ik kon niets meer doen. En ik bad tot Isa. Ik kreeg alle kracht weer terug. Dat is mijn Allah! Maar de Allah van de moskee kan dat niet! Hij geneest niet. Dat is het grote verschil. Binnen de moskee komen geen wonderen voor, maar bij ons wel. Mijn familie en mijn bekenden, vonden het niets dat ik een isaï was geworden. Maar nu voelen we ons veel beter. Nu accepteren ze ons meer en meer en krijgen we langzaam aan weer een plaats in de gemeenschap.

Dit is het district Rangpur In het dorp Kaunia. We hebben 105 volwassen doopleden en 60 kinderen van deze leden zijn ook betrokken bij het werk van onze jamat. Twee personen hebben de ITI-training gevolgd in Dhaka. We hebben acht celgroepen en een eigen gebouw, twee plattelandsdokters, twee onderwijzers en één vrijwilliger die actief betrokken is in het werk binnen de jamat. Wekelijks komen er rond de 30-40 personen samen. We zijn niet zelfvoorzienend. Vanuit Dhaka krijgt onze jamat financiële hulp. Onze collectegelden worden weer naar IJB in Dhaka gestuurd. Vanuit Dhaka ontvang ik 3.500 taka per maand voor mijn levensonderhoud. Er is in deze streek geen andere kerk en zelfs geen hindoeïstische tempel aanwezig. Ik denk dat de afstand tot de dichtstbijzijnde kerk zo'n 15 kilometer is.

Mijn droom voor de toekomst van deze jamat is als eerste dat alle mensen hier Isa leren kennen. Ik wil preken! Ik wil veel tijd optrekken met broeders en zusters, en met hen de heilige Schrift delen. Ik wil hen meer trainen en opleiden met ons schoolprogramma. We hebben ook veel problemen. De gemeenteleden moeten soms de waterpomp delen. En dat geeft problemen. We krijgen dan geen toestemming om de pomp te gebruiken. We willen pompen hebben. We hebben een goede afscheidingsmuur voor onze jamat nodig. God heeft ons rijk gezegend in dit leven. Mijn gezin, mijn vrouw en kinderen. Wil je alstublieft voor mij bidden? Ik wil alleen maar voor Isa werken en voor zijn Koninkrijk werken. We hebben gebrek aan geld en goederen. We hebben net genoeg geld om rond te komen. We willen daarbij in de toekomst een visproject of kippenboerderij starten. Hierdoor kunnen we inkomen genereren en daarbij ook werk voor de leden van de jamat.⁴⁰⁴

We hebben een goede afscheidingsmuur voor onze jamat nodig. God heeft ons rijk gezegend in dit leven. Mijn gezin, mijn vrouw en kinderen. Wil je alstublieft voor mij bidden? Ik wil alleen maar voor Isa werken en voor zijn Koninkrijk werken. We hebben gebrek aan geld en goederen. We hebben net genoeg geld om rond te komen. We willen daarbij in de toekomst een visproject of kippenboerderij starten. Hierdoor kunnen we inkomen genereren en daarbij ook werk voor de leden van de jamat.⁴⁰⁴

We hebben een goede afscheidingsmuur voor onze jamat nodig. God heeft ons rijk gezegend in dit leven. Mijn gezin, mijn vrouw en kinderen. Wil je alstublieft voor mij bidden? Ik wil alleen maar voor Isa werken en voor zijn Koninkrijk werken. We hebben gebrek aan geld en goederen. We hebben net genoeg geld om rond te komen. We willen daarbij in de toekomst een visproject of kippenboerderij starten. Hierdoor kunnen we inkomen genereren en daarbij ook werk voor de leden van de jamat.⁴⁰⁴

⁴⁰⁴ Opname: Rangpur-Makbul Salam 14 december 2009.wma

4. Haldibari Isa-e Jamat.

Het is de volgende dag, dinsdag 15 december 2009. We hebben een auto gehuurd. Zoals normaal in Bangladesh komt de auto niet op tijd bij het hotel. Er zijn allemaal problemen en uiteindelijk besluiten we zelf naar het verhuurbedrijf te gaan. Na 45 minuten vertraging kunnen we met de auto vertrekken. We rijden eerst over een provinciale weg en halverwege slaan we de weg af en gaan over smalle paden op zoek naar Kopati. Op sommige plaatsen kan de auto net rijden. We rijden langs rijstvelden, langs de kleine Bengaalse huizen en na een rit van een klein uurtje komen we aan in Kopati. Hier worden we ontvangen door Habibur Rahman. Hij neemt ons mee naar zijn huis. We worden daar hartelijk ontvangen. Op het erf voor zijn huis staan stoelen voor ons klaar. Hij stelt zich voor als Habibur Rahman, hij is 42 jaar oud, getrouwd, en heeft twee zonen, de één is 20 jaar oud en de ander 18 jaar. We komen hier stil bijeen, omdat de buurt niet weet dat hij in dit dorp is en dat hij hier een *jamat* leidt. De autochauffeur krijgt niets te horen en moet bij zijn auto blijven.

4.1. Habibur Rahman.

'Ik ben opgegroeid als moslim. Ik las getrouw de Koran en ik las daarnaast ook de Bijbel. Imam Muqbal Salam gaf mij een Bijbel. Hij sprak met mij en ik kreeg meer contact met hem. Door deze contacten ben ik de Kitabul Mugadesh gaan lezen. Dit is nu vier jaar geleden gebeurd. Ik las een gedeelte uit de Koran, maar ook uit de Bijbel. Ik vergeleek deze teksten met elkaar. En ik ging de verschillen tussen de Koran en de Kitabul Mugadesh begrijpen. Wat goed en wat fout is. Ik kwam tot de conclusie dat de Kitabul Mugadesh goed is. Ik kon in Dhaka een cursus volgen. Ik besloot om deze te volgen en heb deze met goed gevolg afgerond. Daarna ben ik gedoopt en heb ik verdere scholing en training ontvangen. Mijn hele gezin heeft Isa als Verlosser geaccepteerd. Samen komen we bij elkaar om Allah en Isa te loven. Mijn burens weten niet dat ik een isaï ben. Ik houd dat geheim voor de burens. In deze buurt zijn een aantal gezinnen die ook isaï zijn. Maar deze zijn het in het geheim, de burens weten dit niet. Iedere week bezoek ik alle jamat-leden en op donderdag komen alle leden bij elkaar. Ik leidt deze jamat en de bijeenkomsten houden we bij mij thuis. We bidden, lezen een stuk uit de Kitabul Mugadesh en bidden voor elkaar. Deze bijeenkomsten duren 1 à 2 uur. Dan sluiten we af en gaan we naar huis. We zingen niet en maken niet teveel geluid omdat de burens het dan horen. (Tijdens het gesprek komen de burens het erf oplopen en sluiten we de deuren, zodat de burens niets kunnen horen, LM)

We zijn niet bang voor vervolging, de houding van de burens is niet slecht of goed. Maar we willen geen risico nemen. Ik geloof in Isa, omdat Hij mijn Redder en Verlosser is. Dat is van belang voor mij. Om goed in contact te komen met de lokale bevolking ben ik ook plattelandsdokter. Hiervoor heb ik een training gevolgd in Dhaka. Ik heb een kleine winkel waar ik eenvoudige medische handelingen verricht en medicijnen verkoopt. In eerste instantie was ik niet zo geïnteresseerd in werk voor Isa, maar toen Khalid mij voorstelde om als plattelandsdokter te gaan werken, vond ik dat geweldig mooi. Naast plattelandsdokter ben ik ook in dienst van de overheid als landmeter. Het is noodzakelijk als iemand land verkoopt in Bangladesh dat daar de landmeter aan te pas komt. Ik heb twee zonen en zij moeten naar school. Dit kost veel, maar sinds ik dokter ben, kan ik meer geld verdienen. Ik heb niet veel patiënten, omdat ik twee banen heb. Mijn patiënten hebben vaak koorts, hoofdpijn, allerlei basisklachten. In deze streek zijn nog twee plattelandsdokters aanwezig.⁴⁰⁵

We lopen samen naar zijn winkel van de plattelandsdokter. Het is zo'n 400 meter

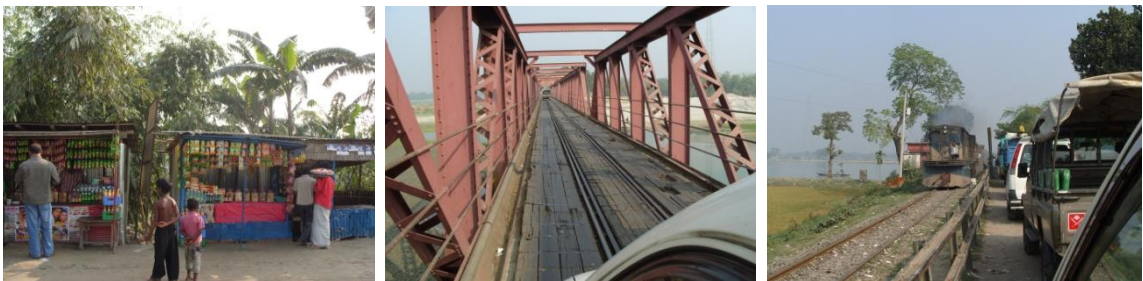
⁴⁰⁵ Opname: Rangpur-Habibur Rahman 1 15 december 2009.wma

lopen van zijn huis. Als we daar aankomen, gaat de winkel open en laat hij ons alles zien. De winkel staat op een kruispunt in het dorpje. Links en rechts staan op 20 meter afstand nog een paar winkeltjes. Ook hier zijn we een aandachtstrekker voor de lokale bevolking. Binnen korte tijd staan er zo'n 50 mensen om ons heen. Regiocoördinator imam Abdul Khalid geeft uitleg over het werk van de plattelandsdokters. Door restricties is het werk van de plattelandsdokter beperkt. De winst van de medicijnen zorgt voor het inkomen van de plattelandsdokter. Medicijnen hebben een vaste prijs. Voor de gelovigen van de *jamat* is de prijs gesubsidieerd en extra laag. Voor niet-leden van de *jamat* geldt een standaardprijs. De winkel van de plattelandsdokter is geopend van 11:00-23:00. De buurtbewoners vinden het geweldig dat er een plattelandsdokter in hun dorp aanwezig is.⁴⁰⁶ Na het bezoek aan de winkel lopen we terug naar de auto, we nemen daar afscheid van Habibur Rahman en gaan op weg naar het district Kurigram.

5. Kurigram Isa-e Jamat.

We rijden met de gehuurde auto ongeveer 45 minuten vanaf het huis van Habibur Rahman. We passeren de rivier de Tista over een oude koloniale brug. Zowel trein als ander verkeer moet over één rijstrook het water over. Uiteindelijk komen we aan in Kurigram stad (Polasburry). Hier slingeren we door kleine straatjes en uiteindelijk stopt de auto. Hij kan niet verder. De straten worden te smal. We stappen met z'n vieren uit en worden opgewacht door John Sahin. Hij is de imam van deze *jamat*. We worden hartelijk ontvangen in zijn huis. Thee, koekjes en fruit worden ons aangeboden. We maken kennis met elkaar. In de kamer zitten een aantal mannen, vrouwen zijn hier niet aanwezig. (Later komen we erachter dat die in een andere ruimte aan het werk zijn.) Het huis is ook de ruimte waar de *jamat* samenkomt. Er is geen eigen *jamat*-gebouw, hier is de *jamat* te klein voor.

⁴⁰⁶ Opname: Rangpur-Habibur Rahman 2 15 december 2009.wma

5.1. Imam John Sahin Anuar.

Als eerste spreken we met imam John Sahin Anuar.

'Ik ben getrouwd, ik heb één dochter van 2 jaar en 9 maanden. Ikzelf ben 34 jaar oud, geboren in 1975. Toen ik op de High School studeerde, ontving ik van iemand enkele traktaten toen ik in de vijfde klas zat. Ik las ze en ik leerde over Jezus Christus. In 1993 ging ik echter voor werk naar Singapore. Ik was toen 18 jaar oud en had net de High School afgerond. In 1996 kwam ik na drie jaar werk in Singapore terug in Bangladesh. Mijn zwager, hij is christen en pastor van een gemeente, vertelde mij het evangelie. Hij legde mij het verschil uit tussen de Koran en de Bijbel. Maar toen ik in Isa ging geloven en Hem aannam en mijn religie veranderde, kwam ik tot de ontdekking dat Allah niet de uiterlijke vormen belangrijk vindt, maar dat het Hem gaat om het hart. Ik ontving van Allah een nieuw, geestelijk innerlijk leven. Toen ik in Dhaka gedoopt werd, ontstonden er veel problemen. Al mijn burens konden niet accepteren, dat ik Isa had aangenomen.

In 2006 ben ik vertrokken naar Dhaka. Daar vond ik werk, maar kwam ik ook in contact met een gemeente. Na zes maanden ontmoette ik Peter Dulul Potikary. Hij is één van de leiders van de Presbyterian Church. Ze zeiden: 'Kom bij ons en je kunt aan de Grace Presbyterian Bijbelschool een eenjarige Bijbeltraining volgen.' Deze Bijbelschool zit in Gazipur in Dhaka. Maar na zes maanden stuurden ze mij naar huis: 'Je bent niet langer bij ons welkom, ga maar naar huis.' Ik kwam thuis, maar mijn familie en burens accepteerde mij niet. De spanningen liepen enorm hoog op. Er ontstonden

zeer veel problemen. Op een dag kwamen twee jongere broers met een groot mes om mij te vermoorden. Maar de burens zeiden tegen hen: 'Doe dat niet, maar stuur hem weg. Dat is beter. Je kunt hem beter wegsturen.' Daarna verliet ik het huis en huurde een ander huis. Daar steunde iemand mij om te kunnen leven met 1.500 taka. In die tijd werkte ik bij een NGO en deze gaf mij ook 1.700 taka. Maar na een paar maanden stopte mijn steun en ook de NGO-baan stopte voor mij. Toen kreeg ik contact met broeder A.M. Chowdhury. Eén van mijn bekenden, broeder Fulkal, gaf mij het adres van Mabud Chowdhury van IJB. Ik nam contact met hem op en ik ontmoette hem. Toen vertelde hij mij dat ik aan mijn NGO een aanbevelingsbrief moest vragen. Toen A.M. Chowdhury in 2008 in deze plaats kwam, besloot hij mij een baan te geven. IJB geeft mij een kleine ondersteuning om mij in leven te houden. Ik vertelde Mabud: 'Ik betaal 700 taka huur; hoe moet ik leven?' Maar hij zei mij: 'Ik heb niet meer geld. Dit is alles wat ik kan geven.' Maar nu is mijn salaris verhoogd tot 3.000 taka. Dit salaris is niet echt hoog. Mijn vrouw zegt: 'Ik heb niet genoeg om van te leven, ik heb niet genoeg om kleren te kopen.' We hebben amper genoeg om van te leven. Niemand kan van mij zeggen: 'Je bent geen goed mens.' Iedereen respecteert mij hier. Ik heb goede contacten met de moslims. Maar hun hart is niet goed. Ze hebben tegen mij verteld: 'Neem geen contact met ons op.' A.M. Chowdhury gaf mij het advies: 'Ga maximaal vijf kilometer vanaf je huis werken.' En daar vertel ik nu het evangelie. Op dit moment accepteert mijn familie niet dat ik isaï ben geworden. Ze weten dat ik hier woon, maar ze bezoeken mij niet. Ze komen niet naar mijn huis. Ze willen niet in mijn huis komen, omdat ik mijn godsdienst veranderd heb. Dan is het verboden om contact met mij op te nemen en mijn huis te bezoeken.

Mijn jamat heeft vijftien leden. Als we samenkomen dan komen we met zo'n zeven tot vijftien isaï bij elkaar. We rekenen niet met kinderen. Op dit moment zijn er veel kinderen en ik zou graag binnen een paar jaar kinderwerk willen opstarten. Er zijn heel veel kinderen die niet naar school gaan. Ik wil een pre-school en zondagschool gaan beginnen voor de kinderen die geen opleiding volgen. Als we op vrijdag bij elkaar komen, lezen we de Bijbel, we belijden ons geloof, we zingen een gezang, we belijden zonden, zingen een lied, lezen de Bijbel, daarna bidden we, daarna volgt de evangelieverkondiging, we zingen een lied, we verzamelen onze offergaven en sluiten de bijeenkomst af met gebed. We komen alleen op vrijdag bij elkaar, net als in een kerk. Iedere vrijdag preek ik op twee plaatsen. Hier in dit huis en in het huis van Abdul Rohiem Dulu. 97% van de inwoners hier is erg arm. Ze zijn riksjarijder, van-puller, verdienen hun inkomen met kleinschalige straathandel of hebben kleine winkeltjes. Er zijn geen grote winkels aanwezig in Kurigram. In dit dorp wonen 15.000 mensen. Er zijn vijftien moskeeën, vijf hindoeïstische tempels, maar geen andere kerken of andere heiligdommen. De verhouding met de

lokale moskeeën is redelijk goed. Ik heb contact met de hoofd-imam van de moskee. We groeten elkaar, geen probleem. Tijdens speciale gebedsdagen, zeggen ze tegen mij: 'Kom terug'. Met de hindoeïstische priester heb ik ook contact. We hebben geen problemen met hen, ze zijn zeer netjes, respectabel en beleefd in hun contacten. Voorbeeldig. Isa is voor ons de enige Weg, Isa is onze Redder en Hij is de volmaakte Mens. Hij is de juiste Weg naar de hemel. Het is van belang dat we als isaï samenkomen, omdat we dan gezamenlijk onze zonden belijden, ons geloof belijden en een gemeenschap vormen. Broeder Dulu heeft een eigen NGO. In zijn gebied woont een jongen van 25 jaar oud en deze jongen had een jaar geleden epilepsie. Toen ik dat hoorde, ben ik naar die jongen toegegaan. Zijn hele lichaam was beschadigd en verminkt als gevolg van zijn aanvallen. Ik heb daar met hem gesproken, met hem gebeden en hem het evangelie verteld. En nu is hij volledig genezen van zijn ziekte.

Khalid is hier de regiocoördinator en Mabud Chowdhury is mijn leider. In eerste instantie bespreek ik alle plannen met Khalid. Daarna bespreken we het met IJB. Ik droom van een jamat-gebouw. We hebben een gebouw nodig om het werk verder vorm te kunnen geven. We willen kinderwerk, een onderwijsprogramma, een plattelandsdokter en het werk verder uitbreiden. Een gebouw speelt hier een grote rol in.'⁴⁰⁷

5.2. Saiful Islam

Daarna spreken we met Saiful Islam. Hij is geen lid van deze jamat, maar een belangstellende buurtbewoner.

'Ik ben 35 jaar getrouwd en heb één dochter en twee zonen. Ik kom hier in deze jamat hier in Polagbarry. Ik ben geen isaï. De laatste twee/drie maanden ben ik in contact gekomen met imam John Sahin Anuar Shahin. Hij vertelde mij het evangelie. Ik raakte geïnteresseerd in het evangelie. Ik wilde weten wat de juiste weg is naar het eeuwige leven. En daarom luisterde ik naar Sahin. Ik ga nog steeds iedere week naar de moskee. De imam in de moskee vertelt mij niet over deze weg. Maar ik wil weten wat de juiste weg is naar de hemel. Ik volg geen schriftelijke cursus of iets dergelijks. Vaak kom ik naar Sahin om naar hem te luisteren en om met hem te discussiëren over Isa. Ik ben hier niet gekomen, omdat deze mensen mij aanspreken of omdat deze mensen aardig zijn. Maar ik kom hier, omdat ik wil weten wat de echte, juiste weg naar de hemel is. Dit is voor mij heel erg belangrijk. Ik kom hier niet voor één of twee dagen, maar ik wil nu eerst weten wat juist of fout is. Ik wil antwoord op deze vragen. Dat is mijn vraag! Ik bezoek broeder Sahin om met hem te spreken. Maar ik kom ook op vrijdagmorgen tijdens de bijeenkomsten.' Ik vraag hem of het niet vreemd overkomt als hij in de moskee komt of wanneer hij de bijeenkomsten bijwoont. 'Nee, ik vind dat helemaal niet vreemd.' Maar je bidt in een moskee anders, je staat, je verricht rituelen en hier niet. 'Dat is niet mijn probleem, het verschil in zitten of staan, hoe je bid of hoe je staat, hoe de rituelen verricht worden. Mijn vraag is: 'Wat is de juiste weg van God, wie is Isa?' Een kruis of iets dergelijks dat is helemaal geen probleem. Ik kom hier echt niet om goederen, voedsel of werk of iets dergelijks te ontvangen. Ik heb een baan, ik ben automonteur. Er is maar één weg tot God en dat is Isa. Ik heb nog veel vragen, maar ik geloof in Isa'⁴⁰⁸

5.3. Abdul Hussein

Daarna spreken we met Abdul Hussein. Hij is lid van deze jamat.

'Ik ben 56 jaar oud, getrouwd en ik heb twee dochters en drie zonen. In 2001 ontmoette ik iemand

⁴⁰⁷ Opname: Rangpur-John Sahin Anuar 15 december 2009.wma

⁴⁰⁸ Opname: Rangpur-Saiful islam 15 december 2009.wma

van de staf van Mushua jamat (een NGO organisatie L.M.). Zij verlieten deze regio en uiteindelijk ontmoette ik broeder Sahin. Ik ben nu negen jaar isaï. Ik geloof in Isa. Toen ik destijds die goddelijke stem hoorde en ik hier antwoord op gaf, accepteerden de burens mij niet. Mijn bekenden en familie haatten mij. Ze hielden niet van mij, ze spraken niet meer met mij, ze leefden niet meer met mij. Mijn jongste broer sloeg mij op mijn tijdelijke lichaam. Toen ik Isa accepteerde, hielden ze niet meer van mij. Tot de dag van vandaag accepteren de burens en bekenden mij nog niet. Ik leef mijn eigen leven en ze zien niet naar mij om en helpen mij niet. En toch houd ik van de mensen om mij heen, mijn familie, de burens en alle dorpsbewoners. Ook al houden ze niet van mij. Ik ben een kleine winkel begonnen, maar ik heb niet veel inkomen uit deze handel, genoeg echter om in leven te blijven. Iedere maand verdien ik tussen de 2.000 en 2.500 taka.

Isa is voor mij belangrijk, want sinds mij over Isa verteld is en ik in Hem geloof, is Hij mijn Redder en Verlosser. Ook mijn vrouw is blij en gelukkig. Mijn hele gezin gelooft in Isa en is isaï. We zijn een gelukkig gezin. Mijn dochters geloven ook in Isa, maar mijn schoonzonen niet. Als gezin bidden we samen. De rol van imam Sahin is belangrijk. Toen hij mij vertelde van Isa, accepteerde ik Isa als Redder. Iedere vrijdagmorgen, maar ook tijdens de andere bijeenkomsten, kom ik hier om samen te bidden en te zingen en Isa te aanbidden. Ik woon op zo'n vijf minuten lopen van deze jamat. Vanaf het begin kom ik hier in deze jamat. Ik voel me zo goed om samen te komen. De houding, het samenzijn is goed voor mij. Mijn droom is als ik sterf, dat ik naar de hemel ga!⁴⁰⁹

5.4. Abdul Rohiem Dulu.

Als laatste spreken we deze dag met Abdul Rohiem Dulu.

'Ik ben Abdul Rohiem Dulu, 39 jaar oud, ik heb een dochter en een zoon. In 1988 had ik een christelijke vriend, we hadden goed contact met elkaar en we spraken elkaar veel. (De vader van deze christelijke vriend werkt nu ook voor IJB, daar ben ik pas achter gekomen.) Hij heeft destijds ook met mij over Isa gesproken. Hij heeft mij het evangelie uitgelegd. Maar na een bepaalde periode is hij vertrokken en bleef ik alleen achter. Ik wilde wel een kerk of zendingspost bezoeken, maar het is mij niet gelukt en er kwam verder niet van. Vele jaren later ontmoette ik broeder John Sahin. Eén van mijn burens vertelde mij over broeder Sahin. En daarna ontmoette ik hem. Toen sprak hij met mij over Isa en ik wilde meer van Isa weten. Mijn hele familie verwierp mij. Ik werd van het erf gezet, ontfermt en men wilde niets meer met mij te maken hebben. Ik had geen bezit meer, geen land, geen huis etc. Ik heb een baan bij een NGO die verbonden is aan een bank in Bangladesh. Met het geld wat ik daar verdiend heb, heb ik een huis gebouwd. In dat gebouw ben ik een eigen project gestart. Ik heb daar een zondagschool en een gewone school. Ook mijn vrouw is verbonden aan deze NGO. Ik ben nog niet gedoopt, maar ik wil er meer van weten. Ik wil meer van weten, omdat ik Isa liefheb. Ik weet dat Hij onze Verlosser is. Dat is voor mij belangrijk.

Toen ik geboren was, hield ik al niet van islam. Het gaf geen bevrediging om volgens de moslimtraditie te leven. Mijn vrouw leest nu ook christelijke boeken en ze vindt de boodschap wel goed klinken. Deze jamat is voor mij van belang, omdat ik van deze jamat en deze mensen houd. Ik voel mij veel beter sinds ik deze jamat bezoek. Toen ik Isa als Verlosser aannam, gaf Allah mij kracht en zegen. Ik kwam eerst hier samen in deze jamat. Maar nu ben ik een eigen jamat begonnen. Nu komen we in mijn huis samen. Vrienden, burens en bekenden komen nu samen in mijn huis. Ik ga voor, maar we staan ook onder de pastorale zorg van broeder John Sahin. Van onze jamat ben ik de voorzitter van het bestuur. Iedere week komen er rond de 20 personen samen.

We komen als gemeente iedere vrijdag voor zo'n twee tot drie uur samen. De diensten zien er als volgt uit: eerst zingen we een lied, dan bidden we, dan verkondigen we het evangelie, dan bidden

⁴⁰⁹ Opname: Rangpur-Abdul Hussein 15 december 2009.wma

we opnieuw, en dan is de bijeenkomst afgelopen. Mijn burens reageren hier positief op. Zij houden van mij en waarderen mij. Sommige burens komen en sommige burens komen niet. De burens zijn geïnteresseerd in wat wij doen. De hoofd-imam van de moskee is langs gekomen en we hebben samen de Kitabul Mugadesh gelezen. En nu preekt deze imam uit de Kitabul Mugadesh hier in de moskee. In mijn dorp hebben we een goede reactie van de moslimbevolking. In mijn omgeving is er geen kerk, ik denk dat de afstand tot de eerste kerk, de Church of God, ongeveer vier kilometer is. We hebben met hen geen contact. We hebben beter contact met onze lokale moskee, beter dan met de kerk. We hebben geen contact, maar we geloven hetzelfde. Het dorp waar ik woon, is erg arm. De meeste leden van de jamat zijn erg arm. Het grootste gedeelte is dagwerker (95%). De andere 5% van de leden heeft een winkeltje. De bevolking is geheel moslim en etnisch gezien Bengaal. Als je het goed bekijkt, heb ik een celgroep op twee kilometer afstand van de hoofd-jamat. Daarnaast hebben we nog twee celgroepen. Vanaf mijn jamat hebben we op vijf kilometer afstand een celgroep met vijftien gelovigen. Een andere celgroep is Ullipur met acht gelovigen. En we zijn er nu één aan het opstarten in Hellacupa op drie km afstand.

Ik wil net als Isa werken. Ik wil mijn leven veranderen net als Isa, ik wil op Hem lijken. I wil niet rijk worden. Ik wil net als Isa 5.000 mensen voeden met voedsel. Ik wil mijn bevolking helpen. Ik heb van John Sahin de Jezus-film gekregen. En deze film heb ik in de hele buurt laten zien. Hij heeft gedraaid in theewinkels, huizen etc. Ik wilde graag een motorfiets, en Isa heeft het mij gegeven. Ik heb een droom voor de toekomst om een verzorgingshuis te beginnen. Ik wil de oudere mensen die door de kinderen niet geholpen worden helpen in hun ouderdagvoorziening. Daarnaast wil ik een kindertehuis beginnen om weeskinderen in op te vangen.⁴¹⁰

Na dit gesprek krijgen we een lunch aangeboden. Als afsluiting van deze dag bezoeken we het huis en de NGO van Abdul Rohiem Dulu. We rijden met de auto ernaar toe en aan de rand van een kleine woonwijk stappen we uit. We worden ook hier door een enorme menigte mensen opgewacht. We bezoeken de school waar zijn vrouw lesgeeft aan volwassen vrouwen en het huis waar Abdul Rohiem woont. Daar legt hij het werk van zijn NGO uit.

'Ik heb hier een trainingsprogramma voor werklozen zodat ze een baan kunnen vinden, zoals printing, computer, installatietechniek. Het zijn korte programma's om mensen een baan te geven. Als de training afgerond is, geef ik microkrediet zodat deze mensen een eigen bedrijfje kunnen opstarten. Dit is een rentevrije lening. Ze bouwen zo aan hun eigen toekomst. Jonge kinderen hebben scholing nodig. We geven deze kinderen gratis onderwijs omdat deze kinderen anders geen onderwijs krijgen. Ik geef geen geld aan de bevolking, maar de mensen moeten hun capaciteiten gebruiken.'⁴¹¹

⁴¹⁰ Opname: Rangpur-Abdul Rohiem Dulu 1 15 december 2009.wma

⁴¹¹ Opname: Rangpur-Abdul Rohiem Dulu 2 15 december 2009.wma

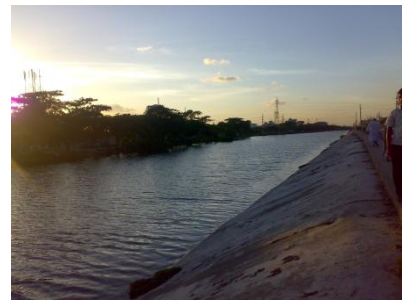
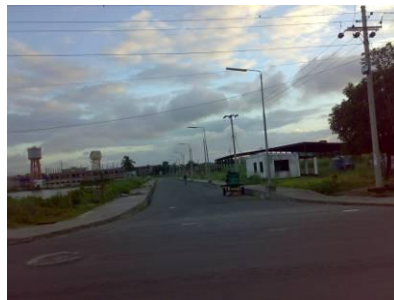
Bijlage 4: Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Narayangonj.

1. Bezoekverslag aan Adamjee Ruhani Jamat in Narayangonj district.

Op vrijdagmiddag 18 december 2009 hebben we vanuit Dhaka Adamjee Ruhani Jamat in het district Narayangonj bezocht. Het was een reis van ongeveer 1,5 uur. Reizen vanuit Dhaka blijft altijd een verrassing. Het verkeer in zo'n enorme Aziatische wereldstad betekent gewoonweg file. Als we de stad uit zijn, nemen we de rijksweg richting Chittagong. Deze weg staat bekend als een drukke en gevaarlijke rijksweg. Na ongeveer 45 minuten slaan we af van de rijksweg en vervolgen we een weg langs een rivier. Na 30 minuten komen we in Adamjee aan.

Het district Narayangonj is een industriegebied. De stad Narayangonj is een havenstad, met overslag, containerterminal en industriële bedrijven. Aan beide zijden van de weg zien we de industriecomplexen staan. En ook alle vervuiling die daar mee samenhangt. De Adamjee Ruhani Jamat is, zoals de naam al aangeeft, gevestigd in Adamjee. Adamjee staat bekend om zijn industrie en zijn benzineoverslag.

Onze auto stop voor het hek van een benzineoverslagplaats. Grote rijen met tankwagens staan te wachten voor het terrein van de overslagplaats. Het bedrijf is gesloten, het is vrijdag en om middernacht gaat de poort weer open. Mijn begeleider van *IJB* vertelt mij dat dit bedrijf 24 uur per dag werkt. In de auto ruiken we de scherpe en sterke benzinelucht al. We lopen een klein straatje in en na een meter of 30 slaan we rechtsaf een klein, smal steegje in. Na een paar meter zijn we bij een huis: Adamjee Ruhani Jamat.

Adamjee
Ruhani Jamat

Benzine
overslag

We worden hartelijk ontvangen door Imam Syed Nurul Islam. Hij neemt ons mee naar zijn kantoor. Daar worden we gastvrij onthaald met koffie, fruit en versnaperingen. Syed Nurul Islam is 63 jaar oud. Hij is getrouwd en heeft vier dochters en een zoon.

Zijn oudste dochter is getrouwd en heeft twee zonen. Zij wonen in hetzelfde huis als Nurul Islam. Normaal gesproken woont een dochter bij de familie van haar man, maar hier woont de dochter met haar gezin bij haar ouders in. De tweede dochter studeert Engels aan de universiteit. De derde dochter volgt college en zijn zoon zit op de High School. Naast imam is Syed Nurul ook nog plattelandsdokter. Op deze wijze verdient hij zijn inkomen. Zijn vrouw geeft les op een basisschool in de buurt. Al zijn dochters zijn thuis en vinden het geweldig om ons te ontmoeten.

Na de kennismaking en de koffie laat Syed Nurul Islam ons zijn gebouw zien. Men is volop bezig zijn *jamat* uit te breiden. Op de bestaande bouw worden drie verdiepingen bijgebouwd. Syed hoopt de eerste verdieping te gaan gebruiken als trainingruimte en werkruimte voor de gemeente. Gemeenteleden komen hier bij elkaar om als een coöperatie geld te verdienen. De tweede en derde etage worden straks gebruikt als woning. Het ziet er allemaal degelijk uit. Op het dak genieten we van het uitzicht. De ruimte waar de dienst wordt gehouden, is op de begane grond. Voor deze ruimte is een hal waar Syed Nurul's kantoor ook op uitkomt. In deze hal is een toegang tot toilet en staan de rekken voor de schoenen. In het kantoor van Syed spreken we met elkaar. Tijdens dit gesprek vertelt hij hoe hij een Isaï geworden is.

2. Syed Nurul Islam.

'Ik heb Jezus Christus in 1983 aangenomen als Redder en Verlosser. Ik ontving een traktaat van een christen en ik las deze folder. In deze folder stond een vers uit de Kitabul Mugadesh. Dit vers wilde ik vergelijken met de Koran. En in de Koran staat ook dat Jezus een geëerd persoon is. Daarna ging ik aan de slag bij Campus Crusade for Christ, als evangelist. Ik moest daar de Hindu vertaling gebruiken. Later ging ik mij richten op gemeentestichting. Ik huurde een oud gebouw en ik startte een gemeente in deze regio. Alle gelovigen werden in deze jamat met elkaar verbonden. Op dit moment hebben we 200 leden. Al deze 200 leden komen niet elke week bij elkaar, wekelijks komen er rond de 30-40 gelovigen bij elkaar. Onze jamat is een onafhankelijke jamat en we zijn aangesloten bij IJB. Ruhani jamat is de naam van onze gemeente. Ruhani betekent voor moslims 'heilige regel gemeente'. Als moslims dit horen, weten ze direct wat het betekent. Ruhani betekent regel, en moslims associëren dir met Isa. Iedere vrijdag komen we als jamat bij elkaar. We hebben iedere donderdag een gebedsnacht. Het begint 's avonds om 23:00 uur tot 5:00 in de morgen. Iedere laatste vrijdag van de maand vieren we het Heilig Avondmaal. Voor de gelovigen is het van belang dat zij samenkomen in de jamat. Jamat betekent gemeente of gemeenschap. Isa heeft de opdracht gegeven om samen te komen om te bidden.

Moslims komen ook bij elkaar om te bidden. Wij, als isaï, willen samenkomen om God te aanbidden. Toen ik destijds een christen werd, kwamen mijn burens bij mij. Ze vroegen mij: 'Waarom ben je een christen geworden en heb je Jezus geaccepteerd?' Ik vertelde hen waarom ik Jezus als Verlosser had aangenomen. De eerstvolgende vrijdag riep de imam van de moskee mij.

Hij vroeg mij: 'Waarom heb je dit gedaan?' En ik vertelde hem dat ik Jezus als Redder had aangenomen en dat dit ook in de Koran staat beschreven. Ik vertelde hem dat Hij de enige Verlosser is. De volgende vrijdag riep hij op om niet met mij om te gaan. Het contact met de lokale moskee is goed. Als we elkaar op de straat tegenkomen, schudden we elkaar de handen en groeten elkaar. Op acht kilometer afstand is er een baptistengemeente. We hebben contact met elkaar, maar de afstand is te groot.

Ik behoorde binnen de islam tot het soefisme. In die tijd offerde ik mijzelf op om God te zoeken. Soefi's geloven dat Jezus één weg is tot God. Soefi's zijn eenvoudiger te bereiken met het evangelie. Zij zijn op zoek naar God. Zij staan meer open voor het evangelie, dan orthodoxe moslims. Ik denk dat Jezus een soort soefi was. Een soefi denkt niet na over zijn eten of over zijn kleding. Aardse zaken zijn niet belangrijk voor een soefi. Dat zie ik ook terug in het leven van Jezus.⁴¹²

Syed Nurul Islam heeft het Johannes evangelie op reciterende toon gezet. Dit heeft hij schriftelijk vastgelegd. Een exemplaar hiervan is in mijn bezit. Ik vraag hem om een hoofdstuk voor ons voor te dragen. Hij heeft hiervoor Johannes 3 uitgekozen. Zie de geluidsopname voor een weergave van deze recitatie.⁴¹³

3. De ruimte voor de bijeenkomst.

De ruimte is, schat ik, vijf meter breed en tien meter lang. Voorin, tegen de muur, is een podium. Op het podium staan allerlei potten met kunstbloemen. In het midden van het podium staat een lessenaar waar een paar boeken onder liggen (dit blijken Kitabul Mugadeshs te zijn) en allemaal lege doosjes van wierookstaafjes. Achter tegen de muur is een halve cirkel afgebeeld. De cirkel is groen geverfd en er zijn allerlei stenen als reliëf in de muur gevoegd. Rondom de groene cirkel zijn oranje en rode stralen afgebeeld. Het blijkt dat dit een afbeelding is met een spirituele betekenis. Het moet een afbeelding voorstellen van de nieuwe aarde. Alle kunstbloemen die op het podium staan, zijn een teken van nieuw leven, zo vertelt Syed Nurul mij. In de pot met zand die op het lessenaartje staat, worden wierookstaafjes gestoken. Op de lessenaar staan ook flesjes rozenwater. Wierook en rozenwater moeten de heiligheid van God symboliseren.

Op de grond ligt geen tapijt of mat, maar een zeil. Tegen de zijwand van de ruimte zijn allerlei kussens en tafeltjes opgestapeld. (Syed vertelt mij dat hij deze tafels en kussens gebruikt bij trainingen, als mensen lang op de grond moeten zitten.) Achter in de ruimte staat een preekstoel, een lessenaar, muziekinstrumenten en twee stoelen. Ook hangt tegen de achterwand een schoolbord.

4. Samenkomst op vrijdagmiddag.

De bijeenkomst op deze vrijdagmiddag duurt ongeveer een uur. Voordat we de *jamat*-ruimte binnengaan, doen we onze schoenen uit. We zijn met 22 mensen bij elkaar

⁴¹² Opname: Imam Syed Nurul Islam Narayagonj 18 december 2009.wma

⁴¹³ Opname: Imam recitatie Johannes 3.wma

gekomen en de dienst begint rond 18:00. Als we binnenkomen, geeft Syed Nurul Islam ons een stoel om op te zitten. Wij zitten achterin de ruimte. Vóór ons in de kleine ruimte zitten de isaï op de grond. Zelf zit Syed op de grond achter de kleine lessenaar op het lage podium. De isaï zitten, mannen en vrouwen van elkaar gescheiden, allemaal op de grond. Eén voor één komen de isaï binnen en nemen ze plaats op de grond. Ook als we al begonnen zijn, druppelen de leden nog binnen.

Syed opent de dienst en we zingen samen een lied. Het gebed en het lezen van de Kitabul Mugadesh gebeurt op een reciterende wijze, maar de dienst heeft toch een traditionele opbouw. Na het lezen van de Kitabul Mugadesh legt Syed de Kitabul Mugadesh(!) onder de lessenaar op de grond. Syed houdt een korte preek. De orde van de dienst is vrij traditioneel: gebed, zang, lezen van Kitabul Mugadesh, verkondiging, zang, inzameling van de gaven, geloofsbelijdenis, zang en gebed. De collecte wordt door zijn zoon verzameld met een collectezak. De uiterlijke mystieke elementen heeft Syed vanuit het soefisme overgenomen. Deze invloed is zichtbaar aanwezig in deze *jamat*. Het is voor ons verrassend om te zien, dat binnen *IJB* verschillende invloeden aanwezig zijn en dat de landelijke structuur lokale *jamat* de vrijheid geeft in het uiterlijk invullen van hun diensten.

5. De maaltijd na de dienst.

Na afloop van de dienst krijgen we een diner aangeboden, thuis bij Syed Nurul Islam. Geheel volgens de gewoonte krijgen gasten een ereplaats aangeboden op bed. (Er zijn geen stoelen aanwezig, de kleine kamer staat vol met een kast en de kleren die aan touw ophangen.) We zitten in kleermakerszit op bed: mijn vrouw en ik, de begeleider van *IJB* en Syed Nurul Islam. Dit is de traditionele wijze van eten wanneer er gasten zijn. Dus op bed staat alles klaar: rijst, kip, salade, duhl (dunne lizensaus) en groente. Na de maaltijd namen we afscheid. Het voor ons bekende natafelen is een onbekend fenomeen in Bangladesh. Als het eten op is, ga je weg. Voor het eten praat je met elkaar en na het eten ga je naar huis.

Het is ondertussen al donker geworden. We nemen hartelijk afscheid van elkaar en reizen terug naar het BSFB gasthuis in Dhaka.

Bijlage 5: Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Jamalpure.

1. Bezoek aan Isa-e Jamat in Jamalpure district.

Op 20 december 2009 hebben mijn vrouw en ik *IJB* in Jamalpure bezocht. Imam Anup Dio is hier regiocoördinator en hij heeft ons ook geholpen met het vertalen. Om van Dhaka naar Jamalpure te komen, zijn we met de trein door het district Dhaka getrokken. In deze bijlage een verslag van het bezoek aan Jamalpure. Voordat we vertrokken naar Jamalpure werd door *IJB* al aan ons verteld dat in Jamalpure, moslimfundamentalisten sterk vertegenwoordigd zijn. Een paar jaar geleden zijn rond Jamalpure een aantal christenen vermoord. De angst is groot onder de lokale gelovigen. Om deze reden bezoeken we ook niet de lokale *jamat*, maar komen de isaï naar het hotel of naar het huis van Anup Dio.

1.1. Treinreis.

De reis naar Jamalpure is al een belevenis op zich. We zijn een ervaring rijker, het reizen met de trein is een comfortabele wijze van reizen. Het is vooral rustig en beter voor de zenuwen dan reizen per auto. De terugreis hebben we met een huurauto met chauffeur gedaan: een dodemans rit van 4,5 uur. Normaal staat hier 5,5 tot 6 uur voor. Onze chauffeur had één stand, zo snel mogelijk naar Dhaka en weer terug. We hielden ons hart vast, alle vermaningen tot rustig rijden ten spijt.

De treinen zijn in Bangladesh te vergelijken met de treinen in Nederland van meer dan dertig jaar geleden. Als je wat wilt drinken, klotst alles over de rand heen. Het raampje, alle binnendeuren en ook de buitendeuren kunnen niet dicht. Op het station zien we jongeren op het dak van de trein klimmen om gratis mee te reizen. Om de twee minuten komt er iemand langs om iets te verkopen. De één met appels, de volgende met pinda's en weer een ander met snoeprollen. Ook lopen er bedelaars door de trein: kinderen, verminkten, oude vrouwen. Prachtig is het om het landschap voor je ogen voorbij te zien trekken. Velden met rijst, tarwe, aardappelen en groente, visvijvers, huizen en boerderijen. Dorpjes waar kinderen op het land cricket spelen.

Maar ook steden waar het afval langs de rails gedumpt wordt. We rijden door de krottenwijken van de steden die we passeren. Winkeltjes die bijna op de rails staan.

Deze treinreis heeft ons een goede impressie gegeven van Bangladesh.

1.2. In Jamalpure.

We worden opgehaald door drie mannen van *IJB* Jamalpure: Imam Anup Dio, Puni Mondol en Hurmuz Ali. We worden naar ons hotel gebracht in een riksja. Een hele belevenis, de wegen zijn hier hobbelig, dus zittend op een riksja moet je je goed vasthouden. Die dingen zijn niet voor ons postuur gemaakt: we passen er niet samen op. Jamalpure is een arme stad, veel auto's rijden er niet, maar des te meer riksjas. We staan zo'n tien minuten in een riksja file. Een smalle straat met twee rijen van onafteerbare bellende riksjas. Wat anders dan Dhaka met al zijn auto's, maar het typeert wel de stad Jamalpure.

Onze vrienden van *IJB* vertellen ons dat wij in het enige hotel van Jamalpure slapen. Het is een mooi hotel. Vanuit onze hotelkamer hebben we een prachtig uitzicht over de rivier de Brahmaputra.

Eiland met 60.000 landloze inwoners.

Hotel en gespreksplaats
Bruine vierkantje op het hotel is de overkapping waar we onder hebben gezeten.

Woning van Imam Anup Dio.

In het hotel krijgen we rozen als welkom aangeboden. We frissen ons open na zo'n 20 minuten gaan we met onze vrienden van *IJB* in gesprek. Hiervoor hebben zij op het dak van het hotel onder een prieeltje een rustige plaats uitgekozen om met elkaar te kunnen spreken. Het uitzicht is hier echt prachtig! De lucht is helder en we zien de velden om de stad. Achter het hotel zien we de rivier de Brahmaputra en middenin de rivier zien we een eiland vol met bomen. Over een bamboebrug lopen mensen van en naar het eiland. (We hebben dit eiland later nog bezocht. Hier wonen 60.000 arme landloze Bengalen. Ieder jaar in augustus staat dit eiland onder water en moeten ze vluchten. Het eiland is echter niemandsland en daarom kunnen deze mensen daar wonen. Ze zijn analfaabeet, werkeloos en scharrelen hun inkomen bij elkaar. Een school is niet aanwezig op het eiland.)

Op het dak van het hotel vertellen Imam Anup Dio, Puni Mondol en Hurmuz Ali ons

over het werk van IJB in Jamalpure. (Achteraf blijkt, dat er door de wind veel ruis op de opnamen is. De kwaliteit van de opnamen is daardoor slecht. Degene die vertaalde, was het Engels niet goed machtig. Hierdoor heb ik alleen de vertaling, die ik begrepen heb kunnen gebruiken in de onderstaande uitwerkingen.) In het district Jamalpure zijn vier *jamat* van IJB. Imam Anup Dio is de regiocoördinator en werkt in Jamalpure City, imam Dildar Hossain werkt in Islampur, imam Mozammel Hoque in Narundi en imam Monowar Hossain in Sarishabari. Volgens Anup Dio is het risico te groot dat wij als westerlingen de lokale *jamat* bezoeken. We zullen met Anup Dio, Imam Dildar Hossain en Mozammel Hoque vandaag en morgen dagen spreken. Vandaag (20 december 2009) spreken we met Imam Anup Dio, *jamat*-voorzitter Puni Mondol en *jamat* secretaris Hurmuz Ali.

1.3. Het leven van Puni Mondol.

We spreken allereerst met Puni Mondol. Hij is voorzitter van de lokale *jamat* in Jamalpure stad. Hij woont nu 30 jaar in Jamalpure en staat aan de wieg van de IJB. Hij is getrouwd, heeft twee zonen en drie dochters en is 55 jaar oud.

'Ik accepteerde Isa-Masih als mijn Redder in 1975, nu 35 jaar geleden. Ik was een jongeman van 20 jaar oud. Ik heb een moslimachtergrond. Ik was een trouwe moslim. Dagelijks onderhield ik de plichten van een trouwe moslim. Ik leefde als moslim en ik woonde onder de moslims. Toen ik tot bekering kwam, deelde ik het evangelie met mijn familie. Ik vertelde hen over het evangelie. Ik geloofde in Isa, omdat Hij mijn Redder is. Hij verlostte mij van mijn zonden. Mr. Karmon een westerse zendeling heeft mij in aanraking met het evangelie gebracht. Hij leefde in Jamalpure en preekte het evangelie. Er was geen jamat of kerk in Jamalpure. Ik leefde tien jaar lang geheel alleen hier, er was geen kerk in Jamalpure. De zendeling vertrok 15 jaar geleden. Er was sinds zijn vertrek geen gemeente meer. Tot 2004 was er geen jamat hier. Sinds augustus 2004 ben ik hier aanwezig om deze jamat op te starten. In de tussenliggende periode werd iedereen van de jamat verstrooid en niemand zorgde voor ons. We werden door iedereen verlaten. De westerlingen vertrokken en de gelovigen bleven achter. De westerlingen vertrokken, omdat in dit gebied moslimfundamentalisten invloed hebben.

Toen ik een volgeling van Isa werd, accepteerde mijn familie het niet dat ik in Isa geloofde. Later werd het wel geaccepteerd door mijn familieleden. Mijn vrouw en kinderen geloven ook in Isa. Er waren destijds geen andere christenen, ik stond helemaal alleen. Maar nu hebben we een jamat. Een paar jaar geleden is broeder Kuni vermoord. Daarnaast is nog een jongen vermoord, omdat hij in Isa geloofde. De jamat is heel belangrijk voor mij. Het is het lichaam van Isa, dus het is belangrijk om samen te komen en het lichaam van Isa te onderhouden en te bouwen. Ik ben voorzitter van de lokale jamat hier in Jamalpure.

*Ik preek, geef getuigenissen en breng nieuwe mensen in de jamat. Ik heb een eigen bedrijf voor installatietechniek. Hier heb ik mijn inkomsten uit. Op dit moment hebben we contact met de lokale imam van de moskee. Wij spreken met de moslims en delen met hen het evangelie. Er zijn wel een aantal problemen. Er zijn in de Koran echter veel teksten over Isa. Deze verzen gebruik ik in de gesprekken met de moslims. Op deze wijze kan ik met hen spreken over Isa. Ik gebruik hiervoor alleen de Koran. Dan komen ze tot de acceptatie van Isa. Ik spreek nooit met moslims in de moskee. Ik spreek mensen aan op straat, riksja's en in hun huizen. De meeste moslims geloven in Isa. Maar ik geloof in Isa, omdat ik daardoor gered ben en ik weet dat ik uiteindelijk naar de hemel ga. Maar ik weet dat de moslims die Isa niet accepteren, verloren gaan. Ik wil dat al de mensen van Jamalpure gered worden.'*⁴¹⁴

⁴¹⁴ Opname: Puni Mondol 20 december 2009.wma

1.4. Het leven van Anup Dio.

Daarna spreken we met Anup Dio. Hij is de imam en regiocoördinator voor IJB. Hij heeft jaren voor Operatie Mobilisatie (OM) gewerkt. Hij heeft jaren in het district Chittagong gewerkt en sinds zes jaar werkt hij voor IJB in Jamalpure.

‘Toen ik 25 jaar oud was, had ik problemen met mijn hart. Ik wist het evangelie wel, maar ik had Jezus niet als Verlosser aangenomen. Toen OM in Coxs Bazar werkte, kocht ik een boek: ‘Hoe krijg ik vrede met God?’ Dit boek ging over hoe je vrede met God krijgt. Iedere man is een zondaar, en kan alleen behouden worden door Isa aan te nemen als Verlosser. En in januari 1974, beleed ik mijn zonden en nam Jezus als Verlosser aan. Al mijn zonden werden van mij afgenomen. Ik bad tot Jezus en Hij verlostte mij. Sinds die tijd weet ik dat Hij voor mij gestorven is en dat ik niet verloren ga. Toen ben ik gaan werken voor het jongerenprogramma van OM. Dertig jaar heb ik gewerkt in Chittagong voor OM. Ik ben geboren in Coxs Bazar. Ik ben afkomstig uit een christelijke baptisten familie. Ik ben christelijk opgevoed. En nu werk ik sinds zes maanden hier in Jamalpure. Ik ben 56 jaar oud.

Jamalpure is een kleine stad, drie miljoen mensen. Het is een erg arme stad, geen industrie, alleen kleine winkels, er is een kunstmestfabriekje en een jutefabriekje. Maar in hoofdzaak is het handwerk wat hier een winkel heeft. Op het platteland zijn het in hoofdzaak boeren. In Jamalpure City zijn ongeveer 54 moskeeën en 5-zes hindoeïstische tempels. Zo’n 10% van de bewoners van Jamalpure is hindoe. De invloed van de fundamentalistische Jamaat Islami is groot. Ze hebben zo’n 5-6% van de zetels in de lokale politiek. Dat is voor Bengaalse begrippen hoog. En de invloed van de Jamaat Islami is groot. De lokale bevolking gelooft niet alleen in de Koran, maar hecht sterk aan de Hadith.

Onze jamat heeft een aantal verschillende activiteiten. Iedere vrijdag van 9:00 tot 10:00 uur hebben we een bijeenkomst. Iedere twee weken hebben we een gebedsnacht. We evangeliseren

dagelijks op straat en waar dan ook. We hebben één keer per maand een bestuursvergadering van de jamat. Zondagavond hebben we van 19:00 tot 20:00 uur een bijeenkomst en iedere woensdagavond hebben we een Bijbelstudieavond. Tijdens een gebedsnacht zitten we bij elkaar. We lezen de Kitabul Mugadesh, leggen het evangelie uit, we zingen, we delen ons leven met elkaar, zorgen en noden worden gedeeld, we bidden voor elkaar, we bidden dat de mensen in Jamalpure tot bekering komen. Er wonen

noodzakelijk dat de Heere hier werkt. Dopen doen we niet hier in Jamalpure. In Dhaka worden de gelovigen gedoopt. Een maand geleden zijn er 25 mensen in Dhaka gedoopt. Ze worden in Dhaka gedoopt, omdat dat veiliger is. Dopen is belangrijk voor de moslimbekeerden. Gedoopt zijn, is een teken dat zij Isa willen volgen in hun leven. De Bijbelvertaling is dezelfde als gebruikt wordt in de andere jamat van IJB. De taal is aangepast aan de taal uit de Koran. Inhoudelijk zijn er geen verschillen. Onze jamat bestaat uit achttien gelovigen, in de leeftijd van 18 – 67 jaar oud. Daarnaast komen er rond de tien kinderen mee naar de jamat. De diensten voor de wekelijkse samenkomst op vrijdagmorgen ziet er ongeveer als volgt uit: We bedanken de isaï voor hun komst en heten ze welkom. We bidden samen. We zingen en prijzen en aanbidden God door het zingen. We verkondigen het evangelie. We bidden samen en vragen eerst aan elkaar waar we voor zullen bidden, voor de isaï en hun familie, de jamat, personen, de overheid van Jamalpure etc. We zingen aansluitend en eindigen met gebed. Daarna drinken we samen een kopje thee. De verschillen met een traditionele kerk zijn, dat wij als jamat op de grond zitten, we hebben een andere gebedshouding, we bidden met open handen, we hebben een andere Bijbelvertaling. Onze jamat bestaat alleen uit gelovigen met een moslimachtergrond. Ik ben destijds door A.M. Chowdhury gevraagd om hier in

Jamalpure voor IJB te gaan werken. We hebben nu na zes jaar een jamat. Het belangrijkste punt is, dat er veel gelovigen hier al in Jamalpure zijn. Maar er is hier nog geen kerk. En ik heb destijds met Mabud gesproken dat het nodig was dat er hier een kerk opgericht zou worden. Ik geloof dat dit het meest belangrijke is dat Jezus Christus wil dat er ook hier een gemeente komt. En daarvoor wil ik werken, opdat er een gemeente gevormd wordt. Ik verwacht en hoop dat er hier in Jamalpure een grote gemeente ontstaat. Er zijn hier heel veel zogenaamde 'geheime gelovigen'. Echt heel veel. Dit heeft te maken met de geschiedenis. We willen graag dat deze mensen een jamat gaan vormen. We hebben contact met een advocaat. Een geweldige fijne man, een echte isaï. Maar hij durft de stap nog niet te maken om zich bij ons aan te sluiten. Ze zijn hier bang om zich openlijk bij ons te voegen. We denken dat er hier in Jamalpure City zo'n 5.000 isaï zijn die nog niet bij ons zijn aangesloten. We richten ons in ons werk op hen. We zoeken ze op. Ze bidden in de moskee, ze zitten nog steeds in die sociale structuur. Maar veel van hen komen niet, ze durven niet. Een goede gemeenschap is echter noodzakelijk om een christelijk leven te leiden. Ik ken veel van hen, ze zijn gedoopt, ze bidden tot God, maar het ontbreekt hen aan gemeenschap. Uiteindelijk verliezen deze mensen hun geloof. Gemeenschap en bemoediging is van groot belang.

Ik heb zelf een Bijbelschool van de Baptisten gevolgd, de BBIB. In onze jamat werk ik met zes vrijwilligers. We hebben geen eigen gebouw. We komen samen in mijn woning. Mijn salaris wordt betaald door IJB. Iedere woensdag kom ik samen met Puni Mondol en Hurmuz Ali, secretaris en penningmeester van deze jamat. We bidden dan samen en bespreken dan de gang van zaken in de jamat. De lopende zaken en ook de plannen voor de jamat bespreken we met elkaar. Ook overleggen we welke bezoeken we de aankomende week gaan doen. Mijn droom voor deze jamat is dat veel mensen uit het Jamalpure district tot geloof zullen komen en dat onze jamat een grote jamat zal worden. Daarnaast verlang ik ernaar, dat er meer en meer gemeenten komen in heel Bangladesh.⁴¹⁵

1.5. Het leven van Hurmuz Ali.

Als het gesprek met Anup Dio is afgerond, drinken we onze koffie op. Daarna spreken we met Hurmuz Ali. Hij is de derde persoon die we vandaag spreken. Dit gesprek is ook op het dak opgenomen. Hurmuz Ali is 37 jaar oud, getrouwd, heeft twee dochters van twaalf en zeven jaar oud.

'Ik woonde in Jamalpure. In 2001 las ik een folder over het evangelie. Ik ging een Bijbelcorrespondentiecursus volgen. Deze cursus werd vanuit Chittagong verzonden. (Anup Dio bleek verantwoordelijk te zijn voor deze cursus.) Toen heb ik Isa aangenomen als Verlosser. Ik was afkomstig uit een traditionele orthodoxe moslimfamilie. Ik bad vijf keer per dag. We gingen naar de moskee en hielden ons aan de moslimregels. Ik kon echter niet beide doen: naar de moskee gaan en in Isa geloven. Ik wilde Isa volgen. Mijn familie liet mij hierin vrij. Ik ben de lokale vertegenwoordiger van het Human Rights comité. Dit heeft mij geholpen in mijn keuzevrijheid. Mijn familie liet mij vrij in mijn keuze. Ook mijn vrouw en kinderen volgden mij in mijn keuze. Mijn broers en zussen en ouders zijn echter nog steeds moslim. Vanuit de omgeving werd er wel druk op mij uitgeoefend. Ik verklaarde vanuit de Koran dat Isa de Verlosser is. Daarna stopte de omgeving om mij te bekeren, ze gaven verder geen problemen meer. Moslims geloven ook in Isa, maar niet dat hij de Verlosser is. Ik ben in 2001 gedoopt. Om gedoopt te worden, kwam ik naar Chittagong. Uiteindelijk was er geen jamat in Jamalpure. Ik sprak wel met andere christenen. Maar we kwamen niet bij elkaar. We lazen in huis als familie de Kitabul Mugadesh en baden met elkaar. Dat was het. Ik volgde alleen de Bijbelcorrespondentiecursus voordat ik tot geloof kwam.

⁴¹⁵ Opname: Imam Anup Dio 20 december 2009.wma

Ik heb tot 2009 moeten wachten voordat ik naar een jamat kon gaan. Ik heb acht jaar thuis gezeten zonder contact en gemeenschap met andere christenen of isaï. Ik ontmoette ze wel op straat, maar we zijn nooit zover gekomen om samen een gemeenschap vormen. Voor mijn persoonlijke leven is het van groot belang dat wij samenkomen. Groei en gemeenschap is van belang voor isaï. We zouden graag een eigen gebouw willen hebben. Als een jamat een gebouw heeft dan is het voor de verstrooide gelovigen gemakkelijker om bijeen te komen. Veel gelovigen denken dat het steeds moeilijker is, maar ik geloof dat dit niet zo is. Wanneer wij het goede werk doen, dan komt de duivel om het werk te verstoren, maar ik geloof dat God sterker en machtiger is. Ik geef mijn leven aan Isa, wat de toekomst ook is. Ik ben niet bang voor om Hem te sterven. Als Isa voor mij is gestorven, dan ben ik ook bereid mijn leven voor Hem op te offeren.⁴¹⁶

We ronden het gesprek af. Morgen hopen we opnieuw met Anup Dio te spreken en dan hopen we in zijn huis de interviews af te nemen.

2. In het huis van Anup Dio.

De volgende dag worden we door Anup Dio weer opgehaald. Met de babytaxi (tuktuk) vertrekken we naar zijn huis. Hier zullen we deze dag met een aantal mensen spreken. Omdat de situatie in Jamalpure volgens Anup niet zonder gevaar is, zullen de isaï ons in Jamalpure komen opzoeken. *IJB* wil geen risico's voor ons nemen.

2.1. Imam Mozammel Hoque van Taragaonj Isa-e jamat.

Als eerste spreken we met imam Mozammel Hoque. Hij is imam van een eigen *jamat* in Taragaonj. Ik krijg als westerling een stoel aangeboden. Ik wil ook gewoon op de grond zitten, maar dat is niet mogelijk. De andere aanwezigen gaan wel op de grond zitten, ik mag op de houten stoel zitten.

'Mijn opa hoorde het evangelie en volgde een Bijbelcorrespondentie cursus. En hij wilde meer weten van Isa. Hij kreeg een evangelie om te lezen. Een evangelie in moslimtaal. Toen hij het evangelie begon te lezen, kwam hij tot de ontdekking dat hij een zondaar was en dat hij vergeving nodig had. Hij wilde verlost worden. Hij leerde dat Isa de enige Verlosser en Redder was. Hij geloofde dat Isa ook zijn Verlosser en Redder was, en gestorven was voor zijn zonden. Hij accepteerde dat. Mijn grootvader leefde altijd al in Jamalpure.

Azerbei vertelde mij het evangelie in 1982. Ik kwam op 25-jarige leeftijd tot geloof. Maar mijn grootvader was toen al isaï. Hij had mij ook al over het evangelie voorgelezen. Azerbei is een moslimevangelist die hier in Jamalpure werkt. Hij verkondigt alleen het evangelie, doopt soms, maar hij sticht geen gemeenten. Oorspronkelijk waren wij moslims, maar via mijn grootvader heb ik het evangelie gehoord. Hij had een evangelie en leerde ons daaruit. Missionarissen startten een Bijbelcorrespondentiecursus. Deze volgden wij en we bezochten bijeenkomsten, maar daar bleef het bij. Er was geen bijeenkomst of een gemeente waar we toe behoorden.

Door persoonlijke studie kwamen we als familie bij elkaar en vormden we een huisgemeente. Met de familie, burens en bekenden startte ik in 1982 een huisgemeente. Er waren met de familie wel wat problemen, maar ze waren niet groot. Ik had wel wat tegenslag, maar dat viel wel mee. Mijn vrouw is sinds kort ook gedoopt en mijn dochters zijn ook gedoopt. Er was geen gemeenschap met moslims, ze hadden geen liefde voor mij. Mijn grootvader startte met het lezen

⁴¹⁶ Opname: Hurmuz Ali 20 december 2009.wma

van de Kitabul Mugadesh, en van hem heb ik het evangelie gehoord. Mijn opa is tot geloof gekomen, maar is al gestorven. Hij is nooit in een gemeente geweest, niet gedoopt, maar ik geloof dat hij in de hemel is. Ook mijn vader, moeder, twee broers en ik geloven in Isa. Eén broer en één zus geloven niet in Isa. Mijn opa was een geheime gelovige. Het is moeilijk om te zien dat een broer en een zus niet geloven in Isa. Zij zullen verloren gaan als ze niet in Isa geloven. Toen mijn grootvader gestorven was, ontstonden er problemen met de gemeenschap. Er ontstond verzet vanuit de gemeenschap tegen ons als isaï. Maar wij hebben stand gehouden en zijn niet bezweken onder de druk. Er is nog steeds druk vanuit de gemeenschap, maar niet veel. Er wordt nu geen fysiek geweld gebruikt. Er is geen contact met andere kerken, er zijn eenvoudigweg geen andere kerken hier in Jamalpure. Op een dag bracht ik het evangelie in een andere plaats, daar gaf ik getuigenis van het evangelie. Op dit moment is daar nu een jamat van 25 personen.

Het is erg belangrijk voor de gelovigen dat zij samenkomen, omdat gemeenschap en groei van belang zijn voor de individuele gelovigen. De gelovigen uit mijn gemeente zijn erg arm. Etnisch gezien zijn ze Bengaals en er zijn in mijn plaats weinig hindoes. Maar mijn jamat bestaat uitsluitend uit ex-moslims. Op vrijdag om 20:00 uur starten we de bijeenkomst, die ongeveer 1,5 uur duurt. We beginnen met zingen. Daarna lezen we de Kitabul Mugadesh, bidden we,

wordt het evangelie verkondigd, wordt er voorbede gedaan en zamelen we de gaven in. We hebben geen Bijbelstudiegroep. Maar we hebben wel een gebedsgroep door de week. Gebedsnacht hebben we niet in onze jamat. Ik bezoek de mensen thuis. We hebben 45 leden, mannen en vrouwen. Daarnaast komen er ook kinderen naar de jamat. We hebben een pre-school in onze jamat. We hebben 22 kinderen op de pre-school zitten. We hebben twee docenten die lesgeven aan de kinderen. We vertellen de kinderen het evangelie. We zingen christelijke liederen en maken gebruik van Bijbelse platen. Daarnaast hebben we ook een plattelandsdokter. Deze doctor heeft als opdracht om op eenvoudige wijze het evangelie op praktische wijze uit te dragen.

Mijn salaris wordt door IJB betaald. We hebben ook nog vijf vrijwilligers in onze jamat werken. Als we het evangelie verkondigen, maken we geen onderscheid tussen man en vrouw. We proberen iedereen met het evangelie in aanraking te brengen. Mijn jamat heeft een bestuur. Dit bestuur bestaat uit vijf leden: een voorzitter, penningmeester, secretaris en twee algemene leden. Iedere vrijdagmorgen komen we als bestuur bij elkaar. Dan overleggen we met elkaar en maken we de plannen voor de komende week. Mijn droom is dat mijn jamat zal groeien en dat vele mensen tot geloof zullen komen en dat zij Isa leren kennen.⁴¹⁷

2.2. Aminul Islam.

Naast Mozammel Hoque zit een man. Hij stelt zich voor als Aminul Islam. Hij is een jonge gelovige en is zes maanden geleden tot geloof gekomen.

*'Ik heet Aminul Islam. Ik ben lid van de Jamalpure Isa-e Jamat. Ik ben 32 jaar oud, getrouwd en heb twee dochters, ze zijn negen en vijf jaar oud. Ik was een trouwe moslim. Puni gaf mij vijf jaar geleden een Kitabul Mugadesh. En iedere keer bleef hij contact met mij houden. Ik accepteerde Isa als Verlosser zes maanden geleden. Mijn vrouw is ook zes maanden geleden tot geloof gekomen. Ik ontmoette Puni op straat en hij sprak mij aan over Isa. Ik geloof nu dat Isa voor mij gestorven is. Ik verwacht zeker dat er problemen kunnen komen, maar ik denk dat ze niet groot zullen zijn. Tot nu toe valt het mee. Ik ben nog niet gedoopt, maar ik hoop binnenkort gedoopt te worden. De jamat is belangrijk voor mij. In de Koran staat een levensstijl beschreven, die ik ook hier terugvind.'*⁴¹⁸

Het gesprek is afgerond. Sommige gedeelten van dit gesprek waren moeizaam te volgen, omdat de vertaler moeilijk te volgen was.

⁴¹⁷ Opname: Imam Mozammel Hoque 21 december 2009.wma

⁴¹⁸ Opname: Aminul Islam 21 december 2009.wma

2.3. Imam Dildar Hossain.

Tijdens het interview komt imam Dildar Hossain binnenlopen. Dit gebeurt in de loop van de morgen nog een aantal keren. Hij is imam van een *jamat* in Islampur. Hij is getrouwd, heeft één zoon van vijf jaar oud.

*'Ik heb gestudeerd, ik heb in 1995 een master in islamitische literatuur afgerond. Twee broers gaven mij een evangelie, Alamudim en Mazzibur. Dat was in 2006. Ik begon met het lezen van dit evangelie. Door het lezen van de Kitabul Mugadesh voelde ik mij meer en meer zondaar worden. Ik had een Verlosser, Redder nodig. En door het lezen van de Kitabul Mugadesh kon ik niet anders dan Isa aannemen en in Hem geloven. In 2007 ben ik gedoopt door A.M. Chowdhury. Ik deelde het evangelie met mijn broer, moeder en vader. Maar zij geloven niet in Isa, zij zijn nog steeds moslim. Omdat ik een islamitische studie afgerond heb, preekte ik ook in de moskee. Ik verkondigde het evangelie eerst in de moskee. Maar later was het niet meer mogelijk. In totaal heb ik al voor duizenden mensen gepreekt. Ik heb eerst in de Madrasah gestudeerd. In totaal ben ik twee jaar imam geweest in de moskee. Maar na mijn bekering kon ik niet meer prediken in de moskee. In eerste instantie kon ik doorgaan om vanuit de Koran het evangelie te verkondigen. Ik las gedeelten uit de Koran over Isa, en daarna vroeg ik de mensen hoe zij het eeuwige leven kunnen krijgen. Ik kom nog steeds in de moskee om vrienden te maken. Maar nu zijn de contacten slecht met de lokale moskee. Zodra de imams doorhadden dat ik daar kwam, verboden ze mij langer om te spreken. Isaï kwamen nog wel naar de moskee voor contact en gesprekken, maar niet meer om daar te bidden tot Allah. Veel mensen weten niet dat ik Isa heb aangenomen. Sommige mensen weten het, maar veel mensen weten het niet. Ik ben geboren en getogen in Islampur. Veel mensen weten dit niet uit veiligheidsredenen, waardoor de problemen tot nu toe niet groot zijn. In mijn huis komen we bij elkaar om een gemeenschap te vormen. Ik heb 25 jaar iedere dag, vijf keer per dag de moskee bezocht. Ik heb trouw alle plichten van de islam willen onderhouden. Ik was een trouwe moslim. Het verschil tussen de jamat en de moskee is dat er in de moskee gewerkt moet worden. De plichten moeten onderhouden worden. Maar wij geloven in Isa. Hij geeft vergeving. Het activisme en de werkheiligheid van moslims zijn sterk. Maar redding is alleen te krijgen door Isa en niet door te werken. Veel mensen komen wel bij elkaar om te bidden. Ook ik voldeed aan alle religieuze islamitische plichten, maar het gaf mij geen vrede in mijn hart. Mijn hart bleef vol zonde. Ik had geen vrede met Allah. En alleen door Isa krijg ik echte vrede. Deze vrede is van veel grotere waarde dan de gemeenschap binnen de moslimgemeenschap. Deze vrede gaat alles te boven. Isa is de enige weg naar het eeuwige leven. Islampur is een stad van rond de 800.000-900.000 inwoners. De inwoners zijn erg arm. Ongeveer 80% van de bevolking is boer, dagwerker, riksrijder of een ander arm beroep. Er is geen industrie. Er zijn rond de 400 moskeeën, vijf hindoeïstische tempels en geen kerken. Van de bevolking hier is 95% moslim, ik schat dat rond de 5% hindoe is. We hebben geen vaste plaats om onze diensten te beleggen. We houden buiten de stad bij een gelovige thuis diensten. Het is zo'n twee tot vier kilometer buiten Islampur. We hebben ook geen vaste dag waarop we samen komen. Ik bezoek de gelovigen thuis en dan bidden we samen, lezen de Kitabul Mugadesh en verkondigen het evangelie. Het is wel mijn plan om een jamat te vormen. Een vaste plaats om samen te komen zou geweldig zijn. We bidden om een gebouw om het gemeenteleven te structuren. Op dit moment hebben we 65 mensen die bij de jamat komen en we hebben dertien gedoopte leden. Binnenkort zullen er drie leden gedoopt worden. Mijn kennis van de islam gebruik ik nog steeds voor mijn werk. Daarnaast heb ik alleen een kort seminar gevolgd bij IJB in Dhaka, niet de ITI cursus. Ook ik heb in mijn jamat een comité, dat uit zeven leden bestaat. Hier maken wij onze plannen voor het werk in Islampur. We willen het werk uitbouwen en we willen graag een eigen gebouw.'*⁴¹⁹

⁴¹⁹ Opname: Imam Dildar Hossain 21 december 2009.wma

2.4. Anwar Hossain.

Anwar Hossain is ook lid van de Jamalpur IJB. Hij is 17 jaar oud. Hij is in het 1^e jaar van Jamalpure General College. Hij studeert bussines.

'Ik ben 17 jaar oud en ik zit in het 1^e jaar van Jamalpure General College. Ik studeer business. Ik wil hierna docent worden aan een college. Ik heb twee broers en een zus. Ik wilde de weg naar de hemel weten. Zes maanden geleden ontving ik van Puni een aantal folders en een Kitabul Mugadesh. Ik ben hierin gaan lezen. Deze boeken wijzen mij de weg in mijn leven. Puni leerde mij de weg, hoe ik gered kan worden. Puni legde mij het evangelie uit. Hij gaf mij folders en flyers waarin het evangelie staat uitgelegd. Puni is één van mijn burens, vandaar dat ik hem ken. Mijn familie en burens weten nu niet dat ik in Isa geloof. Het is nog geheim voor hen. Isa is voor mij belangrijk. Er zijn allerlei profeten, maar alleen Isa is de grote Profeet. Omdat Hij Zichzelf heeft opgeofferd voor mij, en daarom ben ik gered. Hij is mijn Verlosser en Zaligmaker. Hij is voor mijn zonden gestorven!'⁴²⁰

2.5. Hazrat Ali Babu.

Hazrat Ali Babu is nog geen lid van de Jamalpure IJB.

'Ik woon zo'n 500 meter hier vandaan. Ik ben 30 jaar oud en ik ben niet getrouwd. Als beroep ben ik huisleraar, ik geef les aan kinderen in de leeftijd van 6-8 jaar oud. Ik heb via Puni deze mensen leren kennen. Ik bezoek iedere vrijdag deze jamat. Ik heb van Puni enkele folders en ook een Kitabul Mugadesh gekregen. Daarnaast volg ik een schriftelijke Bijbelcursus. Ik houd wel van deze leer, hij klinkt goed en acceptabel. Ik lees de boeken en de Kitabul Mugadesh en het is volgens mij een goede leer. Ik wil nog meer van Isa weten. Ik ben op dit moment moslim en mijn hele familie is ook moslim.'⁴²¹

2.6. Kokon Pakir.

Kokon Pakir is lid van deze jamat. Hij is 35 jaar oud, getrouwd, heeft één zoon en twee dochters.

'Ik ben moslim en ik bestudeerde de Koran. Ik kwam toen tot de ontdekking dat Isa de enige Redder is. En daardoor ging ik de Kitabul Mugadesh lezen. Ik geloof dat Isa nu mijn Redder is. Dat is nu zo'n drie maanden geleden gebeurd. Ik kwam tot de ontdekking dat Isa de enige Zoon van God is. Voordat ik tot het inzicht kwam dat Isa de Redder was, las ik alleen de Koran. Pas daarna leerde ik Puni kennen. Hij gaf mij verschillende boekjes en een Kitabul Mugadesh en hij heeft veel met mij

hierover gesproken. Ik probeer mijn vrouw hier ook over te vertellen. Maar ik doe het heel voorzichtig omdat er allerlei problemen kunnen ontstaan. Ik verwacht dat zij met mij mee zal gaan. Mijn familie en burens kunnen mij onder druk zetten. Iedere vrijdag kom ik in de jamat. (Puni vertelde dat hij Kokon leerde kennen, doordat hij hem ontmoette op straat, toen hij aan het evangeliseren was. Sindsdien heeft hij contact met hem.) Het belangrijkste voor mij om hier te komen, is om standvastig te blijven in mijn geloof in Isa. Hij is voor mij belangrijk, omdat Isa mij

⁴²⁰ Opname: Anwar Hossain 21 december 2009.wma

⁴²¹ Opname: Hazrat Ali babu 21 december 2009.wma

*innerlijke vrede geeft. Ik ben nog niet gedoopt, maar ik hoop dat ik het aankomende jaar gedoopt zal worden.*⁴²²

3. Gebouw Jamalpure Isa-e Jamat.

De gesprekken zijn afgelopen. We nemen hartelijk afscheid van deze mannen en drinken nog een kopje thee. Daarna heb ik even de tijd om eens goed rond te kijken. Het huis van Anup Dio ziet er sober uit. Zijn huis stelt niet veel voor. Achter een muur heeft hij een bed staan en zijn kamer is de *jamat*-ruimte. Dat is alles. De ruimte is zo'n vier meter breed en zeven meter lang. Luxe is niet te ontdekken. Het ziet er sober uit. Een kruisteken of christelijk teken is hier niet te zien. Ook Kitabul Mugadeshs en boeken zijn niet zichtbaar aanwezig. Op de tafel ligt de Kitabul Mugadesh van Anup Dio zelf. In de muren zitten vier ramen: links en rechts één en in de smalle muur twee ramen. Het is een grote ruimte waar matten op de grond liggen. Er staat één tafel en twee stoelen en er hangt een kalender op de kale blauwe muren. Dit alles wat hij bezit. Alles draait in zijn leven om de verkondiging van het evangelie.

4. Celgroep van gelovigen met hindoe achtergrond.

We vertrekken met de babytaxi naar een hindoeïstische gemeenschap aan de rand van Jamalpure. De verschillende religies wonen in dorpen in verschillende enclaves. Hier worden we hartelijk ontvangen. Het blijkt dat Anup Dio naast het evangeliseren onder de moslimbevolking ook evangeliseert onder de hindoeïstische gemeenschap. Het blijkt dat in Bangladesh deze twee gemeenschappen los van elkaar leven. We rijden met de babytaxi naar de rand van Jamalpure. Daar stappen we bij de treinrails uit. Daar lopen we over de treinrails verder. (Dat is hier gewoon.) We komen uiteindelijk aan bij een groepering van huizen. Hier gaan we van de treinrails af en langs de huizen lopen we een pleintje op. In deze omgeving woont de hindoe bevolking bij elkaar.

Hier worden we ontvangen door een grote groep kinderen. Zij ontvangen hier doordeweeks onderwijs op de school van *IJB* en iedere vrijdag is er een soort zondagschool. Ze leren dan allerlei liederen en krijgen Bijbelverhalen te horen. Anup Dio vertelt ons dat hij hier sinds kort ook een huisgroep is begonnen. Via Puni waren er contacten gekomen met de leider van deze hindoeïstische gemeenschap. Hierdoor zijn er contacten gelegd en hebben ze daar het evangelie kunnen brengen. Aan het einde worden we door de leider van de huisgroep uitgenodigd om iets bij hem thuis te eten. We nemen afscheid en verlaten het buurtje. We lopen over de rails terug naar de babytaxi en gaan terug naar het hotel.

⁴²² Opname: Kokon Pakir 21 december 2009.wma

Bijlage 6: Bezoekverslag Isa-e Jamat in district Sylhet

1. District en stad Sylhet.

Donderdag 24 december 2009. Dit jaar, 2009 vieren we kerst in Bangladesh, in Sylhet. De stad en het district Sylhet liggen in het uiterste noordoosten van Bangladesh. Het is één van de grootste en rijkste steden van Bangladesh. Dit komt, omdat veel inwoners van Sylhet familie in het Verenigd Koninkrijk hebben wonen. De stad Sylhet is gevestigd aan de oevers van de rivier de Surma en heeft een bevolking van ongeveer 500.000 mensen. Sylhet is een district met een eigen taal, Sylheti. Het district Sylhet is bekend om haar theetuinen en tropische bossen.

In dit district heeft *IJB* vier *jamat*. In het district Sylhet staat het werk onder leiding van regiocoördinator imam Abdul Hannan, in stad Sylhet onder leiding van imam Jakir Hossain Biddut, in Goinghat onder leiding van imam Barkat Ali, in Chalitabari onder leiding van imam Moulana Saifuzzaman en in Zakigonj onder leiding van imam Modares Ali. Tijdens ons bezoek hebben we de eerste twee *jamat* bezocht. Het was de bedoeling om ook de Chungar *IJB* in Zakigonj te bezoeken. Omdat de taxi echter 1,5 uur later op kwam dagen, is dit bezoek tot onze spijt komen te vervallen.

Om in Sylhet te komen reisden we per trein naar Sylhet. Net als de vorige keer verliep ook deze reis comfortabel en rustig. Het was een hele belevenis om deze reis per trein te maken. De treinrit duurde zo'n acht uur. Halverwege bleek er een wagon kapot en deze moest afgekoppeld worden, dat duurde ongeveer een uurtje. Maar prachtig om de rijstvelden, dorpen en theetuinen te zien.

Deze keer zaten we in de luxe eerste klas coupé. We misten nu wel bedelaars en verkopers. Deze konden ons niet bereiken onze coupédeur werd door onze medereizigers afgesloten. Onze vrienden in Bangladesh hadden al verteld dat het een mooie reis zou zijn en dat was het ook. We hebben van alles gezien: traditionele akkers, visponden, dorpjes, steden, krottenwijken waar we doorheen reden, heuvels, theeplantages, rivier met bruggen. Het was een indrukwekkende reis. We arriveerden rond een uur of drie in de middag in Sylhet. Hier werden we opgewacht door A.M. Chowdhury en zijn gezin die de kerstdagen in Sylhet op vakantie waren. Hij bracht ons naar het gebouw van Sylhet Isa-e jamat waar we imam Abdul Hannan ontmoetten. Hij leidde ons door het gebouw en liet ons de slaapkamer zien. Het was echt koud. Overdag was het maximaal 23°C en 's nachts was het 12°C. De zon brak overdag niet door, het bleef lang mistig in Sylhet en hierdoor voelde het koud aan. Dit hadden we niet verwacht.

2. Sylhet Isa-e Jamat, Jakir Hossain.

Het gebouw van *IJB* ziet er eenvoudig uit. Het wordt gehuurd en het zijn eigenlijk twee woningen. Alleen de begane grond is bebouwd, een verdieping ontbreekt. Het eerste gedeelte van het gebouw wordt gebruikt als bedrijf, de andere helft wordt gebruikt door *IJB*. *IJB* heeft hier in Sylhet een printbedrijf. Het bedrijf vertaalt, verzorgt

drukwerk en ontwikkelt websites. Nadat we de eerste ruimte hebben verlaten, komen we in het woonhuis achter de drukkerij. Hier is de *jamat* gevestigd. Er is een grote woonkamer, die in gebruik is als gemeenschapsruimte. Om deze ruimte heen zijn drie slaapkamers. Wij krijgen er één, in een andere slaapt onze beveiliging. Onze gastheer drukt ons op het hart om niet met de schoenen in de gemeenschapsruimte te komen. Schoenen moeten uit!

Op deze eerste dag maken we kennis met Jakir Hossain Biddut en met de regiocoördinator Abdul Hannan. We zitten in de achterste woning rondom een tafel en vandaag gaan we een interview afnemen met Jakir Hossain Biddut.

'Mijn naam is Jakir Hossain, mijn bijnaam is Biddut, dit betekent 'kracht' in Bangla. Ik ben hier de lokale imam. Ik ben getrouwd, 27 jaar oud en ik heb een zoon van 3 jaar oud. Ik ben afkomstig uit een traditionele moslimfamilie. Mijn familie is afkomstig uit een hoge invloedrijke familie. In het Tangal-district, dichtbij Dhaka, ben ik geboren. Toen ik geboren werd, hadden sommige familieleden invloedrijke posities in de landelijke politiek. Maar dit was geen fijn en bevredigend leven, er was continue ruzie en een onderlinge machtsstrijd. Mijn familie behoort tot de hogere klasse in Bangladesh. In klas 9 van de High School ontmoette ik een locale pastor. Hij sprak met mij en vertelde mij het evangelie. Ik was ongeveer 15 jaar oud toen ik veel optrok met deze pastor. Ik bezocht ook de jongerenbijeenkomsten. Hij nodigde mij uit om een Bijbelcursus te volgen. Ik volgde deze Assembly of God (AOG) Bijbeltraining. Na deze Bijbeltraining werd ik meer geïnteresseerd, maar ik werd geen christen. Ik kwam verschillende keren bij de pastor terug. En ik deelde mijn ervaring met anderen, en uiteindelijk heb ik Isa aangenomen. Daarna volgde ik een 3-jarige pastortraining, leiderschapstraining en nog andere trainingen van de AOG. Er werd voor mij een baan geregeld bij een christelijke ontwikkelingsorganisatie. Zeven jaar geleden kwam ik in Sylhet. Ik was verbonden met sociaal werk van een NGO, een kindersponsorprogramma. En het afgelopen jaar ben ik verbonden aan het werk van IJB, het doen van pastoraal werk en evangelisatiewerk. Sinds zes maanden werk ik voor Isa-e Jamat. Sinds twee jaar doe ik vrijwilligerswerk voor IJB hier in Sylhet. Toen ik in Isa ging geloven, reageerden mijn ouders afwijzend, zij verwierpen mij. Zij accepteerden Hem niet. Zij waren er niet in geïnteresseerd. Ik probeerde mijn geloof met hen te delen, maar zij namen het niet aan. Zij hebben mij niet vervolgd of onderdrukt. Een paar jaar geleden was mijn vader ziek, en ik deelde in alle voorzichtigheid het geloof in Isa met mijn vader. Maar hij geloofde niet in Hem. Ik kom nu weer thuis, de verhoudingen zijn gelukkig weer goed. Ze laten mij vrij om te geloven wat ik wil. De laatste keren vertelden ze mij dat ik naar de moskee moet gaan en dat ik vijf maal daags moet bidden. Maar ik vertelde mijn ouders dat ik de gehele dag tot God bid. Mijn vader vroeg of ik mee ging naar de moskee aan het einde van de vastentijd. Ik legde hem uit dat vasten en bidden niet voldoende is om gered te worden. Mijn vader antwoordde dat ik dan vrij was om te geloven wat ik wil. Ik werd vrij gelaten. Omdat mijn familie zich binnen het hogere sociale milieu optrok, negeerde een aantal bekenden en burens mij. Zij bekritiseerden mijn keuze indirect. Maar omdat wij tot de hogere politieke klasse behoorden, konden ze mij niet openlijk bekritisieren.

Ik ben hier in Sylhet in contact gekomen met IJB. Ik hoorde al een aantal jaren van het werk van IJB en ik was geïnteresseerd in het evangelisatiewerk van IJB. Ik kon eerst echter geen contact leggen met IJB. Maar toen ben ik door Abdul Hannan uitgenodigd om met hem hier te spreken. Ik hoorde toen hun keuze en methodes en daar werd ik door aangetrokken. Ik ben aangetrokken door het werk van IJB onder moslims. Mijn familie is moslim, ik ben opgegroeid in een moslimgezin. Daarom sprak dit werk mij aan. Het is eenvoudiger en beter hoe IJB werkt. Zij passen zich aan, aan de culturele context van moslims. Het is goed hoe IJB het evangelie verkondigt aan moslims op een cultureel acceptabele wijze. Ik werkte eerst in een traditionele christelijke AOG. Maar dit werkt veel beter. De traditionele kerken passen zich niet aan de moslimcultuur aan. Ik werkte wel met een MBB pastor, maar op cultureel niveau passen ze zich niet aan. Ik geef niet af op deze kerken, want ik heb ze lief. Het probleem is niet zozeer het geloof, maar de cultuur. De

cultuurverschillen tussen christenen en moslims zijn groot. Het islamitisch geloof en het christelijke geloof liggen erg dicht bij elkaar. Dit ontkennen ze en ze bekritisieren elkaar, ze gaan beiden hun eigen weg. Als ik mijn ouders en familie wil bereiken met het evangelie, dan zullen we dat op een moslimwijze moeten doen. Bijvoorbeeld: dit is de Kitabul Mugadesh en de traditionele kerken noemen dat de Bijbel. Maar moslims geloven dat de Bijbel is gewijzigd door christenen. Daarom noemen we onze Bijbel Kitabul Mugadesh, dat betekent: 'Heilig Boek'. En we gebruiken de namen Torah, Zibur en Indjiel (tora, psalmen en evangelie). En dan herkennen de Moslims dat dit hun boek is en niet de gecorrumpeerde Bijbel van de christenen. We gebruiken ook de islamitische naam voor de personen uit de Bijbel. Bijvoorbeeld: Isa is Jezus. Ook de uiterlijke uitvoering van de Kitabul sluit aan bij het uiterlijk van een Koran. Daarnaast gebruiken we culturele islamitische gebruiken tijdens onze diensten. We zitten op de grond, we gebruiken houten standaarden voor het heilige Boek en we bidden met open handen. Voor moslims is het belangrijk dat culturele aspecten aansluiten bij hun belevingswereld. Als je binnen een traditioneel systeem verkeert, hebben moslims moeite om zich aan te passen. De culturele gewoonten kunnen een belemmering vormen voor moslims. Geloofsmatig is de grens tussen islam en christendom niet groot. Maar cultureel zijn er verschillen. Daarom nemen we tijdens het bidden een andere houding aan en zitten we niet op stoelen. Moslims eten geen varkensvlees of drinken geen alcohol, dit doen we dus ook niet als isaï. We passen ons aan de moslimcultuur aan.

Als we zingen tijdens de diensten, gebruiken we geen of weinig instrumenten. Als we op straat gaan evangeliseren, zingen we soms, maar dan wel op een islamitische wijze. Tijdens de diensten gebruiken we een Bengaals harmonium, soms een elektrische gitaar en een kleine trommel. In de moskee worden geen muziekinstrumenten gebruikt. Maar sommige van onze leden komen uit traditionele kerken. En het komt ook voor dat we geholpen worden door leden uit deze kerken, de AOG en de Presbyteriaanse kerken. Zij zijn wel muziekinstrumenten gewend. Een aantal bezoekers met een moslimachtergrond zijn modern ingesteld en luisteren ook naar moderne muziek. Vooral de leden in de stedelijke context vinden het goed dat we muziekinstrumenten gebruiken. In de dorpen in landelijk gebied zijn de inwoners conservatief ingesteld. Daar gebruiken we geen instrumenten, hooguit een traditioneel instrument, dat moslims ook gebruiken. Deze jamat hebben een eenvoudige en sobere liturgie. Wij proberen sterk bij de lokale moslimcultuur aan te sluiten.

Sylhet-city is voor Bengaalse begrippen een grote en moderne stad met veel bedrijven. Inwoners hebben veel familie in het buitenland wonen: zo'n 500.000 Sylhetti wonen in de USA, 2 miljoen in the UK en ook een groot aantal wonen in Saoedi-Arabië. Hierdoor is er een inkomstenstroom van buitenlands vermogen in deze stad. De taal in Sylhet is Sylhetti, deze taal is nauw verwant aan het Assamees in India. In Sylhet wonen in hoofdzaak Bengali, maar er zijn hier ook etnische groepen Manipuries, Garos, Santals, Khasis en een paar Chokmas. In Sylhet-city zijn ook een aantal traditionele kerken. Er zijn hier drie Rooms-katholieke kerken, vier Presbyteriaanse kerken, één gemeente van de Assembly of God en één baptistengemeente. In Sylhet Division is de Presbyteriaanse kerk het grootst met 114 gemeenten. Ze zijn missionair actief en ze hebben een synodestructuur. Ze werken in hoofdzaak onder de tribale bevolking. Ik denk dat van de Presbyteriaanse kerk 6-7% van de gelovigen een moslimachtergrond heeft. We hebben met de traditionele kerken een goede verhouding. Met de lokale moskee hebben we geen contact. Maar met sommige docenten van de madrasah en veel imams van de moskeeën hebben we goede contacten. Een groot aantal imams komt tot geloof in Isa. Wij hebben intensief contact met hen. Morgen tijdens onze kerstviering komen er zes voormalige islamitische imams naar onze bijeenkomst. Zij hebben een islamitische pastorale training achter de rug. Ze waren eerst de leiders van de moskee, maar nu geloven zij dat Isa hun Verlosser is. Op dit moment evangeliseren zij in hun eigen dorpen en leiden zij IJB huisgroepen. Zij hebben een specifieke training achter de rug over de Koran. De basis van de Koran stemt overeen met de Kitabul Mugadesh, zo'n 95% stemt overeen. Zij erkennen dat je de Kitabul Mugadesh moet begrijpen om de Koran te kunnen verstaan. Een kruis in de jamat is voor isaï geen probleem. Het kruis verwijst naar Isa.

In deze jamat hebben we de volgende activiteiten. Samenkomst op vrijdag. (Niet op zondag want dat is een christelijke dag en vrijdag is een vrije dag in Bangladesh.) We aanbidden in een moslimstijl tot Allah. Kazal is Urdu en betekent 'gezangen'. Het is een speciale aanduiding voor gebed en aanbidding van Allah. We evangeliseren, we nodigen andere mensen uit voor onze diensten. Ook dopen we mensen. Daarnaast zamelen we geld in, want we willen dat onze jamat zelfvoorzienend is.

We zitten hier in een stedelijk gebied. We hebben hier geen plattelandsdokterprogramma en ook geen onderwijsprogramma, want in deze stad hebben we genoeg voorzieningen. Onze kinderen gaan naar een school en zondagsschool van een christelijke NGO. We hebben celgroepen en een gebedsgroep die thuis bij mensen gaat bidden. We dopen hier iedere maand in een visvijver of de rivier. We doen dit volgens de moslimgewoonte. We hebben plannen voor meer programma's. IJB heeft geen grote fondsen dus we zijn beperkt

in het aantal programma's wat wij hier kunnen doen. We hebben wel plannen, maar we zijn niet 100% zelfvoorzienend. Graag zouden we een alfabetiseringscursus willen starten, want veel bewoners van deze regio kunnen Kitabul Mugadesh niet lezen. We hebben Bijbelstudiegroepen, maar de analfabeten moeten dan luisteren. Degene die de Bijbelstudie verzorgt, vraagt dan terug waar de teksten over gaan. Sommige broeders spreken Sylhetti en Nagri. Er is een broeder uit de UK, David Cain, en hij geeft les aan analfabeten om hen de Nagri taal te leren. Dit is eenvoudiger dan deze mensen Bangla te leren.

Deze jamat heeft 27 leden, en zo'n 11-15 kinderen. We zijn twee jaar geleden begonnen met twaalf leden en nu hebben we 27 leden. We proberen zelfvoorzienend te zijn, maar dat lukt nog niet helemaal. IJB geeft ons geld voor de huur van het huis en voor het inkomen van de imams. Een gedeelte van het inkomen collecteren we zelf en de rest komt van IJB. Onze jamat heeft een bestuur. Dit bestuur bestaat uit zeven personen: een voorzitter, secretaris, penningmeester en vier algemene leden. Als een imam een idee heeft, dan bespreekt hij dit eerst met de regiocoördinator en de veldcoördinator van IJB. Daarna bespreekt hij zijn ideeën met zijn bestuur. De regiocoördinator geeft advies, maar de eindverantwoording berust bij de lokale imam.

We willen graag in de toekomst verschillende activiteiten opstarten, zoals een zondagsschool, jongerenprogramma, gezinsprogramma, celgroepen, Bijbelstudiegroepen, gebedsnachten en vastbijeenkomsten. We willen met de overheid een goede relatie opbouwen, omdat we graag een eigen gebouw willen hebben. Deze jamat zal niet groot worden, maar we willen hier goede leiders voor de toekomst opleiden. Het is geen grote jamat, maar we willen hiervandaan plattelands-imams opleiden.

Deze jamat heeft niet het doel om veel te gaan groeien en veel te evangeliseren, maar om een basis te zijn voor de jamat in de landelijke gebieden. Vanuit de stad willen we het platteland intrekken en de imams hier opleiden. We willen graag de aankomende jaren hier in Sylhet groeien tot 27.000 isaï.

Toen ik Isa leerde kennen als Verlosser, was er tussen Sylhet-city en de grens van India (± 92 km) geen andere isaï of traditionele christen te vinden. Nu zijn er in dit gebied 1.100 isaï. En dan is de verwachting van 27.000 isaï op een bevolking van 13 miljoen inwoners in Sylhet divisie, niet onrealistisch. Van 1 tot 1.100 in negen jaar! Ik ben pas in 2001 begonnen in dit district te werken. Het is opvallend dat veel imams en madrasah docenten regelmatig naar onze bijeenkomsten komen. Dit zijn personen op sleutelposities. Het probleem hier is dat veel ongeschoolde mensen interesse tonen. Voor deze mensen proberen we geluidstapes te maken zodat zij via cassettebandjes het evangelie kunnen horen. Wij lezen de Bijbel voor en we maken hier dan tapes van. Deze verspreiden we onder de lokale bevolking. In ons bedrijf vertalen we ter plekke literatuur in de lokale taal. Op deze wijze kunnen we het evangelie verspreiden in de lokale taal.⁴²³

⁴²³ Opname: Imam Jakir Hossain 24 december 2009.wma

3. Kerstbijeenkomst in Sylhet Isa-e Jamat.

Kerst 2009, dit keer zonder kinderen en gevierd in Sylhet Bangladesh. Op kerstavond, 24 december, hebben we geholpen de ruimte waar de *jamat* bijeenkomt te versieren. Zoals gebruikelijk doet men dit in Bangladesh met bloemen. Tegen de muur waar de sprekers staan en de belangrijke gasten mogen zitten, hangt een spandoek op: '2009th Happy Birthday, King of Kings – Alfa en Omega.' Op de grond staan kursi's voor de Bijbels en liedbundels. Na het bezoeken van negen verschillende *IJB* is dit nieuw voor ons. Er wordt ons nadrukkelijk verteld, de Bijbel niet op de grond te leggen, maar een kursi (standaard) te gebruiken. Het is absoluut verboden een heilig boek op de grond te leggen. Tegen de linker- en rechtermuur hangen linnen flyers met teksten in Bangla. Voor deze speciale kerstbijeenkomst zijn alle leden van de omringende *jamat* uitgenodigd. Het is een openbare bijeenkomst waarbij iedereen uitgenodigd is. En natuurlijk mag iedereen zijn vrienden en bekenden meenemen. Kerstviering is gelijktijdig een evangelisatiebijeenkomst. De zaal ziet er sober uit. De ruimte is 5 x 5 meter groot. Aan de achterzijde loopt de ruimte uit op een volgende ruimte. Deze is voor de kerstviering ook ingericht. We mogen absoluut niet met onze schoenen op de rieten mat lopen.

Overall op de grond staan de Bijbels op een standaard. Voor in de ruimte staat een lessenaar, met daarop een houten kruis afgebeeld. Het is een hele gebeurtenis. Volgens de planning zou het om 11:00 uur moeten beginnen, maar omdat het erg mistig en echt koud is, komen de gasten wat later. Sommige gasten komen van een *jamat* die verder gelegen is en hebben drie uur moeten reizen. Uiteindelijk beginnen we de bijeenkomst om 11:30. Eén voor één worden de bijzondere gasten (dus ook wij) naar voren geroepen en zij krijgen een bosje bloemen als welkomstgeschenk aangeboden door de kinderen van de *jamat*. Wij krijgen netjes voorin de zaal een stoel aangeboden. Een bijzonder feit is, dat er in deze regio een aantal moslimimams tot bekering is gekomen. Eén van hen spreekt tijdens de bijeenkomst. We lezen samen het evangelie en we zingen liederen uit de *IJB* bundel. Er zijn verschillende toespraken door A.M. Chowdhury, verschillende ex-imams, ikzelf en de zakenman Mullahiem.

Deze laatste spreker heeft imam Bablu Biswas uit Sathkira het evangelie verteld. Tot onze verbazing is hij hier aanwezig en houdt ook hij een toespraak.

De dienst duurt drie uur en aansluitend hebben we samen een maaltijd. Halverwege de dienst komen de vrouw van A.M. Chowdhury en de regiocoördinator de verjaardagstaart aansnijden. Net als bij een echte verjaardag hebben we samen 'Happy Birthday dear Isa', gezongen. De taart heeft een vorm van een kruis en op de taart staan verschillende brandende kaarsjes.

Aan het einde van de bijeenkomst krijgen alle gasten een traditionele maaltijd aangeboden. Eerst worden de borden uitgedeeld en krijgt een gedeelte van de gasten hun maaltijd. Rijst, groente, kippenpoten met een dunne kerriesoep erbij.

Halverwege de maaltijd worden we opgeschrikt door de komst van vier luid sprekende mannen. Zij eisen dat de christelijke muziek uitgaat. Luid protesterend willen ze dat deze bijeenkomst stopt. Ze redeneren druk dat het bekeren van moslims verboden is. Je voelt direct de spanning stijgen. A.M. vertelt mij later dat deze mannen één of meerdere informanten naar de bijeenkomst hadden gestuurd. Via via hebben de mensen van IJB in vijf minuten een bekende lokale politieke leider ter plekke, die het voor de *jamat* opneemt. Het loopt allemaal gelukkig met een sisser af.

4. Goainghat.

Tweede kerstdag, 26 december 2009. Vandaag bezoeken we in Goainghat de *jamat*. We reizen per auto naar Goainghat. De taxi komt 1,5 uur te laat. De taxibestuurder heeft zich verslapen, is het vergeten of het is te koud. De echte reden komen we waarschijnlijk niet te weten, maar de eerste 30 minuten zijn de mannen van *IJB* boos. Het wordt een enerverende rit. Eerst door de straten van Sylhet, dat ziet er luxe en redelijk mooi uit, daarna langs het internationale vliegveld. De wegen worden steeds slechter van kwaliteit.

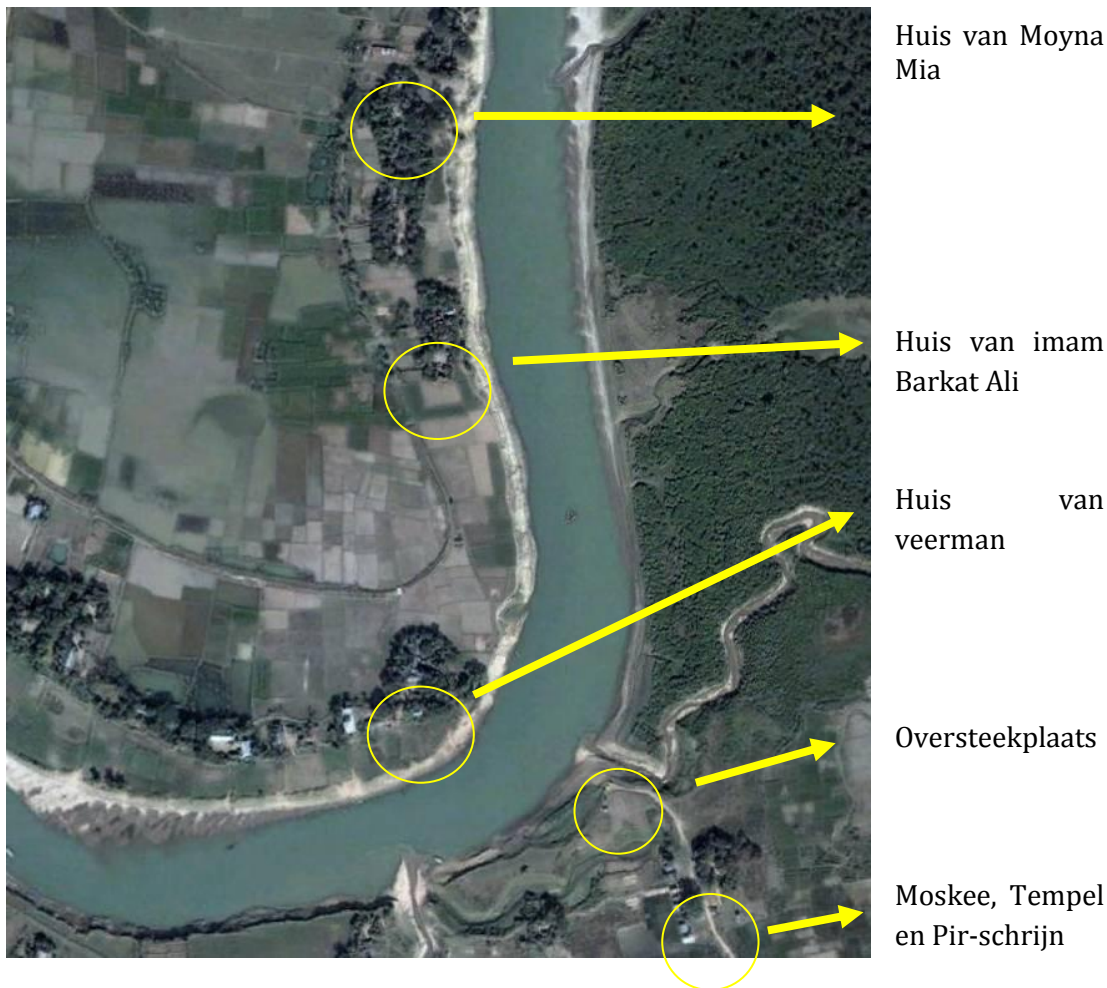

Hobbelend over zandweggetjes, omdat er nieuwe bruggen gebouwd worden, rijden we door dorpjes, langs boerderijen, over zandpaden alsmaar verder naar het noorden, richting de grens met India. Op een gegeven moment lopen we klem in diepe geulen en houdt de weg voor zo'n 150 meter op. Dan maar door de droge rijstvelden. De rit eindigt bij een paar huizen, een moskee en een hindoeïstische tempel. Interessant detail is, dat vlak achter de hindoeïstische tempel een praalgraf wordt gebouwd voor een moslim heilige, een Pir. Dit praalgraf wordt zowel door de lokale moslims en als de lokale hindoes gebouwd.

Na een klein stukje lopen, komen we bij een rivier aan de rand van een natuureservaat. Met een kleine praam worden we naar de overzijde van de rivier gebracht. Het waterpeil van de rivier is erg laag. De eigenaar van de praam is een gemeentelid. Aan alles is te zien dat we hier in een gebied zijn waar de armoede zeer groot is. De huizen zijn erg primitief gebouwd, de kleding is oud en gescheurd en meubels ontbreken in de huizen.

De *jamat* is gelegen aan de rivier. Het is nu winter en het waterpeil is laag. Maar in augustus, tijdens het regenseizoen, stijgt het water sterk. De huizen die we bezocht hebben, staan dan onder water. Soms wonen de mensen zo'n drie weken op een stelling in hun huis. Lopend langs de verschillende huizen zien we ronde platte matten met koeienpoep. Abdul Hannan legt uit dat deze in de zon te drogen liggen en dat ze straks in het regenseizoen gebruikt zullen worden als brandstof om te koken. Deze ronde, platte brandstof wordt in de nok van de huizen opgehangen, zodat het goed droog blijft.

We lopen een eind met de rivier mee. Uiteindelijk komen we aan bij een aantal huizen. In het achterste huis woont een lid van de *jamat*. Hij nodigt ons mee naar binnen in zijn woning. Zijn woning is opgebouwd uit bamboepalen, heeft muren van rieten matten die met klei bestreken worden en daar bovenop ligt een rieten dak. In zijn woning krijgen we een rondleiding. Links is de stal voor de koeien en geiten, in het midden het woon- en slaapgedeelte en rechts is de keuken. Zijn huis ziet er netjes en verzorgd uit. Omdat het echter koud is, willen we graag buiten in de zon zitten. We krijgen een stoel aangeboden.

Vlak voor ons zien we een droogstaande vispont. In deze vispont staat een vrouw rieten manden te vullen met klei. Twee kinderen van een jaar of 10 lopen met deze manden op hun hoofd uit de kuil de heuvel op, naar hun huis. Hier wordt de klei gebruikt om de muren van hun huis te

vernieuwen. Ondertussen zijn ook alle buurtbewoners rondom ons komen staan. Het is een drukte van belang. De hele omgeving, de mensen om ons heen en de enorme armoede waar we direct mee geconfronteerd worden, is indrukwekkend. Er worden uit verschillende huizen stoelen gehaald. We krijgen een stoel aangeboden en mogen in het midden van de groep zitten. Ik schat dat er zo'n 50 mensen om ons heen staan. Het krioelt van de kinderen om ons heen. Links van ons zijn een aantal mannen een aggregaat aan het repareren. Hij wil niet starten, ook niet na een aantal vergeefse pogingen. We krijgen, omdat we als geëerde gasten behandeld worden, verse, warme melk aangeboden.

4.1. Moyna Mia.

Als eerste spreken we met Moyna Mia. Hij is lid van de *IJB* Goainghat.

'Ik ben boer en ploeg de rijst- en groentevelden. Ik verbouw genoeg rijst om deze op te slaan en een gedeelte te verkopen. Hierdoor heb ik voldoende inkomen om van te leven. Ik ben getrouwd en heb zes kinderen: vier zonen en twee dochters. Twee zonen zijn nog niet getrouwd, zij gaan binnenkort examens doen van de High school. Mijn oudste zoon heeft de High school niet afgemaakt en werkt nu bij mij op de boerderij. Mijn ene oudste zoon studeert nu in Dhaka. Ik ben in dit huis geboren. Mijn vader is hier ook geboren. Het huis tegen ons aan is het huis van mijn vader.

Ik hoorde voor het eerst van het evangelie van de imam van de moskee. Zijn naam is Syku Jamal. Als eerste kwam hij tot geloof in Isa. Hij is van de moskee die aan de andere kant van de rivier staat. Hij kwam tot geloof en vertelde in de moskee het evangelie. (Zie de foto van de moskee twee bladzijden terug, L.M.) Het is nu negen jaar geleden dat ik het evangelie voor het eerst hoorde. Abdul Hanan en Ali Barkat vertelden mij meer over Isa, over Zijn lijden, sterven en opstanding. En ik had ook allerlei vragen voor hen. Zij bezochten mij en we hebben met elkaar over deze zaken gesproken. Dit heeft vijf jaar geduurd. Vier jaar geleden ben ik gedoopt. Ik geloof in Isa, omdat Hij leeft en straks terugkomt.

Hij is alles in alles. Ik heb sommige boeken in Bangla gelezen. En ik heb met verschillende imams hierover gesproken. En deze imams erkennen dat Isa nu nog leeft. Ik geloof dat Isa mijn Verlosser is. Toen ik nog moslim was, bad ik meestal vijf

maal per dag en ik ging naar de moskee. Ik ga nu nog steeds naar de moskee. De imam in de moskee is goed en preekt uit de Kitabul Mugadesh. De moskee staat aan de andere kant van de rivier. We bidden daar op traditionele wijze volgens de islam. We volgen de moslimtraditie, we wassen onze handen, we staan en buigen, maar inhoudelijk bidden we tot Isa. We lezen er uit de Kitabul Mugadesh. We komen samen in de moskee, omdat de imam het evangelie preekt. We komen wekelijks met zo'n 25 mensen samen in mijn huis. Het hangt af wanneer het oogstseizoen is, dan komen we maandelijks in mijn huis bij elkaar. Wij voelen dat we een groep moeten vormen, omdat deze groep veiligheid geeft. Als ik alleen ben, dan sta ik op mezelf. Als we samen een

gemeenschap vormen, dan kunnen we overal in delen, geestelijk maar ook onze dagelijkse noden.

*In de islam hebben we twee groepen, soefi's en orthodoxen. Vanuit hun oogpunt zijn er nu drie groepen: soefi's, orthodoxen en isaï. Soefi's en traditionele, orthodoxe moslims leven op gespannen voet met elkaar. In deze regio hebben de isaï contact met de orthodoxe moslims. Ze hebben verwantschap en ingang met hen. Hierdoor hebben we geen problemen met moslims. We operen wel voorzichtig, want we zijn bang dat als de moslims er achterkomen dat we isaï zijn, zij in verzet komen. Mijn zonen, vrouw en dochter geloven ook in Isa, ze wonen hier allemaal vlak bij ons. Maar de man van mijn dochter gelooft niet in Isa. Zijn ouders wonen verder weg en weten van niets. Ik ben bang dat er problemen komen als het bekend wordt dat ik isaï ben. Ik ben bang dat er verdrukking komt. Ik weet niet wat er dan gebeurt.*⁴²⁴

Na dit gesprek geeft Abdul Hannan toelichting wat de werkwijze van IJB in Sylhet is.

'Als we een nieuw gebied ingaan, zoek ik eerst contact met de imam of schoolleraar. Wij zoeken de lokale leider, soms de politieke leider op. We zoeken hen vaak op en spreken met hen over het evangelie. Als deze leiders tot geloof komen, veranderen ze vaak hun beroep. De imam legt zijn werk neer. De madrasah leraar gaat op een openbare school lesgeven en ga zo maar door. Maar vaak kijk ik ook of ze op de plaats die ze al hebben effectiever kunnen werken. In het geval van deze imam, adviseer ik hem om op zijn plaats te blijven. Dit is je beroep, dit is je inkomen en je hebt je geld nodig. In dit dorp is 99% analfabeet. En de moskee-imam is hier van belang. Als iemand iets nieuws hoort en hij wil zeker weten wat het is, dan gaat hij naar de imam. Hij vraagt dan aan de geleerde imam: 'Wat is dit?' De moskee heeft een sterke fundering in de gemeenschap en de imam heeft een invloedrijke positie in het dorp. Een imam kan in het verborgen het evangelie verkondigen, niet openlijk.

*Religieus georiënteerde mensen zijn binnen de moskee eenvoudig met het evangelie in aanraking te brengen. In dit dorp gebeurt het volgende: er zijn 118 families. Van deze families geloven er nu 64 in Isa. Destijds kwam er slechts één imam tot geloof en door zijn werk is deze gemeente van IJB ontstaan. Uiteindelijk komt er een moment dat de imam moet kiezen. Vaak komt dat moment wanneer hij gedoopt wil worden. Het komt voor dat sommige madrasah leraren hun baan direct opzeggen en ander werk zoeken.*⁴²⁵

4.2. Imam Barkat Ali.

Na het gesprek lopen we terug naar het huis van imam Barkat Ali. Onderweg lopen we langs het huis van een lid van de *jamat*. We worden gevraagd mee te komen. Als we om zijn huis heen lopen, zien we achter het huisje zijn moeder op de grond liggen. Ze is erg ziek en kreunt zachtjes. Ze ziet er heel erg mager uit. Als we haar bekijken, denk ik dat ze gaat sterven. Ze ziet er heel zwak uit. De jongeman vraagt of we voor haar willen bidden dat ze genezen zal worden. Ondertussen komt de imam van de moskee ook langs. En hij bidt met ons voor deze zieke vrouw. We maken kennis met deze imam, die we gisteren ook al hadden ontmoet op het kerstfeest in Sylhet-city. Verder wil hij niet met ons spreken, dat is hier in deze omgeving niet mogelijk. We bezoeken ook nog de winkel van dit *jamat*-lid en we wandelen verder naar het huis van imam Barkat Ali. We

⁴²⁴ Opname: Moyna Mia 26 december 2009.wma

⁴²⁵ Opname: Abdul Hannan (1) 26 december 2009.wma

worden er door Barkat hartelijk ontvangen. We gaan met zijn allen het kleine lemen huisje in. Met drie treden zijn we binnen en zitten we op de rand van het bed aan een tafel. De andere gasten krijgen een stoel aangeboden. Eerst krijgen we een maaltijd aangeboden. Na de maaltijd spreken we met Barkat Ali.

*'Ik ben getrouwd en heb twee dochters, de jongste is 1,5 maand en de oudste 7 jaar oud. De oudste dochter woont bij de moeder van mijn vrouw, want daar heeft zij de mogelijkheid om naar school te gaan.'*⁴²⁶

Ik heb het diploma gehaald voor Secondary education, daarna wilde ik Higher education gaan volgen, maar omdat ik gedoopt was, werd ik afgewezen. Sinds die tijd werk ik bij mijn vader als dagloner op het land. Ik heb gezocht naar ander werk, maar omdat ik gedoopt ben, kan ik geen ander werk vinden. Nu is mijn inkomen geregeld door Isa-e Jamat. Ik ben imam van deze jamat en daarvoor krijg ik wat inkomen. Daarnaast werk ik soms op het land ter aanvulling op mijn inkomen.

In 1996 hoorde ik van Abdul Hannan het evangelie. Ik sprak met Hannan ongeveer vier jaar over het evangelie. In 2001 wilde ik Isa volgen en liet ik mij dopen. In 2002 ben ik voor Isa-e Jamat gaan werken en werd ik door hen financieel ondersteund. In 2007 heb ik in Dhaka de eenjarige Timothy Bijbeltraining gevolgd. En in 2008 heb ik de ITI pastortraining afgerond. Mijn vrouw vindt het goed, maar ze is nog niet gedoopt, wellicht dit jaar tijdens een seminar. Maar het probleem is dat mijn vader het niet accepteert dat ik een volgeling van Isa ben geworden. We wonen hier op zijn grond en dit levert allerlei problemen op. Ik sta hierdoor onder druk. Mijn vader ondersteunt mij niet en geeft mij geen deel van de erfenis. Ik word gedoogd. We komen als jamat samen in het huis van Moyna Mia. Hier in mijn huis is het niet mogelijk. De samenkomsten zijn erg belangrijk. Het met elkaar delen van het geloof, maar ook anderen vertellen van ons geloof in Isa is belangrijk. Als we Isa volgen, zijn we gered. Dat is voor mij het belangrijkste voor het geloof in Isa. Tijdens de bijeenkomst zitten we in twee of drie groepen bij elkaar. Het aantal vrouwen dat komt is erg gering. Het zijn meestal de mannen die bij elkaar komen. Ik ervaar een gebrek aan onderwijs. We hebben een zondagsschool opgezet voor de kinderen. We vertellen de kinderen dan Bijbelverhalen. Ze leren dan de Bijbelboeken. We hebben in totaal 52 families. Deze zijn verdeeld over verschillende dorpen. Dus we zitten in verschillende huizen en groepen. Maar vaak komen we met vijftien mensen samen. Tijdens een bijeenkomst bidden we, lezen we uit de Kitabul Mugadesh, (zeer weinig mensen kunnen lezen), we zingen soms een lied. Maar vaak krijgen we dan problemen, de burens willen niet dat we zingen en ze roepen dan dat we het dorp moeten verlaten. Maar we gaan toch door met zingen. Als ze gedoopt willen worden, moeten de gelovigen persoonlijk hun geloof in Isa belijden. Daarna volgen ze een training die we geven en uiteindelijk worden ze gedoopt in Sylhet-city. Dit dorpje is erg arm. 96% van de bevolking heeft geen onderwijs ontvangen. Er is een kleine school op twee

⁴²⁶ Opname: Imam Barkat Ali (1) 26 december 2009.wma

kilometer afstand. De school heeft twee docenten voor alle groepen en leerlingen. Daarnaast worden de meisjes gediscrimineerd en gaan ze niet naar school. Dit is een cultureel probleem in Bangladesh. Meisjes en vrouwen worden achtergesteld in Bangladesh. Veel vrouwen in deze regio hebben het zwaar. Ze hebben vaak grote gezinnen. De meeste isaï van deze jamat gebruiken geboorteregeling om hun gezinsgrootte te reguleren. Binnen de jamat bediscussiëren ze de problemen rondom grote gezinnen. Ik zie niet veel verschil tussen een moskee en onze jamat. Maar ik denk dat in de attitude een verschil zit. Als je een moskee bezoekt moet je jezelf ritueel reinigen, dat is bij ons niet nodig. Ik heb de Bangla vertaling gelezen van de Koran. En ik las de teksten van de opstanding van Isa. Ik vergeleek deze met de Bijbel. Ik ben de imam van deze jamat. Ik heb een bestuur dat bestaat uit vijf personen. Als we plannen hebben dan bespreken we dit binnen het bestuur. Daarnaast bespreek ik deze plannen met Abdul Hannan.

Mijn droom voor de toekomst is dat de woonvoorziening zal verbeteren. In het regenseizoen staat het water 50 centimeter hoog in ons huis. We wonen dan op een vlonder in dit huis, of we trekken naar een ander eiland in de rivier. We willen graag een school en hoge vluchtplaats voor de bevolking. Daarnaast willen we graag een plattelandsdokter in ons dorp. Voor de jamat hoop ik dat meer mensen Isa leren kennen als Verlosser. Daarnaast willen we graag een eigen jamat-gebouw.⁴²⁷

Na het gesprek nemen we afscheid van elkaar. Voor hun huis maken we foto's van hem, de jamat en een natuurlijk de kinderen die zijn samengekomen. We lopen terug naar de oversteekplaats van de rivier. Ondertussen zien we links en rechts allemaal stookplakken liggen van koeienpoep. Als we bij de boot aankomen, nodigt de veerman ons uit om bij hem thuis thee te komen drinken. We moeten met hem mee. Hij woont in het huis naast de oversteekplaats. We moeten binnen zitten en krijgen een stoel aangeboden. We krijgen thee, een hardgekookt ei en biscuitjes aangeboden. Ik voel mijzelf bezwaard. Zoveel kinderen die ondervoed zijn en ik als rijke westerling eet een ei. Ik heb het ei dan ook stiekem aan een meisje opgevoerd. De thee opgedronken en mijn biscuit weggegeven. Door de veerman worden we over gezet naar de andere kant van de rivier. Daar worden we opnieuw geconfronteerd met armoede. Aan de kant van de rivier staat een doofstomme vrouw. Zij bedelt om geld. Haar kleren zien er verscheurd en verfrommeld uit, ze heeft het koud en heeft honger. Lies geeft haar trui weg en ze geeft haar wat geld. Het is hartverscheurend om dit allemaal te zien. We hebben al heel veel armoede gezien. Je wordt soms opgelicht omdat armoede en bedelen business is. Maar nu niet. We rijden weer terug naar ons verblijf in Sylhet, waar wij opnieuw een koude nacht ingaan.

5. Imam Abdul Hannan.

Op 27 december zijn we van plan om naar IJB in Zakigonj te gaan. Abdul Hannan heeft hier erg veel zin in, omdat dit zijn geboortedorp is. Maar de huurauto komt 1,5 uur te laat en hierdoor lopen we onze afspraak mis. We hebben het programma gewijzigd en deze morgen zal ik verder spreken met Abdul Hannan en één van de leden van IJB Sylhet. Het is deze morgen mistig geweest en het is koud in huis. We zoeken een plekje

⁴²⁷ Opname: Imam Barkat Ali (2) 26 december 2009.wma

in de zon op om warm te worden. Deze morgen spreken we eerst met Abdul Hannan, regiocoördinator voor het district Sylhet van IJB.

'Ik ben geboren in Zakigonj. Ik ben geboren op 24 augustus 1968. Ik ben nu 41 jaar oud. Toen ik klas 10 van de High School zat, de examenklas, ontmoette ik een broeder van het OM-team. Zij kwamen op de markt. Daar distribueerden zij traktaatjes. Deze waren niet gratis, maar tegen een kleine vergoeding. Je kon daar voor tien taka een Nieuw Testament kopen. Ik kocht daar in 1984 een Nieuw Testament en een boekje: 'De weg naar God'. Er was een adres achterop en daar kon je contact mee opnemen. Dit adres was in Dhaka. Ongeveer drie of vier maanden later had ik interesse. In mijn hart voelde ik dat ik moest schrijven. Ik gaf mij op voor een schriftelijke Bijbelcursus. Ik volgde dus deze schriftelijke cursus, en in 1,5 jaar ronde ik deze cursus af. Na 1,5 jaar was er een afrondingsbijeenkomst voor deze cursus in Sylhet. En ik heb een vriend waar ik alles mee deel. En ik vertelde hem van deze bijeenkomst. En ook hij begon deze Bijbelcursus. Het certificaat zag er erg indrukwekkend uit, op mooi papier gedrukt en met mooie letters, en hij was ook geïnteresseerd. Ook hij had rond deze tijd zijn cursus snel afgerond. Ik had hem met de antwoorden geholpen. Dus samen bezochten wij hier in Sylhet-city een bijeenkomst, in het Presbyterian Mission Centre. In deze school had OM een bijeenkomst georganiseerd. Daar ging ik dus samen met mijn jongere broer en vriend naartoe. Ik kwam daar en ik zag daar allemaal moellah's. Zij bezochten ook deze bijeenkomst. Ik vond het vreemd. Wat doen deze moskee- en madrasah-leraren nu op deze Bijbelschool? Ik vroeg aan één van hen: 'Ik ben een student Engels en ik wil deze cursus volgen, maar wat doen jullie hier?' Hij vertelde ons: 'Dit is de goede weg, omdat jullie geen religieuze leiders zijn, weten jullie het niet, maar in de Koran staat beschreven dat Isa onze profeet is.' Hierdoor ben ik meer en meer gaan lezen in de Koran en daar las ik over Isa. Samen met mijn vriend ben ik de Koran gaan bestuderen om meer te weten te komen. We maakten er samen een studie van. Door deze studie wilde ik mij bekeren tot het christendom. Ik had veel gelezen en gebeden en ik was ervan overtuigd dat Isa de Verlosser is. Na twee jaar (27 september 1986) kwam ik tot bekering. Ik was toen 18 jaar oud. Op dat moment had ik net mijn 12^e klas afgerond.⁴²⁸

Mijn vader leefde in die tijd in Saoedi-Arabië, hij had daar een baan. Mijn oom was toen een madrasah leraar. En hij ontdekte dat ik iedere dag bad, maar dat ik niet naar de moskee ging, en dat ik de islamitische rituelen niet meer deed. Hij vroeg aan mij: 'Waarom lees jij het Nieuwe Testament?' Ik vertelde hem: 'Dit is het woord van God en ik volg Isa.' Hij werd boos en wilde mij terughalen. Maar ik deed dat niet. Dus hij vertelde dit aan mijn moeder en hij sloot mij op in mijn eigen kamer. Ze riepen de moskee imam en zetten mij samen onder druk. Maar ik liet mij niet overhalen en onderbouwde mijn geloof vanuit Koran en Kitabul Mugadesh. Zij werden erg boos, maar ik bleef standvastig. Twee of drie maanden later was mijn vader terug in Bangladesh en ook hij probeerde mij over te halen. Maar ook dat lukte niet. Ze sloten mij op en gaven mij geen drinken en voedsel meer. Na drie dagen had ik erge honger. Mijn vriend riep mijn vriend en hij kwam in de nacht. Hij deed de deur open en gaf mij eten. Ik voelde dat ik zou gaan sterven. Na 30 kilometer vonden we een bus en we gingen naar Sylhet-city. Ondertussen had ik al contact met de pastor van de Presbyteriaanse Zending. Deze pastor doopte mij. Hij werkte voordat ik mij liet dopen hard aan mij, maar daarna besteedde hij geen aandacht meer aan mij. De Presbyteriaanse kerk in Sylhet werkt alleen onder tribale groepen en niet onder moslims. Voor mijn doop hebben ze destijds ook een speciale moslimzendeling laten komen. Dus ik was daar met mijn vriend in Sylhet. En ik wilde onder moslims gaan evangeliseren. Maar mijn vader en de familie waren naar de politie gegaan. Daar hadden ze verteld dat ik onder invloed van drugs was en dat ik mijn vader bestolen had: geld, goud en waardevolle spullen. De politie kwam met een busje en arresteerde mij. Het was donderdag dus ik zat zaden drie dagen vast in de cel. Op zondag moest ik voor de rechter verschijnen. En zij vertelde mij: 'We hebben niets kunnen vinden, maar je

⁴²⁸ Opname: Imam Abdul Hannan (2) 27 december 2009.wma

ouders hebben een klacht tegen je ingediend en daarom moet je hier voor de rechter verschijnen.' Niemand van de christenen wist dat ik in de gevangenis zat. Na zeven dagen verliet iemand de gevangenis, omdat zijn straf erop zat. En ik vroeg aan hem: 'Wil je langs christenen gaan en hen over mij vertellen zodat ze mij kunnen helpen?' Hij ging langs de Presbyteriaanse zendingspost en waarschuwde hen. De pastor en Bijbelschoolleraar kwamen om mij te helpen. Na negentien dagen kwam ik weer vrij. Gedurende anderhalf jaar ben ik verschillende keren bij de rechtbank geweest en uiteindelijk hebben ze mij vrijgesproken. Maar de lokale zending vond het niet veilig voor hen dat ik mij bij hen aansloot. Ik had echter geen thuisbasis meer. De zendingen stuurden mij naar het OM-team. Ik volgde daar enkele cursussen. In totaal heb ik zes jaar voor OM gewerkt. Ik ben daarna terug gegaan naar Sylhet en heb hier een jamat gesticht. Maar de OM-zending ging terug naar zijn thuisland Noorwegen. Hij was van de Lutheran Chantal Mission. Omdat de zending niet langer zijn werk ondersteunde, zijn zij geheel gestopt met hun programma en was ik was opeens werkeloos. En de zes gezinnen konden mij niet ondersteunen. OM heeft mij toen gevraagd om ergens anders te gaan werken. Ik heb toen drie jaar ergens anders gewerkt, opnieuw voor OM. En daarna kon ik een baan krijgen bij een grote NGO; BRAC. Het was een mooie baan, maar het gaf geen innerlijke bevrediging. Ik had een droom voor Sylhet en deze baan was niet genoeg en gaf geen bevrediging.

Ik heb samen met mijn vrouw de beslissing genomen om te gaan werken voor God. In 2002 ben ik teruggegaan naar Sylhet. En IJB vroeg mij om voor hen te gaan werken. We zijn begonnen met enkele gelovigen, maar we verwachten in 2024 duizenden isaï. Twee jaar geleden hadden we hier ook veel problemen. Moslimfundamentalisten hadden de lokale overheid gewaarschuwd en onder druk gezet. De politie kwam en ik heb zes dagen in de gevangenis gezeten. Ik heb mijn oude documenten opgezocht en ik heb een hindoe advocaat. De kranten en televisie waren erbij en voor de camera's getuigde hij dat ik vals was beschuldigd. Eén journalist hielp mij enorm en ik weet niet waarom. Hij gaf bekendheid aan mijn zaak. En onze isaï getuigden: 'God doet grote dingen voor ons.'

Ik heb A.M. Chowdhury ooit in het OM-team leren kennen. En hij heeft mij gevraagd om binnen IJB te gaan werken. En ik onderschrijf de plannen van IJB. Het zijn mooie plannen voor moslimevangelisatie in de cultuur van Bangladesh. Ik ben lid van IJB en secretaris van het landelijke bestuur. Daarnaast heb ik met eigen geld een bedrijf opgestart. Ook mijn vrouw heeft een overheidsbaan. Zij heeft een baan op het gebied van familieplanning en gezondheidsvoorlichting. Ze werkt als voorlichter op het platteland. Ze verzorgt inenting, geeft voorlichting en hulp op het gebied van geboorteregeling, goed sanitair, kraamzorg, etc. Zij heeft hiervoor cursussen gevolgd aan de universiteit in Dhaka, door Unicef. Mensen vragen zich af: 'Waarom kom je bij ons, waarom heb je ons lief?' Ik vertel dan dat ik van hen houd in de naam van God. Ik heb hen lief, niet om geld of iets anders, maar om wie ze zijn. Op deze wijze wil ik hen in aanraking brengen met Gods boodschap. Wil ik hun hart bereiken met Gods liefde.

Geboorteregeling is belangrijk in Bangladesh. Maar het is heel moeilijk uit te leggen aan de ongeschoolde bevolking. Vaak vertellen de imams erbij dat het een Amerikaans systeem is en dat de USA er geld aan verdienen. Ook zeggen zij dat een NGO verbonden is aan zendingswerk, dus geboorteregeling mag niet. Veel mensen zijn er dan bang van en gaan er niet mee aan het werk. Iedere vrijdag wordt er vanuit de moskee opgeroepen om je geloof te bewaren: 'Bewaar je geloof. Ga niet naar de dokter, want die zijn van een NGO en christelijke invloeden. Allah heeft bevolen dat je je voort moet planten, dus gebruik geen geboorteregeling.'

Ik heb een visie voor zending, net als in de tijd van het Nieuwe Testament en de vroege kerk. Bijvoorbeeld Paulus en Petrus: wanneer zij in een nieuw gebied kwamen, offerden zij hun leven op voor de Boodschap. Ik heb aan God gevraagd: 'Ik wil mensen bereiken in mijn eigen land. Ik ben bereid om als eerste te sterven, mijn leven te geven om Uw Boodschap te brengen in Sylhet.' Ik probeer een geestelijk gezonde jamat op te bouwen in Sylhet. Hiervoor probeer ik een goed leiderschap op te bouwen. Mijn visie is voor het complete Sylhet district. Ik spreek de lokale Sylheti taal. Ik maak gebruik van audio, DVD, cd en in mijn preken de lokale Sylheti taal. We moeten de lokale ongeleerde bevolking bereiken in hun eigen taal en cultuur. De lokale bevolking houdt van film en muziek. Dus ik maak christelijke muziek, films en cd's, en verspreid deze onder de lokale bevolking. Op deze wijze proberen we het evangelie te verspreiden.

We hebben met de lokale kerken onofficieel contact. Soms komen er hindoes bij mij die geïnteresseerd zijn in het evangelie. Ik neem dan contact op met de AOG pastor en draag deze personen aan hem over. Zij zijn meer gespecialiseerd in contacten met hindoes. Deze pastor heeft zelf een hindoeïstische achtergrond. We hebben aan hen gevraagd: 'Als je zelf ooit een moslim hebt die geïnteresseerd is in het evangelie, stuur hem dan naar ons.' Er is wel verschil tussen de

traditionele kerken en onze jamat. Dit zijn culturele verschillen, verschillen in aanbidden van God en voedselverschillen. Maar voor de rest zijn er geen verschillen. Geloofsinhoudelijk zijn er geen verschillen. De afgelopen 200 jaar hebben de Britse zendelingen en daarmee de traditionele kerken zich gericht op tribale groepen en de hindoe bevolking. Deze zendelingen hebben de culturele aspecten overgenomen van de hindoes. Dus hebben ze de christelijke boodschap vorm gegeven volgens de hindoeïstische cultuur. Omdat ze zich aangepast hebben aan de cultuur van de hindoes, hebben ze geen raakvlak met de moslimbevolking. Ze raken de bevolking niet met het evangelie. Dus mijn plan is om mensen te bekeren tot Isa. We moeten iemand afbreken van zijn oorspronkelijke geloof, moslim of hindoes. Wij gebruiken hiervoor de Koran. Iemand die onder hindoes werkt, past zich specifiek aan op het hindoeïsme. Hindoes komen naar traditionele kerken, omdat die passen bij hun cultureel systeem. En moslims komen naar de jamat, omdat die bij hun cultuur aansluit. Hun taal, catechisatie, voedingsgewoonten zijn volgens de hindoeïstische cultuur. En wij proberen ons aan te passen aan de cultuur van moslims. Moslims denken dan: 'Ik zal wel mijn geloof aanpassen maar niet mijn eigen cultuur.' Het verschil bijvoorbeeld is de inrichting in de kerkdienst. Soms gebruiken ze muziekinstrumenten, dans, stoelen in de kerk. Sommige moslimgroeperingen zeggen dat muziekinstrumenten voertuigen van de duivel zijn. Daarom zijn we voorzichtig in het gebruik van muziekinstrumenten tijdens onze diensten. Daarnaast gebruiken wij niet de naam 'Bijbel'. Omdat moslimgeleerden lang geleden hebben verteld dat de Bijbel gecorrumpeerd is, gebruiken wij de benaming 'Kitabul Mugadesh'. Traditionele kerken gebruiken niet een standaard voor hun Bijbel, wij hier wel. Een Kitabul Mugadesh leg je niet op de grond. Anders gebruiken we eventueel een kussen.

Daarnaast hebben moslims een ander huwelijkssysteem. Christenen trouwen alleen in de kerk. Hindoes trouwen bij de overheid, daar vragen ze toestemming om te trouwen. Het Bangladeshe systeem vraagt dat we eerst voor de overheid trouwen en daarna voor de kerk of hindoeïstische tempel. Traditionele kerken doen dit niet. De overheid erkent deze huwelijken niet. En er ontstaan allerlei problemen met de overheid. Christenen houden zich niet aan de overheidsregel. Maar wij als isaï trouwen wel voor de overheid. Daarnaast dragen onze vrouwen de traditionele sari. Christenen dragen vaak westerse kleding of hindoeïstische kleding. We gebruiken ook de Amerikaanse gospelmuziek. Het hangt af waarvoor we het zingen. We vertalen veel christelijke gospelmuziek in Bangla en Sylheti, maar we gebruiken deze liederen niet voor de diensten binnen onze jamat. Maar we gebruiken deze voor eigen gebruik. Daarnaast gebruiken we deze muziek binnen stedelijke jamat. Zij hebben een veel bredere visie op muziek en cultuur. Maar deze muziek heeft geen spirituele dimensie, het wordt gewoon als mooie muziek gezien.

Naast verschillen in muziek hebben isaï ook verschillende rituelen. Als een vrouw 6 maanden in verwachting is, dan gaan we naar de moeder die in verwachting is. Als imam bidden we dan, of de baby een kind van Isa mag zijn en of de vrouw geholpen wordt tijdens de bevalling. Daarnaast hebben we de mogelijkheid om met familie en burens die hierbij aanwezig zijn het evangelie te delen. Als het kindje geboren is, dragen we het kindje op aan God. We dopen de kinderen niet. Als een kind volwassen is, dat is op achttien jaar, dan mag iemand zelf een beslissing nemen. Dopen doen we op persoonlijke geloofskeuze. Dus wij dopen als iemand volwassen is en achttien jaar is. Onder de achttien jaar geven we de kinderen onderwijs en Bijbelstudie.

Voor het dopen gebruiken we een visvijver. Mijn eerste doopdienst was in een Presbyteriaanse kerk. Daar is geen groot doopvont. Dus ik heb de dopeling besprenkelt vanuit een bekken met water. Maar dit besprenkelen is niet goed voor de moslimcultuur en sluit daar niet goed bij aan. Als een hindoe moslim wordt, en ik heb dat verschillende keren gezien in mijn dorp, dan wordt hij gedoopt in diep water. Hij moet drie keer onder water gaan. Het is een initiëring of reinigingsritueel. Door dit ritueel gelooft de moslim dat iemand innerlijk gereinigd wordt. Voor ons heeft het ook een verkondigende betekenis: als je onder water gaat, dan ben je alsof je dood bent. En zo is Isa dood geweest en zijn wij ook gestorven met Hem onder water. En zoals wij uit het water opstaan, zo is Hij weer opgestaan uit de dood.

Met het Avondmaal gebruiken we normaal brood en vruchtensap. We gebruiken geen wijn. We breken het brood in stukken. En we leggen deze in een schaal en verdelen dit onder de gemeente. Soms gebruiken we water, maar we willen graag een rode kleur aan het water hebben, omdat de wijn op het bloed van Isa moet lijken. Voordat we echter dat doen, geven we eerst 30-60 minuten onderwijs over de betekenis van het avondmaal. Waarom we dit nodig hebben? Waarom we vergeving nodig hebben? De gelovigen moeten zichzelf onderzoeken. Als er ruzie is onderling, dan moet men het eerst goed gaan maken. Daarnaast mogen alleen degenen die gedoopt zijn en een geloofsrelatie met Isa hebben het avondmaal gebruiken.

We gebruiken bijna geen water, soms sap, verdunlimonade of soms Coca Cola. We gebruiken geen

rijstkoekjes maar echt brood. Dat is hier in eenvoudig te krijgen. Het avondmaal is belangrijk om ons leven en onze gedachten te reinigen. Tijdens het avondmaal herdenken we Zijn dood aan het kruis. En we denken aan Zijn laatste woorden in Gethsemané: 'Slaap niet, maar waak.' Het zijn voor ons diepe lessen.

Een jamat is een vergadering, en een jamat is belangrijk, omdat onderwijs voor de isaï belangrijk is. Zonder jamat kunnen we geen onderwijs geven. Er is geen gemeenschap, dus de geestelijke groei staat dan stil. Zonder relatie met Isa is er geen onderscheid tussen geloof. Een getuigenis is belangrijk voor degenen die niet behoren tot de jamat. Op deze wijze wordt het verschil duidelijk. Een openlijk getuigenis geeft een nieuwe identiteit aan de isaï. Dit is belangrijk voor hen. Openlijk ervoor uitkomen, is belangrijk voor de identiteit van de gelovigen.⁴²⁹

5.1. Muzibar Rahman.

Omdat de huurauto niet is komen opdagen, wordt onze chauffeur gebeld. Hij is lid van de Sylhet IJB. Zijn naam is Muzibar Rahman en hij is getrouwd, heeft twee zonen en een dochter. Hij is 37 jaar oud.

'Mijn vader en moeder zijn boeren en zij hebben weinig land. Zij huren 50% land bij om te kunnen leven. En daarnaast heeft mijn vader een handeltje. Mijn beide ouders zijn trouwe moslims en zij namen mij mee naar de moskee. Vijf keer per dag gingen we bidden in de moskee. Mijn vader kon de Arabische teksten niet zelf lezen. We zagen dat er veel gevochten werd, zelfs in de moskee. De moskee is in Bangladesh ook een sociale ontmoetingsplaats. Hier spreek je met elkaar. Maar soms worden er ook ruzies geslecht en er wordt ook weleens gevochten.

Mijn ouders hadden niet genoeg geld en zo vertrok ik naar Sylhet-city. Ik werd een bewaker van een huizencomplex. In dit huis woonde een Amerikaanse zendeling, A. Miller. Deze zendeling was anders dan de Bangladeshi. Normaal gesproken spreekt een baas niet met zijn werknemers. Je geeft hem geen hand en een baas geeft alleen maar commando's. Maar deze zendeling was anders. Hij gaf mij een hand. En ik hoorde dat de zendeling uit de Bijbel las, dat hij bad en zong. Hij was een liefdevolle man. Ik vond dat vreemd. Hoe kan deze vreemdeling, die mij met zoveel respect behandelt en mij lief heeft, zo handelen.

Ik vroeg het aan hem en hij legde mij uit: 'Ik geloof in God. En God heeft gezegd dat we de schepping en de schepselen lief moeten hebben. En dit wil ik in praktijk brengen.' Ik was verbaasd over deze man. En ik wilde meer weten over zijn geloof. Hij vertelde mij over het christelijke geloof. Ik las de Koran en hij gaf mij allerlei verzen over Isa. Ik ging naar de moellahs en vroeg: 'Is dit waar, klopt dit?' En zij vertelden mij dat dit waar was. Maar ik maakte mij zorgen want ik wist dat de Bijbel gecorrumpeerd was. En ik vroeg hem: 'Kan je mij onderwijs geven en leren lezen en schrijven, zodat ik het zelf kan onderzoeken.' En de zendeling leerde mij lezen en schrijven. Hij vertaalde het evangelie in het Sylhetti. En ik geloofde dat Isa Zijn leven voor mij heeft gegeven en dat ik gered ben.

Toen mijn familie hoorde dat ik veranderd was, kwamen ze tegen mij in verzet. Ze probeerden mij terug te brengen binnen de islam. Ik heb vijf broers en zij allemaal en mijn ouders negeerden mij en waren tegen mij. Hierdoor kwam het hele dorp in verzet tegen mij en mishandelde mij. 'Als je niet terugkomt, dan kunnen we je doden.' Ik verliet het dorp, omdat het te risicovol was om daar te blijven. Ik trok toen naar de stad om daar in veiligheid te leven. Mijn oudste broer heeft veel verzet gepleegd. Hij is moellah en Madrahas leraar en hij heeft mijn deel van de erfenis gestolen. En nu heb ik geen land meer. Ik ben onteigend van mijn vaders land en huis. Het is moeilijk en zwaar, omdat ik mijn familie niet kan bezoeken. Ik mis mijn ouders en broers. Omdat ik geen land meer bezit, verhuur ik mij als dagwerker in de bouw. Enerzijds ben ik alles kwijt geraakt, ik heb geen bezit meer en geen land. Maar anderzijds heb ik veel terug gekregen.

⁴²⁹ Opname: Imam Abdul Hannan (2) 27 december 2009.wma

Het is vijf jaar geleden dat ik tot geloof kwam. Ik was toen 32 jaar oud. Mijn vrouw is ook tot geloof gekomen. Mijn vrouw volgt mij en samen geloven we in Isa. Ik volg Isa, omdat Hij mijn Redder en Verlosser is. Hij leeft echt en Hij helpt mij, beschermt mij en geeft mij kracht. Ik geloof dat als we samenkomen in de jamat dat er echte liefde is onderling. Het is de goede en echte manier om God te aanbidden. Deze mensen hebben God oprecht echt lief en er is geen geveinsdheid. Het is belangrijk, omdat we ons geloof dan kunnen opbouwen. Gemeenschap met elkaar hebben en elkaar kunnen ondersteunen. Wilt u alstublieft voor mij en mijn familie bidden? Dat God ons zegent. En dat we vast houden aan Isa en in hem geloven. En bid dat God een plan voor ons heeft voor de toekomst. We willen een eigen gebouw waar we als jamat kunnen samenkomen.'

Ik vraag aan imam Abdul Hannan of zijn levensverhaal voor andere ex-moslims hetzelfde zijn. *'Ja deze verhalen zijn vaak hetzelfde. Maar vaak is het zo dat na een aantal jaren de familierelatie verbetert. Maar deze familie heeft een sterk islamitisch geloof. Vandaar dat de contacten nog steeds slecht zijn. Het heeft waarschijnlijk te maken dat zijn oudste broer moallah in de madrasah is. Daarom is het zo problematisch. Daarnaast heeft de bekering van Muzibar invloed op de baan van zijn broer. Toen het bestuur van de madrasah hoorde dat zijn broer een christen was geworden, hebben ze drie maanden later zijn oudste broer als madrasah leraar afgezet. 'Je broer is nu christen en dan kan jij geen leraar op onze school meer zijn.' Deze madrasah heeft 400 studenten. En het gevolg was dat zijn broer erg veel druk uitgeoefend heeft om hem terug te laten komen. De sociale status van zijn broer die in gevaar kwam, leverde voor hem veel druk op. Daarnaast kon de broer ook niet meer in de moskee voorgaan. Hij kreeg het verwijt: 'Hoe kan jij imam zijn, als je je eigen familie niet bij de islam kan houden?'*⁴³⁰

5.2. Terugreis naar Dhaka.

De gesprekken zijn afgerond. We nemen afscheid van de Muzibar Rahman en we vertrekken met Imam Abdul Hannan naar het station. Om 15:00 zal onze trein naar Dhaka vertrekken. We hebben uiteindelijk één uur vertraging. Er blijken wat problemen te zijn met geblokkeerde remmen van een wagon. Deze wagon wordt uiteindelijk afgekoppeld en zo kunnen we eindelijk vertrekken. We nemen afscheid op het station en zwaaien Imam Abdul Hannan na.

⁴³⁰ Opname: Muzibar Rahman 27 december 2009.wma

Tussen krokodil en tijger.

In de trein is het weer een hele belevenis. Deze lange terugreis zitten we gewoon eerste klas. Tussen alle mensen in. Een prachtige mogelijkheid om met de lokale bevolking kennis te maken. We voeren wat gesprekken met mensen om ons heen. En natuurlijk zijn er weer de verkopertjes, bedelaars, waterverkopers, en ga zo maar door. Het gaat nu langzaamaan een beetje wennen. De natuur is overweldigend op de terugreis. Langs de theetuinen, door de heuvels, langs de rijstvelden, door de krottenwijken, langs stations met kreupelen, verminkten, komen we uiteindelijk na 18:00 aan in Dhaka. We worden in het donker opgehaald. Achter de geparkeerde auto slapen onder een dun dekentje vijftien daklozen.

Bijlage 7: Bezoekverslag ds. Edward Ayub, Presbyterian Church of Bangladesh.

Presbyterian Church of Bangladesh (PCB)

Op 18 december 2009 heb ik ds. Edward Ayub van de Presbyterian Church of Bangladesh ontmoet. Deze kerk moet niet verward worden met de Grace Presbyterian Church of Bangladesh, Bangladesh Presbyterian Church en de oudere Presbyterian Church of Bangladesh (lid van de WCC en NCCB). Het presbyteriaans zendingswerk werd ca. 100 jaar geleden gestart door zendingswerkers uit Wales. Toen de Welsh vertrokken, werd het werk overgenomen door de Lutherse Noorse zending. Ook presbyteriaanse zending vanuit Australië en Korea (Bangladesh Presbyterian Church Organization) werd in Bangladesh gestart. De Koreanen werken vooral met tribale bevolkingsgroepen. Zij beschikken over een goede Bijbelschool in Dhaka, die opleidt tot een Bachelor of Theology (B.Th.).

Ik heb twee uur gesproken met Edward Ayub. Hij is de leider van Presbyterian Church of Bangladesh, landendirecteur van Light Foundation (Open Doors), voorzitter van Shalom Foundation, algemeen secretaris Isa Fellowship Bangladesh (IFB) en voorzitter van Bible Aid for Churches and Institutions in Bangladesh (BACIB). Edward Ayub heeft een Master of Divinity aan een Filippijnse theologische opleiding gehaald. De PCB is verbonden met de Presbyterian Church of America (PCA).

'Ik werk voor de Presbyterian Church of Bangladesh. In 1995 ben ik gestart met de PCB. Het was in het begin een kleine groep. Ik ben gestart alleen met mijn gezin en God heeft het werk gezegend. Op dit moment is het een kerkgenootschap: 26 gemeenten verdeeld over heel Bangladesh en iedere gemeente bestaat uit vier of vijf celgroepen.

Waarom we onder moslims werken? Omdat werken onder een specifieke groep betere mogelijkheden en groei geeft. Een speciale focus op moslims geeft een beter begrip voor moslims en we kunnen ons specialiseren in gemeentestichting onder moslims. We zijn gefocust op één groep. We kunnen werken onder zowel tribale groepen, hindoes als moslims. Maar werken met specifieke doelgroepen geeft een beter resultaat. Wanneer we specifieke groepen benaderen, kunnen we beter aansluiten bij hun culturele achtergronden en verschillen. Het doel van PCB is het stichten van gemeenten onder moslims in Bangladesh. We willen ons specifiek richten op gemeentestichting. We willen geen NGO zijn die zich op allerlei activiteiten richten. Dit zijn onze twee uitgangspunten: moslims en gemeentestichting.

Wat is de filosofie van PCB? Zichtbare kerken planten onder moslims, in het bijzonder opgeleide moslims. Waarom willen we ons concentreren op de opgeleide moslims? We generaliseren niet. We concentreren op deze personen, omdat zij invloed hebben op beleid en bestuur van Bangladesh. We hebben veel onopgeleide mensen in onze jamat. Maar met hoogopgeleide personen kunnen we invloed krijgen binnen de maatschappij. We hebben veel ongeschoolde isaï in onze kerken, maar we hebben behoefte aan leiders. Hoog opgeleide isaï zijn niet gevoelig voor geld en macht, omdat zij deze positie al hebben. In het verleden is gebleken dat arme isaï onder invloed van geld te manipuleren waren. Het is belangrijk voor de PCB dat er een goed leiderschap wordt gevormd.

Waarom een zichtbare kerk? Omdat we gezien hebben dat door de C4 en C5 invloed de gelovigen ondergronds zijn geworden. Ze zijn niet zichtbaar. Deze gelovigen worden aangemoedigd om onzichtbaar onder te blijven onder moslims. We sturen er op aan dat onze kleine geloofsgemeenschappen geïsoleerd zijn van de moslimgemeenschap. Als wij ons voorstellen als christenen, staan we onder druk! Maar vervolging hoort erbij. Als we deze druk voor zes maanden tot drie jaar kunnen weerstaan dan ontstaat er een normale verhouding. De druk hangt af met welke vorm van islam je te maken heb. Maar als je je hele leven ondergronds blijft, dan zal er je hele leven druk en angst zijn voor vervolging. En de kinderen weten niets van het bestaan van de kerk en er is geen uitstraling naar de wereld om ons heen. Het zal hun leven achtervolgen. Het is beter om zichtbaar te zijn en om jezelf openlijk uit te spreken. Een jamat-e-Islami leider was eerst fanatiek tegen ons werk gekant. Maar toen hij ons werk na een jaar bekeek, verzette hij zich niet meer tegen ons. Niemand kan ons stoppen. We hebben bescherming van de overheid. De overheid biedt ons bescherming, we hebben godsdienstvrijheid in Bangladesh. In dit land kan ieder geloven wat hij wil. We hebben vrijheid van geloof in Bangladesh. Onze strategie van werken is om de Bijbel, Gods boodschap, te gebruiken. We gebruiken niet de Koran. De Koran is niet het geïnspireerde Woord van God. We geloven niet dat de Koran de opening geeft voor de verlossing. Moslims respecteren dat. Het gebruik van de Koran geeft verwarring onder moslims. We zijn eerlijk en direct en confronterend in onze benadering. Dat is eenvoudig en het meest eerlijk, een

kleine leugen is ook een leugen. Als ik vertel dat ik in Allah geloof en dat ik de Koran lees, dan bedrieg ik de persoon waarmee ik spreek. We gebruiken bijvoorbeeld wel het woord 'Allah'. Leugens worden niet gewaardeerd. Hoger opgeleide mensen hebben een hekel aan leugens. 'Wees eerlijk', zeggen de moslims zelf.

Als we een verhouding hebben opgebouwd, vragen we de persoon: 'Weet je zeker dat je naar de hemel gaat?' Dat is een confronterende vraag. In het leven van moslims speelt deze vraag een grote rol. En dan krijg ik allemaal antwoorden: 'Ik bid vijf keer per dag. Ik vast.' En ga zo maar door. Dan vertellen wij dat door de werken der wet niemand gerechtvaardigd wordt. Het wordt niet gewaardeerd dat je niet de waarheid verteld.

Ik weet van een Muslim Background Believer (MBB) dat hij een huis huurde. Hij vertelde niet tegen de eigenaar dat hij een christen was. Het viel de eigenaar op dat deze man andere gewoonten had als een moslim. En op een moment sprak hij de MBB aan: 'Jij bent geen moslim, maar een christen. Jouw gewoonten zijn anders dan die van ons.' En uiteindelijk moest deze MBB het huis verlaten en op zoek gaan naar een andere woning. Leugens worden niet gewaardeerd. Onze strategie is om het evangelie op familiebasis te verkondigen. We gebruiken een familiegerichte werkwijze. We spreken met een hele familie. We dopen geen mannen, we dopen alleen families. Mannen en vrouwen worden als gezin gedoopt. Cultureel gezien is dat ook de gewoonte hier in Bangladesh. De vrouw volgt de man. Als de vrouw er niet aan toe is, dan spreken we met zijn vrouw en bidden voor haar. Dit is Bijbels, hele huisgezinnen werden Bijbels gezien gedoopt. Onze doelgroep is de familie. Daarnaast ontstaan er allemaal conflicten in een gezin. Een gezin is een basisunit en het is van belang dat het hele gezin gedoopt wordt.

In één gezin starten we een celgroep. Iedere week komen de families bij elkaar. Twee tot drie families vormen bij elkaar een celgroep. Vijf celgroepen bij elkaar vormen een gemeente met een kerkplanter van de PCB. Deze woont in een gehuurd huis. Wij staan niet toe dat een kerkplanter in zijn eigen regio blijft. Dit heeft te maken dat we een jamat op zichzelf willen laten functioneren. Als een kerkplanter in zijn eigen omgeving blijft werken, dan is een jamat teveel gekoppeld aan een persoon. Door deze methodiek verliezen we ook kerkplanters. Soms willen kerkplanters niet vertrekken en maakt de gemeente zich los van de PCB. De kerkplanter vormt vijf celgroepen. De celgroepen zijn de pilaren van de kerk. Zondag is er een bijeenkomst binnen de jamat. Op de vijf andere dagen van de week geeft deze kerkplanter informele training. Hij komt langs de celgroepen, spreekt met hen, eet met hen. Ze bestuderen de Bijbel en spreken met elkaar. Alleen op de zondag komt de gehele jamat bij elkaar. Vanuit deze celgroep, na voldoende training, worden uiteindelijk de gelovigen gedoopt. De basisgemeente komt bij elkaar in het huis van de kerkplanter. Binnen celgroepen is de bijeenkomst informeel, laagdrempelig en vanuit de maatschappij kunnen moslim hier binnen komen. Is iemand geïnteresseerd dan brengen we hem in de celgroep. Daar is de eerste opvang. De zondagse diensten zijn echter hoogdrempelig en worden met een vaste liturgie uitgevoerd. Deze is in alle kerken van de PCB hetzelfde. Bel gerinkel, stille tijd, zegenbede, geloofsbelijdenis middels het Apostolicum, zingen, schiftlezing, collecte, gebed, prediking, lofverheffing en gebed. Als je de vrijheid geeft aan de kerkplanter, dan ontstaan er 26 verschillende vormen van kerkdiensten en 26 verschillende gemeenten. En door de creativiteit van de mensen, worden de diensten langzaam on-Bijbels. Op deze wijze willen we hen beschermen. En door de uniformiteit in ons werk en de diensten groeien we sneller. Waar je ook komt, al onze jamat zijn hetzelfde.

Vanuit de celgroepen willen we dus kerken vormen. Wanneer er een kleine groep is van 10 tot 20 personen dan noemen we dat geen kerk maar een celgroep. We zijn een presbyteriaanse kerkvorm, en we willen secuur te werk gaan. Eerst krijgen de gelovigen ouderlingentraining en pas daarna gaan we langzaam aan een gemeente vormen. Daarom hebben we nog maar 26 gemeenten, omdat we grondig aan het werk gaan. Er zijn veertien (lerende) ouderlingen in Bangladesh en op dit moment is er één presbyteria in heel Bangladesh, er zijn plannen om binnen twee tot drie jaar meer presbyteria op te gaan richten om uiteindelijk een synode op te richten. De kinderen worden gedoopt. Eerst worden de ouders gedoopt en daarna pas de kinderen. Wanneer de kinderen oud genoeg worden om het evangelie te begrijpen worden ze niet gedoopt onder verantwoording van de ouders. We dopen eerst de ouders en daarna dopen we pas de kinderen. Dan gaan we aan de slag met ons zelfondersteunende programma. We kopen drie biggers grond. Een bigger is een maat voor grondoppervlakte. Eén voor land, één voor een visvijver en één voor een huis en een gebouw. Op het land gedeelte kunnen ze drie keer per jaar oogsten. Op deze wijze kunnen gemeenten zichzelf gaan onderhouden. De opbrengst van de vispont en de oogst van het land is voldoende om de kerkplanter in zijn levensonderhoud te voorzien. Het stichten van een gemeente heeft een cyclus van drie jaar. Het eerste jaar gaan we evangeliseren, het tweede jaar

ontstaat er vanuit de gemeenschap druk, en in het derde jaar stabiliseert de gemeente. Na drie jaar zal er een periode van groei ontstaan. Het is zichtbaar, iedereen kan zien wat er gebeurt. Daarna kopen we dus drie bigger land voor de jamat. Daarnaast planten we ook fruitbomen. En de jamat-leden moeten hun tienden geven. De opbrengst van deze tienden moet een jamat als volgt verdelen: 50% is bestemd voor evangelisatiewerk, conferenties, pastor salaris en seminars; 30% voor de diaconaal werk, onderwijs, en armoedebestrijding; en 20% is reserve voor toekomst. We geven dus na vijf jaar geen steun meer vanuit het hoofdkantoor.

Daarnaast verplaatsen we de pastors na drie jaar. Dit is geen straf, maar door de pastors te verplaatsen, blijven de pastors betrokken en gemotiveerd. Het leiderschap blijft hierdoor ontwikkeld. We willen ook geen 100 gemeentestichters, maar maximaal 50. De leiding van de gemeente berust bij de lokale gemeente. Op dit moment hebben we 18-20 fulltime gemeentestichters. We willen niet meer dan 50 gemeentestichters hebben. En deze gemeentestichters volgen het Bijbelse principe van gemeentestichten. Net als bij Paulus en Petrus zij bleven ook twee tot drie jaar op een plaats. Deze kerkplanters bouwen gemeenten op. Wij ondersteunen kerkplanters, omdat zij van plaats tot plaats trekken. Hun gezinnen hebben ondersteuning nodig. Als gemeentestichters op een plaats werken, zijn ze in eerste instantie erg betrokken en actief in hun werk. Maar als ze lang op een plaats blijven, worden ze lui en gemakzuchtig. We zijn erg strikt in onze methoden. In het begin was deze werkwijze schokkend en confronterend. Maar het werkt wel. We hebben hierdoor een goede structuur en methode ontwikkeld. We zien dat er binnen korte termijn een groei komt. We hebben nu drie acres grond gekocht en we gaan een groot conferentiecentrum oprichten op commerciële basis. Onze theologische school en kantoor worden dan ook verplaatst naar het nieuwe gebouw.

Ik heb mijn studie gevolgd in de Filippijnen. Tijdens deze studie kreeg ik een visie voor twee dingen die ik wil bereiken in Bangladesh. Ik wil gemeenten stichten onder moslims en ik wil een religieus opleidingsinstituut oprichten. Kennis onder de traditionele kerken over moslims is gering. Daarom richten we een opleiding op. We zijn gericht op islam, christelijk geloof en de situatie in Bangladesh. Apologetisch gebruik ik de Bijbel als antwoord en niet de Koran. Dat is het geopenbaarde woord van God. Kennis van de islam is belangrijk, om in gesprek te gaan met moslims. We moeten de Arabische taal begrijpen, de filosofie van de islam, het gezin binnen de islam, seksualiteit binnen de islam, etc. Kennis is heel erg belangrijk. Als je met moslims in gesprek gaat, dan ga je de confrontatie aan. Je wordt geconfronteerd met jezelf. Daarom trainen we de studenten vanuit de Bijbel. Om vanuit de Bijbel een antwoord te geven op deze vragen. Waarom moeten onze mensen de wetten kennen van Bangladesh? Omdat we moeten weten dat volgens de wet christenen recht hebben op evangeliseren. Soms worden we bedreigd door mensen en in het politiebureau gevangen gehouden. Maar dat mag wettelijk gezien niet. Dat moeten onze mensen ook weten. Wij trainen onze gemeentestichters in ons trainingsinstituut. We vragen een hoog niveau voor deze opleiding. De High school moet zijn afgerond om toegelaten te worden, anders missen de studenten aansluiting. We willen deze opleiding uitbreiden tot een driejarige opleiding. Twee jaar intern in Dhaka en één jaar moet er gewerkt en geleerd worden in het veld. We willen deze opleiding uitwerken tot een Bachelorniveau. Voor een Master sturen we onze leden naar de Filippijnen. Isa Fellowship Bangladesh heeft al vijf stellen naar de Filippijnen gestuurd om een Master te volgen. Het aankomende jaar komt het eerste stel terug. Deze mannen kunnen kerkleider, docent of kerkleider worden. We hebben nu al tien stellen hier die een Bachelor hebben afgerond om in de Filippijnen te studeren voor een Master of Divinity. We hebben zelfs plannen om uiteindelijk 20 stellen naar de Filippijnen te sturen voor training. Dit is belangrijk voor de toekomst van de kerken in Bangladesh.

Een ander speerpunt in ons werk is literatuur voorziening voor Bangladesh. Ik heb 40 boeken vertaald in Bangla. Dit is van belang voor ons werk. We hebben een eigen boekdrukkerij. Het afgelopen jaar hebben we 26 boeken gedrukt. Ik heb allerlei boeken geschreven over controversiële onderwerpen. Het doel is niet om geld te verdienen aan het drukken van boeken. Maar we publiceren boeken om een kerkelijk kader te vormen. Zonder goede literatuur is het niet mogelijk om onze kerken te vormen. Daarom hebben we ook een correspondentieschool. Gemeentestichting is een integratie van allerlei aspecten bij elkaar. We hebben 1.400 studenten. En het afgelopen jaar hebben drie studenten in ons trainingscentrum de training gevolgd. De beste kritiek op C5 is om zelf een modelorganisatie te vormen. Phil Parshall heeft geen autoriteit op het gebied van moslimzending. Hij heeft 20 jaar gewerkt in Bangladesh en heeft bijna geen succes gehad. Hij heeft bijna geen bekeringen gehad, nog geen 200. Dus hij heeft geen recht van spreken. Hij introduceerde C5 en is de laatste jaren teruggekeerd naar C4. In het begin was hij C5. Het bezwaar tegen C5 is niet missiologisch, maar christologisch en ecclesiologisch.

Christologisch gezien wordt Jezus Zoon van God afgezwakt tot Isa-al Massih. Het zoonschap van Jezus is onder druk komen te staan. Ecclesialogisch gezien zijn ze erg zwak, gelovigen worden niet bij elkaar gebracht en er vindt geen vergadering van gelovigen plaats. Het is gebaseerd op een misinterpretatie; dat Paulus de Jood een Jood wil zijn en de Griek een Griek wil zijn. Er worden veel Bijbelteksten uit hun context geciteerd. Het is alleen maar populair omdat er allerlei gegoochel is met getallen. Er is een C5 groep hier in Bangladesh die claimt dat ze 700.000 gelovigen hebben, een andere groep claimt dat er 600.000 gelovigen zijn. Het is allemaal bedrog. Deze praktijken gebeuren om geld te werven. De westerse landen weten niet wat hier gebeurt. Met weinig geld kan je hier veel doen, en een luxe leven leiden.

Er was een groep die claimde dat ze 700.000 gelovigen hadden. De Southern Baptist uit de USA geloofden deze boodschap niet. Ze hebben toen een onderzoek gedaan naar deze praktijken. De nationale leider heeft destijds achttien opgeleide mensen bezocht en deze kregen een driedaagse training voor een motorfiets en geld. Hij vertelde hen, wat ze aan de Amerikaanse gasten moesten vertellen. En drie dagen later kwamen een aantal van hen naar mij om dat verhaal met mij te delen. Ze vroegen of ik hen wilde helpen. Ik heb destijds een vriend in de USA geïnformeerd om deze corruptie aan de kaak te stellen. Toen de USA-afvaardiging in Dhaka de groep wilde interviewen, nodigden deze Bengalen mij uit: 'Kom help ons.' Ik ging mee en stelde mijzelf voor. De bezoekers uit de USA waardeerden het zeer dat ik er bij was. Ik vertelde hen dat deze mannen ingehuurd waren. Alles was gelogen en de rapporten waren vals. Toen werd de nationale leider razend op mij. Ik werd bedreigd door de telefoon. Uiteindelijk heb ik hem verteld wat ik heb gedaan. Ik heb de donoren in de USA gemaild over de gang van zaken en dat ik onder druk werd gezet door deze leider. Vanuit de USA mailde men terug: 'Ga niet naar de rechter, want wij behandelen dit wel.' Die nationale leider is geen gemeentelider maar is een miljonair en heeft een luxe leven. Hij is lang geweest en heeft vergeving gevraagd voor zijn daden. C5 wordt alleen gebruikt als een middel om geld te werven/fondswerving. C5 is wereldwijd onnodig! Ik heb gesproken met verschillende mensen wereldwijd. Afgelopen jaar bezocht ik Pakistan. En de Bijbelsociety had een aanbod uit de USA, waarbij geld aangeboden werd om C5 in Pakistan te introduceren. Het is on-Bijbels. C5 is geen methode van geheime gelovigen, het is een vorm van syncretisme. Het hele model van C5 kan verworpen worden.

Ik heb een verslag gelezen van de International Bible Society. In dit verslag stond dat er 132 personen waren gedood. Als we naar de rechtbank gaan, dan worden deze mannen gearresteerd. Als deze C5 mannen worden gedood, wat moet er dan met ons wel niet gebeuren. Het is verzonnen! De afgelopen zes jaar zijn er vijf slachtoffers gevallen door onlusten tegen christenen. We kennen deze martelaren en hun families. En deze mensen vertellen deze verhalen van 132 martelaren. Westerse personen zijn zo gevoelig voor zielige verhalen en tranen. Ze geloven dan echt alles. De westerse organisaties zijn niet kritisch en geloven bijna alles. Er is geen probleem hier om zending en evangelisatiewerk te doen in Bangladesh. Er is wel een verschil tussen geheime gelovigen en C5. We moeten dat verschil wel helder onderscheiden. Geheime gelovigen komen samen in het geheim omdat openlijk werk niet mogelijk is, bijvoorbeeld in Saoedi-Arabië.

Bangladesh is anders. De context van Bangladesh is als volgt: in de gehele wereld is Bangladesh het vierde moslimland. Het is een grote mogelijkheid om hier het evangelie te brengen. Vanaf 1972 had Bangladesh de beste grondwet ter wereld. Sinds 1978 is de frase erin toegevoegd dat islam de staatsgodsdienst is. Daarna is artikel 12 verwijderd, en sinds die tijd is er geen religieuze vrijheid meer. Artikel 14:1 geeft echter aan dat iedere inwoner geloven mag wat hij wil. We kunnen iedereen dus laten zien dat er vrijheid is. Maar het ligt complex. Want uiteindelijk is islam verheven tot godsdienst. We kunnen dit laten zien aan de overheid/politie als ze ons gevangen willen nemen. Maar wat gebeurt er? Als er binnen een gemeenschap een oproer of demonstratie plaatsvindt tegen een christen, kerk, jamat of iets anders, dan gebruikt de lokale overheid ordeverstoring als reden om op te treden tegen de christenen in Bangladesh. Er is sprake van een voorgeconditioneerde godsdienstvrijheid, en de huidige overheid wil terug naar de grondwet van 1972. In Bangladesh is de overgrote meerderheid soennitisch. Maar ons probleem met de islam zit niet in de overheid, maar het probleem zit bij de lokale personen. De overheid geeft weinig problemen voor de christenen. Maar de lokale mensen geloven dat alle mensen in Bangladesh moslim zijn. Als ik aan moslims vraag wanneer hun geslacht moslim is geworden, dan blijkt dat hun betovergrootvaders hindoe waren. De islam is niet het oorspronkelijk geloof. Maar moslims denken dat christenen later dan hen gekomen is en dat de islam superieur is aan alle andere godsdiensten. De ongeschoolde bevolking denkt dat de islam hier alle macht heeft. Maar dat is niet waar, het berust meer op het principe om alles vanuit een eigen idealistisch perspectief te bekijken.

Er is erg weinig bekend onder moslims wat de verschillen zijn binnen de islam. Soennieten zijn hier in de meerderheid, maar men ziet niet de verschillen tussen soennieten en het soefisme. Het soefisme is een vermenging van hindoeïsme, islam en allerlei mystieke bewegingen. Een soefi denkt dat hij macht heeft, de toekomst kan voorspellen en wonderen kan doen, maar ze zijn gewoon gek. Soefisme heeft veel invloed in Bangladesh. Soefisme is het rechte pad naar de goddelijke liefde. Wanneer een soefi tot geloof komt dan blijft het oppassen of we wel hetzelfde bedoelen. Soefisme gebruikt PCB niet in hun evangelisatie methode. Er ligt dan het gevaar van syncretisme om de hoek. Er gaat een video in de USA rond waarop vermeld wordt dat 10.000 moskeeën in Bangladesh kerken zijn geworden. Maar wij weten dat in 64 van de 67 districten geen moskee tot kerk is veranderd. We weten dat de moskee op de video in Jamalpure geen kerk is! En ze filmen 100 mensen voor de moskee. Ze vragen aan de mensen: 'Geloof jij in Isa?' En het antwoord is: 'Ja'. Natuurlijk geloven ze in Isa. Zelfs de duivel gelooft dat. Het is allemaal onzin. Ik ken allerlei verhalen: iemand die iedere dag iemand doopt, of een ander die 100.000 volgelingen heeft. Het is allemaal verzonnen. Ik ken het verhaal dat iemand zei dat er iedere minuut iemand gedoopt wordt in Bangladesh. Ik ken een ander die claimt dat hij 100.000 gelovigen heeft zonder dat hij een zendingsorganisatie heeft. Het is de verantwoordelijkheid van de kerken in Bangladesh om deze onzin te stoppen. De baptisten uit de USA en Australië huren mensen in om deze verhalen rond te strooien. SIM heeft er in het verleden een dubieuze rol in gespeeld. In het verleden heb ik voor SIM gewerkt. Ik ken de organisatie. Ik denk dat er nu een kentering is opgetreden binnen SIM. Het antwoord van C5 is onzuiver en oneerlijk. Zij spelen je uit op je persoonlijke karakter, met deze mensen in gesprek gaan is moeilijk. Hun verhalen zijn niet te controleren. Zij kunnen allerlei verhalen vertellen en rondzenden per nieuwsbrief en email. Open Doors sponsort onze organisatie, en zij hebben deze zendingsorganisaties op de hoogte gebracht om te stoppen met deze praktijken. Hoe kan de kerk in het westen de organisaties die jamat stichten helpen? Westerse kerken maken nog steeds een groot aantal misverstanden. Geld vanuit het westen moet gecontroleerd kunnen worden. Een stabiele en betrouwbare organisatie is noodzakelijk, niet één man die alles regelt. Plannen moeten zichtbaar en te controleren zijn. Er moet een deugdelijke administratie zijn. De te verwachten resultaten moeten vastgelegd worden. De kerken in Bangladesh hebben een gebrek aan financiële bronnen. Maar de kerk moet zelfvoorzienend zijn. Dus we moeten nadenken hoe de kerken in Bangladesh zelfstandig kunnen zijn. We hebben de kerk in het westen nodig als partner en niet als supervisor. We hebben in onze kerken een gebrek aan goed leiderschap. Onze organisatie bestaat uit een board met verschillende MBB. En is ook een nationaal platform voor MBB, de IFB. De IFB stuurt ieder jaar mensen naar de Filippijnen voor studie. Zodat we een goed leiderschap kunnen opbouwen.

De traditionele kerken hebben veel sociaal werk, weeshuizen, scholen, microkrediet programma's, etc. Wij hebben dat niet. Maar voor de toekomst hebben we opgeleide artsen, advocaten etc. nodig om de gemeenschappen en maatschappij te verbeteren. We proberen een sponsor te vinden om dit soort projecten op te starten. We zijn ook bezig om een beurssysteem op te zetten voor studenten. Daarnaast is Open Doors bezig om een trainingscentrum voor plattelandsdokters op te zetten. We willen geen microkrediet op starten. Met microkrediet worden enorme winsten gemaakt en wij willen een christelijke coöperatie maken, waarbij christenen elkaar ook financieel helpen.⁴³¹

We nemen afscheid van elkaar en keren met de babytaxi terug naar het hoofdkantoor van IJB.

⁴³¹ Opname: eduard ayub PCB 18 december 2009.wma

Bijlage 8: Bezoekverslag Bisschop Bose Faith Bible Church of God.

A.L. Molenaar

Faith Bible Church of God, Faith Bible Centre en BECA.

Op 19 december 2009 heb ik een gesprek gehad met bisschop Salmon Swapon Bose. Hij is de kerkleider van de Faith Bible Church of God, leider van de zendingsorganisatie Faith Bible Centre en voorzitter van Bangladesh Evangelical Christian Alliance BECA. Bisschop Bose werkte jarenlang als zendeling onder hindoes, in dienst van de Swedish Mission. Hij reisde in verband daarmee frequent naar Europa. Hij verliet de economische zekerheid van het werken voor dit zendingsgenootschap, omdat hij zich geroepen wist tot zendingswerk onder moslims.

'Faith Bible Centre is een gemeentestichtende organisatie. Ik heb de afgelopen 36 jaar gewerkt als zendeling onder hindoes. Het hoofddoel is om gemeenten te stichten onder onbereikte groepen, moslim, Bihari's, tribale groepen en hoge kasten. De laatste drie groepen zijn kleine groepen. De grootste groep in Bangladesh zijn moslims. Maar in alle gesprekken vergeten we ook wel de minderheidsgroepen. Ik wil zoveel mogelijk mensen bereiken met het evangelie.

In 1996 ben ik gestart met de Faith Bible Center. Het eerste doel is om moslims en andere groepen met het evangelie te bereiken en gemeenten te stichten. Het tweede doel is om training te verzorgen om de kerk zelfvoorzienend te maken. We hebben een Bijbelschool en we leiden leiders op die goed Bijbels gevormd zijn. Dit is zeer belangrijk voor de toekomst van de kerk. Leiderschap is belangrijk, in het bijzonder Bijbels gefundeerd en geestelijk leiderschap. Gemeentestichting is belangrijk, maar erg moeilijk. Om mensen bij elkaar te brengen en een gemeente te onderhouden. Daarom hebben we een Bijbelschool opgericht om de jonge gelovigen te vormen. Veel jongeren komen uit minderheidsgroepen en ze gaan werken als fulltime evangelist of pastor. Het moeilijkste in gemeentestichting is het opbouwen van lokaal leiderschap. Op dit gebied mislukt vaak het werk. Veel organisaties hebben niet de mogelijkheid om trainingen te verzorgen, zodat er een zwak leiderschap ontstaat en dan gaat het fout.

Voor buitenlanders is het heel erg moeilijk om Bangladesh binnen te komen om te evangeliseren. De overheid geeft hiervoor geen toestemming. Daarnaast kennen buitenlanders niet de lokale cultuur. Ze lezen een boek en denken dan hier zending te bedrijven. Dit is een misvatting. De lokale organisaties kunnen wel hun eigen mensen met het evangelie bereiken.

Mijn organisatie heeft zich ten doel gesteld gelovigen te vergaderen tot een gemeente zodat ze niet opgaan in de massa. Maar dat is moeilijk, want fundamentalistische groeperingen werken dat tegen. Sommige gelovigen zijn bang om voor hun geloof uit te komen en zich te vergaderen tot een gemeente. Evangeliseren en dopen van gelovigen is niet zo moeilijk, maar het bij elkaar brengen en vormen van een gemeente is echt een probleem. Soms willen moslimbekeerlingen niet getuigen of openbaar komen als christen. De hoofdoorzaak is angst. Cultureel is er geen probleem om christen te worden. Angst is de hoofdoorzaak. De druk van de familie op een isaï is het grootste struikelblok om openbaar te komen en uiteindelijk een gemeente te vormen. Dit komt omdat de familie een grote rol speelt in de levens van mensen. Het meeste verzet komt niet van de overheid, maar van familie en bekenden. Om deze reden benader ik een geheel gezin/familie. Ik ben niet geïnteresseerd in individuele bekeerlingen, zoals jonge gelovigen. Systematisch gezien gaan we op zoek naar het hoofd van de familie. Als eerste benaderen we geen vrouwen en kinderen. Zonder families kunnen we geen gemeente opbouwen. Veel individuele personen komen tot een gemeente, maar ze vertrekken uiteindelijk. Ze zijn bijna niet in staat om een gemeente te vormen. Het ontbreekt vaak aan groei en ontwikkeling. We hebben hier zoveel fouten in gemaakt en veel mee geworsteld. Het lukt niet. Je moet gezinnen en families bij elkaar brengen, dat geeft stabiliteit. Ervaringen uit het verleden hebben geleerd dat een individuele benadering niet vruchtbaar is. Uiteindelijk zal deze gelovige geen stand houden. Ik heb ervaren dat onder de moslimbekeerden heel weinig gekwalificeerde leiders zijn. Daarom is training belangrijk.

Een andere strategie is dat we de bekeerden aanmoedigen om in hun eigen omgeving te blijven. Daar hebben ze sociale contacten en hun eigen familie. Ik bemoedig hen om vervolging te ondergaan. Vervolging is een aspect wat bij christen zijn hoort. MBB moeten open en transparant zijn. Dit is mijn strategie vanaf 1996. In het verleden verzorgde de zendingsorganisaties alles, een huis, onderdak, werk en ga zo maar door. Maar dat is niet goed geweest. Als je Christus wil volgen dan moet je de gevolgen willen dragen. Christus volgen is niet goedkoop. Als je zo bang bent om te spreken over Jezus, kun je maar beter niet in Hem geloven. Mijn kerken zijn zichtbaar aan de buitenzijde met een groot, rood kruis. Een van mijn kerken staat binnen 200 meter van een moskee. Tijdens de opening stonden de moslims erbij hoe wij de kerk openden. Maar het heeft mij 10 jaar gekost om dit op te zetten. De pastor is daar lang vervolgd. Hij heeft daar veel geleden. We

hebben veel geduld nodig. Maar uiteindelijk is na een lange periode van tegenwerking de kerk geaccepteerd door de gemeenschap. Er komt een volgende generatie waarbij de christenen ook afkomstig zijn uit een moslimachtergrond.

En dat is alleen mogelijk als bekeerlingen in hun eigen omgeving blijven. Je moet het risico nemen van vervolging. Vervolging is een onderdeel van christen zijn. Het volgen van Christus is niet goedkoop. Als je Jezus accept als Redder, moet je ook accepteren dat je vervolgd wordt. Openlijk getuigenis is belangrijk voor de kerk. Al die verhalen van 100.000 mensen die tot bekering komen is fantasie, het is een leugen. Ik geloof niet dat Mohammed een profeet is. Een moslim vroeg mij ooit: 'Waarom geloof jij niet in Mohammed?' Ik zei tegen hem: 'Omdat hij niet genoemd wordt in mijn Boek.' En ik vroeg hem: 'Waarom geloof jij niet in Isa?' Het bleef stil.

Ik was een succesvolle gemeentestichter binnen de Swedish Mission. Ik was de tweede gemeentestichter na de onafhankelijkheidsoorlog in 1971. Ik heb veel kerken gesticht in het zuiden van Bangladesh, maar ik heb deze achter mij gelaten om mij te richten op moslimzending. Het volgen van Jezus is niet goedkoop. Ik ben volledig tegen de C5 methode. Waarom naar de moskee gaan? In de moskee is geen geestelijk voedsel te vinden. Je gaat naar de kerk om gemeenschap te hebben met elkaar, dat is niet te vinden in de moskee. Als je naar de moskee gaat, dan heb je gemeenschap met moslims. Culturele aanpassingen kan ik onderschrijven, maar deze methode geeft alleen maar verwarring. Je bouwt zo geen gemeente op. Ik weet dat vervolging zwaar kan zijn. Voor gemeentestichting is gemeenschap belangrijk. C5 is een verkeerde weergave van zaken. Het is bedrog. Gelovigen worden alleen sterk als je ze voedsel geeft en vormt, dit is niet te krijgen in de moskee. Al de literatuur die spreekt over C5 is leuk, maar het is geen weergave van de werkelijkheid! Het zijn allemaal mooie woorden, maar het is niet realistisch en waar! De theologische literatuur is verschillend van wat er op het veld gebeurt! Moslims hebben een probleem met leugens. Hun eigen leven is vaak vol van leugens. Ik vind het stom om dit te doen. Als je zegt een moslim te zijn, dan zeg je een volgeling van Mohammed te zijn. Ik geef er niets voor om zo'n gelovige te zijn. Laat ze naar de moskee gaan, het kan niet! Zulke gelovigen wil ik niet. Zij verkopen Christus voor geld. In de USA kan je deze verslagen vinden, maar hier zijn ze niet bekend. Zij verkopen deze in de USA voor geld. Theologisch is het een grote misstap om op deze wijze geloofsgemeenschappen te vormen. Je brengt moslims in verwarring. Het is gewoon een spel, een geldspel.

Ik ken Phil Parshall persoonlijk. Mijn schoonvader is een persoonlijke vriend van hem. Maar in zijn boeken (over contextuele moslimzending) maakt hij grote fouten. Hij schrijft dat hij deze methode met ons als veldwerkers heeft besproken. Maar wij hebben er destijds nooit van gehoord. Later zijn we erachter gekomen, toen we het boek konden lezen. Maar daarvoor was ons niets bekend. Wellicht heeft hij iemand iets laten experimenteren vanuit zijn team om zijn thesis te onderbouwen. Maar Parshall is mislukt in zijn werk in Bangladesh om de moslimbevolking te bereiken. Daarna heeft hij zijn thesis geschreven. Hij is toen naar de Filippijnen gegaan. Maar hij had naar Bangladesh terug moeten komen om dit met ons als kerkleiders te bespreken. En dat heeft hij nooit gedaan. Ik ken hem persoonlijk goed, dus ik vind dit een gemiste kans. Hij heeft zijn PhD. gehaald, maar hij doet het voor zichzelf en niet voor de kerk in Bangladesh. Ik maak mij niet druk om dit soort discussies, ik doe gewoon mijn werk. Ik wil graag horen over Gods werk in Bangladesh. Als ik hoor van rapporten van 500.000 bekeerlingen, dan wil ik ze ontmoeten. Ik vraag mij af of ze wel bestaan. Ik geloof het niet. Ik vraag mij af of C5 groepen wel aanwezig zijn in Bangladesh.

In contextualisatie passen we ons aan in taal en in de uiterlijke vormgeving van diensten. Het ziet er niet uit als een kerk. We hebben huisgroepen, we zitten dan op de grond en het is niet te vergelijken met een kerk. We zingen samen, maar soms is dat niet mogelijk in een dorp. Zingen is belangrijk als uiting van geloof. Zingen is een vorm van bidden. Daarnaast lezen we de Bijbel en bestuderen we de Bijbel. We bidden en aansluitend drinken we thee en ontmoeten we elkaar. Zingen is niet vreemd voor een moslim, maar wel in de moskee. Thuis is het geen probleem, moslims zingen wel thuis. In de moskee bidden ze alleen, maar thuis zingen ze samen hun religieuze liederen. Ze zingen tijdens hun feesten en hun heilige nachten. Er zijn geen problemen met muziek. Moslims hebben wel problemen met het eten van varkensvlees. Daar moeten we rekening mee houden. Om het geweten van de broeders moet je geen varkensvlees eten. Dit vertellen we ook aan hindoes die tot geloof komen.

Christenen in Bangladesh zijn een minderheidsgroepering. We maken niet minder dan 1% van de bevolking uit. Daarnaast zijn de kerken onderling verdeeld en versplinterd. Waar moeten MBB naar toe gaan? Veel geld uit het westen stroomt naar verschillende mensen en organisaties. En veel westerse theologen hebben allemaal ideeën en suggesties. En als zij hier komen lanceren ze

hun plannen. Als ze vertrekken, laten ze een verdeelde kerk achter. Ik heb 110 stafmedewerkers, en de meesten hebben een moslimachtergrond. Maar als je ze ontmoet, dan zal je niet herkennen dat ze een moslimachtergrond hebben. Ik heb ze daarvoor getraind. We zijn daarin gesloten.

Vanaf het begin heb ik het werk van A.M. Chowdhury gepromoot. Het is van belang dat er een thuis gecreëerd wordt voor de moslims die tot bekering komen. Een gemeente moet worden gevormd. We moeten deze moslimbekeerlingen opnemen en een thuis voor ze vormen. De moslimbekeerlingen hebben mijn hart gestolen. MBB zijn veel eenvoudiger te vormen en te trainen. Moslims hebben een godsbeeld, concepten van hemel en hel, ze weten wie Jezus is. Zonde is een begrip voor ze. Maar een hindoe heeft dit niet. Iemand die zegt dat een hindoe makkelijker te bereiken is met het evangelie, liegt. Hindoes zullen je dan wel niet slaan, maar het is veel complexer om hen met het evangelie in aanraking te brengen. En vanuit dit referentiekader is het eenvoudiger MBB te vormen en te trainen. Hindoes hebben dit niet. Zij leven vanuit een geheel ander religieus frame. Zending onder hindoes is veel moeilijker dan onder moslims. Daarnaast werken de kerken hier onder de laagste kaste. Deze laagste kaste heeft geen religie. Het werk onder brahmanen is veel moeilijker. Zij hebben een sterke geloofsovertuiging. Ik werk onder de brahmanen, en ik heb één brahmanenpastor. De traditionele kerken werken ook onder tribale groepen. Mijn organisatie werkt onder moeilijk te bereiken tribale stammen. We hebben nu zo'n zestien kerken met een moslimachtergrond. Het afgelopen jaar hebben we 400 moslims gedoopt. In totaal hebben we ongeveer 5.000 gelovigen.

Dopen is een teken van afsnijden van de gemeenschap. Je laat in het openbaar zien dat je overgegaan bent naar het christendom. Dopen is ingrijpend en moeilijk voor moslims omdat iedereen dan weet dat ze christen zijn geworden. Dan worden ze van de gemeenschap afgesneden. De doop is een publieke zaak. Dat kan je niet in het geheim doen. Je kunt het wel proberen, maar een geheime doop is geen optie. Wij dopen alleen gelovigen door onderdompeling. En Bangladesh is overbevolkt, dus in de open lucht kan iedereen zien dat je christen bent geworden. En dat kan direct grote gevolgen hebben. Ik heb als stelregel: doop iemand nooit in zijn eigen dorp. De gevolgen zijn dan niet te overzien. Dus wat doe ik? Ik doop in een andere plaats, daar kent men degene die gedoopt wordt niet. We gaan naar een dorp, we huren een boot en dan gaan we een dooppicknick houden. We zingen en bidden en eten daar met elkaar. Daarna dopen we. Eens had ik een probleem. Ik doopte 80 mensen uit een dorp. Dus de dorpbewoners kwamen erachter wat we die dag gingen doen. Aan het einde van de dag werden de gelovigen opgewacht. 20 personen werden gearresteerd en ik heb er veel tijd en energie ingestoken om de relaties te herstellen. Als iemand gedoopt is, zeg ik dat ze de eerste zes maanden niets tegen iemand moeten vertellen. Dan kunnen we ze trainen en begeleiden in dit proces. Pas na zes maanden gaan mensen vragen stellen: 'Waarom kom je niet meer naar de moskee?' etc. Dan kunnen ze voorzichtig gaan getuigen dat ze in Isa geloven. Het ID-festival geeft bijvoorbeeld veel problemen. Tijdens het ID feest wordt er met de gehele familie feest gevierd. Christenen kunnen het niet vieren. Veel gelovigen gaan dan een paar dagen weg. Ze zeggen dat ze op vakantie gaan. Ze kunnen niet naar de moskee en ze willen niet in hun dorp blijven om het ID feest te vieren. Verstoting en ergernis kunnen dan uiteindelijk ontstaan als gevolg van het niet meevieren van ID feest.

Theologische training van jong gelovigen is erg belangrijk. Zonder kennis gaan ze verloren. Wij verzorgen binnen de Bijbelschool trainingen specifiek voor hindoes en moslims. Wij verzorgden ooit trainingen van Open Doors. Het heet nu Life Foundation Bangladesh. Ik was eerst vrijwilliger voor Open Doors Bangladesh. Hiervoor heb ik destijds Europa en Zuid Afrika bezocht. Als nu iemand gedoopt is dan gaan we hem daarna trainen, begeleiden en voorbereiden op zijn aankomende lijden. Ik ben nu de mogelijkheid aan het onderzoeken om training te geven voordat we gaan dopen. Een soort doopvoorbereiding. Wat het betekent om christen te zijn. En waar het om gaat als je in Jezus gelooft. En het belang van gemeenschapsvorming. Nadat ze gedoopt zijn, krijgen deze jonge gelovigen verdere verdieping van hun geloof, ethiek, geloofsleven en christologie. Wat we doen in het veld is als eerste verkondiging van het evangelie. Als ze dat accepteren dan dopen we ze. Als ze gedoopt zijn, vergaderen we hen en tenslotte geven we deze jonge gemeenten onderwijs. Bijbels onderwijs is voedsel voor hun ziel. We leren dat amuletten etc. geen bescherming geven. En daarna zorgen we dat de gemeenten zelfvoorzienend worden. Dat is een groot probleem. Vaak verliezen jonge gelovigen met een moslimachtergrond hun baan. De gemeenten zijn niet of zeer moeilijk in staat om zichzelf te onderhouden. Maar we hebben vanuit het westen geen geld nodig om de lokale kerk te onderhouden. We hebben alleen hulp nodig voor training en evangelisatie, evangelisatiemateriaal en theologische training. Om randvoorwaarden te scheppen voor het werk. Maar de lokale kerk moet zichzelf zien te onderhouden. Onze kerken hebben niet genoeg geld voor zendingswerk. Als iemand vanuit onze kerken een theologische

studie of training wil volgen dan kan hij niet door de lokale kerk onderhouden worden. Hij heeft sponsors nodig om de training te volgen.

Daarnaast is Bangladesh een land waar zending nodig is. Het is een land waar weinig christenen wonen. Natuurlijk hebben we geld nodig. Weinig mensen hebben van het evangelie gehoord. Voor sociaal werk is geld goed te krijgen maar voor evangelisatiewerk is minder geld beschikbaar vanuit het westen. Onze kerk is geheel zelfvoorzienend. Ik sprak met de president van de BBCF, hij is mijn broer. Er komt veel geld binnen voor de onderwijs en gezondheidszorgprojecten, maar zijn kerk groeit niet meer. Het draait binnen de kerk vaak om geld. En vroeger kwam er veel geld binnen. Nu alle zendelingen verdwenen zijn en de inkomsten verdwenen zijn, hebben de traditionele kerkleiders nog steeds geld nodig. Maar dat is niet noodzakelijk, een kerk kost geen geld.

Voor een ziekenhuis en een school heb je geld nodig, maar niet voor een kerk. De meeste van onze pastors krijgen 500 taka per maand. Ik leer mijn gelovigen dat ze 10% van hun inkomen moeten besteden aan de kerk. Dus nu gaan ook de traditionele kerken 10%-giften promoten. De mensen in ons land zijn aan het overleven. Een arme viert feest in zijn armoede, een rijke viert feest in zijn rijkdom. Dus moeten christenen dit ook doen. Leven met wat ze bezitten. Ze vragen mij met kerst om overal kerst te komen vieren. Ik doe het niet. Laten ze het maar zelf regelen. Ik heb een slimme pastor in een moslimdorp die gaat een verjaardagsfeest organiseren met gratis taart. Hij heeft een grote taart gemaakt, hij leest het kerstevangelie, ze zingen een lied en ze delen taart uit. Op deze manier wordt het hele dorp bij het feest betrokken. Een ander heeft eten gekookt, rijst en duhl, en alle kinderen worden uitgenodigd. Ze zingen en vertellen een verhaal en alle kinderen van het dorp krijgen gratis eten. Allemaal manieren waarop pastors proberen het evangelie te verspreiden.

De kerken in de steden importeren vanuit de USA gospelmuziek. Dit doen ze, omdat de jongeren uit de kerken via mobiele telefoon en internet popmuziek luisteren. Dus de kerken in de steden passen zich aan om de jongeren aan te trekken in hun diensten. De invloed vanuit de USA is merkbaar in aanbiddingdiensten. Maar daarnaast gebeurt het dat er mannen zijn in Bangladesh die lokale muziek voorzien van christelijke teksten. Het is van belang voor de Bengaalse kerken dat wij ook lokale gezangen krijgen. Er is hier sprake van een kloof tussen de jonge en oudere generatie. In de Church of Bangladesh worden de oude hymnen in de diensten gezongen, maar voor de jongeren zingen ze nieuwe gezangen. Onder moslims is een soort uniforme dienst in de moskee. Onder christenen zien we echter een grote mate van pluriformiteit. Maar het is van belang dat de kerken in Bangladesh een eigen stijl van zang implementeren. In mijn organisatie zijn de lokale gemeenten vrij om hun diensten vorm te geven. We hebben geen vaste liturgie.

Het grote gebrek onder gelovigen met een moslimachtergrond is een gebrek aan eenheid. Ieder denkt voor zichzelf en is met zichzelf bezig. Het zou een zegen zijn als hier meer eenheid zou komen. Er is een hoop wantrouwen onderling en dat is een zwakte van deze groepering. We hebben veel verschillende organisaties, dat is niet het probleem. Maar zelfs binnen verschillende platformen kunnen ze niet samenwerken. We hebben een platform, het heet Pastors Act Together (PAT). Op deze wijze willen we verschillende geloofsgemeenschappen met elkaar in contact brengen. Ayub heeft nu een eigen groep, hij is landenmanager voor Open Doors en secretaris van Isa Fellowship Bangladesh. Hij heeft sommige vrienden om hem heen verzameld en heeft nu een aanvraag bij Open Doors voor geld. Maar ik en Isa-e Jamat zijn uit deze samenwerking gezet. Wij zijn buiten spel gezet. Isa Fellowship Bangladesh is gebouwd op geld van Open Doors. Ik wil mij niet verlagen om bij deze groep aan te sluiten, alleen om het geld van Open Doors. Alle corruptie binnen de kerken en groeperingen zullen alleen stoppen als het geld vanuit het westen stopt. Er is vanuit het westen veel invloed. Milton Cook heeft zijn theorie, SIM heeft de theorie van Parshall, en ga zo maar door. Iedere groep heeft zijn eigen theorie. Als we geen sterke isaï geloofsgemeenschappen bouwen is er geen toekomst voor de kerk in Bangladesh. Maar als de moslims massaal tot bekering komen, dan zijn de traditionele kerken hun macht kwijt. Dan liggen de sleutels van de kerk in de handen van gelovigen met een moslimachtergrond. Ons land heeft godsdienstvrijheid, ik mag vrij het evangelie verkondigen. Tot nu toe hebben we de vrijheid om dit te doen.⁴³²

We nemen afscheid van elkaar en keren met de babytaxi terug naar het hoofdkantoor van IJB waar we die avond een kerstbijeenkomst en kerstdiner hebben.

⁴³² Opname: Bishop Swapon Bose faith bible center 19 december 2009.wma

Bijlage 9: Bezoekverslag aan hoofdkantoor SIM Dhaka.

SIM, Serving In Mission.

SIM is al jaren actief werkzaam in Bangladesh. Oorspronkelijk heette deze organisatie International Christian Fellowship ICF. Deze organisatie is ontstaan uit een fusie van de in 1892 opgerichte Ceylon and India General Mission (CIGM) en de in 1893 opgerichte Poona and Indian Village Mission (PIVM). Sinds de jaren 80 van de vorige eeuw is ICF opgegaan in Society for International Ministries. In 2000 is de naam gewijzigd in Serving In Mission (SIM). Sinds eind jaren 60 van de vorige eeuw heeft Phil Parshall gewerkt in Bangladesh. Hij heeft aangezet tot bezinning op contextualisatie van moslimzending binnen de evangelicale wereld.

Op 28 december 2009 heb ik een gesprek gehad met de algemeen directeur van SIM Bangladesh. Voor de veiligheid wil hij zijn naam geheim houden. In het kantoor word ik gastvrij ontvangen en spreken we met elkaar over het werk van SIM in Bangladesh.

'Ik ken de organisatie van A.M. Chowdhury. We hebben een hele geschiedenis achter de rug. Ik ben teleurgesteld over deze situatie. Het is gebeurd voor mijn tijd. Ik probeer de contacten te verbeteren tussen onze organisatie en Isa-e jamat. Dat wil ik eigenlijk zeggen, meer kan ik niet zeggen over het conflict uit het verleden. Ik ben hier net begonnen, dus dat heeft zich voor mij afgespeeld.

Wij zijn een echte C4 organisatie. We hebben als organisatie echter één verschil met Isa-e jamat of de PCB. Zij zijn officieel geregistreerd als geestelijke organisatie en wij zijn een NGO. Daarom moeten wij voorzichtig zijn om onszelf te presenteren. Sommige mensen gebruiken deze situatie als argument dat wij verlegen en terughoudend zijn. Maar dat heeft allemaal te maken met de complexe situatie waarin wij zitten. Wij moeten handelen door middel van persoonlijk getuigenis. Maar wij kunnen niet ons platform gebruiken voor verkondiging, zoals Isa-e jamat dat wel kan doen. Zij zijn een kerk en kunnen eenvoudig evangeliseren. Dat kunnen wij gewoonweg niet doen. Dat is ons door de overheid verboden om te doen. Dus maken we onderscheid tussen projectmatig werken en persoonlijke getuigenis. SIM is één van de leidende organisaties op het gebied van moslimzending in Bangladesh. Dit heeft te maken met de geschiedenis. Phil Parshall is een leidende persoon op het gebied van contextualisatie van moslimevangelisatie. Zijn boek: 'New paths in muslim evangelism' was echt een doorbrekende publicatie.

Persoonlijk denk ik dat er verschillen zijn in een gelovige die net tot bekering komt en iemand die al tien jaar een Isa-gelovige is. De C5 schaal is niet bruikbaar, het is te simplistisch voorgesteld. De meeste leden van ons team staan bijvoorbeeld niet achter de aangepaste Bijbelvertaling. Sommigen wel, maar de meesten niet. We hebben een team van 45 mensen en we hebben persoonlijke ruimte voor een eigen visie. Er zijn leden die zeggen: 'Als iemand tot bekering komt, kan hij niet langer naar de moskee gaan.' Anderen hebben hierop een ruimere visie. Er is binnen ons team ruimte voor een eigen visie op contextualisatie. Vanuit de leiding van SIM maken we methodologisch keuzes. En deze keuzes zijn in hoofdzaak gemaakt op basis van de C4 typologie. Als eindresultaat willen we een vergadering MBB zien in hun lokale situatie, gebaseerd op de 3S beweging. (zelfbesturend, zelfvoorzienend, zelfverspreidend. LM) Zij erkennen de traditionele kerken als hun broeders en zusters. Zij onderscheiden zich van moslims en zijn geen onzichtbare kerk. Zij zullen herkenbaar zijn als iets anders dan de moskee. Dat is dus iets anders dan C5. Ik ben hier nu tien jaar. Phil Parshall heeft zijn boek vóór die tijd geschreven. Ik denk dat wij nooit echt C5 hebben gepraktiseerd. Maar mensen denken dat we dit wel doen. Dat komt, denk ik, omdat sommige mensen die C5 voorstaan steun hebben gehad van de leiders van SIM. We hebben binnen de discussie met tegenstanders aangegeven dat hun argumenten niet altijd steekhoudend zijn en soms dat er soms te fel gereageerd heeft tegen C5. En we hebben dat gedaan omdat de hele discussie ons niet verder heeft gebracht. Het is tot een stigma geworden. Er is een breuk ontstaan tussen sommige voor- en tegenstanders van C5, C3 en ga zo maar door. De hele discussie in St. Francis Magazine is tijd verspilling. Het helpt ons op het veld echt niet verder. Het probleem wordt uitgegroot.

Waar wij voor staan, is een C4 typologie. Wij willen mensen niet opscheppen met veel regels wat mensen moeten doen. We willen niet voorschrijven dat mensen los moeten komen van de moskee en dat soort regels. Ik denk niet dat C5 een methode is om geld het land binnen te brengen. Sommige tegenstanders gebruiken dit als reden dat C5 alleen gebruikt wordt als financiële bron. Maar ik maak bezwaar tegen deze vorm van argumentatie. Dit is incorrect. Natuurlijk is het wel zo dat dit gebeurt. Er is een bekend verhaal. Namelijk dat er in 2004 een bezoek was vanuit de Zuidelijke Baptisten om de aantallen te controleren of dat allemaal wel klopte. En Phil Parshall

Tussen krokodil en tijger.

kwam om deze getallen te controleren. Hij gaf aan dat de getallen en cijfers binnen de publicaties niet klopten. Maar dit onderzoek ging niet over C5 groepen. En dan vind ik het jammer dat deze discussie gevoerd wordt met oneigenlijke argumenten. Het ging hier in Bangladesh om een C4 beweging. Maar ik weet dat er hier C5 bewegingen zijn die met getallen spelen om financiële middelen binnen te halen.

Er is een artikel geschreven in St. Francis Magazine door Jonathan Bonk tegen Edward Ayub. Daarin gebruikt Jonathan Bonk zeer onrechtvaardige argumenten om C5 te verdedigen. Jonathan Bonk had beter moeten weten, want hij is een goede zendingsonderzoeker. Hij werkt nu bij de International Bible Society. Hij kwam hier op uitnodiging van C5 groepen. Hij heeft hier vijf à zes dagen rondgereisd en wat groepen bezocht. Hij heeft met deze mensen gesproken. En heeft vervolgens over dit bezoek een, in mijn ogen, onverantwoord artikel geschreven. Dat deze groep duizenden en duizenden gelovigen heeft. Jonathan Bonk heeft een erg hoge positie binnen een Theologisch trainingsinstituut in de USA. Hij heeft veel boeken geschreven. Maar hij heeft hier in Bangladesh een fout begaan en heeft Ayub persoonlijk aangevallen. Dit heeft allerlei emoties opgeleverd tussen voor- en tegenstanders.

Milton Cook is een echte voorstander van C5 en hij praktiseert dit ook. Niet alleen onder moslims maar ook onder hindoes. Ik ben niet in de positie om hem te bekritisieren, want ik heb hem nooit ontmoet. Mogelijk kan hij meer informatie geven. Er zijn ook artikelen van hem bekend.

Als SIM werkt volgens C4 en ook IJB werkt volgens C4 dan kunnen zij toch samenwerken?

Ja, ik denk dat dit wel mogelijk zou zijn. Ik denk dat de theologische visie tussen IJB en SIM bijna identiek is, in zoverre wij aan kerkgebouwen niet belangrijk vinden en IJB wel. A.M. Chowdhury ziet gebouwen als een belangrijk gegeven voor een gemeente. Ik ben een paar maanden geleden bij het 10-jarig jubileum van IJB geweest. Een paar maanden geleden heeft A.M. Chowdhury ook ons kantoor bezocht. Wij als SIM werken samen met nationale partners. SKT is één van de sleutelpartners van SIM. We zouden graag meer aan evangelisatie willen doen, maar dat is onmogelijk. BBF, Kerk van de Nazarener, BBS en COB zijn het minst actief op het gebied van evangelisatie. De RKK is actief betrokken bij evangelisatie onder moslims. De COB is erg liberaal en is weinig betrokken bij zending onder moslims.⁴³³

⁴³³ Opname: manager SIM 28 december 2009.wma

Bijlage 10 Kerkgenootschappen in Bangladesh.

Kerkgenootschappen in Bangladesh.

1. Rev. Paulinus Costa, Archbishop of Dhaka, Roman Catholic Church, Archbishop's House, 1, Kakrail Rd., Kakrail, Ramna, Dhaka-1000; Tel: 408879, 418095, 8314384. archbp@bangla.net
2. Rt Rev Paul S. Sarkar, Bishop Moderator, Church of Bangladesh St. Thomas' Church, 54, Johnson Rd., Dhaka-1100; Tel: 7116546. E: mail:cbdacdio@bangla.net
3. Mr. Joyanta Adhikari, Bangladesh Baptist Church Sangha, 33, Sen Para Parbota, Mirpur-10, Dhaka-1216, Box No. 8018; Tel: 8012967; E:mail: bbsangha@bdmail.net
4. Rev. Leor P. Sarkar, General Secretary, Bangladesh Baptist Fellowship, 7, Green Corner, Green Rd., Dhaka-1205; Tel: 9662083, 8611611. E:mail: bbf@bangla.net
5. Rev. Asa M. Kain, Chairman, Bangladesh Assemblies of God Churches, 401/1, New Eskaton Rd., Dhaka-1000; GPO Box No. 277; Tel: 9338926, 408198, E:mail: bag@vasdigital.com
6. Pastor Edward Promod Chambugong, Executive Secretary, Seventh Day Adventist Church of Bangladesh, 1 Shah Ali Bagh, Mirpur-2, Dhaka-1216, Tel: 8012340, 801222, 8012402, 018-212860. Treasurer: E-mail: baumsec@bdcom.com
7. Bishop Nibar Das, Bangladesh Methodist Church and Mission Society, 250/1, Second Colony, Mazar Rd. Mirpur-1, Dhaka-1218; Tel: 9009671, 9009762, 018239446. E:mail:bmcdas@bdonline.com
8. Bro. James Ananda Biswas, Pastor, and Mr Ramesh Ch. Adhikary, Secretary, Fellowship Church, 147-B/1, Green Rd., Dhaka-1205; Tel: 9117943.
9. Rev. Nathan Sukomol Biswas, District Superintendent, Church of the Nazarene, House No. 16; Road No. 14; Sector 12; Uttara Model Town, Dhaka-1230. E:mail:bnm@citechco.net
10. Mr Albert P. Mridha, Chairman, Free Christian Churches of Bangladesh, House No. 5-A, Rd. 25-A, Banani, Dhaka-1213. Tel: 8122286; 9127894@; 8813240 (Inter-life). theway@citechco.net
11. Bishop Salmon Swapon Bose, Faith Bible Church of God, House 25 (R), House 5 (Off.), Road No. 2- B, Sector-4, Uttara , Dhaka-1230, P.O.Box No.11056; Tel:8913255. bosefbc@fsbd.net
12. Col. Bo Brekke, Officer Commanding, Salvation Army: House 96, Rd. 23, Banani, Dhaka. GPO Box 985, Dhaka-1000; Tel: 9882836-7(O), 9882838 (R). E:mail: bangladesh@ban.salvationarmy.org
13. Rev. James R. A. Khondoker, Word of Life Church, Mollika Housing Society, House 5, Section: 7, Mirpur, Pallobi, Dhaka-1216; Tel: 9010610, 017326447; 019355190. E:mail:khondo@bdonline.com
14. Rev. Alfred C. Mondal, Bangladesh Christian Church, 45-D, Moha Nagor Housing Project, West Rampura, WAPDA Rd., Dhaka-1219; Tel: 018-227237, 7281131. E:mail: hcc@bijoy.net
15. Elder Michael Shah, Church of Christ, 48, Dilu Rd. GPO Box 2868, Dhaka-1000; Tel: 9351445. E: mail: dipshah@bdcom.com
16. Rev. Philip Adhikary, Chairman, Talitha Kumi Evangelical Churches, 1270, Bhatara, Nuton Bazar, Gulshan-2, Dhaka 1212; Tel: 9880837, 8828121, E: mail:philip@bdmail.net
17. Rev. Simon Dias, Word of Life, 53, Purba Monipuri Para, Tejgaon, Dhaka-1215, Box 5033, New Market, Dhaka-1205; Tel: 9110195. Email: revsimon@bdonline.com
18. Mr Leonard Saha (Manager/Administrator), New Apostolic Church: Apostle Bisram Pahan (Baldipukur); Elder Simpson Baroi, 16-A, Dilu Rd., Mogh Bazar, New Eskaton, Dhaka-1000; Tel: 8318748. Mobile- 017-803126, 011-841201. E:mail:lsahanac@bdlink.com; and nacbsaha@ssbd.net
19. Rev. James Corbin, Chairman, and Rev. Peter Biswas, Pastor, United Pentecostal Church of Bangladesh;

- 1038/3, East Monipur (Kanthaltala),
Mirpur-2, Dhaka-1216; Tel:
01715698532
20. Mr Michael Ripon Biswas, Pastor,
National Christian Prayer Fellowship
of Bangladesh,
239, Uttar Kazi Para, Mirpur-10,
Dhaka-1216; Tel: ☎ 8018654
(Extn:107).
21. Rev. Saidur Rahman, Moderator;
Milon Majumder, Secretary; Synod of
Bangladesh Presbyterian Church, 194,
Tutpara Main Road, Khulna. Tel:
9008349 (Mazumder's residence at
Dhaka).
22. Mr M. A. Wahab, Director, Masihee
Jammat, House 26; Road No. 3; Sector 3,
Uttara, Dhaka-1230;
E-mail: alofoara@bdonline.com
23. Elder John S. R. Talukder-Kabir;
Chairman; Ummat-e-Isa Bangladesh
(UIB); 239/2, West Agargaon,
Mohammadpur, Dhaka 1207; E-mail:
elderui1@yahoo.com; Mobile:
01712541980
24. Pastor, Dhaka International Christian
Church, Plot: 288-A, Block-C,
Basundhara, Dhaka. (Postal Address:
DICC, PO Box 6010, Gulshan 1, Dhaka-
1212). Tel: 8829076, 011- 804177.
E-mail: dicc@bol-online.com
25. Rev. Chun Chung-gi, Pastor, Glorious
Church of the Lord, Plot No. 288/A,
Block-C, Basundhara, Dhaka; Tel:
888561.
26. Rev. Edward Ayub; Pastor & Country
Director; Presbyterian Church in
Bangladesh; House 16; Road 3, Sector
7, Uttara, Dhaka-1230, Mobile:
01715086938
27. Rev. Paul Anup Adhikary; Chairman,
Grace Community Church; 105/16
Monipuripara, Tejgoan, Dhaka-1215
28. Pastor Nirendra Chisim/ Mr Dipak
Chambugong, Garo Baptist
Convention,
Mission House, Birisiri, Shushong
Durgapur, Netrokona-2420.
29. Mr Christopher Sarkar, Chairman,
Bangladesh Free Baptist Churches,
Saha Para Rd.,
Keshobpur, Jessore-7450.
30. Rev. Ramlian Bawm, General
Secretary, Evangelical Church of
Bangladesh,
Jamunachori, P.O. Bilaichori,
Rangamati Hill Districts.
31. Rev. Ismail Hembrom, General
Superintendent, Bangladesh Northern
Evangelical
Lutheran Church, Bangladesh
Lutheran Mission House,
Bhatapara, Natore Rd., Rajshahi-6000
32. Rev. Narendra Besra, General
Secretary, Sylhet Presbyterian Synod,
Christian Mission
House, Moulvi Bazar-3200.
33. Rev. Kailash Bormon, Secretary,
Bangladesh Lutheran Church, Jogdol
Mission, Birganj,
Dinajpur-5220.
34. Mr Lawrence A. Chowdhury, Church of
God (Lumdonbok), Baramchal, Moulvi
Bazar- 3236.
35. Mr Swadesh Ranjan Nath, Chairman,
Church of God (Lalmonirhat), Dak
Bangalow Rd., P.O. and Dist:
Lalmonirhat-5500; Tel: 0591-268.
36. Rev. Monoj Dewan, Field Director,
Churches of God, Mission House, PO
Box No. 5, Bogra 5800.
E-mail: bch@bogra.desh.net
37. Pastor Goni John Tripura, Chairman,
Bangladesh Tribal Association of
Baptists, Memorial Christian
Hospital, Dulhazara, Cox's Bazar.
E-mail: btabc@aob.globalctg.net
38. Pastor Ajoy Mittra, Bangladesh
Association of Baptists, Kalurghat,
Chittagong 4000.
39. Rev. Pakshim B. Tlung, General
Secretary, Evangelical Christian
Churches, Zion, Ruma, Bandarban Hill
Districts-4600.
40. Rev. Benedict Amalendu Baroi,
National Representative, World
Missionary Evangelism, 61/1, Rupsha
Strand Rd., P.O. 60, Khulna-9100; Tel.
041-721325.
41. Mr Chandan Sorren, Evangelical
Lutheran Churches (Uraon), Lalmatia
Mission, Sapahar, Naogaon-6560.
42. Bishop Benjamin Biswas, United
Church of Bangladesh, St. Paul's
Cathedral, P.O. Gangni, Nityanandapur,
Meherpur. Tel: 8829779.
43. Mr Dewan Hembrom, General
Secretary, Sangjukta Christya Mondoli
Samuher Sangha,
Damdama, P. O. Panchbibi, Joypurhat.
44. Bishop John Hira, Director, Calvary
Apostolic Church, Maheswar Pasha
Banikpara, P.O. B.I.T., Daulatpur,
Khulna; Tel: 041-774575. Population :
2110=.
45. Mr L. Dolian, Presbyterian Church in

- Bangladesh, Ujani Para, P.O.Box 05, Bandarban-4600, Bandarban Hill Tracts.
46. Rev. Akhish Baidya, Senior Minister, Full Gospel Church, 16 Jamal Khan Rd., P.O. Box No. 421, Chittagong-4000; Tel: (031) 614061; 610331.
47. Rev. Daniel Lee, Meherpur Presbyterian Church, Box No. 6093, Gulshan, Dhaka; Tel: 8813287, 011802467. E-mail: anna@bangla.net
48. Rev. Lal Chung Nung Lushai, Executive Secretary, Evangelical Reformed Presbyterian Church, Madhyam Para, Bandarban, Bandarban Hill Districts; Tel: 0361-538.
49. Mr Ram Thang Bawm, Chairman, Bangladesh Christian Church, New Gulshan, Bandarban, Bandarban Hill District.
50. Mr Michael P. Bowl, General Secretary, Bangladesh Evangelical Holiness Church, Code No. 2420, P.O. Birisiri, Netrokona. Tel: 09028-87091(on request).
51. Mr Bibhas Dewri, President, Bogra Christio Church, Gohail Rd., Sutrapur, Box No. 77, Bogra-5800. Tel: 051-73156.
52. Rev. Asish Bawl; General Secretary; Gospel for Bangladesh; 105/9, Monipuri Para, Farmgate, Tejgoan, Dhaka 1215.
53. Pastor Sawpan Mondol; Chairman, Friendship Bible Church; Chunkuri, Bajua; Khulna 9272
54. Rev. Peter Dulal Adhikary; Bangladesh Evangelical Church; 90 Borabug (1st floor); Mirpur-2; Dhaka-1216.
55. Pastor James Jipu Roy, Chairman, House Church of Bangladesh; 53/A-1, Nadda, Baridhara; Dhaka-1212.
56. Pastor Alfred Biplob Biswas; Chairman, Smyrna House of Prayer Church, 72 Senpara Porbata, Mirpur-10, Dhaka-1216.
57. Missionary Nathaniel Hazra; Independent Baptist Church; 47/B, East Ejturi Bazar, Dhaka-1215; PO Box. 8165, Mirpur-2, Dhaka-1216; Mobile: 01713037843; E-mail: nathazra@agni.com
58. Prince Thomas Sarkar (Joy); Director; Evangelism Bangladesh; 58, Khanjahan Ali Road, Khulna-9100; e-mail: eborg93@yahoo.com
59. Mr. William Probal Samaddar; General Secretary; One Way Church Bangladesh; 45/A Senpara Porbatta, Mirpur-10, Dhaka-1216; Phone: 8019781; E-mail: williamprobal@owcvt.org
60. Rev. Jason J. Munshi; Mission Coordinator, Omega Fellowship Church; Main Road, Plot-19; Block-A; Section-11; Mirpur, Dhaka-1216; Phone: 01711014904
61. Rev. Dr. Vijoy R. K. Balla, International Pentecostal Holiness Church; House 36; Road 9; Sector-4; Uttara, Dhaka 1230; E-mail: vijayiphc@yahoo.com
62. Rev. Kiran Roaza; Country Coordinator; Gospel for Bangladesh; House 9; Road 16; Sector-4; Uttara, Dhaka 1230; Email: kirangfa@yahoo.com
63. Allen Joseph Gomes, Chairman; Antioch Church of Bangladesh; House 15; Road 13; Baridhara, Dhaka 1212; Email: mission@theantioch.info
64. Rev. Rintu Soren; Chairman; Santal Evangelical Church in Bangladesh; Sujapur, Fulbari, Dinajpur; Email: semsoren@yahoo.com
65. Pastor Jayotish Biswas; Chairman, Way of Life Church;
66. Mrs. Elizabeth Debnath, Chairman, New Covenant Church;
67. Rev. Albert Hirok Adhikary; Chairman, Friendship Evangelical Church
68. Pastor Abdul Mabud Chowdhury, Chairman; Isa-E-Jamat Bangladesh, 32/2 Senpara Porbata, Mirpur-10, Dhaka-1216; Phone: 9011156; Email: isaejamat@gmail.com

Bijlage 11: Holy Kitab course: The teachings from the Revealed Books.

Isa-e Jamat Bangladesh 2010

Vertaling van IJB

Lesson One: Purpose of God in our life.

God is love. He loves people, who can love Him in return. Trees, plants and other creatures cannot love him. He wants to love someone, who would value His love and that love would make other peoples' lives meaningful. Therefore God created man in his image as the greatest of creations.

According to Al Quran: Sura Baqara 30-39 and Sura A'raf 18-25 verses and Bible, (Torah) Genesis 1:24 verses: we learn that God wanted to create Man as His representative. Even He gave him more knowledge / Wisdom than He gave the Angels. God created also a woman from Hazrat Adam whom He had name Hazrat Eve.

We know also from the revealed books that God kept them both in the heavenly garden where He had given them to live blissfully and had given them permission to eat everything they wanted there. However He wanted to know how obedient they would be to God. He forbade them to not to eat of the fruit of only one tree. He also added a warning to this that should they disobey this commandment of God they would be reckoned with the fallen implying that their right relation with God would be cut off and they would be far away from Him.

We know all what followed. Hazrat Adam and his wife failed to obey only one commandment of God. Having been entrapped of Satan they were driven out from the heavenly garden. This is how Mankind fell into the world of Sin. Right from then on we were alienated from God. As because God is love, He made Himself a promise that He would deliver Mankind from Sin.

Al-Torah

Genesis 3: 14 – 15 : And the LORD God said unto the serpent, Because thou hast done this, thou art cursed above all cattle, and above every beast of the field; upon thy belly shalt thou go, and dust shalt thou eat all the days of thy life: And I will put enmity between thee and the woman, and between thy seed and her seed; it shall bruise thy head, and thou shalt bruise his heel.

Al -Quran

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 38 verse : We said: 'Get ye down all from here; and if, as is sure, there comes to you Guidance from me, whosoever follows My guidance, on them shall be no fear, nor shall they grieve.

Surah 7. Al-A'raf (The Heights) 24-25 verse: ((Allah)) said: 'Get ye down. With enmity between yourselves. On earth will be your dwelling-place and your means of livelihood,- for a time.' He said: 'Therein shall ye live, and therein shall ye die; but from it shall ye be taken out (at last).'

We can clearly understand from the above-mentioned verses that God wanted to save us from our sins and restore us back to our former glory for which purpose He made the promise to send the true way or the Guidance. Al- Taurat says that He would send one guide, who was to be born of a woman. Those who would live accordingly to the way he would show would not have any fear of judgment in the world to come and would neither be happy.

Al- Torah

Deuteronomy 7: 9 : Know therefore that the LORD thy God, he is God, the faithful God, which keepeth covenant and mercy with them that love him and keep his commandments to a thousand generations; 7:10 And repayeth them that hate him to their face, to destroy them: he will not be slack to him that hateth him, he will repay him to his face.

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 5 Verse 12 : For thou, LORD, wilt bless the righteous; with favour wilt thou compass him as with a shield

Al-Injeel

Luke 1: 50 : And his mercy is on them that fear him from generation to generation.

Al -Quran

Surah 7. Al-A'raf (The Heights) 96 verse : If the people of the towns had but believed and feared Allah, We should indeed have opened out to them (All kinds of) blessings from heaven and earth; but they rejected (the truth), and We brought them to book for their misdeeds.

It is clearly understood from the above-mentioned scriptural verses that God is greatly caring for His crown of creation - Man. From age to age He revealed purpose and intention for us through various Prophets and Spokesmen; and His desire is that we might receive from Him true peace, joy, security and guidance. All these are possible only through the spiritual relationship with Him.

We know that even an old and dirty electric light bulb lights up once it is connected with electricity line. The bulb is changed immediately. But it cannot reflect as much light as it could give before. But the light of a new and clear bulb is very bright and luminous and it is beautiful and as such it can show the way to many people. This is an illustration only from which we can understand that what could be our condition before we know and relate to God or after we know and relate to Him rightly. Some verses from the Quran and the Bible are quoted here-bellow:

Prophetic book

Isaiah 60: 20 : for the LORD shall be thine everlasting light, and the days of thy mourning shall be ended.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 16 verse 11 : Thou wilt shew me the path of life: in thy presence is fulness of joy; at thy right hand there are pleasures for evermore.

Chapter 27 verse 1 : The LORD is my light and my salvation; whom shall I fear? the LORD is the strength of my life; of whom shall I be afraid?

Al-Injeel

1 Peter 2 : 9-10 : But ye are a chosen generation, a royal priesthood, an holy nation, a peculiar people; that ye should shew forth the praises of him who hath called you out of darkness into his marvellous light; Which in time past were not a people, but are now the people of God: which had not obtained mercy, but now have obtained mercy.

Al -Quran

Surah 24. An-Nur (Light) 35 verse : Allah is the Light of the heavens and the earth. The Parable of His Light is as if there were a Niche and within it a Lamp: the Lamp enclosed in Glass: the glass as it were a brilliant star: Lit from a blessed Tree, an Olive, neither of the east nor of the west, whose oil is well-nigh luminous, though fire scarce touched it: Light upon Light! Allah doth guide whom He will to His Light: Allah doth set forth Parables for men: and Allah doth know all things.

Therefore, we can understand that God has a will or a purpose for us. That purpose is that we may live in fellowship with Him, that we may live again with God in heaven again. Truly He loves us. But we know that our sinful life keeps us apart from God's love.

In the next lesson we will see how sin has kept us separate from God. Before we do so please read this lesson carefully and then send to back by click submit bottom after answer the questions. May God bless you to understand His Word! Amen.

Lesson Two: Sin has separated us from God.

God is our greatest need in all our situation and problems. But we will learn from Lesson Two that this is very hard to meet this need. This is because Sin has separated us from God's kindness and nearness and all His blessings. We are so entangled in Sin in this world that our spiritual life is continually ruined.

God is light. Sin is the only obstacle for us to live our lives in His light, and this is a bad thing about and for us. The Quran and the Bible both teach us clearly about this truth.

Prophetic Books

Isaiah 59: 2 : But your iniquities have separated between you and your God, and your sins have hid his face from you, that he will not hear.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 66 verse 18 : If I regard iniquity in my heart, the Lord will not hear me:

Al-Injeel

1 John 1 : 10 : If we say that we have not sinned, we make him (God) a liar, and his word is not in us.

Al-Quran

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 81 verse : Nay, those who seek gain in evil, and are girt round by their sins,- they are companions of the Fire: Therein shall they abide (Forever).

From the above Quranic verse this could be understood 'The wages of sin is death' (Al-Injeel; Romans 6:23). What we gain through sin is 'the wages' that Satan gives. According to Surah Al-Baqara a sinner gets surrounded by sins. That's how he/she gets down to hell for ever. But we know that God has created Mankind so that they might have right and intimate relationship with Him and enjoy heavenly joy for good. But because of his selfish desire man disobeys God. Bible has termed rebellion against God or Man's waywardness variously, such as - sinning, disobedience, disobeying Gods laws etc.

Besides this, we also have to consider the question - which is more serious in God's eyes 'active rebellion against His will?' Or 'passive neutrality?' Do you think that 'passive neutrality' is considered also as a Sin? Which is less grievous to you between 'active rebellion' and 'passive neutrality'? If you deeply think about them, you will realize that in fact both are sinful. There is to neutral place between God and Satan. You have to choose either one or the other.

It is not that sin is a bad news for us, but it is a very bad news. This is because of the fact that it is sin, which keeps us alienated from God. And due to sin we have fear, hopelessness, we are dejected, guilty, fell meaninglessness, anxiety and insecure. When we actively lead life of sin we become so prone to danger that we behave in a dangerous manner ignorantly of it. If we disregard God we place ourselves in God's place and we judge ourselves.

Most people do not seriously consider sin, but they put up with it in their hearts. In this way gradually lead their lives under sin. Again there are people who do not believe that man is sinful at all. Our outward look and behavior sometimes give the idea to other people that we are good people. But we need to face the question, 'How is this realistic that we are sinless?'

What do the holy books teach us about this? Let us discuss:

Prophetic Books

1 Kings 8 : 46 : for there is no man that sinneth not

Ezekiel 18 : 20 : The soul that sinneth, it shall die.

Hosea 8 : 7 : For they have sown the wind, and they shall reap the whirlwind:

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 51 verse 5 : Behold, I was shapen in iniquity; and in sin did my mother conceive me.

Chapter 130 verse 3 : If thou, LORD, shouldest mark iniquities, O Lord, who shall stand?

Chapter 143 verse 2 : And enter not into judgment with thy servant: for in thy sight shall no man living be justified.

Al-Injeel

Romans 3 : 10 : There is none righteous, no, not one

Romans 3 : 23 : For all have sinned, and come short of the glory of God;

Galatians 6 : 7 : Be not deceived; God is not mocked: for whatsoever a man soweth,

that shall he also reap.

1 John 1 : 8 : If we say that we have no sin, we deceive ourselves, and the truth is not in us.

Al-Quran

Surah 51. Adh-Dhariyat (The Winnowing Winds) verses 59 – 60 : For the Wrongdoers, their portion is like unto the portion of their fellows (of earlier generations): then let them not ask Me to hasten (that portion)! Woe, then, to the Unbelievers, on account of that Day of theirs which they have been promised!

Surah 29. Al-'Ankabut (The Spider) verse 40 : Each one of them We seized for his crime: of them, against some We sent a violent tornado (with showers of stones); some were caught by a (mighty) Blast; some We caused the earth to swallow up; and some We drowned (in the waters): It was not Allah Who injured (or oppressed) them: They injured (and oppressed) their own souls.

The gradual increase of sin and many things concerning their judgment are described in the above-mentioned to verses of the Al-Quran. It is understood from Sura Adh-Dhariyat 59-60 verses that those who are evil and do evil deeds will be punished, though God will not hurry it up for them to be punished. But He will begin to punish as a terrible day will come. In the same way it is understood from Sura Al-'Ankabut 40 verse that those who live in sin will have to be accountable for sin. It is understood also from these verses that God will punish some by stoning and some by pestilence. Some others he will cast into the pit and yet others He will drown. Here God speaks about sin and sinners. We believe in our hearts that God is holy. He is so holy that He cannot put up with sin at the least. We are not sinners only by ourselves living in a world full of sin but we are sinful right from our ancestor Hazrat Adam. We are entangled in sin in any way. But when each one of us will have to stand before the judgment seat of God He will not forget judging us rightly and surely He will punish sin. Those who are living in sin will have to have the punishment for their sin.

Many people think that there is nothing as punishment for sin as such. If one does some good work in lieu of his / her sin or does such good works superseding the bad one or work of merit she / he will not have the punishment that would be due for his / her sin. To these people God has this to say:

Al -Quran

Surah 30. Ar-Rum (The Romans, The Byzantines) 10 verse : In the long run evil in the extreme will be the End of those who do evil; for that they rejected the Signs of Allah, and held them up to ridicule.

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 30 verse : Behold, thy Lord said to the angels: 'I will create a vicegerent on earth.' They said: 'Wilt Thou place therein one who will make mischief therein and shed blood?- whilst we do celebrate Thy praises and glorify Thy holy (name)?' He said: 'I know what ye know not.'

God had told the angels before He created Eden the heavenly garden that He was going to appoint one who would represent Him on earth; he is Man. At this the angels exclaimed, 'what!' 'But Man would destroy the earth through his sin.'

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 36 verse : Then did Satan make them (Hazrat Adam & Eve) slip from the (garden), and get them out of the state (of felicity) in which they had been. We said: 'Get ye down, all (ye people), with enmity between yourselves. On earth will be your dwelling-place and your means of livelihood - for a time.'

Surah 7. Al-A'raf (The Heights) 22-23 verses : So by deceit he brought about their fall: when they tasted of the tree, their shame became manifest to them, and they began to sew together the leaves of the garden over their bodies. And their Lord called unto them: 'Did I not forbid you that tree, and tell you that Satan was an avowed enemy unto you?' They said: 'Our Lord! We have wronged our own souls: If thou forgive us not and bestow not upon us Thy Mercy, we shall certainly be lost.'

We can learn from the above-mentioned verses that Man can do no good work that can save him from sin. They said that we are sinners and if God did not save us would have been

punished. Many religious teachers do not talk about original sin. But the Quran and the Bible clearly tells us about it. The Holy scriptures say that it is not that we are sinners only because we do bad deeds in this world, but we are sinners because we have inherited our sinful nature right from our first parents Hazrat Adam and Hazrat Eve, who first sinned.

Al -Quran

Surah 20. Ta Ha (Ta-ha) 121 verse : thus did Adam disobey his Lord, and allow himself to be seduced.

Surah 14. Ibrahim (Abraham) 34 verse : Verily, man is given up to injustice and ingratitude.

Surah 33. Al-Ahzab (The Clans, The Coalition, The Combined Forces) 72 verse : He (Man) was indeed unjust and foolish;

Al-Injeel; Romans 3 : 23 in the new testament has similarity to the teaching of the above – mentioned three verses- ‘All have sinned and have come short of the glory of God.’

Al-Quran has further to say,

Surah 3. Al 'Imran (The Family Of 'Imran, The House Of 'Imran) 11 verse : (Their plight will be) no better than that of the people of Pharaoh, and their predecessors: They denied our Signs, and Allah called them to account for their sins. For Allah is strict in punishment.

Surah 35. Fatir (The Angels, Originator) 10 verse : Those that lay Plots of Evil,- for them is a Penalty terrible; and the plotting of such will be void (of result).

Surah 16. An-Nahl (The Bee) 34 verse : But the evil results of their deeds overtook them, and that very (Wrath) at which they had scoffed hemmed them in.

It could be understood from these verses that man gets the wages of his sin. If anyone wants to entrap another person he / she get himself / herself entrapped by the same trap. One needs to find out one's own sins. When your sins are brought to light, you will know gradually that you commit the same sin again and again.

Surah 45. Al-Jathiyah (Crouching) 7 – 8 verses : Woe to each sinful dealer in Falsehoods: He hears the Signs of Allah rehearsed to him, yet is obstinate and lofty (in sin), as if he had not heard them: then announce to him a Penalty Grievous!

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 276 verse : Allah will deprive usury of all blessing, but will give increase for deeds of charity: For He loveth not creatures ungrateful and wicked.

If we discuss the above verses we will realise that sin is a reality. We cannot ignore it. We have to find the way to get redeemed from sin by accepting this hard reality of sin in this world of ours. Often we consider only our external actions as sins and try to keep us away from them. But we should know also that it is more important for us to keep our hearts clean than that.

Hazrat Isa Mashee (Jesus Christ) said in Matthew 23: 25-28 in the Injeel, ‘Woe unto you, scribes and Pharisees, hypocrites! for ye make clean the outside of the cup and of the platter, but within they are full of extortion and excess. Thou blind Pharisee, cleanse first that which is within the cup and platter, that the outside of them may be clean also. Woe unto you, scribes and Pharisees, hypocrites! for ye are like unto whited sepulchres, which indeed appear beautiful outward, but are within full of dead men's bones, and of all uncleanness. Even so ye also outwardly appear righteous unto men, but within ye are full of hypocrisy and iniquity.’

Therefore, until one can realise the sinful condition in his / her heart she/he cannot truly understand sin. Unless one rightly understands what sin is one cannot realise the need for salvation from the bondage of sin.

If you are asked this question – ‘Are you a sinner?’ May be you are ready in your heart to accept the truth that you are a sinner in God's sight. If you really understand the truth that you are a sinner do you think that you can save yourself from sin by means of any good work or by any other way on your part? We will deal with this question in Part Three. Before we do that please fill up the annexed Questionnaire and then send it back by clicking Submit button after answering the questions. By that time you will have finished Lesson-Two for which we

congratulate you. May God bless you! Amen.

Lesson Three: We cannot save ourselves.

When the problem of sin haunts our lives can we really do anything to be able to come out of the trap of sin? In fact it is seen that our own effort cannot help in this.

We must turn to God's help and solution in this. In Lesson-Three we can learn about this in details. The truth is that 'we are unable to save ourselves from the dilemma of sin and death.' We cannot save ourselves from sins by means of any good work just as one cannot expect sweet water from the spring of bitter water. People think that 'good work' or 'good life' can save us from sin. There are many verses in both the Quran and the Bible on the teaching about 'salvation by good work.' which do not confirm with one another.

Prophetic Books

Proverbs 14 : 12 : There is a way that seems right to a man, But its end is the way of death.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 125 verse 5 : As for such as turn aside to their crooked ways, The LORD shall lead them away. With the workers of iniquity.

Al-Injeel

Titus 3 : 4-5 : But when the kindness and the love of God our Savior toward man appeared, 5 not by works of righteousness which we have done, but according to His mercy He saved us, through the washing of regeneration and renewing of the Holy Spirit,

Al- Quran

Surah 6. Al-An'am (Cattle, Livestock) 70 verse: Leave alone those who take their religion to be mere play and amusement, and are deceived by the life of this world. But proclaim (to them) this (truth): that every soul delivers itself to ruin by its own acts: it will find for itself no protector or intercessor except Allah. if it offered every ransom, (or reparation), none will be accepted: such is (the end of) those who deliver themselves to ruin by their own acts: they will have for drink (only) boiling water, and for punishment, one most grievous: for they persisted in rejecting Allah.

People usually want to neutralize their sinful actions by doing good works. Her good works include observing religious laws, philanthropic works, serving the people, etc. By doing these they would try to cover their bad deeds or sinful activities. But people do not consider that truth that even though they are sinners it is only 'righteousness', which can help them turn away from unholy life. However, one needs to remember that this 'righteousness' of one's own is not good to achieve him holiness. Prophetic books: Isaiah 64: 6 'But we are all like an unclean thing, And all our righteousnesses are like filthy rags; We all fade as a leaf, And our iniquities, like the wind, Have taken us away.'

Once a man became very hopeless and remorseful for sinful life and he decided to get some advices from his friend, who was a righteous man. He came to his friend and told him about his guilt feeling, hopelessness and fear and that all these experiences were haunting his life every moment. He asked his friend about how to be free from such torment and about what to do for attaining peace and happiness in his mind.

Before answering him, his friend ordered his servant to bring his tired visiting friend a glass of water. The servant brought the water. But he immediately took the glass before the visiting friend could drink and put a few drops of ink into the water. The water in the glass instantly turned black. The visiting friend said, 'What have you done?' The host replied, 'I am just giving a response to your queries'. He said further, 'you could not drink the water because I have spoilt it by giving in it a few drops of ink. But you wish that your good works are accepted before true

and holy God even after you've tarnished your heart and mind by sins. The other man understood this teaching and immediately turned to God and prayed that God might grant him forgiveness for his sins. He realized that the punishment for sin was severe. And he then started to look for the Good News of salvation from sin.

We know that no good work of a sinner is acceptable before God. Man cannot please God by any good work. But he has to trust on God and on what He has asked him to do. To be humble before God and live in allegiance to Him will be an important step. Let us now we look into what the Quran and The Bible say about the solution to the sin issue.

Al-Torah

Genesis 15 :6 : And he (Abraham) believed in the LORD, and He accounted it to him for righteousness.

Prophetic Books

2 Chronicles 20 : 20 : ... Believe in the LORD your God, and you shall be established; believe His prophets, and you shall prosper.

Habakkuk 2 : 4 : But the (Righteous person) just shall live by his faith.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 13 verse 5 : But I have trusted in Your mercy; My heart shall rejoice in Your salvation.

Chapter 32 verse 1 : Blessed is he whose transgression is forgiven, Whose sin is covered.

Chapter 85 verse 7-9 : Show us Your mercy, LORD, And grant us Your salvation. Surely His salvation is near to those who fear Him, That glory may dwell in our land.

Al-Injeel

Romans 14 : 23 : for whatever is not from faith is sin.

Ephesians 2 : 8 – 9 : For by grace you have been saved through faith, and that not of yourselves; it is the gift of God, 9 not of works, lest anyone should boast.

Hebrews 11 : 6 : But without faith it is impossible to please Him, for he who comes to God must believe that He is, and that He is a rewarder of those who diligently seek Him.

Al- Quran

Surah 23. Al-Muminun (The Believers) 109 verse: 'A part of My servants there was, who used to pray 'our Lord! we believe; then do Thou forgive us, and have mercy upon us: For Thou art the Best of those who show mercy!'

The main teaching from Sura Muminun 109 verse is that there were some people, who had understood that they must submit themselves before Gods grace. This is because it is not enough to depend on one's own work to receive God's grace. For this it is further told in Sura An'am 54 verse: When those come to thee who believe in Our signs, Say: 'Peace be on you: Your Lord hath inscribed for Himself (the rule of) mercy: verily, if any of you did evil in ignorance, and thereafter repented, and amend (his conduct), lo! He is Oft- forgiving, Most Merciful. Therefore, we need to remember that according to the teaching from the aforementioned verses one can receive pardon by having faith in God and in His mercy or grace.

Surah 47. Muhammad (Muhammad) 19 verse: Know, therefore, that there is no god but Allah, and ask forgiveness for thy fault, and for the men and women who believe: for Allah knows how ye move about and how ye dwell in your homes.

It is clear from this Quranic verse that none will be immune from the need of forgiveness. Not even the Prophets or God's messengers.

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 256 – 257 verses: Let there be no compulsion in religion: Truth stands out clear from Error: whoever rejects evil and believes in Allah hath grasped the most trustworthy hand-hold, that never breaks. And Allah heareth

and knoweth all things.

Allah is the Protector of those who have faith: from the depths of darkness He will lead them forth into light. Of those who reject faith the patrons are the evil ones: from light they will lead them forth into the depths of darkness. They will be companions of the fire, to dwell therein (For ever).

We can also understand from the verses quoted above that nobody could be forced to come before God. We ourselves on our own have to take the decision as to whether we will follow God's way or not? He who resolves to have faith in God is one who has vowed to 'hold the handle tight.' God Himself is our redeemer- and the redemption is not due to any good work done on our part. God himself is your and my savior. He brings us out of darkness in His wonderful light.

Surah 3. Al 'Imran (The Family Of 'Imran, The House Of 'Imran) 193 verse : 'Our Lord! we have heard the call of one calling (Us) to Faith, 'Believe ye in the Lord,' and we have believed. Our Lord! Forgive us our sins, blot out from us our iniquities, and take to Thyself our souls in the company of the righteous.

It is very clearly said in this verse, 'we can receive pardon for our sins – both past and present-through faith.' If you are asked the question, how many times have you tires to change your sinful life or leave one of your bad habits? We know that you and I myself are all sinners. But many sinners have received God's pardon for their sins because of His grace and interference in their lives. Do you like to be one such parson?

In the next lesson we will discuss the issue- 'How to receive forgiveness.' Before we do that please fill up the annexed Questionnaire and then send it back by clicking Submit button after answering the questions. So far you have successfully completed Lesson-Three. We believe that you have been able to learn many things, which have enriched your spiritual life. May God bless you richly to follow His Word. Amen.

Lesson – Four: The Cross of Christ is the Bridge for life.

We still have hope although it seems that we are utterly ruined because of our sin and that we are dying. Now in lesson - 4 we are discussing the important thing about our life: God has given a solution in the dilemma of life.

We need to put trust on God in everything. Everything in the world is before Him. He knows and sees all things. When we are faced with any impossible situation only He is there to make things possible for us.

God has created the universe only for supreme purpose, which is that He wants to have communion with mankind - that part of creation only who bears His image. He did not forsake us even when are sinners because of our descent from Hazrat Adam and Hazrat Eve and as much we were in the dark domain of sin. Rather when we were in sin and could not deliver ourselves from sins, He, according to his plan, completed His work of salvation for us. God himself has done for us what we would not be able to do ourselves. This truth has been written about in many portions of the Quran and the Bible. In brief this truth is that He has dealt with the problem of sin by mean of a great sacrifice.

Prophetic Books

Isaiah 19:20 : for they will cry to the LORD because of the oppressors, and He will send them a Savior and a Mighty One, and He will deliver them.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 49 verses 7-9 : None of them can by any means redeem his brother, Nor give to God a ransom for him— For the redemption of their souls is costly, And it shall cease forever— That he should continue to live eternally, And not see the Pit.

There is nothing in this world for anyone to pay for his or her sin. Salvation is so great a thing that no man can achieve it.

Al-Injeel

Romans 3 : 20 : Therefore by the deeds of the law no flesh will be justified in His sight, for by the law is the knowledge of sin.

Ephesians 2 : 8-9 : For by grace you have been saved through faith, and that not of yourselves; it is the gift of God, 9 not of works, lest anyone should boast.

Al-Quran

Surah 37. As-Saffat (Those Who Set The Ranks, Drawn Up In Ranks) 107 verse :
And We (Allah) ransomed him (Abraham) with a momentous sacrifice:

In the Arabic language the word 'great' means something, which has no limited value or price. Therefore we cannot save ourselves from our sins because of our uncountable limitations. So man look to God to achieve salvation because He is the only God, who made the great or supreme sacrifice as the way of salvation of man from sin.

A story would make this subject clearer. The story is something like this:

An employee of a company was brought before the court for stealing money from that company. During the normal process of judgment for arriving at the verdict the Judge came to realize that the accused parson was his friend during his young days. At this the Judge found himself in a dilemma. So he was thinking how he could avoid giving his friend - the accused man the punishment that would be due for the crime. On the other hand he was also thinking that he must not do anything unjust to the company because the complaint against his friend was true.

After a considerable amount of thinking he decided that he would pay back the amount of money that the accused man had embezzled from the company from his own pocket. He did as he decided. The company representative happily left the court on receiving the money. On the other hand the accused man was released and as a result of this he lived a life of gratefulness to his friend - the Judge.

In the same manner all of us deserve punishment for our sin. But God in His mercy paid the price for our sins on the cross through a great sacrifice. God is just as kind as He is just. Al-Injeel - Romans 3: 26 says, 'to demonstrate at the present time His righteousness, that He might be just and the justifier of the one who has faith in Jesus.'

It is very important for us to know the significance of the Cross. The basic idea is to pay a price for someone else's wrong doing. It is like paying the ransom-price for freeing a slave. Man became slave to Sin. The Cross of Christ is like the ransom-price which paid for making us free from the bondage of Sin. From the verses of the Quran and Bible given below it can be seen that God had made a plan for paying a great price in exchange of our release or freedom from Sins.

Al-Torah

Genesis 22: 13 : Then Abraham lifted his eyes and looked, and there behind him was a ram caught in a thicket by its horns. So Abraham went and took the ram, and offered it up for a burnt offering instead of his son.

Exodus 12 : 13 : Now the blood shall be a sign for you on the houses where you are. And when I see the blood, I will pass over you; and the plague shall not be on you to destroy you when I strike the land of Egypt.

Just in the same way God chose the blood of a lamb without blemish to deliver the children of Israel from the destruction and death in Egypt, as like He had planned to save us from our punishment of eternal death in hell through the blood of the sinless Christ.

Leviticus 17: 11 : For the life of the flesh is in the blood, and I have given it to you upon the altar to make atonement for your souls; for it is the blood that makes atonement for the soul.'

God required the full price to be paid in term of the innocent blood for our sin. In the beginning God sacrificed an animal and thereby He hid the sin of Hazrat Adam and Hazrat Eve and hid their nakedness with skin of the animal sacrificed (Al-Torah; Genesis 3: 21).

Prophetic Books

Isaiah 63 : 8 : For He said, 'Surely they are My people, Children who will not lie.' So He became their Savior.

From this we can understand that God Himself is the redeemer of His people.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 34 : 22 : The LORD redeems the soul of His servants, And none of those who trust in Him shall be condemned.

Chapter 31 : 5 : Into Your hand I commit my spirit; You have redeemed me, O LORD God of truth.

Chapter 56 : 13 : For You have delivered my soul from death. Have You not kept my feet from falling, That I may walk before God. In the light of the living?

We see that it is said in Al-Zabur 34: 22 that God would deliver us from our guilt or sins. This is to mean that God himself could free and deliver from our sin (Al-Zabur 31: 5 and 56: 13). It implies that we cannot save ourselves from sins by our efforts in doing good deeds. But God has shown us through His own word of saving us that we need to turn to the way of life after being released from the power of sin.

Chapter 107 : 6-7 : Then they cried out to the LORD in their trouble, And He delivered them out of their distresses. And He led them forth by the right way, That they might go to a city for a dwelling place.

There are many people in the world who pray to God a few times daily that He might lead them on to the right path. And the books teach us that we must trust in God only for our forgiveness of sin or salvation, and not on our own work.

Al-Injeel

Matthew 26 : 28 : For this is My (Jesus Christ) blood of the new covenant, which is shed for many for the remission of sins.

Romans 3 : 23 – 25 : for all have sinned and fall short of the glory of God, being justified freely by His grace through the redemption that is in Christ Jesus, whom God set forth as a propitiation by His blood, through faith, to demonstrate His righteousness, because in His forbearance God had passed over the sins that were previously committed,

In the Injeel– Matthew 26:28 Hazrat Isa Mashi (Jesus Christ) himself explained and taught that innocent blood is required for the forgiveness of sin. In Romans 3:23-25 more emphasis is given on this truth and it is said that we are all sinners and are in need of forgiveness for our sins and this forgiveness can be received through Christ, but not in exchange of any good work. How greatly is God kind and forgiving that through the great sacrifice of His son Jesus Christ granted us the pardon for our sin! Therefore there is no need of any price to be paid for our sin since Christ has paid this.

Al-Quran

Surah 28. Al-Qasas (The Story, Stories) 16 : He (Hazrat Musa) prayed: 'O my Lord! I have indeed wronged my soul! Do Thou then forgive me!' So ((Allah)) forgave him: for He is the Oft-Forgiving, Most Merciful.

Many think that the Prophets did not have any sin; e.g. Hazrat Musa (Moses), Hazrat Daud (David) etc. But it can be understood from the above Quranic verse that all the Prophets need to receive salvation from sin.

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) 38 verse : We (Allah) said: 'Get ye down all (Adam &

Tussen krokodil en tijger.

Eve) from here; and if, as is sure, there comes to you Guidance from me, whosoever follows My guidance, on them shall be no fear, nor shall they grieve.

Even after their sin Hazrat Adam and Eve sought God's help He granted them guidance for their lives. It is implied that God Himself was their savior. They did not depend on any of their work for their salvation.

Surah 4. An-Nisa' (Women) 110 verse: If any one does evil or wrongs his own soul but afterwards seeks Allah's forgiveness, he will find Allah Oft-forgiving, Most Merciful.

Generally some people believe that the merit of their good work undo the effects of their bad works making their way clear to heaven in God's mercy. But it is said in the above mentioned verse that they must repent for their bad works and will have to pray to God for forgiveness.

Surah 6. Al-An'am (Cattle, Livestock) 69 - 70 verses : On their account no responsibility falls on the righteous, but (their duty) is to remind them, that they may (learn to) fear Allah. Leave alone those who take their religion to be mere play and amusement, and are deceived by the life of this world. But proclaim (to them) this (truth): that every soul delivers itself to ruin by its own acts: it will find for itself no protector or intercessor except Allah. if it offered every ransom, (or reparation), none will be accepted: such is (the end of) those who deliver themselves to ruin by their own acts: they will have for drink (only) boiling water, and for punishment, one most grievous: for they persisted in rejecting Allah.

According to the above verse we ourselves will have to come to God for forgiveness. Even after we receive forgiveness we have to live carefully so that we do not fall into the same sins as before.

From this lesson certainly you have been able to understand that you are a sinner. And God has made plan for you to be saved by means of a great sacrifice. For God also loves you. He wants that all of us will be there in front of Him in heaven for His glory. He created us as the crown of His creation. He does not want that anyone of us is perished in hell.

Do you also want to get saved? If are really eager to then please ask God and He will show you the right way.

In the next lesson we will discuss 'only one parson is God's way.' Before we do that please fill up the annexed Questionnaire and then send it back by clicking Submit button after answering the questions. Meantime thank you for completing lesson - Four. We believe that you will be with us patiently doing the next lesson. Certainly the valuable time that you have used to learn about God that will became blessed to you. Amen.

Lesson - Five: God planned for our salvation through one Man.

God loves us. Because He loves us He also made a plan so that we might be saved from sin. This we will deal with in lesson - Five: the salvation from sin is not by means of cross, but through one heavenly Man, who is (Hazrat Isa Mashee) Jesus Christ, who was anointed by the Holy Spirit and who is called the Word of God incarnated or Kalema-tullah.

Who is (Hazrat Isa Mashee) Jesus Christ in fact? Let us try to find answer to this question from the Quran and the Bible. It is described in both the books that Hazrat Isa is God's word that is He is Kalema-tullah, who was sent to the world by the Holy Spirit.

It is a matter of great surprise that God did not send any special philosopher or any religious concept or many religious instructions, nor did He enjoyed upon man any ascetic life to be lived by avoiding this world for men's salvation from the bondage of sin. But He sent only one Man about whom we are discussing this lesson.

Prophetic Books

Isaiah 61: 1 'The Spirit of the Lord GOD is upon Me, Because the LORD has anointed Me - To preach good tidings to the poor;... To proclaim liberty to the captives, And the opening of the prison to those who are bound;

Prophet Isaiah told about the coming of the Messiah (Mashee / Christ) in this verse.

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 107 verse 20 : He sent His word and healed them, And delivered them from their destructions.

God sent the Messiah or His word to heal us from sin, and He delivered us from the chastisement for sin.

Al-Injeel

John 1: 1 & 14 : In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God. And the Word became flesh and dwelt among us, and we beheld His glory, the glory as of the only begotten of the Father, full of grace and truth.

God's Word was with Him from throughout eternity. He was able to speak always. He sent His Word in the form of a human being made of flesh and blood in order to save us from our sin.

Al-Quran

Surah 3. Al 'Imran (The Family Of 'Imran, The House Of 'Imran) verse 45 : Behold! the angels said: 'O Mary! Allah giveth thee glad tidings of a Word from Him: his name will be Christ Jesus, the son of Mary, held in honour in this world and the Hereafter and of (the company of) those nearest to Allah.

Messiah is God's Word. When we was in the world he was highly honored and he is now sitting nearest to God - According to the Al-Injeel he is at 'God's right hand' (Hebrews 10:12).

Hazrat Gabriel, the Angel came to Mary and announced to her that she love God's word – the Messiah in her womb. We know that no other Prophet was born of any Virgin. The Angel announced this kind of holy birth of the Messiah – the incarnation of God's Word as a Man. God had made a promise of the Messiah right after Hazrat Adam and Hazrat Eve disobeyed God in the Garden of Eden in the Torah (book of Genesis chapter 3 verses 15). God had told that the seed of the woman – He did not tell about the seed of the man here – crush the head of Satan.

When the Word was revealed from God it was not separated from Him. We are discussing here about God's 'Word', what both the Quran and the Bible identified as Jesus Christ. He is the only mediator through whom God wants to communicate with us. He will never be different or be separated from God as He is part of God.

A man once asked his friend, 'What came first, God or His Word?'

The friend replied, 'of course, God came first.'

He said 'oh! In the beginning God did not have the power of speech and as such He could not speak!'

His friend emphatically replied, 'No not so. He was able to speak.'

Of course God was always holy and perfect. So he was not their without speech, that means He was never without His Word. This means that the Messiah, who is God's Word, was and is always with God.

Many can say that Christians believe in their gods – God, Isa (Jesus) and Mary. Jesus Christ himself has this to say to this – God is only one (Al-Injeel: Mark 12: 29) and Al- Torah too has the same thing to say (Al-Torah; Deuteronomy 6: 4).

Let us try to know what the holy books have to say about the truth that Hazrat Isa Mashee (Jesus Christ) is God's Word and His Spirit:

Prophetic Books

Micah 3 : 8 : But truly I (Christ) am full of power by the Spirit of the LORD, And of justice and might, To declare to Jacob his transgression, And to Israel his sin.

Al-Injeel

Revelation 19 : 13 : He was clothed with a robe dipped in blood, and His name is

called The Word of God.

Acts 20 : 28 : Therefore take heed to yourselves and to all the flock, among which the Holy Spirit has made you overseers, to shepherd the church of God[c] which He purchased with His own blood.

Here we see that God has purchased his believers. Can God give His blood? It can be understood that God, His Word and His Spirit all together are one God in fact.

Al-Quran

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) verse 87 : We gave Jesus the son of Mary Clear (Signs) and strengthened him with the holy spirit....

In other words God gave Hazrat Isa (Jesus) His Word and guided Him always by His Holy Spirit.

Is Hazrat Isa (Jesus) God's son? This is an important question. Before we answer this question let us discuss the three types of son discussed in the Quran and the Bible.

1. Son through physical relationship:

Al-Injeel

John 3: 6 – What is born of man is man.

It is meant here that children of flesh and blood are born of parents of flesh and blood. Hazrat Mariam (Mary) was a mother with flesh and blood in whose womb was born Hazrat Isa (Jesus). She was a Godly person and a virgin. That's how Hazrat Isa too was sinless. What is taught about this in the Quran and the Injeel is :

Al-Quran

Surah 19. Maryam (Mary) verse 19 : He (Angel) said: 'Nay, I am only a messenger from thy Lord, (to announce) to thee the gift of a holy son.

Al-Injeel

Hebrews 4 : 15 : For we do not have a High Priest who cannot sympathize with our weaknesses, but was in all points tempted as we are, yet without sin.

Al-Quran

Surah 112. Al-Ikhlās (The Unity, Sincerity, Oneness Of Allah) verses 1 – 3 : Say: He is Allah, the One and Only; Allah, the Eternal, Absolute; He begetteth not, nor is He begotten;

Phrase 'God's Son' is not to refer to any physical relationship between the Messiah and God. God has no physical body. Certainly the material body of Messiah is not God's body.

2. Symbolic Son:

The word 'son' can be used in another meaning according to the actual language of the Quran and the Bible. This is in the sense of 'right' – as for example-

Al-Quran

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) verses 177 & 215 : It is not righteousness that ye turn your faces Towards east or West; but it is righteousness- to believe in Allah and the Last Day, and the Angels, and the Book, and the Messengers; to spend of your substance, out of love for Him, for your kin, for orphans, for the needy, for the wayfarer, for those who ask, and for the ransom of slaves; to be steadfast in prayer, and practice regular charity; to fulfil the contracts which ye have made; and to be firm and patient, in pain (or suffering) and adversity, and throughout all periods of panic. Such are the people of truth, the Allah-fearing. They ask thee what they should spend (In charity). Say: Whatever ye spend that is good, is for parents and kindred and orphans and those in want and for wayfarers. And whatever ye do that is good, -(Allah) knoweth it well.

'The son of wayfarer' means a traveler, Tourist or stranger.

Al-Injeel

Luke 16 : 8 : So the master commended the unjust steward because he had dealt

shrewdly. For the sons of this world are more shrewd in their generation than the sons of light.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 89 verse 22 : The enemy shall not outwit him, Nor the son of wickedness afflict him.

We know that in the literal sense or in fact way, light and wickedness do not have any son. The Quran and the Bible have used many symbolic words to help us to understand about God. Some verses are quoted below:

Al-Quran

Surah 36. Ya Sin (Ya-sin) verse 83 : So glory to Him in Whose hands is the dominion of all things: and to Him will ye be all brought back.

Surah 20. Ta Ha (Ta-ha) verse 5 : ((Allah)) Most Gracious is firmly established on the throne (of authority).

Prophetic Books

2 Chronicles 16 : 9 : For the eyes of the LORD run to and fro throughout the whole earth, to show Himself strong on behalf of those whose heart is loyal to Him. In this you have done foolishly; therefore from now on you shall have wars.'

In the above-mentioned verses the words - 'hand' 'to sit' and 'eyes' are used to help us to understand God although we know that God does not have any body.

3. Spiritual son:

Al-Injeel

John 3 : 6 : That which is born of the flesh is flesh, and that which is born of the Spirit is spirit.

In this verse the difference between physical and spiritual son-ship is shown.

Al-Quran

Surah 4. An-Nisa' (Women) verse 171 : O People of the Book! Commit no excesses in your religion: Nor say of Allah aught but the truth. Christ Jesus the son of Mary was (no more than) an apostle of Allah, and His Word, which He bestowed on Mary, and a spirit proceeding from Him: so believe in Allah and His apostles. Say not 'Trinity' : desist: it will be better for you: for Allah is one Allah. Glory be to Him: (far exalted is He) above having a son. To Him belong all things in the heavens and on earth. And enough is Allah as a Disposer of affairs.

That Hazrat Isa Masihee (Jesus Christ) came to the world as a direct intervention of God is meant here. It can be easily understood from this verse that Hazrat Isa is God's Word come from very God and at the same time he is also His Spirit – implying that he is the spirit of Him from whom he has come.

As from the human point of view, He was son of Mary, he was also a man.

Al-Injeel

Hebrews 4 : 15 : For we do not have a High Priest who cannot sympathize with our weaknesses, but (Jesus) was in all points tempted as we are, yet without sin.

Therefore, it can be understood from the above quoted verses in the Quran and the Bible that God had a Spiritual Son and He and the Son had intimate spiritual relationship.

Prophetic Books

Daniel 3 : 25 : 'Look!' he answered, 'I see four men loose, walking in the midst of the fire; and they are not hurt, and the form of the fourth is like the Son of God.'

According to this verse Shadrach, Meshach, and Abed-Nego of the children of God – the Israelites were unjustly thrown into the furnace as per the king's command and there was a fourth person with those three in the furnace who protected them. This fourth person is none other than the Messiah who was already there in human form.

Proverbs 30 : 4 : Who has ascended into heaven, or descended?... What is His name,

and what is His Son's name, If you know?

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 2 verses 7 - 8 : 'I will declare the decree: The LORD has said to Me (Christ), 'You are My Son, Today I have begotten You. Ask of Me, and I will give You. The nations for Your inheritance, And the ends of the earth for Your possession.

Al-Injeel

Matthew 3 : 16 - 17 : When He had been baptized, Jesus came up immediately from the water; and behold, the heavens were opened to Him, and He[c] saw the Spirit of God descending like a dove and alighting upon Him. 17 And suddenly a voice came from heaven, saying, 'This is My beloved Son, in whom I am well pleased.'

Romans 1 : 3 - 4 : concerning His Son Jesus Christ our Lord, who was born of the seed of David according to the flesh, 4 and declared to be the Son of God with power according to the Spirit of holiness, by the resurrection from the dead.

There are many more verses in the Injeel apart from the ones quoted above where Hazrat Isa is shown as God's Son.

Al-Quran

Surah 21. Al-Anbiya' (The Prophets) verse 91 : And (remember) her (Mary) who guarded her chastity: We (God) breathed into her of Our (God) spirit, and We made her and her son a sign for all peoples.

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) verse 253 : Those apostles We endowed with gifts, some above others:... others He raised to degrees (of honour); to Jesus the son of Mary We gave clear (Signs), and strengthened him with the holy spirit. ...

From these verses it is understood that Hazrat Isa (Jesus) received altogether distinct and especial gifts from any gifts that all other Prophets received because he had received in all his life God's Spirit and His miracle performing power.

Surah 27. An-Naml (The Ant, The Ants) verses 8 - 9 : But when he [Hazrat Musa (Moses)] came to the (fire), a voice was heard: 'Blessed are those in the fire (Light) and those around: and glory to Allah, the Lord of the worlds. 'O Moses! verily, I am Allah, the exalted in might, the wise!....

Many hold that God cannot take human form as this would be too mean a thing for Him to do. But this verse says God was in fire (Hazrat Musa saw the burning bush). If God could live in a bush could He also not live in a human person?

Neither the life of Hazrat Isa (Jesus) nor His miraculous activities can save us from our sins. But only His death and resurrection can do that. Many say that Hazrat Isa never died nor He got resurrected from the dead. Rather they believe that He wants back to God straight away and that He will return to the earth.

Surah 43. Az-Zukhruf (Ornaments Of Gold, Luxury) verse 61 : And (Jesus) shall be a Sign (for the coming of) the Hour (of Judgment):

Many even believe that when He will come back to the world He will marry and will beget children and He will also reign for 40 years and will die and be buried. He will come out back to life from the grave on the last of judgment.

Following are some questions from the Quran, which give detailed description of the death and the resurrection of the Christ:

Surah 2. Al-Baqara (The Cow) verse 87 : We gave Moses the Book and followed him up with a succession of apostles; We gave Jesus the son of Mary Clear (Signs) and strengthened him with the holy spirit. Is it that whenever there comes to you an apostle with what ye yourselves desire not, ye are puffed up with pride?- Some ye called impostors, and others ye slay!

Surah 5. Al-Ma'ida (The Table, The Table Spread) verse 117 :... and I (Jesus) was a witness over them whilst I dwelt amongst them (mankind); when Thou didst take me up Thou wast the Watcher over them, and Thou art a witness to all things.

Surah 19. Maryam (Mary) verses 33 – 34 : 'So peace is on me (Jesus) the day I was born, the day that I die, and the day that I shall be raised up to life (again)! Such (was) Jesus the son of Mary: (it is) a statement of truth, about which they (vainly) dispute.

Surah 3. Al 'Imran (The Family Of 'Imran, The House Of 'Imran) verse 55 : Behold! Allah said: 'O Jesus! I will take thee and raise thee to Myself and clear thee (of the falsehoods) of those who blaspheme; I will make those who follow thee superior to those who reject faith, to the Day of Resurrection: Then shall ye all return unto me, and I will judge between you of the matters wherein ye dispute.

Here the words 'up to' mean 'until this time' or 'of former days'. These mean those events will take place before the last judgment. Till today the followers of the Hazrat Isa (Jesus) have believed this.

But many interpret Surah 4. An-Nisa' (Women) verse 157 to mean that Hazrat Isa (Jesus) did not die. It is said there - That they said (in boast), 'We killed Christ Jesus the son of Mary, the Messenger of Allah;- but they killed him not, nor crucified him, but so it was made to appear to them,

However, we need to discuss the topic of entire Sura An-Nisa before we threadbare discuss any portion of this verse. It can be understood from this Sura that the Jews and the Christians argued against one another. The Jews boastfully said, 'We have killed your Prophet Isa! In saying this perhaps they meant to Hazrat Mohammad that they tried to mean that there (the Jews) way was right while the way of the Christians was not right. But Hazrat Muhammad used Sura An-Nisa 157 verse to stop the Jews and told them, 'Don't say that you killed Him; you did not kill Him. That was your illusion that you killed him.' To be sure the Jewish people did not have the right or authority to kill anyone; those who killed Hazrat Isa (Jesus) were the Roman rulers. But the blame of killing Hazrat Isa (Jesus) on the cross was thrown upon the Jews.

Surah 31. Luqman (Luqman) verse 28 : And your creation or your resurrection is in no wise but as an individual soul: for Allah is He Who hears and sees (all things).

According to this verse the resurrection of mankind would be like the one, who has already been resurrected. From this we can understand that one has already died also been resurrected. Who is that one? The scriptures discuss only about the death and resurrection of only Hazrat Isa (Jesus). Now it is easily understood that Hazrat Isa (Jesus) had died and also risen again from the death.

And the claim that the Jews had was not tenable even according to their law. This is because they would give capital punishment to any one only by means of stoning. That would mean that Hazrat Isa (Jesus) would get the status of a martyr, which they never wanted to give Him. So they induced the Roman authority to kill Hazrat Isa (Jesus) according to the Roman way. During those days the Roman way of executing someone was by crucifixion. According to the Jewish law this was done to one, who was cursed by God: 'He who is hanged on a tree is cursed by God.' (Al Torah; Deuteronomy 21: 23). As according to the Jews Hazrat Isa (Jesus) was a man cursed by God the Jewish people took recourse to the Roman way.

God surely had the power to save Hazrat Isa (Jesus) from such a death. But He permitted this to happen. This event has some semblance to the victory of the Muslims in the battle of Badr. It is said in the Quran :

Surah 8. Al-Anfal (Spoils Of War, Booty) verse 17, 'It is not ye who slew them; it was Allah. when thou threwest (a handful of dust), it was not thy act, but Allah's: in order that He might test the Believers by a gracious trial from Himself: for Allah is He Who heareth and knoweth (all things). In other words God fulfilled His purpose by killing them with the arrows. In the same way God allowed this to happen that the Romans would kill Hazrat Isa (Jesus) by crucifying him and thus pay the ransom price for our redemption from sin through this great sacrifice.

Surah 37. As-Saffat (Those Who Set The Ranks, Drawn Up In Ranks) verse 107 : And We (God) ransomed him with a momentous sacrifice:

Many believe that it is possible to get salvation from sins by means of sacrificing a lamb, or a camel or hundreds of animals. But that was not God's way. Instead, He wrought our salvation through His very Word.

After the death of Hazrat Isa (Jesus) the Jews leaders duly buried his body and rested assured enough after tightly sealing the tomb. They confided that they were immune from any criticism from their opponents, from any self-stigma or any kind of fear of being exposed before the public for the bloody act that they committed. But this satisfaction did not last long.

Surah 4. An-Nisa' (Women) verse 158 : Nay, Allah raised him (Hazrat Isa) up unto Himself; and Allah is Exalted in Power, Wise;-

The main thesis of our discussion was 'how could we receive pardon for our sins?' For the answer to this we need to concentrate our thoughts not on what we could do for this, but on what God has done in Hazrat Isa (Jesus) for this. It would be easier for us to understand this matter from the following verses from the Quran and the Bible :

Prophetic Books

Isaiah 63 : 4 - 5 : For the day of vengeance is in My heart, And the year of My redeemed has come. I looked, but there was no one to help, And I wondered That there was no one to uphold; Therefore My own arm brought salvation for Me; And My own fury, it sustained Me.

Ezekiel 36 : 25 - 26 : Then I will sprinkle clean water on you, and you shall be clean; I will cleanse you from all your filthiness and from all your idols. 26 I will give you a new heart and put a new spirit within you; I will take the heart of stone out of your flesh and give you a heart of flesh.

Isaiah 53 : 12 : Therefore I will divide Him a portion with the great, And He shall divide the spoil with the strong, Because He poured out His soul unto death, And He was numbered with the transgressors, And He bore the sin of many, And made intercession for the transgressors.

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 106 verse 8 : Nevertheless He saved them for His name's sake, That He might make His mighty power known.

Chapter 41 verse 4 : I said, 'LORD, be merciful to me; Heal my soul, for I have sinned against You.'

Chapter 103 verses 2 - 4 : Bless the LORD, O my soul,... Who forgives all your iniquities,... Who redeems your life from destruction,

Al-Injeel

Hebrews 9 : 22 : And according to the law almost all things are purified with blood, and without shedding of blood there is no remission.

1 Timothy 2 : 5 - 6 : For there is one God and one Mediator between God and men, the Man Christ Jesus, 6 who gave Himself a ransom for all...

1 Corinthians 15 : 3 - 4 : For I delivered to you first of all that which I also received: that Christ died for our sins according to the Scriptures, 4 and that He was buried, and that He rose again the third day according to the Scriptures,

Hebrews 2 : 3 : how shall we escape if we neglect so great a salvation, which at the first began to be spoken by the Lord, and was confirmed to us by those who heard Him,

Luke 9 : 25 : For what profit is it to a man if he gains the whole world, and is himself destroyed or lost?

Al-Quran

Surah 6. Al-An'am (Cattle, Livestock) verse 12 : Say: 'To Allah. He hath inscribed for Himself (the rule of) Mercy.

Surah 11. Hud (Hud) verse 43 : Noah said: 'This day nothing can save, from the command of Allah, any but those on whom He hath mercy!

Surah 23. Al-Muminun (The Believers) verse 109 : 'A part of My servants there was, who used to pray 'our Lord! we believe; then do Thou forgive us, and have mercy upon us: For Thou art the Best of those who show mercy!'

God in His grace let His Word, His Spirit die for our sake. What was His great mercy in this final sacrifice?

Surah 22. Al-Hajj (The Pilgrimage) verses 36 - 37 : The sacrificial camels we have made for you as among the symbols from Allah.... It is not their meat nor their blood,

that reaches Allah. it is your piety that reaches Him: He has thus made them subject to you, that ye may glorify Allah for His Guidance to you and proclaim the good news to all who do right.

Hazrat Isa (Jesus) took himself the place of the sacrifice that was there according to the ancient law or practice. Many people still today carry on that obsolete animal sacrifice. In olden days people used to sacrifice / slaughter animals for cleansing their hearts. But man cannot receive forgiveness for his sin by sacrificing any animal. Some people even want to present their good works as a 'sacrifice'. But there is no value of any of these in God's eye for salvation. He wants our devotion and obedience. What is then true devotion? God wants us that we submit ourselves to His will. And His will is that we put our trust in what He has done for our salvation. In one word we need to accept His free gift of salvation.

In word 'devotion' means loving God and accepting what He has done for our salvation. We will be able to receive His righteousness in our lives if we believe in the truth that the Hazrat Isa (Jesus) sacrificially died on the cross according to God's plan and will.

If we acknowledge and also believe in our hearts the significance of what God has done for our lives then we will also need to learn what would be our next step. This is discussed in Lesson – Six and it is 'Taking God in our lives.' Before we do that please fill up the annexed Questionnaire and then send it back by clicking Submit button after answering the questions.

You have successfully completed lesson-Five. We believe you have followed this lesson attentively. If you think that you have not clearly understood any point please write that on to us about. We will do our best to help you, in turn, to get that cleared.

We hope that you will patiently be with us in studying the next lesson. No effort at learning about God and gaining wisdom from the holy books will be without any good result. Amen.

Lesson – Six: Taking God as our Own.

When we are able to realize God's wonderful gift and His power, which He Himself has given us our hearts can become restless. Immediately we can ask ourselves for responding to this 'what should we do now?' How can we really take God into our hearts by accepting the salvation that He has given us? We will get answer to such questions in Lesson – Six : We must invite the Hazrat Isa (Jesus) into our hearts so that He may become the centre and the Lord of our life. The flowing verses from the Quran and the Bible will help us to understand this:

Prophetic Books

Jeremiah 24 : 7 : Then I will give them a heart to know Me, that I am the LORD; and they shall be My people, and I will be their God, for they shall return to Me with their whole heart.

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 13 verse 5 : But I have trusted in Your mercy; My heart shall rejoice in Your salvation.

Al-Injeel

Revelation 3 : 20 : Behold, I stand at the door and knock. If anyone hears My voice and opens the door, I will come in to him and dine with him, and he with Me.

Al-Quran

Surah 13. Ar-Ra'd (The Thunder) verses 27 – 29 :... But He guideth to Himself those who turn to Him in penitence,- "Those who believe, and whose hearts find satisfaction in the remembrance of Allah. for without doubt in the remembrance of Allah do hearts find satisfaction. 'For those who believe and work righteousness, is (every) blessedness, and a beautiful place of (final) return.'

What is the Good News? God guides the Sinner, who repents. Remember that repentance and

faith leads our hearts to rest. We must obey God and the one, whom God sent to be the Savior of our life here and also the life here after, to be the redeemer and mediator – The Hazrat Isa (Jesus) and welcome Him in faith into our hearts. In order to accept Him into our hearts we need pray to God that He may cleanse our hearts and help us to live in repentance and faith.

Once a man decided to climb up the top of a mountain. He took with him all necessary resources or item and also a guide in this journey. He set his goal and started the journey. They continue to climb up the mountain and also take breaks from time to time to take food and drink. At certain point in their journey they realized that they were climbing on the wrong direction as they found themselves facing only dark jungles and very steep hills.

Suddenly they came to a very deep gorge. The guide came to the edge of the gorge to consider it. He located a big piece of stone somewhere in the gorge and he estimated that one can make a jump from on the stone and go to the other side of the gorge. He told the other man of this and they were thinking of using this strategy.

But the man feared that if he could not succeed in making the leap he would fall into the deep gorge and would get killed. He prepared himself for making a leap again and again but he did not have the courage to actually take the leap. In the end the guide tied up himself to the stone and firmly stood up on the soil nearby. Then he stretch out him hand to the man. He asked him to hold his hand firmly and make the jump. Even after this the man was hesitating to have ago. Then the guide looked at him and said, 'Sir, this my hand has help many people so long to climb mountains this way and never failed in this. Trust on it and make the jump'

At last he made the jump and it was a successful jump and they both were able to go to the other side. They were able to start their journey towards their destination again.

We too should remember that we are on our journey to climb a high mountain which will lead us to God's peace and eternal life. We have to watch out whether there works any negligence or anything against our faith in God and His miraculous help in our journey. We must have trust in the mighty hands that were pierced on the cross for our salvation. The mighty hands of God are enough - the hands that have already delivered us - to protect us in our times of troubles. The following verses from the Quran and the Bible bear testimony to this truth.

Prophetic Books

1 Chronicles 22 : 19 : Now set your heart and your soul to seek the LORD your God.

Ezekiel 18 : 31 – 32 : Cast away from you all the transgressions which you have committed, and get yourselves a new heart and a new spirit. For why should you die, O house of Israel? For I have no pleasure in the death of one who dies,' says the Lord GOD. 'Therefore turn and live!'

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 119 verses 145 & 149 : I cry out with my whole heart; Hear me, O LORD! I will keep Your statutes. Hear my voice according to Your loving kindness; O LORD, revive me according to Your justice.

Chapter 28 : 7 : The LORD is my strength and my shield; My heart trusted in Him, and I am helped; Therefore my heart greatly rejoices, And with my song I will praise Him.

Al-Injeel

Romans 10 : 10 : For with the heart one believes unto righteousness, and with the mouth confession is made unto salvation.

Hebrews 10 : 22 – 23 : let us draw near with a true heart in full assurance of faith, having our hearts sprinkled from an evil conscience and our bodies washed with pure water. Let us hold fast the confession of our hope without wavering, for He who promised is faithful.

Al-Quran

Surah 58. Al-Mujadala (She That Disputeth, The Pleading Woman) verse 22 :... For such He has written Faith in their hearts, and strengthened them with a spirit from Himself...

It is only God, who gives us faith. If He does not give this we cannot have it at all. Even the

Quran does not say that one can achieve or have faith by doing some good works. But when one receive Hazrat Isa (Jesus) in his heart in faith God give him the Holy Spirit as a gift. This is what is meant by 'has strengthened them by his spirit.'

Surah 64. At-Taghabun (Mutual Disillusion, Hagglng) verse 11 :... and if any one believes in Allah, ((Allah)) guides his heart (aright): for Allah knows all things.

Surah 4. An-Nisa' (Women) verse 110 : If any one does evil or wrongs his own soul but afterwards seeks Allah.s forgiveness, he will find Allah Oft-forgiving, Most Merciful. It is very clear from these verses that God never turns down anyone who comes to Him in true repentance.

God has finished His work for our salvation. Are we doing our bit? You have your own answer to this question. God has created us with our free-will. You have to decide yourself whether to accept Him or turn away from Him. You yourself will need to make the decision in which way you want to lead your life.

When we accept God's gift as we believe in Hazrat Isa (Jesus) then what we expect to have from Him? This question is dealt with in Lesson - Seven.

You have now completed Lesson - Six by giving your valuable time. There remains only one lesson now. Before we do that please fill up the annexed Questionnaire and then send it back by clicking Submit button after answering the questions.

We believe you are learning a lot of valuable things for your spiritual life. Now it is you to make your own decision. We pray to God that He may give you His blessings to make the right decision.

Lesson – Seven: 'When we accept God's gift what do we expect from Him?'

If you believe in Hazrat Isa (Jesus) what would you expect from Him? 'Having faith' is being discussed in Lesson-Seven : When we accept Hazrat Isa (Jesus), we receive forgiveness of our sins. We have a personal relationship with God. We have peace in our hearts and a complete change takes place in our lives. This transformation in our lives is reflected in all what each one of us does and in how each one of us leads one's life. We can understand this from the following verses from the Quran and the Bible :

Prophetic Books

Ezekiel 36 : 26 - 27 : I will give you a new heart and put a new spirit within you; I will take the heart of stone out of your flesh and give you a heart of flesh. I will put My Spirit within you and cause you to walk in My statutes, and you will keep My judgments and do them.

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 119 verse 162 – 165 : I rejoice at Your word, As one who finds great treasure.... But I love Your law. Seven times a day I praise You, Because of Your righteous judgments. Great peace have those who love Your law, And nothing causes them to stumble.

Al-Injeel

John 1 : 12 – 13 : But as many as received Him (Messiah; Word of God or Kalamatullah), to them He gave the right to become children of God, to those who believe in His name: 13 who were born, not of blood, nor of the will of the flesh, nor of the will of man, but of God.

Al-Quran

Surah 40. Ghafir (Mumin) (The Believer, The Forgiver (god)) verse 2 – 3 : Exalted in Power, Full of Knowledge,- Who forgiveth sin, accepteth repentance, is strict in

punishment,

God is Omni-potent and He can fulfill all we need. He forgives us our wrongs and accepts us just as we are. But if we do turn to Him we come under judgment, which is very hard.

We need to have the faith that forgetting our salvation we have to be dependent on God's help. God chose one Holy Person so that He forgive us our sins and grant us eternal life. If you can realize that you are a sinner and that you are unable to receive God's forgiveness then by putting your faith in Hazrat Isa (Jesus) you can receive God's forgiveness. Hazrat Isa said that a healthy man does not need a physician, but a sick man does. I have come not for the so called righteous, but I have come to save sinners.

Do you think you are a sinner? If so, Hazrat Isa (Jesus) came to this world to save you. He has forgiven all our past sins and He will help us to resist any temptation to sin in the future.

Al- Zabur (Psalm)

Chapter 32 verse 5 : I acknowledged my sin to You (God), And my iniquity I have not hidden. I said, 'I will confess my transgressions to the LORD,' And You forgave the iniquity of my sin.

Al-Injeel

Romans 5 : 8 - 9 : But God demonstrates His own love toward us, in that while we were still sinners, Christ died for us. 9 Much more then, having now been justified by His blood, we shall be saved from wrath through Him.

Ephesians 2 : 1 - 10 : And you He made alive, who were dead in trespasses and sins, 2 in which you once walked according to the course of this world, according to the prince of the power of the air, the spirit who now works in the sons of disobedience, 3 among whom also we all once conducted ourselves in the lusts of our flesh, fulfilling the desires of the flesh and of the mind, and were by nature children of wrath, just as the others.

4 But God, who is rich in mercy, because of His great love with which He loved us, 5 even when we were dead in trespasses, made us alive together with Christ (by grace you have been saved), 6 and raised us up together, and made us sit together in the heavenly places in Christ Jesus, 7 that in the ages to come He might show the exceeding riches of His grace in His kindness toward us in Christ Jesus. 8 For by grace you have been saved through faith, and that not of yourselves; it is the gift of God, 9 not of works, lest anyone should boast. 10 For we are His workmanship, created in Christ Jesus for good works, which God prepared beforehand that we should walk in them.

God helps us to relate to Him personally and He also is pleased to give us all godly gifts.

Prophetic Books

Jeremiah 31 : 33 - 34 :... I will be their God, and they shall be My people. 34 No more shall every man teach his neighbor, and every man his brother, saying, 'Know the LORD,' for they all shall know Me, from the least of them to the greatest of them, says the LORD. For I will forgive their iniquity, and their sin I will remember no more.'

Al-Injeel

Romans 8 : 13 - 15 : For if you live according to the flesh you will die; but if by the Spirit you put to death the deeds of the body, you will live. For as many as are led by the Spirit of God, these are sons of God.

Hebrews 10 : 12 - 14 : But this Man, after He had offered one sacrifice for sins forever, sat down at the right hand of God,... For by one offering He has perfected forever those who are being sanctified.

1 John 3 : 4 - 6 : Whoever commits sin also commits lawlessness, and sin is lawlessness. 5 And you know that He was manifested to take away our sins, and in Him there is no sin. 6 Whoever abides in Him does not sin. Whoever sins has neither seen Him nor known Him.

Hazrat Isa (Jesus) grants us the assurance of living with God in heaven having received in our

hearts true peace and eternal life.

Al-Zabur (Psalm)

Chapter 4 verse 8 : I will both lie down in peace, and sleep; For You alone, O LORD, make me dwell in safety.

Al-Injeel

John 6 : 47 : Most assuredly, I say to you, he who believes in Me has everlasting life.

John 14 : 27 : Peace I leave with you, My peace I give to you; not as the world gives do I give to you. Let not your heart be troubled, neither let it be afraid.

Romans 5 : 1 – 2 : Therefore, having been justified by faith, we have[a] peace with God through our Lord Jesus Christ, 2 through whom also we have access by faith into this grace in which we stand, and rejoice in hope of the glory of God.

Philippians 4 : 6 – 7 : Be anxious for nothing, but in everything by prayer and supplication, with thanksgiving, let your requests be made known to God; and the peace of God, which surpasses all understanding, will guard your hearts and minds through Christ Jesus.

The new love that we have for God because of Hazrat Isa (Jesus) and our longing for life according to His will produce in us hatred towards our past sinful life and also gives us the strength to forsake them.

2 Corinthians 5 : 14 – 18 : For the love of Christ compels us, because we judge thus: that if One died for all, then all died; and He died for all, that those who live should live no longer for themselves, but for Him who died for them and rose again. Therefore, if anyone is in Christ, he is a new creation; old things have passed away; behold, all things have become new. Now all things are of God, who has reconciled us to Himself through Jesus Christ,...

Colossians 3 : 9 – 10 : Do not lie to one another, since you have put off the old man with his deeds, and have put on the new man who is renewed in knowledge according to the image of Him who created him,

If you can realize that you are a sinner in the light of the learning from the Quran and the Bible discussed in this lesson, that God sent Hazrat Isa (Jesus) into the world to save you from your sin who has completed His work for salvation by sacrificing His own life on the cross as a ransom-price for the salvation please put your trust on Him and accept the redemption from sin and offer the following prayer.

Prayer:

‘O God, creator of the universe, I come before you in all my hearts devotion and reverence. I bring before you all evil things, shortcomings sins of my past life. I dare to come to you because I know that you love me. I have believed in my heart in your Word and your Spirit and the Isa (Jesus), who has taken upon Him on the cross my punishment for sin and sacrificed his life as the price for my redemption and have resurrected from the dead and is now seating at your right and also intercedes for me.

Now I submit myself before you through Hazrat Isa (Jesus). I believe that you will grant me eternal life and true peace in my heart. Grant me the heart that will hate sin and live in obedience to you. I thank you, God, for hearing my prayer because I pray in the name of Hazrat Isa (Jesus). Amen.’

You have completed all the lessons on ‘The teachings from the Revealed Books through online course’ with a lot of patience. If you have any query please let us know in writing to our address. We will try to help you as far as we can. God loves those, who are genuinely eager to earn knowledge.

Before that please fill up the annexed Questionnaire and then send it back by clicking Submit button after answering the questions. We have a small gift for you for successfully completing this Online Course with a certificate. We will let you have these in due course.

Tussen krokodil en tijger.

May God be your help! Amen.

If you have really received Hazrat Isa (Jesus) as your Savior would you please fill up the form shown here below and send it to us. This will help us to thank God and also pray for you.

You have completed the course on the Heavenly books. If you have any question(s) please do not hesitate to contact us. Thank you.

If you have any question please write it down here-below :

I..... give all my life to Hazrat Isa (Jesus) as my Savior and Lord.

Thank you very much and congratulations!

Bijlage 12: Vragenlijst voor interviews Isa-e Jamat Bangladesh.

A.L. Molenaar

Questionnaire for interviews.

Date:

Name:

Place jamat:

F/M:

Age:

Personnel issues.

1. Life story / journey of Faith:
2. Family background:
3. Religion background:
4. Conversion :
5. Reaction by relatives, family & friends.
6. Reaction of Muslim society.
7. Position of Isa-e-jamat in life.

Context:

1. Description of the place where you live.
 - Great/small/ special buildings/people
 - Economic
 - Ethnic
 - Rich/middle class / poor
 - Farmers/salesman/shops
 - Religious buildings /sanctuary/churches
2. Relationship with Islamic, Hindus, traditional Christians and isaï.
3. Comparison and difference with mosque , church and jamat.

Identities and culture:

1. Activities:
2. Rituals:
3. Singing:
4. Symbols
5. Confessions of faith.
6. Description of the worship.
7. Cultural different between church and jamat?
8. Most important story of the Jamat?

Resources:

1. Membership congregation:
 - Age / m/f /
 - Theological education
 - congregational commitment
 - Sharing personal faith
 - Attending service weekly
 - Contributing financial support
 - Accepting doctrinal teachings
 - Performing concrete acts of faiths in service and works
 - Identifiable as a member of this jamat
2. Financial resources:
 - Fundraising
 - Financial income inside Bangladesh
 - Salary imam / voluntaries
3. Physical and space resources
 - Sacred buildings
 - Offices

Process:

1. Leadership.
2. Decision.
3. Planning.

Bibliografie

- Adam, J., *Bangladesh: Een nieuwe brandhaard van Islamextremisme?*, Antwerpen: IPIS vzw, International Peace Information Service (2005).
- Ammerman, N.T., 'Culture and Identity in the congregation', in: N. T. Ammerman, *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 78-104.
- Ammerman, N.T., 'Introduction', in: N. T. Ammerman, *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 7-22.
- Asad, A., 'Rethinking the insider movements debate: Global historical insights toward an appropriate transitional model of C5,' *St. Francis Magazine* 5:4 August (2009), 133-159.
- Ayub, E., 'Observations and reactions to Christians involved in a new approach to mission', *St. Francis magazine* 5:5 (2009), 21-40.
- Ayub, E., *The Presbyterian Church in Bangladesh Strategy for Planting Churches in the Muslim World* (2008),
[http://www.wrfnet.org/c/journal_articles/view_article_content? &groupId=1&articleId=236& version=1.0](http://www.wrfnet.org/c/journal_articles/view_article_content?&groupId=1&articleId=236&version=1.0), (27-3- 2010)
- Balke, W., 'De avondmaalsleer bij Zwingli', in: W. van 't Spijker, *Bij brood en beker, leer en gebruik van het heilig avondmaal in het Nieuwe Testament en in de geschiedenis van de westerse kerk*, Kampen: De Groot Goudriaan 1999, 149-177.
- Balke, W., 'De eigenschappen van de kerk', in: W. v. t' Spijker, *De kerk: wezen, weg en werk van de kerk naar reformatorische opvatting*, Kampen: De Groot Goudriaan 1990, 259-281.
- Bangladesh Bureau of Statistics, *Subject Matter Data Index*,
[http://www.bbs.gov.bd/dataindex/ datasheet.xls](http://www.bbs.gov.bd/dataindex/datasheet.xls), (30-8-2010)
- Bangladesh Bureau of Statistics, *Updated Poverty Map of Bangladesh* (April 2009),
<http://www.worldbank.org.bd/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/SOUTHASIAEXT/BANGLADESHEXTN/0,,contentMDK:22283164~menuPK:295786~pagePK:1497618~piPK:217854~theSitePK:295760,00.html> (1-9-2010)

- Bangladesh bureau of statistics, *Bangladesh Data Sheet* (2006),
<http://www.bbs.gov.bd/> (15-3-2010)
- Bertocci, P.J., 'Bangladesh', in: J.L. Esposito (ed.), *The Oxford encyclopedia of the Modern Islamic World*, vol. 1, Oxford: Oxford University Press 1995.
- Bonk, J., 'Salvation, 'Other Religions, and Asian Mission: Reflections on the Legacy of Christendom and Asian Understanding of Salvation', *Asian Missiology* 2:1 (2008), 99-132.
- Bourne, P., 'Summary of the contextualization debate', *St Francis magazine* 5:5 (2009), 58-80.
- Brass, P.R., *Language, religion and politics in North India*, Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
- Brienen, T., 'Liturgie als dienst van kerk', in: W. van 't Spijker, *De Kerk: wezen, weg en werk van de kerk naar reformatorische opvatting*, Kampen: De Groot Goudriaan 1990, 436-452.
- Brouwer, R., 'Perspectieven en spanningsvelden', in: R. Brouwer, K. de Groot, H. de Roest, E. Sengers & S. Stoppels, *Levend Lichaam, Dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*, Kampen: Kok 2007, 46-69.
- Chapman, C., *Kruis en halve maan*, Amsterdam: Buijten en Schipperheijn 2007.
- Chowdhury, A.M., *Hazrat Muhammad (phub) and Islam*, Dhaka: IJB Publishers 2010.
- Dil, A., *Two Traditions of the Bengali language*, Cambridge: The Islamic Academy 1991.
- Dixon, R.L., 'Moving from the C1-C6 spectrum', *St. Francis magazine* 5:4 (2009), 3-19.
- Dudley, C.S., 'Process: Dynamics of congregational Life', in: N. T. Ammerman (ed.), *Studying congregations, A new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 105-131.
- Dutch, B., 'Should Muslims become Christians?', *International journal of frontier missions* 17:1 (2000), 15-24.
- Eaton, R.M., *The Rise of Islam and the Bengal Frontier*, Los Angeles: University of California Press 1993.
- Eiesland, N.T., 'Ecology: Seeing the congregational in context', in: N. T. Ammerman, *Studying congregations, a new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 40-77.
- England J.C. & J. Kuttianimattathil, *Asian Christian Theologies, A research Guide to Authors, Movements and sources*, Maryknoll: Orbis Books 2002.
- Ernst, C.W., *Following Muhammed, rethinking Islam in the contemporary world*, Chapel Hill: The University of North Carolina Press 2003.

- Frederiks, M.T., 'Islam in christelijk perspectief: een missiologisch gezichtspunt',
Theologica Reformata 47:2 (2004), 119-131.
- Frykenberg, R., 'India', in: A. Hastings, *A World History of Christianity*, Grand Rapids:
Wm. B. Eerdmans Publishing Co 1998, 147-191.
- Geertz, C., *The Interpretation of Cultures*, New York: Basic Books 1973.
- Genderen, J.H. van & Velema W.H., *Beknopte gereformeerde Dogmatiek*, Kampen: Kok
1992.
- Govaart, A., 'Spreken en horen', in: M. Barnard & P. Post, *Ritueel bestek*, Zoetermeer:
Meinema 2001, 131-144.
- Herziene Statenvertaling*, Heerenveen: Jongbloed, 2010.
- Higgins, K.S. 'Inside what? Church, culture and religion and insiders movement in
Biblical perspective', *St. Francis magazine* 5:4 (2009), 74-91.
- Hoens, D.J., 'Over godsdienst en haar uitbreiding', in: D.J. Hoens, J.H. Kamstra en D.C.
Mulder, *Inleiding tot de studie van godsdiensten*, Kampen: Kok 1985, 10-14.
- Isa-e Jamat Bangladesh, *Annual report 2006*, Dhaka: Isa-e Jamat, 2007.
- Isa-e Jamat Bangladesh, *Isa-e Training Institute*, Dhaka: IJB, 2010.
- Jackson, D., & Passarelli, A., *Mapping migration, mapping church response*, Brussel:
Churches Commission for Migrants in Europe, WCC 2008.
- Jongeneel, J., *Missiologie, deel I zendingswetenschap*, s'Gravenhage: Boekencentrum,
1991.
- Jørgensen, J.A., *Jesus Imandars and Christ Bhaktas, Two case studies of interreligious
hermeneutics and identity in global christianity*, Frankfurt am Main: Peter Lang
2008.
- Kamel Hussein, H., *City of wrong, A Friday in Jerusalem*, Oxford: Oneworld 1994.
- Kamstra, J.H., 'Godsdienst en cultuur', in: D.J. Hoens, J.H. Kamstra en D.C. Mulder,
Inleiding tot de studie van godsdiensten, Kampen: Kok 1985, 14-23.
- Kim, K., 'India', in: J. Parratt, *Third World theologies*, Cambridge: Cambridge University
Press 2004, 44-73.
- Khanum, S.M., *Childbirth Rituals* (15-4-2010),
http://www.banglapedia.org/httpdocs/HT/C_0195.HTM (10-9-2010).
- Knitter, P.F., *Theologies of religions*, New York: Orbis Books 2002.
- Kraemer, H., *Godsdiensten en Culturen, de komende dialoog*, 's Gravenhage:
Boekencentrum 1963.
- Kühn, U., *Christologie*, Vandenhoeck en Ruprecht: Göttingen, 2003.

- Latourette, K.S., *A History of The Expansion of christianity, vol VI: The Great Century in Northern Africa and Asia A.D. 1800 - A.D. 1914*, New York: Harper & Brothers publishers 1944.
- Leemhuis, F., *De Koran*, Nederlandse vertaling van Fred Leemhuis, Houten: Fibula, 2002.
- Leffel, J., *Contextualization: Building Bridges to the Muslim Community*, <http://www.xenos.org/ministries/crossroads/OnlineJournal/issue1/contextu.htm#t> (26-02-2010).
- Lewis, R., 'Strategizing for church planting movements in the Muslim world', *International of frontier mission* 21:2 (2004), 73-77.
- Massey, J., 'God's amazing diversity, in drawing Muslims to Christ', *International journal of frontier missions* 17:1 (2000), 5-14.
- Massey, J., 'His ways are not our ways', *Evangelical Missions Quarterly* 35:2 (1999), 188-197.
- Massey, J., 'Misunderstanding C5: His ways are not our orthodoxy', *Evangelical Missions Quarterly* 40:3 (2004), 297-300.
- McKinney, W., 'Resources', in: N. T. Ammerman (ed.), *Studying congregations, A new handbook*, Nashville: Abingdon Press 1998, 132-166.
- Muir, E., *Ritual in Early Modern Europe*, Cambridge: Cambridge University Press 2005.
- Mulder, D.C., 'Godsdienst en andere cultuurelementen, in: D.J. Hoens, J.H. Kamstra en D.C. Mulder, *Inleiding tot de studie van godsdiensten*, Kampen: Kok 1985, 23-34.
- Nikides, B., 'Evaluating insider movements: C5', *St Francis Magazine* 4 (2006), 1-15.
- Noort, G., Paas, S., Stoppels, S., & Roest, H. de, *Als een kerk opnieuw begint, Handboek voor missionaire gemeenschapsvorming*, Zoetermeer: Boekencentrum 2008.
- Parratt, J., 'Introduction, in: J. Parratt, *An introduction to Third World theologies*, Cambridge: Cambridge University Press 2004, 1-15.
- Parrinder, G., *Jezus in de Koran*, Baarn: Ten Have 1978.
- Parshall, P., 'Danger! New directions in contextualization', *Evangelical Missions Quarterly* 34:4 (1998), 404-410.
- Parshall, P., 'Lifting the Fatwa', *Evangelical missions quarterly* 3 (2004), 288-293.
- Parshall, P., *Bridges to Islam, a Christian perspective on folk Islam*, Atlanta: Authentic 2007.
- Parshall, P., *Divine Treads within a Human Tapestry; Memoirs of Phill Parshall*, Pasadena: William Carey Library 2000.

- Parshall, P., *Muslim evangelism, contemporary approaches to contextualisation*, Waynesboro: Gabriel publishing 2003.
- Prasad, P. de, *Bengal Muslims in search of social identity*, Dhaka: The University Press Limited 1998.
- Rippin, A., *'Muslims belief and practices'*, London: Routledge 2006.
- Roest, H de & Stoppels S., 'Levend lichaam', in: R. Brouwer, K. de Groot, H. de Roest, E. Sengers & S. Stoppels, *Levend Lichaam, Dynamiek van christelijke geloofsgemeenschappen in Nederland*, Kampen: Kok 2007, 12-26.
- Ruud, A.E., 'The Indian Hierarchy: Culture, Ideology and Consciousness in Bengali Village Politics', *Modern Asian Studies* 33 (1999), 689-732.
- Sanneh, L., 'Gospel and culture: ramifying effects of scriptural translation', in: P. C. Stine, *Bible Translations and the Spread of the Church, the last 200 years*, New York: Brill (2004), 1-23.
- Sanneh, L., *Translating the Message*, Maryknoll: Orbis Books, 1989.
- Schendel, W. van, *A History of Bangladesh*, Cambridge: Cambridge university Press 2009.
- Smart, N., *Godsdiensten van de wereld*, Kampen: Kok 2003.
- Steenbrink, K., *De Jezusverzen in de Koran*, Zoetermeer, Meinema, 2006.
- Stoppels, S., *Voor de verandering, werken aan vernieuwing in gemeente en parochie*, Zoetermeer: Boekencentrum, 2009.
- Spijker, W. van 't, 'Congregationalisme', in: W. v. Spijker, W. Balke & K. Exalto, *De kerk: wezen, weg en werk van de kerk naar reformatorische opvatting*, Kampen: Goudriaan 1990, 313-325.
- Tennent, T.C., 'Followers of Jesus (Isa) in Islamic Mosques: A closer examination of C5 'High Spectrum' contextualisation', *International journal of frontier missions* 23:3 (2006), 101-115.
- The World Bank, *Poverty in Bangladesh* (6 juni 2006), <http://go.worldbank.org/XCEMFIJSN0> (24-01-2011).
- Travis, J., 'Messianic Muslim followers of Isa, A closer look at C5 believers and congregations', *International Journal of Frontier Missions* 17:1 (2000), 53-59.
- Travis, J., 'Must all Muslims leave 'Islam' to follow Jesus?', in: R. D. Winter, S. C. Hawthorne, D. R. Dorr, D. B. Graham, & B. A. Koch, *Perspectives on the world Christian movement: A Reader*, Pasadena: William Carey Library Publisher 2003, 660-663.

- Travis, J., 'The C1 to C6 Spectrum: A practical guide for defining six types of Christ centered communities formed in Muslim contexts', *Evangelical Missions Quarterly* 34:4 (1998), 407-408.
- Verster, P., & Coleman, P., 'Contextualisation of the gospel among Muslims', *Acta Theologica* 2 (2006:2), 94-115.
- Walters, B., *The family in Christian social and political thought*, Oxford: Oxford University Press 2007.
- Wilce, J.M., Diglossia, religion, and ideology (mei 1995),
<http://www.modlinguistics.com/Sociolinguistics/diglossia/Diglossia,%20religion,%20and%20ideology.htm>
(1-10-2010).
- Woodberry, J.D., 'Contextualization among muslims reusing common pillars', *International Journal of Frontier Missions*, 13:4 (1969), 171-186.
- World Food Programme: food security atlas for Bangladesh, Poverty (2009, April),
http://foodsecurityatlas.org/bgd/country/access/poverty-files/Poverty-Map-2005_Bangladsh_Lower-A3_Re-saved100.JPG (1-9-2010).

Bibliografie interviews Isa-e Jamat Bangladesh.

De interviews zijn digitaal opgenomen en beschikbaar. De bestanden staan in de map: digitale opname gesprekken.

District Sathkira

Interview met Imam Bablu Biswas

Datum opname: 7 december 2009

Plaats: Patkelghat, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam:

Sathkira-Bablu Biswas 1.wma

Sathkira-Bablu Biswas 2.wma

Sathkira-Bablu Biswas 3.wma

Sathkira-Bablu Biswas 4.wma

Sathkira-Bablu Biswas 5.wma

Sathkira-Bablu Biswas 6.wma

Interview met Nazzed en Ferroza Ali Mullick

Datum opname: 7 december 2009

Plaats: Patkelghat, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam:

Sathkira-Nazzed & Feroza Ali Mullick.wma

Interview met Ali Helal

Datum opname: 7 december 2009

Plaats: Patkelghat, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam: *Sathkira-Ali Helal.wma*

Interview met familie Ilias Hussen

Datum opname: 7 december 2009

Plaats: Noe Kirty, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam: *Sathkira-Ilias Hussen family.wma*

Interview met Nomeroudome en Rashada Sadoualm

Datum opname: 7 december 2009

Plaats: Kumira, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam:

Sathkira-Nomeroudome Sadoualm.wma

Interview met Imam Lolit Mohan Das

Datum opname: 9 december 2009

Plaats: Tala, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam:

Sathkira-Iman Lolit Mohan Das.wma

Sathkira-Iman Lolit Mohan Das info jamat.wma

Interview met Shehidul Loki en Zahida Begam

Datum opname: 9 december 2009

Plaats: Tala, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam:

Sathkira-Zahida & Shehidul Begam.wma

Interview met Hassim Ali Shardar, Anweera

Shardar, Mufidul Shardar en Sorifa Shardar

Datum opname: 9 december 2009

Plaats: Tala, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam: *Sathkira-familie Shardar.wma*

Interview met Maharbur Rahman Bablu

Datum opname: 9 december 2009

Plaats: Tala, Sathkira

Vertaler: Ronal Dillup

Bestandsnaam:

Sathkira-Maharbur Rahman Bablu.wma

District Rangpur

Interview met Abdul Hussein
 Datum opname: 14 december 2009
 Plaats: Kaunia, Rangpur
 Opname 1: voor zijn eigen woning
 Opname 2: in woning van Imam Makbul Salam
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Abdul Hussein 1 14 december 2009.wma
Rangpur-Abdul Hussein 2 14 december 2009.wma

Interview met Abdul Raziar
 Datum opname: 15 december 2009
 Plaats: Kurigram city, Kurigram
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Abdul Raziar 15 december 2009.wma

Interview met Abdul Rohiem Dulu
 Datum opname: 15 december 2009
 Plaats: Kurigram city, Kurigram
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Abdul Rohiem Dulu 1 15 december 2009.wma
Rangpur-Abdul Rohiem Dulu 1 15 december 2009.wma

Interview met Clarence
 Datum opname: 13 december 2009
 Plaats: Rangpur (hotel), Rangpur
 Bestandsnaam:
Rangpur-Clarence translator 13 december 2009.wma

Interview met Village doctor Habibur Rachman
 Datum opname: 15 december 2009
 Plaats: Kaunia, Rangpur
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Habibur Rachman 1 15 december 2009.wma
Rangpur-Habibur Rachman 2 15 december 2009.wma
Rangpur-Habibur Rachman reaction village 15 december 2009.wma

Interview met Imam Abdul khalid
 Datum opname: 13 december 2009
 Plaats: Rangpur (hotel), Rangpur
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-imam abdul khalid 1 13 december 2009.wma
Rangpur-imam abdul khalid 2 13 december 2009.wma

Interview met Imam John Sahin Anuar
 Datum opname: 15 december 2009
 Plaats: Kurigram city, Kurigram
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-John Sahin Anuar 15 december 2009.wma

Interview met Imam Makbul Salam
 Datum opname: 14 december 2009
 Plaats: Kaunia, Rangpur
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Mogbul Salam 14 december 2009.wma

Interview met islam teacher Mohammed
 Datum opname: 15 december 2009
 Plaats: huis van John Sahin, Kurigram city, Kurigram
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Mohammed islam teacher 15 december 2009.wma

Interview met Rejaul Koriem Rahna
 Datum opname: 14 december 2009
 Plaats: Kaunia, Rangpur
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Rejaul Koriem Rahna 14 december 2009.wma

Interview met Saiful islam
 Datum opname: 15 december 2009
 Plaats: huis van John Sahin, Kurigram city, Kurigram
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Saiful islam 15 december 2009.wma

Interview met Suleiman Hussein
 Datum opname: 14 december 2009
 Plaats: huis van John Sahin, Kurigram city, Kurigram
 Vertaler: Clarence
 Bestandsnaam:
Rangpur-Suleiman hussein 1 14 december 2009.wma
Rangpur-Suleiman hussein 2 14 december 2009.wma

District Narayagonj

Interview met Imam Syed Nurul islam
Datum opname: 18 december 2009
Plaats: Narayagonj, dorp Adamjee in kantoor
van Imam Syed Nurul islam van Adamjee
Ruhani Jamat.
Bestandsnaam:
Imam Syed Nurul islam 18 december 2009.wma

District Jamalpur

Interview met Imam Anup Dio
Datum opname: 20 december 2009
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Imam Anup Dio 20 december 2009.wma

Interview met Treasure Puni Mondol
Datum opname: 20 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Puni Mondol 20 december 2009.wma

Interview met Secretary Hurmuz Ali
Datum opname: 20 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Hurmuz Ali 20 december 2009.wma

Interview met Aminul islam
Datum opname: 21 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Aminul islam 21 december 2009.wma

Interview met Anwar Hossain
Datum opname: 21 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Anwar Hossain 21 december 2009.wma

Interview met Hazrat Ali Babu
Datum opname: 21 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Hazrat Ali babu 21 december 2009.wma

Interview met Imam Dilder Hossain
Datum opname: 21 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Imam Dilder Hossain 21 december 2009.wma

Interview met Imam Muzamel Hoqe
Datum opname: 21 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Imam Muzamel Hoqe 21 december 2009.wma

Interview met Kokon Pakir
Datum opname: 21 december 2009
Vertaler: Imam Anup Dio
Plaats: Jamalpure, Hotel buiten op het dak
Bestandsnaam:
Kokon Pakir 21 december 2009.wma

District Sylhet

Interview met Zakine Hossain
 Datum opname: 24 december 2009
 Vertaler: Abdul Hannan
 Plaats: Sylhet, gebouw van Isa-e Jamat Sylhet
 Bestandsnaam:
Zakine Hossain 24 december 2009.wma

Interview met Moyna Mia
 Datum opname: 26 december 2009
 Vertaler: Momota Bairagi
 Plaats: Goainghat voor het huis van Moyna Mia
 Bestandsnaam:
Moyna Mia 26 december 2009.wma

Interview met Imam Abdul Hannan (1)
 Datum opname: 26 december 2009
 Plaats: Goainghat voor het huis van Moyna Mia
 Bestandsnaam:
Abdul Hannan (1) 26 december 2009.wma

Interview met Barkat Ali (1)
 Datum opname: 26 december 2009
 Vertaler: Momota Bairagi
 Plaats: Goainghat in het huis van Barkat Ali
 Bestandsnaam:
Barkat Ali (1) 26 december 2009.wma

Interview met Barkat Ali (2)
 Datum opname: 26 december 2009
 Vertaler: Momota Bairagi
 Plaats: Goainghat in het huis van Barkat Ali
 Bestandsnaam:
Barkat Ali (2) 26 december 2009.wma

Interview met Imam Abdul Hannan (2)
 Datum opname: 27 december 2009
 Plaats: Sylhet, gebouw van Isa-e Jamat Sylhet
 Bestandsnaam:
Abdul Hannan (2) 27 december 2009.wma

Interview met Muzibar Rahman
 Datum opname: 27 december 2009
 Vertaler: Abdul Hannan
 Plaats: Sylhet, gebouw van Isa-e Jamat Sylhet
 Bestandsnaam:
Muzibar Rahman 27 december 2009.wma

District Dhaka

Interview met Abdul Mabud Chowdhury
 Datum opname: 12 december 2009
 Plaats: Dhaka, Mirpur 10, hoofdkantoor IJB.
 Bestandsnaam:
Abdul Mabud Chowdhury IJB 12 december 2009.wma

Interview met Abdul Mabud Chowdhury
 Datum opname: 17 december 2009
 Plaats: Dhaka, Mirpur 10, hoofdkantoor IJB.
 Bestandsnaam:
Abdul Mabud Chowdhury IJB 17 december 2009.wma

Interview met Abdul Mabud Chowdhury
 Datum opname: 18 december 2009
 Plaats: Dhaka, Old Dhaka, Printers IJB.
 Bestandsnaam:
Abdul Mabud Chowdhury IJB (1) 18 december 2009.wma
Abdul Mabud Chowdhury IJB (2) 18 december 2009.wma

Interview met Abdul Mabud Chowdhury
 Datum opname: 19 december 2009
 Plaats: Dhaka, Mirpur 10, hoofdkantoor IJB.
 Bestandsnaam:
Abdul Mabud Chowdhury IJB (1) 19 december 2009.wma
Abdul Mabud Chowdhury IJB (2) 19 december 2009.wma
Abdul Mabud Chowdhury IJB (3) 19 december 2009.wma

Interview met Edward Ayub
 Datum opname: 18 december 2009
 Plaats: Dhaka, Uttara, kantoor Presbyterian Church of Bangladesh, Light foundation.
 Bestandsnaam:
eduard ayub PCB 18 december 2009.wma

Interview met Bisschop Salmon Bose
 Datum opname: 19 december 2009
 Plaats: Dhaka, Uttara, kantoor Faith Bible Church of God, Faith Bible centre.
 Bestandsnaam: *Bishop Sawpan Bose faith bible center 19 december 2009*

Interview met Manager SIM
 Datum opname: 28 december 2009
 Plaats: Hoofdkantoor SIM Dhaka.
 Bestandsnaam: *manager SIM 28 december 2009.wm*